BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XVII
G
59
NAPOLI

XVII
G
59

Digitized by Google

[illegible] oogle

SUMMA
THEOLOGIÆ
SCOTISTICÆ,

IN QUA

EX FIDEI LUMINE, S. SCRIPTURÆ
Oraculis, Eccleſiæ Traditionibus, ac Decretis,
SS. PP. ac Theologorum ſententia,
& rectæ rationis ductu,

RELIGIONIS CHRISTIANÆ MYSTERIA,
Dogmata, Sacramenta, & Leges breviter, &
ſcholaſticè explicantur, & propugnantur ad
mentem Doctoris Subtilis

A P. F. SEBASTIANO DUPASQUIER,
Min. Convent. S. Theologiæ Lectore Emerito,
Doctore, ac Provinciæ Seraphici S. Bonaventuræ Exprovinciali conſcripta.

TOMUS VIII.

Tract. XV. de Pœnitentia, Confeſſione,
& Matrimonio.

POST FATA RESURGO

PATAVII, Typis Seminarii. MDCCXX.
Apud Joannem Manfrè.
SUPER. PERMISSU, ET PRIVILEGIO.

Ad usum Adm. R. P. Angeli a Grumo. =
Pertinet ad Conventum S. Mariæ Carmeli S. Anthimi

Ecce tibi, Frater chariſſime, curriculi noſtri Theologici, & Scholaſtici metam, & quatuor ultimos tractatus in hoc tomo octavo contentos. Utinam tibi arrideant, & proſint. Nulli in eis peperci ſtudio, nec labori; ſed neſcio, an tibi ſatisfecerit totum hoc, quod in me fuit, & quod tuæ dicavi eruditioni. Jam ab initio monui me Fratribus noſtris ſtudentibus ſcribere, non doctis; abſit a me tam enormis præſumptio. Quin potius ab his me profiteor docendum, ut diſcipulum, & quæ ſcripſi, eorum ſubjeci cenſuræ, ut ſi quid peccavi, redarguant, ut dum vita permiſerit, retractem. Etenim, ut non ſemel confeſſus

ſum, homo ſum, & nihil humanum a me alienum puto: omnis autem homo mendax, & erroribus obnoxius, & in multiloquio non ſolet deeſſe peccatum. Quod ſi forte, inter ſatis multa, dixerim aliquid bene, a Domino Deo eſt, cui ſit laus, & gloria in æternum. Vale, & pro me ora.

INDEX
TRACTATUUM,
Diſputationum, & Quæſtionum, hujus VIII. Tomi.

TRACTATUS XV.

De pœnitentiæ virtute, & Sacramento.

DISPUTATIO I.

DE *pœnitentiæ virtute.* pag. 1
QUÆST. I. *An, & quid ſit pœnitentia.* 2
Q. II. *An pœnitentia ſit virtus, & qualis.* 5
Q. III. *Ad quod genus virtutis pertineat pœnitentia.* 15
Q. IV. *De objecto pœnitentiæ.* 18
Q. V. *De ſubjecto pœnitentiæ.* 31
Q. VI. *De neceſſitate pœnitentiæ.* 36
Q. VII. *De præcepto pœnitentiæ. An detur præceptum obligans hominem ad pœnitentiam, & quando obliget.* 46

DISPUTATIO II.

DE actibus pœnitentiæ virtutis. 56
Q. I. Qui ſint actus pœnitentiæ. ibid.
Q. II. An actus pœnitentiæ ſint ſupernaturales in ſubſtantia. 63
Q. III. Quale, & quantum eſſe debeat odium peccati in pœnitente. 69

DISPUTATIO III.

DE contritione, & attritione. 84
Q. I. An, quid, & quotuplex ſit contritio. 85
Q. II. De conditionibus perfectæ contritionis. 93
Q. III. De attritione. An, & quid ſit. 106
Q. IV. An, & per quid differant contritio, & attritio. 109
Q. V. An attritio ex timore pœnæ ſit bona, & utilis. 118
Q. VI. An illa attritio ſufficiat in Sacramento ad remiſſionem peccatorum. 123
Q. VII. An, & quomodo attritio fiat contritio. 139
Q. VIII. An contritio ſit ſemper con-

jun-

juncta cum gratia ſanctificante. 143

Q. IX. *In quo genere cauſa contritio remittat peccata, & cauſet gratiam.* 153

Q. X. *Quanta ſit efficacia contritionis. An delere poſſit omnia peccata.* 161

Q. XI. *De peccatis venialibus; an, & quomodo per pœnitentiam remittantur.* 167

DISPUTATIO IV.

De Sacramento pœnitentiæ. 173

Q. I. *An ſit, & quid Sacramentum pœnitentiæ.* ibid.

Q. II. *In quo conſiſtat eſſentia hujus Sacramenti.* 183

Q. III. *De materia hujus Sacramẽti.* 192

Q. IV. *De forma hujus Sacramenti.* 199

Q. V. *De vero ſenſu verborum, Ego te abſolvo a peccatis tuis.* 203

Q. VI. *An forma hujus Sacramenti debeat proferri deprecatorie.* 208

Q. VII. *An abſolutio dari poſſit ſub conditione.* 213

Q. VIII. *An valeat data in ſcriptis abſenti, & an debeat eſſe verbalis.* 217

Q. IX. *An abſolutio ſacramentalis valeat data petenti eam in extremis.* 221

DISPUTATIO V.

De confeſſione ſacramentali. 227

Q. I. *An, & quid ſit confeſſio ſacramentalis, a quo inſtituta ſit.* ibid.

Q. II. *De neceſſitate hujus confeſſionis, an, & qualis ſit.* 233

Q. III. *De ſubjecto hujus confeſſionis: Quibuſnam ſit neceſſaria.* 244

Q. IV. *Quando urgeat præceptum confeſſionis divinum, aut Eccleſiaſticum.* 254

Q. V. *Qualis debeat eſſe confeſſio, & de ejus ſecreto.* 261

Q. VI. *De integritate confeſſionis; qualis eſſe debeat.* 267

Q. VII. *An ad integritatem confeſſionis explicandæ ſint circumſtantiæ pure aggravantes.* 272

Q. VIII. *De circumſtantiis, quæ diverſificant, aut multiplicant peccata, & quæ aperien-*

rienda ſunt in confeſſione, ut ſit integra. 277

Q. IX. *An aliquando poſſit dimidiari confeſſio, & fieri non integra.* 279

Q. X. *An, & quando confeſſio ſit iteranda.* 289

DISPUTATIO VI.

DE *ſatisfactione pœnitentiali.* 292

Q. I. *An, & quid ſit ſatisfactio penitentialis.* ibid.

Q. II. *Qualis debeat eſſe hæc ſatisfactio, & opera ejus.* 298

Q. III. *An ſatisfactio penitentialis facta extra ſtatum gratiæ valeat.* 309

Q. IV. *An ſatisfactio ſit pars hujus ſacramenti, & qualis.* 316

Q. V. *An ſit liberum ſacerdoti imponere ſatisfactionem, & pœnitenti eam acceptare, aut acceptatam non implere.* 320

Q. VI. *Reſolvuntur quædam dubia circa executionem ſatisfactionis.* 329

Q. VII. *De effectu ſatisfactionis ſacramentalis.* 335

DISPUTATIO VII.

DE efficacia, effectu, & neceſſitate Sacramenti pœnitentiæ. 339
Q. I. An ſacramentum pœnitentiæ remittat peccata, quoad culpam, & pœnam æternam. ibid.
Q. II. De neceſſitate ſacramenti, an, & qualis ſit. 344

DISPUTATIO VIII.

DE miniſtro ſacramenti pœnitentiæ: 349.
Q. I. Quis, & qualis ſit miniſter hujus ſacramenti, an ſolus ſacerdos. ibid.
Q. II. An omnis ſacerdos ſit idoneus miniſter hujus ſacramenti. De clavibus Eccleſiæ, & Regni cœlorum: an conveniant omni ſacerdoti. 353
Q. III. Quis ſit idoneus miniſter pro reſervatis. De reſervatione. An ſit in Eccleſia poteſtas

reſer-

reſervandi aliqua peccata : 359.

Q. IV. *De aliis requiſitis in Miniſtro, & præcipue de approbatione.* 364

Q. V. *Ad quid teneatur miniſter hujus ſacramenti.* 373

Q. VI. *De ſigillo, ſeu ſecreto ſacramentalis confeſſionis.* 378

Q. VII. *An, quando, & quomodo poſſit ſacerdos uti ſcientia, quam habet ex confeſſione, ſalva, ſigilli integritate.* 390

TRACTATUS XVI.

Do ſacramento Extremæ unctionis.

DISPUTATIO UNICA

De exiſtentia, eſſentia, materia, forma, miniſtro, ſubjecto, effectibus, & neceſſitate ſacramenti extremæ unctionis. 395

Q. I. *An, & quid ſit ſacramentum extremæ unctionis, & de ejus inſtitutione.* 396

Q. II. *De materia, & forma hujus ſacramenti.* 401

Q. III. *De miniſtro hujus ſacramenti.*

ti. 407

Q. IV. *De ſubjecto hujus ſacramenti*. 414

Q. V. *De effectibus hujus ſacramenti*. 418.

Q. VI. *De neceſſitate hujus ſacramenti*. 425.

Q. VII. *De obligatione ex parte miniſtri*. 428

TRACTATUS XVII.

De Sacramento Ordinis.

DISPUTATIO I.

De exiſtentia, & eſſentia ſacramenti Ordinis. 431

Q. I. *An, & quid ſit Ordo ſacramentalis*. 432

Q. II. *De unitate, & multiplicitate Ordinis ſacramentalis*. 438

Q. III. *De Epiſcopatu, & tonſura, an ſint ordines diſtincti ab aliis, & quid de Corepiſcopis*. 441

DISPUTATIO II.

De cauſis hujus ſacramenti, materia, miniſtro, & ſubjecto. 449
Q. I. *De materia, & forma ſacramenti Ordinis.* 450
Q. II. *De miniſtro Ordinis ſacramentalis.* 455
Q. III. *De ſubjecto hujus ſacramenti.* 458.

DISPUTATIO III.

De effectibus hujus ſacramenti. 464
Q. I. *An, & qualem gratiam cauſet ſacramentum Ordinis.* ibid.
Q. II. *De charactere; an omnes, & ſinguli Ordines imprimant characterem.* 466
Q. III. *De obligatione ad caſtitatem, & cœlibatum; an, unde, & quanta ſit, & qualis.* 469

TRA-

TRACTATUS XVIII.

De Sacramento Matrimonii. 479

DISPUTATIO I.

De exiſtentia, & eſſentia ſacramenti matrimonii. 480

Q. I. *An, & quid ſit matrimonium.* ibid.

Q. II. *An matrimonium ſit verum legis novæ ſacramentum.* 487

Q. III. *An matrimonium infidelium ſit ſacramentum.* 496

Q. IV. *De materia, & forma matrimonii.* 502

Q. V. *De miniſtro hujus ſacramenti.* 507.

Q. VI. *An matrimonii ſacramentum valeat inter abſentes.* 511

Q. VII. *De conſenſu ad matrimonium requiſito ex parte contrahentium.* 515

Q. VIII. *De objecto, & fine contractus matrimonialis, an includat conſenſum ad copulam formaliter.* 530.

DIS-

DISPUTATIO II.

DE effectibus ſacramenti matrimonii. 537
Q. I. *Qui ſint effectus hujus ſacramenti.* ibid.
Q. II. *De neceſſitate matrimonii.* 541
Q. III. *De unitate matrimonii.* 544
Q. IV. *De perpetuitate, & indiſſolubilitate matrimonii.* 551
Q. V. *De divortio, & diſſolubilitate matrimonii.* 566
Q. VI. *De ſolemnitate, & publicitate matrimonii; an, & qualis eſſe debeat, ut valeat. An, & quo jure clandeſtina ſint invalida.* 573

DISPUTATIO III.

DE ſponſalibus. 581
Q. I. *Quid ſint ſponſalia, & quomodo fiant.* 582
Q. II. *De conſenſu requiſito ad ſponſalia valida.* 587
Q. III. *De effectu, & ſolubilitate ſponſalium.* 590

Q. IV. *De aliis cauſis ſolubilitatis ſponſalium; de ingreſſu Religionis, & voto caſtitatis, an per hæc ſolvantur ſponſalia.* 595

DISPUTATIO IV.

De impedimentis matrimonii. 603

Q. I. *An ſint, & quid ſint impedimenta matrimonii, & quo jure ſint inſtituta.* ibid.

Q. II. *De impedimentis non dirimentibus; an, quot, & quid illa ſint.* 610

Q. III. *De impedimentis dirimentibus, & 1. de coactione, & violentia.* 612

Q. IV. *De impedimento conditionis.* 620

Q. V. *De impedimento ſervitutis, ſeu conditionis perſonæ.* 626

Q. VI. *De impedimento erroris.* 631

Q. VII. *De impedimento clandeſtinitatis.* 638

Q. VIII. *De impedimento impotentiæ.* 645

Q. IX. *De impedimento ligaminis, ſeu polygamiæ.* 653

Q. X.

Q. X. *De impedimento conſanguinitatis*. 660
Q. XI. *De impedimento affinitatis*. 667.
Q. XII. *De impedimento publicæ honeſtatis*. 672
Q. XIII. *De impedimento cognationis ſpiritualis*. 676
Q. XIV. *De imp. cognationis legalis*. 681.
Q. XV. *De impedimento ordinis, & voti*. 684
Q. XVI. *De impedimento diſparis cultus*. 690
Q. XVII. *De impedimento criminis*. 695
Q. XVIII. *De impedimento raptus*. 699.

DISPUTATIO V.

DE *diſpenſationibus in impedimentis matrimonii.* 701
Q. I. *An in aliquibus impedimentis matrimonii poſſit diſpenſari.* ibid.
Q. II. *An Papa diſpenſare poſſit in impedimento voti ſolemnis in Religione.* 706
Q. III. *De diſpenſatione in impedimentis non dirimentibus.* 711

AD RELIGIOSUM

LECTOREM

Monitum.

HAbes hic, chariſſime Frater, diverſos Tractatus in unum Tomum collectos, quos, quia pro aliis deſtinaveram, non invenies forte ſatis ordinate poſitos

ſe-

nem illum parumper invertere coegit. Interim vale, & pro me Deum ora.

SUM-

SUMMÆ THEOLOGIÆ SCOTISTICÆ

TRACTATUS XV.

De pœnitentia virtute, & ſacramento.

POEnitentia duplici titulo habet locum in Theologia, ſc. virtutis, & ſacramenti; ſub primo poterat conſiderari cum aliis virtutibus moralibus, ſub ſecundo habet quartum locum inter ſacramenta noſtra: ſed ſub utroque de illa hìc agimus, quia ſub utroque hìc facit unum: nam in ratione virtutis eſt pars materialis intrinſeca ſacramenti. Ideo ab ea ſub hac ratione inchoamus hunc tractatum.

DISPUTATIO PRIMA.

De virtute Pœnitentiæ.

POEnitentiæ viam aperuit peccatum, quod ſicut cum homine natum eſt in mundo, ſic virtuti huic facit locum, & eam reddit humanæ ſaluti neceſſariam, ut quam ſingulis momentis perdit gratiam, & innocentiam homo, hanc per pœnitentiam, velut per unicum remedium, recuperet.

QUÆSTIO PRIMA.

An, & quid ſit pœnitentia.

A *Punitione pœnitentia nomen accepit*, inquit Iſidorus, *quaſi pœnæ tenentia, dum ipſe homo punit pœnitendo, quod male admiſit.* Et Auguſt. *Nihil aliud agit, quem vere pœnitet, niſi ut quod male fecerit,*

rit, impunitum eſſe non ſinat. Igitur pœnitentia ex vi vocis eſt quædam *pœnæ tenentia*, ſeu virtus, qua peccator inclinatur ad pœnam ſubeundam pro culpis ſuis.

Eſt autem vel *actualis*, ſc. actus ille, quo peccator odit, deteſtatur, & punit in ſe peccata ſua, vel *habitualis*, ſc. habitus permanens in anima, & inclinans ad tales actus. Rurſus alia eſt *interior*, quæ eſt motus ſpiritualis animæ, quo peccator inclinatur ad dolendum interne de peccato: alia *exterior*, ſcil. actus, quo peccator ad extra manifeſtat dolorem illum, & punitionem internam.

Ad pœnitentiam *internam* concurrunt 1. cognitio intellectus conſiderantis, & oſtendentis voluntati enormitatem peccati. 2. in voluntate odium, & deteſtatio ejuſdem peccati. 3. volitio, ſeu acceptatio pœnæ debitæ pro illo. 4. ejuſdem pœnæ voluntaria perpeſſio. Ad *externam* vero concurrunt 1. externa peccati verecundia, & pudor. 2. actus omnis laborioſus, quo peccatum ſuum externe confitetur, & ſubit pœnam pro illo. Quæritur ergo, an detur talis virtus, & quid illa ſit.

CONCLUSIO.

D*Atur pœnitentia, quæ eſt habitus inclinans hominem ad deteſtandum, & puniendum in ſe peccatum.* Eſt communis contra Lutheranos, & Calviniſtas, qui aliam pœnitentiam non agnoſcunt præter converſionem, ſeu amorem juſtitiæ, & morum mutationem.

Prob. 1. ex Scoto, (1) qui penitentiæ exiſtentiam ubique ſupponit, & quatuor de illa definitiones tradit, juxta prædictos quatuor actus. 1. quæ proprie ad hanc virtutem ſpectat: *Pœnitentia eſt vindicare peccatum a ſe commiſſum in affectu, vel effectu.* 2. *eſt deteſtari, vel odire peccatum a ſe commiſſum, vel diſplicentiam habere.* 1. coincidit cum noſtra.

Prob. 1. p. ex Script. Concil. & omnium Patrum, & Theologorum conſenſu ubique loquentium de penitentia.

Prob. 2. p. 1. quia ubique, etiam in Scriptura, fit mentio de pœnitentia ſub illo conceptu, ſc. doloris, ac

(1) *d.14.q.1.S.15.*

ac deteſtationis de peccato, qui dolor eſt prima, & principalis pęna ejus. De Iſraelitis legitur, (1) quod *pęnitentia ducti ſuper fratre ſuo Beniamin, univerſus Iſrael valde doluit, egitque pęnitentiam*. Et Job, (2) *Ipſe me reprehendo, & ago pęnitentiam in favilla, & cilicio*. Et Joannes in deſerto, (3) *Pęnitentiam agite.... facite fructus dignos pęnitentiæ*. Et de Tyriis dicit Chriſtus. (4) *In cinere, & cilicio pęnitentiam egiſſent*. Et de Ninivitis, *Pęnitentiam egerunt*. Et Paulus de Corinthiis, *Gaudeo, quod contriſtati eſtis ad pęnitentiam*, &c. ergo ex Script. pęnitentia eſt virtus inclinans hominem ad dolendum, ſeu triſtandum de peccato ſuo, & ad illud in ſe puniendum.

Prob. 2. ex Conc. Trid. (5) loquente de pœnitentia prævia ad juſtificationem, cum peccatores *moventur adverſus peccata per odium aliquod, & deteſtationem, hoc eſt, per eam pęnitentiam*. Et docet, *eam continere non ſolum ceſſationem a peccato, & vitæ novæ propoſitum, & inchoationem novæ vitæ* (ut volunt hæretici) *ſed veteris etiam odium*, &c. Et id probat ex Script. & exemplis Patrum: *Ex quo facile intelligimus eorum pœnitentiam ex vehementi quodam anteactæ vitæ odio, & ingenti peccatorum deteſtatione manaſſe.* Et dicit (6) anathema docentibus, *duas tantum eſſe partes pœnitentiæ, terrores ſcilicet conſcientiæ, agnito peccato, & fidem conceptam ex Euangelio*, &c. Et definit (7) contritionem, quæ eſt primus, & principalis actus pœnitentiæ, *animi dolorem, & deteſtationem de peccato commiſſo*; & dicit eam parari per diſcuſſionem, collectionem, & deteſtationem peccatorum, &c.

Prob. 3. ex Patribus: nam inquit Auguſt. (8) *Pęnitentia eſt quædam dolentis vindicta puniens in ſe, quod dolet commiſiſſe; item mores in melius commutare, & a factis malis recedere, niſi de his, quæ facta ſunt, ſatisfiat Deo per pęnitentiæ dolorem*; &c. Et Iſidor. cit. *Pęnitentia quaſi punientia, eo quod homo puniat pęnitendo, quod male admiſit .... Eſt dolentis vindicta, puniens in ſe, quod dolet commiſiſſe .... Eſt pęnitenda non committere, vel admiſſa deflere*. Et Ambroſ. (9) *Pę-*

A 2 *ni-*

(1) *Judic.* 2. (2) *Job* 42. (3) *Mar.* 3. (4) *Luc.* 11.
(5) *ſeſſ.* 6. *c.* 6. (6) *ſeſſ.* 14. *c.* 4. (7) *can.* 4. & 5.
(8) *de ver. & falſa pœnit.* (9) *ſer. in* 40.

nitentia eſt amaritudo animę, & dolor cordis pro malis, quæ quiſque commiſit. Idem docent communiter alii Patres; ergo vera pęnitentiæ ratio conſiſtit in hoc, quod inclinet hominem ad punienda in ſe peccata.

Prob. denique: nam ex omnium ſenſu, etiam hæreticorum, nomen pœnitentiæ ſignificat correctionem perfectam vitæ, ſed hæc correctio non eſt perfecta ſine odio, & deteſtatione peccatorum, & aliqua eorum punitione voluntaria; ergo pœnitentia recte deſcribitur habitus inclinans hominem ad deteſtandum, & puniendum in ſe propria peccata.

Dixi 1. *habitum*; quia hic loquimur de pœnitentia habituali, & permanente; & hinc facile colligis, quod pœnitentia actualis eſt actus, quo ſic deteſtamur, & punimus in nobis peccata noſtra. 2. *quo inclinamur ad deteſtandum, & odiendum peccatum*; & id ſpectat ad rationem genericam virtutis. Nam ſingulæ virtutes oderunt actus ſibi contrarios. 3. *ad puniendum in ſe proprium peccatum*; & in hoc ſita eſt propria differentia ejus ab aliis virtutibus. Licet enim omnes oderint peccata, & vitia ſibi contraria, id faciunt tam in aliis, quam in ipſis peccantibus, & non curant de vindicta, & punitione, modo vitentur de præſenti, & in futurum. At illa deteſtari, & punire in ipſo peccante proprium eſt ſolius pœnitentiæ.

Objic. 1. Pœnitentia dicitur Græce μεθανὶα, & ſignificat reſipiſcentiam; ſed hoc non importat ullam punitionem de præteritis; ergo nec pęnitentia. Prob. maj ex Tertull (1) *Per pęnitentiam nihil aliud intelligitur, quam ſimplex converſio ſententiæ prioris, quæ etiam ſine reprehenſione ejus poſſit admitti, etiam in homine, nedum in Deo, cujus omnis ſententia caret culpa. Nam in Græco ſono pœnitentiæ nomen non ex delicti confeſſione ex animi demutatione compoſitum eſt*; ergo pœnitentia nullam dicit pęnam, alioqui non eſſet in Deo, ut ſupponit Tertullianus.

Reſp diſt. maj. Pęnitentia generaliſſime, & improprie, conc. ſpecialiter, & proprie, neg. maj. & conſ. nam pęnitentia non dicitur de Deo, niſi valde improprie, quatenus iniquitas hominis dat ei motivum pęnitendi de bonis illis collatis, licet alioqui Deus ſit in ſe incapax talis mutationis. *Evenit enim in bonis factis pęni-*

(1) 2. *cont. Marc.* 20.

pœnitentiæ confeſſio, ad invidiam, & exprobrationem ejus, qui beneficii ingratus extitit, ait ipſe Tertull. At pœnitentia vera ſignificat dolorem intimum de proprio peccato.

Objic. 2. Contritio, & attritio ſunt veri actus pęnitentiæ; ſed in his nulla eſt pœna; ergo nec in pœnitentia; ergo hæc non eſt punitio peccati. Prob. min. Nam ex Auguſt. *Pęna eſt diſſentio ab his, quæ nobis nolentibus accidunt*. Sed contritio, & attritio non accidunt nobis nolentibus, ſed volentibus liberrime; ergo nihil habent pœnæ.

Reſp. 1. neg. 1. min. & diſt. 2. maj. quæ nolentibus in ſe, vel in cauſa, con. maj. & neg. min. abſolute, & ſemper, neg. maj. Contritio eſt de peccato, quod jam diſplicet, & ſic contritio eſt de re nolita, & quidem ſumme nolita, & diſplicens; & ſic contritio, vel attritio eſt pœna in ſua cauſa, ſc. in peccato.

Dixi, *abſolute loquendo*, majorem eſſe falſam: nam ex D. Bonaventura pęna poteſt eſſe voluntaria. 1. *aſſumitur a voluntate imperante, ut eſt pœna pęnitentialis*. 2. *quia ſuſtinetur a voluntate acceptante, ut pęna martyrii*. 3. *quia ſuſtinetur a voluntate tolerante*; per patientiam (licet contrarium ametur) *ut cum amans ſanitatem infirmatur, & patienter tolerat infirmitatem*: ergo non eſt de eſſentia pęnæ, ut ſit omnimode involuntaria.

QUÆSTIO II.

An pœnitentia ſit virtus, & qualis.

SUppono ex dictis, quod virtutes aliæ ſunt *acquiſitæ*, & *morales*, quia ex moribus, ſeu actibus frequentatis acquiruntur; aliæ *infuſæ*, quia nobis divinitus infunduntur. Iſtæ vel *per ſe infuſæ* dicuntur, quando nullis naturæ viribus poſſunt haberi, ut fides, ſpes, & charitas: vel *per accidens infuſæ*, quando non ſic abſolute ſuperant vires naturales, tamen in modo eas habendi ſuperant; quia ſc. non poſſunt acquiri tam ſubito, vel tam perfecte. Aliæ dicuntur *theologicæ*, quia directe reſpiciunt Deum pro objecto, ut fides, ſpes, & charitas; aliæ pure *morales*, non tantum ratione acquiſitionis, ſed ratione objecti, quod

eſt quid creatum; tales ſunt prudentia, juſtitia, temperantia, & fortitudo. Quæritur ergo, an pęnitentia ſit virtus, an infuſa, an acquiſita, & moralis.

CONCLUSIO I.

POEnitentia eſt vera virtus. Eſt communis.

Prob. 1. ex Scoto. (1) *Pęnitere, poteſt eſſe actus virtutis, quia poteſt eſſe actus conformis rectę rationi.. Dico, quod pœnitere eſt actus natus elici a virtute, vel generare virtutem, quia conformis rectæ rationi*, &c.

Prob 2. ex Ariſt. (2) Ille actus, vel habitus eſt virtus, qui facit bonum habentem; ſed pęnitentia id facit; ergo, &c. Prob. min. Nam corrigit in habente malum, aufert ab eo peccatum, convertit eum ad bonum, & facit aliquando meliorem, quam fuerit ante peccatum; ergo &c. Prob. ant. ex Apoſt. (3) facit, ut *ubi abundavit peccatum, ſuperabundet gratia*.

Prob. 3. Non dantur præcepta, nec laudatur homo, niſi de actibus virtutis; ſed præcipitur, & laudatur pœnitentia; ergo &c. Prob. min. Præcipitur pęnitentia, cum dicitur, *Pœnitentiam agite*. Item, (4) *Pęnitemini, & credite Euangelio*. Et laudatur, cum Chriſtus dicit, (5) *Gaudium erit in cęlo ſuper uno peccatore pœnitentiam agente*. Et, ut notat Petrus Dam. (6) *Conſuevit Deus honorare pęnitentes magis, quam innocentes*; ergo Deus præcipit, & laudat pęnitentiam: quod etiam patet ex Sanctis omnibus Patribus, & Theologis, & omnium conſenſu.

Objic. 1. Virtus ex Philoſ. *eſt diſpoſitio perfecti ad optimum*; ſed hoc dici non poteſt de pęnitentia; ergo nec quod ſit virtus. Prob. min. Primus actus pęnitentiæ eſt ille, quo vellet non peccaſſe; ſed ille actus non eſt perfectus; ergo &c. Prob. min. Eſt ſimplex velleitas, & inefficax, quia eſt de impoſſibili, quia impoſſibile eſt non fuiſſe peccatum; ergo &c.

Reſp. neg. 1. & 2. min. & ant. nam ille actus eſt odium peccati præteriti abſolutum, & efficax, quo illud deteſtamur, & nolumus amplius durare.

Inſt. ex eodem Philoſ. *Nihil eſt ſtultum eorum, quæ ſunt ad virtutem*; ſed in illo actu eſt quid ſtultum; ergo

(1) *d.*14.*q.*2. *A.*2. (2) *Eth.*6. (3) *Rom.*5. (4) *Marc.* 1. (5) *Mtth.* 4. (6) *ſer.* 56.

go &c. Prob. min. Stultum eſt velle impoſſibile; ſed illud velle eſt de impoſſibili: nam impoſſibile eſt peccatum, quod fuit, non fuiſſe; ſed illud velle tale eſt; ergo eſt de impoſſibili.

Reſp.neg.min. Non enim ſimpliciter vellet non fuiſſe peccatum, ſed improbat, & dolet, quod fuerit, quia fuit malum, & conatur illud reparare, & vindicare in ſe, & effectibus ejus mederi, & obviare.

Objic.2. ex Philoſ. Verecundia non eſt virtus, quia ſupponit turpe, ex quo timet infamiam; ſed eadem eſt ratio de pœnitentia, quia naſcitur ex peccato, ex quo timet pœnam; ergo nec iſta eſt virtus.

Reſp.1.neg.maj. Non enim video, cur non ſit honeſtum timere infamiam, ſicut & amare bonam famam, & odiſſe malum, ex quo naſcitur infamia.

Reſp.2. diſt.min. Verecundia, quæ eſt pura paſſio, conc. verecundia quaſi activa, & quæ imperatur ex odio, vel horrore actus turpis, neg. maj. nam, ut dicebam, honeſtum eſt amare bonam famam; ergo & odiſſe infamiam, & id, ex quo illa venit. Ariſtoteles autem loquitur de verecundia, quæ eſt mera paſſio.

Reſp.3. neg. min. Nam verecundia proprie non odit turpe, ſeu peccatum, nec illud corrigit, ſed potius amat, & vellet committere, ſi poſſet, ſine infamia; non ita eſt de pœnitentia, quæ odit ipſum peccatum directè.

Objic.3. Pœnitentia eſt mera paſſio; eſt enim dolor de peccato: ſed paſſio non eſt virtus; ergo nec pœnitentia. Prob.min. nam paſſiones ſunt motus purè naturales, & non liberi.

Reſp diſt.maj. Pœnitentia paſſive, conc. active, neg. maj. Nam ille dolor imperatur a voluntate ex cognitione, & odio peccati, & inde eſt liberrimus.

Inſt. Ille dolor eſt potius contra inclinationem voluntatis, nam eſt illi pœna; ergo ille dolor eſt pura paſſio, & non eſt liber.

Reſp.diſt.ant. & rationem ejus: contra inclinationem quoad affectionem commodi, conc. quoad affectionem juſtitiæ, neg. ant. Nam ſub hoc reſpectu pœnæ, & labores, virtutum amantur, licet ex parte appetitus ſenſitivi faciant laborem.

Objic.4. Omnis virtus reſpicit bonũ honeſtum; ſed

pœnitentia non reſpicit illud bonum, ſed malum oppoſitum, ſc. peccatum; ergo &c.

Reſp. diſt. maj. Virtus proſecutiva, & per amorem, conc. virtus averſativa, & per odium, neg. maj. & conſ. Omnes virtutes habent duos actus, 1. amoris circa honeſtum, 2. odii circa malum oppoſitum. Sic pœnitentia amat bonum juſtitiæ, & odit peccatum, ſeu malum oppoſitum juſtitiæ, & rationi, & illud punit in peccatore.

CONCLUSIO II.

POEnitentia eſt virtus ſpecialis ab aliis diſtincta: *eſt virtus moralis, non theologica.* Eſt communis.

Pr. 1. p. ex Scot. cit. (1) *Pœnitere eſt affectus virtutis ſpecialis, quia ille actus natus eſt habere ſpeciale objectum, & ſpeciales circumſtantias ordinatas*, &c.

Prob 2. ex Patribus, qui omnes loquuntur de pœnitentia ſecundum rationem ejus ſpecificam, qua diſtinguitur ab aliis, & ſicut de virtute ſpeciali, ut patet ex verbis, quibus oſtendunt ejus excellentiam, & neceſſitatem, conditiones, & effectus; ergo &c.

Prob. 3. Virtutes, & habitus ſpecificantur ab objectis formalibus, & a fine, & mediis, & circumſtantiis ſuorum actuum; ſed hæc in pœnitentia ſunt diverſa præ aliis virtutibus; ergo diſtincta eſt ab aliis. Prob. min. ex dicendis de illius objecto formali, & fine, & de difficultate hunc attingendi, qui eſt divinæ offenſæ reparatio, & Dei offenſi placatio, & ſatisfactio. Hæc enim alia nulla virtus quærit in ſuis actibus, ſed ſingulæ curant vitare vitia contraria propriæ honeſtati ſuæ.

Prob 2. p. Illa virtus dicitur moralis, & non theologica, quæ non reſpicit directe Deum in ſe, in ſua eſſentia, vel attributis, ſed aliquid creatum; ſed talis eſt pœnitentia; ergo &c. Prob. min. etiam ex dicendis de objecto ejus; ergo &c.

Confir. ex Scoto, (2) qui eam diſtinguit a charitate, quia *objectum per ſe charitatis eſt Deus ſub ratione objectiva nobiliſſima; proprium autem objectum iſtius eſt malum vindicabile, ſeu reus, in quem eſt vindicandum; & ex hoc patet, quod pœnitentia non tantum non* *eſt*

(1) *ibid. c.* 4. (2) *ibid. G.* 9.

eſt virtus Theologica, ſed nec virtus nobiliſſima inter illas, quæ ſunt circa objectum creatum, ut virtutes morales.

Confirm.2.ex eodem.(1) *Nam tres conditiones pertinent ad virtutem theologicam.* 1. *eſt reſpicere Deum pro objecto.* 2. *habere pro regula regulam actuum humanorum* (ſc. ut innitatur voluntati divinæ ut primæ regulæ.) *non autem regulam acquiſitam.* 3. *immediate infundi a Deo*; ſed nulla ex his conditionibus eſt in pęnitentia; ergo non eſt theologica.

Objic.1. cont. 1. par. Pęnitentia reſpicit objecta omnium aliarum virtutum; ergo non diſtinguitur ab eis, ſed eſt omnibus communis. Ant. patet: nam reſpicit omnia vitia, & peccata contra quaſcumque virtutes. Prob. conſ. nam virtutes ſpecificantur ab objectis; ſed pęnitentia reſpicit objecta omnium; ergo &c.

Reſp.diſt.ant. reſpicit ſub diverſa ratione, conc. ſub eadem ratione, neg. ant. Nam, ut dicemus, pęnitentia reſpicit omnia peccata ſub una ratione, ſub qua non reſpiciuntur ab aliis.

Inſt. Singulæ aliæ virtutes averſantur peccata ſibi oppoſita; ſed pœnitentia nihil eſt aliud, quam illa averſio; ergo eſt communis omnibus virtutibus.

Reſp. diſt. maj. averſantur ſub rationibus ſibi propriis, conc. ſub ratione, ſub qua hæc odit pęnitentia, neg. maj. & min.. nam ſingulæ virtutes oderunt vitia, & peccata ſuæ ſpeciali honeſtati contraria: ver. gr. caſtitas odit luxuriam ut contrariam ſuæ honeſtati, & odio continentiæ, & ſic de aliis: & quidem illud odium reſpicit illa peccata ſive præterita, ſive præſentia, ſive futura, præſcindendo ab illorum exiſtentia; ſed pęnitentia odit peccata ut præterita per odium juſtitiæ punitivæ, ut illa puniat in peccatore pœnitente, quod illi virtuti proprium eſt, non aliis.

Inſt.2. Odium ſingularum virtutum de malis tam eſt nobis pęna, quam odium de malis a nobis commiſſis; ergo illud odium tam eſt pęnitentia, quam iſtud, quia tam eſt pœnæ tenentia.

Reſp.neg.ant. Nam pęna proprie, prout ſpectat ad juſtitiam punitivam, non eſt qualiſcumque labor, ſed ille, quo puniuntur mala commiſſa; eſto odium

(1) *3.d.26.q.1.n.15.*

delectationis venereæ ſit laborioſum, & durum appetitui concupiſcibili, non tamen eſt proprie punitio, quia hæc reſpicit malum commiſſum, & præteritum. Illud odium eſt præſervativum, iſtud vero punitivum. Denique ſicut labor proſecutionis bonorum quæ ſunt propria ſingulis virtutibus, non eſt pęna, ita nec odium vitiorum illis oppoſitorum. Aliud eſt de triſtitia, & dolore, quem pœnitens ſibi imperat pro peccatis commiſſis contra virtutes; ille eſt vere pęna, & punitio.

Fateor tamen, pęnitentiam poſſe aliquo ſenſu dici communem omnibus virtutibus tam moralibus, quam theologicis, quatenus ſc. odit omnia vitia facta in illorum materia, & quæ illæ averſantur, & condemnant juxta proprias ſuas regulas. Pęnitentia punit, & deteſtatur in pęnitente odium Dei, infidelitatem, deſperationem, luxuriam, timiditatem, &c. Quod ut melius intelligas,

Nota, virtutem aliquam dici communem, 1. *prædicatione*, quatenus nomen ejus prædicatur de omnibus virtutibus, ut nomen *juſtitiæ*. Sic omnis virtuoſus dicitur *juſtus*, & omnis virtus *juſtitia*, ut cum jubemur, *implere omnem juſtitiam*. 2. propter aliquam dependentiam, aut connexionem, quam iſta habet cum aliis omnibus: ſic *prudentia* eſt virtus communis, quia ab ea omnes dependent, velut a regula, præſertim morales, quæ in mediocritate conſiſtunt, ne peccent in exceſſu, vel defectu. 3. ratione perfectionis, quam aliis tribuit. Sic *charitas* dicitur forma aliarum, quia alias format in ratione meriti, dans illis, quod placeant Deo in ordine ad præmium. 4. ratione materiæ, quia reſpicit materias, ſeu objecta aliarum: & hoc modo pœnitentia dici poteſt virtus generalis, quia reſpicit materiam aliarum, & emendat, quæ contra eas committuntur: ſed hoc non impedit diſtinctionem ejus ſpecificam ab eis.

Objic. 1. cont. 2. p. Pęnitentia reſpicit directe Deum offenſum, quem vult placare; ergo eſt virtus theologica. Prob. ant. Nam ex Apoſtolo debet eſſe ſecundum Deum, & reſpicit peccatum ut offenſam Dei, & ut illi ſatisfaciat per punitionem debitam, & ut eum ſibi reconciliet; ſed nihil aliud requiritur in virtute theologica; ergo &c.

Reſp.

Reſ. diſt. ant. & maj reſpicit Deum ut finem extrinſecum, & ſecundarium, conc. ut finem intrinſecum, & primarium, neg. ant. & maj. nam reſpicit de ſe, & eſſentialiter peccatum ut punibile propter ſe immediate: pęnitentia vero chriſtiana ideo punit in ſe peccatum, ne a Deo ſeverius puniatur, & ut illum ſibi reconciliet, & ipſum peccatum reſpicit ut offenſam Dei, & poteſt imperari a charitate, aut alia virtute; ſed abſolute loquendo poteſt reſpicere peccatum in ſe, & ſua turpitudine, &c.

Objic. 2. Pęnitentia odit actus vitiorum theologicorum; odit odium Dei, infidelitatem, & deſperationem; ergo eſt virtus theologica.

Reſp. neg. conſ. nam ſic pertineret etiam ad morales; ſed, ut diximus, odit illa peccata ſub ratione ſpeciali, ſub qua non reſpicitur ab aliis, odit ut punibilia, & præterita.

Inſt. Intendit placare Deum offenſum; ergo reſpicit directe Deum.

Reſp. diſt. ant. intendit ſecundario, conc. primario, & per ſe, neg. ant. nam primario, & per ſe intendit punire peccata commiſſa, ſecundario autem vult per illam punitionem placare Deum per actus ſibi proprios.

Objic. 3. Virtus moralis conſiſtit in mediocritate; ſed pęnitentia non quærit mediocritatem; ergo non eſt virtus moralis. Maj. patet ex dictis. Prob. min. tum ex Script. (1) *Luctum unigeniti, Fac tibi planctum amarum*; tum quia offenſa Dei nõ poteſt nimium plangi, nec poteſt in eius ſatisfactione excedi; ergo &c.

Reſp. diſt. maj. quoad circumſtantias, & modum, & objectum, conc. maj. & neg. min. quoad objectum ſolum, neg. maj. & conſ. Nam quædam ſunt objecta virtutum moralium, circa quæ non poteſt excedi; alia, circa quæ non poteſt peccari ex defectu, vel parvitate; v. gr. peccatum non poteſt in ſe nimium odiri, nec plangi, ſed poteſt non ſatis odiri. Virginitas non poteſt eſſe nimia, & illa non datur parvitas materiæ in peccato, & tamen in iis ſervandus eſt modus, & in circumſtantiis poteſt quis excedere, aut deficere.

(1) *Jerem.* 6.

CONCLUSIO III.

P*Oenitentia non eſt per ſe infuſa, ſed acquiſita.* Eſt Scotiſtarum, & aliorum contra Thomiſtas.

Prob. 1. ex Scoto, (1) qui putat ſolas theologicas eſſe in ſubſtantia ſupernaturales, & per ſe infuſas, & in particulari dicit de pœnitentia, quod *ex multis actibus vindicandi in ſe juſte reum poteſt acquiri habitus, qui maneat cum peccato mortali, & poſſet acquiri ante deletionem peccati mortalis, niſi forte, quia Deus juſtificat, antequam poſſint haberi actus ſufficientes ad generationem pœnitentiæ*; ergo docet pœnitentiam eſſe virtutem acquiſitam.

Prob. 2. Nam experientia docet hominem recenter juſtificatum non experiri in ſe facilitatem, & inclinationem ad actus pœnitentiæ, ſicut experitur poſt frequentatos iſtos actus; ergo pœnitentia eſt habitus acquiſitus.

Dices, hoc probaret virtutes theologicas eſſe etiam acquiſitas: nam poſt frequentatos actus charitatis experimur inclinationem, & facilitatem ad ſimiles; ſed hoc eſt contra nos; ergo &c.

Contra, quia hoc probat, quod præter habitum infuſum charitatis, datur etiam acquiſitus; & niſi fides doceret hos habitus theologicos infundi, ex hac experientia cogeremur dicere illos acquiri. Fides autem non docet pœnitentiam infundi, ſicut docet de virtutibus theologicis; ideo dicimus illam eſſe acquiſitam. Hinc

Confir. concl. quia non debent multiplicari miracula, nec habitus ſine neceſſitate; ſed nulla eſt neceſſitas aſſerendi habitum per ſe infuſum pœnitentiæ, præter acquiſitum; ergo eſt tantum habitus acquiſitus, & naturalis.

Prob. 3. Si pœnitentia per ſe infunderetur, id fieret per aliquod ſacramentum, in quo juſtificamur, aut per contritionem perfectam extra ſacramentum; ſed neutrum dici poteſt; ergo non infunditur per ſe. Prob. min. Si tunc infunderetur pœnitentia, ſtatim experiremur nos inclinari, & facilitari ad actus ejus: nam habitus agunt naturaliter. Cum infunditur ſcientia, vel

(1) 4. *d.* 14. *q.* 2. X. 20.

vel charitas, ſtatim experimur nos inclinari ad actus illorum habituum; ſed nihil tale experimur poſt juſtificationem magis, quam ante; ergo tunc non infunditur pœnitentia.

Eſt ergo habitus pure acquiſitus, & naturalis in ſubſtantia, licet non operetur in nobis fructus ſufficientes, & condignos, niſi ex motione, & auxilio gratiæ ſupernaturalis, ut docet fides; ſed tamen voluntas ibi agit cum pleno dominio ſui actus.

Dixi autem non eſſe *infuſam per ſe*, nec ſupernaturalem *in ſubſtantia*: non enim dubito, quin poſſit infundi, & quin de facto ſæpius infundatur a Deo per accidens, ſicut & aliæ virtutes naturales, ſed quia poteſt acquiri per actus noſtros cum auxiliis gratiæ actualis, dicimus eam per ſe acquiſitam, ſeu acquiſibilem, & naturalem in ſubſtantia, ſicut aliæ virtutes morales.

Objic. 1. ex Script. Nam cum dicit Apoſtolus, (1) *Ne quando Deus det illis pœnitentiam*, ſatis indicat eam dari a ſolo Deo. Idem infertur, cum dicit, (2) *Benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit*. Et Jeremias orabat, (3) *Converte me* (Domine) *& convertar*..... *poſtquam enim convertiſti me, egi pœnitentiam*; ergo pœnitentia per ſe infunditur a Deo, & eſt ſupernaturalis in ſubſtantia.

Reſp. diſt. conſ. Infunditur, & eſt ſupernaturalis ab extrinſeco, & quatenus non operatur utiliter, niſi ex gratia, & auxilio ſupernaturali, conc. ab intrinſeco, quaſi ex ſe petat infundi a ſolo Deo, nego conſ. Non enim recte infertur ex illis textibus. *Vide quantum ſit Dei auxilium* (inquit Hieronymus) *& quam fragilis humana conditio: Ut hoc ipſum, quod agimus penitentiam, niſi Dominus anta converterit, & niſi Dei nitamur auxilio, nunquam implere valemus*; ergo illa converſio non fit per infuſionem habitus pœnitentiæ, ſed per motum, & auxilium gratiæ actualis.

Inſt. Si Apoſtolus, & Propheta loquerentur de penitentia naturali, non tribuerent eam Dei benignitati, nec ei tribuerent remiſſionem peccati, quia pœnitentia naturalis non ita venit a Deo, nec ita illi placet, ut remittat peccata; ergo loquuntur de ſupernaturali infuſa.

Reſp.

(1) 2. *Tim.* 2. (2) *Rom.* 2. (3) *Jerem.* 31.

Reſp. diſt. conſ. de ſupernaturali ex concurſu gratiæ actualis, conc. ex entitate habitus, neg. conſ. Nam ſicut actus juſtitiæ, temperantiæ, & aliarum virtutum moralium ſunt ſupernaturales, & meritorii ex concurſu gratiæ actualis, & charitatis, ita eſt de actibus pœnitentiæ, juxta doctrinam Concil. Trident. (1) definientis, *Non poſſe pœnitere ſicut oportet ad juſtificationis gratiam ſine Spiritus Sancti inſpiratione*, &c.

Objic. 2. Habitus diſponens ad finem ſupernaturalem non eſt naturalis: nam forma, & diſpoſitio ad illam ſunt æqualis ordinis; ſed pœnitentia diſponit ad gratiam juſtificantem, quæ eſt ſupernaturalis; ergo per ſe eſt ſupernaturalis, & infuſa.

Reſp. diſt. maj. Si ſe ſola, & totaliter diſponat, conc. ſi partialiter tantum concurrat, & quaſi inſtrumentaliter, neg. maj. Pœnitentia autem diſponit ad gratiam illam partialiter tantum, & quaſi inſtrumentaliter elevata, & mota per gratias actuales.

Reſp. 2. neg. min. abſolute. Non enim eſt de ratione intrinſeca, & eſſentiali pœnitentiæ, ut intendat illum finem ſupernaturalem, ſed præciſe punitionem voluntariam peccati in peccatore; cum vero diſponit ad juſtificationem, id facit per motionem, & auxilia gratiæ actualis.

Objic. 3. Pœnitentia ſupponit fidem in pœnitente, per quam cognoſcit peccatum, & conjungitur cum ſpe veniæ obtinendæ a Deo, & cum aliqua charitate; ſed iſtæ virtutes ſunt per ſe ſupernaturales; ergo & ipſa pœnitentia.

Reſp. 1. neg. maj. Præciſe enim pœnitere poſſumus ex naturali cognitione peccati, & odio etiam naturali turpitudinis ejus, & tunc erit vera pœnitentia quoad ſubſtantiam, ſed inſufficiens ad juſtificationem.

Reſp. 2. diſt. conſ. Ipſa pœnitentia erit ſupernaturalis ex illis principiis, conc. ex ſe præciſe, neg. conſ. nam ex parte voluntatis, habitus pœnitentiæ erit pure naturalis.

QUÆ-

(1) *ſeſſ.* 6.

QUÆSTIO III.

Ad quod genus virtutis pertineat pœnitentia.

DIximus alias virtutem moralem, quæ verſatur circa actus humanos, dividi in virtutem *ad ſe*, quæ reſpicit paſſiones ipſius operantis, ut temperantia, & fortitudo; & *ad alterum*, quæ reſpicit actiones ejus in ordine ad alterum, ut adæquent jura illius ut juſtitia, quæ dicitur *virtutis ad alterum*.

Juſtitia autem, ut ſit perfecta, requirit tres conditiones. 1. eſt jurium alteritas. 2. compenſationis æqualitas. 3. debitum compenſandi ex aliquo jure ortum. Si vero deſit aliqua ex his conditionibus, non erit juſtitia perfecta, ſed imperfecta, & poteſtativa, ut liberalitas, in qua deeſt conditio debiti legalis; & religio, ſeu pietas in Deum, & parentes, cui deeſt æqualitas in compenſatione; & pœnitentia, cui deeſt *alteritas* quoad ipſum pœnitentem.

Juſtitiam diviſimus in *commutativam*, quæ verſatur circa commutationes, pacta, & contractus; & *diſtributivam*, quæ occupatur in diſtribuendis bonis publicis juxta exigentiam, qualitatem, & merita perſonarum.

Hinc multæ virtutes ad juſtitiam pertinere dicuntur, ut partes ejus ſubjectivæ, de quibus ipſa prædicatur, ut *latria*, *pietas*, *dulia*, *hyperdulia*, quæ ſunt Religionis. Legalis, *juſtitia*, *epikeia*, *benevolentia*, *affabilitas*, *beneficentia*, *veritas*, *amicitia*, *liberalitas*, *reverentia*. *obſerventia*, *miſericordia*, *vindicatio*, *gratitudo*, *punitiva*, *reſtitutiva*, &c.

His ſuppoſitis, quæritur, ad quam ex virtutibus moralibus ſpectet pœnitentia, quandoquidem nolumus eam eſſe theologicam.

CONCLUSIO.

P*OEnitentia pertinet ad juſtitiam punitivam, ſeu vindicativam*. Eſt communis.

Prob. 1. ex Scoto. (1) *Pœnitere non eſt virtutis appetitivæ ordinantis ad ſeipſum, cujuſmodi ſunt tempe-* rant.

(1) *ibid. q. 2, D. 6.*

rantia & fortitudo ; ergo virtutis ordinantis ad alterum, cujuſmodi eſt juſtitia, &c. quia ſc. pœnitens ſe reſpicit ut alterum, *in quantum ſibi committitur a legiſlatore in iſtum reum vindicare*. Denique pœnitens agit duas perſonas, ſc. miniſtri, judicis, qui infligit pœnam, & rei, qui eam patitur; *ergo iſta virtus continetur ſub juſtitia, prout in generali juſtitia dicitur omnis virtus ordinativa ad alterum*.

Prob. 2. ex Script. & Patribus. Nam dicitur: (1) *Anima, quæ triſtis eſt ſuper magnitudine mali, dabit gloriam, & juſtitiam Domino*. Et Auguſt. (2) dicit, quod *pœnitentia eſt quædam dolentis vindicta, puniens in ſe, quod dolet commiſiſſe*. Et alibi dicit (3) eam exerceri velut in tribunali, & ad formam juſtitiæ, *ubi peccator conſtituit ſe ante faciem ſuam, ubi adſit accuſatrix cogitatio, teſtis conſcientia, carnifex timor*, &c. Et Tertull. *Hæc virtus in peccatorem pronuntians, pro Dei indignatione fungitur*, ergo ex Script. & Patribus pœnitentia pertinet ad juſtitiam.

Prob. 3. Juſtitia inclinat ad ſatisfaciendum, retribuendum, & compenſandum; ſed hæc facit pœnitentia; ergo, &c. Min. patet ex dictis, & magis patebit, ex dicendis de objecto, & actibus pœnitentiæ.

Confir. ex Scoto. Nam virtus inclinans ad puniendam tranſgreſſionem legis eſt juſtitia; ſed hoc facit pœnitentia; ergo &c.

Prob. denique ex Conc. Trid. (4) in quo pœnitentia dicitur *tribunal, ad quod nos Deus tamquam reos ſiſti voluit*; & in quo (5) *non ſine magnis noſtris fletibus, & laboribus, id exigente divina juſtitia, remiſſionem conſequi non poſſumus*. Et monet miniſtros, (6) *ut habeant præ oculis, ut ſatisfactio, quam imponunt .... ad præteritorum peccatorum vindictam, & caſtigationem*. Vides ubique nomen, & formam juſtitiæ.

Objic. 1. Actus principalis pœnitentiæ eſt contritio; ſed hæc non ſpectat ad juſtitiam, ſed ad charitatem; ergo & pœnitentia. Prob. min. Contritio eſt dolor de peccatis propter Deum offenſum, & dilectum; ergo &c.

Reſp. diſt. min. Contritio ratione motivi, & amoris Dei præciſe, conc. ratione objecti, & finis, ſc. puni-

(1) *Bar.* 3. (2) *de ver. pœnit. c.* 8. (3) *de pœnit.* (4) *ſeſſ.* 14. *c.* 2. (5) *cap.* 5. (6) *cap.* 8.

nitionis peccati, neg. min. & conſ. prob. Nam hic loquimur de pœnitentia ſecundum ſe præciſe & ex proprio objecto, in quo non reſpicit Deum amatum.

Objic. 2. Pœnitentia non eſt ad alterum, ſed ad ipſum pœnitentem; ergo non eſt juſtitia.

Reſ. diſt. ant. ad ipſum Pœnitentem, quaſi ad alterum, conc. quaſi ad ſeipſum, neg. ant. Nam, ut dicebamus ex Scoto, pęnitens agit perſonam rei, & miniſtri juſtitiæ, & ſic quaſi virtualiter eſt alter a ſeipſo.

Objic. 3. Non poteſt dici ad quam ſpeciem juſtitiæ ſpectet pœnitentia; ergo non eſt juſtitia. Prob. antec. Omnis juſtitia eſt vel commutativa, vel diſtributiva; ſed neutrum dici poteſt de pœnitentia; ergo &c.

Reſp. neg. ant. & min. nam pęnitentia de utraque juſtitia participat, ſaltem imperfecte, & reductive, ſicut non dicitur perfecte juſtitia ſecundum omnes conditiones allatas. Inclinat ad actus compenſativos injuriæ, & offenſæ ſecundum æqualitatem poſſibilem, ut commutativa, & ad actus diſtributionis pęnæ cum aliquali proportione, & in hoc pertinet ad diſtributivam, ſeu punitivam, & vindicativam. Dico *cum æqualitate poſſibili*, *& aliquali proportione*: nam rigoroſa æqualitas ſatisfactionis cum offenſa, nec etiam exacta proportio non eſt poſſibilis creaturæ ad Deum.

Inſt. in juſtitia commutativa vera requiritur æqualitas dati, & accepti, & in diſtributiva requiritur ſuperioritas in præmiante, & puniente, & inferioritas in punito, & præmiato; ſed neutrum eſt in pęnitente; ergo nec ulla juſtitia. Prob. min. 1. offenſa ex parte Dei eſt infinita, & pęna in pęnitente eſt finita, & 2. pœnitens non eſt ſibi ſuperior, nec inferior; ergo &c.

Reſp. diſt. min. neutrum proprie, & in rigore, conc. aliqualiter, & ſimilitudinarie, neg. min. ibi ſervatur æqualitas poſſibilis, & pęnitens perſonas agit judicis, & miniſtri, & rei, ad hoc tribunal aſſiſtit ut judex, accuſatnr, teſtis, & tortor, ſeu miniſter ſibi imponens, & infligens pœnas.

Objic. 4. Si pęnitentia eſſet juſtitia vindicativa, id eſſet ratione culpæ, aut pęnæ; ſed neutrum dici poteſt; ergo &c. Prob. min. 1. non culpæ, quia nulla pęna poteſt illi proportionari. 2. non pęnæ, quia remiſſa culpa, remanet reatus pęnæ; ergo &c.

Reſp. neg. min. Eſt enim vindicativa culpæ, & commu-

mutativa pęnæ æternæ in temporalem, imo & remiſſiva, ſeu ſatisfactiva partis pęnæ hujus. Deus autem non exigit æqualitatem phyſicam, aut mathematicam, ſed moralem, quam ipſe taxat pro ſua miſericordia ſimul cum juſtitia, quæ in hoc ſibi obviant.

QUÆSTIO IV.

De objecto pęnitentiæ.

QUæ diximus hucuſque de hac virtute, lucem accipient ex dicendis de objecto ejus materiali, & formali.

CONCLUSIO I.

OBjectum *materiale immediatum virtutis hujus eſt omnis actus pœnitentis, quo in ſe punit peccatum; mediatum vero eſt omne peccatum.*

Prob. 1. ex Scoto (1) dicente, quod *objectum eſt peccatum vindicabile*: & quod *pęnitere requirit præcognitionem diſtinctam illius, de quo pęnitet* (ſcilicet peccati) *ubi dico, quod iſta ſe habent per ordinem. 1. imperare cauſarum proximarum partialium triſtitiæ conjunctionem. 2. ipſæ cauſæ partiales conjunctæ, quæ ſunt effectus proximus illius imperii. 3. ſequitur effectus ipſa triſtitia. 4. ſequi poteſt complacentia triſtitiæ, quæ eſt actus voluntatis habens triſtitiam pro objecto. Et tandem gaudium de triſtitia*; ergo ex Scoto peccatum eſt objectum materiale remotum pœnitentiæ, & triſtitia, ſeu actus pęnales ſunt de objecto immediato ejuſdem, quia per iſtos attingit peccatum, & vindicat illud.

Prob. 2. Illud eſt objectum materiale immediatum virtutis, quod primo, & immediate reſpicitur, & intenditur; ſed pęnitentia primo, & immediate intendit puuitionem, & vindictam peccati, & hæc punitio conſiſtit in actibus, quibus pęnitens punit peccata ſua; ergo illa punitio, & iſti actus ſunt objectum immediatum, & materiale pœnitentiæ. Prob. min. Illud primo, & immediate intenditur a pęnitentia, in quo fundatur immediate denominatio ejus; ſed hæc fun-

(1) *ibid. q.* 1. *C.* 5.

fundatur immediate in ipſa punitione, & actibus punitivis; ergo &c. Prob. min. ex ipſo ejus nomine, quod ſumitur a pœna, & a *pœnæ tenentia*; ergo &c.

Prob. 2. p. Illud eſt objectum materiale remotum virtutis, quod illa reſpicit per aliqua media; ſed pœnitentia reſpicit peccata per actus prædictos; ergo peccata ſunt objectum materiale remotum pœnitentiæ. Dico *per aliqua media*: nam ſi per objectum immediatum materiale intelligatur omne id, quod attingitur a virtute, etiam peccatum hoc ſenſu erit de materia proxima: nam illud etiam attingitur ab illa, licet per actus doloris, & punitionis.

Objic. 1. cont. 1. par. Actus virtutum nõ ſunt illarum objecta; ſed illi actus ſunt actus ipſius pœnitentiæ; ergo non bene dicuntur objecta ejus. Prob. maj. Objectum præſupponitur habitui; ſed actus virtutum non præſupponuntur illis, ſed e contra virtutes præſupponuntur actibus ſuis, ut cauſa effectui præſupponitur, quia prius eſt eſſe, quam agere; ergo &c.

Reſp. neg. 1. maj & diſt. 2. præſupponitur objective, & in ordine intentionis, conc. in ordine executionis, & exiſtentiæ realis, ſaltem in habitibus practicis, neg. maj. nam virtutes ſunt habitus practici, & propter ſuas operationes, & pœnitentia propter actus punitivos peccati.

Inſt. Effectus non habet rationem finis; ergo nec objecti: nam objectum, & finis ſunt unum, & idem.

Reſp. neg. antec. Nam ſanitas eſt finis, & effectus medicinæ, & generaliter habitus practici, ut virtutes ſunt propter ſuas operationes, ad quas concurrunt effective.

Objic. 1. cont. 2. part. Objectum omnis virtutis eſt bonum honeſtum; ſed pœnitentia eſt virtus, & peccatum eſt malum, & inhoneſtum; ergo peccatum non eſt objectum pœnitentiæ. Maj. patet ex dictis de virtute in communi, & quia habitus ſpecificantur ab objectis.

Reſpond. diſt. maj. objectum formale, conc. materiale, neg. maj. & conſeq. objectum formale pœnitentiæ eſt punibilitas peccati, quæ eſt bonum honeſtiſſimum.

Objic. 2. Peccatum veniale non eſt objectum pœniten-

ten-

tentiæ: ergo non omne peccatum eſt objectum pœnitentiæ. Prob. ant. Peccatum veniale non eſt offenſa Dei, nec diſſolvit amicitiam eius, nec eſt contra legem; ergo &c.

Reſp. neg. utrumque antec. Nam veniale eſt offenſa Dei, & contra legem, ſed levis, & diſplicet Deo, licet ex ejus benignitate non diſſolvat ejus amicitiam, ut diximus alias.

Inſt. Homo non tenetur vitare venialia; ergo nec de illis pœnitere.

Reſp. diſt. ant. non tenetur ſub gravi obligatione, conc. abſolute, & quantum licet humanæ levitati, neg. antec. alioqui non eſſet peccatum. Idem dico ad conſ. nam ſicut eſt peccatum, ita & punibile eſt, & punietur in hac, vel alia vita.

Objic. 3. Peccatum habituale non eſt objectum pœnitentiæ; ergo non omne peccatum. Prob. antec. ex Scoto: (1) illud non eſt, niſi relatio rationis, ſcilicet *ordinatio*, *ſeu obligatio ad pęnam*, *quæ dicitur reatus*; ergo &c.

Reſpond. diſtin. anteced. non eſt objectum quoad reatum active in Deo, conc. opus quoad reatum in homine, neg. ant. & conſeq. prob. Nam reatus ex parte Dei eſt ordinatio, qua Deus ordinavit peccatorem ad pœnam; paſſive autem, & in peccatore eſt obligatio ad illam pœnam, quæ obligatio eſt mala in ſua cauſa; ſcilicet in peccato præterito, & inde materia pœnitentiæ.

Inſt. Si hoc eſſet, deberetur duplex pęnitentia pro eodem peccato, ſcilicet una pro actuali, & alia pro habituali; ſed conſ. eſt falſum, quia *Deus non punit bis id ipſum*; ergo &c.

Reſp. neg. maj. Nam hoc ipſo, quod dolemus de actuali præterito, dolemus etiam de habituali, quod non eſt aliud, quam actuale præteritum moraliter durans defectu pœnitentiæ de illo.

Inſt. 2. In habituali non eſt diſtincta malitia ab actuali; ergo nec obligatio ad pęnitentiam diſtinctam.

Reſp. diſt. antec. non eſt diſtincta malitia quoad ſubſtantiam, conc. quoad circumſtantiam durationis, neg. ant. & conſ. Nam illa duratio eſt in ſe mala, & inde pœnitenda.

Objic.

(1) *d.* 14. *q.* 1. *H.* 9.

Obiic. 4. de peccato originali non eſt pœnitendum quia illud non eſt nobis voluntarium, nec per conſequens retractabile; ergo omne peccatum non eſt materia pœnitentiæ noſtræ.

Reſp. neg.ant. Nam inquit Auguſt. *Corripiatur origo damnabilis, ut ex dolore correptionis voluntas regenerationis oriatur*. Illud peccatum facit Deum nobis iratum, & inimicum, & debemus illud odiſſe, ſaltem in Adamo.

Inſt. Si pœnitentia reſpiceret originale deberent ad eam excitari, qui baptizantur; ſed conſeq. eſt contra praxim; ergo illud non eſt de objecto pœnitentiæ:

Reſpon. diſt. maj. ſi reſpiceret neceſſario, conc. ſi ex congruitate, neg. maj. Nam cum pœnitentia de illo peccato non ſit niſi congrua, & pueri non ſint capaces pœnitentiæ, non excitantur ad illam in baptiſmo; bene vero adulti, ſi hoc illis proponatur æque, ac perſonalia, quæ ipſi commiſerunt.

Inſt. 2. Pœnitentia non eſt niſi de propriis peccatis; ſed originale non eſt proprium poſteris Adæ; ergo nec ab ipſis pęnitendum. Prob. maj. non enim pęnitere debemus de alienis; ergo &c.

Reſp. 1. neg. maj. Nam David veniam petit pro alienis. *Ab alienis parce ſervo tuo*.

Reſpond. 2. diſtin. min. non eſt proprium ſimpliciter, conc. aliquo modo, neg. min. Nam Adamus, cum peccavit, agebat perſonam procuratoris omnium ſuorum poſterorum deſcendentium per viam generationis ordinariæ, ſeu per ſeminalem propagationem.

Inſt. 3. Per originale non lædimus jus divinum, & in nobis non eſt niſi pœna; ergo non eſt in nobis materia pœnitentiæ.

Reſpond. diſtin. antec. non lædimus propria voluntate, & formaliter, & eſt pœna ſupponens culpam aliquo modo noſtram, conc. non lædimus in voluntate Adæ, in qua erat noſtra, neg. antec. Nam vere peccavimus, & læſimus jus divinum in Adamo, ut dictum eſt alias.

Objic. 5. Pœnitentia noſtra non reſpicit peccata aliena, quia non intendit remiſſionem, niſi pro ipſo pœnitente; ergo non omne peccatum eſt objectum pœnitentiæ.

Reſp.

Reſp. neg. 1. ant. & conſ. prob. Nam odiſſe. ac deteſtari peccata aliena honeſtum eſt, & poteſt intendi eorum remiſſio pro aliis. Sic Chriſtus *peccata noſtra portavit, & pro nobis doluit*.

Inſt. Vera pœnitentia eſt cum retractatione peccati; ſed non poſſumus retractare aliena; ergo nec de illis pœnitere. Prob. min. Retractatio eſt revocatio propriæ actionis jam factæ, non autem alienæ; ergo &c.

Reſp. diſt. mai. cum retractatione formali, aut virtuali, ſeu æquivalenti, con. maj. & neg. min. formali tantum, & de propriis, neg. mai. nam ad veram pœnitentiam ſufficit dolor, & deteſtatio peccati, & ejuſdem punitio quædam; & licet in rigore, & proprie loquendo non fiat de alienis, niſi quodam procuratorio nomine ex imperio charitatis, tamen illa multum placet Deo, & uſurpari ſolet a ſanctiſſimis viris, & peccatoribus impetrat gratias converſionis.

Inſt. 2. Fieri poteſt, ut, dum juſti pœnitent, & retractant aliorum peccata, iſti non retractent, ſed potius confirment; ergo vana erit juſtorum pœnitentia, & retractatio.

Reſp. neg. conſ. nam juſti non minus vere puniunt, & deteſtantur illa peccata, nec minus placent Deo tam pro ipſiſmet, quam ad impetranda peccantibus validiora auxilia. Unde licet pœnitentia primario, & ordinarie doleat de propriis, tamen ſecundario, & ex abundantia charitatis poteſt deteſtari aliena, & utiliter tam pro ipſis pœnitentibus ad augmentum gratiæ, & meritum: quam pro peccantibus ad impetrationem auxiliorum, & veniæ.

Inſt. 3. Idem habitus non inclinat ad punienda propria, & aliena peccata; ergo nec eadem virtus pœnitentiæ facit utrumque. Prob. ant. actus illi non habent eundem finem, aut motivum; ergo nec ſunt ab eodem habitu pœnitentiæ. Prob. ant. actus puniendi propria peccata intendit propriam reconciliationem, & venit ex juſtitia, & amore ſui; qui vero luit aliena, id facit ex amore Dei, & proximi, ſeu ex charitate; ergo ſunt ex diverſo fine.

Reſp. diſt. ant. Idem habitus imperative, con. elicitive, neg. ant. & conſ. nam licet punitio proprii peccati imperetur ab amore juſtitiæ, vel Dei, & luctus pro alienis imperetur ab amore Dei, & proximi, tamen

men utrique actus eliciuntur ab eadem virtute pœnitentiæ, quod ſufficit nobis.

Objic. 6. Peccata remiſſa ſunt vera peccata; ſed iſta non ſunr amplius de obiecto pęnitentiæ; ergo non omnia peccata ſunt de objecto ejus. Prob. min. morbus ſanatus non eſt amplius morbus ſanandus per medicinam; ergo nec peccatum eſt amplius dolendum per pœnitentiam.

Reſp. diſt. min. objectum neceſſarium, conc. ſufficiens, neg. min. & conſ. prob. nam peccata, licet dimiſſa, adhuc ſunt mala in ſe, & odienda. Sic Magdalena poſt remiſſionem obtentam, de qua certa erat, adhuc de illis doluit per reliquum tempus vitæ, & quidem ſanctiſſime: ſic de D. Petro, & aliis. Comparatio morbi, & medicinæ corporalis non quadrat undique.

Colligis ergo 1. non tantum mortalia peccata, ſed etiam venialia eſſe de objecto materiali pęnitentiæ: nam hæc ſunt vere peccata, & offenſæ Dei, licet leves, ergo & punibilia ſunt, & dolenda.

2. Idem eſt de habituali, & actuali; nam æque eſt punibile poſt ceſſationem phyſicam actus, & quamdiu moraliter durat, quam dum realiter exiſtit, & committitur; & tamdiu durat Dei odium, & jus ad puniendum illud, quamdiu non retractatur a peccatore.

3. Idem eſt de originali: nam in ſua radice, & effectibus diſplicet Deo, & nobis imputatur, & punitur æque ac in Adamo, quamdiu non deletur, quia illud commiſimus in Adamo, ut dictum eſt.

4. Idem aliqua ratione de alienis: nam licet in nobis non ſint ita punibilia, non ceſſant tamen eſſe a nobis odienda, & dolenda; & hæc triſtitia, & dolor eſt valde laudabilis, etiam in Sanctis, imo & in Angelis, ſi eſſent capaces doloris, ſicut ſunt capaces odii.

5. Idem de remiſſis; quia ſemper ſunt mala, ſaltem objective; ergo & dolenda, deflenda, & punienda, ſaltem ex ſuperabundantia juſtitiæ, ut de facto contigit in Sanctis, qui aliquando peccaverunt, & ſemper doluerunt peccaſſe.

Quæres 1. *an peccata materialia ſint de objecto pœnitentiæ*. Peccata materialia dicimus actus illos, qui de ſe ſunt quidem malis, ſed defectu volutarietatis non

non ſunt formaliter peccata, ut homicidium factum a dormiente.

Reſp. hæc non eſſe proprie de objecto pœnitentiæ, quia non ſunt vere peccata; ergo nec punibilia.

Quæres 2. *an actus externus peccati ſit de ſe præciſe materia pœnitentiæ.*

Reſp. affirmative. Quia, ut diximus, participat de malitia peccati interni, & eſt contra præceptum, & debet exprimi in confeſſione, augetque malitiam actus interni, ut probatum eſt alias.

Quæres 3. *quid de malis pęnæ.*

Reſp. quod mala pœnæ, quibus pęnitentia punit peccatum, non ſunt proprie odienda, nec pęnitenda, niſi in cauſa, quia in ſe ſunt volita, & volenda; alia vero mala phyſica adhuc minus pertinent ad pęnitentiam. Illa tamen priora pertinent ad pęnitentiam ut inſtrumenta, & media, quibus attingit finem ſuum, ſc. vindictam peccati.

Quæres 4. *An peccatum futurum, & poſſibile ſit de objecto pœnitentiæ.*

Reſp. affirmative; quia in tali peccato eſt tota malitia objectiva, & qui in illo ſibi complaceret, peccaret de facto; ergo ut tale eſt odibile, & punibile, ſaltem ut præveniatur. Unde ad veram pęnitentiam neceſſarius eſt dolor de præterito, & propoſitum firmum non peccandi in futurum; ergo peccata futura aut poſſibilia reſpici debent a pœnitentia, ſaltem ad cautelam.

CONCLUSIO II.

O*Bjectum formale pęnitentię non eſt compenſatio pro Dei offenſa, nec jus divinum ut reſarcibile, neque pax, vel amicitia cum Deo concilianda.*

Prob. 1. ex Scoto dicente, (1) quod actus pœnitentiæ *eſt actus juſtitiæ punitivæ, quæ diſtinguitur contra juſtitiam commutativam, & etiam contra amicitiam*, &c. Sed compenſatio, & reſarcitio ſunt actus juſtitiæ commutativæ, & reconciliatio ſpectat ad amicitiam: ergo ex Scoto illa non ſunt de objecto formali pęnitentiæ.

Porro non negat Doctor, quin pœnitentia intendat ali-

(1) *d.* 14. *q.* 2. E. 8.

aliquam compenſationem, aut reſarcitionem facere Deo pro peccatis, & aliqualem reparationem pro tranſgreſſione legis ejus, & ſic reconciliationem in amicitiam, & pacem cum illo; ſed tantum negat hæc eſſe de objecto formali pœnitentiæ, quia cenſet hanc ab illis virtutibus diſtingui.

Prob. 1.p. 1. quia ex dictis pœnitentia eſt ſpecies juſtitiæ punitivæ, ſeu vindicativæ, non autem commutativæ, ſaltem proprie; ergo non reſpicit immediate compenſationem, ſeu ſatisfactionem pro offenſa, nec juris divini reſarcitionem, ſed vindictam peccati.

Confir. quia vix ullus pęnitens cogitat de illa compenſatione, vel reſarcitione, imo debet illam putare impoſſibilem reſpectu Dei; ergo non eſt motivum, nec ratio formalis pęnitendi.

Confir. 2. nam gratitudo habet etiam pro objecto compenſationem; ergo hæc non eſt objectum formale pęnitentiæ, prout eſt virtus diſtincta ab aliis ſpeciebus juſtitiæ.

Prob. 2. nam ex adverſariis, odium, & deteſtatio peccati eſt primarius, & principalis actus pęnitentiæ; ſed compenſatio non reſpicit illud odium, quia illa eſt actus volitionis, & proſecutionis, & reſpicit illam, ut bonam: odium vero eſt actus averſionis, & fugæ; ergo principalis actus pęnitentiæ non reſpicit compenſationem. Dico, *ex adverſariis*: unde argumentum iſtud eſt ad hominem: nam in mente Scoti actus principalis pœnitentiæ non eſt illud odium, ſed volitio puniendi, ſeu vindicandi peccatum.

Prob. 2.p. quia, ut dicebamus, volunt adverſarii, quod primarius actus pęnitentiæ ſit odium, & deteſtatio peccati; ſed hæc non habet pro objecto formali jus divinum, quia iſtud non eſt objectum odii, nec fugæ; ergo &c. Prob. min. nam actus directus circa jus Dei eſt volitio, ut ſit illæſum; ergo non eſt objectum formale, & immediatum odii peccati: quia per iſtud odium non acquiritur illud jus, nec reparatur læſum.

Dices, odiri peccatum, quia eſt læſivum juris divini, quod ſufficit.

Contra, pęnitentia non eſt virtus Theologica; ergo non reſpicit directe Deum, nec aliquid divinum, quale eſt jus illud.

Prob. 2. Si pęnitentia directe intendat reſarcire jus divinum, id facere non poteſt, niſi aliquo medio; ergo immediatius reſpicit hoc medium, quam jus ipſum; ergo iſtud non eſt objectum formale immediatum pęnitentiæ, ſed punitio peccati, per quam reſarcitur jus illud. Prob. conſ. nam ſic jus Dei eſt finis *cui* pęnitens vult reſarcitionem; ſed finis *cui* non eſt objectum formale actus, vel habitus, ſed eſt ipſa res, quæ fit, vel datur pro reſarcitione; ergo &c.

Prob. 3. p. 1. amicitia cum Deo ſpectat ad virtutem Theologicam, & maxime ad charitatem; ergo reconciliatio illius non poteſt eſſe objectum formale pœnitentiæ, quæ eſt virtus moralis, ut probatum eſt:

Prob. 2. quia non ſolum charitas, ſed & omnis alia virtus poteſt intendere pacem, & amicitiam cum Deo: Charitas quidem directe & per ſe, quia hæc amicitia eſt de objecto ejus formali; aliæ vero indirecte, & per accidens, & ultimate.

Prob. 3. quia pax, reconciliatio, & amicitia illa eſt potius effectus, & finis extrinſecus pęnitentiæ, quam objectum ejus formale: nam ideo punimus peccatum in nobis, quia Deum volumus nobis reconciliare, & pacificare; ergo prior eſt pęnitentia, quam illa amicitia, & reconciliatio; ergo hæc non eſt objectum formale pęnitentiæ, ſed finis extrinſecus, vel effectus ejus.

Prob. 4. objectum formale debet conjungi cum materiali; ſed objectum materiale pœnitentiæ, ſc. peccatum, non poteſt conjungi cum amicitia Dei; ergo hæc non eſt objectum formale pęnitentiæ.

Prob. denique: nam ſine attentione ad ullam reconciliationem, & amicitiam poſſum deteſtari, & odire peccatum, & illud punire in me per actus veræ pęnitentiæ, v. g. attritionis; & per iſtos frequentatos acquiram habitum inclinantem, & juvantem ad ſimiles; ergo &c.

Objic. 1. con. 1. p. ex Scoto, per actus pęnitendi fit vere compenſatio injuriæ factæ Deo per peccatum; ergo recte illa poteſt dici objectum formale pęnitentiæ, & illorum actuum. Prob. conſ. illa compenſatio pertinet ad aliquam virtutem: eſt enim per ſe honeſta; ſed non poteſt pertinere ad aliam præter pœnitentiam; ergo &c.

Reſp.

Reſp. diſt. ant. fit compenſatio tamquam effectus, & ſequela punitionis peccati, con. tamquam objectum, & finis intrinſecus pœnitentiæ, neg. ant. & conſ. nam ſi omnia bona, quæ ſequuntur pęnitentiam, dicerentur objecta ejus formalia, aut fines intrinſeci, idem diceretur de reconciliatione, de pace, de remiſſione, &c. quia hæc omnia ſequuntur ex pęnitentia; ſed hæc prius ſupponitur exiſtens, & perfecta in ſua ſpecie per punitionem peccati; ergo iſta punitio eſt ratio ejus formalis conſtitutiva. Ad prob. conſ. neg. min. nam compenſatio beneficii, vel injuriæ pertinet ad juſtitiam generalem commutativam, aut gratitudinem potius, quam ad pęnitentiam.

Inſt. 1. Pęnitentia inclinat ad ſatisfaciendum Deo pro peccatis, & per illam fit Deo ſatis, & placatur; ergo objectum formale ejus eſt ſatisfactio, ſeu compenſatio: nam idem eſt finis actuum, & habitus eorum.

Reſp. diſt. ant. inclinat, & ſatisfacit ſecundario, con. per ſe, & primario, neg. ant. nam ſi pęnitens nihil cogitaret de ſatisfactione, cum dolet de peccato, & illud in ſe punit, adhuc vera eſſet pęnitentia.

Inſt. 2. Non poteſt eſſe actus juſtitiæ vindicativæ, quin ſit compenſativæ; ſed per nos eſt actus juſtitiæ vindicativæ; ergo compenſativæ. Prob. maj. punitio eſt ſatisfactio commenſurata peccato; ſed illa commenſuratio eſt ipſa formalis compenſatio; ergo &c.

Reſp. neg. maj. nam, ut dicebam, poteſt quis velle dolere de peccato, & illud in ſe punire, nihil cogitando de ſatisfactione, & ſi hæc ibidem adſit, id contingit per quandam ſequelam, aut comitantiam materialem.

Objic. con. 2. p. Pęnitentia eſt ſpecies juſtitiæ; ergo reſpicit aliquod jus ſpeciale; ſed hoc non poteſt eſſe, niſi jus divinum, quia nullum aliud læditur per peccatum, & reſarcitur per pęnitentiam; ergo pęnitentia reſpicit pro formali reſarcitionem juris divini.

Reſp. diſt. ant. ſpecies juſtitiæ vindicativæ, conc. commutativæ, neg. ant. nec enim reſpicit præciſe, & per ſe ſatisfactionem, ſed punitionem per pœnam debitam.

Inſt. Non poteſt reſpicere pęnam debitam, niſi pro-

pter læſum aliquod jus, aut legem divinam; ergo ſemper reſpicit aliquod jus divinum, & reſarcitionem ejus per vindictam.

Reſp. diſt. conſ. pro objecto, & fine extrinſeco, con. pro objecto formali, & fine intrinſeco, neg. conſeq. nam directe reſpicit pęnam, indirecte autem, & conſequenter per illam pœnam reſpicit Deum, ſeu juris ejus reparationem.

Inſt. 2. punitio illa non habet bonitatem, niſi ex fine, ſed ille finis eſt bonum juris divini; ergo iſtud reſpicitur, & intenditur primo per pęnitentiam.

Reſp. neg. maj. nam habet bonitatem per ſe, & ex objecto, velut fine primario, & intrinſeco, ſecundario autem bona eſt ex fine extrinſeco, qualis eſt reſarcitio juris divini; & hoc motivum, & finis non magis ſpectat ad pęnitentiam, quam ad aliam virtutem, & maxime ad charitatem.

Inſt. 3. juſtitia per ſe, & intrinſece reſpicit jus; ſed pęnitentia per ſe eſt juſtitia; ergo pęnitentia per ſe reſpicit jus, non autem ſecundario, & extrinſece.

Reſp. diſt. maj. reſpicit jus aliquo modo, mediate, vel immediate, con. immediate tantum, neg. maj. & conſ. nam vindicativa reſpicit immediate pęnam peccato debitam, per quam ſatisfit juri legis, aut legislatoris.

Objic. 1. cont. 3. p. Omnis pœnitens per pęnitentiam vult reconciliari Deo, & redire in ejus amicitiam; ergo hæc reconciliatio eſt ejus objectum formale.

Reſp. diſt. ant. intendit mediate, & ut finem extrinſecum, con. immediate, ut finem intrinſecum, neg. ant. nam, ut ſæpe diximus, intendit directe pęnam peccati, mediate vero per punitionem vult placare Deum, & eum ſibi reconciliare, reparata ejus offenſa per pœnam illam.

Inſt. Tollere cauſam odii divini eſt per ſe bonum, & objectum alicujus virtutis; ſed non poteſt eſſe objectum formale alterius virtutis, quam pęnitentiæ; & hoc eſt velle placare Deum, & redire in ejus amicitiam; ergo &c. prob. min. ſoli pęnitentiæ competit tollere peccatum ut offenſivum Dei, & ut cauſam odii ejus; ergo &c.

Reſp. neg. min. & ant. nam tollere peccatum ſub tali motivo, & ratione pertinet ad charitatem potius,

tius, quam ad pœnitentiam præciſe. Charitas imperat pęnitentiam ex motivo amoris Dei, ut in contritione perfecta, & illud motivum eſt illi proprium, & intrinſecum, pœnitentiæ autem extrinſecum.

CONCLUSIO III.

V*Indicabilitas, ſeu punibilitas peccati eſt objectum formal e pęnitentiæ*. Ita Scotiſtæ.

Prob. 1. ex Scoto cit. (1) dicente, quod ſpeciale objectum, per quod pœnitentia dicitur virtus *ſpecialis, eſt peccatum vindicabile*. Et quod *proprium objectum iſtius eſt malum vindicabile, ſeu reus, in quem vindicandum eſt*; ergo ex Scoto ratio formalis, ſub qua pœnitentia reſpicit peccatum, eſt ejus punibilitas, ſeu vindicabilitas.

Prob. 2. Sub ea ratione peccatum reſpicitur a pęnitentia, ſub qua reſpici poteſt, & debet ab aliqua ſpeciale virtute; ſed peccatum ut punibile non poteſt proprii, & per ſe reſpici ab alia ſpeciali virtute, niſi a pęnitentia; ergo &c. Maj. patet: nam vere honeſtum eſt illud ſic reſpicere. Prob. min. ex Auguſt. (2) *Juſſiſti Domine, & ità eſt, ut pęna ſit ſibi quiſque peccator*. Et Iſidor. cit. *Hæc virtus nomen habet a pœna, quaſi pœna tenentia, pęnitentia, ſeu quaſi punientia dicitur, eo quod ipſe puniat pęnitendo, quod male admiſit*.

Prob. 2. eadem min. & ipſa concluſio; tum quia nulla alia virtus ſic reſpicit peccatum, tum quia nulla alia ratio poteſt melius aſſignari, ſub qua illud reſpiciatur, & per quam pęnitentia virtus diſtinguatur ab aliis, ut patet ex præcedenti, ubi rejęcimus alios dicendi modos.

Objic. 1. Pęnitentia eſt virtus deteſtativa, non proſecutiva; ſed vindicabilitas non eſt ratio deteſtativa, ſed proſecutiva; ergo non pertinet, ſaltem non conſtituit pœnitentiam.

Reſp. diſt. maj. deteſtativa quoad aliquos actus, con. quoad omnes, neg. maj. & conſ. deteſtatur peccatum ut malum, & ſecundum ſe, & confitetur, & punit illud; prout eſt honeſtum ſic illud confiteri,

 & pu-

(1) *Ibid. n.4. & 9.*
(2) *2. confeſſ. c.12.*

& punire; & declarabilitas, & punibilitas ſunt rationes volibiles, & ſequuntur ex odio ejus. Commune eſt omni virtuti, ut habeat actus fugæ, & odii circa malum bono ſuo contrarium, & proſecutionis, & amoris circa bonum ſuum.

Objic. 2. Sub illa ratione peccatum eſt objectum pœnitentiæ, ſub qua terminat, & movet actum ejus principalem; ſed non movet, neque terminat illum actum ſub ratione punibilitatis; ergo hæc non eſt objectum ejus formale. Prob. min. principalis actus pœnitentiæ eſt odium, & deteſtatio peccati; ſed hæc non terminatur formaliter ad punibilitatem, ſed ad malitiam peccati; ergo &c.

Reſp. neg. 1. min. & diſt. 2. maj. Odium eſt principalis actus imperatus, con. elicitus, neg. maj. & conſ. nam primarius actus pœnitentiæ, ut pœnitentia eſt, & elicitus, eſt volitio punitionis peccati, ex qua imperatur odium, ac deteſtatio ejus, & illud odium eſt commune omni virtuti, ut diximus.

Inſt. Contritio tenet primum locum inter actus pœnitentiæ (ex Tridentino) (1) ſed hæc continet odium, & deteſtationem peccati, non vero punitionem; ergo &c.

Reſp. diſt. maj. 1. locum dignitate, conc. origine, neg. maj. & conſ. nec enim alia eſt mens Concilii. non enim ignorabant illi Patres, pœnitentiam incipere a cognitione peccati, & gravitatis culpæ, & inde eſt volitio puniendi illud, & maxime contritio imperfecta concipitur *ponderando peccatorum gravitatem, multitudinem, fœditatem*, &c. Hinc triſtatur, & dolet peccator.

Igitur pœnitentia includit quidem odium, & deteſtationem peccati; ſed per illa non diſtinguitur ab aliis virtutibus, quia omnes odiunt, & deteſtantur mala oppoſita bono ſuo: v. gr. temperantia ebrietatem: caſtitas luxuriam, &c.

QUÆ-

(1) *Seſſ. 14. c. 4.*

QUÆSTIO V.

De ſubjecto pœnitentiæ virtutis.

AGimus de ſubjecto *immediato*, quod eſt potentia animæ, in qua immediate inhæret habitus virtutis hujus; & *mediato*, quod eſt perſona pęnitens; an in ſtatu innocentiæ, an in Beatis, vel Angelis eſſe poſſit.

CONCLUSIO I.

POEnitentia eſt virtus appetitiva, *& reſidet immediate in voluntate*. Eſt communis.

Prob. 1. ex Scoto. (1) *Pęnitere non eſt actus alicujus virtutis intellectualis; quia eſt actus appetitus, ut appetitus; quia imperat intellectui, ut conſideret, ac voluntati, ut deteſtetur .... hoc imperare non convenit niſi appetitui, aut voluntati*, &c.

Prob. 2. ex dictis: nam pœnitentia eſt virtus inclinans ad volitionem pœnæ, ſeu punitionis peccati commiſſi in ipſo pœnitente; ſed hoc ſpectat ad voluntatem; ergo &c.

Prob. 3. Pœnitentia non eſt habitus intellectus; ergo voluntatis. Prob. ant. non eſt ſcientia, nec fides, nec prudentia, vel ars; ergo &c. Nam hi ſoli ſunt intellectuales.

Confir. ex tr. de virtutibus moralibus: nam juſtitia eſt virtus in voluntate; ſed pęnitentia eſt ſpecies juſtitiæ; ergo &c.

Confir. 2. quia non inclinat intellectum ad aſſenſum, vel diſſenſum, ſed ad velle vindicare peccatum, & ad odium, dolorem, & triſtitiam ejus, & ad propoſitum non peccandi de cætero; ſed hi actus ſunt in voluntate; ergo & pœnitentia.

Objic. 1. Pœnitentia eſt judicium, quo peccator intelligit, & judicat ſeipſum ut reum, & debitorem pœnæ pro culpa; ſed hoc judicium eſt actus intellectus; ergo & pœnitentia.

Reſp. diſt. maj. eſt judicium præſuppoſitive conc. formaliter, neg. maj. nam volitio puniendi peccatum

(1) *Ibid. c.5.*

ſupponit quidem cognitionem ; & judicium reatus , & obligationis ad pęnam , ſed non conſiſtit in tali judicio formaliter , ſed in volitione puniendi juxta illud judicium.

Objic. 2. Pœnitentia debet eſſe, ubi eſt peccatum , alioqui non poſſet illud expellere ; ſed peccatum eſt in omnibus facultatibus animæ; nam per ſingulas peccamus ; ergo &c.

Reſp. neg. min. nam licet peccemus per actus omnium facultatum , & materialiter peccatum ſit in ſingulis , formaliter tamen eſt in ſola voluntate.

Reſp. 2. neg. maj. & diſt. prob. non poſſet expellere formaliter , ut calor expellit frigus , con. efficienter , neg. ant. nam pęnitentia expellit peccatum , quaſi efficienter , efficientia morali , & meritoria.

Objic. 3. Actus pœnitendi ſunt in parte ſenſitiva ; v. g. dolor , & triſtitia , & peccata , ſaltem externa ; ergo &c.

Reſp. diſt. ant. actus imperati , & materiales , con. eliciti , & formales , neg. ant. & idem eſt de peccatis ; voluntas imperat dolorem , & triſtitiam , ſicut & ipſum formale peccati , quod committitur in parte ſenſitiva.

CONCLUSIO II.

Pœnitentia proprie , & formaliter eſt in ſolo homine viatore poſt peccatum : in Beatis , nec in Angelis , nec in beata Virgine ; & multo minus in Chriſto non eſt niſi improprie , & ſecundum aliquos actus : quoad habitum vero manet in illis , in quibus extitit in hac vita. Eſt communior , & de 1. p. nemo dubitat.

Prob. 1. ex Scoto , (1) qui de beatis , & Angelis videtur problematicus , ſed magis inclinat pro affirmativa. *Aliter dici poteſt , quod pęnitentia eſt habitus inclinans ad vindicandum in ſe reum. Beatus autem , & innocens poſſunt habere habitum prompte vindicandi in alium reum ; ergo & in ſe , ſi tamen reatus ineſſet : Et ſic poteſt concedi , quod in ſtatu innocentiæ , & in beatitudine manet iſta virtus Nec mirum , cum in Deo maneat juſtitia vindicativa*. Idem docet in Reportatis : quod intelligitur quoad aliquos actus , prima pars non

(1) *Ibid. V. & K. 9.*

non eget probatione, quia conſtat ex dictis de ejus exiſtentia, & patebit ex dicendis de ejus neceſſitate.

Prob. 2.p. de beatis, Angelis, & B. Virgine, & a fortiori de Chriſto: nam pœnitentia ſupponit peccatum in ſubjecto ſuo; ſed peccatum omne repugnat in illis, & maxime in Chriſto; ergo & pœnitentia quoad actum.

Prob. 3. p. ſc. quod ſit in illis improprie, & quoad habitum. Pœnitentia poteſt concipi ut habitus inclinans voluntatem ad vindicandum peccatum abſolute, & præſcindendo, an in ſe, vel in alio; ſed in hoc ſenſu non repugnat, nequidem in Chriſto; ergo &c. prob. min. Nam poſſunt inclinari ad odiendum peccatum, & ad volendum illud punire in peccatoribus, & gaudent de vindicta, qua Deus punit peccatores, & damnatos: *Lætabitur juſtus, cum viderit vindictam*, &c. ergo &c.

Confir. de Beatis, quia in cœlo poſſunt recordari de peccatis in via commiſſis, & illa odiſſe, ac deteſtari, ſed ſine triſtitia, & dolore incompatibili cum ſtatu beatitudinis; ergo poſſunt habere aliqualem pœnitentiam, etiam quoad actum. De Chriſto diximus ſuo loco.

Prob. denique de habitu. Nam qui habuerunt habitum pœnitentiæ, ſicut & aliarum virtutum in via, poſſunt illos conſervare in patria; nec enim dedecent ſtatum illum, imo & ornant, ſicut per illos meruerunt eam.

Objic. 1. Habitus ille eſſet fruſtra in Angelis, & beatis, & multo magis in Chriſto, quia non poſſet exire in actus ullos; ergo in eis non eſt admittendus.

Reſp. neg. ant. & conſ. prob. tum quia eſſet in eis ad ornatum, tum quia poſſent ſibi complacere in pœnitentia noſtra, & illam deſiderare. *Gaudium eſt in cœlo ſuper peccatore pœnitentiam agente*; vellent ipſimet punire peccata omnia, ſi Deus id eis committeret, ut ſæpe committit Angelis. Tales affectus, & actus ſunt pœnitentiæ, & ad eam reduci poſſunt.

CONCLUSIO III.

Probabile eſt habitum pęnitentiæ fuiſſe in Adamo innocente; non eſt autem in damnatis.

Prob. 1. ex Scoto dicente. (1) *Poteſt concedi, quod in ſtatu innocentiæ, & beatitudine manet iſta virtus.* Et in Reportatis ſic argumentatur: (2) *loquendo de habitu, prout habens illum, pronus eſt ad agendum ſecundum inclinationem ejus, quando objectum, & alia omnia concurrunt; ſic poteſt concedi, quod pęnitentiæ virtus fuiſſet in ſtatu innocentiæ, & ſic poteſt poni in Beatis, non autem ut illo utitur habens, cum voluerit, quia objectum ejus numquam in beatis, nec in innocentibus accidiſſet.* Quoad damnatos autem docet, quod (3) *probabiliter ſunt continue in aliquo malo velle*, ſc. obſtinati in peccato, tantum abeſt, ut pœniteant. Et alibi dixerat: (4) *damnati vere non pęnitent, quia pęnam voluntarie non tenent.* Et in Reportatis. *Patet in damnatis, quomodo juſte a Deo pœna continue inflicta involuntarie ſuſtinetur; quia ſicut continuant culpam, ita pęnæ continue inflictæ remurmurant tamquam ſimpliciter involuntariæ: ſunt enim impenitivi, quia eorum ſuperbia aſcendit ſemper.*

Prob. 2. Quia Adamus innocens potuit peccare; ergo & pœnitere.

Confir. ex dictis. Adam habuit omnia dona gratiæ, nec iſtud debuit illi deeſſe, quippe faciebat ad ornatum parentis, & capitis totius generis humani; item & ad puniendum non tantum in aliis, ſed etiam in ſe peccatum veniale, quia hoc poterat ineſſe in illo ſtatu, ut dictum eſt, ſed etiam in aliis veniale, aut mortale; ergo &c.

Prob. 2. p. Nam intellectus damnatorum ſemper alligatur ad conſiderationem ignis, & voluntas eſt obſtinata in malo, & ſciunt ſe non poſſe velle bonum ullum ex motivo virtutis ullius; ergo non ſolum fruſtra, ſed etiã impoſſibilis eſt habitus ille cum illo ſtatu.

Confir. ex Patribus. Nam inquit Iſidor. (5) *Tanta eſt perverſitas diaboli, quod nullo modo poteſt ad pęnitentiam, ſive gratiam pęnitentiæ reſurgere, & ideo diti-*

(1) *Ibid.* (2) *ibid. n.* 17. (3) *d.* 14. *q.* 1. *M.*
(4) *ibid. q.* 1. *n.* 9. (5) *L. de Trin.*

dicitur inſuſceptibilis pęnitentiæ,&c. Et hoc,(1) *quia habet voluntatem alienam*, *& omnino averſam a juſtitia Dei*. Et Auguſt. dicit: (2) *Dæmones eſſe ſpiritus nocendi cupidiſſimos, a juſtitia penitus alienos*. Item, *nec mala poſſe unquam voluntate carere, nec pęna*, &c. Et S. Gregor. (3) *Angelum Apoſtatam perpetrata ſuperbiæ cæcitas ſic gravat, ut numquam ulterius ad lucem pęnitentiæ per divini reſpectus memoriam reſurgat*; ergo in damnatis non eſt pęnitentia.

Objic. 1. con. 2. p. Multi moriuntur, & damnantur cum habitu pœnitentiæ; ergo in iis remanet ille habitus.

Reſp. neg. conſeq. nam in illo ſtatu nulla remanet virtus.

Objic. 2. ex Script. Remanet in damnatis timor: *Videntes turbabuntur timore horribili*; item & fides: *nam dæmones creduut, & contremiſcunt*; ergo in damnatis eſt pęnitentia quoad habitum, & actum.

Reſp. diſt. conſ. pœnitentia deſperationis, invidiæ, & furoris, con. virtutis, neg. ant. nam illi motus veniunt ex viſione felicitatis juſtorum, *quos habuerunt in deriſum*: utuntur, & tabeſcunt ex invidia, & denique illi motus ſunt puræ paſſiones ex malitia.

Inſt. Damnati recordantur peccatorum ſuorum, & poſſunt ea deteſtari, ſaltem propter pœnas, quas patiuntur; ſed hoc eſt pœnitentia; ergo &c.

Reſp. diſt. ant. poſſunt deteſtari de deſperatione, & furore, con. ex motu virtutis, neg. ant. & conſ. nam illi motus odii, & deteſtationis ſunt involuntarii, & puræ paſſiones violentæ, cum voluntas ſit obſtinata, & irrevertibilis a malo.

Objic. 2. In dæmonibus naturalia manſerunt integra; ergo & habitus pœnitentiæ naturalis, ſicut & ſcientia naturalis de malitia peccati.

Reſp. neg. conſeq. nam cum affectio in malum ſit fortior in illis, ita & vincit omnem inclinationem in bonum, maxime in bonum virtutis.

(1) *De ſumm. bono.* (2) 8. *de civ.* 21.
(3) *De fi. ad Pe.* 3.

QUÆSTIO VI.

De neceſſitate virtutis pœnitentiæ.
An, & qualis illa ſit.

NOn repeto diſtinctionem *neceſſitatis, medii,* & *præcepti; abſolute, & ſimpliciter,* vel *ſecundum quid,* & *ad melius eſſe,* aut *congruentiæ.* Nec pęnitentiæ *generalis,* quæ eſt communis omnibus virtutibus, quatenus odiunt vitia ſibi contraria, & *ſpecialis,* quam diximus eſſe habitum inclinantem ad vindicandum proprium peccatum in pœnitente, neque *formalis,* & *explicitæ,* quæ eſt formalis volitio puniendi in ſe peccata commiſſa cum dolore, & deteſtatione illorum, aut *implicitæ,* ſeu *virtualis,* qualis dici poteſt amor Dei ſuper omnia, vel actus virtutis oppoſitæ vitio, in quo peccatum eſt, & de quo pœnitendum; ver. grat. actus abſtinentiæ eſt pœnitentia virtualis peccati intemperantiæ commiſſi. Hæc, & ſimilia ſæpius explicata ſunt, nec amplius in illis immorandum.

Quæritur ergo, an pœnitentia ſit neceſſaria ad remiſſionem peccati, ita ut ne Deus quidem poſſit illud remittere non pœnitenti. Sic erit ſimpliciter neceſſaria neceſſitate medii.

CONCLUSIO I.

HOmini habenti peccatum mortale, ut poſſit recipere gratiam remiſſionis, pęnitentia eſt ſimpliciter neceſſaria neceſſitate præcepti, & medii. Eſt de fide.

Prob. 1. ex Scoto (1) *Ad remiſſionem peccati regulariter requiritur pœna, vel punitio voluntaria .... Ad deletionem culpæ mortalis poſt baptiſmum commiſſæ requiritur punitio voluntaria, vel voluntas punitionis: ſed neutrum eſſe poteſt ſine pęnitentia; ergo &c. non intelligitur niſi de pęnitentia actuali, ideſt actu pœnitendi .... quippe ſecundum regulas determinatas a Sapientia divina, quarum hæc eſt una, quod peccatum commiſſum non deleatur ſine diſplicentia de peccato commiſſo.*

Prob.

(1) *d.*14.*q.*1.*M.* & *v.*10.& 17.

Prob.2.ex Script.(1) *Si pęnitentiam nō egerimus, incidemus in manus Domini, & non in manus hominum.* Item, (2) *Niſi pęnitentiam egeritis, omnes ſimul peribitis.* Item, (3) *Agite pęnitentiam, appropinquavit enim regnum cęlorum.* Item, (4) *Pęnitentiam agite, & baptizetur unuſquiſque veſtrum*, ſcil. nequidem baptiſmus, vel aliud Sacramentum ſufficit adultis peccatoribus ſine pęnitentia; ergo &c.

Prob.3. ex Concil. Trid. (5) *Fuit quidem pœnitentia univerſis hominibus, qui ſe mortali aliquo peccato inquinaſſent quovis tempore ad gratiam, & juſtitiam aſſequendam quondam neceſſaria.* Et citat Prophetam dicentem: *Convertimini ad me, & agite pęnitentiam ab omnibus iniquitatibus veſtris.* Et Lateran. cap. *Firmiter* idem inſinuat.

Prob. 4. ex SS.PP. Nam inquit Auguſt. *Niſi pęnitentiam egeris, ſolvus eſſe non poteris.* Et Ambroſ. *Novit Dominus mutare ſententiam, ſi tu noveris emendare delictum.* Et ſic de aliis, qui omnes ſumme prædicant pœnitentiæ neceſſitatem abſolutam.

Prob. denique; nam Deus ſapientiſſime, & juſtiſſime decrevit non remittere peccata ſine pænitentia, & quia per peccatum avertimur a Deo voluntarie, non debet nobis reconciliari, niſi & nos revertamur ad ipſum; ideo dicit, *Convertimini ad me, & ego convertar ad vos.*

Confir. quia peccatum durat habitualiter, & moraliter, donec retractetur; ergo non poteſt remitti ſine pęnitentia, per quam retractetur. Ant. patet ex dictis de peccato habituali.

Porro eædem auctoritates probant neceſſitatem medii æque, ac præcepti, dum dicunt: *Niſi pęnitentiam egeritis*, &c. quia indicant non poſſe haberi ſalutem poſt peccatum ſine illa, & ſunt etiam præceptivæ *Convertimini*, *& agite pęnitentiam*, &c.

Objic. 1. Pęnitentia per ſe non delet peccatum; ergo non eſt ad hoc neceſſaria. Prob. ant. Damnati pęnitent, & non obtinent veniam; idem eſt de Juda, qui *pęnitentia ductus, laqueo ſe ſuſpendit*, & ſic de aliis; ergo &c.

Reſp. diſt. ant. Non delet formaliter, neque effective,

(1) *Eccl.* 3. (2) *Luc.* 13. (3) *Matth.* 3.
(4) *Act.* 2. (5) *Seſſ.* 14. c. 1.

ve, & ſe ſola, conc. diſpoſitive, & ut conditio neceſſaria, neg. ant. & conſ. prob. nam penitentia damnatorum, & Judæ, & ſimilium non fuit vera, ſed deſperatio, & furor.

Objic. 2. Ad ſalutem ſufficit obſervantia mandatorum: (1) *Si vis ad vitam ingredi, ſerva mandata;* ſed hæc ſervari poſſunt ſine penitentia; ergo hæc non eſt ſimplieiter neceſſaria ad ſalutem.

Reſp. diſt. min. modo non adſit peccatum, conc. ſi adſit peccatum, neg. min. & conſ. Nam diximus eam eſſe neceſſariam habenti peccatum.

Inſt. Chriſtus dimiſit peccata ſine penitentia peccatoribus; ergo &c. Prob. ant. Dixit paralitico ſine ulla nota pœnitentiæ: (2) *Homo remittuntur tibi peccata.* Et Magdalenæ propter putam dilectionem, (3) *Dimittuntur peccata multa, quoniam dilexit multum;* ergo &c.

Reſp. diſt. ant. & conſ. prob. ſine pœnitentia formali, tranſeat, ſine virtuali ſaltem, & æquivalenti, ac implicita, neg. ant. & conſ. Nam omnes illi, quibus ſic loquebatur Chriſtus, veniebant ad eum cum magna fide, ac devotione, & fiducia, vel charitate, & hæc involvunt virtualiter penitentiam. Paraliticum excitat ad fiduciam, Adulteram ad dolorem peccati, dicens: *Nemo te condemnavit*: Magdalena flevit ex dolore ſimul, & amore, qui virtualiter, & eminenter continet penitentiam; imo nec ſine penitentia flevit.

Objic. 3. Remiſſio peccati tribuitur eleemoſynæ, & condonationi injuriarum; ſed in illis non eſt penitentia; ergo &c. Prob. maj. Nabuchodonoſori ſuadetur, (4) *Peccata tua eleemoſynis redime.* Et Chriſtus dicit: (5) *Date eleemoſynam, & ecce omnia munda ſunt vobis.* Et, (6) *Dimittite, & dimittetur vobis.* Et, *Si dimiſeritis hominibus peccata eorum, ita Pater veſter,* &c. ergo &c.

Reſp. diſt. maj. ratione charitatis, quæ continet eminenter penitentiam, conc. præciſe, & ſine charitate in Deum, neg. maj. & diſt. min. Nam illi actus imperantur a charitate divina, & hæc continet virtualiter eminenter penitentiam.

Reſp.

(1) *Matth.* 19. (2) *Luc.* 7. (3) *Jo.* 8.
(4) *Dan.* (5) *Luc.* 11. (6) *Matth.* 6.

Reſp. 2. diſt. eandem maj remiſſio quoad pęnam, quæ remanet poſt remiſſam culpam, conc. quoad culpam, neg. maj. Nam adſunt alii textus Scripturæ, qui formaliſſime docent neceſſitatem pęnitentiæ in omnibus peccantibus.

Objic. 4. Si pęnitentia eſſet de neceſſitate præcepti, impęnitentia eſſet peccatum ſpeciale; ſed hoc eſt falſum; ergo & illud. Prob. min. Solemus confiteri negationem pęnitentiæ, ut circunſtantiam, non ut peccatum; ergo &c.

Reſp. neg. min. Nam cum immiret periculum ſalutis, aut recipere debemus aliquod Sacramentum, aut illud miniſtrare, & ſi habemus aliquod peccatum, tenemur pęnitere, alioqui committimus novum peccatum.

Inſt. Si hoc eſſet, nemo poſſet damnari ob unicum peccatum mortale; ſed hoc eſt falſum; ergo & illud. Prob. maj. Nam ſic moriens haberet cum peccato homicidii v. gr. peccatum omiſſionis pęnitentiæ, & tranſgreſſionis hujus præcepti.

Reſp. neg. maj. Nam ſi habens homicidium præveniatur morte, ita ut non advertat ad periculum, nec ad obligationem pęnitendi, non peccat contra hoc præceptum, & ſic moritur cum illo ſolo homicidio; ſecus eſt, ſi advertat.

Quæres, *An illud præceptum ſit de lege poſitiva, aut naturæ.*

Reſp. eſſe de utraque: nam de poſitiva patet ex dictis; de naturali vero patet, quod ratio naturalis dictat hominem debere ſibi procurare, & applicare media poſſibilia ſalutis; ſed habenti peccatum mortale pęnitentia eſt medium neceſſarium ad ſalutem; ergo &c.

Dices. Omnia præcepta legis naturæ continentur in decalogo; ſed in nullo præcepto decalogi continetur iſtud de pœnitentia; ergo &c.

Reſp. neg. maj. Nam præceptum amoris Dei eſt de lege naturæ, & *eſt primum*, & *maximum mandatum*; & tamen non legitur expreſse in decalogo nec minus obligat.

Reſpon. 2. neg. min. Nam ſicut peccatum opponitur cultui, & amori Dei, ita obligatio pęnitendi pertinet, & reducitur ad præceptum de cultu, & amore Dei.

Inſt.

Inſt. Si adeſſet talis obligatio, deberet aſſignari tempus, in quo urgeat; ſed nullum tale tempus eſt aſſignabile; ergo &c.

Reſp. neg. min. Nam plures ſunt circumſtantiæ temporis, in quibus tenemur pęnitere ſufficienter ad remiſſionem peccati, ut ſæpe dictum eſt.

CONCLUSIO II.

R*Egulariter pęnitentia iſta debet eſſe formalis, & explicita, ſed tamen aliquando ſufficeret virtualis*. Eſt communior contra Sotum, & alios.

Prob. 1. ex Scoto cit. (1) *Regulariter ad deletionem peccati requiritur pęna, vel punitio voluntaria*, &c. Ecce primam partem. *Poſſet Deus remittere per aliquem motum ferventem dilectionis in Deum, abſque quocumque quatuor prædictorum actuum (* pęnitentiæ formalis *) ſub propria ratione, utpote in actu fervoris martyrii, ubi forte non eſſet cogitatio de aliquo peccato mortali prius commiſſo, nec per conſequens aliquod pęnitere prædictum, & hoc formaliter, licet virtualiter in hoc motu eſſet pœnitere ſecundum 2. ſignificationem.* Et ſupra dixerat (2) in ſecunda deſcriptione pęnitentiæ, quod *intelligitur de diſplicentia formali, vel virtuali; & eſt diſplicentia virtualis quicumque actus voluntatis virtualiter includens illam diſplicentiam, ſicut quodammodo cauſa includit effectum, licet effectus in ſe non cauſetur* &c.

Prob. 2. nam communiter docetur, quod ſi quis habens peccatum mortale raperetur ſubito ad martyrium, & ex vehementiſſimo Dei amore mortem libenter ſubiret, nihil cogitans de peccato illo, hæc dilectio charitatis perfectiſſimæ, qua major dari nequit, teneret locum pęnitentiæ & juſtificaret eum; ſed ibi nulla eſt pęnitentia formalis, ſed ſolum virtualis; ergo ad remiſſionem peccati ſufficere poteſt aliquando pęnitentia virtualis. Prob. maj. 1. Deus promiſit convertere ſe ad nos, ſi convertamur ad eum. (3) *Convertimini ad me, & ego convertar ad vos*; ſed nulla eſt melior converſio, quam per heroicam illam charitatem, qua animam ponimus pro illo; ergo Deus ex pacto

(1) *ibid. V.* 17. (2) *ibid. T.* 19.
(3) *Zachar.* 1.

pacto ſuo, & fidelitate tenetur converti ad talem hominem, & eum redamare, & remittere illi peccatum.

2. Prob. ead.maj.ex Script. (1) *Ego diligentes me diligo*. Item, (2) *Qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo*. Et Chriſtus dicit Magdalenæ: (3) *Remittuntur ei peccata, quia dilexit multum*. Et de aliis, *Qui diligit me, diligetur a Patre meo*. Et S. Petrus. (4) *Charitas operit multitudinem peccatorum*. Et iterum Chriſtus: *Qui perdiderit animam ſuam propter me, inveniet eam*; ergo illa charitas in martyre ſupplet defectum pœnitentiæ ad remiſſionem peccati.

3. Prob. quia perpeſſio martyrii non prodeſt ſine charitate, ex Apoſtolo; ergo martyrium cum perfecta charitate debet prodeſſe.

4 Denique, quia dolor de peccatis non acceptatur ad juſtificationem ſine charitate; ergo a fortiori charitas ipſa debet acceptari, ſi æquivaleat, & contineat virtualiter illum dolorem; ſed certum eſt, quod illum continet: nam qui perfecte Deum amat, ita ut vellet mori pro ejus amore, ſumme odit peccatum, quod Deum offendit, & deteſtaretur illud, ſi cogitaret ſe illud habere.

Objic. 1. Quæ ſunt de neceſſitate medii, non poſſunt excuſari, ſi deſint: nam hæc neceſſitas non admittit excuſationem; ſed pœnitentia per nos eſt de tali neceſſitate; ergo ejus omiſſio non poteſt ſuppleri, nec excuſari.

Reſp. diſt. min. Pœnitentia formalis, aut ſaltem virtualis, conc. formalis ſola, neg. min. Nam pœnitentia, quam dicimus neceſſariam, debet quidem regulariter eſſe formalis; ſed in certis caſibus extraordinariis, qualis eſt ille, quem adduximus, ſufficit virtualis. Præterea hæc neceſſitas non tam eſt ex natura rei, quam ex Dei ordinatione, ut dicebamus ex Scoto; Deus autem teſtatur ſe acceptare charitatem illam, qua quis pro illo dat vitam, non cogitans de peccato.

Inſt. Neceſſitas pœnitentiæ colligitur ex Scriptura; ſed Scriptura nullum excipit caſum; ergo nec illa neceſſitas patitur exceptionem.

Reſp. neg. min. nam ea eadem Scriptura colligitur illa exceptio, quia non magis poſitive docet neceſſitatem

(1) *Prov.* 8. (2) *Jo.* 4. (3) *Jo.* 14.
(4) 1. *Pet.* 9.

tatem pœnitentiæ, quam efficaciam illius charitatis.

Objic. 2. Non poteſt eſſe perfecta charitas in peccatore ſine pęnitentia formali; ergo nec remiſſio peccati. Prob. ant. Charitas non eſt perfecta, niſi imperet odium peccati; ergo & pęnitentiam.

Reſp. diſt. utramque ant. ſi occurrat cogitatio peccati, conc. ſi non occurrat, neg. ant. nam ſupponimus caſum, in quo tam ſubito quis rapiatur ad mortem pro Chriſto, & tam fervide velit ſic mori, ut nulla occurrat cogitatio de peccato.

Objic. 3. Pęnitentia non minus eſt neceſſaria peccatori ad juſtificationem, quam fides; ſed fides formalis eſt neceſſaria; ergo & pœnitentia. Prob. min. *Sine fide impoſſibile eſt placere Deo*; ergo &c.

Reſp. neg. maj. quia fides non poteſt ſuppleri per ullam aliam virtutem, quæ ipſam contineat virtualiter, ſicut charitas continet pęnitentiam, alioqui negaretur minor: nam fides illa virtualis ſufficeret.

Objic. 4. Illud privilegium veniret ex ipſa charitate ſecundum ſe, vel ex conſortio martyrii; ſed neutrum dici poteſt; ergo nec illud. Prob. min. 1. non ex ſola charitate, alioqui hæc ſemper efficeret; quia de ſe æquivaleret contritioni. 2. non ex martyrio, quia iſtud ſine charitate non prodeſt.

Reſp. neg. min. nam id haberet ex charitate, & diſt. prob. id ſemper præſtaret in pari caſu, conc. in omnibus, & ubique, neg. ant. Id ſemper præſtaret, quoties non poſſet haberi contritio, vel attritio, ut in caſu allato de martyrio.

Dico, *ſi non occurreret cogitatio de peccato*; neque enim puto aliter poſſe excuſari defectum pęnitentiæ formalis.

Quæres, *an ille, qui ſic juſtificaretur per eximiam charitatem, teneretur poſtea pœnitere, & confiteri peccatum illud, ſi ſuperviveret.*

Reſp. affirmativè: nam tunc urgeret Dei præceptum de pęnitentia, & ceſſaret ratio acceptationis, ac diſpenſationis, & excuſatio.

CON-

CONCLUSIO III.

DEus de potentia abſoluta poſſet remittere peccatum homini ſine ullo motu pœnitentiæ ex parte ejus. Eſt communior.

Prob. 1. ex Scoto cit. (1) qui poſtquam docuit neceſſitatem pęnitentiæ, addit: *Nec tamen intelligo, quod hic ſit ſimpliciter neceſſitas, cujus contrarium includit contradictionem; quia ex quo non eſt idem eſſentialiter Deum remittere culpam, & punire eam ..... videtur, quod Deus poſſet unum ſeparare ab altero*; ergo Deus de potentia abſoluta poſſet remittere peccatum ſine pœnitentia, ſicut etiam ſine gratia, ut diximus alibi.

Prob. 2. quæ ſunt diſtincta, poſſunt ſeparari; ſed pęnitere, & juſtificari ſunt realiter diſtincta; ergo poſſunt ſeparari, & juſtificatio poteſt eſſe ſine pœnitentia, & viciſſim, Prob. min. 1. Angeli, & Adam fuerunt juſtificati ſine pęnitentia. 2. Actus pęnitentiæ non eſt niſi diſpoſitio ad gratiam, quatenus tollit obicem ejus, ſcil. affectum ad peccatum; ſed Deus poteſt inducere formas ſine diſpoſitionibus, & maximè in moralibus, quæ pendent ab ejus libera ordinatione: unde pęnitentia eſt diſpoſitio congruitatis, quæ movet Deum ad remittendam offenſam, quod facit liberrime. 3. quia cum attritus juſtificatur in Sacramento, id non fit ex vi pœnitentiæ, quæ tunc non facit aliud, quam tollere affectum peccati; ergo &c.

Confir. Non apparet contradictio, quod Deus velle poſſit dimittere offenſam ſibi ab homine factam independenter ab iſtius retractatione, & dolore, & illi etiam dormienti gratiam largiri, qua mundetur ejus anima ab omni macula peccati, & tandem gloriam, &c.

Confir. 2. Homo poteſt condonare offenſam inimico, & hunc diligere, non obſtante ejus inimicitia, hoc præcipitur in Euangelio; ergo & Deus id poterit.

Objic. 1. Hominem juſtificari eſt fieri de injuſto juſtum, & de inimico amicum Dei; ſed hoc fieri non poteſt ſine aliqua pœnitentia in homine; ergo &c. Prob. min. Non poteſt fieri tranſitus de contrario in contrarium ſine aliqua mutatione intrinſeca ex parte tranſeuntis; ſed ſine pęnitentia homo ſic tranſiret ſine muta-

(1) *ibid. L.* 9.

tatione intrinſeca; ergo &c. Prob. min. Semper eodem modo aſſiceretur erga peccatum; ergo &c.

Reſp. neg. utramque min. & ant. nam duplici modo concipimus hominem ceſſare eſſe peccatorem, 1. tranſeundo a ſtatu peccati ad non peccatum negative; & diximus id fieri poſſe per puram Dei condonationem, & abſque infuſione gratiæ ſanctificantis, & ſic remaneret in puris naturalibus. 2. tranſeundo a ſtatu peccati ad ſtatum poſitivum gratiæ, & ſanctitatis, quam Deus libere infundit in animam peccatoris, ut faciat illum poſitive ſanctum: utrobique autem fit aliqua mutatio intrinſeca; in primo aufertur reatus culpæ, & pęnæ per Dei condonationem puram, & liberam, & in 2. infunditur gratia, quæ cauſat illum tranſitum.

Inſt. Peccatum illud remitteretur per ſimplicem non imputationem, & illud diceretur conſiſtere in ſola imputatione ad pęnam; ſed hoc eſt hæreticum; ergo &c.

Reſp. neg. maj. Nam remitteretur per poſitivam condonationem ex parte Dei, qua vellet remittere offenſam, & dare gratiam, &c.

Objic. 2. Peccatum remitti non poteſt, dum eſt in affectu peccatoris; ſed durat in affectu peccatoris, quamdiu non retractatur per pęnitentiam; ergo ſine aliqua pęnitentia peccatum remitti non poteſt.

Reſp. 1. neg. abſolute maj. Nam, ut dicebam, debeo amare inimicum, etiam durante inimicitia ejus; ergo non repugnat Deum ſic nos diligere: & de facto *facit oriri ſolem ſuum ſuper bonos, & malos*, inquit Chriſtus.

Reſp. 2. Peccatum dici durare dupliciter, 1. quoad reatum culpæ, & pęnæ ex parte Dei, quatenus habet jus iraſcendi, & puniendi peccatorem, donec pęnituerit. 2. quoad affectum, quatenus cenſetur ſemper velle actum malum, quem ſemel voluit, donec retractaverit illam volitionem. Hoc poſito, diſt. min. durat ex parte Dei de via ordinaria, conc. neceſſario, & de via extraordinaria; ita ut Deus non poſſit cedere juri illi ſuo iraſcendi, & puniendi, neg. min. nam Deus de potentia ſua abſoluta poteſt cedere illi juri, & dare gratiam, & amorem ſuum peccatori, licet iſte non ceſſaret peccare, & maxime quia per illam gratiam avertere poteſt cor ejus a peccato, & inclinare in bonum.

Objic.

Objic. 3. Peccatum non poteſt tolli, quamdiu voluntas eſt averſa a Deo; ſed poſt peccatum voluntas manet averſa a Deo, donec convertatur per pœnitentiam; ergo ſine illa non poteſt remitti peccatum. Maj. patet: nam homo non poteſt eſſe juſtus, quamdiu eſt averſus a Deo. Prob. min. Receſſus ab uno termino tolli non poteſt, niſi per ceſſationem motus receſſionis, & per motum reverſionis; ergo averſio a Deo, ſeu peccatum tolli non poteſt, niſi per motum contrarium, ſc. per ceſſationem averſionis, & per converſionem ad Deum, denique per pęnitentiam.

Reſp. diſt. maj. quamdiu manet averſa poſitive ex parte Dei, & hominis, conc. averſa negative ex parte hominis, neg. maj. nam per condonationem ex parte Dei, & infuſionem gratiæ ceſſat averſio activa, & poſitiva ex parte Dei, & paſſiva ex parte hominis, qui non eſt averſus, niſi negative, ceſſante peccato actuali: imo voluntas fit converſa paſſive in homine per receptionem gratiæ, & active in Deo, qui amat, quem oderat, & gratia illa inclinat, & convertit animam ad Deum.

Objic. 4. Ut tollatur peccatum, debet tolli averſio a regula rationis, aut legis, in qua conſiſtit ratio formalis peccati; ſed hæc averſio tolli non poteſt ſine retractatione pęnitentiæ; ergo nec peccatum. Maj. patet: nam peccatum, præter rationem offenſæ Dei, includit etiam receſſum a regula rationis, aut legis. Prob. min. Nam ſi Deus poſſet ſine pęnitentia tollere difformitatem peccati cum regula illa, poſſet facere, ut peccatum contra illam, v. gr. mendacium non eſſet peccatum; ſed iſtud implicat; ergo &c.

Reſp. diſt. maj. debet tolli averſio poſitiva, prout facit hominem reum, & dignum odio Dei, conc. quoad denominationem extrinſecam petitam ex actu præterito, neg. maj. & diſt. pariter min. Nam, ut dicebamus, tranſacto actu peccati, nihil poſitivum remanet de illo, niſi reatus culpæ, & pęnæ, & denominatio extrinſeca moraliter durans ex illo actu. Reatus vero tollitur per remiſſionem divinam, cui nihil obeſt illa denominatio, ſicut Magdalenæ jam nihil obeſt ad gloriam, quod dicatur fuiſſe peccatrix.

Inſt. Si per impoſſibile non eſſet Deus, fur adhuc moraliter eſſet fur, & peccator, donec ſatisfeciſſet;

ſed

ſed tunc non adeſſet condonatio Dei tollens peccatum, quia ſupponimus non eſſe Deum; ergo condonatio non tollit peccatum.

Reſp. diſt. maj. eſſet fur quoad reatum, ſi nulla eſſet condonatio peccati, conc. ſi adeſſet condonatio ex parte offenſi, neg. maj. & conſ. nam condonatio non tollit denominationem extrinſecam manentem ex actu præterito, bene vero reatum, & maxime ex parte Dei, qui ex ſummo ſuo jure poteſt tollere omnem reatum.

Objic. 5. Deus ſe ſolo non conſervat peccatum habituale; ergo nec ſe ſolo poteſt illud tollere ſine penitentia peccatoris: non enim poteſt deſtruere aliud, quam illud, quod conſervat, & ſicut conſervat.

Reſ. neg. conſ. & diſt. ant. prob. Si illud ſit quid phyſicum, conc. ſi quid morale, neg. ant. Deus ſe ſolo non conſervat votum, & tamen ſe ſolo poteſt illud condonare; ita eſt de peccato quoad reatum.

Inſt. Deus ſe ſolo, & ſine nobis non poteſt tollere opus bonum; ergo nec malum.

Reſpon. neg. conſeq. & par it. quia deſtruere ſe ſolo bonum opus, repugnat Dei bonitati, non autem tollere malum.

Reſpon. 2. neg. ant. Nam Deus de potentia abſoluta poſſet negare præmium, & nolle acceptare bonum opus in ordine ad præmium, ſicut & condonare malum quoad reatum culpæ, & pęnæ.

QUÆSTIO V.

De præcepto pęnitentiæ. An detur aliquod præceptum obligans ad actum virtutis hujus, & quando obliget.

QUoad 1. par. hujus quæſiti nihil reſtat dicendum: nam ſatis probatum eſt eam eſſe de neceſſita: præcepti poſitivi divini, & naturalis, & iterum dicetur de neceſſitate confeſſionis. Reſtat videndum, quandonam obliget illud præceptum. Dixi *virtutis pęnitentiæ*: nam de penitentiæ ſacramento dicemus ſuo loco.

Loquor de obligatione pęnitendi ex ipſius pęnitentiæ præcepto directe, & per ſe, non autem per acci-

accidens, ſcilicet ex occaſione implendi aliud præceptum, verbi gratia adminiſtrandi aliquod ſacramentum, vel celebrandi: nam tunc illa obligatio penitendi venit ex illo præcepto, quod non debet impleri in ſtatu peccati mortalis. Unde ſenſus proprius quæſtionis hujus eſt, an ſit aliquod tempus determinatum, in quo homo habens peccatum mortale, teneatur elicere actum penitentiæ de illo. Item qualis debeat eſſe ille actus, ita ut novo peccato ſe maculet, niſi peniteat.

CONCLUSIO I.

P*Ræceptum penitentiæ obligat præcipue inſtante periculo mortis, & in aliis certis temporibus vitæ, non tamen ſtatim poſt commiſſum peccatum mortale*. Eſt communior quoad omnes partes.

Prob. 1. ex Scoto. (1) *Quicumque primam gratiam amiſit, tenetur de neceſſitate præcepti, & hoc illius: Diliges Dominum Deum tuum, &c. agere, quantum eſt in ſe, ad recuperationem; & etiam virtute illius præcepti: Diliges te ipſum*, &c. Et infra (2) ſupponit, quod *viator non poteſt completa deliberatione recordari peccatum ſuum commiſſum, quin deteſtetur, vel diſpliceat; alioqui peccat ad minus omittendo*, &c. Et infra. *Agu intelligens Deum, & nullo modo diligens Deum, peccat. Similiter actu cogitans peccatum, & ſine omni diſplicentia, peccat*. Et loquens de præcepto confeſſionis, (3) dicit illud *urgere, quandocumque* (homo) *eſt in periculo mortis. Quilibet enim, dum imminet judicium damnationis, vel miſericordiæ, debet ſe præparare ad miſericordiam, quantum poteſt*, Hoc facit pro 1. par. pro 2. autem addit: (4) *Iſtud autem non tantum eſt in infirmitate mortali, ſed quando aggreditur actus arduos, in quibus ſit veriſimile, quod mors immineat, ut in bello mortali, vel naufragio*, &c. Hæc autem vera ſunt, ſaltem de penitentia virtute: nam de ſacramentali dicemus ſuo loco.

Prob. 1. p. quia inſtante morte urgent præcepta charitatis in Deum, & proximum, & ſeipſum, ſicut & juſtitiæ; ergo tunc debent tolli peccata, quæ ſunt offen ſæ

(1) *d.* 17. *F.* 13. (2) *d.* 55. *q.* 3. *O.* 22.
(3) *d.* 49. *q.* 4. *N.* (4) *d.* 17. *O.* 21.

ſæ Dei, & reparari injuriæ ſingulis factæ, & ſaluti noſtræ conſulendum eſt per amotionem cauſæ damnationis; ſed hæc fieri non poſſunt ſine pęnitentia; ergo tunc obligat eius præceptum, vel numquam; quia ſi tunc omittatur, numquam alias poterit impleri, ſc. ſi mors accidat.

Confirm. ex dictis de obligatione præceptorum fidei, ſpei, & charitatis, & ſacramentorum: nam charitas non eſt vera, & perfecta, niſi moveat nos ad deteſtanda peccata, & offenſas Dei; ergo ſi præceptum charitatis obligat in articulo mortis, a fortiori præceptum pęnitentiæ in peccatore, qui regulariter non poteſt habere charitatem, quamdiu habet peccatum.

Prob. 2. p. ex dictis: nam 1. ex præcepto Eccleſiæ jubemur confiteri ſaltem ſemel in anno; item & quoties adminiſtranda ſunt ſacramenta pro habentibus peccatum mortale, ut ſcilicet ſancta ſancte tractentur; ſed hæc fieri non poſſunt ſine pęnitentia virtute; ergo in his, & ſimilibus caſibus, qui ſæpius occurrunt, urget obligatio pęnitendi.

Prob. 3. p. quia nullibi conſtat de tali obligatione: nam licet valde congruum ſit quam primum, poſtquam excidimus a gratia Dei reconciliari eidem; tamen de hoc non apparet ullum præceptum poſitivum, aut naturale; ergo ad hoc non tenemur ſtatim. Prob. antec. 1. de lege poſitiva divina: nam ſimpliciter Scriptura præcipit, & docet neceſſitatem pęnitentiæ, non determinando tempus; ergo &c. Prob. anteced. Præceptum pęnitentiæ colligimus ex his, & ſimilibus textibus, *Pęnitentiam agite*. Et, *Convertimini ad Dominum*, &c. ſed ibi nulla apparet determinatio temporis; ergo &c.

Prob. 2. de lege Eccleſiaſtica: nam potius infertur contrarium ex determinatione temporis, quo celebranda eſt confeſſio, ſc. ſemel in anno.

Prob. 3. de lege naturæ. Non enim tam ſtricte obligatur homo ad facienda omnia, quæ ſibi ſunt ſalutaria, & removenda, quæ nocent, ut ſtatim, & ſingulis momentis peccet, quibus ea differt ſibi procurare, vel amovere; ergo lex naturæ non obligat ad ſtatim pęnitendum. Prob. ant. Si hoc juberet lex naturæ, vel ex motivo charitatis, aut juſtitiæ; ſed neu-

trum

trum dici poteſt; ergo &c. Prob. min. quia talia præcepta eſſent poſitiva; ſed hæc præcepta non obligant ad ſemper, ſed pro certis circumſtantiis; ergo &c. Et certe juſtitia ipſa non obligat ad cito reſarciendam offenſam, niſi pars læſa patiatur grave damnum ex dilatione ſatisfactionis.

Confir. quia ex praxi Eccleſiæ non ſolet examinare pœnitentes de retardatione pœnitentiæ, nec ipſi peccatores ſolent de hoc ſe accuſare; ſed utrumque, vel alterutrum fieri deberet, ſi teneremur ſtatim pœnitere poſt peccatum; ergo non tenemur. Prob. min. nam tot peccata numero diſtincta committeremus contra illud præceptum, quot momenta præterirent ſine pœnitentia.

Objic. 1. cont. 1. p. In lege nova ſufficit ſacramentum pœnitentiæ inſtante morte; ergo fruſtra præciperetur hæc virtus. Prob. ant. nam per ſacramentum ſufficienter providetur ſaluti noſtræ.

Reſp. neg. conſ. nam hæc virtus neceſſario includitur in illo ſacramento.

Inſt. Si ad ſalutem procurandã urgeret præceptum virtutis hujus, hæc deberet eſſe contritio perfecta: nam attritio non juſtificat extra ſacramentum; ſed conſeq. eſt falſum, & gratis aſſeritur, quia nullibi conſtat de tali præcepto; ergo &c.

Reſp. neg. min. nam quæ oſtendunt neceſſitatem juſtificationis in homine, probant neceſſitatem contritionis perfectæ; quia ſine illa non poſſumus juſtificari.

Objic. 1. cont. 3. p. Numquam licet peccatum committere, vel in eo complacere; ergo nec in eo permanere; ergo toties peccamus, quot momentis differimus pęnitere poſt peccatum advertenter, quia toties complacemus in peccato.

Reſp. diſt. 1. conſ. permanere voluntatis actu poſitivo, conc. negative, & per puram omiſſionem actus pęnitendi, neg. conſ. nam hæc permanentia negativa per puram omiſſionem non eſt peccatum novum, aut diſtinctum, niſi cum advertenter, & poſitive volumus permanere in peccato, aut nolumus pœnitere.

Objic. 2. Qui ægrotat corpore, tenetur ex charitate ſui ſtatim quærere remedia; ergo a fortiori peccator tenetur mederi animæ ſuæ.

Reſp. neg. ant. unde ſicut æger non peccat, ſi non quærat ſtatim medicinam corporalem, ſic nec peccator per hoc præciſe, quod non quærit ſpiritualem.

Objic. 3. Ex charitate debemus ſtatim corripere fratrem peccantem, & ex juſtitia debemus ſtatim ſatisfacere proximo læſo; ergo & peccator debet ſtatim ſe corrigere, & Deo ſatisfacere.

Reſp. neg. ant. totum: nam ſufficit corripere peccantem opportuno tempore, ne recidat, ſed ut reſurgat, & ſatisfacere, quando ex dilatione creſcit læſio.

Objic. 4. Differre pęnitentiam eſt nolle converti; ſed nolle converti eſt per ſe peccatum; ergo & differre pœnitentiam.

Reſp. diſt. maj. eſt nolle negative, ſeu non velle, con. nolle poſitive, neg maj. & min. nam ſimplex dilatio pœnitentiæ non importat ullam volitionem poſitivam circa peccati conſervationem, nec poſitivam nolitionem converſionis.

Objic. 5. Saltem Religioſus non excuſatur a peccato, quando differt pœnitere; ergo ſaltem ille tenetur ſtatim pœnitere poſt peccatum. Prob. ant. Nam ille ſemper debet tendere ad perfectionem; ergo & ſemper recedere a peccato.

Reſp. neg. 1. ant. & diſt. 2. debet tendere ex generali debito, & negative, conc. & idem eſt de quolibet Chriſtiano quoad mandata: debito ſpeciali, & poſitivo, neg. ant. obligatio in Religioſo tendendi ad perfectionem conſiſtit in ſuarum regularum obſervantia, ita ut eas numquam tranſgrediatur, quod eſſet recedere a perfectione debita. Unde ſi regulæ non præcipiant, ut ſtatim pęniteat poſt peccatum, nihil quoad hoc habet ſpeciale inter Chriſtianos.

Obiic 6. Scriptura præcipit: (1) *Non tardes converti ad Dominum, & non differas de die in diem*. Item, (2) *Secundum duritiam tuam, & impœnitens cor, theſaurizas tibi iram in die iræ*, ergo prohibetur dilatio pęnitentiæ; ergo tenemur ſtatim pęnitere poſt peccatum.

Reſp. diſt. ant. dilatio nimia, & maxime cum urgent occaſiones graves, conc. præciſe, & abſolute, neg. ant. & conſ. nam illi textus improbant dilationes longiores, ver. grat. in finem vitæ, & in circumſtantiis, in

(1) *Eccle.* 5. (2) *Rom.* 2.

in quibus periclitatur ſalus, vel in quibus urgent alia præcepta, & obligationes, quæ non poſſunt impleri cum peccato mortali.

Inſt. ex Patribus, qui improbant dilationes pęnitentiæ: nam inquit Auguſt. (1) *Pęnitentia ſera raro eſt vera*. Et, ut loquitur Gregor. (2) *Peccatum, quod per pęnitentiam cito non deletur, Deo permittente, ſuo pondere in aliud trahit*, &c. ergo ſtatim pęnitendum eſt.

Reſp. ut ſupra neg. conſ. nam clarum eſt, quod illi Patres, & alii, qui ſic loquuntur, intelligi debent de nimia dilatione, v.g. in finem vitæ.

CONCLUSIO II.

Peccant, qui differunt pęnitentiã in finem vitę, imo & probabiliter illi, qui non pęnitent, quando plene advertunt ſe eſſe in peccato mortali. Eſt communis.

Prob.1.ex Scoto, (3) quia *Si quis actu elicito determinat ſibi numquam pœnitere, niſi in extremis, illo actu elicito exponit ſe periculo tali* (ſalutis ſuæ) *& peccat mortaliter.* Et, ut dicebamus ſupra, (4) *Viator non poteſt completa deliberatione recordari peccatum ſuum commiſſum, quin deteſtetur, vel diſpliceat, alioqui peccat ad minus omittendo*; ergo peccator debet pęnitere, quando plene advertit ſe eſſe in peccato mortali. Cogitatio autem *perfecta*, ſeu *plena*, & *deliberata* eſt illa cognitio a conſilio cum matura diſcuſſione rei, cum circumſtantiis ejus, ita ut cognoſcatur, & perpendatur natura, qualitas, meritum, & conditio actus, vel rei. *Imperfecta* vero, & *indeliberata*, ſeu *non plena* eſt cogitatio, ſeu cognitio levis, accidentalis, & tranſitoria, ſine conſilio, vel examine de natura, qualitatibus, & circumſtantiis actus, aut rei.

Prob.2.p. ex Patribus. Nam, ut dicebat Aug. (5) *Pœnitentia ſera raro eſt vera*. Et alibi, (6) *Pęnitentia, quæ ab infirmo petitur, infirma eſt; quæ autem a moriente petitur, timeo, ne & ipſa moriatur.* Item, *Satis alienus eſt a fide, qui ad pœnitentiam agendam tem-* pus

(1) *ſer.37.de temp.* (2) *hom.11. in Ezech.*
(3) *d.20.E.* (4) *d.45.q.3.0.22.*
(5) *ſer.57. de temp.* (6) *ſer.7. ad frat.*

pus ſenectutis expectat. S. Ambroſius (1) dubitat de tali pœnitentia. *Pœnitentiam petens in ultima neceſſitate ægritudinis ſuæ pœnitentiam accipit, & mox reconciliatur, & hinc vadit; fateor vobis, non illi negamus, quod petit, ſed non præſumimus, quod bene petiit*. Idem dicit Auguſt. (2) Idem S. Ceſar. Arelaten. (3) *Age pœnitentiam, dum ſanus es .... ſi ſic agis, ſecurus es.... qui egiſti pœnitentiam tempore, quo peccare potuiſti. Si autem tunc agere vis pœnitentiam, quando jam peccare non potes, peccata te dimiſerunt, non tu illa*. Et S. Hieron. *Cum ægritudine opprimeris, vix potes aliud cogitare, quam quod ſentis, & illuc rapitur intentio mentis, ubi eſt vis doloris*. Et ſic de aliis.

Prob. 3. rationibus Doctoris probantis fere impoſſibilem eſſe pœnitentiam in extremis. 1. ex infirmitatis, & periculi effectibus, qui animam ita vehementer occupant, ut vix aliud cogitare poſſit: nam infirmitas occupat dolore, & periculum timore. 2. quia plus movetur timore ſervili pœnarum, quam amore filiali, & talis pœnitentia non diſponit ad gratiam ex ſe, & ſine ſacramento. 3. ex vehementi, & obſtinata inclinatione habitus contracti per totum vitæ curſum: nam inquit, *Difficile eſt tunc maxime contra iſtum habitum inclinari, deteſtando, quæ prius erant delectabilia*. Et denique, qui differret pœnitentiam in finem vitæ, exponeret ſe evidenti periculo ſalutis; ſed hoc eſt graviſſimum peccatum; ergo & talis dilatio.

Prob. 4. aliis rationibus: nam 1. ut diximus alibi, ſæpius ante mortem habendi ſunt actus fidei, ſpei, & charitatis; ergo & pœnitentiæ. Nam charitas non poteſt eſſe perfecta, & vera, niſi nos moveat ad deteſtationem offenſæ Dei. 2. Qui tamdiu differt pœnitentiam, eſt in periculo ſæpius cadendi: nam, ut dicebat S. Gregor. *Peccatum, quod non cito deletur, ſuo pondere in aliud trahit*; & maxime quia qui vellet manere privatus gratia uſque in finem vitæ, moveret Deum ad retrahenda auxilia gratiæ, ſine quibus non vitatur diu peccatum. 3. Quia temere præſumeret de gratia finali poſt tranſactam totam vitam in Dei contemptu, & inimicitia, inter tot pericula mortis improviſæ, quæ undique inſtant. 4. Quia violaret præceptum Eccleſiæ de annuali confeſſione, & com-

mu-

munione. 5. Denique imprudentiſſime differtur opus adeo neceſſarium ad ſalutem, & tanti momenti, quodque cum tanta applicatione, & maturitate judicii, & affectus fieri debet, in tempus, in quo ex infirmitatibus corporeis, ex habitibus in vitio contractis, debilitato intellectu, & voluntate, depravatiſque affectibus difficillimum eſt; ergo multipliciter peccant, qui pœnitere differunt in finem vitæ ſuæ.

Confir. ex 2. par. Nam ſi verum eſt urgere præceptum pœnitentiæ, quoties occurrit plena cogitatio peccati commiſſi; a fortiori peccat, qui eam differt in finem vitæ.

Prob. ergo 2.p. Qui ſic cogitat de peccato, ſibi in eo complacet, ſaltem moraliter loquendo, vel de illo dolet, ſi complacet, de novo peccat, ſi dolet, habetur intentum; ergo &c. Prob. ant. Non poteſt de peccato ſic cogitare indifferenter; ergo alterutrum facit. Prob.ant. Nam recta ratio dictat odiendum eſſe peccatum, quoties inſtat, & deteſtandum eſſe, ſi adeſt; ergo ſi non deteſtatur, nec pœniteat, peccat de novo.

Confir. Si in tali caſu non teneremur deteſtari peccatum, numquam videremur teneri ex lege naturæ; ſed conſ. eſt abſurdum; ergo &c. Prob. maj. Non eſſet major ratio de ullo alio tempore, & caſu, quam de iſto: nam in iſto poſſunt occurrere omnia motiva pœnitendi, quæ umquam alias haberi poſſunt; ergo ſi in iſto caſu non teneremur pœnitere ex dictamine rectæ rationis, ſeu legis naturæ, numquam alias teneremur.

Objic. 1 cont. 2. par. Illa pœnitentia eſſet perfecta, & juſtificans, aut imperfecta; ſed neutrum dici poteſt; ergo nulla eſt talis obligatio. Prob. min. 1. non imperfecta, quia eſſet inutilis. 2. non perfecta, quia non tenemur juſtificari; ergo &c.

Reſp. neg. min. & ant. 1. prob. Nam licet attritio, quæ eſt contritio imperfecta reſpectu alterius, non ſufficiat ad juſtificationem ſine ſacramento, non tamen eſt inutilis, ſicut nec actus aliarum virtutum: neg. etiam ant. 2. prob. nam ex charitate propria tenemur juſtificari, quando plene advertimus nos eſſe in ſtatu damnationis, non autem differre in finem vitæ.

Objic. 2. Talis obligatio non conſtat ex ulla lege; ergo gratis aſſeritur. Prob. ant. 1. non ex lege divina, quia

quia non legitur in neutro teſtamento. 2. non Eccleſiaſtica: nam Eccleſia non judicat de pure internis, qualis eſt iſta pœnitentia. 3. non naturali, quæ non ſic obligat, niſi per præcepta negativa; ergo &c.

Reſp. neg. ant. & prob. ejus quoad totum: nam Deus præcipit converſionem, & pœnitentiam poſt peccatum, ut diximus; & quando immittit tales cogitationes, ſatis indicat præcepta pœnitendi tunc urgere. Item de lege naturæ ſatis conſtat ex dictis. De Eccleſiaſtica vero conſtat ex præcepto annuæ confeſſionis, & ex cura, qua nos invitat ad examina frequentia conſcientiæ, per quæ intendit nos excitare ad actus pœnitentiæ.

Inſt. Quoties plene cogitamus de Deo ut ſummo bono, non tenemur ad actus poſitivos amoris ejus; ergo nec ad actus pœnitentiæ, quoties ſic cogitamus de peccato; eſt enim par utrimque ratio.

Reſp. neg. ant. de quo in tract. de charitate, ſc. nos teneri ad actus amoris Dei, quoties deliberate cogitamus, aut nobis proponitur Deus ut ſumme bonus.

CONCLUSIO III.

Tenemur etiam aliqualiter pœnitere de peccatis dimiſſis, quoties deliberate cogitamus de illis. Sequitur ex dictis de objecto pœnitentiæ.

Prob. 1. ex Scoto (1) Nam cum dixiſſet, quod viator non poteſt recordari peccatum ſuum, quin deteſtetur, vel diſpliceat, addit, quod *perfecta dilectio, quæ ſemper impellit ad odiendum illud, quod eſt contra Deum, quod actu cognoſcitur, vel cogitatur*, &c. ergo cenſet, quod charitas impellit juſtificatos ad odienda peccata, etiam dimiſſa, quoties de illis plene cogitant. Idem colligitur ex S. Thoma (2) dicente, quod *Pœnitentia debet durare uſque in finem vitæ: ſemper enim debet diſplicere homini, quod peccaverit*. Et quia Beati non ſunt capaces doloris, peccata præterita illis diſplicent ſine omni triſtitia; ergo a fortiori viatores.

Prob. 2. ex præcedenti: nam cum juſtificatus recogitat mature peccata præterita, vel de illis dolet, & diſplicet, & habetur intentum, vel in eis complacet, & peccat, nec illa reſpicere poteſt cum indifferentia: nam

(1) 3. O. 22. (2) 3. p. q. 48. a. 8.

nam reſiſteret lumini rationis, & gratiæ, quæ non ſic illuminat, nec oſtendit homini peccata ſua, niſi ut de illis doleat. Talibus exprobrat Deus. *Vocavi, & renuiſtis, extendi manum meam, & non fuit, qui aſpiceret.*

Confir. ex illorum mente, qui negant actus indifferentes, & omiſſiones puras liberas: nam niſi homo in talibus peccatis ſibi diſpliceat, aut complaceat, erit indifferens, & pure omittens.

Prob. 3. Quod peccatum dimiſſum ſit, non facit quin ſemper ex objecto ſit malum, & odibile; ergo & ut tale debet odiri.

Dixi, *aliqualiter pœnitere*; quia cum ſit dimiſſum, nec ſit ulla neceſſitas ulterioris dimiſſionis, vel juſtificationis, ſufficit tunc qualiſcumque actus deteſtationis.

Objic. 1. Non poteſt aſſignari motivum talis pęnitentiæ, ſaltem quoad neceſſitatem; ergo gratis aſſeritur.

Reſp. neg. antec. Nam malitia peccati ſufficienter movet ad illud odium; malum enim ſemper eſt odibile ex ſe, ſicut bonum ſemper eſt amabile, & maxime peccatum, quod eſt offenſa Dei, cujus miſericordia in dimittendo auget motivum pęnitendi, ſaltem ex gratitudine.

Objic. 2. Innocens non tenetur pęnitere de peccato cognito; ergo nec juſtificatus, quia evaſit innocens, aut par innocenti.

Reſp. neg.conſ. & rationem ejus: nam ſufficit, quod fuerit reus, ut doleat fuiſſe.

Objic. 3. Eſſet onus graviſſimum homini, ſi deberet ſemper dolere de malis præteritis, quoties illorum recordatur; ergo &c.

Reſp. neg. ant. imo id maxima eſt occaſio meritorum: non eſt onus, quod iteranda ſit comeſtio, urgente fame.

DISPUTATIO II.

De actibus virtutis pęnitentiæ.

HActenus examinata eſt natura hujus virtutis, jam ad actus ejus deſcendimus, ex quibus magis adhuc eluceſcet natura ejus, quippe habitus ſpecificantur ab objectis, mediis, & actibus ſuis.

QUÆSTIO PRIMA.

Qui ſint actus pęnitentiæ virtutis.

ACtus pęnitentiæ *eliciti* ſunt præcipue *vindicta*; ſeu *punitio* peccati, *odium*, ſeu *deteſtatio* ejuſdem, & hæc dicitur *contritio*, ſeu deteſtatio perfecta ex motivo puri amoris Dei ſuper omnia dilecti: vel *attritio*, ſeu deteſtatio minus perfecta, ſcil. ex motivo timoris pęnarum, vel turpitudinis peccati: item *confeſſio*, & *ſatisfactio*. Actus autem imperati ſunt illi omnes quarumcumque virtutum, qui poſſunt imperari a pęnitentia in punitionem peccati.

Certum eſt autem 1. quod ſicut habitus pęnitentiæ reſidet formaliter, & immediate in voluntate, ita & actus ejus eliciti, & imperati: licet enim prærequiratur actus intellectus dictantis, & oſtendentis peccata, modum, medium, & finem, ac regulas pęnitendi, tamen ipſi actus formales pęnitendi ſunt a voluntate, alioqui non eſſent in ſe laudabiles, quia non liberi.

2. Certum eſt, quod illi actus pęnitentiæ eliciti in aliquibus ſpecie differunt, in aliis non differunt in objectis, & finibus proximis; nam volitio puniendi peccatum, & confeſſio ejus habent diverſos immediatos fines formaliter; ſed ultimate intendunt juſtificationem, & habent pro objecto etiam ultimo honeſtatem hujus virtutis, per quam diſtinguitur ab aliis; ergo actus eliciti pęnitentiæ in aliquibus differunt ſpecie, in aliis non differunt. Prob. ant. *Punitio* reſpicit immediate vindictam, *odium* reſpicit malitiam, & habet pro fine deſtructionem peccati, *con-*

feſſio

feſſio reſpicit manifeſtationem ejus, & erubeſcentiam ex illo; ergo &c.

Odium autem eſt actus quo voluntas, reſilit ab objecto diſconvenienti, aut quaſi diſconvenienti, ſicut *amor* eſt actus, quo fertur in objectum, ut conveniens. *Deteſtatio* aliquando ſumitur pro odio, & diſplicentia, ſed proprie ſignificat actum voluntatis, quo reſpicit peccatum præteritum cum triſtitia, & dolore quoddam cum aliquali deſiderio, ut non fuiſſet. *Dolor* vero eſt afflictio, & inquietudo ejuſdem voluntatis ſequens ad illud odium, & deteſtationem pro peccato commiſſo, quod conſideratur, ut maximum malum, & ſæpe tantus eſt, ut tranſeat ex anima in appetitus ſenſitivos; & inde veniunt lacrymæ, ſuſpiria, ſingultus, &c. *Diſplicentia* etiam coincidit cum odio, deteſtatione, & dolore, & eſt paſſio potius quam actus elicitus. Sub odio, & deteſtatone continentur *contritio*, & *attritio*, qui ſunt actus principales pęnitentis. Sed de his infra.

CONCLUSIO I.

D*Olor, ſeu triſtitia non ſunt proprie actus pęnitentiæ, ſed effectus actuum ejus, per quos imperantur.*

Prob. 1. ex Scoto. *Dico, quod & ſi triſtitia ſit paſſio, tamen imperare eam eſt actus; &, ſicut dictum eſt prius, triſtitia non eſt actus virtutis pęnitentiæ, etiam quomodocumque accipiendo pœnitentiam; ſed pœnitentiæ virtutis primo modo acceptæ eſt effectus remotus;* ergo ex Scoto triſtitia non eſt actus pęnitentiæ elicitus, neque dolor, ſed ille per quem imperatur illa triſtitia, ſeu dolor.

Prob. 2. nam triſtitia proprie non eſt velle, nec nolle; ergo non eſt actus voluntatis; ergo nec pœnitentiæ. Prob. aut. 1. non eſt velle, quia velle eſt de bono, quod non cauſat triſtitiam, nec dolorem, ſed gaudium. 2. non eſt nolle, ſed paſſio naſcens ex illo; eſt enim *de his, quæ nobis nolentibus accidunt*, ait Auguſt. ergo &c.

Confir. nam triſtitia eſt pęna, quæ intenditur in pœnitentia; ergo eſt potius finis, quam actus pœnitentiæ elicitus.

Reſp. neg. ant. unde ſicut æger non peccat, ſi non quærat ſtatim medicinam corporalem, ſic nec peccator per hoc præciſe, quod non quærit ſpiritualem.

Objic. 3. Ex charitate debemus ſtatim corripere fratrem peccantem, & ex juſtitia debemus ſtatim ſatisfacere proximo læſo; ergo & peccator debet ſtatim ſe corrigere, & Deo ſatisfacere.

Reſp. neg. ant. totum: nam ſufficit corripere peccantem opportuno tempore, ne recidat, ſed ut reſurgat, & ſatisfacere, quando ex dilatione creſcit læſio.

Objic. 4. Differre pęnitentiam eſt nolle converti; ſed nolle converti eſt per ſe peccatum; ergo & differre pœnitentiam.

Reſp. diſt. maj. eſt nolle negative, ſeu non velle, con. nolle poſitive, neg maj. & min. nam ſimplex dilatio pœnitentiæ non importat ullam volitionem poſitivam circa peccati conſervationem, nec poſitivam nolitionem converſionis.

Objic. 5. Saltem Religioſus non excuſatur a peccato, quando differt pœnitere; ergo ſaltem ille tenetur ſtatim pœnitere poſt peccatum. Prob. ant. Nam ille ſemper debet tendere ad perfectionem; ergo & ſemper recedere a peccato.

Reſp. neg. 1. ant. & diſt. 2. debet tendere ex generali debito, & negative, conc. & idem eſt de quolibet Chriſtiano quoad mandata: debito ſpeciali, & poſitivo, neg. ant. obligatio in Religioſo tendendi ad perfectionem conſiſtit in ſuarum regularum obſervantia, ita ut eas numquam tranſgrediatur, quod eſſet recedere a perfectione debita. Unde ſi regulæ non præcipiant, ut ſtatim pęniteat poſt peccatum, nihil quoad hoc habet ſpeciale inter Chriſtianos.

Obiic 6. Scriptura præcipit: (1) *Non tardes converti ad Dominum, & non differas de die in diem*. Item, (2) *Secundum duritiam tuam, & impœnitens cor, theſaurizas tibi iram in die iræ*, ergo prohibetur dilatio pęnitentiæ; ergo tenemur ſtatim pęnitere poſt peccatum.

Reſp. diſt. ant. dilatio nimia, & maxime cum urgent occaſiones graves, conc. præciſe, & abſolute, neg. ant. & conſ. nam illi textus improbant dilationes longiores, ver. grat. in finem vitæ, & in circumſtantiis, in

(1) *Eccle*. 5. (2) *Rom*. 2.

in quibus periclitatur ſalus, vel in quibus urgent alia præcepta, & obligationes, quæ non poſſunt impleri cum peccato mortali.

Inſt. ex Patribus, qui improbant dilationes pęnitentiæ: nam inquit Auguſt. (1) *Pęnitentia ſera raro eſt vera*. Et, ut loquitur Gregor. (2) *Peccatum, quod per pęnitentiam cito non deletur, Deo permittente, ſuo pondere in aliud trahit*, &c. ergo ſtatim pęnitendum eſt.

Reſp. ut ſupra neg. conſ. nam clarum eſt, quod illi Patres, & alii, qui ſic loquuntur, intelligi debent de nimia dilatione, v. g. in finem vitæ.

CONCLUSIO II.

P*Eccant, qui differunt pęnitentiā in finem vitę, imo & probabiliter illi, qui non pęnitent, quando plene advertunt ſe eſſe in peccato mortali.* Eſt communis.

Prob. 1. ex Scoto, (3) quia *Si quis actu elicito determinat ſibi numquam pœnitere, niſi in extremis, illo actu elicito exponit ſe periculo tali* (ſalutis ſuæ) *& peccat mortaliter.* Et, ut dicebamus ſupra, (4) *Viator non poteſt completa deliberatione recordari peccatum ſuum commiſſum, quin deteſtetur, vel diſpliceat, alioqui peccat ad minus omittendo*; ergo peccator debet pęnitere, quando plene advertit ſe eſſe in peccato mortali. Cogitatio autem *perfecta*, ſeu *plena*, & *deliberata* eſt illa cognitio a conſilio cum matura diſcuſſione rei, cum circumſtantiis ejus, ita ut cognoſcatur, & perpendatur natura, qualitas, meritum, & conditio actus, vel rei. *Imperfecta* vero, & *indeliberata*, ſeu *non plena* eſt cogitatio, ſeu cognitio levis, accidentalis, & tranſitoria, ſine conſilio, vel examine de natura, qualitatibus, & circumſtantiis actus, aut rei.

Prob. 2. p. ex Patribus. Nam, ut dicebat Aug. (5) *Pœnitentia ſera raro eſt vera*. Et alibi, (6) *Pęnitentia, quæ ab infirmo petitur, infirma eſt; quæ autem a moriente petitur, timeo, ne & ipſa moriatur.* Item, *Satis alienus eſt a fide, qui ad pœnitentiam agendam tem-*

C 2 pus

(1) *ſer. 37. de temp.* (2) *hom. 11. in Ezech.*
(3) *d. 20. E.* (4) *d. 45. q. 3. 0. 22.*
(5) *ſer. 57. de temp.* (6) *ſer. 7. ad frat.*

pus ſenectutis expectat. S. Ambroſius (1) dubitat de tali pęnitentia. *Pęnitentiam petens in ultima neceſſitate ægritudinis ſuæ pœnitentiam accipit, & mox reconciliatur, & hinc vadit; fateor vobis, non illi negamus, quod petit, ſed non præſumimus, quod bene petiit*. Idem dicit Auguſt. (2) Idem S.Cęſar. Arelaten. (3) *Age pęnitentiam, dum ſanus es .... ſi ſic agis, ſecurus es.... qui egiſti pœnitentiam tempore, quo peccare potuiſti. Si autem tunc agere vis pęnitentiam, quando jam peccare non potes, peccata te dimiſerunt, non tu illa.* Et S. Hieron. *Cum ægritudine opprimeris, vix potes aliud cogitare, quam quod ſentis, & illuc rapitur intentio mentis, ubi eſt vis doloris*. Et ſic de aliis.

Prob. 3. rationibus Doctoris probantis fere impoſſibilem eſſe pęnitentiam in extremis. 1. ex infirmitatis, & periculi effectibus, qui animam ita vehementer occupant, ut vix aliud cogitare poſſit: nam infirmitas occupat dolore, & periculum timore. 2. quia plus movetur timore ſervili pœnarum, quam amore filiali, & talis pœnitentia non diſponit ad gratiam ex ſe, & ſine ſacramento. 3. ex vehementi, & obſtinata inclinatione habitus contracti per totum vitæ curſum: nam inquit, *Difficile eſt tunc maxime contra iſtum habitum inclinari, deteſtando, quæ prius erant delectabilia*. Et denique, qui differret pœnitentiam in finem vitæ, exponeret ſe evidenti periculo ſalutis; ſed hoc eſt graviſſimum peccatum; ergo & talis dilatio.

Prob. 4. aliis rationibus: nam 1. ut diximus alibi, ſæpius ante mortem habendi ſunt actus fidei, ſpei, & charitatis; ergo & pœnitentiæ. Nam charitas non poteſt eſſe perfecta, & vera, niſi nos moveat ad deteſtationem offenſæ Dei. 2. Qui tamdiu differt pœnitentiam, eſt in periculo ſæpius cadendi: nam, ut dicebat S.Gregor. *Peccatum, quod non cito deletur, ſuo pondere in aliud trahit*; & maxime quia qui vellet manere privatus gratia uſque in finem vitæ, moveret Deum ad retrahenda auxilia gratiæ, ſine quibus non vitatur diu peccatum. 3. Quia temere præſumeret de gratia finali poſt tranſactam totam vitam in Dei contemptu, & inimicitia, inter tot pericula mortis improviſæ, quæ undique inſtant. 4. Quia violaret præceptum Eccleſiæ de annuali confeſſione, & commu-

munione. 5. Denique imprudentiſſime differtur opus adeo neceſſarium ad ſalutem, & tanti momenti, quodque cum tanta applicatione, & maturitate judicii, & affectus fieri debet, in tempus, in quo ex infirmitatibus corporeis, ex habitibus in vitio contractis, debilitato intellectu, & voluntate, depravatiſque affectibus difficillimum eſt; ergo multipliciter peccant, qui pœnitere differunt in finem vitæ ſuæ.

Confir. ex 2. par. Nam ſi verum eſt urgere præceptum pœnitentiæ, quoties occurrit plena cogitatio peccati commiſſi; a fortiori peccat, qui eam differt in finem vitæ.

Prob. ergo 2.p. Qui ſic cogitat de peccato, ſibi in eo complacet, ſaltem moraliter loquendo, vel de illo dolet, ſi complacet, de novo peccat, ſi dolet, habetur intentum; ergo &c. Prob. ant. Non poteſt de peccato ſic cogitare indifferenter; ergo alterutrum facit. Prob.ant. Nam recta ratio dictat odiendum eſſe peccatum, quoties inſtat, & deteſtandum eſſe, ſi adeſt; ergo ſi non deteſtatur, nec pœniteat, peccat de novo.

Confir. Si in tali caſu non teneremur deteſtari peccatum, numquam videremur teneri ex lege naturæ; ſed conſ. eſt abſurdum; ergo &c. Prob. maj. Non eſſet major ratio de ullo alio tempore, & caſu, quam de iſto: nam in iſto poſſunt occurrere omnia motiva pœnitendi, quæ umquam alias haberi poſſunt; ergo ſi in iſto caſu non teneremur pœnitere ex dictamine rectæ rationis, ſeu legis naturæ, numquam alias teneremur.

Objic. 1 cont. 2. par. Illa pœnitentia eſſet perfecta, & juſtificans, aut imperfecta; ſed neutrum dici poteſt; ergo nulla eſt talis obligatio. Prob. min. 1. non imperfecta, quia eſſet inutilis. 2. non perfecta, quia non tenemur juſtificari; ergo &c.

Reſp. neg. min. & ant. 1. prob. Nam licet attritio, quæ eſt contritio imperfecta reſpectu alterius, non ſufficiat ad juſtificationem ſine ſacramento, non tamen eſt inutilis, ſicut nec actus aliarum virtutum: neg. etiam ant. 2. prob. nam ex charitate propria tenemur juſtificari, quando plene advertimus nos eſſe in ſtatu damnationis, non autem differre in finem vitæ.

Objic. 2. Talis obligatio non conſtat ex ulla lege; ergo gratis aſſeritur. Prob. ant. 1. non ex lege divina,

quia non legitur in neutro teſtamento. 2. non Eccleſiaſtica: nam Eccleſia non judicat de pure internis, qualis eſt iſta pœnitentia. 3. non naturali, quæ non ſic obligat, niſi per præcepta negativa; ergo &c.

Reſp. neg. ant. & prob. ejus quoad totum: nam Deus præcipit converſionem, & pœnitentiam poſt peccatum, ut diximus; & quando immittit tales cogitationes, ſatis indicat præcepta pœnitendi tunc urgere. Item de lege naturæ ſatis conſtat ex dictis. De Eccleſiaſtica vero conſtat ex præcepto annuæ confeſſionis, & ex cura, qua nos invitat ad examina frequentia conſcientiæ, per quæ intendit nos excitare ad actus pœnitentiæ.

Inſt. Quoties plene cogitamus de Deo ut ſummo bono, non tenemur ad actus poſitivos amoris ejus; ergo nec ad actus pœnitentiæ, quoties ſic cogitamus de peccato; eſt enim par utrimque ratio.

Reſp. neg. ant. de quo in tract. de charitate, ſc. nos teneri ad actus amoris Dei, quoties deliberate cogitamus, aut nobis proponitur Deus ut ſummus bonus.

CONCLUSIO III.

Tenemur etiam aliqualiter pœnitere de peccatis dimiſſis, quoties deliberate cogitamus de illis. Sequitur ex dictis de objecto pœnitentiæ.

Prob. 1. ex Scoto (1) Nam cum dixiſſet, quod viator non poteſt recordari peccatum ſuum, quin deteſtetur, vel diſpliceat, addit, quod *perfecta dilectio, quæ ſemper impellit ad odiendum illud, quod eſt contra Deum, quod actu cognoſcitur, vel cogitatur*, &c. ergo cenſet, quod charitas impellit juſtificatos ad odienda peccata, etiam dimiſſa, quoties de illis plene cogitant. Idem colligitur ex S. Thoma (2) dicente, quod *Pœnitentia debet durare uſque in finem vitæ: ſemper enim debet diſplicere homini, quod peccaverit*. Et quia Beati non ſunt capaces doloris, peccata præterita illis diſplicent ſine omni triſtitia; ergo a fortiori viatores.

Prob. 2. ex præcedenti: nam cum juſtificatus recogitat mature peccata præterita, vel de illis dolet, & diſplicet, & habetur intentum, vel in eis complacet, & peccat, nec illa reſpicere poteſt cum indifferentia: nam

(1) .3.O.22. (2) 3.p.q.48.a.8.

nam reſiſteret lumini rationis, & gratiæ, quæ non ſic illuminat, nec oſtendit homini peccata ſua, niſi ut de illis doleat. Talibus exprobrat Deus. *Vocavi, & renuiſtis, extendi manum meam, & non fuit, qui aſpiceret.*

Confir. ex illorum mente, qui negant actus indifferentes, & omiſſiones puras liberas: nam niſi homo in talibus peccatis ſibi diſpliceat, aut complaceat, erit indifferens, & pure omittens.

Prob. 3. Quod peccatum dimiſſum ſit, non facit quin ſemper ex objecto ſit malum, & odibile; ergo & ut tale debet odiri.

Dixi, *aliqualiter pœnitere*; quia cum ſit dimiſſum, nec ſit ulla neceſſitas ulterioris dimiſſionis, vel juſtificationis, ſufficit tunc qualiſcumque actus deteſtationis.

Objic. 1. Non poteſt aſſignari motivum talis pęnitentiæ, ſaltem quoad neceſſitatem; ergo gratis aſſeritur.

Reſp. neg. antec. Nam malitia peccati ſufficienter movet ad illud odium; malum enim ſemper eſt odibile ex ſe, ſicut bonum ſemper eſt amabile, & maxime peccatum, quod eſt offenſa Dei, cujus miſericordia in dimittendo auget motivum pęnitendi, ſaltem ex gratitudine.

Objic. 2. Innocens non tenetur pęnitere de peccato cognito; ergo nec juſtificatus, quia evaſit innocens, aut par innocenti.

Reſp. neg. conſ. & rationem ejus: nam ſufficit, quod fuerit reus, ut doleat fuiſſe.

Objic. 3. Eſſet onus graviſſimum homini, ſi deberet ſemper dolere de malis præteritis, quoties illorum recordatur; ergo &c.

Reſp. neg. ant. imo id maxima eſt occaſio meritorum: non eſt onus, quod iteranda ſit comeſtio, urgente fame.

DISPUTATIO II.

De actibus virtutis pęnitentiæ.

HActenus examinata eſt natura hujus virtutis, jam ad actus ejus deſcendimus, ex quibus magis adhuc eluceſcet natura ejus, quippe habitus ſpecificantur ab objectis, mediis, & actibus ſuis.

QUÆSTIO PRIMA.

Qui ſint actus pęnitentiæ virtutis.

ACtus pęnitentiæ *eliciti* ſunt præcipue *vindicta*; ſeu *punitio* peccati, *odium*, ſeu *deteſtatio* ejuſdem, & hæc dicitur *contritio*, ſeu deteſtatio perfecta ex motivo puri amoris Dei ſuper omnia dilecti: vel *attritio*, ſeu deteſtatio minus perfecta, ſcil. ex motivo timoris pęnarum, vel turpitudinis peccati: item *confeſſio*, & *ſatisfactio*. Actus autem imperati ſunt illi omnes quarumcumque virtutum, qui poſſunt imperari a pęnitentia in punitionem peccati.

Certum eſt autem 1. quod ſicut habitus pęnitentiæ reſidet formaliter, & immediate in voluntate, ita & actus ejus eliciti, & imperati: licet enim prærequiratur actus intellectus dictantis, & oſtendentis peccata, modum, medium, & finem, ac regulas pęnitendi, tamen ipſi actus formales pęnitendi ſunt a voluntate, alioqui non eſſent in ſe laudabiles, quia non liberi.

2. Certum eſt, quod illi actus pęnitentiæ eliciti in aliquibus ſpecie differunt, in aliis non differunt in objectis, & finibus proximis; nam volitio puniendi peccatum, & confeſſio ejus habent diverſos immediatos fines formaliter; ſed ultimate intendunt juſtificationem, & habent pro objecto etiam ultimo honeſtatem hujus virtutis, per quam diſtinguitur ab aliis; ergo actus eliciti pęnitentiæ in aliquibus differunt ſpecie, in aliis non differunt. Prob. ant. *Punitio* reſpicit immediate vindictam, *odium* reſpicit malitiam, & habet pro fine deſtructionem peccati, *con-*

feſſio reſpicit manifeſtationem ejus, & erubeſcentiam ex illo; ergo &c.

Odium autem eſt actus quo voluntas, reſilit ab objecto diſconvenienti, aut quaſi diſconvenienti, ſicut *amor* eſt actus, quo fertur in objectum, ut conveniens. *Deteſtatio* aliquando ſumitur pro odio, & diſplicentia, ſed proprie ſignificat actum voluntatis, quo reſpicit peccatum præteritum cum triſtitia, & dolore quoddam cum aliquali deſiderio, ut non fuiſſet. *Dolor* vero eſt afflictio, & inquietudo ejuſdem voluntatis ſequens ad illud odium, & deteſtationem pro peccato commiſſo, quod conſideratur, ut maximum malum, & ſæpe tantus eſt, ut tranſeat ex anima in appetitus ſenſitivos; & inde veniunt lacrymæ, ſuſpiria, ſingultus, &c. *Diſplicentia* etiam coincidit cum odio, deteſtatione, & dolore, & eſt paſſio potius quam actus elicitus. Sub odio, & deteſtatone continentur *contritio*, & *attritio*, qui ſunt actus principales pęnitentis. Sed de his infra.

CONCLUSIO I.

D*Olor, ſeu triſtitia non ſunt proprie actus pęnitentiæ, ſed effectus actuum ejus, per quos imperantur.*

Prob. 1. ex Scoto. *Dico, quod & ſi triſtitia ſit paſſio, tamen imperare eam eſt actus; &, ſicut dictum eſt prius, triſtitia non eſt actus virtutis pęnitentiæ, etiam quomodocumque accipiendo pœnitentiam; ſed pœnitentiæ virtutis primo modo acceptæ eſt effectus remotus;* ergo ex Scoto triſtitia non eſt actus pęnitentiæ elicitus, neque dolor, ſed ille per quem imperatur illa triſtitia, ſeu dolor.

Prob. 2. nam triſtitia proprie non eſt velle, nec nolle; ergo non eſt actus voluntatis; ergo nec pœnitentiæ. Prob. ant. 1. non eſt velle, quia velle eſt de bono, quod non cauſat triſtitiam, nec dolorem, ſed gaudium. 2. non eſt nolle, ſed paſſio naſcens ex illo; eſt enim *de his, quæ nobis nolentibus accidunt*, ait Auguſt. ergo &c.

Confir. nam triſtitia eſt pęna, quæ intenditur in pœnitentia; ergo eſt potius finis, quam actus pœnitentiæ elicitus.

Prob. 2. p. nam ſicut actus, quibus cauſantur gaudium, & lætitia, dicuntur etiam gaudium, & lætitia, ita & illi, quibus cauſantur dolor, & mœror, & triſtitia, dicuntur eodem ſenſu mœror, & dolor ab effectibus ſuis. Sic contritio dicitur *dolor, & deteſtatio animi de peccato commiſſo*, ex Trident. (1)

Objic. 1. Dolor eſt actus vitalis; ergo eſt verus actus pęnitentiæ. Prob. ant. nam dolor ſentit, odit, fugit, &c. ergo eſt vitalis.

Reſp. neg. ant. utrumque: nam dolor non ſentit, nec odit, ſed ſentitur, & oditur.

Objic. 2. Dolor, & triſtitia ſunt voluntaria, alioqui non eſſent meritoria; ergo ſunt actus voluntatis.

Reſpon. diſt. ant. voluntaria ex imperio voluntatis, conc. in ſe formaliter, neg. ant. ut patet ex dictis de paſſionibus.

CONCLUSIO II.

V*Elle vindicare, ſeu punire peccatum eſt proprius actus pęnitentiæ virtutis*. Eſt Scotiſtarum.

Prob. 1. ex Scoto ſæpius cit. (2) dicente, *Pęnitentiam eſſe punientiam, ſeu pœnæ tenentiam*, & quidem actualem.

Prob. 2. ex dictis de objecto formali pęnitentiæ: nam ille actus eſt primarius, & principalis, per quem reſpicitur immediate objectum formale virtutis; ſed talis eſt volitio vindictæ, & punitionis peccati; ergo eſt primarius actus pęnitentiæ.

Prob. 3. Nam ex illo velle ſequuntur omnes alii actus, & effectus pœnitentiæ, ergo &c. Prob. antec. nam quia volo punire peccatum meum, conſidero peccati malitiam, & gravitatem, triſtor de illius commiſſione, ſtatuo non peccare de cætero, confiteor illud, ſatisfacio pro illo, accepto pœnam, &c. ergo &c.

Objic. 1. Actus proprius unius virtutis non elicitur ab aliis: ſed volitio vindictæ peccati elicitur ab aliis virtutibus, imo & ab incapacibus pœnitentiæ; ergo illud velle non eſt proprius actus pœnitentiæ. Prob. min. Singulæ virtutes volunt punire vitia ſibi contraria, & Deus vult punire peccata; ſed aliæ vir-

(1) *ſeſſ. 14. c. 4.* (2) *d. 14. q. 1. V.*

virtutes non ſunt pœnitentiæ, & pęnitentia repugnat Deo; ergo &c.

Reſp. neg. 1. min. & diſt. 2. maj. volunt punire tam in volente, quam in aliis, con. in ipſo volente præciſe, neg. maj. & conſ. ſingulæ virtutes odiunt vitia ſibi oppoſita, ubicumque ſint ex eo motivo proprię honeſtatis, & Deus vult punire peccata aliena, cum ipſi repugnet peccatum; pœnitentia vero directe, & per ſe vult punire peccata ipſius pœnitentis, & in ipſo: hoc illi proprium eſt.

Objic. 2. Actus principalis, & proprius pœnitentiæ debet reſpicere directe objectum ejus; ſed velle punire non reſpicit directe objectum pœnitentiæ; ergo &c. Prob. maj. objectum pęnitentiæ eſt peccatum; ſed illud velle non reſpicit peccatum, niſi indirecte; reſpicit directe pœnam ejus; ergo &c.

Reſp. neg. 1. min. & diſt. 2. maj. peccatum eſt objectum materiale, con. formale, neg. maj. ſic diſtincta min. nam pęnitentia reſpicit peccatum ut punibile, & ſic pro formali reſpicit punibilitatem, & pęnam.

Inſt. Pęnitentia peccatum velle non poteſt ſub ratione pœnæ; ergo &c. Prob. ant. ſi pœna eſſet volita, jam non eſſet pęna, quia non eſſet contra inclinationem voluntatis; imo nec poteſt eam velle, quia eſt ſibi contraria, & mala.

Reſp. diſt. 2. ant. non poteſt velle ſecundum affectionem commodi, conc. ſecundum affectionem juſtitiæ, neg. ant. & conſ. idem dico ad prob. ſecundum affectionem commodi pœna eſt malum voluntati, ſed ſecundum affectionem juſtitiæ eſt illi bonum; & ſub hoc reſpectu amatur a pœnitentia. *Peccator de peccato doleat*, quia illud eſt ſimpliciter malum, & *de dolore gaudeat*, quia iſte dolor eſt illi ſalutaris, & bonus.

Inſt. 2. illud velle eſt poſterius odio peccati; ergo non eſt primarius actus pœnitentiæ. Ant. prob. ideo pœnitemus de peccato, quia odimus illud, & volumus illud deſtruere; ergo velle punire ſupponit odium peccati, ex quo naſcitur.

Reſp. neg. utrumque ant. imo peccatum, quod prius placebat, volumus punire, & inde illud odimus, & applicamus media ad illud delendum.

Inſt. 3. Primus actus virtutis eſt ille, quo attingitur

objectum ejus formale; ſed tale eſt odium peccati; ergo &c. Prob. min. objectum formale pœnitentiæ eſt delebilitas peccati; ſed hæc directe, & primo attingitur per odium; ergo &c.

Reſp. neg. 1. min. & diſt. 2. attingitur per odium ut medium *quo* delebilitatis, conc. ut primum agens, & imperans deletionem, neg. min. & con. nam volitio vindicandi eſt primus motus contra peccatum, & imperat odium, quod eſt prima pœna, & primum medium talis deſtructionis, & primus effectus ejuſdem volitionis vindicativæ.

CONCLUSIO III.

Odium, & deteſtatio, & diſplicentia peccati ſunt veri actus pœnitentiæ. Eſt communis.

Prob. 1. ex Scoto, (1) qui ex utroque actu definit pœnitentiam, dicens: *Pęnitere eſt deteſtari, & odire peccatum a ſe commiſſum*; ergo &c.

Prob. 2. ex Scrip. (2) *Iniquitatem odio habui, & abominatus ſum*. Et, *Omnem viam iniquitatis odio habui*.

Prob. 3. ex Concil. Trid. (3) nam de pœnitentibus, & neceſſitate pœnitentiæ dicit, quod *perverſitate abjecta, & emendata, tantam Dei offenſionem cum peccati odio, & pio animi dolore deteſtantur*..... Et contritionem, quam dicit præcipuum actum pœnitentis, definit *dolorem, & deteſtationem de peccato commiſſo*, &c. Et declarat eam continere *veteris vitæ odium*, &c.

Prob. 4. nam odium, & deteſtatio peccati reſpiciunt directe objectum, & finem pęnitentiæ, & naſcuntur ex ſyncera volitione puniendi peccatum, & ſunt tenentiæ pęnarum ejus, & primæ punitiones.

Objic. 1. nullus actus virtutis eſt de re impoſſibili; ſed odium peccati commiſſi eſt de re impoſſibili; ergo &c. Prob. min. impoſſibile eſt peccatum non eſſe commiſſum, ſuppoſito quod fuerit; ergo &c.

Reſp. neg. min. & conſ. prob. nam exiſtentia ipſa peccati eſt odibilis, & non ſolum ut præſens, ſed etiam ut præterita; & licet non poſſim jam facere, ne fuerit, tamen debeo dolere, quod fuerit, &, ſi poſſibile eſſet, vellem non fuiſſe.

Inſt.

(1) *Ibid. S.* 3. (2) *Pſ.* 118. (3) *Seſs.* 14. *c.* 1. & 4.

Inſt. illud odium eſt efficax, vel inefficax. 1. non efficax, quia eſſet de impoſſibili. 2. non inefficax, quia non ſufficeret ad remiſſionem peccati, nec placeret Deo, qui abominatur tepidos; ergo &c.

Reſp. quod in affectu eſſet efficax, quatenus operatur veram triſtitiam de peccato commiſſo,& ſyncerum propoſitum non peccandi de cętero, & ſatisfaciendi: eſſet autem inefficax reſpectu exiſtentiæ peccati, quatenus non poteſt velle efficaciter ne extiterit; hoc enim eſt impoſſibile;ſed vellet non conſenſiſſe in illud, & retractat conſenſum illi datum, & deteſtatur,quantum poteſt.

Objic. 2. odium illud reſpicit peccatum,ut offenſam Dei, vel ut averſivum a Deo, vel ut impeditivum gloriæ, vel ut inductivum gehennæ; ſed ſub nullo ex his reſpectibus eſt actus pęnitentiæ, ſicut nec peccatum eſt objectum ejus; ergo odium peccati non eſt actus pœnitentiæ. Prob. min.nam ſub 1. & 2. reſpectu eſt actus charitatis: ſub 3. eſt actus ſpei: & ſub 4. eſt actus amoris concupiſcentiæ, qua odimus nociva ex amore noſtri, vel ex timore ſervili, qui non eſt virtus.

Reſp. diſt. maj.prout imperatur ab aliis virtutibus, con. prout eſt ex pęnitentia, neg. maj. nam hæc reſpicit peccatum ut malum punibile. Poteſt quidem imperari ab illis aliis virtutibus ſimul, aut ſeorſim, ſed non eſt a pœnitentia, niſi ſub hoc reſpectu.

Objic. 3. Deteſtatio non reſpicit pœnam ut objectum, neque ut effectum, nec eſt actus voluntatis, ſed intellectus; ergo non eſt actus pœnitentiæ. Prob. ant. nam deteſtatio eſt actus judicii, quo improbatur aliquid ut malum, & inhoneſtum; ergo non reſpicit pęnam, nec eſt in voluntate; reſpicit indecentiam, quam condemnat intellectus.

Reſp. diſt. ant. deteſtatio præſuppoſitive, & directive eſt ab intellectu, con. formaliter, & elicitive,neg. ant. & conſ. deteſtatio, qua improbamus,& dolemus de peccato commiſſo, con. cõſ. ſupponit quidem judicium de malitia,& punibilitate peccati, oſtendens voluntati, quod peccatum eſt malum, quod non debuit committi, ſed debet puniri, & reparari; ſed voluntas ſic edocta illud odit, & deteſtatur, & vult punire in peccatore.

Inſt.

Inſt. Omnis actus pœnitentiæ debet eſſe cum triſtitia, & dolore; ſed deteſtatio eſt ſine dolore, & triſtitia, imo ſæpe eſt cum lætitia; ergo &c.

Reſp. diſt. min. deteſtatio per modum judicii, & in intellectu, con. deteſtatio affectiva, & in voluntate, neg. min. Non enim poſſum deteſtari malum per me commiſſum, quin de illius commiſſione doleam, niſi ſim depravatiſſimæ, & perditiſſimæ voluntatis.

Objic. 4. Diſplicentia eſt communis omni virtuti, & habitui, etiam vitioſo: nam cuilibet diſplicent objecta contraria; ergo non eſt actus proprius pęnitentiæ.

Reſp. diſt. ant. & rationem ejus, diſplicentia generaliter, & ex motivis ſpecialibus virtutum, & habituum, conc. ex motivo ſpeciali juſtitiæ, ac vindictæ peccati commiſſi, neg. ant. nam ſub hoc motivo propria eſt ſoli pęnitentiæ.

Objic. 5. diſplicentia ex Scoto eſt paſſio, ſicut & dolor, ac triſtitia; ergo non eſt actus pęnitentiæ, ſed tantum effectus ejus.

Reſp. diſt. ant. diſplicentia paſſive ut effectus actus voluntatis, con. quatenus eſt averſio, & improbatio, qua voluntas retractat, & improbat peccatum commiſſum, neg. ant. nam hæc eſt actus voluntatis, quo ſibi imponit dolorem, & triſtitiam in pœnam peccati ſui.

Quęres, *An illi actus ſint ita proprii virtuti pœnitentiæ, ut non poſſint eſſe ab aliis virtutibus.*

Reſp eos poſſe eſſe ab aliis virtutibus ex propriis ſuis motivis, & tunc pertinent ad illas, & non ad pœnitentiam. Aliquando etiam poſſunt ab aliis eiſdem imperari ex motivo pęnitentiæ, aut elici a pęnitentia ex motivo illarum, & tunc participant bonitatem ab utriſque, ſc. ab imperante, & ab eliciente.

Prob. ex Scoto. *Quandoque ex charitate, ſive ex contemplatione Dei ſtatim ineſt quædam deteſtatio peccati, & ſequitur triſtitia maxima, nullo adhuc poſito actu juſtitiæ reſpectu illius triſtitiæ: quandoque autem primo ineſt actus juſtitiæ intenſus in ſe, & quandoque ſequitur triſtitia, quandoque non.*

QUÆ-

QUÆSTIO II.

An actus pœnitentiæ ſint ſupernaturales in ſubſtantia.

LOquimur de pœnitentia Chriſtiana, quæ peccatorem aliquo modo diſponit ad gratiam juſtificationis proxime, aut remote: nam de alia non curamus. Quærimus ergo, an illi actus pœnitentiæ, ſc. odium peccati, deteſtatio, diſplicentia, & quos diximus ab ea elici poſſe, ſint ſupernaturales in ſubſtantia.

Diximus autem ſupernaturalitatem dici reſpectu cauſæ efficientis; quando effectus ſuperat virtutem naturalem agentium creatorum, dicitur ſupernaturalis in ſubſtantia, vel accidentaliter, & quoad modum. Hoc ſuppoſito.

CONCLUSIO

A Ctus pœnitentiæ chriſtianæ, qui diſponunt aliquo modo ad gratiam juſtificantem, ſunt ſupernaturales ab auxilio gratiæ excitantis, & adjuvantis, non quidem quoad ſubſtantiam, & per ſe, ſed per accidens, & quoad modum. Eſt de fide quoad 1. p. & Scotiſtarum quoad 2.

Prob. 1. ex Scoto dicente: (1) *Concedo ante perceptionem dignam pœnitentiæ oportet ſuſcitari, vel ſimpliciter* (per infuſionem gratiæ ſanctificantis, ſi contritio ſit perfecta) *& tunc per pœnitentiæ ſacramentum non deletur peccatum, ſed gratia, quæ influit, augetur, vel ſuſcitari ſecundum quid, ſc. ut habeat aliqualem diſplicentiam de peccatis, & propoſitum cavendi de cætero.* Nam per ſuſcitationem inchoatam; & ſecundum quid intelligit ſuſcitationem per gratias actuales excitantes, & adjuvantes ad deteſtandum peccata, ut attritio ſufficiat cum ſacramento ad recipiendam gratiam ſanctificantem, *per quam attritio fit contritio, & tunc* (homo) *ſuſcitatur ſimpliciter per ſacramentum;* ergo tantum abeſt, ut Scotus velit, quod per attritionem pure naturalem peccator diſponatur ad gratiam juſtificantem, cum nequidem ſupernaturalis elicita ſc. ex

(1) *d. 4. q. 4. H. 10.*

ſc. ex gratia actuali, quam vocat *ſuſcitantem ſecundum quid*, non ſufficit ſine ſacramento.

Confir. ex eo, quod docet: (1) *Opus eſſe non hominis, ſed Dei, fructuoſam pęnitentiam inſpirare*. Et alias dixerat, quod *aſſerere actum ex puris naturalibus eſſe meritorium, appropinquat errori Pelagii*. Item, *Hoc, quo homo meritorie agit, non poteſt eſſe pura natura, quia tunc ex ſolis naturalibus poſſet meritorie agere, quod videtur error Pelagii*. Vides quam longe abſit Scotus ab errore Pelagii, quem toties damnat: & quod prætendit actus pęnitentiæ, quibus diſponimur ad gratiam ſanctificantem, eſſe debere ſupernaturales ex parte gratiæ actualis, qua *peccator ſuſcitatur ſecundum quid*.

Prob. 2. ex Script. docente converſionem peccatoris ad pœnitentiam eſſe donum Dei, & effectum gratiæ. Ideo dicebat Jeremias: (2) *Poſtquam convertiſti me, egi pœnitentiam*. Ergo (inquit Hieron.) (3) *id ipſum, quod agimus pœnitentiam, niſi Dei nitamur auxilio, implere non poſſumus*. Et D. Paulus, (4) *Nequando Deus det illis pœnitentiam ad cognoſcendam veritatem, & reſipiſcant a diaboli laqueis*. Et, *Quis hoc dat* (ait Chryſoſt. *niſi qui reſpexit Petrum negantem, & fecit flentem?* Idem patet ex aliis locis Scripturæ citatis pro ſuſtinenda neceſſitate gratiæ.

Prob. 3. ex Concil. (5) nam in Paleſtino contra Pelagium dicitur, *ipſam pęnitentiam eſſe donum Dei, dixit Apoſtolus, ubi ait; nequando Deus det illis pęnitentiam*, &c. Et Trident. definit, (6) *Si quis dixerit ſine Spiritus S. inſpiratione, & adjutorio ejus hominem credere, ſperare, aut pęnitere, ſicut oportet, ut ei gratia juſtificationis conferatur, anath ſit*. Idem fuerat definitum in Arauſic. II. nam ex his ſequitur nullum actum naturalem pęnitentiæ diſponere ſufficienter ad gratiam juſtificantem.

Reliquæ probationes petendæ ſunt ex dictis de neceſſitate gratiæ.

Prob. 2. p. 1. etiam ex dictis de actibus fidei, ſcil. actus naturales, & ſupernaturales credendi præciſe non differre quoad ſubſtantiam, ſed quoad modum: nam eadem eſt ratio, & quidem a fortiori de actibus pęni-

(1) *d.*10. *A.*2. 1. *d.*17. *MM.* (2) *Jerem.*31. (3) *Ibid.*
(4) 2. *Tim.* (5) *Act.* 12. (6) *Seſs.* 6. *can.*3.

nitentiæ naturalis, & ſupernaturalis, nec vacat ea repetere.

Confir. ex Trid. cit. nam cum dicit *hominem non poſſe pœnitere, ſicut oportet, ut ei gratia conferatur ſine Spiritus S. auxilio*, ſatis indicat poſſe haberi actus pęnitentiæ, ſicut & ſpei, & fidei ex principiis naturalibus, qui non ſufficiant ad juſtificationis gratiam; ergo ex Concil. Trident. actus naturales, & ſupernaturales pęnitentiæ non differunt quoad ſubſtantiam, ſed tantum quoad modum.

Et hoc a fortiori dicimus de pęnitentia: nam fides, ſpes, & charitas ſunt habitus per ſe infuſi, & ſupernaturales in ſubſtantia; & ſic major eſt ſupernaturalitas iſtorum, quam actuum pęnitentiæ, quæ non eſt per ſe infuſa.

Objic. 1. con. 1. p. quidquid eſt in pœnitentia, poteſt fieri naturaliter; ergo non requirit auxilium ſupernaturale. Prob. ant. poteſt cognoſci malitia, & punibilitas peccati, & voluntas poteſt illud odiſſe, & velle punire, etiam naturaliter: nam in illo objecto nihil habent ſupernaturale; ergo uterque actus eſt naturalis.

Reſp. diſt. utrumque ant. poteſt fieri naturaliter aliquo modo, & imperfecte, & inſufficienter, conc. perfecte, & ſufficienter, neg. ant. Nam ad eam cognitionem debet concurrere fides, & ad illud velle influere debet gratia excitans, & adjuvans voluntatem, alioqui actus erunt imperfecti, & inſufficientes ad gratiam juſtificationis obtinendam.

Inſt. tota entitas actus intrinſece eſt naturalis; ergo ſufficit ſine illo auxilio.

Reſp. diſt. ant. tota entitas ex parte intellectus, & voluntatis, con. ex parte fidei, & gratiæ excitantis, & juvantis, neg. ant. & conſ. nam ex his principiis habet ſupernaturalitatem, quia ſuperat vires naturales harum facultatum.

Objic. 2. ex Scoto: (1) *Peccator ex naturalibus cum communi influentia poteſt conſiderare peccatum commiſſum, ut offenſivum Dei, & ut contra legem divinam, & averſivum a Deo... & ſub multis talibus rationibus; & voluntas ſub illis, aut aliqua illarum poteſt peccatum ſic cognitum deteſtari: & ille motus poteſt*

(1) *d.14.q.2.N.*

teſt continuari, & intendi ante infuſionem gratiæ... Iſte autem motus dicitur attritio, & eſt diſpoſitio, ſive meritum de congruo ad deletionem peccati mortalis, quæ ſequitur in ultimo inſtanti durationis attritionis; ergo ex Scoto penitentia pure naturalis, & ex generali concurſu Dei ſufficit ad gratiam juſtificationis. Hæc verba, ut dixi, dederunt multis occaſionem calumniandi Scotum, quaſi conſenſerit Pelagianis, aut Semipelagianis volentibus hominem ex ſuis viribus naturalibus diſponere ſe ad primam gratiam, ſed peſſime.

Reſp. neg. conſ. nam, ut notavimus alias, Scotus numquam voluit excludere neceſſitatem influxus fidei, nec gratiæ ſupernaturalis actualis ad omnia opera, quibus homo diſponitur ad gratiam juſtificantem. Nam per vocem *ex naturalibus* intelligit potentias intellectus, & voluntatis. Per *influentiam communem* intelligit gratias actuales, per quas Deus ſolet concurrere ad alios actus bonos, quibus peccatores ſolent ſe diſponere ad gratiam habitualem. Et vocat illum *influxum commmunem*; quia illæ gratiæ auxiliatrices, & actuales ſunt communes juſtis, & peccatoribus.

Diſtinguit autem *attritionem a contritione*, more Theologorum ſui temporis, qui *attritionem* vocabant omnem penitentiam informem, ſeu quæ præcedit juſtificationem: contritionem vero omnem penitentiam formatam, ſeu quæ conjungitur ſtatui gratiæ ſanctificantis. Vide Scotiſtas noſtros, maxime Cardinalem noſtrum Brancatum, diſp.6. a n.125. Maſtrium d.6. a n. 71. & alios.

Inſt. Scotus nullibi loquitur de auxilio ſupernaturali, ut neceſſario ad opera diſpoſitiva ad gratiam, ſed expreſſe dicit hæc fieri poſſe *ex naturalibus cum influentia communi*; ergo reſponſio non eſt ad ejus mentem. Prob. ant. nullus umquam Theologus per hæc verba, *ex naturalibus*, & *per influentiam communem* intellexit concurſum gratiæ actualis ſupernaturalis, ſed influxum generalem, quo Deus concurrit ad omnes effectus cauſarum ſecundarum, ut cauſa prima univerſalis; ergo gratis ſic explicatur de concurſu per gratias ſupernaturales actuales contra communem ſenſum terminorum.

Reſp. neg. ant. nam quoties loquitur de tali auxilio,

lio, ſemper monet cavendum ab errore Pelagii, & nullum meritum haberi poſſe *ex puris naturalibus*, niſi forte *de congruo*; & maxime in 1. ubi dicit (1) *quod illud, quo voluntas meritorie agit, non poteſt eſſe pura natura, quia tunc ex ſolis naturalibus poſſet meritorie agere, quod videtur error Pelagii*. Et infra: *Non creditur Deus ita diſpoſuiſſe, quod naturam puram, vel actum ejus ſic acceptet* (ut meritorium) *quia actum ex puris naturalibus eſſe meritorium, appropinquat errori Pelagii*.

Ergo cum Scotus dicit, quod *peccator ex puris naturalibus cum communi influentia*, &c. non intendit excludere ex parte Dei omnem concurſum gratiæ, ac principii ſupernaturalis, ſed ſolius gratiæ habitualis, ſeu charitatis, ut patet ex tota illa quæſtione 2. vel 3. diſt. 17. ſicut & ex intento q. 2. d. 14. in 4. nam iſta excludit ſolam illam gratiam, quæ format *contritionem*, non autem illas, quæ concurrunt ad *attritionem*; nam quando excludit concurſum omnis gratiæ ſupernaturalis ab actibus noſtris in ſenſu Pelagii, dicit eos elici *ex puris naturalibus*, quod *ſapit errorem Pelagii*, inquit; cum vero dicit nude, *ex naturalibus*, excludit ſolius gratiæ habitualis influxum, non autem gratiæ actualis.

Idem eſt de *influentia communi*. Nam luce clarius eſt eum per hæc verba non excludere niſi influxum gratiæ habitualis, quæ format contritionem, juxta ſenſum communem Theologorum ſui temporis, qui, ut videbimus, nomine *contritionis* intelligebant pœnitentiam formatam charitate habituali, & ſanctificante. Attritionem vero dicebant omnem pœnitentiam, quæ præcedit gratiæ ſanctificantis infuſionem, licet non fiat ſine concurſu gratiæ actualis ſupernaturalis excitantis, & juvantis, quæ ſunt influentiæ communes utrique actui, ſc. contritioni, & attritioni, ſicut & pœnitentibus juſtificatis, & juſtificandis. Hæc paulo fuſius notaſſe juvabit ad intelligentiam ſanam doctrinæ Scoti.

Objic. 1. con. 2. p. ex Concil. Trid. cit. & Milevit. II. Ad veram pœnitentiam requiritur lumen gratiæ, quo videamus, & auxilium, quo poſſimus pœnitere; ſed id fieri nequit, niſi actus illi pœnitentiæ ſint ſupernatura-

(1) *1. d. 17. q. 2. DD. q. 3. n. 20.*

turales in ſubſtantia; ergo &c.

Reſp.neg.min.nam licet illi concurſus ſint ſupernaturales in ſe, non ſemper faciunt, ut effectus ſint ſemper ſupernaturales in ſubſtantia, ſed quoad aliquem modum, v. g. ut ſint quales oportet eſſe ad juſtificationis gratiam obtinendam, ut ait Trident.

Inſt. Pęnitentia Chriſtiana eſt habitus per ſe infuſus æque, ac fides, & ſpes, ergo & actus ejus ſunt ſupernaturales in ſubſtantia, ſicut fidei, & ſpei.

Reſp.1.neg.ant. nam, ut diximus, pęnitentia non eſt habitus per ſe infuſus, ſicut fides, & ſpes.

Reſp.2. neg.conſ. nam, ut diximus, ſupernaturalitas habituum fidei, ſpei, & charitatis non facit, ut actus earum ſint ſemper ſupernaturales in ſubſtantia.

Obiic. 2. Actus per ſe diſponens ad gratiam juſtificantem eſt ſupernaturalis in ſubſtantia; ſed omnes actus pęnitentiæ diſponunt ad illam gratiam; ergo, &c. Prob. maj. diſpoſitio, & forma ſunt ejuſdem ordinis: alioqui effectus ſuperaret cauſam ſuam, ſc. forma, ſeu gratia eſt ordinis ſupernaturalis: diſpoſitiones vero, ſc. actus pęnitentiæ eſſent naturales in ſubſtantia; ergo &c.

Reſp.neg.maj. & ant.prob. & rationem ejus. Nam diſpoſitiones ad generationem ſunt accidentalia,& forma eſt ſubſtantialis: ſufficit ergo, ut iſti actus ſint ſupernaturales quoad modum; & iſti actus non ſunt cauſa phyſica gratiæ, ſed tantum moralis, & quidem de congruo; nec immediate diſponunt ad gratiam ſine ſacramento, vel ſine charitate, ut in contritione perfecta.

Inſt. non implicat illos actus eſſe ſupernaturales in ſubſtantia: ergo ita eſt: nam idem dicendum de his actibus, ac de actibus fidei.

Reſp. neg. conſ. utramque: nam diximus actus ipſos fidei, & ſpei non eſſe ſupernaturales in ſubſtantia, bene vero habitus earum.

Obiic.3. Ad remiſſionem peccati commiſſi requiritur ſufficiens retractatio ejus; ſed ad hoc requiritur actus ſupernaturalis in ſubſtantia; ergo &c. Probat. min. peccatum avertit a Deo ut fine, etiam ſupernaturali; ergo pęnitentia, qua illa averſio retractatur, debet reſpicere Deum ut finem ſupernaturalem; ſed

nu-

nullus actus naturalis in ſubſtantia poteſt ſic reſpicere Deum ; ergo &c.

Reſp.neg. min. & ſubſ nam, ut dicebamus, actus fidei, ſpei, & charitatis ſic reſpiciunt Deum, & tamen ſunt naturales in ſubſtantia.

Inſt. Illi actus pęnitentiæ, ſicut & illarum virtutum ſunt initia ſalutis; ergo non ſunt naturales in ſubſtantia. Prob.conſ. Initia ſalutis non ſunt a nobis, neque ex naturæ viribus: hoc enim damnatur in Semipelagianis: ſed actus naturales ſunt a nobis: ergo.

Reſp. neg. conſ.& min. nam ut non ſint ex nobis in ſenſu Pelagii, ſufficit influxus neceſſarius gratiæ excitantis, & juvantis. Nam Pelagius negabat influxum omnis gratiæ ſupernaturalis ad opera ſalutis, & Semipelagiani influxum illum ad initia ſalutis.

Dixi in concluſione, *qui diſponat aliquo modo*. Et, *actus pęnitentiæ chriſtianę*. Nam dari poſſunt actus pęnitentiæ pure naturalis, qualis potuit eſſe in paganis. Et de iſta non loquimur, ſed de illa, quæ eſt in uſu apud Chriſtianos, ut reconcilientur Deo, quem peccata noſtra faciunt nobis inimicum. Item non loquor de actu perfectæ contritionis, qui diſponit perfecte, & proxime ad juſtificationem, ſed de his, qui diſponunt de congruo, & mediate.

QUÆSTIO III.

Quale, & quantum debeat eſſe odium pęnitentiæ de peccato.

Multa quæri poſſunt de odio, quo pęnitentia reſpicit peccatum, v. g. an debeat eſſe efficax. 2. An de ſingulis peccatis diſtincte. An ſufficiat omnia odiſſe in univerſali, ſeu an ſufficiat univerſale, & ſimplex. 3. An formale, & explicitum. An ſufficiat virtuale, & implicitum. 4. An ſummum, id. de peccato ſuper alia omnia mala. 5. An exigat aliquam determinatam intenſionem gradualem. 6. An ſit æquale de omnibus, &c. Quæ hic breviter definimus.

CON-

CONCLUSIO I.

Efficacia requiſita in odio peccati conſiſtit in hoc, quod, ſi fieri poſſet, nollet peccaſſe, & ſi peccatum non fuiſſet, non fieret, nec illud commiſſum vult amplius conſervare, ſed delere omni meliori modo. Debet eſſe communis.

Prob. 1. ex Scoto. (1) Velle punire peccatum *eſt velle imperativum, ſeu efficax conjungens cauſas proximas ipſius punitionis paſſivæ. Et 2. nolle peccaſſe, vel diſplicere* (de peccato commiſſo) quod nolle, *eſt cauſa proxima pœnæ*, &c. In his ergo conſiſtit efficacia affectiva pœnitentiæ, quatenus nollet peccaſſe, & vult peccatum commiſſum deſtruere, puniendo illud in ſe.

Prob. 2. nam illa efficacitas non poteſt aliter explicari, & ſufficit ad deſtructionem peccati; ergo in his conſiſtit. Prob. ant. non poteſt dari velle, aut nolle abſolutum circa exiſtentiam, quo nolit abſolute illud non fuiſſe; hoc enim eſt impoſſibile, ergo non poteſt aliter haberi, quam conditionate, quo ſc. vellet ſe non peccaſſe, aut nollet peccaſſe, & quod non velit amplius peccare, ſed punire, & deſtruere id, quod commiſit.

Objic. 1. volitio efficax facit, ut eligantur, & applicentur media ad finem volitum; ſed nulla poſſunt eligi, vel applicari media, ut peccatum non fuerit; ergo nec haberi odium ejus efficax. Prob. min. nam homo ſapiens non habet velle efficax de impoſſibili, quo applicet media ad illud.

Reſp. diſt. maj. ut eligantur, & applicentur media eo modo, quo haberi poteſt finis, conc. abſolute, & ſimpliciter, neg. maj. & conſ. nam ad odium efficax peccati, aut alterius mali ſufficit, ut eligantur media aliqua, & applicentur ad illud delendum, & reparandum; non enim intendit facere, ut non extiterit peccatum, ſed ut diſpliceat conſenſus illi datus, & retractetur, & reparetur eo modo, quo eſt reparabile, ſc. per punitionem, & ſatisfactionem pro præterito, & cautionem pro futuro.

Inſt. ex Scoto odium peccati non eſt efficax, nequidem in damnatis; ergo neque in viatoribus.

Reſp.

(1) *d.14. q.1.R.14.*

Reſp. neg. conſ. nam, ut diximus, odium peccati in damnatis non eſt actus virtutis, ſed deſperationis, & furoris, & potius oderunt Deum, quam ejus offenſam.

Objic. 2. odium peccati tendit in non fuiſſe peccati; ſed illa intentio non poteſt eſſe efficax, quia eſt de impoſſibili; ergo efficacitas vel nulla eſt, vel non bene ſic explicatur.

Reſp. diſt. maj. tendit effective, & conditionate, conc. maj. & neg. min. effective, & abſolute, neg. maj. & conſ. nam quoad hæc vere eſt efficax, & bene explicata.

Inſt. In tali odio pęnitens non cogitat de ulla conditione; ergo, ſi eſt efficax, efficacia eſt abſoluta.

Reſp. diſt. ant. non cogitat explicite, & formaliter, conc. ſaltem ſemper virtualiter, & implicite, neg. ant. nam illud odium æquivalet huic actui explicito: *Odi peccatum a me commiſſum, & vellem illud non fuiſſe, ſi poſſem facere, ut non fuiſſet, & doleo de conſenſu illi dato, & ſi non feciſſem, jam non facerem, nec in futurum faciam, & factum in me vindicabo pro viribus, ac reparabo.* Non eſt poſſibilis major efficacia talis odii.

Objic. 3. velle non conſervare peccatum commiſſum, non medetur præterito; ergo nec illi medetur odium, nec eſt actus veræ pęnitentiæ. Prob. ant. tum quia odium pęnitentiale non deſtruit peccatum, niſi moraliter, & meritorie, tum quia attritio eſt odium veræ pęnitentiæ, & non deſtruit peccatum per ſe; ergo &c.

Reſp. neg. conſ. quia non eſt de ratione pęnitentiæ, & actuum ejus, ut per ſe, & formaliter deſtruat peccatum, ſed quod ſit ceſſatio phyſica, & præſens peccandi, & quod puniat peccatorem pro præterito, & ſic moveat Deum ad illud condonandum.

CONCLUSIO II.

Ad veram pœnitentiam requiritur, & ſufficit odium univerſale omnium peccatorum, ſc. debet reſpicere omnia, vel *in particulari*, vel *in univerſali*.

Prob. 1. ex Scoto dicente, (1) quod *pœnitere eſt detesta-*

(1) 2.14.q.1. S.15.

teſtari, vel odire peccatum a ſe commiſſum ... & iſtud poteſt intelligi de nolle, vel deteſtari, vel diſplicentiam habere de hoc peccato ſub propria ratione, vel in generali ſimul de quocumque peccato a ſe commiſſo; ergo Scotus admittit in pœnitentia odium vel de ſingulis peccatis in ſpecie, vel ſingulari, & odium univerſale de omnibus indiſtinctè.

Prob. 2. quia Pœnitentia, ut diſponat ad remiſſionem peccati, debet reſpicere omnia peccata commiſſa: ergo in hoc ſenſu debet eſſe odium univerſale reſpiciens omnia, nullo excepto. Prob. ant. nam ex dictis de peccatis, unum mortale non poteſt remitti ſine alio: &, ut loquitur Doctor, homo non poteſt reconciliari Deo, manens inimicus: ſed manet inimicus, quamdiu eſt in uno peccato mortali, & iſtud eſt incompatibile cum gratia ſanctificante, per quam remittitur regulariter omne peccatum: ergo ut pœnitentia diſponat ad remiſſionis gratiam, debet reſpicere omnia peccata commiſſa: ergo in hoc ſenſu odium debet eſſe univerſale.

Prob. 2. p. quia in illo actu, quo quis videns ſe reum multorum peccatorum numero, vel ſpecie diverſorum odit, & deteſtatur omnia ſimul, & unico actu, habet omnia requiſita ad veram pœnitentiam: ergo tale odium univerſale ſufficit. Prob. ant. nam neque ex Scriptura, neque ex Conciliis, aut Patribus ad veram pœnitentiam exigitur, ut de ſingulis peccatis ſinguli actus contritionis habeantur, modo contritio reſpiciat omnia, nullum excludens, vel omittens: ergo &c.

Confir. nam quando plura credibilia proponuntur, v.g. totum ſymbolum, non requiritur, ut ad ſingulos articulos eliciantur totidem aſſenſus diſtincti, ſed ſufficit, ut uno actu aſſentiamur omnibus: idem eſt de objectis aliarum virtutum: ergo ita eſt de pœnitentia quoad peccata: ſufficit, ut cognitis omnibus per exactam diſcuſſionem, de omnibus uno actu doleamus, & talis eſt praxis confeſſariorum, ut poſtquam pœnitens ſingula confeſſus eſt, uno actu de omnibus ſimul doleat, ſicut & de omnibus ſimul unico actu abſolvit ſacerdos.

Obiic. 1. Odium peccati, ut ſic, & ſub aliqua ratione generica, v. g. offenſæ Dei: ut ſi diceres, *deteſtor offen-*

fenſam Dei, non ſufficit ad remiſſionem : ergo nec odium univerſale. Prob. conſ. tale odium tam contineret omnia peccata, quam iſtud, quod dicimus, *deteſtor omnia peccata a me commiſſa:* nam omnia continentur ſub ratione offenſæ Dei, ſicut ſub genere omnes ſpecies, & ſub ſpecie omnia individua; ergo, &c.

Reſp. diſt. conſ. & diſt. 2. ant. tam continet confuſe, & indiſtincte, con. diſtincte, & quantum requiritur ad pęnitentiam remiſſivam peccatorum, neg. ant. & conſ. nam licet odium peccati ut ſic, ſub ratione generica offenſæ Dei, ſit actus bonus, non tamen ſufficit ad juſtificationem, & remiſſionem omnium, quia omnia, & ſingula debent cognoſci, quantum fieri poteſt, & clavibus Eccleſiæ ſubjici, & odiri ut commiſſa.

Inſt. individua continentur ſub ſpecie, & genere; ergo ſufficit odium peccati in genere, licet non cogitetur de illis in ſpecie, vel individuo.

Reſp. diſt. ant. continentur logice, aut metaphyſice, con. phyſice, & moraliter, ut cenſeantur ſufficienter retractata, neg. ant. & conſ. nam ut retractentur ſufficienter pęnitentia debet eſſe voluntaria de omnibus, & ad hoc debent ſingula cognoſci, quantum fieri poteſt; quia ſingula demerentur aliquam pęnam, & exigunt ſatisfactionem, quod fieri non poſſet per odium de peccato ut ſic, v. gr. de offenſa Dei.

Objic. 1. con. 2. p. Peccata eo modo ſunt pęnitenda, quo fuerunt commiſſa, ſed commiſſa ſunt ſigillatim; ergo & deteſtanda ſunt ſigillatim.

Reſp. diſt. maj. eo modo quoad affectum, & retractationem, con. totidem actibus, neg. maj. & conſ. nam poſt centum actus averſionis a Deo, poſſum per unicum actum eos odiſſe, & converti ad Deum, & iſte omnibus illis æquivalebit.

Inſt. ſingula habent ſingularem malitiam, & odibilitatem; ergo ſingulatim ſunt odienda. Prob. conſ. unicus actus odii non poſſet reſpondere malitiæ ſingulorum, alioqui deberet pro centum peccatis eſſe centuplo intenſior, quam actus odii pro uno.

Reſp. neg. utramque conſ. nec enim vis pęnitentię attenditur penes illam partitionem gradualem unius

ad unum, & trium ad tria, ſicut amor in centum homines non debet eſſe præciſe intenſior amore in unum, alioqui non poſſet amari Deus, qui eſt infinitus, ſed ſufficit, ut charitas reſpiciat omnes. Ita eſt de odio peccatorum; ſufficit, ut reſpiciat omnia, modo ſit majus appretiative de pluribus, quam de unico.

Objic.2. ad veram, & ſufficientem pœnitentiam debent ſingula cognoſci cum ſua gravitate, & malitia; ſed hoc non eſſet verum, niſi & ſingula deberent odiri: ergo requiritur odium ſingulorum. Probat. min. nam dum pœnitens ſingula recogitat, de illis vel dolet, vel complacet; ſi complacet, de novo peccat, ſi dolet, habetur intentum; ergo &c.

Reſp. neg. min. & ad prob. dico, quod bonum eſſet, ut de ſingulis cogitans doleret; ſed ſufficit, quod ſingulis cognitis, de omnibus ſimul doleat; cum autem ſingula recogitat, fieri poteſt, ut nihil formaliter, & explicite decernat, ſed ſe habeat mere negative, donec ſingula recognoverit, & tunc omnia deteſtatur, ut dicebamus de articulis ſymboli.

CONCLUSIO III.

Ad veram, & fructuoſam pœnitentiam odium peccati debet eſſe formale, quantum fieri poteſt; ſufficeret tamen virtuale, Sequitur ex dictis de neceſſitate pœnitentiæ. Diximus enim ſufficere virtualem.

Prob. 1. ex Scoto cit. (1. ubi definit, *Pœnitere eſſe deteſtari, vel odire peccatum a ſe commiſſum... & iſtud intelligi... de diſplicentia formali, vel virtuali. Et eſt diſplicentia virtualis quicumque actus voluntatis virtualiter includens illam diſplicentiam, ſicut quodammodo cauſa includit effectum, licet effectus in ſe non cauſetur*, &c. Habes in Scoto concluſionem, & ejus explicationem: & eam probat ſolide, ut jam diximus.

Alias probationes, & objectionum ſolutiones vide ibi; nec placet eas repetere.

CON-

(1) *diſp.* 10.*q*.7.

CONCLUSIO IV.

Odium peccati in pœnitentia debet eſſe ſuper omne malum pœnæ, ſaltem virtualiter, & appretiative.

Ut aſſertionem intelligas, repete, quæ diximus de charitate, quid ſit Deum ſumme diligere: nam per oppoſita peccatum ſumme odiri poteſt tot modis, quibus Deus poteſt ſumme diligi, 1. ſc. *objective*, quando ei optamus majora bona, quam ulli creaturæ. 2. *intenſive*, quando cum majori conatu, & fervore actus. 3. *appretiative*, quando illum pluris æſtimamus, quam quidquam aliud, & parati ſumus potius omnia dimittere, quam illi diſplicere. Ita eſt de odio peccati. Erit ſummum *objective*, ſi ei optamus omnimodam annihilationem præ omnibus aliis malis. 2. *intenſive*, ſi majori acrimonia, & ardore illud deteſtamur, quam ullum aliud malum. 3. *appretiative*, & *virtualiter*, quando illud æſtimamus odibile, & fugibile præ omnibus malis, ita ut parati ſimus, & ſic diſpoſiti, ex vi talis odii, omnia mala pœnæ, & fortunæ potius ferre, quam conſentire ulli peccato, licet forte de facto, & quoad ardorem, & conatum voluntatis fortius ſit odium alicujus pœnæ, v.g. mortis. His præmiſſis

Prob. 1. concluſio ex Scoto, (1) quatenus amorem Dei in charitate non exigit eſſe ſummum intenſive, ſed tantum appretiative: nam per oppoſita eadem eſt ratio de odio peccati. Ut autem notat ſcholiaſtes, Doctor vult quidem amari Deum intenſive, & extenſive, id. tenerius, & fortius, ſeu firmius, ſed non dicit *majore amore graduali eum eſſe amandum, ſed ſolum majore affectu, ad quem ſufficit majoritas appretiativa, ſeu affectus magis excluſivus oppoſiti*; ergo ita dicendum de odio peccati, prout opponitur amori Dei, & prout eſt offenſa Dei: nam ſub his reſpectibus eſt ſummum aliquod malum; ergo & ſumme odibile.

Inſignes tamen Scotiſtæ, & nominatim Faber, & Hiquæus tenent contrarium, & hoc de mente Scoti. Nam, inquit ille, *quantum ad intenſionem, veriſſi-*

(1) 3.*d*.27.K.16.

mum eſt, Scotum illam exigere, & hoc ut conſeſſum, & verum ab omnibus ſupponit; & fatetur eum id non probare. Hiquæus vero dicit, quod *non docet eam in terminis, ſed intelligi debet inter cæteras circumſtantias, quas dicit requiri ad eſſe morale hujus actus*; & quod eam inſinuat hic q. 4. fin. & d. 17. & ſequitur ex dictis in 3. d. 27. a. 3. & diſt. 29. q. 1. 2. & 3. Ego autem fateor, me hoc neſciſſe videre in Scoto. ideo malui cum aliis nobilibus Scotiſtis, ut ſunt Emin. Brancatus, Maſtrius, & Fraſſen, qui contrarium melius colligunt ex Doctore, ut patet legenti.

Prob. 2. quoad 1. p. actus debet proportionari dignitati objecti tam quoad odium, ſi ſit malum, quam quoad amorem, ſi ſit bonum; ſed peccatum, prout reſpicitur a pęnitentia chriſtiana, imo & naturali, eſt ſummum malum; ergo ſumme debet odiri. Probat. min. ex dictis tr. de peccato: nam eſt averſivum a Deo ſummo bono, eſt offenſa ejus, privat ejus amicitia, & ſummo bono, ſc. beatitudine; ergo &c.

Confir. nam quantus debet eſſe amor Dei, tantum debet eſſe odium eorum, quæ nos avertunt a Deo, ut eſt peccatum; ſed amor Dei debet eſſe ſummus, ſaltem virtualiter, & appretiative, quatenus eum plus amamus, quam alia omnia bona ſimul, aut ſeorſim; ergo odium peccati, prout nos avertit a Deo, debet eſſe ſummum, ſaltem virtualiter, & appretiative, ita ut ſimus parati ex vi talis odii, potius vitare Dei offenſam, & peccatum, quam omnia alia mala pœnæ.

Confir. ex Seraphico Doctore. (1) *Hoc eſt diligere Deum ſuper omnia, quod pro nullo damno, vel commodo velis offendere Deum. Sic intelligendum de diſplicentia contritionis. Unde dico, quod peccatum debet tantum diſplicere rationi, quod nullo pacto, nullo commodo, vel incommodo velit in ipſum conſentire, vel conſenſiſſe*, &c.

Prob. 2. p. 1. de intenſione graduali. Quia non alia requiritur intenſio gradualis in odio peccati ex pœnitentia, vel charitate, quam in amore Dei; ſed quoad intenſionem gradualem amor Dei non debet eſſe ſummus; ergo nec odium peccati. Min. patet ex tr. de charitate.

Prob.

(1) *4. d. 16. p. 1. a. 2. q. 1.*

Prob. 2. ex Patribus. Nam inquit Chryſoſt. (1) relatus in Can. *Talis: Deus quantulamcumque, & quolibet brevi tempore non deſpicit pœnitentiam; ſuſcipit etiam ipſam, nec patitur, quamvis exiguæ converſionis perdere mercedem*. Nam inquit Gloſſa, *diligit Deus bonum, quod in peccante plantavit*. Et S. Leo. (2) *Nec miſericordiæ menſuras poſſumus ponere, nec tempora definire, apud quem nullas patitur moras vera converſio*, ſc. modo converſio ſit vera, modo pœnitentis odium de peccato ſit ſyncerum, ſufficit, licet remiſſum, modo tamen non tepidum. Et Cœleſtinus Papa, (3) *vera converſio mente potius, quam tempore metienda eſt, dicente Propheta: Si converſus fueris, ſalvus eris*.

Confir. 1. ex Script. quæ aliud non requirit, quam veram, & ſynceram converſionem, quæ ſit per odium peccati. (4) *In quacumque hora ingemuerit peccator*, &c. Et Zacharias: *Convertimini ad me, & ego convertar ad vos*; ergo nihil præſcribit de intenſione quoad accidentia; ſufficit ſubſtantialis. Intenſio autem eſt accidentalis actui.

Confir. 2. quia non eſt imponendum grave onus ſine gravi fundamento ex Scriptura, vel Conciliis, aut Patribus; ſed ex illis non colligitur neceſſitas talis intenſionis gradualis in pœnitentia, & odio peccati; ergo &c.

Confir. 3. Si hoc eſſet neceſſarium, innumeris ſcrupulis ſubjiceremur, & vexaremur circa illam magnitudinem intenſivam. E contra tam confeſſarii, quam pœnitentes non ſolent inquirere de ardore odii, vel contritionis, ſed ſolum de illius ſynceritate, ſeu veritate.

Confir. 4. Si requireretur ſumma intenſio gradualis, omnes contritiones pœnitentium deberent eſſe æquales, ſc. omnes deberent eſſe in ſummo gradu perfectionis, & intenſæ ut octo; ſed conſ. eſt falſum; ergo &c. Prob. min. ex Script. nam Davidis dolor, & pœnitentia de morte Abſalonis legitur fuiſſe major, quam de adulterio, & homicidio. Pœnitentia Petri, & Magdalenæ fuit ſine dubio intenſior, & ferventior,

(1) *de pœnit. d. 3.* (2) *Ep. 91.*
(3) *Ep. ad Epiſc. Gall.*
(4) *Ezech. 18. & 33.*

quam innumerorum pœnitentium, qui tamen veniam conſecuti ſunt: & ſic de aliis; ergo, &c.

Objic. 1.con. 1.p. homines communiter magis oderunt mala pœnæ, quam culpæ, & tamen putantur ſufficienter pœnitentes, & confeſſarii non curant; ergo non debet magis odiri peccatum, quam alia mala. Prob. ant. experientia: nam pro illis magis commoventur, exclamant, flent, dolent, &c. non autem pro peccatis; ergo &c.

Reſp.diſt.1.ant.& 2.conſ. magis ſenſibiliter, & quoad affectionem commodi, conc. magis rationabiliter, & quoad affectionem juſtitiæ, & appretiative, neg. ant. & conſ. alioqui imperfectiſſima eſſet pœnitentia, & non juſta.

Inſt. pœnitentes, ut ſe diſponant ad gratiam, non faciunt attentionem ad alia mala, ut videant, an ſuum odium ſit majus de peccato, quam de illis, & ut ſit ſufficiens; ergo illa majoritas odii non eſt neceſſaria in pœnitentibus.

Reſp. diſt. ant. non advertunt per comparationem explicitam, & formalem, conc. per virtualem, & implicitam, neg. ant. imo nec videtur ſuadenda illa comparatio explicita: nam ex infirmitate humana ſumus ſenſibiliores ad mala pœnæ, & ex ſenſibilitate illa magis, quam ex ratione ponderaretur dolor pœnitentiæ: & licet in parte ſuperiori, & rationali pœnitens eſſet vere paratus ad ferenda illa mala, quam conſentire ulli peccato mortali, tamen in appetitu inferiori experiretur majus odium illorum, quam peccati, & hoc ex affectu commodi.

Objic.2. Si odium illud deberet eſſe ullo modo majus, quam pœnarum, homo deberet præferre pœnam damnationis ipſi peccato, & iſtud magis odiſſe; ſed conſ. eſt falſum, & abſurdum; ergo &c.

Reſp. neg. maj. nam pœna illa includit eſſentialiter peccatum.

Reſp.2. diſt. maj. Si pœna illa conſideretur phyſice, & ut pœna præciſe ab omni connexione peccati, & odii Dei tam paſſivi, quam activi, conc. maj. & neg. min. abſolute, & qualis eſt de facto, neg.maj.& conſ. nam de facto pœna illa eſt cum odio Dei paſſivo, & activo, & cum peccato, & repugnat cum charitate.

Objic. 1. con. 2. p. Script. præcipit converſionem ex

toto

toto corde: ſed non eſt ex toto corde, niſi ſit intenſiſſima, & ex toto conatu, & viribus voluntatis; ergo, &c. Prob. ant. (1) *Convertimini ex toto corde veſtro in jejunio, & fletu, & ſcindite corda veſtra*, &c. Item, (2) *Invenies Dominum ... ſi quæſieris ex toto corde, & ex tota tribulatione animæ tuæ*. Item, (3) *Si pœnitudine cordis reverſus fueris ad Dominum in toto corde tuo, & tota anima tua*, &c. ergo odium peccati debet eſſe ſummum intenſive; alioqui enim non eſt *ex toto corde*, neque *ex tota anima*.

Reſp. diſt. 1. ant. & 2. conſ. *ex toto corde*, ita ut in nulla parte, in nullo affectu cordis hæreat peccatum; ſed totis affectibus redeat ad Deum, con. ex tota contentione virium, neg. ant. & conſ. vult Deus, ut peccatum expellatur ex toto corde, ita ut in nulla parte, in nullo affectu remaneat, ſed ejiciatur per omnes affectus, & ex omnibus affectibus. Optimum eſſet, ſi hoc fieret ſummo, & toto conatu virium: ſed hoc Deus non exigit ab infirmitate noſtra.

Objic. 2. SS. Patres exigunt ſummum dolorem cordis; ſed non eſt ſummus niſi intenſive; ergo &c. Prob. maj. ex S. Cypr. (4) *Quam magna deliquimus, tam granditer defleamus ... pœnitentia crimine minor non ſit*, &c. Et Ambroſ. (5) *quanta, putas, & qualis neceſſaria pœnitentia, quæ aut æquet, aut certe ſuperet crimina ..., ſecundum conſcientiæ molem adhibenda eſt pœnitentiæ magnitudo ... grande ſcelus grandem habet neceſſariam ſatisfactionem ... fortius dolendum, quia peccatum eſt fortius*. Et Concilium Trident. (6) *Ad innocentiæ novitatem, & integritatem non pervenitur per ſacramentum pœnitentiæ ſine magnis noſtris fletibus, & laboribus*, &c. ergo odium peccati debet eſſe intenſiſſimum, & ſummum.

Reſp. diſt. maj. & 2. conſ. ſummum appretiative, conc. intenſive, neg. maj. & min. Aliam enim magnitudinem Patres, & Concilia non exigunt, quam appretiative ſummam, ſaltem de neceſſitate: nam congruentiſſime exigunt etiam intenſivam, & quidem ad uberiorem gratiam.

Inſt. ex Catechiſmo Rom. (7) *Contritio debet eſſe*

 non

(1) *Joel.* 2. (2) *Deut.* 4. (3) *Ibid.* 30.
(4) *tr. de lapſ.* (5) *ad Virg. lapſ.* 8.
(6) *Seſſ.* 14. *c.* 4. (7) *n.* 36.

non ſolum maxima, ſed vehementiſſima; ſed non poteſt eſſe vehementiſſima, niſi ſit intenſiſſima; ergo odium, ſeu contritio debet eſſe ſumma intenſive, & non ſolum appretiative.

Reſp. neg. min. nam per vehementiam intelligit efficaciam, *quæ*, ut ipſe author Catechiſmi loquitur, *excludat omnem ignaviam, & ſocordiam*.... Ideo addit, *omnibus rebus Dei amorem anteponendum eſſe, ita ut nec vitæ quidem conſervandæ cauſa peccare liceat*. Ecce in quo ponit vim, & magnitudinem amoris ſummi ex præcepto charitatis.

Inſt. 2. Appretiatio peccati ſuper alia mala per odium non ſalvatur ſine intenſione magna ejus; ergo odium ſemper debet eſſe intenſiſſimum. Prob. ant. cum jubemur diligere Deum *ex toto corde*, & *ex totis viribus*, non ſatisfacimus per amorem remiſſum; ergo idem eſt, cum jubemur converti ad Deum ex toto corde, non ſatisfacimus per odium peccati remiſſum.

Reſp. neg. utrumque ant. ut patet ex dictis de charitate.

Inſt. 3. odium ſummum appretiative tantum non eſt efficax, niſi ſit intenſiſſimum; ergo nec ſufficiens. Prob. ant. ſi ſit remiſſum, nihil habet ſupra ſimplicem, & inefficacem diſplicentiam; ergo non eſt efficax.

Reſp. neg. pariter utrumque ant. non enim loquimur de odio ita remiſſo, ut non ſit efficax, ſed volumus tale, ut ex vi ejus velimus punire in nobis peccatum commiſſum, & confiteri, & ſatisfacere, & ab illo prorſus abſtinere, ad quod non ſufficit ſimplex, & tepida diſplicentia peccati, ſed debet eſſe ſyncera, conſtans, & efficax, licet non intenſiſſima gradualiter, & ut octo.

Objic. 3. ut odium peccati diſponat ad juſtificationem, debet elici, aut imperari a charitate in Deum; ſed hæc charitas debet eſſe ſumme intenſa; ergo & illud odium. Prob. min. nam amor charitatis debet eſſe ſummus; ergo &c.

Reſp. tranſ. maj. nam hic præſcindimus ab odio contritionis, & attritionis, quæ non juſtificat extra ſacramentum, & neg. min. & conſ. prob. nam præceptum charitatis non præcipit ſuperioritatem intenſivam, ut ſæpe diximus; ſufficit appretiativa.

Inſt.

Digitized by Google

Inſt. majoritas appretiativa, ſive intenſiva non poteſt dare amori Dei, nec odio peccati fortitudinem, & efficaciam contra reſiſtentiam concupiſcentiæ; ergo tam in charitate, quam in pœnitentia requiritur maxima intenſio amoris Dei, & odii peccati. Prob. ant. ſine tali fortitudine charitas non poteſt præferre Deum creaturis; ergo nec odire peccatum etiam appretiative ſuper omnia.

Reſp. neg. utrumque ant. nam licet amor concupiſcentiæ, quo ferimur in bonum ſenſibile per affectionem commodi, ſit fere ſemper intenſior, quam amor Dei, & odium peccati; ex affectu juſtitiæ tamen iſte amor, & iſtud odium, in occaſionibus vitandi peccatum, prævalet contra concupiſcentiam, ſi volumus cooperari auxilio gratiæ, & ſequi dictamen rationis.

Objic. 4. Præceptum charitatis præcipit non ſolum ſubſtantiam amoris Dei, & odii peccati, ſed etiam modum utriuſque, & maxime intenſionem: nam præcipit dilectionem *ex toto corde*, & *ex totis viribus*, & ſic de odio peccati; ergo uterque actus debet eſſe intenſiſſimus.

Reſp. diſt. ant. aliqualem intenſionem, ut ſit amor Dei, & odium peccati ſummum appretiative, & ſyncerum, & efficax, conc. ut ſit gradualiter intenſior, quam alii actus, neg. ant. nam ut ſæpe diximus, præceptum non aliud intendit.

Objic. 5. amor appretiative ſummus eſt etiam ſummus intenſive: & ita eſt de odio; ſed odium peccati per nos eſt ſummum appretiative; ergo & intenſive. Probat. maj. tanto conatu dolemus de bono amiſso, quanto amamus illud; ergo ex maxima appretiatione naſcitur maximus amor, & ex ſumma appretiatione malitiæ peccati debet naſci ſummum odium.

Reſp. neg. maj. nam licet fieri poſſit ut de amiſſione rei ſumme amatæ ſumme doleamus, id tamen non ſemper, nec ordinarie accidit: ſic ſenſibilior, & intenſior eſt dolor in patre, aut matre de morte filii, quam de peccato, & offenſa Dei, quamvis iſte ſit major appretiative; quia naſcitur præciſe, non ex amore, ſed ex æſtimatione, quæ ſemper eſt major de Deo, quam de filio, quem nemo ſanæ mentis vellet præferre Deo.

Igitur, ut odium peccati ſit verus, & bonus actus

pœnitentiæ Chriſtianæ, requiritur, & ſufficit, ut ſi aliqualiter intenſus, licet non in ſummo gradu.

CONCLUSIO V.

Odium peccati ex pœnitentia non exigit determinatam durationem ad remiſſionem culpæ.

Prob. 1. ex Scoto, (1) qui licet doceat attritionem debere durare aliquandiu, ut fiat contritio, non tamen determinat ullam menſuram illi durationi, ſed illam relinquit arbitrio divino. *In termino, quem Deus præfixit, debere eſſe terminum illius motus attritionis, quam uſque tunc vult continuari*, &c.... *infunditur gratia*. Imo putat, quod eodem momento, quo elicitur contritio, infunditur gratia, nec illa præcedit iſtam, niſi per inſtans naturæ. (2) *Actus, qui eſt contritio, eodem inſtanti temporis præcedit natura deletionem, nec eſt inconveniens diſpoſitionem proximam ſimul eſſe cum forma, ad quam diſponit*; ergo ex Scoto pœnitentiæ actus non exigit determinatam durationem ad obtinendam gratiam remiſſionis peccati.

Prob. 2. ex Script. & PP. nam inquit Iſaias: (3) *Ad vocem clamoris tui ſtatim ut audierit, reſpondebit tibi* (Deus). Et Ezechias. (4) *Impietas impii non nocebit ei, in quacumque die converſus fuerit*. Et cum Deus dicit: *Convertimini ad me*, promittit ſine mora, & *ego convertar ad vos*. Et in Apocalypſi: (5) *Ego ſto ad oſtium, & pulſo, ſi quis aperuerit mihi januam, intrabo*. Et David eodem momento, quo dixit: *Peccavi Domino*, audivit, *Dominus tranſtulit peccatum tuum*. Idem patet de latrone, qui ſtatim audit, *Hodie mecum eris in Paradiſo*; ergo ex Script. pœnitentia non exigit moram durationis ante gratiam remiſſionis.

Confir. ex SS. Patribus: nam, ut dicebamus ex Chryſoſt. Deus *quantulamcumque, & quolibet brevi tempore non deſpicit pœnitentiam*. Et Cœleſtinus I. *Vera converſio mente potius, quam tempore metienda eſt*. Et Julius I. *Dominus non ſolum temporis, ſed etiam momenti inſpector eſt, ſicut Latro unius momenti pœnitentia meruit eſſe in paradiſo*. Et ut addit Cypri-an.

(1) *ibid.* N. 14. (2) *ibid.* Q. 17. (3) *Iſa.* 30.
(4) *Ezech.* 33. (5) *Apoc.* 3.

an. *Cujus impietas in momento induit pietatem*. Et Auguſt. *non tam conſideranda eſt menſura temporis, quam doloris*. Et S. Leo: *Apud Deum nullas patitur veniæ moras vera converſio*. Et ſic de aliis.

Prob.3. nam hoc ipſo momento, quo actus virtutis eſt elicitus, habet ſuam eſſentiam, & bonitatem: ergo & meritum. Prob. ant. contritio unius momenti habet eamdem eſſentiam cum contritione unius diei. Idem eſt de actu charitatis; ergo & de odio peccati.

Confir. nam peccatum, quod ex pleno conſenſu elicitur, habet ſuum eſſe, & expellit gratiam; ergo idem eſt de odio peccati debite, & plene formato.

Dixi, *non exigit*. Non enim nego, quin plus habeat meriti, ſecundum quod diutius durat; ideo conſulendum peccatoribus, ut pro peccatis ſemper, & uſque in finem vitæ doleant, etiam pro peccatis dimiſſis, quoties in mentem redeunt, monente Auguſtino: (1) *Semper doleat, ſemper coram Domino, ante quem peccavit, erubeſcat, & dolorem cum vita finiat.*

Dixi 2. *ad remiſſionem culpæ*. Nam ad remiſſionem pœnæ requiritur ſatisfactio, quæ diutius durare debet ſecundum peccatorum gravitatem, & multitudinem. De hoc alias.

Objic.1. Actus peccati diutius durat; ergo & pœnitentiæ: debet enim proportionari peccato. Prob. ant. nam actus ille vix unquam cito tranſit.

Reſp. diſt. ant. durat per quandam perſeverantiam voluntatis, con. quoad effectum expellendi gratiam, neg. ant. nam eodem inſtanti, quo peccatum formatum eſt, expellit gratiam; ſed voluntas poteſt diu in ejus affectu perſeverare, ſaltem habitu.

Objic.2. Si ſtatim gratia ſequeretur actum odii, poſſet homo eſſe certus de ſua gratia, ſed conſ. eſt falſum, & contra nos; ergo &c. Prob. maj. tam certus eſſet de gratia recuperata, quam de ſua pœnitentia, & odio peccati ſui; ſed de hoc certus eſſet phyſice; ergo & de gratia.

Reſp. neg. 1. maj. & diſt. 2. quam certus eſſet de odio ſui peccati cum omnibus conditionibus requiſitis ad gratiam, con. maj. & neg. min. quam certus eſſet de entitate phyſica, & materiali odii, neg. maj. & conſeq. nam ad certitudinem gratiæ recuperatæ debet

(1) *de fal. pœn.* 13.

eſſe certus de omnibus requiſitis ad illam tam moraliter, & formaliter, quam materialiter, & phyſice, quod fieri nequit ſine ſpeciali revelatione. Denique hoc argumentum fieri poteſt contra omnes.

Objic. 3. Concilium Tridentinum (1) requirit in contritione perfecta, ut juſtificet, *magnos fletus, & labores;* ſed iſti non poſſunt eſſe magni ſine longiori duratione; ergo &c.

Reſp. neg. min. nam illa magnitudo conſiſtit in vehementia doloris, & affectus, & illa poteſt haberi in momento. Item aliud eſt, quod fletus unius momenti non ſufficiat ad novitatem vitæ, de qua loquitur Concilium; aliud quod non ſufficiat ad remiſſionem culpæ, poſitis ceteris requiſitis; iſtud admittimus, & non negat Concilium, ſed illud non dicimus; quia ad novitatem illam debent dediſci, & deſtrui pravi habitus, & contrahi boni, quæ non fiunt, niſi cum tempore.

Objic. 4. odium peccati eſt diſpoſitio ad gratiam; ſed diſpoſitiones gradatim fiunt, & ſucceſſive; ergo odium illud debet durare.

Reſp. diſt. min. diſpoſitiones phyſicæ, conc. morales, neg. min. nam ſicut odium peccati operatur remiſſionem, & gratiam moraliter, & per modum meriti congrui; eodem inſtanti, quo exiſtit in facto eſſe, debet operari coram Deo.

DISPUTATIO III.

De contritione, & attritione

HIS duobus actibus pœnitentiæ ſpecialem damus diſputationem, quia principales ſunt, & de illis maiores hodie ſunt difficultates, & controverſiæ inter Theologos.

Breviter tamen de illis hic agemus, quia fuſiſſime, & quaſi ſuperabundanter diximus de illis in duobus libris de *ſufficienti attritione*. Lingua vernacula quippe in toto libro probavimus ex Theologicis principiis illam ſufficientiam, & ſolvimus objectiones contritionariorum. Et in toto 2. habes Apologiam SS. Patrum, & Theologorum omnium ſæculorum Eccle-

ſiæ,

(1) *Seſſ.* 14. *c.* 4.

ſiæ, quos in contrarium citant iidem contritionarii. Pauca inde ſeligemus, quæ ſufficiant ſtudentibus noſtris.

QUÆSTIO I.

Quid, & quotuplex ſit contritio.

Contritio dicitur a verbo *contero*, quod ſignificat rei duræ fractionem in partes minutas, & aliquando etiam magnam calamitatem, ex qua graviter affligimur. *Contritio, & infelicitas in viis eorum*, &c. Sed in materia pœnitentiæ ſumitur pro actu, quo ob peccatum commiſſum cor durum emollitur, & quaſi confringitur. Dicitur etiam *compunctio*, a cordis punctione quadam ex conſcientia peccati commiſſi.

Principalis diviſio contritionis eſt in *perfectam*, quæ dicitur ſimpliciter *contritio*, & *imperfectam*, quæ dicitur *attritio*. Illa dicitur, per quam cor peccatoris perfecte frangitur, ſcinditur, & humiliatur: *Cor contritum, & humiliatum*. Et, *ſcindite corda veſtra*, ſicut cum res dura pulverizatur. Hæc vero dicitur, cum minus perfecte humiliatur, & ſcinditur quaſi in partes craſſiores, ſc. per eam dolemus quidem de peccato vere, & ſyncere, ſed ex motivo ignobiliori, quam *contritio*. Quippe hæc dolet de peccato, ut eſt offenſa Dei, ex ſummo, ac puro ejus amore; *attritio* vero dolet de peccato propter ejus turpitudinem, vel propter pœnas, quibus per illud ſubjicimur. Denique *contritio* venit ex affectione juſtitiæ, *attritio* vero magis communiter ex affectione commodi. Agimus 1. de contritione in genere; an ſit actus pœnitentiæ, & quid illa ſit.

CONCLUSIO I.

Contritio eſt actus pœnitentiæ, & deſcribitur odium, ſeu deteſtatio cauſans dolorem de peccato commiſſo cum propoſito non peccandi amplius.

Prob. 1. ex Scoto (1) docente: *Charitatem poſſe imperare actum voluntatis peccati vindicativum, & e converſo ex actu vindicandi peccatum, poteſt imperare actum*

(1) *d. 14. q. 2. G. 9.*

ctum amoris Dei in ſe, ex quo ſequitur nolitio, vel diſplicentia de aliquo peccato commiſſo; ergo charitas poteſt uti pœnitentia, & viciſſim; ergo ex Scoto diſplicentia de peccato commiſſo eſt actus pœnitentiæ imperatus a charitate, vel imperans charitatem; talis enim diſplicentia, ſeu peccati vindicta eſt proprius actus pœnitentiæ, & contritio. Denique actus idem, qui ante infuſionem gratiæ eſt *attritio*, per eam infuſionem fit *contritio;* ſed attritio eſt actus pœnitentiæ; ergo & contritio.

Prob. 2. ex Script. & Patribus, apud quos pœnitentia, & contritio pro eodem ſumuntur, ut cum dicitur: (1) *In ſpiritu contrito, & humiliato*. Et, (2) *Cor contritum, & humiliatum Deus non deſpiciet*. Et, *Qui ſanat cōtritos corde, & alligat contritiones eorum*, id eſt, inquit Auguſt. *humiliatos, corde confitentes, ſeipſos punientes*. Et Bernard. *Optimum unguentum contritio, quod ex recordatione peccatorum conficitur*, Et ſic de aliis.

Prob. 3. ex Concil. Trid. in quo ſic definitur contritio in communi. *Contritio, quæ primum locum obtinet inter actus pœnitentis, eſt animi dolor, ac deteſtatio de peccato commiſſo cum propoſito non peccandi de cætero;* ergo contritio eſt vere actus pœnitentiæ, & bene ſic deſcribitur. Habes utramque partem concluſionis, ſc. contritionem eſſe actum pœnitentiæ, & ſic recte deſcribi.

Prob. 4. quia talis contritio eſt vere tentio pœnæ peccati; ergo & vera pœnitentia. Prob. ant. per illam contritionem tenetur triſtitia, diſplicentia, & dolor de peccato commiſſo, ut patet ex ipſa definitione.

Prob. 2. p. ex eodem Concilio, & communi ſenſu Theologorum, qui contritionem ſic explicant, prout convenit perfectæ, & imperfectæ, & prout differt ab actibus aliarum virtutum. Dicitur 1. *odium peccati, & deteſtatio*, quod ponitur loco generis. Nam odium peccati præciſe eſt commune omni virtuti: nulla enim eſt, quæ non oderit peccatum oppoſitum bonitati objecti. 2. *dolor de peccato commiſſo*, per quod jam incipit differre ab aliis virtutibus, quæ non reſpiciunt peccatum ut præteritum magis, quam præſens, aut futurum, neque ut commiſſum magis, quam ut

(1) *Judith*. 8. (2) *Pſ*. 50

ut committendum. Soli pœnitentiæ proprium eſt illud reſpicere ut præteritum, & commiſſum, ut puniat illud in ipſo peccatore. 3. *Cum propoſito non peccandi de cætero*. Id enim eſſentiale eſt omni veræ pœnitentiæ, ut diximus, & maxime huic actui, qui eſt illi propriiſſimus juxta Scripturam dicentem: (1) *Projicite a vobis omnes iniquitates veſtras*. Et, *Derelinquat impius viamſuam*, &c. Et, ut ait Auguſt. (2) *Multi aſſidue ſe dicunt peccatores, & tamen eos adhuc delectat peccare, profeſſio eſt, non emendatio, accuſatur animo, & nonſanatur*. Et S. Gregor. (3) *Pœnitentia eſt perpetrata mala plangere, & plangenda non perpetrare*, &c.

Objic. 1. con. 1. p. actus contritionis eſt ex fine charitatis; ergo eſt actus charitatis, non pœnitentiæ: nam actus morales ſpecificantur ex fine. Prob. ant. contritio intendit reconciliationem, & amicitiam cum Deo per odium offenſæ ejus; ſed hæc pertinent ad charitatem; ergo &c.

Reſp. diſt. ant. & maj. ex fine intrinſeco, vel extrinſeco, conc. extrinſeco ſemper, neg. ant. & maj. nam contritio ut ſic intendit immediate punitionem peccati commiſſi, quantum eſt ex ſe, cum autem conjungitur charitati, intendit præterea reconciliationem cum Deo; ſed hoc non eſt de intrinſeca ratione contritionis ut ſic, de qua loquimur.

Objic. 2. contritio eſt odium peccati, prout eſt offenſa Dei; ſed tale odium venit ex charitate, ſc. ex amore ejus, quo amatur bonum, & gloria ejus; ergo eſt actus charitatis. Prob. min. omne odium mali venit ex amore boni contrarii; ergo omne odium peccati venit ex amore Dei.

Reſp. diſt. maj. contritio perfecta, & ſimpliciter, conc. contritio in ſua ratione generica, neg. maj. & conſ. nam ſub hac ratione præciſe odit peccatum propter ſuam malitiam, & punibilitatem, præſcindendo ab offenſa Dei.

Inſt. volitio illa puniendi peccatum reſpicit intrinſece placationem Dei offenſi per illud; ſed ille finis pertinet ad charitatem; ergo reſpicit peccatum ut offenſam Dei.

Reſp.

(1) *Ezech.* 18. (2) *ſer.* 7. *de temp.*
(3) *ho.* 34. *in Euang.*

Reſp. diſt. maj. ut ſupra. Volitio illa in ſua ratione ſpecifica, & ut contritio perfecta, & ſimpliciter, con. ex ratione ſua generica, & præſcindendo a perfecta, & imperfecta, neg. maj. & conſ. nam loquimur de contritione ut ſic, quæ reſpicit peccatum ut vindicabile in ipſo peccante, quod pertinet ad ſolam penitentiam formaliter, &c.

CONCLUSIO II.

Contritio perfecta, prout ab attritione diſtinguitur, eſt deteſtatio, ſeu odium peccati commiſſi propter Deum ſumme dilectum, ſeu odium peccati ex motivo charitatis, ſaltem virtualiter. Eſt communior contra aliquos volentes ad hanc contritionem ſufficere motivum cujuslibet virtutis: 2. p. plurimos habet adverſarios.

Prob. 1. ex Scoto, (1) qui tenet cum Auguſt. quod pœnitentia non poteſt eſſe vera, id. fructuoſa *quantum ad finem pœnitentiæ attingendum ſine charitate*; & quod *ſine amore Dei nullus conſequitur veniam*; ſed nos hic loquimur de contritione juſtificante extra ſacramentum; ergo &c.

Prob. 2. ex Concil. Trid. quod poſtquam definivit contritionem in communi, addit: *Etſi contritionem hanc aliquando charitate perfectam eſſe contingat, hominemque Deo reconciliare prius, quam hoc ſacramentum actu ſuſcipiatur*; ergo cenſet contritionem, qua remittitur peccatum extra ſacramentum in re includere charitatem, ſeu amorem Dei ſuper omnia.

Probari ſolet 3. ex Script. & Patribus: nam dicitur (2) *Qui non diligit manet in morte*. Et Apoſtolus, (3) *Si charitatem non habuero, nihil ſum......nihil mihi prodeſt*. Et Auguſt. (4) *Sine amore, nemo unquam gratiam invenit, aut veniam conſecutus eſt*. Et alibi, *Pœnitentiam veram non facit niſi odium peccati, & amor Dei*. Sed hi textus non videntur ad rem, ut notat Cardin. Brancatus, (5) & ut infra videbimus de attritionis ſufficientia. Ideo.

Prob. 4.

(1) *Ibid. r. 2.* (2) *1. Jo. 3.*
(3) *1. cor. 13.* (4) *de ver. pœnit.*
(5) *9. & 17. ſer. 7. temp.*

Prob. 4. ex eodem Concil. nam pœnitentia, quæ dolet de peccato ex aliis motivis, quam amoris Dei, dicitur attritio; ergo contritio, ut ſit perfecta, debet imperari ex amore Dei. Prob. ant. nam contritio dicitur *imperfecta, quoniam vel ex turpitudinis peccati conſideratione, vel ex gehennæ, & pœnarum metu communiter concipitur*. Turpitudo autem peccati conſiſtit in oppoſitione, quam habet cum honeſtate aliarum virtutum; ergo ex Concilii mente motivum cujuſvis virtutis moralis non ſufficit ad perfectam contritionem.

Confir. peccatum includit averſionem a Deo, & habet oppoſitionem quandam generalem cum charitate; ergo non poteſt remitti ſine aliqua converſione in Deum per aliquam charitatem, ſaltem extra ſacramentum.

Dices: hoc probaret attritionem, etiam cum ſacramento, non ſufficere ad juſtificationem.

Contra: nam ex eodem Concilio, ut attritio juſtificet in ſacramento, ſufficit, ut odiat peccatum, & voluntatem peccandi excludat ex quovis motivo honeſto; ſed ad hoc facit odium peccati ex quovis motivo virtutis, & inhoneſtatis peccati; ergo &c. Cur autem hæc ſufficiat in ſacramento, & non extra, petitur ex Dei voluntate, qua vim hanc tribuere placuit ſacramento ex meritis Chriſti, quæ per illud nobis applicantur, & per hanc indulgentiam voluit nobis reddere ſuaviorem legem Euangelicam maxime intuitu confeſſionis, quæ aliunde dura videretur, & hanc duritiem vult hac miſericordia molliri.

Prob. 2. p. de charitate virtuali, quod ſufficiat 1. ex Scoto cit. nam inquit: *Charitas poteſt imperare actum pœnitentiæ, & uti actu pænitentiæ, & viciſſim pęnitentia poteſt uti charitate: nam ſicut cauſa continet virtualiter effectum, ſic actus pęnitentiæ, quo imperatur charitas, etiam virtualiter continet charitatem*; ſicut & ipſa charitas continet virtualiter pęnitentiam, ut diximus; ergo actus pęnitentiæ, quæ contineat virtualiter charitatem, eſt vera, & perfecta contritio.

Prob. 2. ex Script. & Patribus: nam in pœnitentia perfectiori non faciunt mentionem de formali charitate. *Convertimini, & agite pęnitentiam*. Item

Si

Si impius egerit pœnitentiam , &c. Et ſic de aliis quoad effectum pœnitentiæ : nam illi tribuunt remiſſionem peccatorum æque, ac charitati.

Confir. ex Trid. cit. nam licet juſtificationem extra ſacramentum tribuat contritioni perfectæ ex charitate, tamen illam definit ſine mentione charitatis formalis, ut vidimus ; ergo ſufficit, quod in contritione contineatur ſaltem virtualiter, ut magis patebit ex ſequenti concluſione.

Confir. 2. nam conſiderando peccatum ut offenſam Dei, poteſt haberi ſyncerum ejus odium, & firma volitio illud vindicandi, non formato ullo actu explicito amoris Dei, a quo imperetur formaliter, ſed tantum virtualiter ; ſc. prout odium illud procedit ex conſideratione offenſæ Dei ; ergo &c.

Confir. nam ex dictis ad ipſam pœnitentiam ſufficit odium peccati virtuale, quod continetur in amore formali Dei ; ergo & in pœnitentia ad contritionem contineri poteſt virtualiter Dei amor, & hoc ſufficiet. Nam ut dicebamus ex Scoto, pęnitentia poteſt imperare actum charitatis ; ergo hunc continet virtualiter, ut cauſa effectum.

Objic. 1. con. 1. p. ex Script. in contritione nulla fit mentio charitatis, ſeu amoris Dei ; ergo gratis dicitur eam debere elici ex amore Dei ſuper omnia : Prob. ant. ex locis mox citatis pro 2. p. item, *Dixi, confitebor injuſtitiam meam Domino, & tu remiſiſti impietatem peccati mei* . Et de facto ubi dixerat , *peccavi Domino* , ſtatim audivit, *Dominus tranſtulit peccatum tuum* ; ſed in his, & ſimilibus nulla fit mentio amoris Dei ; ergo &c.

Reſp. diſt. ant. & min. nulla fit mentio formalis, & explicita, con. virtualis, & implicita, nego ant. & min. nam in illa converſione , & pęnitentia impii, & confeſſione Davidis continetur implicite, & virtualiter amor Dei ; ideo addit Propheta conditionem, *ſi cuſtodierit mandata* , quod fieri nequit ſine charitate : & David dicit, *peccavi Domino* ; ſc. offendi Deum ; de quo dolet, & alibi dicit, *iniquitatem odio habui, legem autem tuam dilexi* .

Objic. 2. ſi non poſſet contritio eſſe ſine charitate, tam eſſet actus charitatis, quam pęnitentiæ ; ſed hoc eſt contra nos ; ergo & illud

Reſp. nego maj. nam elicitive eſt actus pœnitentiæ, licet imperetur a charitate, velut a fine extrinſeco, aut comitante, ſicut poſſet pœnitentia imperare actum charitatis, ut diximus.

Objic. 1. con. 2. p. contritio perfecta juſtificat extra ſacramentum; ſed hoc non poteſt facere ſine charitate formali; ergo nec poteſt eſſe contritio ſine illa. maj. patet ex Conc. Trident. & ſupponitur ex dicendis. Prob. min. 1. ex eodem Concilio, quod requirit (1) *ut diligere Deum, incipiant velut juſtitiæ fontem*. Ex Auguſt. (2) etiam cit. *pœnitentiam veram non facit niſi odium peccati, & amor Dei*. Item, *ſine amore nemo unquam gratiam invenit*; ſed hæc non poſſunt recte intelligi, niſi de amore formali; ergo &c.

Reſp. nego utramque min. tum quia initium illud dilectionis non eſt vera charitas, nec facit perfectam contritionem juſtificantem extra ſacramentum; tum quia Auguſtino ſufficeret amor virtualis; tum quia loquitur de contritione perfecta regulariter, & non in rigore ſcholaſtico, & in aliquo caſu extraordinario.

Inſt. Concilium (3) aperte docet contritionem, quæ juſtificat extra ſacramentum, debere eſſe charitate perfectam; ſed non poteſt eſſe talis ſine charitate formali; ergo &c. Major patet in textu.

Reſp. nego min. abſolute; nam licet regulariter adſit charitas formalis in tali contritione; tamen Concilium non negat, quin illa perfectio ex charitate virtuali, & implicita ſufficiat.

Inſt. 2. ex Scriptura, nemo juſtificatur ſine charitate; ergo vel contritio perfecta non juſtificat per ſe, vel includit neceſſario charitatem formalem. Prob. ant. dicit enim Joannes: *qui non diligit, manet in morte*, ſc. peccati. Et Apoſtolus: *ſine charitate nihil ſum*, &c ergo &c.

Reſp. diſt. ant. ſine charitate actuali, aut habituali explicita, vel virtuali, & implicita, con. ſine formali, & explicita, nego ant. & conſ. prob. nam Scriptura loquitur de charitate habituali, aut actuali formali, aut virtuali: & maxime cum urgent præcepta ejus; vel de habituali, ſine qua ſumus in peccato. Objic.

(1) *ſſ.6.c.6.* (2) *ſer.7.temp.* (3) *ſſ.14.c.4.*

Objic. 2. perfecta contritio, ut juſtificet, debet eſſe vera converſio ad Deum: ſed converſio non poteſt eſſe vera ſine formali charitate; ergo &c. Prob. min. avertimur a Deo per formalem converſionem ad creaturam, quæ eſt formale peccati; ergo non convertimur vere ſine formali amore Dei.

Reſp. neg. min. & ant. imo ſicut peccatum non eſt formale odium Dei, ſed implicitum, & indirectum, ſaltem ordinarie: ita eſt in pœnitentia, & converſione, in qua ſufficit implicitus amor Dei. Avertimur a Deo per ſimplicem inobedientiam, in qua non eſt formale odium; ſic convertimur per obedientiam, & odium peccati, prout eſt offenſa Dei.

Inſt. ſine amore formali non poteſt pœnitens reconciliari Deo; ergo requiritur amor formalis in contritione juſtificante. Probatur ant. ex Auguſt. cit.

Reſp. neg. ant. & conſ. prob. nam ad hoc ſufficit amor virtualis; nec alium requirit Auguſtinus, ſaltem neceſſario: volumus enim formalem, quantum fieri poteſt.

Objic. 3. Scotus docet, per pœnitentiam non dari gratiã, *niſi ſit totaliter circumſtantionata circumſtantiis moralibus debitis:* ſed non poteſt eſſe ſic circumſtantionata ſine amore Dei formali, in hoc enim eſt circumſtantia principalis, ſc. circumſtantia finis ultimi: ergo, &c.

Reſp.neg.ant. id enim non erat intentum Scoti, alioqui diceret veram pœnitentiam non poſſe eſſe informem, & infructuoſam, quia omnis actus virtutis debet eſſe integre circumſtantionatus. At in mente Scoti idem actus pœnitentiæ, qui eſt formatus ex gratia, poteſt eſſe informis: ut patet ibidem, loquitur ergo de circumſtantiis ſpectantibus ad finem ſpecialem ſingularum virtutum, & non excludit intentionem finis ultimi implicitam, & virtualem, qualis eſt amor implicitus, & virtualis in contritione, de qua loquimur.

Porro ſupponimus perfectam hanc contritionem, prout diſtinguitur ab attritione eſſe per ſe reconciliativam cum Deo, & remiſſivam peccati. De quo infra.

Quæres, *An contritio conſiſtat potius in dolore, quam in odio peccati.*

Reſp.

Reſp. dolorem proprie eſſe paſſionem cauſatam ex odio, & deteſtatione peccati commiſſi, & non eſt in poteſtate pœnitentis. Ideo definimus contritionem per odium, & deteſtationem potius, quam per dolorem, Hoc ſenſu dolor non poteſt eſſe de eſſentia contritionis, quæ eſt actus liber voluntatis.

Si vero ſumatur pro actu diſplicentiæ de peccato commiſſo, ut ſumitur a multis, ſic ſatis coincidit cum odio, & deteſtatione, & pertinet ad eſſentiam contritionis, nec in hoc immorandum, cum ſit lis de nomine.

Idem, & eodem modo dicendum de triſtitia, quæ etiam ſumi poteſt active, & paſſive, ſc. pro paſſione appetitus ſenſitivi: Et hæc quidem aliquando ſequitur ex deteſtatione ferventi, ſed non ſemper, ut docet Scotus cit. (1) Quidam enim ſunt faciliores, quidam duriores ad triſtandum, & hi etiam cum maxima deteſtatione peccati non ſentiunt triſtitiam, nec dolorē.

QUÆSTIO II.

De conditionibus perfectæ contritionis.

JAm diximus de odio peccati commiſſi, quod eſt actus principalis pęnitentiæ, & per conſequens contritionis; conſtat, quod debet eſſe 1. de omnibus peccatis ſingulatim, aut generaliter. 2. debet eſſe formale, quantum fieri poteſt, licet ſufficere poſſit virtuale contentum in amore Dei. 3. ſummum, ſaltem appretiative, licet ſit remiſſum intenſive, & gradualiter. 4. non requirit determinatam durationem. Hæc autem dicta ſint etiam pro contritione, etiam perfecta, quæ conſiſtit eſſentialiter in tali odio, & ideo exigit eaſdem conditiones.

Conſtat etiam ex quæſtione præcedenti, quod hæc contritio debet elici, aut imperari a charitate, ſaltem implicita, & virtuali.

Reſtant aliqua examinanda de triſtitia, & dolore ſenſitivo; an ſc. odium peccati in contritione debeat cauſare dolorem, & triſtitiam in ſenſibus, v. g. gemitus, ſuſpiria, lacrymas, & ſimiles affectus, & ſigna externa doloris interni. An includat neceſſario pro-

po-

(1) *Ibid. S.* 18.

poſitum non peccandi amplius? Et quale iſtud eſſe debeat. An propoſitum confitendi? Denique an exigat ſtatum gratiæ?

CONCLUSIO I.

Contritio vera non requirit neceſſario dolorem, ſeu triſtitiam ſenſibilem, bene vero ſpiritualem. Eſt communis.

Prob. 1. ex Scoto (1) Nam *licet triſtitia ſit paſſio, tamen imperare eam eſt actus .... triſtitia nec eſt actus virtutis pœnitentiæ, ſed effectus remotus.* Et ſuperius dixerat, quod *intellectus quandoque conformatur parti ſenſitivæ in nobis, ita & appetitus intellectus appetitui ſenſitivo, quantum eſt ad faciliter condelectari, & triſtari. Cujus ergo appetitus ſenſitivus non eſt natus triſtari, vel dolere, ejus voluntas non faciliter triſtatur. Ex hoc ſequitur, quod aliquis habet maximum actum pœnitentiæ primo modo, & tamen nullum effectum, vel medicum*, ſc. nullam triſtitiam, vel modicam; ergo ex Scoto pœnitentia poteſt ſine dolore, & triſtitia eſſe.

Prob. 2. ex Concil. Trident. in quo definitur contritio, animi dolor, ac deteſtatio: nam cum dicit *animi dolorem*, ſatis oſtendit eam non exigere dolorem ſenſitivum, ſed ſpiritualem, & hoc commune eſt utrique, ſcilicet perfectæ, & imperfectæ.

Prob. 3. ex Script. quæ non requirit niſi pœnitentiam, & converſionem ex corde; ſed hæc non important dolorem ſenſibilem, ſed ſpiritualem; ergo, &c. Prob. antec. *convertimini, & agite pœnitentiam*, &c.

Confir. nam licet aliquando Scriptura, & Patres loquantur de lacrymis, & gemitibus, numquam tamen ſignificarunt ſe loqui de aliis, quam de gemitibus, & lacrymis cordis.

Confir. 2. nam ut dicebamus ex Scoto, dolor, & triſtitia ſenſibiles ſunt paſſiones, quæ reſultant quidem, vel imperantur ex odio, ac deteſtatione animi, ſed non ſemper, & hoc fit naturaliter ſine dependentia voluntatis; ergo non ſunt in poteſtate no-

(1) *d. 14. q. 2. S. T. V. a. n. 18.*

noſtra ; ergo nec de neceſſitate contritionis , quia hæc debet eſſe voluntaria .

Prob. ſpecialiter de triſtitia . Nam Concilia , nec Patres in explicatione , & conditionibus contritionis non loquuntur de triſtitia ut neceſſaria , ut patebit legenti ; ergo &c.

Objic. 1 contritio eſt compunctio , ſic vocatur in Scriptura , & Patribus ; ſed compunctio non eſt ſine dolore ſenſibili , eſt enim paſſio afflictiva , qua pungimur , & affligimur ; ergo & contritio . Prob. ant. (1) *potaſti nos vino compunctionis* . Et , *compunctum corde mortificare* & , *dedit ei ſpiritum compunctionis* , &c. Nam ibi eſt ſermo de pœnitentia .

Reſp. diſt. maj. eſt compunctio activa , ſeu actus diſplicentiæ , ac deteſtationis mali commiſſi , con. compunctio paſſiva , ſeu paſſio doloris ſenſibilis , neg. maj. nam contritio eſt tantum actus , quo deteſtamur peccatum commiſſum , ex qua detaſtione ſequitur quidam dolor in anima , qui aliquando tranſit in ſenſum , ſed non ſemper .

Inſt. gaudere , & lætari eſt mera paſſio ; ergo & dolere , ac triſtari ; ergo cum contritio dicitur dolor , & triſtitia , ſignificatur eam eſſe paſſionem . Ant. patet ex communi uſu loquendi : cum enim dico , *doleo* , ſignifico , me aliquid pati , & cruciari : ſicut cum dico , *gaudeo* , ſignifico me ſentire ſolatium , non autem me agere .

Reſp. neg. ant. abſolute , & prob. ejus ; nam ſæpe *gaudeo* ſignificat actum approbationis rei factæ , aut præſentis : ſicut & *doleo* ſignificat me illam reprobare , & deteſtari . Fateor etiam ſæpius ſignificari paſſiones ex illis actibus ſequentes , quod etiam ſæpe accidit in pœnitentia , in qua de peccato dolemus , & de dolore gaudemus ; ſed iſtud gaudium reflexum eſt potius actio , quam paſſio .

Objic. 2. Deus exigit in pęnitentibus converſionem (2) *in jejunio , & fletu* . Item , (3) *plangam , & ululabo , & faciam planctum* . Item , (4) *filia populi mei accingere cilicio in luctum unigeniti , fac tibi planctum amarum* : ſed hæc indicant paſſiones ſenſibiles ; ergo &c.

Reſp.

(1) *Pſ.* 54. & 198. (2) *Joel.* 2. (3) *Mich.* 1.
(4) *Ezec.* 1.

Reſp. neg. min. nam licet in his, & ſimilibus textibus videantur exigi paſſiones, & ſigna externa doloris, & luctus, & aliquando juſte exigantur in peccatoribus publicis, & in exemplum; tamen ordinarie, & in ſenſu vero Scripturæ, & Patrum ſignificant dolores internos cordium, non ſenſuum.

Igitur concedimus, quod ordinarie quidem, & in viris perfectis, quibus cor tenerum eſt, contritio cauſat dolorem, & triſtitiam in appetitu ſenſitivo, maxime ex dono Dei, quod dicitur *lacrymarum*; ſed hoc non eſt neceſſarium ad veram, & perfectam contritionem.

CONCLUSIO II.

Contritio perfecta non procedit neceſſario ex gratia, & charitate habituali; ſed ad eam diſponit eamque præcedit vel tempore, vel natura. Eſt communior contra authorem (1) *libri de contritione neceſſaria*. Qui vult, quod contritio ſit, (2) *quaſi ſequela, ſeu effectus primæ gratiæ, quæ reddit nos gratos Deo*. v. c. 8. §. 2. de attrit. ſufficienti. Eſt etiam contra Lutherum, & alios hæreticos, docentes gratiam infundi non intuitu contritionis, ſed ſolius fidei.

Prob. 1. ex Scoto (3) quatenus juxta modum loquendi Theologorum ſui temporis videtur docere pœnitentiam omnem, quæ præcedit infuſionem gratiæ, dici attritionem, illam vero, quæ eſt cum infuſione gratiæ, dici contritionem, tamen agnoſcit aliquam attritionem, ſeu deteſtationem peccati, *quæ eſt perfecte circumſtantionata circumſtantiis moralibus debitis*, & quod iſte motus deteſtationis dicitur *attritio, & eſt diſpoſitio, ſive meritum de congruo ad deletionem peccati mortalis, quæ ſequitur in ultimo inſtanti alicujus temporis*, &c. Unde *actus, qui eſt contritio, in eodem inſtanti temporis præcedit natura deletionem, licet ut contritio, id. ut formatus ſequatur deletionem ordine naturæ*; ergo ex Scoto contritio, de qua loquimur, id. pœnitentia perfecta, quæ diſponit ad gratiam juſtificationis, non procedit neceſſario ex gratia, & charitate habituali.

Prob.

(1) *pag.* 36. (2) *pag.* 119.
(3) *d.* 14. *q.* 2, N. 25.

Prob. 2. ex Concil. Trident. (1) quod ponit pœnitentiam, & initium dilectionis Dei inter diſpoſitiones ad gratiam juſtificationis, & addit, quod *hanc diſpoſitionem ſequitur juſtificatio ....per voluntariam gratię ſuſceptionem*. Et infra docet, quod contritionis motus fuit neceſſarius quovis tempore ad impetrandam veniam peccatorum; ergo ex Concilio, contritio præcedit ſaltem natura infuſionem gratiæ habitualis, ſicut cauſa præcedit effectum. Et infra docet, quod præter influxum charitatis in contritione perfecta requiritur votum ſacramenti, ut infundatur gratia ſanctificans; ergo hæc non præcedit, ſed ſequitur actum veræ contritionis.

Prob. 3. nam ex omnium Theologorum hujus temporis ſenſu per contritionem perfectam intelligitur illa, quæ per ſe diſponit ad gratiam habitualem: ſed omnis diſpoſitio præcedit tempore, aut ſaltem natura formam, ad quam diſponit; ergo &c.

Confir. ex Script. & Patribus ſæpe cit. nam ubique prærequirunt pœnitentiam, ſeu contritionem ante remiſſionem peccati, & infuſionem gratiæ; ergo hæc non præcedit neceſſario contritionem, ſed eam ſequitur.

Dixi autem, *non præcedit neceſſario*. Nam ſæpe juſtiores eliciunt actus perfectiſſimæ contritionis, quæ tunc procedit ex gratia habituali, quam habent, & eſt meritoria de condigno ulterioris gratiæ. Loquimur autem de contritione præparante ad juſtificationem, ſeu ad primam gratiam.

Objic. 1. Contritio ex Scoto, (2) eſt actus concomitans gratiæ, ſeu formatus gratia; ergo gratia eſt cauſa contritionis, & illam præcedit neceſſario. Prob. ant. *idem motus, qui prius fuerat attritio, in illo inſtanti fit contritio, quia in illo inſtanti fit concomitans gratiæ*.

Reſp. diſt. antec. actus concomitans, ſeu formatus gratia, ad quam diſponit, & ut forma comitatur diſpoſitiones proximas ſuas, conc. concomitans, ut poſterior gratia, neg. antec. & conſ. prob. nam Scotus loquitur de prima concomitantia, non de ſecunda, ut patet ex ipſo textu. Nam inquit, *actus, qui eſt contritio, præcedit natura deletionem in eodem in-*

(1) *ſeſſ.6.c.6.& 7.* (2) *ibid.O.16.*

inſtanti temporis. Sub diverſo igitur reſpectu contritio præcedit, & ſequitur gratiam, præcedit, ut cauſa diſpoſitiva: ſequitur, ut actus informatus, & ſanctus.

Inſt. niſi gratia præcederet, homo præpararet ſe ad gratiam ex puris naturalibus ſine auxilio gratiæ: ſed hoc eſt erroneum, & pelagianum; ergo &c. Prob. maj. nam illa contritio, ut præcedens, eſſet pure naturalis.

Reſp. neg. maj. & diſt. ant. ſine auxilio gratiæ habitualis: con. gratiæ actualis, aut excitantis, & adjuvantis: neg. ant. nec enim prætendit Eccleſia, quod ad veram contritionem diſponentem ad gratiam juſtificantem prærequiratur hæc gratia; nec in hoc errabant pelagiani, ſed vult Eccleſia, quod ad talem pœnitentiam neceſſaria ſit gratia excitans, & adjuvans ſupernaturalis.

Objic. 2. ex Script. & Patribus (1) docemur peccata non dimitti niſi per charitatem; ergo charitas præcedit in nobis remiſſionem peccatorum, & cauſas ejus; ergo & contritionem. Prob. ant. nam *charitas operit multitudinem peccatorum*. Et Magdalenæ, *dimittuntur peccata multa, quoniam dilexit multum*. Et Auguſt. *qui ſeparatur a Deo* (per peccatum) *dilectione redit in Deũ*. Et Conc. Arauſi. docet nos non poſſe diligere Deũ, nec pœnitere ex amore Dei ſine ipſo amore Dei, ſed *donũ Dei eſſe diligere Deũ, quia ipſe dedit nobis, ut eũ diligeremus*. Et denique, *cum amat nos, infundendo gratiam, nihil aliud intendit, quam ut ipſum diligamus*; ergo infuſio charitatis, & gratiæ præcedit actum contritionis, & illam format.

Reſp. diſt. ant. per charitatem, ut per cauſam formalem: con. ut cauſam diſpoſitivam: neg. ant. & ſic intelligendi ſunt textus Scripturæ, & Patrum: & maxime loquuntur de charitate actuali; ex qua imperatur contritio, ut contigit Magdalenæ. Idem intendit Concilium Arauſicanum, & Auguſt. nam pœnitentia, ſeu contritio imperata ex charitate longe efficacior eſt, & perfectior.

CON-

(1) *de mor. Eccl.* 12.

CONCLUSIO III.

Contritio debet eſſe cum propoſito formali non peccandi de cætero: in aliqua tamen caſu ſufficere poſſet virtuale, & implicitum. Eſt communis.

Prob. 1. ex Scoto dicente, (1) nequidem per ſacramentum remitti peccatum; *niſi peccator habeat aliqualem diſplicentiam de peccatis, & propoſitum cavendi de cętero, & velit recipere ſacramentum*. Et ſic non ſolum in contritione perfecta, ſed etiam in attritione exigit illud propoſitum. Pro 2. parte videtur facere, quod docet, ſi *motus deteſtationis ſit tantummodo carens aliqua circumſtantia debita ex inconſideratione intellectus, vel omiſſione voluntatis, quantum ad illam circumſtantiam, tunc dubium eſt, ſi diſponat ſufficienter ad juſtitiam*. Et alibi, (2) *quotieſcumque digne pęnitet, obligat ſe, ſaltem voto, ad non peccandum in poſterum; quia ſine tali propoſito non eſt digna pęnitentia*; ergo regulariter propoſitum iſtud debet eſſe formale, & explicitum; niſi inadvertentia excuſet, & tunc poſſet ſufficere virtuale, & implicitum.

Prob. 2. ex Triden. (3) nam in ipſa definitione contritionis ponit illud *propoſitum non peccandi de cætero*. Et declarat, contritionem hanc non ſolum continere *ceſſationem a peccato, & vitæ novæ propoſitum, & inchoationem*, &c. ſed vitæ novę propoſitum non poteſt eſſe ſine propoſito non peccandi amplius; ergo &c. Idem docuerat Concil. Florent. ſub Eugenio IV. (4)

Prob. 3. ex Script. & Patribus; (5) nam illa jubet; *projicite a vobis iniquitates veſtras*. Item, (6) *auferte malum cogitationum veſtrarum, quieſcite agere perverſe*. Item, *deponite veterem hominem*. Sed non projiciuntur iniquitates, nec quieſcitur agere perverſe; nec deponitur vetus homo, nec inducitur novus ſine propoſito firmo non peccandi; ergo &c. Idem docent SS. Patres, unde Gregor. definit pœnitentiam *præterita mala plangere, & plangenda iterum non admittere*, &c.

(1) *Ibid.q.4.H.9.q.2.N.15.* (2) *d.22.q.1.M.& d.17.*
(3) *ſeſſ.14.c.14.* (4) *Decret. Eugen.*
(5) *Iſa.2.* (6) *Ephe.4.*

Prob. denique: nam odium veteris vitæ, & peccati non eſt perfectum ſine propoſito fugiendi peccata ejus; idem eſt de converſione ad Deum, ſcilicet non eſt perfecta, nec vera ſine propoſito illi deinceps conſtanter adhærendi, & numquam ab eo divertendi; ergo &c.

Prob. 2. par. nam Concilium eodem modo loquitur de hoc propoſito, & de odio peccati: ſed poteſt ſuppleri deteſtatio, & odium peccati per actum amoris; ergo & propoſitum iſtud per deteſtationem ferventem, & perfectam ex motivo formali charitatis; maxime ſi pœnitens non cogitet de futuro, ſive ex inadvertentia, ſive ex defectu temporis. Prob. conſ. eadem ratio obligat ad cavendum peccatum in futurum, & dolendum, ac deteſtandum præteritum; obligat, quantum eſt de ſe, ad vitanda futura, & id proponeret pœnitens, & promitteret eodem modo, & affectu, ſi cogitaret.

Confir. nam ſi quis de repente aggreſſus ab hoſte, vel morbo correptus peccata ſua ex toto corde, & ex ſyncero motivo charitatis deteſtaretur, non cogitans, nec habens tempus cogitandi de futuro, & in eo ſtatu moreretur, damnaretur defectu talis propoſiti formalis de non peccando in poſterum; ſed hoc eſt falſum, & inconveniens, & durum; ergo dari poteſt caſus, in quo propoſitum virtuale, & implicitum ſufficiat ad perfectam contritionem.

Confir. 2. ex Script. in qua legitur penitentia efficax, & fructuoſa ſine tali propoſito explicito, & formali. Sic dicente David, *peccavi Domino*; ſtatim audivit: *Dominus tranſtulit peccatum tuum*. In his verbis nulla fit mentio explicita de promiſſione non peccandi amplius, & tamen *in his tribus ſyllabis*, peccavi, *flamma ſacrificii coram Domino aſcendit in Cœlum*: ait Auguſt. (1)

Probat. 2. nam dolor de peccatis commiſſis propter offenſam Dei ſumme dilecti virtualiter continet propoſitum numquam eum offendendi; ergo niſi voluntarie omittatur ille actus, ſufficiet ille dolor ad veram contritionem. Prob. conſ. nam ex natura rei, & quantum eſt ex ſe, dolor ille, qui reſpi-

(1) *ho.*41. *temp.*

reſpicit peccata præterita, eodem affectu odii, & fugæ reſpiceret futura, ſi de illis cogitaretur: Nam illud odium, ex illo motivo, eſt indifferens ad futura, & præterita; ſeparat enim abſolute cor ab affectu peccati, & illud unit Deo per amorem ſummum; ergo &c.

Dixi autem, *ex inadvertentia*, nam ſi pœnitens advertat, & cogitet de futuro, pœnitentia ejus non erit perfecta, niſi proponat emendationem; ſed videbitur tacite diſpoſitus ad peccandum, cum venerit occaſio; nec ad hoc habere ſe debet negative; ſicut qui agnoſcens ſe reum quatuor peccatorum, deteſtaretur tria, & nihil diceret de quarto, cenſeretur adhuc illud amare.

Objic. con. 1. p. nulla lex divina, aut naturalis præcipit tale propoſitum; ergo non debet aſſeri: nullum enim onus debet imponi ſine aliqua lege naturali, aut poſitiva. Prob. ant. & 1. de poſitiva divina, quia nullibi legitur. 2. de naturali, quia id peteretur ex natura deteſtationis, vel offenſæ Dei: ſed neutrum dici poteſt; ergo &c. Prob. min. 1. non ex natura deteſtationis; nam hæc nihil aliud petit niſi dolorem de peccato commiſſo, & amorem Dei offenſi per illud: ſed ad hoc non facit illud propoſitum formale: quia Deus non fuit offenſus per peccatum poſſibile, aut futurum, ſed per præteritum; ergo &c. 2. non ratione offenſæ Dei; nam Deus non exigit dolorem; nec ſatisfactionem pro futuris, nec eſt pro illis offenſus; ergo nec contritio reſpicit futura, nec Deus exigit, ut illa reſpiciat.

Reſp. neg. ant. & 1. min. quoad utramque partem: nam, ut patet ex fundamentis concluſionis, Scriptura, & Concilia præcipiunt illud propoſitum, & natura ipſius pœnitentiæ, & peccati hoc requirit: ſi enim peccata commiſſa obligant ad pœnitentiam ex lege tam poſitiva divina, quam naturali; ita & ad vitanda futura: id recta ratio dictat, maxime cum pœnitens cogitat de illis.

Objic. 1. con. 2. ſi propoſitum virtuale ſufficeret, Concilia non deberent illud expreſſe præcipere; ſuperflueret ejus mentio: ſed conſ. eſt falſum; ergo & ant. prob. maj. ſufficeret præcipere deteſtationem peccati, vel amorem Dei, quia utrumque contineret

implicite, & virtualiter illud propoſitum, & hoc ſufficeret ad remiſſionem peccati; ergo fruſtra ſic præciperetur.

Reſp.neg.maj. & conſ.prob. nam Concilia loquuntur expreſſe de hoc propoſito, ſicut de aliis multis, ut melius doceant fideles de iis, quæ regulariter fieri debent ad litteram, & explicite, ut in hac quæſtione, quod fateri debent adverſarii, qui fatentur votum ſacramenti poſſe ſuppleri, & contineri virtualiter in contritione. Et tamen Concilium illud expreſſe præcipit; ergo ita eſt de hoc propoſito, licet illud præcipiat expreſſis verbis.

Inſt. ut ſufficeret propoſitum virtuale, deberet contineri virtualiter in ipſa deteſtatione peccati, vel in amore Dei; ſed neutrum dici poteſt; ergo &c. Prob. min. illud propoſitum eſt decretum voluntatis, quo ſtatuit non amplius peccare: & ſi continetur virtualiter in illa deteſtatione, vel amore, debet neceſſario ſequi ex illis; ſed iſtud decretum non ita ſequitur ex illis actibus; ergo &c.

Reſp. neg. utramque min. nam hoc ipſo, quod amo Deum ſumme, & quod ſumme deteſtor omnem ejus offenſam, cenſeor illum amare ſine limitatione temporis, & ſimiliter odiſſe peccatum pro ſemper: motiva enim tam amoris illius, quam deteſtationis urgent pro ſemper.

Inſt. 2. vota confitendi, & ſatisfaciendi, quæ præcipiuntur, debent eſſe formalia: nec ſufficiunt virtualia; ergo & illud propoſitum, quod eodem modo præcipitur. Probat. anteced. quia Concilium declarat per contritionem, *ſine voto recipiendi ſacramentum, & præſtandi reliqua*, hominem non reconciliari.

Reſp.neg. 1.ant.& 2.conſ.nam ut diximus de baptiſmo, & iterum dicemus de hoc ſacramento, ſufficere poteſt votum virtuale, ſi ſic continetur in aliquo alio actu formali ejus, & quando non adeſſet talis actus, adhuc id dici deberet de hoc propoſito, quia magis naturaliter continetur in odio perfecto peccati, & amore Dei, niſi ex contemptu, & voluntarie negligatur.

Objic. 2. finis principalis pœnitentiæ eſt emendatio vitæ; ergo hæc debet principaliter intendi; ſed non pot-

poteſt ſic intendi ſine propoſito formali ; ergo &c. Prob. ſubſ. quia hæc intentio non continetur virtualiter in aliis actibus pœnitentiæ ; quia iſti ſunt aliquo modo poſteriores, & quaſi media electa ex illa intentione ; ergo &c.

Reſp. neg. maj. nam finis principalis, & immediatus pœnitentiæ eſt punitio, & deletio peccati præteriti, ſaltem hæc intenditur æque primo, ac illa emendatio, & ſic neutra eſt prior.

Inſt. finis principalis pœnitentiæ eſt receſſus a malo, & converſio ad bonum oppoſitum ; ſed neutrum eſſe poteſt ſine propoſito formali non peccandi ; ergo iſtud debet adeſſe formaliter, & explicite.

Reſp. neg. min. nam ſicut receſſus a termino a quo, eſt acceſſus ad terminum ad quem, maxime in iis, quæ non admittunt medium, & indifferentiam, ſic deteſtatio perfecta peccati præteriti includit acceſſum, & converſionem ad bonum oppoſitum, non tam pro præterito, pro quo non eſt poſſibilis, ſed maxime pro præſenti, & futuro, & iſte acceſſus ſequitur ex illa deteſtatione naturaliter, niſi adſit voluntas contraria explicita, vel interpretativa.

Inſt. Contritio perfecta includit amorem Dei ſuper omnia ; ſed hic amor nequit eſſe perfectus ſine propoſito formali de iſto non offendendo ; ergo &c.

Reſpond. 1. diſt. maj. amorem formalem, aut virtualem, con. formalem ſemper, neg. maj. ut patet ex dictis.

Reſp. 2. neg. min. nam etiam illud propoſitum non offendendi Deum ſumme amatum continetur, & ſequitur ex illo amore, ut effectus ex cauſa ſua morali.

Porro hæc pars concluſionis de ſufficientia propoſiti virtualis non peccandi amplius vera eſt præcipue in contritione perfecta, quia melius continetur in affectu, & motivo charitatis, quæ in ea includitur ; non autem in attritione, ſi eſt ſine omni motivo charitatis. Ideo Concilium videtur ſpecialiter cavere, ut attritio ex metu gehennæ, vel ex conſideratione turpitudinis peccati *voluntatem peccandi excludat*. Certe contritio non eſt fructuoſa nec in ſacramento, neque extra illud, niſi voluntatem illam excludat per propoſitum illud non amplius peccandi,

 quod

quod regulariter debet eſſe explicitum, quantum fieri poteſt, alioqui pœnitentia erit imperfecta, & inefficax; niſi ignorantia, vel inadvertentia, vel urgentia temporis excuſet, in quo caſu perfectio odii, & doloris de peccato, vel amoris Dei ſupplebit ejus defectum.

CONCLUSIO IV.

Ut contritio quantumvis perfecta juſtificet extra ſacramentum, neceſſarium eſt votum explicitum, & formale confitendi: per accidens tamen ſufficere poſſet implicitum, & virtuale. Eſt etiam communior.

Prob 1. ex Scoto. (1) *Dico, quod illa contritio habet propoſitum, ſeu promiſſionem confeſſionis ſecuturæ, & ſic non deletur peccatum ſine propoſito confitendi*.

Prob. 2. ex Concil. Trident. cit. (2) dum declarat, quod, *& ſi contritionem hanc charitatem perfectam eſſe contingat, hominemque Deo reconciliare, priuſquam hoc ſacramentum actu ſuſcipiatur, ipſam nihilominus reconciliationem ipſi contritioni, ſine ſacramenti voto, quod in ea includitur, non eſſe adſcribendam*. Et antea docuerat de peccatis poſt baptiſmum, ſc. eorum (3) *pœnitentiam continere non modo ceſſationem a peccatis, & eorum deteſtationem, aut cor contritum, & humiliatum, verum etiam eorumdem confeſſionem, ſaltem in voto, & ſuo tempore faciendam, & ſacerdotalem abſolutionem*; ergo in contritione etiam perfectiſſima requiritur propoſitum confitendi, & quidem explicitum, quantum fieri poteſt: nam idem eſt de hoc actu, ac de aliis, qui debent pariter eſſe expliciti regulariter.

Prob. 3. ex eodem Scoto: nam ſi peccata poſt baptiſmum commiſſa poſſent remitti ſine ſacramento iſto, ſaltem in voto, & per ſolam contritionem, fruſtra illud fuiſſet inſtitutum: nam ſufficeret de peccato dolere ex amore Dei ſine ulla mentione ſacramenti.

Prob.

(1) *d.*17.X.30. (2) *ſeſſ.*14. *c.*4.
(3) *ſeſſ.*6. *c.*14.

Digitized by Google

Prob. 2. p. nam poſſibiles ſunt aliqui caſus, in quibus pęnitens excuſaretur ab hoc actu explicito, & ſuppleretur per alios in contritione contentos, aut comitantes, v. g. defectu advertentiæ, aut inſtructionis, aut ex ignorantia inculpabili; ergo &c. Prob. ant. nam congruit divinę miſericordiæ, ut attenta infirmitate noſtra, facienti, quod in ſe eſt, non deneget gratiam: ſed in prædictis caſibus homo faceret, quod in ſe eſt, ex auxilio gratiæ, & ex fide, & ex aliis principiis requiſitis; ergo &c.

Objic. 1. con. 1. par. non conſtat ex Scriptura de neceſſitate talis propoſiti, nec fuit neceſſarium in legibus naturæ, & Moyſi, ut patet, nec invenitur in novo teſtamento; ergo gratis aſſeritur. Prob. conſ. quia non debent ſine gravi neceſſitate imponi onera nova fidelibus, & contritio non debet habere hodie minorem efficaciam, quam olim, cum ſit eadem; ergo &c.

Reſp. neg. 1. ant. & 2. conſ. nam ſufficit, quod Eccleſia ſemper agnoverit eam neceſſitatem, ſic edocta a Chriſto per Apoſtolos. Imo & id colligitur ex inſtitutione hujus ſacramenti, ex qua patet, quod in lege Euangelica Deus noluit aliter peccata remittere, quam per illud in re, vel in voto.

Inſt. ſine tali voto, contritio non deſinit eſſe contritio, & eadem, quæ fuit in veteri lege; ergo eandem habet efficaciam. Prob. conſ. nam *idem manens idem ſemper natum eſt facere idem.*

Reſp. diſt. ant. eſt contritio quoad aliqua, con. quoad omnia, neg. ant. nam iſtud votum eſt pars illius, & id non erat ante legem Euangelicam, & ante inſtitutionem hujus ſacramenti.

Objic. con. 2. par. Concilium dicit votum ſacramenti includi in contritione perfecta: ſed illa incluſio non eſt pure virtualis; ergo debet eſſe explicita. Prob. min. ſi implicite ſolum contineretur, id eſſet vel in odio peccati, vel amore Dei, vel in propoſito generali ſervandi præcepta; ſed in his non continetur ſufficienter; ergo &c. Prob. min. 1. odium idem eſt in attritione; ſed iſta non ſufficit ſine ſacramento; ergo &c. 2. Amor Dei erat idem in contritione Patriarcharum, & Judæorum, in quo non continebatur illud votum 3. Propoſitum gene-

rale ſervandi mandata, aut non peccandi non magis reſpicit confeſſionem, quam quodvis aliud mandatum, verb. grat. quam præceptum non furandi, &c.

Reſp. diſt. 1. min. non debet eſſe pure virtualis regulariter, & quantum fieri poteſt: con. abſolute, & ſimpliciter, ita ut numquam ſufficiat: neg. min. & ad 2. dico illud votum contineri in propoſito, & diſpoſitione pœnitentis faciendi omnia requiſita ad gratiam conſequendam; inter quæ adeſt votum confitendi.

QUÆSTIO III.

De attritione; an, & quid ſit.

JAm diximus attritionem eſſe alium actum pœnitentiæ, & aliam ſpeciem contritionis, quæ dicitur imperfecta, non in ſua ſpecie, ſed reſpectu præcedentis, quatenus non includit actus tam nobiles, nec proxime diſponit ad gratiam ſanctificantem.

Porro dari talem attritionem fatentur omnes, & conſtat ex Concil. Trident. & omnium Theologorum conſenſu. Quippe antiquiores Scholaſtici ſic vocabant omnem pœnitentiam, quæ præcedit gratiæ ſanctificantis infuſionem, ut notavimus. Reſtat videre, quid illa ſit ſecundum ſe, & in ſe.

CONCLUSIO.

ATtritio eſt actus virtutis pœnitentiæ, quo deteſtamur peccatum intuitu ejus turpitudinis, vel pœnarum, quibus ſubjacet, aut ex alio motivo honeſto infra Deum.

Prob. poſſet ex Scoto, qui pœnitenti ſuggerit plura motiva, quorum aliqua cauſare poſſunt contritionem perfectam, alia imperfectam, ſeu attritionem. Primi generis ſunt ſi conſideretur peccatum, *ut offenſivum Dei, & averſivum a Deo.* 2. generis, ſi conſideretur, *ut impeditivum præmii, & inductivum ſupplicii, aut contra legem Dei;* ſed ut verum fatear, in

Sco-

Scoti mente, (1) illa motiva non faciunt niſi attritionem, donec infundatur gratia ſanctificans, per quam illa attritio formetur, & fiat contritio. Et idem eſt de aliis Theologis ſui temporis.

Prob. 1. ex Concil. Trid. dicente, (2) *illam contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, quia vel ex turpitudinis peccati conſideratione, vel ex gehennæ, & pœnarum metu communiter concipitur*, &c. Et infra definiens hujus actus utilitatem docet eam elici *ponderando gravitatem, fœditatem, multitudinem* (peccatorum) *amiſſionem æternæ beatitudinis, & æternæ damnationis incurſum*; ergo hic habes totam concluſionem, ſc. exiſtentiam, & eſſentiam hujus penitentiæ: nam Concilium vocat eam nomine *contritionis*, licet dicat eam imperfectam reſpectu alterius ſpeciei, licet in ſua ſpecie ſit perfecta.

Prob. 3. nam ſic bene explicatur natura huius pœnitentiæ per genus, & differentiam juxta ſenſum Eccleſiæ, ut patet ex ſingulis particulis.

Dicitur 1. *actus pœnitentiæ virtutis*. Nam habet idem objectum, & finem cum pœnitentia virtute; ſc. reſpicit peccatum ut punibile, & deſtruibile. 2. *qua deteſtamur peccatum commiſſum*, & hoc iterum ponitur loco generis, per quod convenit cum perfecta contritione, quæ eſt altera ſpecies ejuſdem virtutis. 3. Cætera ponuntur loco differentiæ, per quam diſtinguitur a contritione.

Con. nam aliæ definitiones attritionis, quas afferunt Theologi, vel coincidunt cum iſta, vel eam ſupponunt, ut cum dicitur *actus pęnitentiæ imperfectior*, vel minus bene aſſignatur: nam actus veræ virtutis, ut virtus eſt, debet eſſe quid perfectum, quia virtus eſt *diſpoſitio perfecti ad optimum*; ergo Attritio, ut actus pęnitentiæ, debet eſſe perfecta in ſua ſpecie, prout diſtincta a contritione. Quia licet dicatur imperfecta comparative ad contritionem; hoc venit ex principiis, ſeu motivis ejus intrinſecis, quæ ſunt ignobiliora, & ſic melius definitur per illa.

Confir. 2. contra eos, qui illam definiunt a poſteriori, ſeu ab effectu, dicentes eam eſſe actum, qui non diſponit proxime ad juſtificationem extra ſacramentum: nam non ſolent bene definiri naturæ re-

(1) *d.* 14. *q.* 2. *N.* 15. (2) *ſſ.* 14. *c.* 4.

rum ab effectibus, ſi poſſint explicari per conſtitutiva intrinſeca, & eſſentialia. Quod autem non ſufficiat ſine ſacramento, venit ab entitate ejus, quæ in ſe debet conſiderari, priuſquam in effectibus, ut ſcias, quare non ſic ſufficiat, ut contritio.

Confir. 3. contra illos, qui dicunt eam eſſe dolorem remiſſum de peccatis, vel parum durantem: nam, ut patet ex dictis, intenſio gradualis, nec duratio non ſunt conditiones eſſentiales pęnitentiæ. Item dolor de peccato ex timore pęnarum poteſt, imo ſolet eſſe intenſior, & diuturnior, quam ex amore Dei, nec tamen evadet contritio per ullam talem intenſionem, aut durationem.

Confir. 4. contra eos, qui dicunt eam dolorem naturalem de peccato: nam ut attritio ſufficiat cum ſacramento ad gratiam, debet eſſe ex principiis ſupernaturalibus fidei, & ſpei, & gratiæ excitantis, ac juvantis, ut definit Concilium. (1)

Objic. 1. odium peccati non magis pertinet ad pęnitentiam, quam ad alias virtutes; ergo vel non bene definitur attritio ex illo motivo, vel non eſt actus pęnitentiæ. Prob. ant. ſingulæ virtutes deteſtantur peccata ſibi oppoſita propter eorum deformitatem, ſeu turpitudinem, quia hæc nihil aliud eſt, quam privatio honeſtatis, quæ eſt in actibus virtutum; ergo, &c.

Reſp. ex dictis, neg. 1. ant. & diſt. 2. propter turpitudinem ex fine ſibi proprio, con. ex fine puniendi talem turpitudinem in ipſo peccante, neg. 2. ant. & conſ. prob. nam motivum iſtud eſt proprium ſoli attritioni pęnitentiali.

Objic. 2. timor ſervilis non pertinet ad virtutem: ſed dolor peccati ex metu pœnarum eſt ex timore ſervili; ergo non eſt actus pęnitentiæ virtutis.

Reſp. neg. maj. & patebit per quæſtionem ſequentem.

QUÆ-

(1) *ſ.* 6.

QUÆSTIO IV.

An, & per quid differant contritio, & attritio.

IN multis conveniunt hi duo actus. 1. uterque eſt dolor, & deteſtatio de peccato commiſſo. 2. uterque includit vel annexum habet propoſitum non peccandi amplius. 3. uterque eſt ſecundum Deum, ſeu cum aliquo reſpectu ad Deum ut finem, vel objectum, & convertit ad Deum ſub diverſo reſpectu; loquor enim de contritione, & attritione chriſtiana. 4. uterque eſt ſupernaturalis. 5. uterque tendit ad obtinendam remiſſionem peccati per ſacramentum in re, vel in voto.

Differunt etiam in multis. 1. ex principiis: nam contritio procedit ex charitate imperative, aut elicitive ſimul, & a pœnitentia; attritio ex penitentia, & ex ſpe veniæ, & timore pœnæ, vel odio, & horrore infamiæ ob turpitudinem peccati. 2. ex effectibus: nam contritio diſponit proxime ad gratiam remiſſionis etiam extra ſacramentum actu ſuſceptum; attritio vero non niſi in ſacramento. 3. ex motivis; illa movetur ex ſummo amore charitatis in Deum, iſta ex amore concupiſcentiæ, ne ſc. penitens privetur gloria, & ne puniatur penis inferni. Quærimus ergo, an propter iſta differant eſſentialiter, & quænam ſit earum differentia propria, & eſſentialis.

CONCLUSIO I.

C*ontritio, & attritio differunt eſſentialiter*. Eſt communior.

Hanc non probo ex Scoto, (1) quia, ut ſæpe diximus, videtur docere eundem actum, qui eſt attritio, fieri contritionem, adveniente gratia. Nam, *ſi manet idem motus contra peccatum in eſſe naturæ, & moris, qui prius fuit attritio, in illo inſtanti fit contritio*. Et ſic attritio, & contritio non videntur diſtingui intrinſece, ex mente Theologorum illius temporis, ſed nunc aliter loquuntur. Sed tamen Doctor (2) aliam differentiam videtur admittere inter illos actus, cum dicit,

(1) *Ibid. M. & O. 15. & 16.* (2) *d, 16. q. 1. E, 6. d. 17. q. 1. R.*

dicit, quod *abſolutio non eſt utilis, niſi præcedat in confitente contritio, vel attritio*; & quod *in confitente neceſſaria eſt contritio, vel attritio*; nam ſic indicat adeſſe aliquam differentiam intrinſecam inter illas, & quod ante ſacramentum, & ante infuſionem gratiæ jam differunt.

Prob. 1. habent motiva formalia eſſentialiter diverſa; ergo ſunt actus pariter diverſi: actus enim ſpecificantur a motivis. Prob. ant. attritio concipitur ex motivo turpitudinis peccati, vel timoris gehennæ, contritio vero ex motivo amoris Dei ſuper omnia, & in ſe; ſed hæc ſunt eſſentialiter diverſa; ergo &c.

Objic. ſi differrent eſſentialiter, numquam attritio fieri poſſet contritio; ſed hoc eſt falſum, & contra Scotum, & antiquos Theologos; ergo &c.

Reſp. diſt. maj. non poſſet fieri contritio quoad eſſentiam, & rationem ſpecificam, conc. quoad effectum, & in ſenſu Scoti, & aliorum, neg. maj. & min. nam Scotus, nec alii Theologi numquam docuerunt actum pœnitentiæ, quem hodie dicimus attritionem, poſſe fieri contritionem in eodem ſenſu ſine ſui mutatione eſſentiali; ſed tantum quoad effectum, & quoad extrinſeca, ut diximus, quatenus per adventum gratiæ in ſacramento attritio informatur, & fit contritio quantum ad hoc.

CONCLUSIO II.

Contritionis, & attritionis differentia eſſentialis non petitur ex majori, vel minori intenſione, vel duratione; nec 2. ex naturalitate, & ſupernaturalitate; nec 3. ex extenſione odii ad mala culpæ, aut pœnæ; nec 4. ex propoſito non peccandi, vel defectu ejus; nec 5. ex gratia informante.

Prob. 1. tota concluſio ex Concilio Trident. cit. (1) quod nullam ex his differentiis aſſignat inter iſtos actus, ſed unice illos diſtinguit ex motivis charitatis, quo perficitur contritio, & turpitudinis peccati, vel timoris pœnarum, ex quo elicitur attritio; ergo non differunt eſſentialiter ex illis aliis capitibus.

Dico, *eſſentialiter*. Non enim negamus, quin aliquo modo differant, v. gr. accidentaliter, aut a poſte-

(1) *Seſ. 14. c. 4.*

ſterioriori ex aliquot ex illis capitibus, ſed loquamur de differentia intrinſeca, & eſſentiali.

Prob. 1. p. ex dictis ſupra de odio peccati, ſcil. quod ad ſufficientiam non requiratur in eo ulla determinata intenſio, vel duratio; ergo hinc non poſſunt differre eſſentialiter.

Prob. 2. nam deteſtatio peccati ex timore pœnæ poteſt eſſe maxima, & durare per dies integros, & tamen numquam evadet contritio perfecta, nec juſtificabit ſine ſacramento; & viciſſim actus pœnitentiæ ex motivo veræ charitatis, licet in gradu remiſſo, & parum durans, erit contritio perfecta, & juſtificabit cum voto ſolo ſacramenti; ergo differentia eſſentialis illorum actuum non petitur ex intenſione graduali, neque ex duratione præciſe.

Prob. 2. p. 1. Attritio non poteſt diſponere ad gratiam, nequidem cum ſacramento, niſi ſit ſupernaturalis, ſc. ex fide, & ſpe, & auxilio gratiæ actualis, & ſupernaturalis; ergo utraque ejus differentia a contritione non venit ex ſupernaturalitate: nam utraque debet eſſe ſupernaturalis. Prob. ant. ex Concilio Trid. (1) quod definit hominem *non poſſe pœnitere, ſicut oportet, ut ei gratia juſtificationis conferatur ſine Spiritus S. adjutorio, & juſtificatione*, alioqui erraretur cum Pelagio.

Prob. 3. p. de extenſione, quaſi vero contritio extendatur ad omnia peccata, non autem attritio, aut iſta non doleat de peccato ſuper omnia alia mala, aut doleat propter pœnam, & non propter culpam; ſed in his potius conveniunt; ergo earum differentia non venit inde. Prob. min. nam ex dictis de odio, iſtud debet neceſſario extendi ad omnia peccata commiſſa, ſaltem in univerſali, & odiſſe peccatum ſuper omnia alia mala; eſt enim de peccato, quod eſt offenſa Dei, & contra legem Dei, ex quo fit, ut ſit ſummum malum, ſaltem appretiative, ut dictum eſt.

Prob. 4. p. de propoſito: nam patet ex eodem Concilio, (2) quod illud propoſitum eſt eſſentiale contritioni in genere, ſeu prout eſt genus ad perfectam, & imperfectam; & in ſpecie attritio debet *excludere voluntatem peccandi*; ergo hæc debet includere propoſitum non peccandi amplius, æque ac contritio.

Con-

(1) Seſſ. 6. can. 3. (2) Seſſ. 14. c. 4. d. 14. q. 4.

Confir. ex Scoto: *Per pœnitentiæ ſacramentum non deletur peccatum, niſi* (peccator) *habeat aliqualem diſplicentiam de peccatis, & propoſitum cavendi de cetero*, &c.

Prob. 5. p. de Gratia; nam quod contritio perfecta cauſet gratiam extra ſacramentum, & per ſe, non autem attritio, id venit vel ex parte Dei, & ex ejus mera voluntate, vel ex diſpoſitione ſufficienti, vel inſufficienti ex parte hominis. 1. non ex parte Dei, quia non eſt acceptor perſonarum, ut æqualiter diſpoſitis non det æquales gratias. Si ex diſpoſitione, habetur intentum: nam ſequitur, quod contritio ſufficienter diſponit ad gratiam per ſe, & extra ſacramentum, non autem attritio; ergo inter ſe differunt per aliquid prius, & magis intrinſecum, quam per ſolam gratiam, quæ eſt effectus contritionis.

Dico, *per ſolam gratiam*; non enim negamus, quin per hoc differant, ſed hæc differentia eſt extrinſeca, & a poſteriori, & ab effectu, & ſic recurrendum eſt ad cauſam priorem, qua fit, ut contritio cauſet gratiam per ſe, & extra ſacramentum, non autem attritio; & hæc cauſa erit differentia earum intrinſeca, & a priori.

Objic. con. 1. p. Non poteſt dici cur attritio ſit imperfecta, niſi quia eſt remiſſior, & contritio intenſior, quia perfectio, & imperfectio non poteſt eſſe niſi gradualis; ergo ſic differunt.

Reſp. neg. ant. Nam illa differentia eſſet ad ſummum accidentalis; & quærimus eſſentialem. 2. attritio ex metu gehennæ poteſt eſſe intenſior amore Dei.

Inſt. differentia eſſentialis actuum petitur ex fine, & objectis; ſed hæc ſunt eadem in attritione, & contritione; ergo non differunt eſſentialiter, ſed accidentaliter ex intenſione, vel duratione.

Reſp. diſt. maj. ex motivis, vel objectis, con. objectis, & fine tantum, neg. maj. & conſ. nam hæc ſunt diverſa ſpecie motiva, quod ſufficit ad diſtinctionem ſpecificam, ut patet de fide divina, & humana, quæ ſunt de eiſdem objecto, & fine, & ex ſolis motivis differunt.

Aliæ objectiones de intenſione, & duratione ſolutæ ſunt ſupra.

Objic. 1.

Objic. 1. con. 2. p. ex Scot. ſæpe cit. attritio fit ex influentia naturali; ergo & ipſa eſt naturalis: nam ſupernaturalitas venit maxime ex influxu gratiæ ſupernaturalis.

Reſp. ut ſupra, neg. ant. Nam Scotus nomine *influentiæ communis* intelligit auxilia gratiæ actualis, quibus Deus concurrit ad alios actus virtutum, & ſunt communia juſtis, & injuſtis, quamvis in ſe ſint ſupernaturalia.

Objic. 2. auxilia gratiæ, quibus Deus concurrit ad actus attritionis, poſſunt eſſe diverſa ab his, quibus concurrit ad actus contritionis; ergo hinc poſſunt differre. Probat. conſ. nam differentia cauſarum arguit differentiam effectuum.

Reſp. diſt. conſeq. poſſunt ex his diſtingui extrinſece, con. intrinſece, neg. conſ. nam cauſæ ſunt extra eſſentiam actuum. Quærimus autem hic differentiam intrinſecam horum actuum, & differentiam, quam habent de facto, non autem de poſſibili, qualis eſſet iſta.

Inſt. contritio, & attritio dicunt ordinem intrinſecum ad ſpeciales gratias, ex quibus fiunt; ergo differentia, quam inde habent, eſt intrinſeca. Probat. ant. Deus præparat, & dat auxilia proportionata effectibus, quos inde prævidet ſecuturos; ſed hi effectus differunt ſpecie; ergo & illæ gratiæ ſub reſpectu ad illos.

Reſp. neg. ant. Nam ille reſpectus, & ordo eſt pure extrinſecus. Nam quod Deus velit concurrere per auxilia gratiæ ad contritionem ex motivo charitatis, & ad attritionem ex metu gehennæ, nihil facit ad diverſitatem auxiliorum, vel actuum, ſed tota diverſitas venit ex illorum entitate intrinſeca, & hæc venit ex illorum diverſis motivis, & objectis.

Objic. 1. con. 2. p. Attritio eſt odium peccati propter pęnas; ergo magis odit pęnas, quam ipſum peccatum: nam *propter quod unumquodque tale, & illud magis*; ergo talis actus non eſt bonus, quia non odit peccatum ſufficienter, ſcilicet ſuper omne aliud malum.

Reſp. neg. conſeq. & rationem ejus. Illud enim axioma non ſemper valet, maxime in moralibus, ubi prælatio menſuratur ex dignitate objectorum, non autem ex ordine, quo attinguntur. Qui odit mortem filii

filii legitimi propter ſpurium, ne hic habeat hæredi-tatem, non magis odit hanc ſucceſſionem, quam mor-tem dicti legitimi. Sic qui amat patrem propter bona ab illo recepta, non tamen cenſetur plus amare bona illa, quam patrem ipſum, & ſic de aliis.

Objic. 2. Proprium commodum pœnitentis eſt mo-tivum, & finis attritionis, ſc. negatio pœnæ: odium vero peccati eſt velut medium talis finis; ergo nega-tio pœnæ plus amatur, quam negatio peccati: nam finis plus amatur, quam media.

Reſp. diſt. ant. Eſt motivum immediatum, conc. motivum principale, & ultimatum, neg. ant. nam reconciliatio cum Deo eſt verus, & principalis finis omnis pœnitentiæ Chriſtianæ; timor vero pœnæ eſt quidam ſtimulus movens ad proſecutionem talis fi-nis.

Objic. con. 4. p. Concilium in attritione requirit ſo-lum, ut voluntatem peccandi excludat; ſed ad hoc non requiritur propoſitum poſitivum non peccandi, bene vero ad contritionem; ergo per hoc diſtinguun-tur contritio, & attritio. Prob. min. nam ut exclu-dat voluntatem peccandi, ſufficit, quod non adſit ta-lis voluntas; ſed poteſt abeſſe ſine tali propoſito poſi-tivo; ergo &c.

Reſp. neg. utramque min. nam cum voluntas pec-candi moraliter perſeveret in peccatore, donec fuerit retractata per actum poſitivum contrarium; ideo tale propoſitum requiritur in utroque actu, ſc. tam attri-tionis, quam contritionis.

Inſt. Illa voluntas ſatis excluditur per odium pec-cati, quod eſt in attritione; ergo non eſt neceſſarium illud propoſitum poſitivum in attritione.

Reſp. 1. neg. ant. nam odium præciſe reſpicit ma-lum præteritum, aut præſens, aut futurum: at pro-poſitum reſpicit malum ut futurum.

Reſp. 2. Hoc argumentum nimis probare: nam ſe-queretur etiam propoſitum illud non requiri in con-tritione, quod falſum eſt ex Concilio Trident.

Objic. 2. Qui inadvertenter omitteret illud propo-ſitum, adhuc eſſet attritus, non vero contritus; er-go per illud attritio, & contritio differunt, quia eſ-ſentiale eſt contritioni, non autem attritioni.

Reſp. 1. neg. ant. Nam vel utraque valeret, modo

con-

contineretur in aliquo illarum actu virtualiter, vel neutra ex hoc defectu.

Reſp. 2. neg. conſ. Nam omiſſio inculpabilis alicujus circumſtantiæ non mutat eſſentiam actus, & talis eſſet in caſu objectionis: omiſſio propoſiti eſſet utrobique inculpabilis, & ſic uterque actus valeret.

CONCLUSIO III.

Differentia attritionis a contritione non petitur ex defectu omnis amoris Dei in illa, neque ex reſpicientia mediata Dei in attritione, & immediata in contritione, ſed eſſentialiter petitur ex parte motivorum utriuſque, ſcil. motivum contritionis eſt amor Dei ſuper omnia, & propter ſe: Attritionis vero eſt timor pœnarum, vel turpitudo peccati, aut quid ſimile infra Deum.

Prob. 1. ex Concil. Trid. cit. (1) in quo illa motiva ſingulis illis actibus aſſignantur. Nam dicit contritionem aliquando *contingere charitate perfectam*; & tunc reconciliare, *antequam ſacramentum actu recipiatur*. Attritionem vero dicit *contritionem imperfectam, quia communiter concipitur vel ex turpitudinis peccati conſideratione, vel ex gehennæ, & pœnarum metu*. Et idem definit in Can. 5. ergo in his conſiſtit eſſentialis differentia horum actuum.

Prob. 2. quoad 1. p. nam ex eodem Concilio (2) in attritione poteſt eſſe aliquod initium amoris Dei; nam juſtificandi per Sacramenta *diligere Deum incipiunt, velut omnis juſtitiæ fontem*; & tamen illud initium dilectionis non perficit contritionem, ita ut juſtificet hominem, antequam baptiſmus actu ſuſcipiatur, ut patet in textu; ergo ex Concilio attritio non caret ſemper omni amore Dei; ergo per hoc non diſtinguitur a contritione.

Prob. 3. Fieri poteſt, ut quis ex auxilio gratiæ credat, ſperet, & amet Deum, & deinde conſiderans peccata ſua, & pœnas inferni, quibus ſubjacet propter illa, poteſt ex hoc motivo illa deteſtari, nihil amplius cogitans de amore illo Dei; ſed talis deteſtatio erit pura attritio, & non ſine omni amore Dei; ergo attritio non caret omni amore Dei; ergo per hanc

(1) *Seſſ. 14. c. 4.* (2) *Seſs. 6. c. 6.*

hanc carentiam non differt eſſentialiter a contritione.

Prob.2.p. eodem modo peccator poteſt reſpicere peccatum ut offenſam Dei, & illud ut tale deteſtari propter pęnas inferni; ſed illa deteſtatio erit pura attritio, licet non ſine reſpectu ad Deum; ergo hinc non diſtinguitur eſſentialiter a contritione.

Prob. 2. in tantum contritio dicitur reſpicere Deum immediate, quatenus odit peccatum ex ejus amore ſummo, & propter ſe ipſum, ſeu prout Deus ut ſumme, & propter ſe amatus eſt motivum illius odii; attritio vero non ita dicitur reſpicere Deum, quia motivum ejus odiendi peccatum eſt metus inferni, quo punit peccatum, vel turpitudo peccati; ergo tota ratio differentiæ petitur ex diverſitate motivorum, ſive illa Deum reſpiciant, ſive non.

Confir. Nam nequidem contritio perfecta reſpicit Deum directe, ſed peccatum directe reſpicit ut offenſam Dei ſumme dilecti; ergo &c.

Confir.2. ex dictis. Non enim eſſentiale eſt contritioni, ut includat amorem Dei formalem, & explicitum, ſufficit virtualis, & implicitus; ergo ille reſpectus Dei non debet eſſe formalis, & explicitus; ergo non facit differentiam eſſentialem iſtorum actuum. Nam etiam attritio debet reſpicere Deum, ſaltem virtualiter, & implicite, & ultimate, ſc. ad placandum illum per odium, & vindictam peccati in pęnitente.

Confir. 3. Quia deteſtatio peccati propter Deum vindicem juſtum non eſt niſi attritio; ſed hæc reſpicit Deum tam directe, quam ipſa contritio per amorem; ergo attritio etiam reſpicit Deum.

Prob. 3.p. ex Trid. cit. quod aſſignat tales differentias, & iſtæ ſufficiunt; ergo fruſtra quæruntur aliæ.

Prob. 2. Non enim poſſunt aliæ meliores differentiæ aſſignari, & iſtæ ſufficiunt; ergo &c. Prob. ex dictis, ubi patet aliarum differentiarum inſufficientia, niſi reducantur ad iſtas.

Prob. 3. Quia certum eſt differentiam actuum peti vel ex objectis, vel ex fine, vel ex motivis; ſed in iſtis non poteſt peti ex objectis, neque ex fine, quia in his conveniunt; ergo reſtat, ut petatur ex motivis, quæ ſunt eſſentialiter diverſa.

Confir. Nam ad hæc motiva reducuntur alia omnia

prin-

principia differentiæ iſtorum actuum, quæ ab Authoribus afferuntur, ut patet ex dictis; ergo &c.

Objic. 1. con. 1. p. Si attritio includeret aliquem amorem, non veniret ex timore: nam charitas pellit timorem; ergo attritio eſt ſine omni charitate.

Reſp. diſt. ant. & rationem ejus. Si includeret amorem perfectæ charitatis, conc. ſi imperfectæ tantum, neg. ant. & rationem ejus: nam amor, quem admittimus in attritione, eſt initialis, & imperfectus; ideo non pellit omnem timorem.

Objic. con. 2 p. Attritio deteſtatur peccatum propter pęnas; ergo reſpicit directe pęnas, & non Deum.

Reſp. diſt. ant. Propter pęnas, ut a Deo infligendas, &c. hoc eſt propter offenſas ſibi illatas per peccatum, conc. propter pęnas abſolute, & ſine reſpectu ad Deum, neg. ant. nam pęnitentia chriſtiana reſpicit peccatum ut punibile in ipſo peccante; & ne puniatur a Deo, quia eſt læſivum juris divini, & hoc facit ad placandam juſtitiam Dei.

Objic. con. 3. p. Conſideratio pęnæ, ac turpitudinis peccati ſunt motiva naturalia; ſed talia motiva non faciunt ad pęnitentiam Chriſtianam, nec diſponunt ad gratiam ſupernaturalem, ergo non ſunt idoneæ principia hujus differentiæ.

Reſp. diſt. maj. Si naturaliter cognoſcantur, & operentur, con. ſi cognoſcantur, & operentur ex principiis ſupernaturalibus, neg. maj. & conſ. Nam cognoſcuntur ex fide ſupernaturali, & operantur ex auxiliis gratiæ pariter ſupernaturalis excitantis, & juvantis voluntatem ad deteſtanda peccata, & credendas illas pęnas, & cognoſcendam illam deformitatem peccati cum recta ratione, & lege divina.

Quæres, *quid ſit illa turpitudo peccati, cujus intuitu deteſtamur illud per attritionem*.

Reſp. eam conſiſtere poſſe reſpective ad Deum, cujus eſt offenſa, & irreverentia, & injuria, irreligioſitas, ingratitudo, contemptus, &c. item in privatione gratiæ, & amicitiæ Dei, & juris ad gloriam; ſed ſub his turpitudinibus non tam eſt objectum attritionis, quam contritionis. Principalis ergo turpitudo eſt privatio rectitudinis debitæ, in qua conſiſtit ratio formalis peccati. Hinc ſequitur macula in anima, quæ inde fit contemptibilis, & odi-

odibilis, maculata, rea, denique moraliter deformis, & ſecundum has turpitudines, & maxime per deviationem a recta ratione, & a lege, ſit objectum hujus attritionis, præſcindendo a reſpectu, quem habet ad Deum ut offenſum; quia, ut dixi, ſub illo reſpectu videtur pertinere ad contritionem.

QUÆSTIO V.

An attritio ex timore pœnarum ſit bona, & utilis.

TImorem diximus ſumi pro paſſione orta ex apprehenſione mali imminentis, & vitatu difficilis, vel pro actu odii, vel fugæ talis mali, aut etiam pro habitu inclinante ad tales actus. Hunc dividunt Theologi in *filialem*, *reverentialem*, & *mundanum*. 1. dicitur ille, quo quis abſtinet a peccato, ut eſt offenſa Dei ſumme boni, & amabilis, & amati. Talis eſt ille, *quem non pœnarum timor, non cupido præmiorum, ſed amoris generat magnitudo, quo vel filius indulgentiſſimum Patrem, vel conjugem conjux timet offendere*: ait Caſſian. (1) 2. naſcitur ex noſtræ vilitatis, & divinæ majeſtatis conſideratione, qua fit, ut vereamur nimis familiariter cum illo agere. 3. eſt, quo quis abſtinet, vel deteſtatur peccatum propter pœnas inferni, quibus ſolet puniri, & dicitur *ſervilis*; quia ſervi communiter abſtinent a malo, & ſerviunt Dominis propter pœnas, quas timent. 4. vero eſt ille, quo quis abſtinet a peccato propter pœnas temporales, v. g. propter infamiam, aut ſupplicia temporalia, propter privationes honorum, & bonorum, quibus punitur inter homines.

Rurſus timor *ſervilis* alius dicitur nude *ſervilis*, & ſine ſervilitate, quo ſyncere oditur peccatum, & vitatur in ſe ex conſideratione damnationis, qua punitur a Deo per illud offenſo; alius *ſerviliter ſervilis*, quia ſic pendet a ſervilitate, ut non faciat odire peccatum, ſed pœnas illius, ita ut placeret peccatum, & vellet homo peccare, niſi pœna immineret, ſc. *vivit in eo peccandi voluntas, quæ tunc apparet in opere, quando ſperatur impunitas*, ait Auguſt. *mundanum*, &

(1) *Collat.* 1. *c.* 13.

& *ſerviliter ſervilem* nemo approbat, quod ſciam. Quæſtio procedit de pure ſervili, an ſc. actus pœnitentis, quo deteſtamur peccatum propter pœnas, quibus punitur a Deo; & maxime propter æternas, ſit bonus, & utilis ad ſalutem.

Eſt alia ſpecies *timoris*, qui dicitur *initialis*, quia reſpicit non ſolas pęnas peccati, ſed & injuſtitiam ejus, & facit, ut deteſtemur peccatum tam propter offenſam Dei, quam propter pęnas, quibus punitur a Deo; & dicitur initialis, quia ex parte venit ex quodam initio dilectionis Dei, quem hic incipimus amare; habet aliquid de ſervili, quia reſpicit pęnas, & aliquid de filiali, quia reſpicit injuſtitiam peccati erga Deum, quem offendit; & propter utramque illam rationem abſtinemus a peccato, & dolemus de præteritis.

CONCLUSIO

ATtritio, *ſeu pœnitentia ex timore nude ſervili, ſeu ex timore pœnarum, quibus peccatum punitur a Deo, eſt bona, & ſalutaris.* Eſt de fide contra Janſenium, qui pluribi docet: *nullum opus bonum, hoc eſt ſine peccato, fieri ab homine poſſe, niſi ipſa juſtitia præcepti delectat animam... Ipſa vero præcepti juſtitia delectari non eſt alud, quam opus bonum, hoc eſt ſine peccato, ad finem, in quem referri vera ſapientia præcipit, hoc eſt in Deum propter ſe dilectum referatur.* Idem docuerat antea Bajus, (1) dicens, quod *non eſt vera legis obedientia ſine charitate.*

Prob. 1. ex Scoto, (2) qui pęnitentiam approbat, in qua peccatum conſideratur, *ut eſt contra legem divinam, ut impeditivum præmii, & inductivum ſupplicii.* Et deteſtationem peccati ex talibus motivis ponit inter diſpoſitiones ad gratiam.

Prob. 2. ex Concil. Trid. (3) *Si quis dixerit gehennæ metum, per quem confugimus ad miſericordiam Dei, de peccatis dolendo, vel a peccato abſtinemus, peccatum eſſe, aut pejores facere peccatores, Anath. ſit.* Certe ſi non eſt peccatum, nec pejores facit peccatores; ergo eſt bonus actus, & facit meliores, quia non facile admittunt actus indifferentes.

Con-

(1 *Prop.* 16. (2) *d.* 14. *q.* 2. *N.* 15. (3) *Seſſ.* 6. *can.* 8.

Confir. ex eodem docente , (1) *Attritionem , quæ ex gehennæ metu communiter concipitur , ſi voluntatem peccandi excludat cum ſpe veniæ , non ſolum non facere hominem hypocritam , & magis peccatorem , verum etiam donum Dei eſſe , & Spiritus Sancti impulſum*. Et infra anathematizat dicentes (2) hunc *non eſſe verum , & utilem dolorem , nec præparare ad gratiam* , &c.

Confir. 2. ex Concil. Senon. an. 1528. in quo damnatur hæc propoſitio : *Non licet inducere homines per timorem ad pœnitentiam*. Niſi enim hæc pœnitentia eſſet bona , & utilis , non liceret ad eam inducere peccatores.

Confir. 3. ex cenſura hujus propoſitionis per Alex. VIII. qua dicebatur , quod *attritio , quæ gehennæ , & pœnarum metu concipitur ſine dilectione benevolentiæ Dei propter ſe , non eſt bonus motus , & ſupernaturalis.*

Prob. 3. ex Script. quæ commendat hunc timorem , ut cum dicit : (3) *Timor Domini principium ſalutis*. Et , *Timor Domini expellit peccatum*; quia diſponit ad gratiam ; & apud Iſaiam . (4) *Concepimus , & quaſi parturivimus , & peperimus ſpiritum : ſalutes non fecimus in terra* . LXX. legunt , *A timore tuo Domine concepimus, & pœnitentiæ ſalutaris*, &c. Et David orabat : (5) *Confige timore tuo carnes meas: a judiciis enim tuis timui* . Et Concilium Trid. adducit exemplum Ninivitarum, qui *hoc timore utiliter concuſſi ad Jonæ prædicationem, plenam terroribus pœnitentiam egerunt*. Et denique Chriſtus (6) illum timorem non ſuaderet, niſi bonus eſſet . *Timete eum , qui poteſt perdere corpus , & animam in gehennam*.

Prob. 4. ex Patribus. Nam Clem. Alex. hunc timorem vocat fidei coadjutorem . S. Ambroſ *Clavam animæ fluctuantis* . Tertull. (7) *fundamentum ſalutis* . Et S. Auguſt. (8) *Cum per timorem continet ſe a peccato , fit conſuetudo juſtitiæ ; & incipit , quod durum erat , amari , & dulceſcit Deus , & jam incipit homo juſte vivere* . Et alibi , *modo cum dicis , gehennam timeo , æternum puniri timeo , quid dicturus ſum? male times? Non audeo , quandoquidem ipſe Dominus ab-*

lato

(1) *Seſſ.* 14. *c.* 4. (2) *can.* 5. (3) *Eccl.* 2.
(4) *Iſa.* 26. (5) *Pſ.* 118. (6) *Matth.* 10.
(7) *De cult. fœm.* (8) *ſer.* 18. *de ver. Ap.*

lato timore, ſubjecit timorem; & ait: nolite timere eos, qui occidunt corpus, ſed eum timete, qui poteſt corpus, & animam occidere.... Ita dico vobis, eum timete. Cum ergo Dominus timorem incuſſerit, & vehementer incuſſerit, dicturus ſum ego, male times? ergo ita non dicam; plane time; nihil melius times. Et alibi, (1) *Cum timetur pœna, quam minatur, dicitur amari præmium, quod pollicetur, & ſic per timorem pęnæ bona vita retinetur.* Quid utilius, quam timor, quo deperditur habitus peccati, & contrahitur conſuetudo, & habitus juſtitiæ? ergo ex Patribus bona, & ſalutaris eſt pœnitentia ex illo timore.

Prob. denique: nam actus ſpei, quo ſperamus Beatitudinem, & quidquid ex illo motivo facimus, bonum eſt, & utile; ergo & actus pœnitentiæ ex timore amittendi beatitudinem illam, & incurrendi æternam damnationem: nam hæc ad eandem virtutem pertinet ſpei.

Objic. 1. ex Script. Quod fit ex metu, non poteſt fieri ex charitate, nec eſt compatibile cum illa; ſed quod opponitur charitati, non poteſt eſſe bonum; ergo nec pœnitentia ex illo timore. Maj. patet: (2) *Timor non eſt in charitate; hæc foras mittit timorem.*

Reſp. diſt. maj. quod fit ex timore mundano, carnali, & ſerviliter ſervili, con. ex timore ſimplici pœnarum, neg. maj. & conſ. nam iſte non opponitur charitati, ſed ad illam diſponit. Cedit quidem charitati; non ex contrarietate, ſed ſicut imperfectum cedit perfecto, qualis eſt charitas. *Timor non eſt in charitate, ſc. perfecta; ſed in qua charitate? non in incboata; in qua ergo? Sed perfecta charitas foras mittit timorem,* ait Auguſt. (3) *Ergo incipiat timor; quia initium ſapientiæ timor Domini. Timor quaſi locum præparat charitati,* &c. *Sed ille venit, ut exeat,* &c.

Inſt. Ille timor non excludit voluntatem peccandi; ſed eam retinet virtualiter; ergo non eſt utilis. Prob. ant. ex Auguſt. (4) *Timor, quo non amatur juſtitia, ſed timetur pęna, ſervilis eſt; carnalis eſt; vivit enim peccandi voluntas, quæ tunc apparet in opere, quando ſperatur impunitas. Cum vero pœna creditur futura, latenter vivit: vivit tamen. Mallet enim licere, &*

 dolet

(1) *ſer.24.de tem.* (2) *Jo.* 4.
(3) *Tr.9. in Jo.* (4) *Ser.15. Pſ.118.*

dolet non licere, quod lex vetat, &c. ergo ille timor non excludit, ſed fovet voluntatem peccandi, ex Auguſt.

Reſp. neg. ant. & conſ. prob. Nam Auguſtinus loquitur de timore cum ſervilitate, non de iſto, qui facit vere odire peccatum propter pęnas, quas illud poſt ſe trahit, & ſic diſponit ad illud odiendum ob nobiliora motiva.

Objic. 2. Qui odit peccatum propter pœnas, pervertit ordinem rerum; plus timet malum pęnæ, quam culpæ; ergo illa attritio eſt perverſa. Prob. ant. ex vulgari axiomate*: propter quod unumquodque tale, & illud magis*; ſed tunc attritio odit peccatum propter pœnam; ergo magis odit pœnam.

Reſp. neg. ant. & diſt. min. propter pœnam, ut motivum immediatum, con. ut finem ultimum, & principalem, neg. min. nec enim in hoc ſenſu valet axioma nec in moralibus, ut diximus: alioqui non liceret orare Deum pro ſanitate corporali, aut aliis bonis temporalibus, quia hæc cenſerentur præferri ſpiritualibus, & ſupernaturalibus, quales ſunt actus Religionis, & orationes, & finis ultimus, & principalis per hanc attritionem intentus eſt Deus per pœnitentiam placandus, ne puniat.

Inſt. Sic attritus non cogitat de alio fine præter exemptionem pœnarum; ergo hæc eſt finis ejus principalis, & ultimus.

Reſp. diſt. ant. non cogitat actu formaliter, & explicite, con. virtualiter, & implicite, & quaſi habitu, neg. ant. non enim ſperaret per illam vitare pœnas, niſi ſperaret placare Deum, & ei reconciliari, & vitare damnationem.

Objic. 3. talis attritio de ſe non deteſtatur omnia peccata; ergo non eſt utilis. Prob. ant. cum magis odiat pœnas, quam peccata, ſic diſpoſitus eſt homo per eam, ut vellet peccare, ſi poſſet vitare pœnas; ergo non odit peccata.

Reſp. neg. utrumque ant. Imo ſicut omnia peccata inducunt illas pœnas, ideo omnia deteſtatur. Et illa diſpoſitio implicat in terminis, niſi homo deſipiat. Quomodo enim poſſet velle peccare potius, quam damnari, dum reſpicit damnationem connexam neceſſario cum peccato? Denique per attritionem ipſam

dolet,

dolet, quod maluerit peccare, quam vitare reatum damnationis.

Objic. 4. Si non eſſet pœna talis, homo vellet peccare; ſicut fur, niſi timeret crucem, vellet furari; ergo attritio non odit peccatum, ſed ſolam pœnam. Prob. ant. ex Auguſt. qui adducit illud exemplum furis.

Reſp. diſt. ant. ſi ſit timor ſerviliter ſervilis, con. ſi ſine ſervilitate, ſed nude propter pœnas, neg. antec. nec de iſto valet exemplum furis. Nam attritus ex fide novit ſe non poſſe latere, nec vitare pęnas. Deus enim tam videt, & reſpicit ad cor hominis, quam ad manum ejus, tam punit voluntatem furandi, quam furta. Hæc magis patebunt ex ſequenti.

QUÆSTIO VI.

An ſimplex attritio ex metu gehennæ, aut turpitudinis peccati conſideratione ſit diſpoſitio ſufficiens ad juſtificationis gratiam obtinendam in Sacramento Pœnitentiæ.

HÆc quæſtio eſt hodie famoſiſſima, & in ea non tepide diſputant Theologi inſignes, quorum alii abſolute volunt contritionem perfectam ex vera charitate, ut Doctor quidam Anonymus Author libri, *de la contrition neceſſaire pour la remiſſion des pechez dans le ſacrament de Penitence*. Et ante ipſum Joan. Lauroyus *de mente Concilii circa contritionem*. Chriſtianus Lupus, & Fervaquez, Queraſc. Epiſc. Caſtorienſis; & noviſſime P. Juvenin. in commentario Hiſtor. & dogmat. de Sacramentis, a pag. 544. & id docebat Janſenius.

Alii volunt ſaltem aliquod initium dilectionis Dei, ita ut non ſufficiat attritio pura ex illo timore pœnarum; ſed communior opinio ſtat pro hac attritione, modo ſit ſupernaturalis.

Moneo autem in hac famoſa controverſia cavendum eſſe ab ullis cenſuris inter partes adverſas, ſub pęnis ab Alexandro VII. interminatis, an. 1667. Prohibet enim, ne diſputantes, aut ſcribentes *audeant alicujus cenſuræ, alteriuſve injuriæ, aut contumeliæ nota taxare alterutram ſententiam, ſive negantem ne-*

neceſſitatem alicujus dilectionis Dei. In attritione ex metu gehennæ, quę excludat voluntatem peccandi. *Quæ hodie inter ſcholaſticos communior videtur; ſive aſſerentem dictæ dilectionis neceſſitatem, donec ab hac S. Sede fuerit aliquid hac in re definitum.* Cui decreto profiteor me velle obedire, quidquid ex calamo irrepſerit, contentus notare partem, cui adhæreo, dici a Pontifice communiorem inter ſcholaſticos hodiernos.

CONCLUSIO.

Attritio ex timore pęnarum a Deo infligendarum, vel ex turpitudinis peccati conſideratione concepta, ſine ullo motivo amoris Dei explicito, & formali veræ charitatis, ſufficit ad obtinendam gratiam juſtificantem in ſacramento pœnitentiæ.

Prob. 1. ex Scoto cit. (1) in præcedenti, ubi plus videtur tribuere huic attritioni. Et infra, ubi dicit, quod *abſolutio non eſt utilis, niſi præcedat in confitente aliqua contritio, vel attritio ... Sufficit enim, quod aliqua diſplicentia, licet informis* (qualis eſt hæc attritio) *præcedat, & tunc ille capax eſt abſolutionis Sacramentalis; & per illam fit contritio.* Item clarius, (2) *Sacramentum pęnitentię poteſt digne recipi ab attrito, & hoc tanta attritione, quæ non ſufficeret per modum meriti* (ut ſufficit contritio) *ad juſtificationem ſuſcipiendam in termino attritionis. Et ſecundum hoc patet, quomodo ſacramentum hoc eſt inſtrumentum ad gratiam primam, ſicut diſpoſitio prævia*; ergo &c.

Prob. 2. ex Concil. Trid. docente, (3) quod attritio, *quæ ex conſideratione turpitudinis peccati, vel ex gehennæ, & pęnarum metu concipitur, ſi voluntatem peccandi excludat, cum ſpe veniæ .... eſt donum Dei, & Spiritus S. impulſus, quo pœnitens adjutus, viam ſibi ad juſtitiam parat, & quamvis ſine ſacramento Pęnitentiæ per ſe perducere ad juſtificationem nequeat, eum tamen ad Dei gratiam in ſacramento pęnitentiæ impetrandam diſponit*; ergo ex Concilio attritio iſtâ ſufficit ad remiſſionem peccati in ſacramento, quamvis nullum actum, vel motivum formale charitatis includat.

Con-

(1) *d.*16.*q.*1.*E.*6. (2) *d.*19.*A.*23. (3) *Seſſ.*14.*c.*4.

Confir. 1. ex can. cit. (1) ubi anathematizat eos, qui dixerint illum non eſſe verum, & utilem dolorem, nec præparare ad gratiam: nam illa præparatio vana eſſet, ſi non aliter prepararet, quam mediante contritione, & charitate: non dicit, quod præparet ad charitatem, vel contritionem, ſed ad gratiam immediate cum Sacramento: ſemper enim poni debet effectus immediatior, quando volumus clare, & perfecte docere.

Confir. 2. Nam hæc attritio debet participare de illa contritione generica, quam Concilium ponit primo loco inter actus pœnitentis: nam contritio, quam dicit perfectam ex charitate, juſtificat extra ſacramentum, & cum ſolo ejus voto; ſed non ſic participaret de illa contritione, niſi ſufficeret ad gratiam in ſacramento: ergo ex Concilio hæc ſufficit. Prob. maj. debet eſſe *animi dolor, ac deteſtatio de peccato commiſſo, cum propoſito non peccandi de cætero, & fiducia divinæ miſericordiæ, ac voto præſtandi cætera.* Et de facto præſtat ea, quæ ad hoc ſacramentum rite ſuſcipiendum requiruntur; ergo &c.

Vide alios textus ex eodem Concilio in opuſculo noſtro Gallico de attritione ſufficienti ex cap. 20. & ſeq.

Dices, Concilium docere quidem, quod attritio iſta diſponit, ſed remote, non proxime; nec quod ſola ſufficiat cum ſacramento.

Contra 1. Nam niſi tenebras velint afferre luci, Concilium dicit eam diſponere ad gratiam in ſacramento impetrandam, nullo alio medio requiſito, præter ſacramentum; ergo niſi velit tricas ſerere in verbis, hæc diſpoſitio eſt immediata in ſacramento. Probat. conſ. nam ſi intervenire deberet contritio ex charitate, attritio non bene diceretur diſponere cum ſacramento, quandoquidem contritio cauſat gratiam extra ſacramentum, & antequam illud actu recipiatur; & ſic Concilium ſibi contradiceret, cum dicit *in ſacramento*, aut nugaretur: nam etiam extra, & independenter a Sacramento hæc attritio eſt actus bonus, & utilis, & diſponit remote ad gratiam, non proxime. Nam inquit, *ad juſtificationem ſine ſacramento per ſe perducere nequit, tamen viam ad juſti-*

(1) *can.* 5.

tiam parat, ſc. remote, donec accedat ſacramentum; ergo cum addit, quod in ſacramento diſponit, loquitur de diſpoſitione proxima, quam ante ſacramentum non habet.

Contra 2. (quod eodem recidit) Hæc attritio ſine ſacramento, & per ſe nequit perducere ad juſtificationem, *ſed viam parat ad eam*; ergo cum ſacramento perducit ad juſtificationem; alias non plus faceret cum ſacramento, quam ſe ſola, & ſine ſacramento; & ſic fruſtra hoc dicerent illi Patres.

Contra 3. nam Concilium præſcribit conditiones requiſitas, ut hæc attritio perducat ad gratiam, ſc. ut excludat voluntatem peccandi, ut ſit cum ſpe veniæ, & adſit ſacramentum actu, non autem in voto, ut dixit de contritione perfecta; nec ullam ibi facit mentionem de amore perfectæ, vel inchoatæ charitatis; ergo de mente Concilii attritio ſine illa charitate ſufficit cum ſacramento.

Dices 2. illa ſola verba ſufficiebant ad intentum Concilii contra Lutherum, & Calvinum damnantes pœnitentiam ex timore.

Contra. Nam Hæretici non diſputabant, niſi de bonitate hujus attritionis, quam dicebant facere hominem hypocritam, & magis peccatorem; ergo ad intentum Concilii ſufficiebat probare, ut probat exemplo Ninivitarum, quod attritio ex timore non facit hypocritam, nec magis peccatorem, ſed *eſſe donum Dei*, &c. ergo cum addit ulteriores effectus, & conditiones ejus, vult etiam docere fideles efficaciam illius in ordine ad ſacramentum.

Confir. hoc ex terminis patet Concilium ibi tradere voluiſſe exactiorem, & pleniorem hujus ſacramenti efficaciam, & naturam; ſed hoc non ita præſtaret, niſi doceret de omnibus neceſſariis ad effectum ejus. ergo per verba citata docet, quæ ſufficiant ex parte pœnitentis ad effectum hujus ſacramenti, ſc. ad juſtificationem.

Confir. 2. Nam poſtquam Patres Concilii probarunt efficaciam attritionis ex metu pœnarum exemplo Ninivitarum, *addunt*, *quod falſo quidam calumniantur Catholicos ſcriptores, quaſi tradiderint ſacramentum pœnitentiæ abſque bono motu ſuſcipientium gratiam conferre, quod nunquam Eccleſia docuit, nec ſenſit*;

Digitized by Google

ſit; ergo ex doctrina Eccleſiæ ſacramentum hoc confert gratiam cum hac attritione, & hæc ſufficit in ſacramento. Prob.conſ. dicit *bonum motum eſſe Spiritus S. impulſum*, & *utilem dolorem*, & quod cum illo ſacramentum dat gratiam; agit, inquam, de pœnitentia ex motu, quem reſpuunt hæretici, & pró quo calumniantur ſcriptores Catholicos: non enim reſpuebant pœnitentiam ex motu charitatis; ergo &c.

Dices 3. Concilium non dixit contritionem hanc diſponere ad gratiam *in Sacramento*, ſed *cum Sacramento*; quia diſponit tantum ad recipiendum ſacramentum, in quo excitatur contritio.

Contra 1. quia ſi putaret per ſacramentum excitari contritionem, qua mediante confertur gratia, hoc debuiſſet docere hæreticos, ut rejiceret illam calumniam; quia iſti non negant contritionem eſſe bonum motum. 2. hæc diſtinctio, *in ſacramento*, & *cum ſacramento*, eſt prorſus vana, & extra mentem Concilii: nam *cum ſacramento*, opponit, *ſine ſacramento*, ſine quo dicit hanc contritionem non perducere ad gratiam; ergo cenſet, quod *in ſacramento*, ſeu *cum ſacramento* perducit ad gratiam. 3. Quia hæc attritio non poteſt diſponere, & ſufficere ad ſacramentum recipiendum, quin diſponat ad gratiam ejus: non enim licet recipere ſacramentum cum obice ad effectum ejus.

Prob.3. ex aliis Conciliis, quæ ample citavimus in prædicto opere, quatenus illa tribuunt ſacramento pœnitentiæ, ſicut & baptiſmi vim juſtificandi ex opere operato; quod etiam docet idem Trident. ſed hoc non eſſet verum, ſi hoc ſacramentum recipi non poſſet ſine actu veræ charitatis, & cum ſola attritione: nam juſtificatio eſſet effectus charitatis potius, quam ſacramenti, ſaltem ex opere operato; quia charitas in contritione cauſat gratiam, priuſquam hoc ſacramentum actu recipiatur, & tunc non exiſtit in opere, ſed ſolum in voto ergo &c. Prob. maj. 1.ex Concil. Nicæno dicente (1) de Baptiſmo, *deſcendit, qui baptizatur, reus peccatorum, & obnoxius ſervituti corruptionis; & aſcendit liberatus*. Non deſcenderet, non ſuſciperet baptiſmum reus, ſi neceſſario præcederet contritio juſtificans. 2. Concil. Arauſic. rela-

(1) 26.*q*.6. *Quire*.

tum in can. præcipit dari pœnitentiam iis, qui petierunt eam, ſaltem nutu; non enim exigit ſigna veræ contritionis. (1) *Statutum eſt baptizari, aut pœnitentiam accipere poteſt, ſi voluntatis præteritæ teſtimonium habet.* 3. Idem docet Triburicenſe an. 895. citans Carthagin. IV. & Epiſt. Cœleſtini I. ſc. quod *negare pœnitentiam periclitanti eſt mortem morienti addere*; ergo non expectatur perfecta contritio, ſed ſufficit aliquod ſignum pœnitentiæ, quod non excedit attritionem. 4. Concil. Senon. an. 1528. damnat hanc propoſitionem: *Non licet inducere homines per timorem ad pœnitentiam.* Hæc ſatis vera eſſet, niſi attritio ſufficeret cum ſacramento, quia eſſet inutilis; ſed neceſſaria eſſet cōtritio; ergo &c. Conc. Colonienſe 1536. dicit, quod *pœnitentiæ ſacramentum potiſſimum in abſolutione presbyteri conſiſtit, qua ille ex virtute verbi, & clavium.... peccatorem pœnitentem .... a peccatis abſolvit*; ergo efficacia ſacramenti non pendet a contritione, quæ per ſe remitteret peccatum, non autem abſolutio ſacerdotis. Quod clarius dicit (2) pro attritione, addens, quod *pœnitentiæ tunc recte prædicatur, cum arguuntur ſcelera, & incutitur populis timor iræ, indignationiſque, ac juſti judicii Dei .... ſubinde vero miſcendum eſt oleum, ut ex animo, vereque territis, ac converſis promittatur gratia*; ergo illi pœnitentiæ, cui promittitur gratia, non proponuntur niſi motiva puræ attritionis; & denique totam gratiam remiſſivam tribuit *virtuti ſacramenti per abſolutionem*. Quod non eſt verum, ſi adſit contritio ex perfecta charitate, quia hæc per ſe juſtificat ſine ſacramento in re.

6. Item colligitur ex aliis Conciliis, quibus tota efficacia hujus ſacramenti tribuitur verbis abſolutionis ſacerdotalis ob eandem rationem. 7. ex cap. *presbyter*, ubi Julius I. dicit, (3) quod *ſi presbyter pœnitentiam morientibus denegaverit, reus erit animarum*; ergo poteſt hoc ſacramentum recipi utiliter ſine contritione perfecta, ſed cum imperfecta. Probat. conſ. illi morientes vel habent contritionem perfectam, vel ſolam attritionem. Si 1. ergo presbyter illis negans abſolutionem non eſt reus animarum: nam illæ ſal-

(1) *Jo.2.con.* (2) *p.7. a.30.*
(3) *c. 26.*

ſalvantur ex vi contritionis ſuæ cum voto ſacramenti. Si 2. ergo merito eis negat ſacramentum, quia non habent debitam diſpoſitionem, ſed ex ſe ipſis peribunt. 8. ex *cap. firmiter* dicitur, (1) quod *ſi poſt ſuſceptionem baptiſmi quiſquam fuerit prolapſus in peccatum, per veram pęnitentiam ſemper poterit reparari.* Nam hæc reparatio non tribueretur ſacramento, ſed contritioni. 9. Denique Sixtus IV. damnat hanc propoſitionem Petri de Oſma, *Peccata mortalia quoad culpam, & pęnam alterius ſæculi ſola contritione deleri abſque confeſſione;* ſed hæc non eſſet adeo falſa, vel erronea, ſi ſemper deberet præcedere contritio perfecta ex charitate, quia hæc ſemper remitteret culpam, & pęnam alterius vitæ; ergo &c.

10. In idem fuit damnatio iſtarum in Bajo. (2) *In omnibus pœnitentibus ante ſacramentum abſolutionis, & in catechumenis ante baptiſmum eſt vera juſtificatio, ſeparata tamen a remiſſione peccatorum.* Sed 1. p. huius propoſitionis eſſet vera, ſi ſemper catechumeni, & pœnitentes deberent habere contritionem, aut receptionem baptiſmi, vel abſolutionis; ergo vel attritio ſufficit, vel illa propoſitio quoad 1. p. eſt vera. Idem eſt de iſta: (3) *Peccator pęnitens non vivificatur miniſterio ſacerdotis abſolventis, ſed a ſolo Deo, qui pœnitentiam ſuggerens vivificat.... miniſterio autem ſacerdotis ſolus reatus tollitur.* Nam prima pars eſſet ſimiliter vera, vivificaretur ſemper ex vi contritionis a ſolo Deo: nam inquiunt adverſarii, ex Innocentio III. (4) *Peccatum prius remittitur per compunctionem cordis a Deo, quam pronuntietur per confeſſionem ab homine;* & ex Alenſi. *Abſolutio gratiam ſupponit; nunquam enim ſacerdos abſolveret quemquam, de quo non præſumeret, quod eſſet abſolutus a Deo.*

11. Ex aliis cenſuris per univerſitates Theologicas, ut in Pariſieſi (5) an. 1638. dictum eſt contra P. Sequenot. *Quæ tradit Author de Attritionis inſufficientia, & contritionis ex perfecta charitate abſoluta neceſſitate ad recipiendum ſacramentum pęnitentiæ; & quæ addit, & approbat de abſolutione, quod nihil aliud ſit, quam declaratio juridica peccati jam remiſſi, damna-*

(1) *de SS. Trin.* (2) *Prop.* 35.
(3) *Prop.* 58. (4) *Contr. neceſs. p.* 241.
(5) *Ibid. p.* 248.

vit quoque facultas, & cenſuit has propoſitiones eſſe quietis animarum perturbativas, communi, & omnino tutæ praxi Eccleſiæ contrarias, efficaciæ ſacramenti imminutivas; inſuper temerarias, & erroneas; ergo ex mente illorum Theologorum, attritio, quæ non continet actum, aut motivum charitatis, nec per conſequens juſtificat, nec ad Juſtificationem ſufficit extra ſacramentum actuale: ſufficit eum, & in ſacramento.

12. Ex Catechiſmo Concilii, quippe ex ejus doctrina, & deciſionibus concinnatus eſt juſſu Pii V. Nam 1. docet, (1) quod *Chriſtus hoc ſacramentum inſtituit, quo per ſacerdotis abſolutionem peccata nobis eſſe remiſſa conſideremus*; ergo non remittuntur ex vi contritionis ante abſolutionem, nec ad hanc recipiendam neceſſaria eſt contritio ex vera charitate: quia ex Concilio hæc juſtificat ante acceptam abſolutionem. Ideo addit, quod *abſolutio ſacerdotis verbis enuntiata, remiſſionem illam peccatorum ſignat, quam in anima efficit*. 2. Docet differentiam poteſtatis ſacerdotum noſtrorum ab antiquis eſſe in eo, quod olim in veteri lege *ſacerdotes teſtimonio ſuo aliquem liberatum a lepra dumtaxat pronunciabant, ſed noſtri vere, tanquam Dei miniſtri abſolvunt*; ſed hoc non facerent, ſi contritio perfecta, & de ſe juſtificans extrà ſacramentum, neceſſario præcederet abſolutionem ſacerdotis, ita ut pura attritio numquam ſufficeret; ergo &c.

3. Aſſignans conditiones contritionis requiſitæ ad effectum ſacramenti, nullam mentionem facit de motivo veræ charitatis: nam ſic eam definit poſt Concilium. „Eſt animi dolor, ac deteſtatio de peccato „commiſſo cum propoſito non peccandi de cætero, „&c.. ... Ex his colligi poterunt, quæ ad veram con„tritionem maxime ſunt neceſſaria, (*non dicit ad* „*perfectam, ſed veram*) neceſſe eſt peccata omnia, „quæ admiſimus, odiſſe, & dolere......2. Ut ipſa con„tritio confitendi, & ſatisfaciendi voluntatem con„junctam habeat. 3. Ut pœnitens vitæ emendandæ „certam, & ſtabilem cogitationem ſuſcipiat....4. Ut „ſatisfaciat, &c. 5. Condonatio injuriarum; ſed „nullibi vides neceſſitatem charitatis; ergo &c. Hæc

„ſunt

(1) *de Pœnit.* §. 2.

„ ſunt a fidelibus in contritione ſervanda. Cętera, quæ „ a fidelibus præſtãda ſunt, a Paſtoribus facile colligi „ poterũt, quę efficient quidẽ, ut in ſuo genere contritio „ ſit magis perfecta, & abſoluta, verum adeo neceſſa- „ ria non ſunt æſtimanda, ut ſine his veræ, & ſalu- „ taris pœnitentiæ ratio conſtare non poſſet; ſed illa omnia reperiuntur in attritione; ergo ex mente Concilii, & Eccleſiæ, quæ hunc cathechiſmum approbat, & tradit, pura attritio ſufficit in ſacramento ad remiſſionem peccati.

Confir. Nam hæc motiva ſuggerit paſtoribus prædicanda, ut in peccatum ſummum odium fidelium con- „ citetur, 1. quia ſumma illius fœditas, & turpitudo, „ 2. Quia graviſſima damna, & calamitates nobis af- „ fert; nam Dei benevolentiam, a quo ſumma bona „ accepimus, longeque majora expectare, & conſe- „ qui licebat, a nobis alienat, & ſummorum dolo- „ rum cruciatibus perpetuo afficiendos ſempiternæ „ morti nos addicit. Vide, quod non habet hic, niſi motiva puræ attritionis; ſed hæc non ita proponeret, ſi pœnitentiam hinc conceptam putaret inſufficientem cum ſacramento: nam *perfecta contritio eſt charitatis actio, quæ ab eo timore, qui filiorum eſt, proficiſcitur;* ergo &c.

Prob. 5. ratione. Quia ſi neceſſaria eſſet contritio perfecta, ſacerdos numquam remitteret peccata, nec iſtud ſacramentum diceretur mortuorum: quia numquam per ſe conferret 1. gratiam; ſed conſ. eſt falſum ex Scriptura, & fide; ergo &c. Probat. maj. nam per contritionem perfectam remittitur peccatum ante receptionem ſacramenti, & abſolutionem ſacerdotis; alioqui ex adverſariorum mente illud indigne ſuſciperetur; ergo numquam abſolutio, ſeu ſacramentum conferret 1. gratiam. Prob. ant. ex Concil. Trid. dicente, Contritionem, ſi charitatem perfectam eſ- „ ſe contingat, hominem Deo reconciliare, antequam „ hoc ſacramentum actu ſuſcipiatur.

Plura argumenta ex Script. Concil. Pat. & ratione Theologica dedimus in opere prædicto de atttitione ſufficienti.

Obiic. 1. ex Script. Peccator debet perfecte converti, & ex toto corde, & facere ſibi cor novum, ut veniam obtineat; ſed hoc non facit ſine amore Dei ex vera

charitate, quæ non eſt in attritione; ergo hæc non ſufficit ad remiſſionem peccati, etiam in ſacramento. Ma. patet ex innumeris textibus. (1) „ Cum quæſie„ ris Dominum, invenies eum, ſi tamen in toto cor„ de quæſieris. *Item*, (2) Convertimini ad me in to„ to corde veſtro, ... facite vobis cor novum, & ſpi„ ritum novum, &c. Prob. min. Nam attritio ex ſolo timore pœnæ non convertit ad Deum, ſed potius fugit eum, & juſtitiam ejus; non quærit Deum propter ipſum, ſed ut vitet pœnas peccati ſui; non exuit cor vetus, ſed retinet, & cum vetere Adam vult ſe abſcondere, ſc. habet cor ſervile, non filiale; ergo, &c.

Reſp. diſt. maj. debet converti perfecte, id. integre, ita ut nullus in eo remaneat affectus peccati, ſed illud ſyncere deteſtetur, con. perfecte, ita ut illud deteſtetur ex motivis perfectiſſimis, & actibus intenſiſſimis, neg. maj. nam Script. non exigit has perfectiones, ſed illam, qua prorſus ex omni affectu expellatur peccatum, & Deus ſyncere quæratur placandus, & id præſtat attritio chiſtiana.

Inſt. 1. Pœnitentia, qua placandus ſit Deus, debet illi placere; ſed non poteſt illi placere ſine charitate, quæ facit contritionem; ergo nec illum placare. Prob. min. ex Apoſtolo: (3) „ Si linguis Angelorum lo„ quar, & charitatem non habeam, factus ſum ve„ lut æs ſonans, &c. Qui non diligit, manet in morte, ſc. peccati.

Reſp. diſt. maj. Debet illi placere in ordine ad gratiam per ſacramentum obtinendam, conc. placere quaſi actus meritorius, & diſpoſitio immediata ad gratiam, neg. maj. & ant. nam Script. loquitur de neceſſitate charitatis in actibus noſtris, ut ſint meritorii, non de actibus, qui præparant ad ſacramentum, pro quo ſufficit tollere obicem gratiæ, quam iſtud debet conferre *ex opere operato*, & ex meritis Chriſti, quæ nobis applicat.

Inſt. 2. Qui dolet de peccato propter pœnas, aut fœditatem peccati, quærit ſeipſum potius, quam Deum: ergo non convertitur ad Deum. Prob. ant. quærit ſuam exemptionem a pœnis, aut ab infamia peccati: ergo &c.

Reſp.

(1) *Deut.* 4. (2) *Eze.* 18. (3) 1. *Cor.* 13.

Reſp. diſt. ant. Quærit ſeipſum, & exemptionem immediate, & explicite: con. unice, ultimate, & implicite: neg. utrumque ant. Nam etiam in attritione homo reſpicit implicite, & virtualiter peccatum, ut offenſam Dei, cujus iram, & vindictam demeretur, & timet, & deteſtatur illud, ut vitet pœnas, & iram placet, & iratum ſibi reconciliet, & jus ad beatitudinem recuperet. Amor enim beatitudinis cauſat odium damnationis, ac cauſarum ejus; nam omne odium venit ex amore; denique dum attritus vult ſacramentum gratiæ reconciliatricis, vult reconciliari.

Objic. ex Trident. (1) *Contritio fuit quovis tempore neceſſaria ad impetrandam veniam peccatorum*, & docet *eum, cui nulla eſt contritio, non vere abſolvi in hoc ſacramento*; ergo attritio non ſufficit etiam in ſacramento, ſed neceſſaria eſt contritio. Juenin. dicit, nos torqueri hoc argumento, ſed fallitur, nam facillime, & evidenter.

Reſp. diſt. ant. contritio ibi definita, quæ eſt genus ad perfectam, & imperfectam; con. contritio perfecta, & juſtificans per ſe extra ſacramentum, quæ eſt ſpecies contritionis illius, quam dicit neceſſariam, neg. ant. nec enim de hac ſpecie loquitur Concilium, alioqui ſibi contradiceret; dum adducit exemplum Ninivitarum, quorum pœnitentiam dicit fuiſſe *plenam* non amore, *ſed terroribus*: in quo videtur pura attritio. Idem patet ex aliis textibus ejuſdem Concilii ibidem, & alibi.

Inſt. 1. Analogum ſimpliciter prolatum ſumitur pro principali analogato: ſed contritio ex charitate perfecta eſt principale analogatum ſignificatum nomine contritionis; ergo de iſta debet intelligi Concilium.

Reſp. Juenin. forte non vidiſſe hoc ſuum argumentum nimis probare: probaret enim contritionem perfectam eſſe abſolute, ac ſimpliciter neceſſariam, quia hæc eſt principale analogatum. Ejus vero neceſſitatem abſolutam non admittit ille author.

Reſp. 2. neg. ſuppoſitum maj. ſc. contritionem ab initio capitis illius deſcriptam dici analogice de his ſpeciebus, nam illis convenit prorſus univoce.

Reſp. 3. diſt. maj. niſi loquens ſe explicet de aliis

(1) *Sſ.* 14, *c.* 4.

analogatis, con. ſi indicet ſe complecti alia analogata, neg. maj. & conſ. nam aperte docet illam aliam contritionem, quæ dicitur imperfecta, & attritio, *diſponere ad gratiam in ſacramento impetrandam.*

Inſt. 2. Contritio, quam requirit Concilium, diſponit ad juſtificationem; ſed non poteſt ſic diſponere ſine amore Dei ex vera charitate, quam non habet attritio noſtra; ergo hæc non ſufficit ad mentem Concilii. Prob. maj. contritio illa eſt, *quaſi materia ſacramenti;* ergo diſponit &c.

Reſp. diſt. maj. Diſponit in ſacramento, vel extra, conce. maj. & neg. min. extra ſacramentum ſemper, neg. maj. & conſeq. contritio illa diſponit ad gratiam extra ſacramentum, quando contingit eam eſſe charitate perfectam, & in ſacramento, quando concipitur ex metu pœnarum, &c. ut attritio, quod clarum eſt in textu, niſi cęcutire velis ad lucem.

Reſp. 2. diſt. min. ſine amore aliquo, ſc. charitatis, aut ſpei, aut Religionis, vel alterius virtutis Chriſtianæ, con. ſine amore veræ charitatis, neg. min. nec enim id ſomniavit Concilium in attritione, quam dicit diſponere ad gratiam in ſacramento.

Inſt. 3. Concilium damnat, qui dixerit, *hominem ſine præveniente Spiritus S. inſpiratione ..... poſſe credere, ſperare, diligere, aut pęnitere, ſicut oportet* ad gratiam; ſed ibi loquitur de juſtificatione in ſacramento penitentiæ, & requirit dilectionem Dei; ergo pęnitentia non ſufficit in ſacramento ſine charitate.

Reſp. neg. 1. p. min. Nam Concilium ibi loquitur de juſtificatione abſolute, ſive in ſacramento, ſive extra illud, & de diſpoſitionibus ad eam requiſitis, ſive implicite, & virtualiter, ſive explicite, & formaliter, nec determinat omnes, & ſingulos illos actus debere ſemper adeſſe explicite: v. g. in ſacramento pœnitentiæ non ſemper eliciuntur explicite actus fidei; ergo ita eſt de actu charitatis: ſupponit, quod pœnitentia ſupponat fidem, & ſpem habitualem, ſine qua nec pœniteret homo, nec confiteretur, nec ſumeret ſacramentum. Idem eſt de dilatione, nec enim quæreret ſibi placare Deum, niſi velet eum habere amicum, & benevolum. Nos autem hic loquimur de Attritione quoad actus explicitos.

Objic.

Objic. 3. ex eodem Concilio, contritio neceſſariæ includit *propoſitum non peccandi de cætero, & fiduciam divinæ miſericordiæ impetrandæ, & votum præſtandi cętera, quæ ad ſacramentum rite ſuſcipiendum requiruntur*; ſed hæc haberi non poſſunt ſine aliquo vero amore Dei, qui non eſt in attritione ex metu, vel ex timore fœditatis peccati; ergo non ſufficit attritio iſta. Prob. min. propoſitum non peccandi, ſed præſtandi illa omnia includit propoſitum ſervandi mandata, quorum primum, & maximum eſt amor Dei ſuper omnia; ergo &c.

Reſp. diſt. utramque min. includunt virtualiter, & implicite; con. explicite, & formaliter; neg. min. & conſ. nec enim negamus, quin homo eliciens illam attritionem ſit ita diſpoſitus, ut ſi hæc ei venirent in mentem, etiam illa amplecteretur; ſed negamus, quod ex mente Concilii, hæc ſemper neceſſaria ſint explicite in attritione, ut juſtificet cum ſacramento; neque ad veram pœnitentiam ex natura rei.

Objic. 4. Concilium ſumit nomen contritionis in ſenſu Scripturæ, & Theologorum antiquorum; ſed iſti ſumebant illud nomen pro contritione perfecta; ergo &c. Prob. min. nam inquit Vega. (1) *In uſu eſt contritio non tantum apud ſcholaſticos, ſed in translatione Scripturæ, & apud graves, & antiquos Eccleſiæ Doctores .... non ſine cauſa non qualiſcumque dolor de peccatis, ſed perfectus tantum, & ſufficiens ad juſtificationem, Contritio dicitur*. Et Dom. Soto. (2) *Nomine contritionis univerſis tum Patribus, tum Theologis Scholaſticis venit intelligendus actus pęnitentiæ perfectus, quo peccata remittuntur*. Iſti duo interfuerunt Concilio.

Reſp. neg. min. & ant. Nam, ut dictum eſt, Script. Patres, & Theologi loquuntur de pęnitentia, & contritione ſatis indifferenter, modo vera ſit, & ad gratiam diſponat. Quoad vetus Teſtamentum non eſſet mirum, ſi loqueretur de perfecta, quia tunc erat pro adultis ſola via ad juſtificationem; illa ſola debebat juſtificare. Patres autem hortantur ad pœnitentiam perfectiorem, & ex motivis nobilioribus; ſed tamen ubique magis ordinarie ſuadetur pœnitentia

(1) *In Concil. Triden. l. 13. cap. 17.*
(2) *L. 2. de nat. c. 14.*

tia ſub motivis attritionis, ſc. proponendo pœnas, & præmia. Denique in opere citato fuſe demonſtravimus Contritionarios imponere Patribus, & Theologis toto libro 2.

Quantum ad Sotum, & Vegam non vacat percurrere illorum dicta; interim per eos liceat nobis ſtare verbis Concilii, prout intelliguntur communiter a Theologis.

Objic. 5. ex Auguſtin. pœnitentia ex ſolo timore penæ non excludit voluntatem peccandi, ergo nec attritio. Prob. ant. *Inaniter putat ſe eſſe victorem peccati, qui pœnæ timore non peccat; quia & ſi non impletur foris negotium malæ cupiditatis; ipſa tamen mala cupiditas intus eſt hoſtis*; & alibi aperte dicit: *Sub lege eſt, qui timore ſupplicii, quod lex minatur, non amore juſtitiæ, ſe ſentit abſtinere ab opere peccati. Nondum alienus eſt a voluntate peccandi*, &c. alibi comparat iſtam mulieri, quæ ceſſat adulterari, ne videatur, & puniatur a viro; ſed ſemper retinet appetitum adulterandi. Item & Lupo, qui abſtinet a rapina ovium metu canum, non deponit appetitum; ergo ex Auguſtino attritio ex metu non excludit voluntatem peccandi.

Reſp. diſt. ant. Ex ſolo metu ſerviliter ſervili penarum; con. ex ſolo metu ſine affectu ſervilitatis; neg. ant. & 2. conſ. nam Auguſtinus loquitur de metu ſerviliter ſervili, qui ultimate ſiſtit in fuga pœnarum; non de noſtro, qui in fuga pœnarum quærit placare Dominum, & illi reconciliari, quod facere non poteſt, ſi retineat minimum affectum peccati.

Inſt. ex eodem; *penitentiam certam non facit niſi odium peccati, & amor Dei*, & alibi: *ſi non deſiſtant a peccato habendo charitatem....nihil eis prodeſt*. Idem docet Apoſtolus; (1) *ſine charitate nihil ſum*, &c. Joannes; (2) *Qui non diligit, manet in morte*; ergo Attritio ſine amore non valet.

Reſp. diſt. conſ. Sine charitate implicita, vel explicita; actuali, vel habituali; comitante, aut ſequente; perfecta, vel imperfecta: con. ſine actuali explicita, & perfecta; neg. conſ. nec enim id vult Auguſt. nec Apoſt. nec Joannes. Attritio vero non excludit talem amorem, ſed potius ad eum tendit ultimate, ut diximus.

(1) *Ser. tēp.* 21. *civ.* 27. (2) 1. *Jo.* 3.

Digitized by Google

Objic. 6. Sicut ſtatus legis Euangelicæ eſt nobilior ſtatu legis naturæ, & Moſaicæ, ſic exigit media nobiliora ad finem: ſed contritio ex charitate fuit medium nobilius juſtificationis in illis ſtatibus; ergo a fortiori in noſtro. Charitas autem *opus perfectum habet*.

Reſp. diſt. min. Nobilius præciſe ratione charitatis, & comparative ad aliqua motiva explicita attritionis: con. abſolute, & ſimpliciter ſecundum omnia, quæ includit attritio virtualiter, nego min. nam hæc includit efficaciam Sacramenti, quam iſtud habet ex inſtitutione, & meritis Chriſti, & tendit in eundem finem ultimum ex iiſdem auxiliis gratiæ, ex eadem fide, & ſpe, in his autem non cedit illi contritioni Patriarcharum, ſi non excedit.

Objic. 7. ex Scoto. Pœnitentia in extremis eſt dubia, quia procedit ordinarie ex timore pœnarum. Nam inquit cum Auguſtino, *oportet non ſolum timere judicem, ſed diligere. Arbitrii enim libertatem quærit, ut dolere poſſit commiſſa non neceſſitatem; charitatem, non timorem, Non ergo timeat pœnam, qui pęnitet, ſed anxietur pro gloria*. Et S. Bonaventura, qui pœnitentiam ex timore laudat, addit; *propter illum timorem ceſſat homo a peccatorum perpetratione, licet non omnino ceſſet a voluntate ... Nam voluntas peccandi manet in habitu, & radice: quia deformitas eſt circa timentem*; ergo attritio ex metu pœnarum non excludit omnino voluntatem peccandi; ergo non ſufficit nequidem cum ſacramento, &c.

Reſp. neg. ant. Scotus enim ibi non loquitur ad propoſitum præſens, ſc. de attritione cum ſacramento, nec de amore charitatis, ſed ſpei, ſeu concupiſcentiæ, quo pœnitens *anxiatur pro gloria*. Loquitur de pęnitentia in extremis, ubi eſt minus libera propter morbi violentam, quæ turbat mentem, & cauſat metum mundanum potius, quam Chriſtianum. Eadem eſt mens Auguſtini.

S. Bonaventura loquitur de radice peccati, quod remanet quoad maculam, & reatum in tali pęnitentia, niſi adveniat ſacramentum, ut facit contritio ex charitate, & maxime ſi metus ſit cum ſervilitate, de qua dicit, *poteſt eſſe, quod aliquis ſerviliter timeat, & tamen metu illo non peccabit; bene vero ſi aliquis ſic timet pęnas, & timendo dolet, quod tales pęnæ in-*

Digitized by Google

infliguntur pro culpa, & actu etiam cupit peccare, ſi non eſſet pœna illa. Et hoc modo *ſerviliter eſt peccatum... Hoc autem non eſt ſemper, cum quis movetur timore ſervili, alioqui per uſum illius doni* (timoris) *magis ſe homo a gratia elongaret, quam præpararet* (ſe ad eam) *quod plane falſum eſt*; ergo cenſet attritionem ex metu præparare ad gratiam, ſi abſit ſervilitas, ſeu affectus ad peccatum; ergo tam ſanctus iſte, quam Scotus nobis favent. (1)

Inſt. Scotus docet, quod pœnitentia ex timore non eſt plene voluntaria; ergo nec bona. Prob. ant. nam loquens de pœnitente in extremis, & ex metu dicit, quod *difficile eſt tunc habere actum ſic circumſtantionatum*. Nam in iſtis, quibus imminet mors, *vel eſt maximus dolor, vel timor maximus, & utraque paſſio vehemens nata eſt impedire liberum uſum rationis, & voluntatis*. Et infra. *Ut diſplicentia valeat, oportet, ut ſit debite circumſtantionata*. Ut *ſc. ſit voluntaria propter Deum....* ergo attritio ex metu non eſt plene voluntaria, nec propter Deum, ergo nec ſufficiens ad gratiam.

Reſp. neg. 1. ant. & 2. conſ. Nam eſto, in illo ſtatu, ſc. in articulo mortis, & poſt vitam longam in peccatis, timor tum mortis, tum damnationis ſit vehemens, & minuat uſum rationis, & libertatis; tamen in noſtris caſibus non adſunt cauſæ illæ turbationis; pœnitentia in ſtatu ſanitatis poteſt eſſe liberrima, & ſufficit cum ſacramento; *non quidem ex merito*, quia *diſpoſitio interior non eſt ſufficiens, ſed ex parte Dei aſſiſtentis ſacramento ſuo ad effectum illius, ad quem inſtitutum eſt ſacramentum*.

Conſtat igitur quod attritio ex ſolo motivo timoris, vel turpitudinis peccati elicita, licet explicite non cogitetur de nobiliori motivo, vel fine præter immunitatem pœnarum, quibus punitur a Deo, & modo non excludat alios fines tam virtutis, quam ſacramenti, & adſint aliæ conditiones requiſitæ, maxime propoſitum ſyncerum non peccandi, illa, inquam, attritio ſufficit cum ſacramento ad juſtificationem.

Dico, *modo non excludat*, &c. nam ſi excluderet, volens ſiſtere ultimate in ſolo timore, & immunitate pœnæ, attritio illa non ſolum inſufficiens eſſet, ſed

(1) *ib. B. 5.*

ſed etiam, ni fallor, mala eſſet: nam retineret ſervilitatem. Niſi autem illi alii fines ulteriores tam virtutis, quam ſacramenti ſic excludantur virtualiter, aut formaliter, cenſeo omnem attritionem Chriſtianam tendere natura ſua in Deum, ut finem, & ut placandum, & ut ſibi reconciliandum, & poſſidendum; quia ſub utraque ratione virtutis, & ſacramenti Deus eſt finis hujuſmodi ex natura rei.

Ideo dixi in concluſione, *ſine motivo explicito* formali amoris Dei, &c. Nam, ut mox dicebam, ſemper ex natura rei talis attritio tendit in Deum.

Præterea ſuppono illam attritionem eſſe ſupernaturalem tum ex parte gratiæ excitantis, & juvantis, ſine qua nemo poteſt pœnitere, ſicut oportet ad juſtificationem; tum ex parte fidei, ſine qua non poſſunt timeri pœnæ damnationis, ſicut nec cognoſci; tum ex parte ſpei, qua ſperari debet venia virtute ſacramenti. Quæ omnia ſunt principia ſupernaturalia.

QUÆSTIO VII.

An, & Quomodo attritio fieri poſſit contritio.

APud antiquos Theologos, & ante Concilium Trident. communiter dicebatur, quod virtute ſacramenti Pœnitentiæ, homo de attrito fit contritus; quia, ut ſæpius dixi, vocabant attritionem, omnem illam pœnitentiam, quæ præcedit infuſionem gratiæ juſtificantis: illam vero, quæ conjungitur tali gratiæ, vocabant *contritionem*, ex quocumque motivo eliceretur. Aliter nunc loquuntur poſteriores: ideo, ut concilientur utrique, ponimus hanc quæſtionem.

His temporibus conveniunt Theologi de differentia horum actuum, ſed non de illorum efficacia. Quidam putant contritionem ex charitate, imo & cum gratia habituali præire debere ſacramento, & iſtud præſupponere gratiam illam. Alii volunt Attritionem non valere ad juſtificationem in ſacramento, niſi includat amorem Dei ſuper omnia: ſed putant, quod cum illo amore nondum eſt ſanctificans, niſi accedat virtus ſacramenti, & ſic ille actus manet ſemper attritio ante operationem ſacramenti, ex-

cepto

cepto tamen caſu neceſſitatis, in quo non poſſet haberi ſacramentum, quia tunc illa attritio fieret contritio, & cauſaret gratiam cum voto ſacramenti. Alii docent contritionem non dici veram, & perfectam, niſi amor ille Dei ſit valde intenſus, ſed dicendam eſſe attritionem. Alii denique docent, quod ut contritio, per ſe, & extra ſacramentum actuale juſtificet, ſufficit, quod fiat ex amore Dei propter ſe, & ſuper omnia, ita ut attingat perfectionem eſſentialem, non vero gradualem charitatis. Hæc in iſta, & ſequenti quæſtione examinamus.

CONCLUSIO

Attritio, in bono ſenſu, & prout hodie ſumitur, numquam fieri poteſt contritio, niſi per aliquam æquivalentiam. Attritus vero fieri poteſt contritus.

Prob. 1. ex Scoto, qui licet videatur docere, quod attritio virtute ſacramenti fit contritio, id tamen non intelligit de mutatione intrinſeca unius in aliam, ſed pure de extrinſeca ratione gratiæ abſentis, aut præſentis; ergo ex Scoto (1) attritio numquam fit contritio proprie. Prob. anteced. *Si manet*, inquit, *idem motus contra peccatum in eſſe naturæ, & moris, qui prius; idem motus, qui prius fuerat attritio, in illo inſtanti fit contritio, quia in illo inſtanti fit comitans gratia, & ita actus formatus*; ergo tota eſſentia attritionis manet eadem ante gratiam, & cum gratia, ſed ante gratiam dicebatur attritio, & cum gratia dicitur contritio, per ſolam mutationem extrinſecam.

Prob. 2. ex dictis, contritio, & attritio ſunt actus diverſæ ſpeciei: ſed ſpecies rerum non mutantur; ergo nec attritio mutatur in contritionem quoad eſſentiam. maj. patet ex dictis, nam illa eſt dolor de peccato ex metu gehennæ, ac pœnarum, vel ex horrore fœditatis peccati: hæc vero eſt dolor ex motivo veræ charitatis in Deum, & hæc motiva intrinſeca earum ſunt ſpecie diſtinctiſſima.

Prob. 3. Actus unius virtutis non poteſt mutari in aliam; v. g. actus juſtitiæ non poteſt fieri actus tem-
pe-

(1) *d.13.q.2. N.15.*

perantiæ, nec viciſſim, & in Phyſicis, vel Metaphyſicis Bos non poteſt fieri Leo; ergo nec in moralibus Attritio poteſt fieri contritio.

Confir. Nam ſi actus, qui in 1. inſtanti eſt attritio, fiat in 2. contritio, in hoc 2. ceſſat eſſe attritio, & eſt novus actus ex novis principiis, ceſſantibus prioribus; ſicut ſi motus, qui in 1. inſtanti eſt tardus, fiat velox in 2. non eſt amplius idem motus, nec dicitur, tardum fieri velocem; ſed velocem ſuccedere tardo; ergo ita in propoſito; ſi actus pœnitentiæ, qui in uno inſtanti fit ex metu gehennæ, fiat in alio ex charitate in Deum, dicendum eſt contritionem ſuccedere attritioni, non autem attritionem fieri contritionem.

Prob. 2. p. Nam per æquivalentiæ mutationem nihil aliud intelligitur, quam quod attritio manens eſſentialiter immutata, ſeu ex iiſdem principiis, & motivis durans producat cum ſacramento eandem gratiam, quam producit contritio extra ſacramentum in re; ſed hoc facit attritio, ut probatum eſt; ergo in hoc ſenſu attritio fieri poteſt contritio, & eodem ſenſu id dicebant antiqui ſcholaſtici.

Prob. 3. par. nam attritum fieri contritum nihil eſt aliud, quam de uno actu tranſire ad alium; & ut is, qui dolebat de peccato ex metu gehennæ, jam doleat ex charitate in Deum; ſed hoc fieri poteſt, & fit quaſi regulariter; ergo attritus fieri poteſt contritus.

Objic. 1. con. 1. p. attritio, & contritio ſunt actus ejuſdem virtutis, ſc. pœnitentiæ, nec differunt niſi penes magis, & minus, ſed quæ ſic differunt, poſſunt mutari in ſe invicem; ſicut imperfectum in perfectum, & remiſſum poteſt intendi; ergo &c. Prob. maj. nam ex Concilio attritio dicitur contritio imperfecta; ergo &c.

Reſp. diſt. maj. ejuſdem virtutis generice; con. in ſpecie atoma: neg. maj. nam contritio præciſe prout deſcribitur a Concilio eſt quaſi genus ad perfectam, & imperfectam: & hæc dicitur imperfecta, non in ſua ſpecie, & abſolute, ſed comparative ad aliam, ſicut irrationale reſpective ad rationale; ſc. perfecta elicitur ex nobiliori motivo, quam attritio, ut patet.

Objic. 2. Scotum, & omnes antiquos Theologos, qui

qui aperte docuerunt attritionem fieri contritionem accedente gratia; ergo &c.

Reſp. neg. conſ. Nam in alio ſenſu loquebantur illi Theologi, quam nos poſt Concilium, quod illos actus diſtinxit per principia illorum eſſentialia, & intrinſeca. Illi autem diſtinguebant eos per extrinſeca; ſc. per informationem, & abſentiam gratiæ ſanctificantis, ut diximus.

Objic. 3. Actus malus poteſt fieri bonus; ergo & attritio fieri poteſt contritio. Ant. patet ex dictis de actibus humanis. Prob. conſ. attritio, & contritio non magis opponuntur, quam actus bonus, & malus; ergo tam poſſunt converti ad invicem.

Reſp. neg. ant. abſolute. Nam eſus carnis, qui durante ignorantia invincibili præcepti erat non malus, aut bonus, fit quidem malus, ſi continuetur poſt cognitionem prohibitionis, ſed non eſt amplius idem actus in rigore, licet videatur integrare eamdem refectionem: quia ceſſante ignorantia, debet homo ceſſare a volitione talis actus, & ſi perſeveret, id fit per novam volitionem, in qua eſt malitia. Id a fortiori verum eſt in attritione: nam hæc non ceſſat eſſe attritio, niſi mutato motivo doloris de peccato, ita ut dolor, qui erat ex timore, jam ſit ex charitate.

Inſt. Idem actus de falſo fit verus, & de vero falſus; ergo idem, qui erat attritio, fieri poteſt contritio. ant. patet ex dictis in Logica. Conſ. etiam prob. non eſt major diſtinctio inter contritionem, & attritionem, quam inter verum, & falſum.

Reſp. diſt. ant. Actus objective, con. idem numero, neg. ant. & conſ. cum dico Petrus currit, propoſitio eſt vera, quando currit, & falſa, quando non currit, ſed non eſt amplius eadem niſi objective.

Reſp. 2. neg. conſ. Nam veritas, & falſitas ſunt accidentales propoſitioni, & veniunt ab extrinſeco; ſunt relationes pendentes a termino, qui poteſt mutari, & ex mutatione reſultant relationes conformitatis, vel difformitatis in propoſitionibus. At in contritione, & attritione differentiæ ſunt eſſentiales, & veniunt ex principiis ipſorum actuum intrinſecis.

Habes ergo, quomodo dicendum, & intelligendum, quod attritio per virtutem ſacramenti fiat contri-

tritio, & quod attritus fiat contritus. 1. verum eſt in ſenſu antiquorum, quatenus actus ille, qui ſine ſacramento in re eſt, vel erat informis, id. ſine gratia ſanctificante, & cum peccato, jam virtute ſacramenti ſit formatus per gratiam illam, & ſic habet eandem vim cum ſacramento, quam habet contritio perfecta ante actuale ſacramentum, licet in ſua entitate, & ſpecie maneat ſemper attritio. 2. autem verum eſt, vel quatenus idem homo, qui dolebat de peccato ex timore gehennæ, vel ob turpitudinem peccati, & erat pure attritus, jam dolet de eodem ex motivo perfectæ charitatis in Deum: vel quatenus idem dolor de peccato, qui ex ſolo motivo timoris non impetrabat ſe ſolo gratiam, nec cum illa jungebatur, jam mediante ſacramento informatur gratia, & immunis eſt a peccato: & ſic intelligendi ſunt antiqui, & omnes actus pœnitentiæ juſtorum ex quovis motivo non malo erant contritiones in eorum ſenſu.

QUÆSTIO VIII.

An contritio ſit ſemper conjuncta cum gratia ſanctificante.

HUjus quæſtionis deciſio lucem afferet dictis de ſufficientia attritionis in ſacramento, & de horum actuum differentia. Nam patebit an attritio, quam certum eſt non juſtificare extra ſacramentum, debeat includere aliquem amorem veræ charitatis in gradu remiſſo, ut volunt plurimi, negantes ſufficientiam attritionis ex ſolo motivo timoris pœnarum, vel fœditatis peccati.

Suppono autem ex dictis, quod contritio ſimpliciter dicta, ſeu perfecta includit amorem Dei ſuper omnia elicitum, vel imperatum, ſeu ex charitate.

CONCLUSIO.

VEra contritio elicita, vel imperata a vera charitate ſemper eſt conjuncta cum gratia ſanctificante, Eſt de fide.

Prob. ex Scoto cit. (1) qui ex hac conjunctione diſtin-

(1) *d.*14. *q.*2. N.15.

ſtinguit contritionem ab attritione; ut mox dicebamus.

Prob. ex Trid. cit. (1) Ubi docet, quod quando contingit contritionem *perfici charitate, reconciliat hominem Deo prius, quam hoc ſacramentum actu ſuſcipiatur*. Et per hoc diſtinguit eam ab attritione, quæ non eſt ſic perfecta, nec reconciliat hominem Deo ſine infuſione gratiæ ſanctificantis; ergo &c.

Prob. 2. ex damnatione aliquot propoſitionum Michaelis Baji, in quibus negabat in peccato incompatibilitatem cum vero amore charitatis, etiam in contri-
„ tione, ut cum dicebat; (2) charitas, quæ eſt plenitu-
„ do legis, non eſt ſemper conjuncta cum remiſſione
„ peccatorum. (3) Item, charitas perfecta, & ſyncera,
„ quæ eſt ex corde puro, & conſcientia bona, & fide
„ non ficta, tam in catechumenis, quam in pœniten-
„ tibus poteſt eſſe ſine remiſſione peccatorum. Item,
„ Per contritionem etiam cum charitate perfecta, &
„ cum voto recipiendi Sacramentum conjunctam, non
„ remittitur crimen extra caſum neceſſitatis, aut
„ martyrii, ſine actuali receptione Sacramentorum;
ergo de mente Eccleſiæ omnis contritio ex vera charitate eſt ſemper conjuncta cum gratia ſanctificante, etiam ſine actuali ſacramento.

Probat. 4. ex Script. dicente, quod Charitas ope-
„ rit multitudinem peccatorum. Et, ego diligentes
„ me diligo. Et, oculi Domini in diligentes ſe. Et,
„ omnis, qui diligit, natus eſt ex Deo. Et, qui manet
„ in charitate, in Deo manet, & Deus in eo. Et, Qui di-
„ ligit me, diligetur a patre meo. Et de Magdalena,
„ dimiſſa ſunt ei peccata multa, quia dilexit multum,
&c. ergo contritio includens amorem Dei ex vera charitate ex parte pœnitentis eſt ſemper conjuncta cum charitate ex parte Dei, ſeu cum gratia ſanctificante.

Prob. conſ. Deus non poteſt diligere hominem, nec in eo manere cum peccato; ergo &c.

Confir. nam actus charitatis eſt actus amicitiæ ad Deum, & cauſat amicitiam Dei ad hominem, ut probant illi textus; ſed neutra illa amicitia ſtat cum peccato; ergo nec vera contritio ex vera charitate.

Confir. 2. ex Catechiſmo Concil. Triden. dicente, quod

(1) *ſſ.* 14. *c.* 4. (2) *prop.* 31. & 32.
(3) *prop.* 71.

quod *pleraque pietatis ſtudia, veluti beneficentia in pauperes, jejunia, preces, & alia id genus opera ſancta hominum culpa repudientur: ipſa vero contritio numquam illi grata, & accepta eſſe non poteſt*. Nam inquit Propheta, (1) *cor contritum, & humiliatum Deus non deſpicies. Quin etiam ſtatim ut eam mente concepimus, peccatorum nobis a Deo remiſſionem nobis tribui* alio loco ejuſdem Prophetę verba illa declarant: (2) *Dixi, confitebor injuſtitiam meam Domino, & tu remiſiſti impietatem peccati mei*. Affert exemplum leproſorum, & concludit, *Ex quo licet colligere veræ contritionis .... eam vim ineſſe, ut illius beneficio, omnium delictorum veniam ſtatim a Deo impetremus*.

Confir. 3. ex Chryſ. (3) *Sicut ignis, ubi ſylvam occupaverit, omnia purgare conſuevit, ita & charitatis fervor, quocumque inciderit, omnia perimit, atque perrumpit, quæ divinam ſegetem demoliuntur ... ubi charitas eſt, omnia ſublata ſunt mala*; ergo &c.

Confir. denique judicio Facultatis Pariſienſis, quo damnat hanc propoſitionem, ut hæreticam. *Per contritionem, non adhibito realiter Sacramento Baptiſmi, vel Pœnitentiæ non dimittitur crimen extra caſum Martyrii, & neceſſitati*; ergo de mente facultatis contradictoria eſt de fide, ſc. per contritionem non adhibito realiter ſacramento, remittitur crimen ordinarie.

Objic. 1. ex Script. conſtat Magdalenam diu contritam ex amore ſtetiſſe ante obtentam veniam a Chriſto; ergo contritio etiam ex charitate non ſtatim juſtificat ſine ſacramento.

Prob. ant. *Dimittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum*; ſc. de præterito, & diu, non enim potuit multum diligere in inſtanti præſenti, cum ei dicit Chriſtus, *vade in pace; remittuntur tibi peccata*; ergo &c.

Reſp. neg. ant. & 2. conſ. Nam quod ſic loquatur Chriſtus de præſenti, non ſequitur, quin jam antea fuiſſet juſtificata ex vi ſuæ contritionis, ſi tamen hæc diu ante præceſſerat, nam forte tunc primum accenſa eſt ejus charitas in ſua pœnitentia. Dici etiam poteſt Chriſtum ſic locutum de præſenti, ut doceret Simonem, quomodo illa veniam obtinuerat, ſc. per dilectionem, & cum ad eam ſic loquitur, non

(1) *Pſ.* 50. (2) *Pſ.* 31. (3) *Ho.* 72. *Tim.*

non ſignificat eam tunc tantum obtinuiſſe veniam; ſed confirmat obtentam. Denique dici poteſt hæc verba Chriſti eſſe potius conceſſæ veniæ declarationem, quam primam conceſſionem.

Inſt. contritio Pauli fuerat perfecta, & cum vera charitate in campo Damaſci, & tamen non recepit gratiam niſi per ſacramentum, dicente Anania, (1) *Dominus miſit me.ut videas,& implearis Spiritu S.* Et SS. Geneſius, & Emerentiana dicuntur baptizati baptiſmo non flaminis, ſed ſanguinis, ut nota ſenſibiliori amoris eorum, licet contritio potuerit eos mundare antecedenter; ergo &c.

Reſp. 1. neg. anteced. nam de Paulo gratis dicitur eum ſtatim, & perfecte contritum fuiſſe ante baptiſmum.

Reſp. 2. Id poſſe intelligi de aliis donis Apoſtolicis, quæ tunc accepit Paulus per manus impoſitionem. De aliis vero ſequitur ſolum, quod fit mentio de Baptiſmo ſanguinis, tanquam de ſenſibiliori nota converſionis, & ſanctificationis eorum, licet antea potuerint gratiam recipere ex vi contritionis, ſi adfuerit.

Objic. 2. ex Auguſt. (2) contritio cum voto Baptiſmi non juſtificat niſi in ipſo baptiſmo; ergo idem eſt in pœnitentia. Prob. ant. *Quantumque Catechumenus proficiat, adhuc ſarcinam iniquitatis ſuæ portat, non illi dimittitur, donec venerit ad baptiſmum*; ergo &c.

Reſp. neg. 1. ant. & 2. conſ. Nihil enim ibi dicit Auguſtinus de perfecta contritione, ſed loquitur contra negligentes ſuſcipere baptiſmum, vel de pœnis externis, quantum ad incorporationem in Eccleſia. Nam, inquit Bernardus, (3) *Quomodo fidelis Dei contemnit ſacramentum*. Et ipſe Auguſt. ante allata verba dicit, quod Chriſtus voluit baptizari, *ne quis arrogans eo quod habeat abundantiam gratiæ alicujus, dedignaretur baptizari baptiſmo Domini*, & ſic addit allata verba.

Inſt. Si contritio tam certe conferret gratiam, fruſtra Concilium moneret, *ut nullus* ſibi conſcius peccati mortalis, quantumvis ſibi contritus videatur, abſque præmiſſa ſacramentali confeſſione ad S. Eucha-

ri-

(1) *Act.9.* (2) *tr.13. Jo.* (3) *Ep.77.*

riſtiam accedere debeat, quod jubet can. 11. ſi habeatur copia confeſſarii: Non enim major diſpoſitio requiritur ad ſumptionem Euchariſtiæ, quam ſtatus gratiæ habitualis; ſed hæc haberetur certo per contritionem; ergo non deberet præcipi confeſſio.

Reſp. diſt. min. Si contritio eſſet certo perfecta; con. ſin minus, ſed ſolum putetur perfecta; neg. ant. non enim certi ſumus de perfectione contritionis; Ideo prudenter recurritur ad Sacramentum Confeſſionis, per quod certiores ſumus de gratia. Concilium non dicit; *Quantumvis contritus ſit*; ſed, *ſibi videatur*; & quantumvis contritos ſe exiſtiment; nam in hoc poſſunt decipi, ideo certior eſt via ſacramenti.

Objic. 3. Connexio contritionis cum gratia venit ex natura rei, vel ex Dei ordinatione. 1. non ex natura rei, alioqui gratia non eſſet gratia; ſc. ex Dei liberalitate, ſed ex debito. 2. non ex Dei ordinatione; nam de hac nullibi conſtat in Scriptura; ergo gratis aſſeritur illa connexio.

Reſp. neg. min. prob. 2. p. & ant. Nam ex Scripturæ locis citatis, & aliis multis patet Deum non *deſpicere cor contritum*, & eum redamare, qui ſe amat.

Inſt. Illa connexio eſſet privilegium legis Euangelicæ, vel Moſaicæ, vel utriuſque: ſed nihil horum dici poteſt; ergo gratis dicitur. Prob. min. 1. Non Euangelicæ, nam hæc habet ſacramenta, per quæ cauſatur infallibiliter gratia, & quæ alioqui eſſent fruſtra. 2. non Moſaicæ, quia ibi peccata expiabantur per ſacrificia; ergo in neutra lege habetur illa connexio.

Reſp. neg. min. & 2. conſ. nam inquit Trident. *contritionis motus fuit quovis tempore neceſſarius ad impetrandam veniam peccatorum*. Et Deus ubique promiſit gratiam contritis: nec tamen ſacrificia, vel ſacramenta fuerunt fruſtra, quia ſacramenta mortuorum ſupplent defectum contritionis perfectæ. & ſacrificia erant ſatisfactiones pro peccatis, & ſigna Religionis.

Objic. 4. ex Patribus; *ſententia Petri* (Sacerdotis) *præcedit ſententiã cœli*; ergo peccata non remittuntur ante abſolutionem ſacramentalem per contritionem.

Reſp. diſt. conſ. Per contritionem imperfectam; con. per contritionem perfectam, neg. conſ. nam illud axioma valet tantum in via ordinaria juſtificationis, quæ fit per ſacramentum in attritione; & longe certius, quam per contritionem, de cujus perfectione non eſt præſumendum.

CONCLUSIO II.

AD rationem hujus contritionis, & ad hanc efficaciam, & diſtinctionē ejus ab attritione nō eſt neceſſe, ut ille amor Dei pertingat ad perfectionem intenſivam charitatis, ſed ſufficit, ut pertingat ad perfectionem entitativam, & eſſentialem ejus. Eſt communior contra quoſdam recentiores Contritionarios, qui exigunt perfectionem intenſivam, & extenſivam charitatis, ut ſit vera contritio, & deleat peccatum.

Prob. 1. ex Scoto, (1) qui in ipſa attritione, ut ſit diſpoſitio ad gratiam *in termino ejus* acquirendam nihil aliud requirit, quam *ut ſit perfecte circumſtantionata in genere moris*. (Loquitur de pœnitentia, quæ præcedit infuſionem gratiæ, & more Theologorum ſui temporis, vocat eam attritionem, ex quocumque motivo eliciatur.) Sed hæc pœnitentia poteſt eſſe perfecte circumſtantionata in genere moris, in gradu remiſſo, v. g. intenſa, ut duo, vel tria, & modo pertingat ad perfectionem eſſentialem charitatis, ac pœnitentiæ: alioqui non eſſet actus virtutis, nec bonus; ergo ex Scoto ad rationem contritionis, de qua hic loquimur, non requiritur perfectio intenſiva gradualis, v. g. ut ſit intenſa, ut octo.

Confir. Nam de mente Scoti, & aliorum antiquorum idem actus pœnitentiæ abſque ulla mutatione intrinſeca circumſtantiarum, vel acquiſitione ullius gradus intenſionis fit de attritione contritio per adventum ſolius gratiæ ſanctificantis. Sed ante adventum illum pœnitentia illa non ſupponitur intenſa in gradu ſummo perfectionis; ergo &c.

Prob. 2. ex Concil Trident. cit. Nam in ſua contritione perfecta, & Juſtificante non requirit præciſe, niſi ut *ſit perfecta per charitatem*. Perfectio non ca-

(1) *Ibid.*

cadit in charitatem perficientem, ſed in contritionem, quæ per illam perficitur. Sed veritas eſſentialis charitatis ſalvatur in uno, vel duobus gradibus; calor ut unum tam vere eſt calor quoad eſſentiam, quam calor, ut octo; ergo &c.

Prob. 3. Actus aliarum virtutum quoad ſpeciem, & eſſentiam, conſiſtunt in quolibet gradu, in quo attingunt earum propria objecta; ergo ita eſt de iſto actu pœnitentiæ, qui dicitur contritio.

Confir. ex modo loquendi unius ex acerrimis contritionariis; *contrition neceſſaire.* Nam inquit(1) *ſcintilla ignis tam eſt ignis, quam ingens rogus. Infans in inſtanti animationis eſt verus, & perfectus homo quoad eſſentiam æque, ac vir* 33. *annorum.* Item, *Charitas viæ eſt vera, & perfecta, ejuſdemque ſpeciei cum charitate Patriæ,* &c. & e contra, embrio ante animationem non eſt homo, limus nondum eſt rana: ſc. dantur inchoationes quædam amoris Dei, quæ non ſunt charitas. Amor, quo diligitur Deus, ut nobis bonus, eſt concupiſcentia, non charitas; ergo ſicut de ratione veræ charitatis eſt, ut Deum propter ipſum, & ſuper omnia diligat, actu intenſo, ut octo, vel ſolum, ut duo, & ſicut Deus contulit veræ charitati vim expellendi peccatum, ſeu obligavit ſe ad illud remittendum intuitu ejus, ita & ad id movetur per omnem veram charitatem, cum proportione tamen ad perfectionem ejus gradualem, ita ut intenſior gratia detur intuitu charitatis intenſioris.

Prob. 4. ex dictis de odio peccati quoad intenſionem gradualem ex Scriptura, & Patribus, & ratione, ut cum dicit Deus, *qui diligit me, diligetur a Patre meo*: &, *charitas operit multitudinem peccatorum*, &c. Non determinat perfectionem gradualem, quæ rariſſima eſt, & fere impoſſibilis homini mortali; ergo ſi charitas vera perficit contritionem, & facit eam juſtificantem ante receptionem actualem ſacramenti, id facit etiam in gradu remiſſo, in quo poteſt dici vera charitas.

Confir. Qui diligit Deum ex vera, & ſyncera charitate, diligit eum ſuper omnia, & propter ipſum, & qui ex tali amore odit peccatum, & pœnitet, odit etiam illud ſuper omnia mala exten-

 ſive,

(1) *P.*54.20.21.58.62.63. *&c.*

ſive, & appretiative; ergo nihil aliud requiritur ad perfectam contritionem juſtificantem.

Confir. 2. ex Auguſt. (1) *Dilectio ſola diſcernit inter filios Dei, & filios Diaboli*. Et alibi, (2) *Nullum eſt iſto dono excellentius: ſolum eſt, quod dividit inter filios regni æterni, & filios damnationis æternæ*. Et alibi. (3) *Si quis in corde ſuo invenerit charitatem, ſecurus ſit, quia tranſit a morte ad vitam. Jam in dextera eſt*. Et Chryſol. *Abſolvi vis? Ama, dilectio Dei delet, & abſolvit omnia delicta*. Et S. Thom. *Minima charitas plus diligit Deum* (appretiative) *quam cupiditas millia auri, & argenti*. Amor charitatis etiam remiſſus, cum ſit ſuper omnia, excludit omnem affectum peccati, & omnem inordinationem voluntatis, & includit voluntatem implendi legem; ergo incompatibilis eſt cum peccato, & movet Deum ad illud condonandum: non enim aliud ad hoc exigit, quam talem converſionem.

Objic. 1. Scotus (4) ad pœnitentiam, quæ diſponat ad juſtificationem, ut meritum de congruo, requirit magnam intenſionem, & durationem aliquam; ergo ad contritionem juſtificantem requirit perfectionem intenſivam charitatis. Prob. ant. nam de præcepto amoris Dei dicit, quod *illud ſuper omnia debet intelligi utroque modo* (extenſive, & intenſive) *ſicut enim teneor diligere Deum ſuper omnia extenſive; ita etiam majori affectu, quam omne aliud*. Hinc Valentia conqueritur de Scoto, *quod nemo præter illum hoc doceat*; ergo ex Scoto ad veram charitatem requiritur magna intenſio; ergo & ad contritionem charitate perfectam.

Reſp. neg. 1. anteced. & 2. conſ. nam ut diximus alias cum Scholiaſte, nihil aliud intendit Scotus, quam ut diligatur Deus ſuper omnia *tenerius, & firmius*. Id ſignificant ibi verba *intenſive, & extenſive*. Amor Dei poteſt dici ſuper omnia. 1. ſi ſit major intenſive, quam ullus alius amor, quo ametur ulla creatura, & hunc non exigit Scotus. 2. ſi ſit fortior, & efficacior ad placendum Deo, quam amor placendi creaturæ, licet aliunde ſit remiſſior; & hanc majoritatem exigit, ut neceſſariam ex præcepto.

Idem

(1) *tr.5.ep.Jo.15.* (2) *Trin 18.tr.5.ep.Jo.*
(3) *ſer.94.3.p.q.70.a.4.* (4) *3.d.27. L.16.*

Idem ſentit S. Bonaventura dicens. *Hoc eſt diligere Deum ſuper omnia, quod pro nullo damno, vel commodo velit Deum offendere. Sic intelligendum eſt de diſplicentia contritionis. Unde dico, quod peccatum tantum debet diſplicere rationi, quod nullo pacto pro nullo commodo velit in ipſum conſentire, vel conſenſiſſe*, &c. ſed ad hoc non requiritur magna intenſio gradualis, ergo &c.

Objic. 2. ex Patribus citatis diſp. præcedenti de quantitate odii peccati, ut patet, qualis debeat eſſe ejus magnitudo, ſeu vehementia. Vide ibi dicta.

Objic. 3. Si ſufficeret contritio, & charitas remiſſa, Concilium (1) non juberet confiteri ante ſuſceptionem Euchariſtiæ, *quantumcunque* homines ſe exiſtiment *contritos*. Nam inde ſequitur, quod ne quidem magna contritio ſufficit; ergo multo minus putat remiſſam ſufficere. Item præter inchoatam dilectionem Dei, quam ponit inter diſpoſitiones ad juſtificationem, vult recipi ſacramentum Baptiſmi, velut cauſam gratiæ inſtrumentalem; ergo ex mente Concilii non ſufficit contritio remiſſa ad gratiam juſtificantem.

Reſp. diſt. ant. Si eſſent certi de vera contritione, & charitate, con. ſin minus, neg. ant. & conſ. Nam ut diximus, ſunt certi de peccato mortali commiſſo, non autem de ſua vera, & perfecta contritione; ideo debent recurrere ad ſacramentum pro majori ſecuritate, ne exponant ſe periculo ſacrilegæ communionis. Ad 2. autem patet, quod illud initium dilectionis Dei tamquam juſtitiæ fontis eſt actus amoris concupiſcentiæ, non charitatis, qua Deus debet diligi pure propter ſe, & ſic non facit niſi attritionem.

Objic. 4. ex Catechiſmo, (2) *contritio debet eſſe maxima, & vehementiſſima*; ergo & intenſiſſima; nam vehementia ſignificat fervorem intenſiſſimum.

Reſp. diſt. ant. Vehementiſſima, prout vehementia opponitur ignaviæ, tepiditati, & negligentiæ, con. prout opponitur actui remiſſo, ſeu parvitati graduali: neg. ant. Nam ipſe author catechiſmi explicat ſe de vehementia, *quæ omnem ignaviam, & ſocordiam excludat*.

(1) *ſeſſ.* 13. *c.* 16. (2) *n.* 36.

Reliqua, quæ objici poſſunt, habes ſoluta tr. de charitate, ubi explicatur, quid ſit diligere Deum ſuper omnia.

1. Colligis autem, cur aſſeramus ſufficientiam attrionis ex metu pœnarum, & conſideratione turpitudinis peccati, vel ex amore imperfecto Dei, qui non attingat perfectionem eſſentiæ charitatis, & quod cavendum ab illis, qui volunt in pœnitentia initium aliquod amoris Dei ſuper omnia. Nam cum videntur parum exigere, valde multum requirunt, nempe contritionem charitate perfectam, quæ remitteret peccatum extra ſacramentum, & ſic nunquam relinqueret ſacramento, nec virtuti clavium collationem gratiæ ſanctificantis, ſed ſemper ſupponeretur cauſata, & recepta ex vi contritionis perfectæ ex charitate.

2. Colligis etiam ex his duabus quæſtionibus omnem pœnitentiam, quæ elicitur, vel imperatur ex amore Dei propter ſe, & ſuper omnia, ita ut pertingat ed eſſentiam veræ charitatis, licet in gradu remiſſo, efficere veram contritionem, qualem docet Concilium *reconciliare hominem Deo, antequam ſacramentum actu recipiatur*.

3. Colligis, Attritionem ſufficere cum ſacramento ad illam gratiam impetrandam, licet eliciatur ex puro metu pœnarum, vel ſola conſideratione fœditatis peccati, modo tamen non ſiſtat ultimate in illis motivis, nec excludat per aliquem actum finem ultimum, ſeu amorem Dei, & a fortiori, ſi ſit cum aliquali amore Dei, verb. grat. concupiſcentiæ, qualis eſt amor gloriæ, ac beatitudinis, & denique modo illa pœnitentia ſit cum aliis conditionibus requiſitis ad pœnitentiam Chriſtianam, & maxime ſi voluntatem omnem peccandi excludat cum ſpe veniæ; ut loquitur Concilium.

QUÆ-

QUÆSTIO IX.

In quo genere cauſæ contritio remittat Peccatum, & cauſet gratiam.

SUppono ex dictis, pœnitentiam cauſare remiſſionem peccatorum ſive extra ſacramentum, & cum ejus voto, ſi ſit perfecta contritio, ſive cum ſacramento, ſi ſit attritio, nec ullum eſſe peccatum ſive in gravitate, ſive in multitudine, quod non poſſit per debitam pœnitentiam deleri. Jam quæritur de contritione perfecta, quomodo expellat peccatum; an ut cauſa formalis Phyſica, ut calor expellit frigus; an ut cauſa moralis, & meritoria, vel impetrativa; de attritione dictum eſt, quod non cauſat niſi virtute ſacramenti.

CONCLUSIO.

Contritio delet peccatum, non ut cauſa Phyſica, ſed moralis diſpoſitiva ex miſeratione Divina. Eſt communis.

Prob. 3. ex Scoto. (1) *Iſte motus dicitur attritio,* (ante acceptam gratiam) *& eſt diſpoſitio, ſive meritum de congruo ad deletionem peccati mortalis, quæ ſequitur.* Item docet *pœnitentiam diſponere ad gratiam per modum meriti de congruo*, ergo &c.

Prob. 2. Quia in tantum pœnitentia delet peccatum, quia Deus decrevit condonare illud omni debite pœnitenti; ergo ſolus Deus eſt cauſa Phyſica deletionis peccati, & infuſionis gratiæ; pœnitentia vero ad id confert per modum conditionis, & motivi, cujus intuitu, & ex pacto Deus ſic operatur. Prob. ant. ex Concil. Trid. quod cauſas juſtificationis aſſignans dicit, quod ejus *cauſa efficiens eſt miſericors Deus, qui gratuito abluit, & ſanctificat .... unica formalis cauſa eſt juſtitia Dei, non qua ipſe juſtus eſt, ſed qua juſtos nos facit:* ſc. gratia; ergo remiſſio peccati in pœnitentia non cauſatur ab ea phyſice, ſed moraliter diſpoſitive, quatenus movet Deum ad parcendum, & ad gratiam largiendum ex pacto ſuo.

(1) *d.* 14. *q.* 2. *N.* 15. (2) *d.* 20. *q.* 1. *A.* 2.

Confir. ex Script. dicente de Deo, quod (1) *diſſimulat peccata hominum propter pœnitentiam*. Et ipſe Deus: (2) *Iniquitates veſtras deleo*. Et oramus: *Dimitte nobis debita noſtra*. Item: *Dimitte peccata populi tui Deus*. Et ipſe Deus: *Convertimini ad me, & ego convertar ad vos*; ergo contritio noſtra non delet phyſice peccata, ſed tantum moraliter movet Deum ad parcendum, & delendum illa.

Prob. 3. quia non poteſt dici, in quo genere cauſæ phyſicæ id præſtaret. 1. non efficienter, ut probatum eſt tract. de juſtificatione, & mox ex Concilio Tridentino. 2. non formaliter, quia non ſic opponitur reatui peccati, quia reatus eſt quid morale, ſcil. obligatio ad pęnam. 3. non materialiter, quia contritio non eſt ſubjectum gratiæ, vel deletionis, ſed ſola anima; ergo &c.

Prob. 2. p. Nam cauſa diſpoſitiva moralis ea eſt, quæ ex alterius voluntate diſponit ſubjectum ad aliquid ab eo recipiendum; ſed talis eſt contritio reſpectu peccati, ac remiſſionis ejus, ſc. ex pacto Dei diſponit peccatorem ad obtinendam veniam, & gratiam, ergo &c. Prob. min. ex Script. cit. & aliis. (3) *Quoties ingemuerit peccator, omnium iniquitatum ejus non recordabor*. Et, *Vita vivet*. Et, *Pœnitemini, & convertimini, ut deleantur peccata veſtra*.

Confir. Quia non aliter contritio cauſat deletionem peccati, quam infuſionem gratiæ; ſed hanc non cauſat, niſi ut diſpoſitio moralis ex promiſſione Dei; ergo nec illam.

Confir. 2. ex dictis de gratia: nam nequidem gratia delet maculam peccati, niſi moraliter, & ex voluntate Dei; ergo multo minus pęnitentia.

Confir. denique ex modo loquendi Concilii, (4) quod tribuit pœnitentiæ non efficientiam, ſed impetrationem veniæ. *Fuit quovis tempore ad impetrandam veniam peccatorum hic contritionis modus neceſſarius*. Et loquens de actibus, qui præcedunt juſtificationem peccatoris, dicit: (5) *Hanc diſpoſitionem, ſeu præparationem ſequitur juſtificatio ipſa per voluntariam gratiæ ſuſceptionem*, &c. *Et juſtitiam illam recipiunt ſecundum menſuram, quam Spiritus S. partitur* ſin-

(1) *Joel.* 2. (2) *Iſa.* 43.
Ezech. 18. & 31. (4) *ſeſſ.* 14. *c.* 4. (5) *ſeſſ.* 6. *c.* 7.

ſingulis prout vult, & ſecundum propriam cujuſque diſpoſitionem; ergo tota cauſalitas phyſica remiſſionis peccati eſt ex Deo; opera vero noſtra tam pęnitentiæ, quam aliarum virtutum ſunt meræ diſpoſitiones morales.

Objic. 1. Pœnitentia eſt phyſica retractatio peccati; ergo phyſice deſtruit peccatum. Prob. conſ. nam peccatum importat phyſicam negationem retractationis; ergo retractatio phyſice opponitur peccato, ſicut omnis forma phyſica opponitur phyſice negationi ejuſdem.

Reſpond.neg.1.conſeq. & diſt. 2.antec. Importat negationem ſimul cum peccato præterito moraliter durante cum reatu ejuſdem, conc. ſolam negationem retractationis, neg.ant. & conſeq. quia iſta negatio non facit peccatum, nec reatum; eſt quædam conditio, ſine qua duraret peccatum habitualiter, & moraliter; ſed reatus durat, donec Deus illum remittat intuitu penitentiæ.

Inſt. Reatus eſt a parte rei incompatibilis cum pœnitentia; ergo hæc illum tollit phyſice.

Reſp.neg. ant nam potuiſſet Deus nolle condonare peccatum homini quantumcumque pęnitenti; ſed de facto remittit, quia ſic decrevit.

Objic. 2. Omnis ſolutio, & ſatisfactio condigna tollit ex natura ſua phyſica reatum culpæ; ſed talis eſt contritio; ergo &c. Prob. min. Contritio eſt actus bonus a parte rei, æquivalens peccato; ergo ex ſe phyſice eſt ſatisfactio condigna.

Reſp. neg. min. & ant. Nam contritio eſt bonum morale habens valorem principalem ab acceptatione divina, ut diximus alias de omni merito.

Inſt. Sicut peccatum ex ſe eſt averſio a Deo, & converſio ad creaturam, ſic contritio ex ſe eſt averſio a creatura, & converſio ad Deum; ergo hæc ex natura ſua, & phyſice opponitur peccato, & deſtruit illud.

Reſp. diſt. conſ. quantum ad entitatem phyſicam,& materialiter, conc. quoad moralitatem, & reatum, formaliter neg. conſ. Nam reatus pęnæ æternæ, qui remanet ex peccato, pendet ex lege divina, eſt quid morale. Idem eſt de contritionis merito, quod etiam pendet ab acceptatione divina, & quidem a fortiori:

nam Deus potuiſſet nolle remittere offenſam ; nec cedere juri ſuo ad odium, & vindictam.

CONCLUSIO II.

Contritio cauſat remiſſionem peccati, & gratiæ juſtificantis infuſionem per modum meriti, non de condigno, ſed de congruo.

Prob. 1. ex Scoto cit. (1) ubi dicit de pœnitentia Perfecte circumſtantionata, qualis eſt contritio, quod *eſt diſpoſitio, ſive meritum de congruo ad deletionem peccati mortalis ..... ſive pœnitentia interior ſola per modum meriti de congruo...diſponat ad juſtificationem, ſive ſacramentum pœnitentiæ*, &c. ſc. agnoſcit duplicem viam remiſſionis peccati. 1. Per contritionem perfectam, quam vocat *attritionem perfecto circumſtantionatam*. 2. per pœnitentiam cum ſacramento. Sed illa pœnitentia non remittit, niſi per modum meriti de congruo.

Prob. 1. p. ex dictis de juſtificatione: nam prima gratia juſtificans non cadit ſub meritum, quia ipſa eſt principium meriti. Nam dicimur juſtificari gratis per gratiam ipſius Dei. Prob. conſ. Quæ dantur ex merito condigno; non dantur gratis, ſed ex aliqua juſtitia; ergo ſi contritio obtineret gratiam juſtificantem ut meritum de condigno, non juſtificaremur gratis.

Confir. ex Triden. (2) Gratis juſtificari ideo dicimur, *quia nihil eorum, quæ juſtificationem præcedunt, ſive fides, ſive opera ipſam juſtificationis gratiam promeretur*. Quod probat ex Apoſtolo. (3) *Si enim gratia eſt, jam non ex operibus, alioquin gratia jam non eſt gratia*; ergo &c.

Prob. 3. Nam, ut diximus alias, meritum de condigno eſt opus factum in ſtatu gratiæ; ſed contritio præcedens juſtificationem non fit in ſtatu gratiæ, ſed peccati; ergo non eſt meritoria gratiæ de condigno.

Dico, *præcedens juſtificationem*: nam certum eſt, quod illa, quæ ſequitur infuſionem hujus gratiæ, & dicitur *contritio formata*, eſt meritoria de condigno augmenti gratiæ. Sed de hac contritione non loquimur.

Prob.

(1) *ib. d.* 14. & 20. (2) *ſſ.* 6. *c.* 8. (3) *Rom.* 5.

Prob.2.p. Certum eſt hanc contritionem aliquo modo diſponere ad remiſſionem peccati; ſed id non facit ut meritum de condigno; ergo de congruo. Probat. maj. ex Script. cit. ubi contritis promittitur venia peccatorum; ergo contritio habet rationem alicujus meriti, ſeu diſpoſitionis.

Objic. con. 2.p. Ipſa contritio eſt donum Dei; ergo non habet ullam rationem meriti. Ant. prob. ex Trid. (1) nam fit ex gratia excitante, & juvante; & hoc docet de ipſa attritione ex metu gehennæ: nam donum Dei eſt, inquit Concil (2)

Reſp. diſt. ant. Donum Dei cum libera hominis cooperatione, conc. pure, & ſine ulla hominis cooperatione, neg. ant. & conſ. alioqui nullum daretur meritum, quia nullum opus meritorium fieri poteſt ſine talibus auxiliis, & donis. Contritio ergo eſt opus hominis ex gratia, & dono Dei.

Inſt. Omne opus bonum ita eſt donum Dei, ut non impediat, quin juſtificemur gratis; ſed id non eſſet verum, ſi opus illud haberet ullam rationem meriti; ergo &c.

Reſp. diſt. min. Si habeat rationem meriti condigni, con. ſi rationem meriti congrui, neg. min. Nam quod datur ex merito congruo, non datur ex debito, neque ut merces, ſed ex liberali decentia, ſeu congruentia.

Objic. 2. Si contritio præcedens juſtificationem haberet ullam rationem meriti, homo ad eam ſe diſponeret ex propriis viribus; ſed hoc ſapit Pelagianiſmum; ergo &c. Prob. maj. nam meritum illud, qualecumque ſit, præcederet gratiam, & haberetur cum peccato mortali; ergo &c.

Reſp. neg. maj. & diſt. ant. Præcederet gratiam ſanctificantem, conc. gratias actuales excitantes, & juvantes, neg. ant. & has non agnoſcebant Pelagiani, nec Semipelagiani ut neceſſarias ad initium ſalutis.

Objic. 3. Illud meritum de congruo in contritione non habet fundamentum in Scriptura, nec Conciliis, nec Patribus; ergo gratis aſſeritur. Prob. antec. quia potius docent contrarium, dicentes nos juſtificari omnino gratis.

Reſp. neg. ant. Nam ex Script. Patribus, & Conciliis cit.

(1) *Seſs. 6. c. 6. & can. 3.* (2) *Seſs. 14. c. 8.*

cit. patet, quod ad gratiam iſtam in adultis Deus exigit pœnitentiam a peccatore, ut ei pareat. Et S. Auguſtinus (1) in bonis operibus peccatorum agnoſcit aliquale meritum. *Publicanus oculos in terram deiciens, & pectus ſuum percutiens ..... Iſta confeſſio meruit juſtificationem*, E Epulo (2) *ſi pauperis ulcerati....miſertus fuiſſet, mereretur & ipſe miſericordiam*, &c. erat autem uterque peccator.

Inſt. *Deus peccatores non exaudit*; ergo nec opera eorum acceptat ut merita; ſed pœnitentia ante juſtificationem eſt opus peccatoris, iſte eſt adhuc peccator; ergo &c.

Reſp. 1. Id dictum eſſe non a Chriſto, ſed a Phariſæis de ipſo, quem putabant peccatorem, & hoc, ut detraherent gloriæ miraculorum ejus coram populis.

Reſp. 2. diſt. ant. Peccatores obſtinatos, con. peccatores pœnitentes, & converſos, neg. ant. nam *Cor contritum, & humiliatum non deſpiciet*. Et ipſe dicit, *Quoties ingemuerit peccator, ego ignoſcam ei*.

Objic. contra 2. p. Pro merito de condigno contritio habet omnes conditiones meriti condigni; ergo, ſi eſt meritum, eſt de condigno. Prob. ant. 1. eſt actus virtutis & bonus ex objecto. 2. eſt ſupernaturalis ex auxilio gratiæ. 3. eſt ex charitate in Deum, ut ſumme dilectum; ergo &c.

Reſp. neg. ant. & conſ. prob. Nam illæ tres conditiones non ſufficiunt ad tale meritum, ſed præterea requiritur ſtatus gratiæ ſanctificantis, ut ſuppono ex dictis alias.

Inſt. Contritio formaliter ſuppouit gratiam ſanctificantem, ex qua elicitur; ergo nihil ei deeſt ad meritum condignum. Prob. ant. niſi enim eſſet cum gratia, & ex gratia, non juſtificaret; ergo &c.

Reſp. neg. ant. Nam eſt tantum diſpoſitio ad illam gratiam impetrandam, & eam præcedit natura, ſicut cauſa effectum. Poteſt tamen eam comitari, quando ſcil. contritio durat aliquantulum: nam tunc poſteriora momenta durationis ejus ſunt cum gratia, quæ data eſt ab initio perfectæ contritionis, & tunc poteſt mereri de condigno augmentum gratiæ in illa poſteriori duratione.

Objic. 2. Majus eſt meritum contritionis, quam attri-

(1) *tr. 44. Jo. 6.* (2) *ep. 84.*

tritionis, ſed attritio meretur de congruo juſtificationem, ergo contritio debet mereri eam condigne. Prob. maj. perfectior virtus habet majus meritum; ſed contritio eſt longe perfectior attritione; ergo &c.

Reſp diſt. min. Meretur de congruo remote, & mediante ſacramento, con. ſe ſola, & immediate, neg. min. contritio meretur gratiam per ſe immediate, non autem attritio, niſi mediante, & operante ſacramento.

Collige, quod idem actus pœnitentiæ ſub diverſo reſpectu, & inſtantibus habet rationem cauſæ, & effectus gratiæ ſanctificantis; & ita eſt de hac gratia reſpectu contritionis. Contritio in 1. inſtanti, & prout movet Deum ad remittendum peccatum, & dandam gratiam, qua illud deletur, habet rationem cauſæ, & meriti congrui, & gratia eſt quaſi effectus, ſeu fructus ejus, ex illo autem inſtanti, quo infuſa eſt gratia, & contritio eſt informata; & ut formata, & meritoria de condigno ulterioris gratiæ habet rationem effectus primæ illius gratiæ. Quod notandum eſt pro intelligentiæ Theologorum antiquorum cum modernis, qui diſtinguebant attritionem a contritione, non penes motiva earum, ut moderni; ſed penes illam formam, ut ſæpe monuimus, ſc. pœnitentia erat attritio ante obtentam gratiam, & contritio poſt acceptam gratiam.

CONCLUSIO III.

E*Odem modo dici poteſt contritionem hanc perfectam cauſare gratiam ſanctificantem, ſcil. ut meritum de congruo*. Eſt communis.

Prob. 1. ex Scoto cit. (1), cum dicit *attritionem perfecte circumſtantionatam in genere moris* (qualis eſt hæc contritio) *in ultimo inſtanti, vel aliquo, uſque ad quod Deus determinavit attritionem debere durare, ad hoc, ut ſit meritum de congruo ad juſtificationem, infunditur gratia, & tunc ſimpliciter deletur peccatum .... & in illo inſtanti fit contritio*, quia in illo inſtanti fit concomitans gratiæ, & ita *actus formatus, & habens ſecum charitatem* (habitualem) *quæ eſt forma actus, ut hic loquimur*; ergo ex Scoto eodem actu, & modo, quo pœnitens ſe diſponit ad remiſſionem,

(1) *d. 4. q. 2. a. 16.*

nem peccati, ita & ad gratiam ipſam juſtificantem.

Prob. 2. ex ſenſu communi Scripturæ, & Patrum, & ex dictis in præcedentibus: nam dicunt peccatoribus per pœnitentiam remitti peccata; ſed hæc non remittuntur, niſi per gratiam ſanctificantem; ergo eo modo, quo diſponunt, & merentur remiſſionem peccati, ita & gratiam iſtam.

Confirm. Nam Script. eodem modo promittit gratiam, & veniam: Ut cum dicitur: (1) *In quacumque hora ingemuerit peccator, omnium iniquitatum ejus non recordabor, & vita vivet*; ſed hæc vita conſiſtit in receptione gratiæ; ergo eodem modo promittitur penitentibus gratia, & remiſſio peccati.

Confir. 2. ex Trident. dicente, (2) quod juſtificatio, & renovatio interioris hominis fit *per voluntariam receptionem gratiæ, & donorum*; ergo eadem diſpoſitione homo meretur remiſſionem, & gratiam; ergo de congruo meretur utramque.

Objic. 1. Gratia eſt potius cauſa contritionis, quia facit, ut homo conteratur, & inclinet ad actum charitatis; ergo contritio non cauſat gratiam.

Reſp. diſt. ant. Gratia actualis excitans, & juvans eſt cauſa efficiens principalis, con. gratia habitualis, neg. ant. Nam hæc non eſt niſi cauſa formalis contritionis, & quidem non in fieri, ſed in facto eſſe, & tunc inclinat ad ulteriores actus charitatis, non ad præcedentes, qui concurrunt ad contritionem in fieri.

Objic. 2. Gratia ſanctificans non cadit ſub meritum: nam juſtificamur gratis; ergo &c.

Reſp. ut ſupra. Non cadit ſub meritum de condigno, con. ſub meritum de congruo, neg. ant. vide quæ diximus de juſtificatione.

Inſt. ex Auguſt. (3) *Si aliquid boni operatur homo, ut gratiam mereatur, non ei merces imputatur ſecundum gratiam, ſed ſecundum debitum*; ergo nullum meritum præcedit gratiam juſtificantem.

Reſp. eodem modo diſt. conſ. nullum meritum rigoroſum, & condignum, conc. de congruo, & improprie, neg. conſ. de iſto enim non cogitat Auguſtinus.

(1) *Ezech.* 18. (2) *Seſ.* 6. *c.* 7. (3) *Ep.* 106.

QUÆ-

QUÆSTIO X.

Quanta ſit efficacia contritionis; an delere poſſit omnia peccata.

HOc quæri poteſt tam de attritione cum ſacramento, quam de contritione in ſe propter aliquos Hæreticos, v. g. Cattharos, & Cataphrygas, qui nolebant peccata commiſſa poſt baptiſmum deleri poſſe per ullam pœnitentiam. Idem tribuitur Origeni: Alii putarunt peccata multoties iterata deleri non poſſe, niſi ſemel, aut iterum in vita. Hic error creditur veniſſe a Montano, & tribuitur Tertulliano. Alii putabant peccata quædam graviora eſſe irremiſſibilia, ſaltem per claves Eccleſiæ. Mitto Ciceronem, qui putavit peccatum ſemel commiſſum nulla pœnitentia poſſe reparari.

CONCLUSIO I.

OMnia peccata poſſunt per pęnitentię virtutem, aut ſacramentum remitti, cujuſcumque ſint gravitatis, aut numeri. Eſt de fide.

Prob. 1. ex Scoto, (1) quatenus docet, nullum peccatum eſſe irremiſſibile ſimpliciter, niſi quia *non habet pœnitentiam comitem, ſed hoc convenit cuilibet peccato mortali*, ſc. omnia peccata mortalia ſunt irremiſſibilia ſine pœnitentia: per illam vero ſunt remiſſibilia.

Prob. 2. ex Script. quæ indefinite promittit veniam pœnitentibus omnium peccatorum: (2) *Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis ſuis, omnium iniquitatum ejus non recordabor*. Item: *Omnis, quicumque invocaverit nomen Domini, ſalvus erit*. Et Apoſtolis, ac Sacerdotibus dicit Chriſtus ſine limitatione. *Quorum remiſeritis peccata*, &c. Et, *Quæcumque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cœlis*.

Prob. 3. ex Conciliis Later. (3) ſub Innocent. III. » Si poſt ſuſceptionem baptiſmi quiſquam prolapſus » fuerit in peccatum, per veram pœnitentiam poteſt repa-

(1) *2.d.43.q.1.* E.6.4.*d.20.A.3.*
(2) *Ezech.18.* (3) *c. firmit.*

„ reparari. *Et Trid. docet*, (1) a Chriſto D. poteſta-
„ tem remittendi, & retinendi peccata ad reconci-
„ liandos fideles poſt baptiſmum lapſos, Apoſtolis,
„ & eorum ſucceſſoribus fuiſſe communicatam. „ Et
„ Novatianos remittendi poteſtatem olim pertinaci-
„ ter negantes, Eccleſia tanquam hæreticos exploſit.
„ *Et definit*, pœnitentiam eſſe vere, & proprie ſacra-
„ mentum pro fidelibus, quoties poſt baptiſmum in
„ peccata labuntur. Et nota, Concilium dicere,
quod Novatiani negantes pertinaciter poteſtatem remittendi; & ideo *eos tamquam Hæreticos Eccleſia exploſit*. Juvenin. autem dicit eorum errorem fuiſſe, non quod negarint omnem poteſtatem remittendi, ſed tantum, quod dixerint quædam eſſe peccata graviſſima, quæ clavibus Eccleſiæ ſolvi non poſſent. Sed S. Epiphanius ſcribit, (2) quod „ quælibet generatim
„ delicta poſt baptiſmum commiſſa Eccleſiæ autho-
„ ritate remitti poſſe negaverint. *Et S. Cyprianus* (3)
„ *ſcribit*. Novatianus Stoicorum doctrinam in Ec-
„ cleſiam introducere nitebatur, ſuadens ſuis ſequa-
„ cibus peccata, criminaque omnia eſſe æqualia; ergo non diſtinxit de gravioribus, & levioribus quoad remiſſionem.

Confir. Nam ſi Eccleſia damnat ut hæreticos eos, qui negant Eccleſiæ poteſtatem remittendi graviora peccata, a fortiori damnaret eos, qui Deo negarent poteſtatem remittendi omnia contritis.

Prob. 4. ex Patribus, nam inquit Chryſoſt. (4)
„ Non eſt aliquod peccatum, quod non cedat virtuti
„ pœnitentiæ. *Et quoad numerum dicit*: Peccaſti?
„ pœnitere: millies peccaſti? pœnitere; *Et Ambroſ.*
„ Tanta eſt Dei erga homines propitiatio, ut Judas
„ potuiſſet non excludi a venia, ſi pœnitentiam non
„ apud judæos egiſſet, ſed apud Chriſtum. *Et Au-*
„ *guſt.* (5) Neque in his criminibus, quantumvis ma-
„ gnis remittendis in S. Eccleſia de miſericordia Dei
„ deſperandum eſt agentibus pœnitentiam, ſecun-
„ dum modum ſui cujuſque peccati. Vide hom. 50. ex 50.

Prob. 5. Si aliqua peccata debite pœnitentibus remitti non poſſent, id eſſet, vel quia peccator non poſ-
ſet

(1) *Seſſ.14.c.1.* (2) *Her.59.* (3) *Ep.51.*
(4) *Ho.33. in Matth.* (5) *Enchir.56.*

ſet de illis pœnitere, vel quia pœnitentia non poſſet ſufficere, vel quia Deus non poſſet, aut nollet remittere; ſed nihil horum dici poteſt; ergo &c. Prob. min. Non 1. quia homo, dum vivit, habet voluntatem flexibilem ad bonum, ſicut ad malum, & per auxilium gratiæ poteſt converti ad bonum ex quolibet malo. Non 2. quia Deus poteſt acceptare pœnitentiam pro quovis peccato, & de facto nullum eſt genus peccati, de quo non acceptaverit eam, & quod non remiſerit aliquibus, ut patet ex hiſtoriis ſacris, &, ut dicebat Ambroſius, acceptaſſet pœnitentiam Judæ, ſi ad Chriſtum dixiſſet debite illud *Peccavi*, quod dixit ad Judæos. Non 3. quia potius omnes peccatores vult ſalvari, & ad pœnitentiam invitat, veniam omnibus promittens; & Chriſtus apud Patrem eſt propitiatio pro peccatis totius mundi.

Objic. 1. Scriptura dicit, peccatum in Spiritum Sanctum non remitti in hoc ſæculo, nec in futuro, ut notat Scotus; ergo pęnitentia non ſufficit ad delenda omnia peccata: Prob. antec. *Qui peccaverit in Spiritum Sanctum, non remittetur ei neque in hoc ſæculo, nec in futuro*; ergo &c.

Reſp. neg. utramque conſ. Nam illa irremiſſibilitas non venit ex parte peccati, vel Dei, vel ex inſufficientia pęnitentiæ ſecundum ſe, ſed ex obſtinatione voluntaria peccatoris, qui non vult pęnitere, ſed volens ſe opponit gratiæ, ut docet Scotus.

Inſt. Scriptura dicit: *Si peccaverit vir in virum, placari ei poteſt Deus; ſi autem peccaverit in Dominum, quis orabit pro eo?* ergo peccata directe contra Deum *ſunt irremiſſibilia*.

Reſp. neg. conſ. Nam Heli non dicit ibi peccata in Deum eſſe irremiſſibilia ex ſe, vel ex parte Dei, ſed ex omiſſione pęnitentiæ, vel orationis pro venia impetranda. *Quis orabit pro eo? ergo ſi haberet mediatorem, impetraret veniam*, ait Ambroſius.

Inſt. 2. Rex Antiochus (1) *orabat ſceleſtus Dominum, a quo non erat miſericordiam conſecuturus*. Idem patet de Achab, de Juda, & aliis; imo Deus ipſe minatur, (2) *Clamabunt ad me, & ego non exaudiam eos*. Et David dicit: (3) *Clamaverunt ad Dominum, nec exaudivit eos*; ergo non ex defectu pęni-

ten-

(1) *Machab.* 9. (2) *Prov.* 1. (3) *Pſ.* 17.

tentiæ, nec orationis, vel mediationis, ſed ex decreto Dei peccata quædam irremiſſibilia ſunt. Nam Reges illi, & Judas pęnitentes erant.

Reſp. diſt. 1. conſ. & 2. ant. Ex pęnitentia imperfecta, & ex motivis indebitis, con. ex pęnitentia vera, & perfecta & ex motivis honeſtis, neg. 1. conſ. & 2. ant. nam illi, & ſimiles dolebant non de peccatis, ſed de pęnis ſuis; pęnitentia Antiochi, Achab, & Judæ, & Adæ fuit ex deſperatione. Sacer hiſtoricus deſcribit acerbitatem pęnarum Antiochi, unde *cępit ex gravi ſuperbia deductus ad agnitionem ſui venire*. De his, & ſimilibus dicit Deus: *Quando venerit ſuper eos tribulatio, invocabunt me, & non exaudiam*, ſcil. invocabunt non ex odio peccati, ſed pęnarum temporalium, quod non eſt pęnitere.

Inſt. 3. ex Apoſtolo, (1) *Impoſſibile eſt eos, qui ſunt illuminati, guſtaverunt etiam donum cęleſte .... & prolapſi ſunt, rurſus renovari ad pęnitentiam*. Et de Relapſis: (2) *Voluntarie peccantibus nobis poſt acceptam notitiam veritatis jam non relinquitur hoſtia pro peccatis*. Et de Eſau dicit, quod *non invenit pęnitentia locum, quamquam cum lacrymis requiſiiſſet eam*; ergo pœnitentia non valet pro omnibus peccatis.

Reſp. neg. conſ. Nec enim recte infertur ex illis textibus bene intellectis. 1. Paulus dicit, quod poſt lapſum peccati ſecundo, vel 3. impoſſibile, ideſt difficile eſt poſſe renovari. Et ut loquitur S. Thom. ex Auguſt. *Non dicit, impoſſibile eſt pœnitere, ſed impoſſibile eſt renovari* (per baptiſmum) *ideſt baptizari ....* Numquam enim homo ſic poſſet pœnitere, quod poſſet iterum baptizari. 2. pro *voluntarie peccantibus* idem S. Doctor intelligit *eos, qui ex certa malitia peccant, nec poſtea pœnitent, ſed in voluntate peccandi permanent*. 3. Eſau *pœnituit non de peccato, quo vendiderat primogenita, ſed quia perdiderat*, ſc. *interdum aliquis pœnitet, non propter amorem juſtitiæ, ſed propter timorem pœnæ, vel damni temporalis*, ut Eſau propter amiſſam benedictionem primogenituræ, non propter peccatum gulæ; ergo ex his textibus male concluditur inefficacia veræ pœnitentiæ.

Objic. 2. Sunt aliqua peccata, pro quorum authoribus non licet orare; ergo illa ſunt irremiſſibilia per pœ-

(1) *Hebr.* 6. (2) *c.* 10. *v.* 12.

pœnitentiam. Prob. ant. *Eſt peccatum ad mortem* (inquit Joannes) (1) *non pro illo dico, ut roget quis*; ſed non prohiberetur oratio pro illo, ſi poſſet veniam obtinere per pœnitentiam; ergo &c.

Reſp. 1. neg. conſ. Nam aliud eſt, quod non jubeamur orare pro certis peccatoribus, aliud eſt, quod iſti non debeant, aut poſſint utiliter pœnitere de illis; illud potuit velle dicere Apoſtolus, non iſtud, ſed potius hortatur omnes peccatores ad pœnitentiam, ut Angelum Epheſi, qui charitatem primam reliquerat. (2) *Pęnitentiam age, & prima opera fac*, &c. Idem dicit Angelo Sardis. Et arguit impœnitentes *de homicidiis, & veneficiis ſuis*, &c. hæc ſunt graviſſima peccata.

Reſp. 2. neg. antec. Nam per peccatum intelligunt multi cum Auguſtino (3) peccatum finale., Ego au-,, tem dico, id eſſe peccatum, fidem... deſerere uſ-,, que ad mortem. *ut Ambroſ.* Quomodo Joannes di-,, ceret non orandum pro delicto graviori, qui legiſ-,, ſet Moyſem oraſſe, & impetraſſe, ubi erat præva-,, ricatio voluntaria, *&c.? Nonne ipſe Joannes novę-,, rat Stephanum oraſſe pro* perſecutoribus ſuis, qui,, Chriſti nomen audire non poterant, ſc. præ odio? Fateor tamen ex Script. & Patribus inferri, quod aliqua peccata dicuntur irremiſſibilia non abſolute, quaſi non poſſint per debitam pœnitentiam remitti, ſed quia de illis rariſſima, & difficillima eſt pœnitentia, qualis eſt ſtatus inveteratorum in peccatis, & ad finem vitæ peſſimæ remittentium pœnitentiam.

CONCLUSIO II.

Per contritionem delentur peccata quoad reatum pęnæ æternæ, & aliquando etiam quoad omnem pęnam temporalem. Eſt de fide quoad 1. p.

Prob. 1. ex Scoto. (4) *Nam manet in anima reatus culpæ, quæ eſt quædam obligatio ad pęnam debitam illi culpæ..... Et dico, quod iſtud, quod dictum eſt remanere poſt actum in peccatore, poteſt deleri, & quandoque deletur, juxta illud Symboli, Remiſſionem peccatorum .... quod fit per pęni-*

(1) *1. Jo. 5.* (2) *Apoc. 2.* (3) *de corrept.*
(4) *d. 14. q. 1. B. 5. & 1.*

pænitentiam interiorem (ut eſt contritio) *vel per ſacramentum*. Denique docet, (1) quod *quandoque contritio eſt tam intenſa, quod ſufficiat pro tota pœna*.

Prob. 1. p. De fide eſt hominem per veram contritionem juſtificari; ſed juſtificatio non ſtat cum reatu pęnæ æternæ: nam per gratiam iſtam acquiritur jus ad vitam æternam, & homo fit filius Dei adoptivus, *Quod ſi filius, & hæres*; ergo &c min. patet ex dictis de gratia habituali; ergo &c.

Prob. 2. p. Nam certum eſt, quod per iteratos actus pęnitentiæ, & charitatis fit aliqua ſatisfactio, & minuitur obligatio ad pęnam temporalem, in quam mutatur ordinarie pęna æterna debita mortali peccato, cum dimittitur; ſed poteſt dari contritio tam fervens, & intenſa, ut æquivaleat pluribus actibus remiſſis; ergo per illam poteſt remitti tota illa pęna, quæ per illas imperfectas deleretur.

Prob. 3. Nam certum eſt, quod per martyrium tota pęna illa remittitur; ſed poteſt dari contritio tam perfecta, ut æquare poſſit charitatem, quæ eſt in Martyre; ergo poteſt talis contritio delere totam pęnam.

Prob. denique: nam contritio in aliquo gradu remiſſo delere poteſt pęnam æternam; ergo in gradu intenſiſſimo delere poteſt etiam temporalem, quia hæc numquam æquabit æternam; & ſi remiſſior poteſt delere majorem, intenſior delebit minorem.

Suppono autem ex fide, quod ordinarie pęnitentia, ne quidem cum ſacramento, non delet reatum totius pęnæ, *Sancta Synodus* (2) *declarat falſum omnino eſſe, & a verbo Dei alienum, culpam a Domino numquam remitti, quin univerſa etiam pœna condonetur*. Ideo diximus has pęnæ reliquias remitti poſſe per unicam contritionem perfectiſſimam, quod tamen raro contingit, maxime in peccatis gravioribus, & multiplicatis, & poſt longam impęnitentiam.

Objic. 1. con. 2. p. Contritio perfecta cum ſacramento non delet totam pęnam; ergo nec id præſtabit ſe ſola. Prob. ant. nam ratio Sacramenti etiam cum contritione exigit ſatisfactionem; ſed hæc tenet locum pęnæ temporalis; ergo contritio etiam cum ſacramento non delet totam pęnam.

Reſp. neg. ant. & diſt. min. Hæc, id. ſatisfactio pęnalis,

(1) *d.20.A.2.* (2) *Seſs.14.c.8.*

nalis, con. ſatisfactio medicinalis, neg. min. & conſ. Nam ſatisfactio imponi ſolet non tantum in pęnam, ſed etiam in remedium, & hanc contritio non diſpenſat. Lege Concilium: nam *magnopere a peccato revocant, & quaſi fræno quodam coercent hæ ſatisfactionis pœnæ, cautioreſque, & vigilantiores in futurum pœnitentes efficiunt: medentur quoque peccatorum reliquiis, & vitioſos habitus male vivendo comparatos contrariis virtutum actibus tollunt.*

Objic. 2. Deus dicit de pęnitente, *Omnium iniquitatum ejus non recordabor*; ſed recordaretur, niſi totam pęnam remitteret; ergo poſt contritionem nihil reſtat pęnæ.

Reſp. diſt. ant. Non recordabor in ordine ad damnationem, conc. quoad omnem pęnam, neg. antec. Nam oblivio illa, quam promittit Deus, non debet ſumi rigoroſe, & ad litteram.

Inſt. ex Auguſt. *Impium eſt a Deo dimidiam ſperare veniam*; ſed ſi reſtaret aliqua pęna, venia non eſſet integra, ſed mediata; ergo &c.

Reſp. diſt. maj. Mediam quoad peccata, quaſi unum remittatur ſine aliis, conc. quoad omnem pęnam, neg. maj. & min. Nam illa partitio quoad peccata repugnat, non quoad pęnam.

Quæri hic ſolet 1. *an peccatum unum mortale remitti poſſit ſine alio.* 2. *An peccata per pęnitentiam dimiſſa reviviſcant per nova.* 3. *An peccatum remitti poſſit quoad maculam, & culpam retenta obligatione ad pœnam.* Sed de his vide tr. de peccatis, & de merito, an reviviſcat cum toto valore per pęnitentiam; nec placet ea repetere, licet non parum commendent virtutem ſacramenti.

QUÆSTIO XI.

De peccatis venialibus; An, & quomodo per pęnitentiam remittantur.

SUppono ex tr. de peccatis, quod veniale non opponitur gratiæ ſanctificanti, nec cauſat privationem ejus, nec amicitiæ Dei, ſed tamen diſplicet Deo, & inducit obligationem ad pęnam temporalem, cui ſatisfaciendum eſt in hac vita per bona opera, vel in Pur-

purgatorio per dilationem beatitudinis, & alias pœnas poſitivas.

Porro præcipua media, quibus venialia poſſunt expiari, communiter dicuntur Sacramentorum frequentatio, maxime Pœnitentiæ, Euchariſtiæ, & Sacramentalia, quæ his verſibus continentur.

Confiteor, tundo, reſpergo, conteror, oro:
Liquor, edo, dono, per quæ venialia tollo.
Unctio, pœna levis, compaſſio, quæ fit egenis.

Alii comprehendunt omnia in iſto. *Orans, tinctus, edens, confeſſus, dans, benedicens*; id. Oratio Dominica, Aqua Benedicta, Panis Benedictus, Confeſſio generalis, Eleemoſyna, & Benedictio Epiſcopalis, vel Abbatis conſecrati.

4. Suppono, peccata omnia tam venialia, quam mortalia in hoc convenire, quod ſunt offenſæ Dei voluntariæ, ideo remitti non poſſunt ſine aliquali pœnitentia, & retractatione, ſaltem virtuali, & implicita, quod patet ex dictis alias. Sed quia in peccatis eſt duplex reatus, ſc. *reatus culpę*, qui eſt denominatio manens ex actu peccaminoſo, per quem peccator fit objectum odii, ac vindictæ illius, & dignus pœna, ſeu eſt dignitas pœnæ remanens ex actu peccati; *& reatus pęnæ*, qui eſt denominatio extrinſeca relicta in peccatore ex Dei decreto, & voluntate ordinante peccatorem ad pœnam peccati, ſeu quia exigit vindictam de offenſa ſibi facta per peccatum, ut patet ex dictis tr. de peccatis.

Inde ſequitur 1. quod aliud eſt, dignum eſſe pœna, & aliud deſtinari ad pœnam. 1. eſt velut proprietas, & ſequela peccati, & conſiſtit in relatione relicta ex actu malo. 2. vero eſt relatio reſultans ex actu voluntatis divinæ, quo peccatorem deſtinavit ad pœnam. Unde *reatus culpæ*, ſeu demeritum pœnæ manet in peccatore, quandiu peccatum non retractatur. Reatus vero pœnæ manet, quamdiu non *eſt ſatisfactum* per aliquas pœnas voluntarias, vel opera æquivalentia, aut *ſatis paſſum*, ut fit in purgatorio, ubi animæ tamdiu patiuntur pęnas, donec plene debita perſolverint.

CON-

CONCLUSIO I.

Venialia deleri poſſunt per contritionem etiam extra ſacramentum, & per attritionem cum ſacramento, imo & extra ſacramentum in homine juſto. Eſt communis.

Prob. 1. ex Scoto: (1) *Peccatum veniale in hac vita poteſt remitti, non tantum per pœnam interiorem,* (qualis eſt contritio) *vel exteriorem* (ut eſt confeſſio, ſeu ſacramentum cum attritione) *quia illa non eſt neceſſaria ad hoc; ſed per aliquem actum Deo magis acceptum, quam peccatum veniale diſpliceat.* Et alibi, (2) *Concedo, quod frequenter remittitur peccatum per aliquem motum attritionis, tamquam per meritum de congruo ante ſuſceptionem ſacramenti pœnitentiæ*; &c. ergo ex Scoto peccata venialia poſſunt in hac vita remitti utroque modo.

Prob. 2. Nam utroque modo poſſunt remitti mortalia; ergo & a fortiori venialia.

Confir. per alia bona opera remittuntur venialia; ſed contritio eſt bonum opus, & magis proportionatum illi effectui, cum ſit dolor de ipſis peccatis; ergo &c.

Prob. 2. p. Nam attritio per ſe eſt verus actus virtutis pœnitentiæ oppoſitæ omni peccato, etiam veniali; ergo in homine juſto poteſt ſatisfacere pro venialibus. Prob. conſ. eadem eſt ratio, & a fortiori de operibus veræ pœnitentiæ, quæ magis opponitur peccato, & illud deteſtatur, & vindicat, ac de aliis virtutibus; ſed opera iſtarum in homine juſto delent venialia; ergo & actus hic pœnitentiæ, etiam ſe ſolo.

Prob. 2. attritio in homine juſto eſt meritoria alicujus gradus gratiæ, & gloriæ; ergo a fortiori erit ſatisfactoria pro venialibus: minus enim eſt ſatisfacere, quam mereri ſive de congruo, ſive de condigno.

Objic. 1. Non poteſt haberi contritio de venialibus; ergo neque hæc poſſunt per eam remitti. Probat. ant. contritio eſt de peccato, ut offenſa Dei; ſed veniale non eſt offenſa Dei; ergo &c.

Reſp. neg. ant. & min. Nam Deus prohibet venialia, ſicut & mortalia, non æqualiter, ſicut nec punit æqualiter. Vide tr. de peccatis.

(1) *d.* 21. *q.* 1. E. 8. (2) *d.* 14. *q.* 4. *G.* 7.

Inſt. Non poſſumus hic eſſe ſine venialibus: nam *ſepties in die cadit juſtus*; ergo nec poſſumus de illis conteri; quia contritio, & attritio includunt propoſitum non peccandi amplius; & non poſſumus id proponere de venialibus, quæ vitare non poſſumus.

Reſp. neg. ant. & 2. conſ. Nullum enim eſt veniale, quod non poſſit vitari diviſive, imo & omnia copulative cum auxilio gratiæ. Sic nullum eſt in particulari, a quo non debeamus velle abſtinere; & hoc ſufficit, ut poſſimus de illis conteri.

Objic. 2. Contritio ordinatur ad gratiam impetrandam; ſed venialia non opponuntur gratiæ, nec eam delent; ergo de illis non eſt contritio.

Reſp. diſt. maj. Ad primam gratiam, vel 2. con. ad 1. ſolam, neg. maj. & min. maxime quoad 2. p. nam ſi non minuunt quoad entitatem, ſaltem retardant ejus augmentum.

Objic. 3. Venialia poſſunt deleri ſine contritione; ergo hæc non eſt neceſſaria de venialibus, quæ non ſunt de objecto ejus.

Reſp. neg. conſ. Nam licet deleri poſſint aliis mediis, non ſequitur, quin poſſint deleri etiam per contritionem, & quin ſint de objecto ejus.

Objic. 1. con. 3. p. Si venialia deleri poſſent per attritionem ſolam, & ſine ſacramento, iſtud non eſſet neceſſarium ad deletionem eorum, nec per illud unquam delerentur; ſed conſ. eſt falſum; ergo &c. Prob. maj. ſemper delerentur per attritionem, aut contritionem, quæ debet præcedere, aut comitari ſacramentum, & ſic fruſtra iſtud adhiberetur pro illis.

Reſp. neg. mai. & ant. Nam 1. in habente mortalia cum venialibus attritio cum ſacramento non remittit illa, ſed remanet reatus pœnæ temporalis. 2. attritio valet tantum pro venialibus, quæ reſpicit, non pro aliis, & non reſpicit ſemper omnia. 3. unus actus attritionis, maxime ſi ſit remiſſus, non ſufficit per ſe pro tantis venialibus. 4. Denique, ſi Sacramentum reperit omnia peccata totaliter remiſſa, operatur ampliorem gratiam; ſicut non eſſet inconveniens, ſi numquam reciperetur ſacramentum, niſi poſt contritionem perfectam; quo caſu numquam remitteret peccatum mortale, nec conferret unquam primam gratiam.

Inſt. Si attritio extra ſacramentum ſufficeret pro venia-

niali, ſufficeret etiam pro mortali; ſed hoc falſum eſt; ergo & illud.

Reſp. neg. maj. Nam hæc ſequela eſt a minori ad majus; quaſi diceres, potes ferre pondus trium librarum; ergo poteris ferre pondus mille librarum: vel potes deglutire muſcam; ergo & camelum. Rideres ſic argumentantem. Non eſt autem minor inæqualitas inter mortale, & veniale.

Quæres, *Qualis deberet eſſe illa attritio ad hunc effectum. An ſufficeret naturalis.*

Reſp. eam debere eſſe ſupernaturalem. 1. quia effectus ille, remiſſio illa eſt quid ſupernaturale. 2. quia naturalis non ſufficit, nequidem cum ſacramento. 3. quia nullum opus naturale pure confert per ſe ad juſtificationem 1. aut 2. neque ad gratiam ullam merendam. Denique attritio, quæ concurrit ad juſtificationem cum Sacramento eſt donum Dei, & ex Spiritus S. impulſu.

CONCLUSIO II.

PEccata venialia delentur etiam in homine juſto per aliarum virtutum opera in eum finem oblata Deo, vel ab ipſo acceptata, item per Sacramentalia. Eſt communis.

Prob. 1. ex Scoto cit. (1) Dicit enim, *hæc deleri non ſolum per pœnam interiorem, vel exteriorem, ſed etiam per aliquem actum magis Deo gratum, quam peccatum veniale diſpliceat, vel relatum ab ipſo operante ad hoc veniale remittendum*; &c. ergo habes totam concluſionem ex Scoto.

Prob. 2. ex Concil. Trid. (2) dicente, *venialia in Confeſſionis Sacramento taceri citra culpam, multiſque aliis mediis expiari poſſunt.* Et Euchariſtiam vocat (3) *antidotum, quo liberemur a culpis quotidianis, & a mortalibus præſervemur.* Item ex Tolet. IV. ut refertur in Decretis de pœnit. d. 2. *De quotidianis brevioribus, levioribuſque peccatis, ſine quibus hæc vita non ducitur, quotidiana Oratio fidelium ſatisfacit....Delet omnino hæc oratio minima, & quotidiana peccata.* Idem docet S. Auguſt. (4) & Theologi communiter de confeſſione generali, quæ dicitur in Miſſa, & com-

 ple-

(1) *ibid.* (2) *ſeſſ. 14. c. 4* (3) *ſeſſ. 13. c. 2.* (4) *Ench. c. 7.*

pletorio, dum ex animo, & Religionis affectu recitatur, ait Aug. (1) idem de eleemoſyna, quæ *ſicut aqua extinguit ignem, ſic & iſta peccatum*. Unde inquit Hieron. (2) *Sciendum eſt, quod ſi Nabuchodonoſori bona opera facienti venia promittitur, multo magis aliis promittitur, qui leviora peccata commiſerunt*.

Prob. 3. Nam talia opera in homine juſto merentur augmentum gratiæ, & gloriæ; ergo & remiſſionem venialium: nam ad hanc merendam non requiritur major diſpoſitio, quam ad merendos illos gradus.

Confir. Illa omnia opera important aliquam retractationem, ſaltem virtualem venialium illis oppoſitorum; nec minus debent placere Deo, quam illa peccata diſpliceant, ut dicebat Doctor; ergo &c.

Prob. 2. p. Nam per Sacramentalia intelligimus certas cęremonias, & ritus ſenſibiles, qui habent aliquam analogiam cum Sacramentis Eccleſiæ, ut dictum eſt, & ſunt inſtituta ab Eccleſia ad aliquos effectus ſpirituales cauſandos. Tales ſunt orationes, unctiones, comeſtiones panis benedicti, aſperſio, & tinctio aquæ benedictæ, &c. Sed per hæc, & ſimilia remittuntur venialia; ergo &c. Prob. min. tum ex Scriptura promittente orantibus petita. *Petite, & accipietis*, &c. repete, quæ diximus de Sacramentalibus.

De oratione ait Auguſt. (3) *Propter omnia peccata Baptiſmus inventus eſt; propter levia, ſine quibus eſſe non poſſemus, oratio inventa. Quid habet oratio? dimitte nobis debita noſtra .... ſemel abluimur baptiſmate, quotidie abluimur oratione*. Quid clarius?

Dixi autem, *Si hæc opera in hunc finem offerantur Deo*, vel ab eo acceptentur: nam operantur per modum meriti, ad quod requiritur intentio placendi, & ſerviendi Deo in ordine ad aliqua beneficia obtinenda; item & acceptio divina. Ea autem intentione includitur ſaltem virtualiter retractatio peccati.

Quæres, *an Sacramentalia id præſtent ex opere operato*.

Reſp. negative; id enim habent ſolum ex opere operantis, &, ut dicebam, per modum meriti; quia ſolius Dei eſt virtutem illam tribuere operibus; hæc autem inſtituta ſunt ab Eccleſia, quæ talem poteſtatem non habet. Hoc igitur efficiunt ex fide, ſpe, & cha-

(1) *ho.50.ex 50.9.* (2) *Ep.108.don.4.* (3) *1.de Symb.7.*

charitate, & aliis piis actibus, ex quibus moventur fideles ad hæc offerenda Deo pro peccatis.

DISPUTATIO IV.

De Sacramento Pœnitentiæ.

DEI miſericordia non ſolum movetur actibus virtutis pœnitentiæ, quibus peccata noſtra in nobis punimus per internam deteſtationem, & voluntarium dolorem, ſed ut certius medium ad veniam impetrandam Sacramentum inſtituit, quod SS. Patres vocant *ſecundam poſt naufragium tabulam*; quia per illud emergimus a peccatis poſt baptiſmalem immerſionem, ſeu ablutionem commiſſis. Vocatur etiam alter baptiſmus, quia per illud in aquis lacrymarum cordis, & per ſacerdotalem abſolutionem a perſonalibus, & propriis inquinamentis mundamur. De hoc ſacramento hìc diſputamus.

QUÆSTIO I.

Anſit, & quidſit Sacramentum Pœnitentiæ.

DIcitur Montaniſtas, & Novatianos negaſſe ſacramentum pœnitentiæ, ſed aliqui eos ab hoc errore vindicant, excepto, quod ejus efficaciam reſtrinxerunt, volentes aliqua peccata non cadere ſub poteſtatem clavium Eccleſiæ, ſed eorum remiſſionem ſoli Deo reſervari, ut ſunt idololatria, mœchia, homicidium, &c. inquit Juenin. (1) Valdenſes dicebant nullum poſſe abſolvi a malo Sacerdote, & bonum laicum habere poteſtatem abſolvendi, & per manus impoſitionem peccata dimittere, & dare Spiritum S. & quod potius confitendum bono laico, quam malo Sacerdoti.

Plures etiam Lutherani abſolute negarunt hoc Sacramentum, & Zuingliani, & Calviniſtæ.

Porro variis nominibus legitur appellatum apud SS. Patres. 1. *Pęnitentia* pure, & ſimpliciter, quaſi *pęnę tenentia*, quia partes ejus omnes laborem habeāt; ut contritio dolorem; confeſſio ruborem; ſatisfactio pœ-

(1) *p.* 489.

pœnam. 2. *Sacramentum abſolutionis*, a forma, ſub qua confertur, quæ eſt *ſententia quædam abſolvendi reum*, ait Scotus. (1) 3. *Baptiſmus laborioſus*, ob eandem rationem, ſc. *Baptiſmus* propter effectum ablutionis a maculis peccatorum, in quo convenit cum effectu baptiſmi, & *laborioſus*, propter prædictos labores: ſic illud vocat Trident. (2) *Lavacrum lacrymarum*, & *ſecunda purgatio*, ſeu *Baptiſmus iterabilis*, ob eaſdem rationes: nam abluit animam per lacrymas contritionis, & ſæpius iteratur. 5. *manuum impoſitio*, quia per externam manuum impoſitionem ſolebat conferri. 6. *Secunda poſt naufragium tabula*, quia, qui poſt baptiſmum peccat, quaſi tracta navi naufragatur, & ei ſuppeditatur hoc ſacramentum, velut altera tabula, cujus ope veniat ad portum ſalutis. 7. *Exomologeſis*, ſeu *confeſſio*, ſeu *communicatio ex pane*, quia poſt confeſſionis ſacramentum ſolet concedi communicatio Euchariſtiæ. Sed his, & aliis ſimilibus appellationibus omiſſis, ſub nomine *ſacramenti pœnitentiæ* utemur.

CONCLUSIO I.

POEnitentia *eſt verum Sacramentum novæ legis, diſtinctum a baptiſmo*. Eſt de fide contra prædictos hæreticos.

Prob. 1. ex Scoto, (3) qui cum Magiſtro vocat illud *commune ſacramentum poſt baptiſmum*; *quia ſecunda poſt naufragium tabula*, item (4) *Sacramentum judiciale*, vel *judicium ſacramentale*. Et exiſtentiam ejus probat. 1. quia *poſſibile eſt huic poſitioni nominis aliquid ſubeſſe*. 2. quia *id congruit*. 3. quia *de facto ita eſt*. Et ſingula probat.

Prob. 2. ex Script. in qua tam aperte datur Apoſtolis, & ſucceſſoribus poteſtas dimittendi peccata; ergo in Eccleſia eſt aliquod ſacramentum, per quod id fiat. Prob. ant. Nam dixit eis Chriſtus: (5) *Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos* (eandem poteſtatem committo vobis) *Accipite Spiritum S. Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta ſunt*; ergo dedit Apoſtolis, & ſucceſſoribus

(1) *d.14.q.4.B.3.* (2) *Seſſ.14.c.2.* (3) *d.14.q 1.* (4) *Ibid.q 4.* (5) *A.3.& B.4.*

bus eorum in Eccleſia hanc poteſtatem; ergo inſtituit ibi Sacramentum, ideſt ſignum ſenſibile, quo id fiat. Prob. hæc conſ. ad verum Sacramentum requiritur 1. ſignum, ſeu ritus externus. 2. inſtitutio Divina. 3. promiſſio gratiæ illi ſigno affixa; ſed hæc omnia concurrunt in illis verbis Chriſti; ergo &c. maj. patet ex dictis de Sacramentis in communi. Prob. min. de ritu, & *ſigno externo:* nam illa poteſtas non debet exerceri in homines ſine ſigno ſenſibili, ut per ſenſus agnoſcant ſibi remitti peccata, quia nihil intelligunt, niſi per ſenſus. 2. *Inſtitutio*, & præceptum divinum. *Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos: quorum remiſeritis*, &c. Ibi habetur & miſſio, & inſtitutio divina. 3. denique *promiſſio gratiæ: Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis.* Hæc enim remiſſio eſt ſumma gratia, & non fit ſine infuſione gratiæ interioris; ergo &c.

Dices cum hæreticis; hanc poteſtatem exerceri concionatorie per prædicationem Euangelii, per quam excitatur in hominibus fides, quæ illos juſtificat.

Contra. Chriſtus alio præcepto commiſit eis prædicationem Euangelii, dicens: *Docete omnes gentes*. Et, *Prædicate Euangelium omni creaturæ*; ergo hìc aliud ſignificat, maxime quia nihil ibi dicit de prædicatione. 2. Ipſi non negant baptiſmum eſſe Sacramentum proprie, licet idem de illo dicant, ſc. quod confertur verbis concionatoriis ad excitandam fidem; ergo quamvis hic error eis concederetur, ſc. quod poteſtas remittendi peccata exerceretur concionatorie, & non judicialiter, adhuc pœnitentia diceretur ſacramentum. 3. Quia abſurdum eſt dicere cum ulla proprietate verborum Chriſti, quod idem ſit remittere, & retinere peccata, & prædicare Euangelium ad excitandam fidem in cordibus peccatorum: alioqui liber Euangeliorum haberet eandem poteſtatem, quia efficaciter poteſt excitare illam fidem in legentibus, quam ullus miniſter prædicando. 4. Hæc poteſtas, & commiſſio remittendi peccata eſt ſequela, & executio poteſtatis generalis ligandi, & ſolvendi. *Quæcumque ligaveritis ſuper terram*, &c. ſed hæc poteſtas generalis non exerceretur prædicando; ergo nec illa ſpecialis. 6. denique ex perpetua traditione, & praxi Eccleſiæ conſtat verba illa Chriſti fuiſſe ſemper intelle-

ſta de vera poteſtate dimittendi peccata judicialiter; ergo eſt prorſus novum commentum illa ſumere aliter.

Dices 2. Illa ſignificare poteſtatem declarandi remiſſa eſſe peccata, ut olim præſtabant Sacerdotes Moſaici erga leproſos, non autem remittendi de facto. *Quis enim peccata dimittit, niſi ſolus Deus?*

Contra 1. quia, etiam dato hoc errore (quod abſit) adhuc non deberet negari huic actioni ratio veri Sacramenti, ſicut non negant illam baptiſmo, quem non credunt aliter remittere peccata. 2. quia verba Chriſti, quibus contulit hanc poteſtatem, longe aliud ſignificant, quam declarationem illam. Nam in bono ſenſu *remittere*, vel *retinere*, *ligare*, aut *ſolvere* peccata non eſt declarare ea eſſe remiſſa. De Sacerdotibus Moſaicis nuſquam dictum eſt, quod curarent a lepra, quia declarabant leproſos eſſe mundatos ab illa; ergo nec id diceretur de Sacerdotibus Euangelicis, niſi aliter remitterent, quam declarando remiſſionem.

Prob. 3. ex Concil. (1) & confir. præcedens ratio. Nā Trid. definit. *Si quis dixerit in Catholica Eccleſia Pœnitentiā non eſſe vere, & proprie Sacramentum pro fidelibus, quoties in peccata labuntur poſt baptiſmum, ipſi Deo reconciliandis, a Chriſto D. inſtitutum, anath. ſit.* Item. *Si quis dixerit verba illa Salvatoris: accipite Spiritum S. Quorum remiſeritis, &c. non eſſe intelligenda de poteſtate remittendi, & retinendi peccata in ſacramento pœnitentiæ ... detorſerit autem contra inſtitutionem hujus Sacramenti ad authoritatem prædicandi Euangelium, anath. ſit.* Et infra. *Si quis dixerit abſolutionem Sacramentalem Sacerdotis non eſſe actum judicialem, ſed nudum miniſterium pronuntiandi, & declarandi remiſſa eſſe peccata confitenti ... anath. ſit.*

Idem diu antea fuerat definitum in Concilio Carthaginenſi, ut patet apud S. Cyprianum in Epiſtola Synodica ad Cornelium.

Prob. 4. ex perpetua traditione Patrum, quos longum eſſet recenſere. Vide Coccium, & alios, maxime controverſiſtas.

Confir. Nam ſicut Deus miſericorditer providit de-

(1) *Seſſ. 14. can. 1. & 3.*

remedio peccati originalis, & eorum, quæ ante baptiſmum committuntur,ita eidem congruum fuit providere de alio remedio pro peccatis poſt baptiſmum commiſſis humana fragilitate; ſed tale eſt Sacramentum Pœnitentiæ; ergo &c.

Prob. denique, quia pœnitentia iſta habet omnes conditiones veri Sacramenti. 1. Eſt ſignum ſenſibile, & perpetuum gratiæ ſanctificantis a Chriſto D. inſtitutum ad ſalutem hominis viatoris; ergo &c. Prob. ant. 1. *ſignum* eſt *ſenſibile* tam ex parte hominis confitentis peccata cum oſtenſione doloris de illis, quam ex parte ſacerdotis abſolventis, 2. *Perpetuum*. Quia ſine limitatione temporis data eſt Apoſtolis poteſtas remittendi peccata 3. *A Chriſto D. inſtitutum ad ſalutem*, &c. ut patet ex eadem Scriptura. *Accipite Spiritum*, &c. *Quodcumque ſolveritis*. Et, *Quorum remiſeritis peccata*. 4. *Gratiæ ſanctificantis*: nam remiſſio peccati non fit ſine infuſione talis gratiæ; ergo &c.

Prob. 2. p. 1. ex verbis Chriſti D. diverſiſſime loquentis de commiſſione ad baptizandum, & remittendum peccata. 2. ex diverſitate materiæ, & formæ, & nominis, & effectus, & ſubjectorum.

Prob. 2. ex Concil. Trid. (1) *Si quis confundens Sacramenta, ipſum baptiſmum ſacramentum eſſe pœnitentiæ dixerit, quaſi hæc duo Sacramenta diſtincta non ſint .... Anath. ſit.*

Confir. Nam in baptiſmi inſtitutione, & commiſſione nihil dicitur de poteſtate remittendi, aut retinendi peccata, bene vero in pœnitentia; ergo hæc ſacramenta ſunt diſtinctiſſima.

Objic. 1. cum hæreticis. Non reperitur ejus inſtitutio in Script. nec erat in uſu ab initio in Eccleſia; ergo gratis aſſeritur.

Reſp. neg. an. quoad utramque p. nam falſitas ejus patet ex fundamento concluſionis.

Inſt. Si fuiſſet in Eccleſia, vel Scriptura, non fuiſſet opus id definire in Conciliis, quia id ſatis conſtaret per ſe; ergo &c.

Reſp. neg. ant. Nam myſteria Trinitatis, Incarnationis, &c. quæ conſtant apertiſſime in Script. & traditione, debuerunt definiri in Conciliis ob

(1) *ibid. can. 2.*

petulantiam hæreticorum.

Objic. 2. Ad verum Sacramentum requiritur verbum, & elementum ab aliquo miniſtro applicatum; ſed hæc non adſunt in pœnitentia; ergo non eſt verum ſacramentum. Prob. min. Nam hic non adſunt res ullæ corporales.

Reſp. neg. min. & ant. Nam peccata, ut confeſſa, tenent locum materiæ, ſeu elementi, & abſolutio locum formæ, & verborum.

Inſt. 1. ex S. Ambroſ. Non eſt neceſſaria confeſſio: *Nam lacrymæ lavant delictum, quod voce pudor eſt confiteri. Lacrymas Petri lego, ſatisfactionem non lego*. Ita eſt de aliis Apoſtolis, qui dereliquerunt Chriſtum in paſſione ejus: nam debuiſſent recurrere ad hoc ſacramentum; ergo tunc non erat inſtitutum.

Reſp. diſt. conſ. Non erat inſtitutum tunc, quando ſic peccarunt, ſc. ante reſurrectionem, conc. ante aſcenſionem, neg. conſ. Ideo ex tunc Petrus, & alii debuerunt recurrere ad lacrymas, & contritionem.

Inſt. 2. Nullus legitur ritus, nec verba præſcripta a Chriſto; ſed omnia ex nutu humano aguntur; ergo non eſt verum ſacramentum a Chriſto inſtitutum.

Reſp. diſt. ant. Nullus ritus formaliter, & explicite, con. virtualiter, & implicite, neg. ant. Nam hoc ipſo, quod Chriſtus dedit Apoſtolis poteſtatem remittendi peccata, ſatis indicavit hoc fieri debere ex cognitione peccatorum, & per modum ſententiæ, quæ ſignificet ſenſibiliter abſolutionem internam peccatoris.

Inſt. 3. Non conſtat ex ulla Scriptura promiſſio gratiæ; ergo nec quod ſit ſacramentum.

Reſp. neg. ant. Nam hoc ipſo, quod remittit peccata, ſatis patet, quod confert gratiam ſanctificantem, ſine qua non fit remiſſio, ſaltem de via ordinaria.

Objic. 3. nulla eſt neceſſitas hujus Sacramenti; ergo gratis aſſeritur. Prob. ant. Ab initio mundi uſque ad Reſurrectionem Chriſti ſufficiebat virtus pœnitentiæ, ſeu contritio; ergo deinceps eadem ſufficeret.

Reſp. diſt. ant. neceſſitas abſoluta, & ſimpliciter, con. neceſſitas ſecundum quid, & magnæ congruentiæ, neg. ant. & 2. conſ. quia poſt Redemptionem per Chriſtum decuit Dei miſericordiam inſtituere media certa, & ſenſibilia remiſſionis peccatorum, ſa-

ſalutis, qualia ſunt Sacramenta, ut diximus de illorum neceſſitate.

Objic. con. 2. p. Patribus, qui verba Euangelii, *Quorum remiſeritis*, &c. explicant de poteſtate conferendi Baptiſmum, quo peccata remittuntur; ergo ſacramentum pœnitentiæ non diſtinguunt a Baptiſmo. Prob. ant. Nam Patres concedebant Montaniſtis verba illa dici in favorem Catechumenorum baptizandorum; ſed his non remittebantur peccata, niſi per baptiſmum; ergo &c.

Reſp. neg. ant. & diſt. maj. concedebant de Baptiſmo, etiam de pęnitentia, con. de ſolo baptiſmo, neg. maj. Nam id etiam dicunt de pęnitentia pro peccatis commiſſis poſt baptiſmum. Hæretici vero illi negabant haberi pro his peccatis ullum remedium. *In hoc rigidi ſunt* (ait Hieron.) (1) *non quod ipſi peiora non peccent, ſed hoc inter nos, & illos intereſt, quod illi erubeſcant confiteri peccata, quaſi iuſti: nos dum pœnitentiam agimus, facilius veniam promeremur..... Sic ad omne pene delictum Eccleſiæ fores obſerabant*, ſcil. Montaniſtæ; ergo Patres tribuebant etiam pœnitentiæ vim remittendi peccata æquæ, ac baptiſmo.

Objic. 2. Idem effectus arguit eandem cauſam, & ſacramentum; ſed baptiſmi, & pęnitentiæ eſt idem effectus eodem modo productus, nempe remiſſio peccatorum; ergo ſunt idem ſacramentum.

Reſp. diſt. maj. idem effectus eodem modo productus, conc. maj. & neg. min. ſi diverſo modo producatur, neg. maj. & conſ. Baptiſmus cauſat remiſſionem, & gratiam per modum regenerationis, & ablutionis; pœnitentia vero per modum judicii, & abſolutionis judicialis ex cognitione cauſæ, ſc. audita confeſſione peccatoris.

CONCLUSIO II.

POEnitentiæ Sacramentum ſufficienter deſcribitur, *abſolutio hominis pęnitentis facta certis verbis ex debita intentione prolatis a Sacerdote juriſdictionem habente ex inſtitutione divina ſignificans abſolutionem animæ a peccato*. Eſt Doctoris verbatim.

Prob. 1. Nam ſufficienter ſic explicatur natura hujus ſa-

(1) *Ep.* 54.

ſacramenti, quale eſt in ſe, & prout cum aliis convenit, & ab illis differt, ſeu ſecundum genus, & differentiam ejus, nec aliter melius explicari poteſt; ergo &c. Prob. ant. per ſingulas particulas. 1. dicitur *abſolutio*, ut deſignetur forma ejus. 2. *Hominis pęnitentis*,& ſic deſignatur materia,& ſubjectum,in quo recipitur: nam ex Tridentino, (1) *Actus pænitentis ſunt quaſi materia hujus Sacramenti*. 3. *facta certis verbis a Sacerdote prolatis*, &c. ut ſignificetur neceſſitas verborum, & qualitas miniſtri. 4. *Ex inſtitutione divina*, &c. ut deſignetur cauſa principalis efficiens tam Sacramenti, quod virtutem habet a Deo, & in quo convenit cum aliis, quam ipſius rei, ſeu gratiæ, quam cauſat inſtrumentaliter. 5. *Significans*, &c. ut deſignetur effectus formalis hujus Sacramenti, & modus cauſandi,ſc.per modum abſolutionis juridicę. Aliorum deſcriptiones in hanc coincidunt,ut facile videbis.

Objic.1. In hac definitione non exprimuntur partes eſſentiales hujus Sacramenti; ergo non eſt bona. Prob. ant. nullibi apparet materia, & forma; ergo &c. Prob. ant. Nam ex Trid. cit. *Materia*, *& forma ſunt actus pænitentis*; ſed hi actus non exprimuntur, nec etiam forma, quæ eſt, *Ego te abſolvo*; ergo &c.

Reſp. neg. ant. & min. Nam per vocem *pęnitentis* deſignantur actus virtutis pęnitentiæ, quos elicit ſuſcipiens, alioqui non diceretur pœnitens. Idem eſt de forma per vocem *abſolutio*: nam ſignificat formam conſiſtere in verbis, quibus ſignificatur abſolutio interior animæ a peccatis, quod etiam notatur per ultimam particulam.

CONCLUSIO III.

POEnitentię Sacramentum fuit immediate a Chriſto D. inſtitutum,quando inſufflavit in Apoſtolos,dicens: Accipite Spiritum S. Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, &c.

Prob. 1. ex Scoto, (2) qui poſtquam attulit congruentias hujus inſtitutionis,aſſerit poſitive *Dico,quod hoc factũ eſt*;& probat ex promiſſione,& verbis Chriſti. *Quodcumque ligaveris*, &c. Et. *Quorum remiſeritis peccata*, &c. Et ex iiſdem verbis probat præceptum, & neceſſitatem Confeſſionis Sacramentalis.

Prob.

(1) *Seſſ.* 14. *c.* 3. (2) *d*, 14. *q*. 4. *A*. 3.

Prob. 2. 1. p. ex Concil. Trid. *Dominus autem pœnitentiæ Sacramentum præcipue inſtituit, cum a mortuis excitatus, inſufflavit in diſcipulos, dicens: Accipite Spiritum S. quorum remiſeritis*, &c.

Prob. 3. ex dictis de inſtitutione Sacramentorum in communi: nam eadem eſt ratio de iſto, ac de aliis, nec poteſt aſſignari alius inſtitutor, nec dici, quod per alium inſtituerit, quam per ſeipſum; ergo &c.

Prob. 2. p. tum ex Concil. l. cit. tum 2. quia non habetur ex Scriptura ulla, quod antea fuerit inſtitutum: fuerat quidem Apoſtolis promiſſa hæc poteſtas, ut notat Scotus: ut cum dixit Petro: (1) *Tibi dabo claves...* Et, *Quodcumque ligaveris*, &c. Sed de facto non fuit data, niſi poſt reſurrectionem; tunc enim tantum expreſſe dicit: *Accipite Spiritum S. quorum remiſeritis*, &c. tum 3. non congruebat, ut eis daret poteſtatem in corpus myſticum ad ligandum, & ſolvendum, antequam eſſent ſacerdotes, & haberent poteſtatem in corpus verum in Euchariſtia conficienda. 4. denique, quia ſicut ejus reſurrectio eſt exemplar noſtræ juſtificationis, *Reſurrexit propter juſtificationem noſtram* ſic illa debuit præcedere inſtitutionem ſacramenti, quo juſtificamur, & reſurgimus in vitam gratiæ.

Objic. 1. con. 1. par. In lege ſcripta fiebant confeſſiones, & remiſſiones peccatorum; ergo hoc ſacramentum exiſtebat ante Chriſtum. Prob. ant. In Levitico præcipitur Sacerdoti, (2) *ut confiteatur omnes iniquitates filiorum Iſrael, & univerſa delicta, & peccata eorum*. Et minatur Deus graviſſima ſupplicia, (3) *donec confiteantur iniquitates ſuas, & patrum ſuorum*. Et mandat his, qui deliquerint: *Confitebuntur peccata ſua*, & alibi ſæpius; ergo &c.

Reſp. diſt. ant. confeſſiones publicæ ad humiliationem, & in pœnam, conc. confeſſiones ſacramentales, & ſecretæ, neg. ant. & conſ. nam, ut patet ex illis locis, confeſſio in 1. fiebat a Sacerdote, non a populo; in 2. tam confitebantur aliena peccata, ſcilicet patrum ſuorum, quam propria; neque confitentes abſolvebantur interius.

Objic. 2. In Sacramentis, quæ Chriſtus per ſe inſtituit, determinavit materiam, & formam, ut patet de Baptiſmo, & Euchariſtia; ſed pro Pœnitentia neutrum.

(1) *Matth.* 18. (2) *Lev.* 16. 26. (3) *Num* 5.

trum deſignat; ergo eam non inſtituit ut ſacramentum.

Reſp. neg. min. ut ſupra: nam aſſignat peccata pro materia & abſolutionem remiſſivam pro forma. *Quorum remiſeritis peccata*, &c.

Inſt. Illa remiſſio fit per baptiſmum; ergo fruſtra eſt pœnitentia. Prob. ant. Illa remiſſio fit ex vi miſſionis Apoſtolorum in omnes gentes, quibus prædicare debeant remiſſionem peccatorum, *Baptizantes eos*, &c. ſed hæc non indicat inſtitutionem ullius ſacramenti, niſi forte Baptiſmi; ergo &c.

Reſp. neg. ant. & maj. Nam illæ applicationes Scripturæ ad tales ſenſus, ſunt extortæ, & extra mentem Chriſti, ut docet Concilium. (1) In vero ſenſu loquitur de remiſſione per pœnitentiæ ſacramentum, quod tunc inſtituebat.

Inſt. 2. Si adeſſet aliud ſacramentum remiſſivum peccati præter baptiſmum, de illo non tacuiſſet Euangelium, nec Apoſtoli; ſed de ſolo Baptiſmo loquuntur, & de penitentia loquuntur tantum, velut de diſpoſitione ad illum, non autem ut de ſacramento ſpeciali, *Pœnitentiam agite, & baptizetur unuſquiſque*; ergo &c.

Reſp. neg. min. Nam loquuntur etiam de confeſſione: *Confitemini alterutrum peccata veſtra*; fatemur pœnitentiam ante baptiſmum non eſſe ſacramentum, bene vero poſtea.

Objic. 3. Chriſtus dedit eandem poteſtatem Apoſtolis, quam ipſe habebat a Patre ad remittenda peccata; ſed poteſtas Chriſti non pendebat a ſacramento; ergo nec Apoſtolorum. Prob. maj. Dixit enim Chriſtus: *Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos*; ergo &c.

Reſp. neg. maj. & conſ. prob. Nec enim illa ſimilitudo poteſtatis inducit æqualitatem, nec perfectam identitatem; miſit illos ut miniſtros, non ut magiſtros, & Dominos ſupremos, ut erat ipſe.

(1) *ſeſſ.* 14. *c.* 3.

QUÆ-

QUÆSTIO II.

Quæ ſit eſſentia hujus ſacramenti.

EX definitione ſacramenti pœnitentiæ patet, quod multa in eo concurrunt, ſc. contritio, confeſſio, & ſatisfactio ex parte ſubjecti, & abſolutio ex parte miniſtri. Quædam habent rationem materiæ, alia formæ, ut patet de aliis ſacramentis. Jam quærimus, an, & quænam ex illlis dici debeant eſſentialia.

Conveniunt omnes illa omnia eſſe neceſſaria huic ſacramento, ſc. tres illos actus ex parte ſubjecti, & abſolutionem ex parte miniſtri; ſed diſputatur inter Scholaſticos, an utrique actus dicendi ſint partes eſſentiales ſacramenti, an integrales; ſed, ni fallor, lis iſta plus eſt de vocibus magis, quam de re, ad quam nihil refert, quænam dicantur eſſentiales, quæve integrantes; quænam importentur in recto, vel in obliquo, modo omnes, & ſingulæ neceſſariæ ſint ad exiſtentiam ſacramenti, de quo omnes concordant.

Suppono autem ex Scoto, & aliis communiter, quod ſacramentum ſpectari poteſt 1. ut quoddam totum aggregatum ex rebus, & verbis, in quo fundatur relatio ſigni ſenſibilis gratiæ, quam ſignificat practice, & efficaciter. 2. ſpectari poteſt minus totaliter, ſc. pro toto illo fundamento præciſe a relatione ſigni; & ſi illud conſtat rebus, & verbis: res autem dicuntur quaſi materia, & verba quaſi forma; quia ſicut in compoſitis phyſicis materia dicitur id, quod habet rationem potentiæ, & eſt indeterminatum ad illam, vel illam ſpeciem, & formam; forma autem dicitur id, quod potentiam illam actuat, & determinat; ſic in ſacramentis, quæ ſunt compoſita moralia, pars magis indifferens, & indeterminata, & quaſi ſubjectum dicitur materia; quæ autem determinat ad ſignificandum, & operandum effectum, ad quem inſtitutum eſt, dicitur forma ejus, ut ſunt verba, per quæ fit, & confertur ſacramentum. His ſuppoſitis.

CON-

CONCLUSIO I.

E*Sſentia ſacramenti pęnitentię adęquate ſumpti non conſiſtit nec in ſolis actibus pęnitentis, nec in ſola abſolutione, ſed in utriſque*. Eſt communior.

Prob. 1. ex Scoto, (1) 1. quia utraque ponit in definitione hujus ſacramenti, ſc. tam abſolutionem, quam pęnitentiam, *Eſt abſolutio hominis pęnitentis*, inquit. 2. quia requirit *ex parte ſuſceptivi, quod ſit penitens.... Ut hoc ſacramentum digne ſuſcipiatur, requiruntur ut prævia, vel ſequentia. Simpliciter enim requiritur confeſſio*, &c. ergo Scotus requirit tam actus pœnitentis, quam verba abſolutionis ad exiſtentiam hujus ſacramenti: non convenit tamen, quod ſint partes ejus intrinſecæ, quia non conſiderat illud adæquate ſecundum omnia, quæ includit, ſed ſolum ſecundum id, quod importat in recto. Nam in ſequenti diſtinctione agnoſcit contritionem, & confeſſionem, ut partes pęnitentiæ, dicens: (2) *Non videtur, quod aliquis teneatur ad ſecundam partem pœnitentiæ, quæ eſt confeſſio, de quo non teneatur habere contritionem, vel attritionem, quæ eſt prima pars ejuſdem*.

Prob. 2. ex Conciliis. Nam in Florent. in Decreto Eugenii, & in Trid. cit. docetur, quod actus pœnitentis ſunt *quaſi materia* hujus ſacramenti; & forma ſunt verba abſolutionis; ſed omne ſacramentum includit eſſentialiter materiam, & formam; ergo ex Conciliis iſtud non conſiſtit nec in ſolis actibus pœnitentis, nec in ſola abſolutione miniſtri, ſed in utriſque.

Dices, Concilia loqui de materia *circa quam*, non de materia *in qua*, vel *ex qua*; & ſic actus illi non ſunt pars intrinſeca, ſicut objecta ſcientiæ, quæ ſunt ejus materia *circa quam*, non ſunt patres ejus.

Contra. Concilia loquuntur de materia hujus ſacramenti, ſicut de aliis; ſed materia, quam aſſignant aliis, non eſt *circa quam*; ergo nec iſta, quam aſſignant iſti. Min. patet de Euchariſtia, cujus materia eſt panis, & de baptiſmo, cujus materia eſt aqua: Præterea, materia *circa quam* eſt ea, ad quam terminantur operationes humanæ, & vitales; ſic materia *circa*

(1) *ibid. &c. 5.* (2) *d. 16. q. 1. E. 7.*

circa quam pœnitentiæ eſt id, circa quod verſantur actus ejus; ſed iſti non verſantur circa contritionem, vel confeſſionem, vel ſatisfactionem; ſed his actibus debent aſſignari objecta, quæ ſunt peccata; ergo iſti actus non ſunt materia *circa quam* pœnitentiæ ſacramenti, ſed materia *ex qua*; ergo ſunt partes intrinſecæ ejus.

Prob. ſpecialiter 1. p. quia ſoli actus pœnitentis non ſignificant gratiam ſacramentalem, ſaltem ſacramentaliter per modum ſigni ſenſibilis; ergo ſacramentum hoc non conſiſtit in illis actibus. Dico *ſacramentaliter*: nam contritio perfecta poteſt cauſare gratiam, non per modum ſacramenti, neque ex opere operato, ſed per modum meriti, & ex opere operantis, & per actum pure internum, non autem per modum ſigni ſenſibilis. Si autem non ſit perfecta, etiam cum confeſſione, nihil efficiet ſine abſolutione; ergo &c.

Prob. 2. nam reliqua ſacramenta nec ſignificant, nec cauſant ſine forma; ergo nec iſtud. Ant. patet ex dictis de ſacramentis in communi.

Prob. 2. p. Nam abſolutio ſine actibus pœnitentis nihil facit, & profertur inutiliter, ait Doctor; debet enim eſſe abſolutio pœnitentis; ergo reus, qui abſolvitur, debet eſſe pœnitens per actus ſuos proprios; ergo ſine actibus pœnitentis abſolutio non facit ſacramentum.

Prob. 3. p. nam abſolutio cum actibus pœnitentis perfecte, & ſenſibiliter ſignificat gratiam remiſſivam peccati, & neutra ſine altera id præſtat; ergo hoc ſacramentum conſtat eſſentialiter utriſque.

Confir. nam in aliis ſacramentis totalitas eſſentialis includit materiam, & formam, & ſi altera deſit, nihil fit; ſed actus pœnitentis ſunt materia, ſeu quaſi *materia* (ut dicunt Concilia cit.) hujus ſacramenti, & verba abſolutionis ſunt forma; ergo totalis eſſentia conſtat utriſque.

Confir. 2. nam in Baptiſmo v. gr. verba ſine aqua, & ablutione, nec ablutio ſine verbis non faciunt illud ſacramentum, & idem eſt de aliis, quæ in uſu conſiſtunt; ergo nec in iſto.

Objic. 1. cont. 1. p. Sacramentum in eo ſolo conſiſtit, a quo denominatur in ſua ſpecie; ſed iſtud in ſua ſpecie denominatur a ſolis actibus pœnitentis; ergo in

his

his conſiſtit tota ejus eſſentia. Prob. min. nam dicitur ſpecialiter eſſentialiter ſacramentum pęnitentiæ; ſed non eſt pęnitentia, niſi per illos actus; ergo &c.

Reſp. neg. maj. & 2. conſ. nam denominatio rerum ſumitur modo a cauſis, modo ab effectibus, modo a materia, modo a forma, modo a ſubjectis, &c. non autem ſemper a partibus intrinſecis & eſſentialibus, vel ab omnibus ſimul.

Objic. 2. Deus dat gratiam remiſſivam intuitu ſolius pęnitentiæ, ſeu actuum pęnitentis; ergo in his ſolis eſt tota eſſentia ſacramenti hujus. Prob. ant. Per illos ſolos peccator diſponitur ad gratiam; ergo &c.

Reſp. neg. ant. nam reſpicit etiam ad judicium, & abſolutionem Sacerdotis. *Quorum remiſeritis peccata*, &c. Reſpicit quidem ad interiorem diſpoſitionem, ſeu ad actus penitentis, ſed non totaliter. Unde ſi contritio non ſit perfecta, non recipit gratiam, niſi adſit abſolutio ſacerdotis.

Objic. 1. cont. 2. p. ex Scoto. (1) *De pęnitentia ſacramento dico, quod iſta tria nullo modo ſunt partes ejus: quia pęnitentia ſacramentum eſt illa abſolutio ſacramentalis facta certis verbis*, &c. *Hujus autem nulla pars eſt contritio*; ergo ex Scoto tota eſſentia hujus ſacramenti eſt in abſolutione.

Reſp diſt. conſ. Hujus ſacramenti inadæquate ſumpti, & ſecundum id, quod importat in recto, conc. adæquate ſumpti, neg. conſ. Nam Doctor ibi reſpicit hoc ſacramentum ſecundum id, quod principaliter importat juxta definitionem ſuam. Sed quando reſpicit illud adæquate, & in tota ſua eſſentia, vere agnoſcit actus illos, ut partes ejus, ut patet ex verbis citatis; vere autem dicit, quod contritio non eſt pars abſolutionis, ſed totius ſacramenti.

Inſt. Docet, (2) quod illi actus non ſunt neque partes pęnitentiæ ſacramenti, neque virtutis, ſed tantum imperati ab illa virtute; ergo &c.

Reſp eodem modo neg. conſ. Non enim loquitur de toto complexo hujus ſacramenti; deinde, ut notat Hiquæus, dicit hos actus non eſſe partes formaliter incluſas in virtute illa, aut ſacramento, ſed virtualiter, ſi ſeorſim ſpectentur; ſed non negat hoc de toto complexo ſacramenti.

Objic.

(1) *d.*16.*E.*7. (2) *ibid.H.*9.

Objic. 2. In eo conſiſtit eſſentialiter ſacramentum, per quod ſignificatur ſenſibiliter totus effectus ejus; eſt enim eſſentialiter ſignum ſenſibile gratiæ; ſed tota ſignificatio gratiæ, quam cauſat, eſt in ſola abſolutione, & non in actibus pœnitentis; ergo in ea ſola conſiſtit tota eſſentia ſacramenti hujus. Prob. min. nec contritio, nec confeſſio, nec ſatisfactio non ſignificant remiſſionem peccati; ergo &c.

Reſp. diſtin. maj. Per quod ſignificatur, & cauſatur, conc. per quod nude ſignificatur ſine efficientia, neg. maj. & min. Nam abſolutio ſine illis actibus ſignificat quidem, ſed non cauſat remiſſionem peccati, ſignificat ſpeculative, non efficienter, & practice.

Inſt. Actus illi non ſignificant gratiam ſacramentalem; ergo nec cauſant ſacramentaliter.

Reſp. diſt. antec. Non ſignificant ſeorſim a forma, conc. cum forma, neg. ant. Nam ſicut contritio, & confeſſio cum abſolutione ſunt actus judiciales, in quibus adeſt reus accuſatus, & confitens, & judex abſolvens, aut puniens, ita ſimul perficiunt totum ſacramentum, & ſignum efficax gratiæ.

Objic. 3. Hoc ſacramentum conſiſtit, & operatur per modum judicii abſolutorii; ſed ſola abſolutio eſt talis actus judicialis; ergo ſola eſt ſacramentum.

Reſp. diſt. min. Sola abſolutio, præſuppoſita materia judicii, conc. præciſa omni tali materia, nempe confeſſione, & pœnitentia rei, neg. min. nam illi actus rei ſimul operantur cum abſolutione miniſtri, & hoc ex inſtitutione divina. Certe ſi Sacerdos proferret abſolutionem ſuper reum non contritum, aut non confitentem, nihil faceret. Abſolutio eſt quidem cauſa principaliter in ſuo genere inſtrumenti, ſed non totalis.

Objic. 1. cont. 3. p. Sacramentum hoc eſt ens phyſice ſimplex; ergo non conſtat tot partibus, ut ſunt actus pœnitentis, & verba miniſtri. Prob. ant. Nam dicit relationem ſigni gratiæ remiſſivæ; ſed hæc relatio eſt ens phyſice ſimplex; ergo &c.

Reſp. neg. ant. abſolute. Nam, ut dictum eſt, omne ſacramentum conſtat materia, & forma; & diſt. min. relatio formaliter, & in abſtracto, conc. in concreto, & cum ſuo fundamento, neg. min. nam ut relationes non exiſtunt per ſe, & extra fundamentum, ita nec

iſta.

iſta, quæ fundatur in actibus pœnitentis, & miniſtri.

Inſt. Concilia non dicunt actus pœnitentis eſſe materiam, *ſed quaſi materiam*; ergo non putant illud componi ex illis intrinſece, & proprie, ſed eſſe quid ſimplex.

Reſp.neg.conſ. Nam quod loquantur cum illa reſtrictione, id ſolum probat, quod illi actus non ſe habent hic, ſicut materiæ aliorum ſacramentorum, in quibus ſunt res magis ſenſibiles, & ſunt ſimul cum forma: hic vero actus præcedunt, vel ſequuntur, & ſunt magis interiores, ut contritio.

Objic.2. ex Concil Trid. (1) *Vis, & efficacia hujus ſacramenti præcipue in abſolutione ſita eſt*. Idem dicit Colonienſe. (2) *Pęnitentia ut ſacramentum potiſſimum in abſolutione conſiſtit*; ergo in ea ſola totum ſacramentum hoc conſiſtit.

Reſp.neg.conſ. Imo hinc infertur in ſola abſolutione non conſiſtere totaliter, ſed potiſſimum, ſeu principaliter, quia eſt forma ejus. Et id non negamus.

Objic. 1. In aliis ſacramentis actus ſuſcipientis non ſunt partes eorum intrinſecæ; ergo nec in iſto: nam omnia conveniunt in ratione ſacramenti.

Reſp.neg.conſ. Nam ſingula etiam differunt in materia, & in modo iuxta differentiam ſuam ſpecificam ex inſtitutione Divina. Ideo iſtud exigit hos actus ſuſcipientis ex ratione ſua ſpecifica, & ſine illis non valet.

Inſt. Contritio non aliter requiritur in pęnitentia, quam in baptiſmo adultorum; ſed in illo baptiſmo non requiritur ut pars intrinſeca; ergo &c.

Reſp.neg.maj. Nam in baptiſmo illa requiritur tantum ut diſpoſitio in habente peccatum mortale, nec ille confertur per modum judicii ex cognitione cauſæ, ſicut pœnitentia, in qua Deus voluit pœnitentem, & confitentem, ut poſſit ferri ſententia abſolutoria.

Inſt.3. Partes intrinſecæ, & componentes debent uniri in toto; ſed actus pęnitentis, & abſolutio non uniuntur in hoc ſacramento; ergo &c. Prob. min. tum quia ſunt in diverſis perſonis; actus ſunt in reo, & forma in ſacerdote; tum quia contritio, & confeſſio præcedunt, & ſatisfactio ſequitur ſacramentum.

Reſp.diſt.maj. Debent uniri phyſice, aut moraliter, conc.

(1) *ibid.c.3.* (2) *cap.3.*

conc. phyſice tantum, neg. maj. & min. nam uniuntur moraliter, quod ſufficit in ente morali, quale eſt ſacramentum, & quod moraliter operatur.

Objic. 4. Sacramentum definitur *abſolutio hominis pęnitentis*; ergo illa eſt totum ſacramentum; ſed illi actus non ſunt partes abſolutionis; ergo nec ſacramenti. Prob. ſubſ. 1. de contritione, quæ eſt actus internus, & non ſenſibilis. 2. de confeſſione oris, quia fieri poteſt per ſigna. 3. de ſatisfactione, quam præcedit ſacramentum; ergo &c.

Reſp.diſt.ant. Definitur abſolutio in recto, & ut actus principalis, in quo ſita eſt vis ſacramenti, conc. tamquam totalis ejus eſſentia, neg. ant. & conſ. ſubſumpti; aliud enim eſt, quod non ſint patres abſolutionis, & aliud, quod non ſint partes ſacramenti adæquate ſumpti. Deinde contritio fit ſenſibilis per alios actus pęnitentis, & de illa debet conſtare aliquo modo ſacerdoti; & ſigna ſupplent vices verborum in confeſſione, & ſatisfactio præcedit in voto, & omnia coexiſtunt moraliter abſolutioni.

Objic. 5. Si actus pęnitentis eſſent partes intrinſecæ hujus ſacramenti, non ſolus Sacerdos, ſed & ipſe pęnitens eſſet ejus miniſter; ſed conſeq. eſt falſum, & contra Concil. Trid. & Patres,& Theologos; ergo &c. Prob. maj. nam ille conferret, & cauſaret partem notabilem ſacramenti; ergo &c.

Reſp. neg. maj. & conſ. prob. Nam miniſterium ſacramenti non attenditur penes miniſtrationem materiæ, ſed formæ. Pęnitens vero miniſtrat ſolam materiam, & ſolus Sacerdos formam, nec illi actus ſunt aliter pars ſacramenti, quam prout ſubſunt formæ & abſolutioni.

Inſt. Pęnitens cauſaret in ſe ſacramentum, & gratiam, quia conferret actus, qui componunt ſacramentum, & cauſant gratiam; ergo eſſet miniſter.

Reſp.diſt.ant. Cauſaret gratiam diſpoſitive, & materialiter per actus ad eam diſponentes, conc. cauſaret miniſterialiter, & active, repræſentans cauſam principalem efficientem ut Sacerdos repræſentat Deum,neg.ant. & 2.conſ. non eſt enim inconveniens, quod pęnitens concurrat diſpoſitive, & materialiter, & imperatorie ad ſuam juſtificationem, ut facit per illos actus.

Inſt. 2. Si actus illi, aut pęnitens per illos cooperaretur ad gratiam, id faceret ex opere operato, quia talis eſt modus operandi ſacramentorum; ſed conſ. eſt falſum, & contra omnes; ergo &c. Prob. min. nam in illis actibus non agnoſcitur niſi ad ſummum diſpoſitio, & meritum de congruo; ergo &c.

Reſp. diſt. maj. & min. Ex opere operato, prout actus illi ſubſunt abſolutioni ex virtute clavium, conc. maj. & neg. min. ſecundum ſe, & præciſe ab abſolutione, neg. maj. nam ſub hoc reſpectu præciſo ſunt meræ diſpoſitiones morales; cum abſolutione autem ſunt partes ſacramenti, & concauſæ morales gratiæ.

CONCLUSIO II.

HOc ſacramentum adæquate ſumptum pro aggregato ex rebus, & verbis, in quibus fundatur relatio ſigni ſacramentalis, importat abſolutionem in recto, & principaliter, actus vero pęnitentis importantur in obliquo, & minus principaliter.* Eſt communis inter Scotiſtas.

Prob. 1. ex Scoto cit. (1) nam ſacramentum hoc definit *abſolutionem hominis pęnitentis*; & infra: (2) *Pęnitentia ſacramentum eſt illa abſolutio ſacramentalis*, &c. ita ut non putet, quod actus pęnitentis ſub hoc reſpectu ſint partes ejus intrinſecæ, ut diximus.

Prob. 2. ex Trident. dicente, quod *pęnitentiæ vis præcipue ſita eſt in illis verbis miniſtri: Ego te abſolvo*. Idem docet Concil. Colon. cit. eiſdem fere verbis.

Prob. 3. Id per concretum importatur in recto, quod in eo eſt principalius, ut dicunt Dialectici, & quod in explicatione nominis ponitur in recto; ſed ex Conciliis cit. abſolutio eſt principalius in hoc ſacramento, & in ea eſt vis ejus præcipua, & in ejus definitione ponitur in recto; ergo &c.

Confir. Id principaliter, & in recto importatur per concretum, ſine quo iſtud non poteſt conſiſtere, id vero connotative, & in obliquo importatur, ſine quo idem concretum poteſt concipi ſaltem confuſe, & minus perfecte; ſed hoc ſacramentum non poteſt conſiſtere, nec concipi ſine abſolutione, bene vero ſine illis actibus, ſaltem formaliter, & explicite; ergo illa impor-

(1) *d.14.q.4.A.2.* (2) *d.6.q.1.E.*

importatur in recto, & iſti in obliquo. Prob.min. In aliquibus caſibus ſufficere poteſt attritio, vel contritio implicita, & in aliis confeſſio in voto, ſicut & ſatisfactio, quæ ordinarie adeſt ſolum in voto, numquam vero abeſſe poteſt abſolutio formalis; ergo &c.

Prob. 2. Illud dicitur in concretis importari in obliquo, & connotative, ſine quo iſtud non poteſt perfecte concipi, quia illud neceſſario connectitur, & conſignificatur cum principali ſignificato, ſed tales ſunt actus pęnitentis in hoc ſacramento; habent neceſſariam connexionem cum abſolutione; ergo &c. Prob. min. nam ſacramentum hoc eſt judiciale: confertur per modum judicii; ſed perfectum judicium non poteſt perfecte intelligi, niſi præſupponatur reus accuſatus, & convictus, aut confeſſus; ergo nec iſtud ſacramentum ſine actibus pęnitentis, quibus accuſat ſeipſum, & dolet de peccatis, & vult ſatisfacere, ut abſolvatur.

Confir. Certum eſt, quod actus illi aliquo modo includuntur, & ſignificantur nomine ſacramenti pęnitentiæ, ſcilicet in recto, vel in obliquo, directe, vel indirecte, principaliter, vel minus principaliter; ſed non importantur directe, & principaliter ut probatum eſt; ergo indirecte tantum.

Dices. Poſſunt importari æque primo, & directe cum abſolutione.

Contra. Concretum accidentale non poteſt æque principaliter importare ſubjectum, & formam; ſed tale eſt hoc ſacramentum; eſt compoſitum ex rebus, & verbis, velut ſubiectum, & forma; ergo non poteſt æque primo importare res, quales ſunt actus, & verba, qualis eſt abſolutio. Prob.maj. 1. ex regulis Dialecticæ. 2. quia tale concretum non eſt quid unum per ſe Logice, nec Metaphyſice; ideo ſi quæras, quid ſit album, dicetur, eſt ſubjectum habens albedinem, vel albedo in ſubiecto; ergo &c.

Objic. 1. Id importatur in recto per concretum, quod ex vi nominis datur intelligi; ſed dantur intelligi actus pęnitentis, non abſolutio; ergo &c. Prob. min. Hoc ſacramentum dicitur pęnitentia; ſed abſolutio non eſt pęnitentia, bene vero contritio, & confeſſio; ergo &c.

Reſp.neg.maj. Nam nomina non ſemper ſumuntur

ex

ex eſſentia tota rei, neque ex parte principaliori, ſed ſæpius ex notiori, licet minus principali, ut in hoc ſacramento, quod dicitur pœnitentiæ, quia datur pœnitentibus, ſic nomen habet a ſubjecto potius, quam ab eſſentia.

Objic. 2. Hoc ſacramentum eſt *judiciale*, vel *judicium ſacramentale*; ſed judicium æque primo importat actus judiciales, v.gr. accuſationem, & auditionem rei, aut confeſſionem ejus, & ſententiam judicis; ergo &c.

Reſp. neg. min. Nam judicium humanum, ſicut & ſacramentale importat primo ſententiam abſolutoriam, vel condemnatoriam, & ſecundario illos actus judiciales.

Inſt. Tam illi actus, quam ſententia ſunt partes intrinſecæ ſacramenti, & eſſentiales per nos; ergo iſtud æque primo illos importat: nam in eſſentialibus non datur magis, & minus, & connotatum in obliquo non ingreditur conceptum rei, ut genus, vel differentia.

Reſp. neg. 1. conſ. & diſt. 2. ant. In actibus, qui habent unitatem per ſe, Logice, aut Metaphyſice, conc. in actibus, qui habent unitatem per accidens, neg. antec. Sacramenta autem non habent unitatem, niſi per accidens, ſunt aggregata ex rebus, & verbis, ſeu ex entibus diverſorum generum, & hic partes eorum non poſſunt æque primo importari, ut patet de concretis accidentalibus.

Fateor tamen, rem eſſe parvi momenti quoad ſubſtantiam ſacramenti, modo conſtet, quod eſſentialiter includit utrumque, & actus, & abſolutionem.

QUÆSTIO III.

De materia hujus ſacramenti.

IN præcedentibus non ſemel locuti ſumus de materia, & forma hujus ſacramenti; ſed, ut clarius pateat quid ſentiendum, id ex profeſſo, & ſpecialiter examinamus. Porro ſuppono diſtinctionem materiæ *ex qua*, & *circa quam*, & *proximæ*, ac *remotæ*. In aliis ſacramentis materia *ex qua* dicitur aliqua ſubſtantia phyſica, & realis, ut aqua in baptiſmo, chriſma in confirmatione, panis, & vinum in Euchariſtia, &c.

Sed

Sed in pœnitentia nihil tale reperitur, ibi omnia conſtant actibus aliquot ex parte pœnitentis, ut contritio, confeſſio, & ſatisfactio, quæ non habent eſſe permanens, & ſubſtantiale, & ideo non dicuntur abſolute materia, ſed *quaſi materia*, ut loquitur Concilium, quia tenent locum materiæ. Et in hoc ſenſu hic loquimur de materia pœnitentiæ.

CONCLUSIO I.

Actus illi pœnitentis ſunt materia proxima hujus ſacramenti, peccata vero omnia poſt baptiſmum commiſſa ſunt materia remota, & circa quam ejuſdem. Eſt communis.

Prob. 1. p. 1. ex Scoto (1) dicente, quod *hæc tria requiruntur ad ſacramentum pœnitentiæ ad hoc, ut digne recipiatur, vel pravia, vel ſequentia*; ſed non requiruntur ut forma, quam dicit eſſe abſolutionem; ergo ut materia.

Prob. 2. ex Conciliis. Nam in Florent. & Trid. cit. (2) dicitur: *Sunt autem quaſi materia hujus ſacramenti ipſius pœnitentis actus, nempe contritio, confeſſio, & ſatisfactio*, &c. Item ex Catechiſmo: nam ideo illi actus dicuntur quaſi materia, *quia ejus generis materiæ non ſunt, quæ extrinſecus adhibentur, ut aqua in baptiſmo*; ergo illi actus ſunt materia ex qua hujus ſacramenti.

Prob. 3. Illi actus reſpectu abſolutionis ſe habent ut materia, ſunt enim prævia ad illam, & per illam determinantur ad hoc, ut cum illa conſtituant ſacramentum, & ſignificent gratiam remiſſivam peccati; ergo &c.

Confir. De ratione omnis ſacramenti eſt, ut conſtet rebus aliquibus, ut materia, & verbis tanquam forma; ſed nihil eſt in iſto, quod poſſit habere rationem materiæ præter iſtos actus; ergo &c. Min. patebit ſolutione objectionum.

Prob. 1. 2. p. ex Scoto dicente, (3) quod *pœnitentia habet pro objecto malum*, ſc. peccatum; ſed objectum eſt materia circa quam; ergo &c.

Prob. 2. Materia circa quam dicitur id, circa quod habi-

(1) *d.* 16. *q.* 1. *E.* 6. (2) *ſeſſ.* 14. *c.* 3.
(3) *d.* 14. *c.* 5.

habitus verſatur, materia proxima, qui ſunt actus ejus; ſed actus pœnitentis, & miniſtri in hoc ſacramento verſantur circa peccata poſt baptiſmum commiſſa; ergo hæc ſunt materia hu us ſacramenti remota, & circa quam. Prob. min. Hoc ſacramentum inſtitutum eſt, ut diximus, per formam judicii; ſed materia remota, & circa quam judicii ſunt crimina delinquentis; ergo &c.

Dixi autem, *peccata poſt baptiſmum commiſſa*, quia originale, & actualia commiſſa ante baptiſmum remittuntur per ipſum, non autem per aliud ullum ſacramentum, quia baptiſmus eſt janua cæterorum.

Objic. 1. Materia Sacramenti debet eſſe aliquid præter verba, conſtant enim ſacramenta rebus tamquam materia, & verbis tamquam forma; ſed illi actus nihil ſunt in ſacramento præter verba; ergo &c. Prob. min. nam contritio, confeſſio, & ſatisfactio cognoſcuntur in verbis.

Reſp. neg. min. & ant. Nam ſunt actus, & motus animæ reales, licet per verba fiant ſenſibiles, imo & poſſunt aliter manifeſtari.

Inſt. Materia ſacramenti debet eſſe ſenſibilis; ſed illi actus non ſunt ſenſibiles, ſunt motus pure interni; ergo &c.

Reſp. diſt. min. Non ſunt ſenſibiles per ſe, & extra ſacramentum, conc. in ſacramento, & per verba, aut ſigna, neg. min. & conſ. Sufficit enim, quod in ſacramento manifeſtentur Sacerdoti.

Objic. 1. Materia compoſiti debet uniri formæ, & eſſe ſimul cum illa; ſed iſti actus non uniuntur formæ hujus ſacramenti; ergo &c. Prob. min. Contritio, & confeſſio illam præcedunt, & amplius non exiſtunt, cum datur abſolutio, & ſatisfactio, nondum exiſtit.

Reſp. diſt. maj. Debent uniri phyſice in compoſito phyſico, & permanenti, & moraliter in compoſito morali, conc. phyſice in compoſito morali, & tranſeunti, neg. maj. & conſ. Nam hoc ſacramentum eſt compoſitum morale, & partes ſibi ſuccedunt phyſice, coexiſtunt autem moraliter.

Inſt. Compoſitum non poteſt eſſe ſine materia ſua, eſt enim pars ejus eſſentialis; ſed hoc ſacramentum poteſt eſſe ſine confeſſione, & ſatisfactione, ut in homine moriente, qui ſubito amittit vocem; hic enim

abſol-

abſolvitur ſine confeſſione, & non imponitur ei ſatisfactio; ergo & c.

Reſp. diſt. min. Sine confeſſione, & ſatisfactione in re, & quando adeſt impotentia, conc. ſine illis in voto, neg. min. nam in illis caſibus illa ſunt in voto, quod moriens debet oſtendiſſe per ſigna pœnitentiæ, & petitionis ſacramenti.

CONCLUSIO II.

Peccata ut venialia ſunt materia hujus ſacramenti non neceſſaria, ſed ſufficiens; idem eſt de mortalibus valide confeſſis, & dimiſſis. Eſt communis.

Prob. 1. p. ex Scoto. (1) *Dico, quod ex ſtatutis Eccleſiæ nullus tenetur ad confeſſionem venialium. Dico, quod ſimpliciter innocens a mortali, & veniali tenetur ſimpliciter non confiteri; ſed ſi eſt tantum innocens a mortali, poteſt confiteri venialia, & poteſt nõ confiteri*; ergo venialia ſunt materia non neceſſaria, ſed ſufficiens. Sine ullo autem peccato illicita eſt confeſſio, quia fruſtratur ſacramentum defectu materiæ ſufficientis; *unde*, inquit, *ſi B. Virgo fuiſſet confeſſa Petro poſt aſcenſionem, peccaſſet confitendo.*

Prob. 2. ex Concil. Trid. (2) *Venialia, quibus a gratia Dei non excludimur, & in quæ frequentius labimur, quamquam utiliter, citraque omnem præſumptionem in confeſſione dicantur, quod piorum hominum uſus demonſtrat, taceri tamen citra culpam ... poſſunt.*

Prob. 3. nam venialia ſunt vere peccata poſt baptiſmum commiſſa; & materia pœnitentiæ, & egent remiſſione, licet non privent hominem gratia Dei, nec excludant a gloria; ergo ſunt materia ſufficiens, ſed non neceſſaria hujus ſacramenti.

Prob. 2. p. ex Scoto, (3) qui quærens, *an iterata eorumdem peccatorum confeſſio vi clavium plus, & plus de pęna remittat*, Reſpondet, *videtur probabile, quod ſic*. Inferius vero ait, *videtur probabilius, quod 2. abſolutio virtute clavium nullam partem pęnę remittit... Non dico, quod illicitum, vel impoſſibile ſit iterari*; ergo ex Scoto peccata confeſſa, & remiſſa ſunt materia licita, & ſufficiens ſacramenti hujus, licet non ſit certus de utilitate.

(1) *d.* 17. *R.* & *T.* 32. (2) *ſeſſ.* 14. *c.* 5. (3) *D.* 19. *G.* 30

Prob. 2. ex Conſtit. Benedicti XI. (1) *Licet de neceſſitate non ſit iterum confiteri eadem peccata, tamen, quia propter erubeſcentiam, quæ magna eſt pœnitentiæ pars, ut eorumdem peccatorum iteretur confeſſio, reputamus ſalubre*. Et cap. *quem pœnitet*, dicitur, (2) quod *peccator quanto pluribus confitebitur in ſpe veniæ turpitudinem criminis, tanto facilius conſequetur miſericordiam remiſſionis*.

Prob. 3. ex praxi Eccleſiæ: nam in confeſſionibus generalibus, imo & in particularibus plurimi pii fideles ſæpius ſubjiciunt clavibus peccata jam rite, & ſacramentaliter confeſſa, & remiſſa, & apud multas Religiones invitantur. Religioſi ad confeſſiones generales, in quibus confeſſa, & remiſſa repetunt, & de iis abſolvuntur.

Prob. 4. Nam ſuper eamdem aquam baptiſmalem poteſt ſæpius iterari benedictio, & per eandem poſſunt plures baptizari, & ſi Deus reproduceret panem in una Miſſa conſecratum, & conſumptum, poſſet reproductus iterum conſecrari, & ſic de aliis; ergo nihil repugnat eadem peccata pluribus abſolutionibus ſubjici.

Objic. 1. cont. 1. par. Quando Chriſtus Dominus inſtituens hoc ſacramentum dixit, *Quorum remiſeritis*, &c. debuit ibi includere tam venialia, quam mortalia, vel incluſit ſola mortalia. Si 1. ergo utraque ſunt materia neceſſaria: ſi 2. ergo non dedit poteſtatem remittendi venialia.

Reſp. quod utraque incluſit, & neg. conſ. inde illatam: nam potuit dare poteſtatem utraque dimittendi, & nolle obligare æqualiter ad omnia confitenda, ob rationem datam ex Conc. Trident. quia ſc. venialia non excludunt a gratia, nec gloria, & pluribus aliis mediis poſſunt deleri.

Inſt. Non dedit poteſtatem retinendi venialia; ergo nec remittendi: nam utramque ſimul, & eodem modo conceſſit.

Reſp. neg. ant. Nam poteſt Sacerdos negare abſolutionem venialium, v. gr. ſi videat hominem nolle de illis dolere, aut ab illis abſtinere.

Objic. 1. cont. 2. par. non poteſt eadem forma inſervire diſtinctis ſacramentis; ergo nec eadem materia.

Non

(1) *Extr. de privil.* (2) *de pœn. d. 1.*

Non eſt enim minus eſſentialis, quam illa.

Reſp. neg. conſeq. nam peccata non ſunt de materia intrinſeca hujus ſacramenti, ſed extrinſeca, & circa quam: idem crimen poteſt eſſe materia plurium judiciorum, ſi adſint plures accuſationes, aut confeſſiones.

Inſt. 1. Eadem abſolutio non ſufficit prò diverſis peccatis ſucceſſive; ergo nec idem peccatum pro diverſis abſolutionibus.

Reſp. neg. conſ. & parit. quia abſolutio eſt pars intrinſeca ſacramenti, non peccatum.

Inſt. 2. Eadem abſolutio ſufficit pro pluribus ſacramētis, ut ſi plures ſimul confiteātur; ergo valet paritas.

Reſp. neg. conſ. nam in illo caſu una abſolutio æquivalet pluribus, & proferri deberet pluraliter.

Inſt. 3. Eadem contritio non ſufficit pro diverſis abſolutionibus; ergo nec idem peccatum.

Reſp. neg. conſeq. nam contritio eſt actus tranſiens, & nihil de ipſa remanet in ſecunda confeſſione, quod appareat Sacerdoti, de peccato autem remiſſo quoad culpam poteſt aliquid reſtare remittendum, v. g. reatus pœnæ.

Objic. 2. ex Scoto cit. (1) *Simpliciter innocens a mortali, & veniali tenetur ſimpliciter non confiteri:* Sed qui non habet niſi peccata confeſſa, & remiſſa, eſt ſimpliciter innocens; ergo tenetur non confiteri.

Reſp. neg. min. abſolute: nam qui ſemel peccavit, licet dimiſſa ſit ei pœna, & culpa, tenetur ſemper dolere, & pœnitere de eiſdem, quoties de illis recordatur, & ſemper ab eis dicitur peccator; ergo non eſt ſimpliciter innocens, nec incapax abſolutionis, quoties de illis confitetur, & dolet. Scotus autem loquitur de innocente ſimpliciter, qualis fuit B. V. M.

Inſt. Scotus dicit nihil remitti per 2. abſolutionem; ergo fruſtratur ſacramentum; ergo peccata remiſſa non ſunt amplius materia ſacramenti.

Reſp. neg. conſ. nam non negat augeri gratiam, & ſic non fruſtratur ſacramentum.

Objic. 3. Materia illa redderet abſolutionem falſam: nam veritas ejus conſiſtit in remiſſione peccati, quam ſignificat; ſed non remitteret ullum peccatum; ergo &c.

I 3 Reſp.

(1) *d.17.Z.Y.23.*

Reſp.neg.ant.& diſt.ſubſ. Non remitteret per 1.gratiam, & formaliter, conc. per 2.gratiam,& æquivalenter, neg. ſubſ. nam cauſaret augmentum gratiæ, quæ de ſe eſſet remiſſiva peccati, ſi adeſſet; alioqui habens perfectiſſimam contritionem, & per ſe remiſſivam omnium peccatorum, non deberet recipere abſolutionem, quia hæc nihil remitteret.

Quæres, *an qui talia peccata confitetur, teneatur etiam de illis toties dolere*.

Reſp. affirmative, quia talis iteratio doloris eſt neceſſaria materia ſacramenti.

Quæres 2. *an talis abſolutio ſit etiam fructuoſa*.

Reſp. affirmative; quia ſicut talis iteratio confeſſionis, & contritionis eſt opus bonum, & materia idonea ſacramenti, ita & iſtud debet aliquid operari, ſc. augmentum gratiæ, alioqui iteratio eſſet illicita, quia fruſtraret ſacramentum.

Confir. ex cit. Conſtit. Benedicti XI. qua declarat iterationem eſſe ſalutarem.

Quæres 3. *an tales confeſſiones, & abſolutiones dimittant aliquid de pęna temporali peccatis debita*.

Reſp. probabiliter, quod ſic, quia ſunt opera bona; ergo debent aliquid operari.

Confir. Illa abſolutio operatur augmentum gratiæ; ergo & diminutionem pœnæ.

Dices, hoc eſſe contra Scotum cit. (1) dicentem. *Videtur probabilius, quod 2. abſolutio virtute clavium nullam partem pœnę remittit*.

Reſp. cum Hiquæo, & Maſtrio, (2) neg.ant. Nam Scotus ibi ſic loquitur ex ſuppoſitione, quod pœnitens condigne, & complete ſatisfecerit toti pœnæ temporali, & tunc vere dicit, quod *cum fructu iſto* (remiſſionis pœnæ, quam habet jam ex priori ſacramento) *hoc ſacramentum non eſt iterabile*. Sed non negat, quin remittatur, ſi reperiat aliquid remittendum poſt primam abſolutionem.

QUÆ-

(1) *d.19.Q.31.* (2) *ibid.diſp.5.*

QUÆSTIO IV.

De forma hujus ſacramenti.

SUppono iſtud ſacramentum, ſicut & cætera conſtare certis rebus, tamquam materia, de qua mox egimus, & verbis tamquam forma, de qua nunc agimus.

Suppono 2. ex iiſdem principiis, maxime ex Concil. Florent. (1) quod forma ſunt *Verba abſolutionis, quæ Sacerdos profert, cum dicit*: *Abſolvo te*, &c. Tridentina Synodus (2) docet, *Sacramenti pœnitentiæ formam, in qua præcipue ipſius vis ſita eſt, in illis verbis miniſtri poſitam*, *Ego te abſolvo*, &c.

Suppono 3. quod in hoc non determinantur verba præciſa, ſicut in aliis, inquit Doctor, (3) *Non eſt neceſſe ita præciſa verba in hoc ſacramento, ſicut in Baptiſmo, vel Euchariſtia; quia ſufficit, quod exprimatur actus ſententiæ abſolventis*, &c. tamen communiter proferuntur ad minus hæc verba, *Ego te abſolvo a peccatis tuis in nomine Patris*, &c. Sed quæſtio eſt de forma, & verbis abſolute neceſſariis.

CONCLUSIO

AD *formam validam hujus ſacramenti neceſſario requiruntur hæc verba a Sacerdote prolata: Abſolvo te, & ſufficiunt*. Eſt communis.

Prob. 1. ex Scoto dicente, (3) quod *communiter verba iſta ſunt apta, Ego te abſolvo, quæcumque alia præmittantur, vel loquantur ſecundum diverſam conſuetudinem in diverſis Eccleſiis*.

Prob. 2. ex Conciliis cit. nam in illis duobus verbis habetur verus, & ſufficiens ſenſus verborum, quæ determinant, licet deeſſe videatur vox, *Ego*: nam hæc ſatis exprimitur per verbum *abſolvo* in 1. perſona temporis præſentis, & indicativi modi. Idem patet ex Catechiſmo Romano. Eſt autem forma, *Ego te abſolvo*, &c.

Prob. 3. Nam, inquit Doctor, hoc Sacramentum inſti-

(1) *Decr. Eugen.* (2) *ſeſſ. 4. c. 3.*
(3) *d. 14. q. 4. B. 4.* (4) *ibid.*

inſtitutum eſt, & confertur per modum judicii humani; ſed in judiciis iſtis requiritur, & ſufficit, ut exprimatur actus judicis, licet non exprimat nec auctoritatem, in qua agit, nec debitum, a quo abſolvit, vel propter quod condemnat reum; ſed illa requiſita exprimuntur in iſto per hæc duo verba, *abſolvo te*; ergo ſufficiunt in iſto, quamvis non dicat *ego*; nec *a peccatis*, nec faciat mentionem de auctoritate Divina ſibi commiſſa per hanc particulam, *in nomine Patris*, &c.

Prob 4. Illa verba requiruntur, & ſufficiunt ad eſſentiam formæ hujus ſacramenti, quæ ſignificant principalem ejus effectum; ſed id præſtant hæc duo, *abſolvo te*; ergo &c. Maj. patet ex dictis: nam ad eſſentiam ſacramenti ſufficit, quod efficiat, quod ſignificat, & ſignificet, quod efficit. Prob. min. hoc ſacramentum debet ſignificare, quod Sacerdos remittit peccata confitenti cum debita diſpoſitione; ſed hoc ſignificant verba illa prolata ſuper talem hominem; ergo &c.

Objic. 1. In omni judicio exprimitur auctoritas, ex qua judex pronuntiat; ſed Sacerdos in iſto procedit ex auctoritate Dei, & hoc per ſola duo illa verba non exprimitur; ergo &c.

Reſp. neg. maj. Nam licet id ſæpe in judiciis humanis exprimatur, non tamen ſemper, nec id neceſſe eſt, & maxime in iſto, in quo Chriſtus id non præcipit, ſicut in baptiſmo, ſed tantum ut remittant peccata, aut retineant.

Inſt. Niſi exprimatur nomen Dei, aut perſonarum Trinitatis, ſenſus verborum falſus eſt; ergo illa non faciunt ſacramentum. Prob. ant. Illa verba ſignificant Sacerdotem propria, non divina auctoritate abſolvere; ſed hic ſenſus falſus eſt; ergo &c.

Reſp. neg. utrumque ant. nam ſignificant, quod Sacerdos abſolvit auctoritate, quam habet; ſed non habet, niſi delegatam a Deo, & miniſterialem; ergo aliud non ſignificat per illa verba.

Inſt. 2. Si hæc particula, *In nomine Patris*, &c. non eſſet neceſſaria, non præciperetur ab Eccleſia; ſed conſ. eſt falſum, ut conſtat ex Ritualibus; ergo &c.

Reſp. neg. maj. nam multa ſolent apponi in formis ſacramentorum ad majorem claritatem, & inſtructionem fidelium, quamvis non ſint de eſſentia eorum, ut dixi-

diximus de baptiſmo, & aliis, & peccant quidem, qui ſine urgenti ratione omittunt, ſed tamen valide faciunt.

Objic. 2. De ratione ſacramenti eſt, ut ſignificet ſenſibiliter id, quod operatur inſenſibiliter; ſed hoc non præſtant hæc duo ſola verba; ergo nec faciunt. Prob. min. Inviſibiliter operatur remiſſionem peccatorum; ſed id non ſignificant illa duo verba ſola; ergo &c. Prob. nihil ſignificant de peccatis, & poſſunt intelligi de pœnis æque, ac de peccatis.

Reſp. neg. 1. & 2. min. & antec. Nam verba determinantur ad ſignificandam remiſſionem materiæ ſibi appoſitæ per confeſſionem, quæ ſunt peccata, ſicut ſi debitor fateatur creditori debitum, ſufficiet, ut iſte dicat, *abſolvo te*, vel *remitto tibi*, ut intelligatur illi remittere debita confeſſa animo obtinendi remiſſionem.

Inſt. Alia ſacramenta explicite exprimunt totum effectum; ergo & iſtud; ſed id non facit per ſola illa verba; ergo non ſufficiunt.

Reſp. neg. ant. & ſubſ. nam ſufficit, quod id exprimant implicite, ita ut effectus eorum ſatis intelligatur ex circumſtantiis, & ex materia appoſita. Sic in baptiſmo non exprimuntur originale, nec actualia.

Objic. 3. Ad valorem ſacramenti debet adhiberi forma per Eccleſiam præſcripta, quando non habetur determinata in Euangelio, ut forma baptiſmi; ſed Eccleſia determinavit hæc verba, *abſolvo te a peccatis tuis, in nomine*, &c. ergo &c. Prob. min. ex Conciliis Tridentino, Florentino, & Moguntino, in quibus hæc præſcribuntur.

Reſp. diſt. maj. Si ſit determinata, ut abſolute neceſſaria, conc. ſi ut neceſſaria ſecundum quid, & ad melius eſſe, neg. maj. & conſ. nam inde ſequitur non poſſe fieri aliter licite, licet valide, maxime ſi urgeat ratio ſic faciendi.

Inſt. Saltem debet exprimi perſona miniſtri; ergo non debet ommitti vox *ego*, quæ illam exprimit. Prob. ant. ex Scoto dicente hæc verba ſufficere, *ego te abſolvo*; ergo &c.

Reſp diſt. ant. exprimi explicite, vel implicite, conc. explicite, ſaltem neceſſario, neg. antec. Hoc autem fit per verbum *abſolvo*, ut diximus, nec aliud intendit Scotus.

Inſt. 2. Non minus neceſſaria eſt vox *ego* ex parte miniſtri, quam *te* ex parte ſubjecti; ſed hæc neceſſaria eſt abſolute; ergo & illa.

Reſp. neg. maj. nam vox *abſolvo* non poteſt diſtrahi, nec intelligi de alia perſona, quam de miniſtro proferente; ſed niſi apponat particulam demonſtrativam *te*, dubitari poteſt, an dicat, de uno, vel de pluribus, an de Petro, vel de Paulo, ſi ambo ſint præſentes: imo & de rigore extendi poſſet ad abſentes.

Loquor autem de forma abſolute neceſſaria ad valorem ſacramenti, ſeu ex neceſſitate rei, non autem de neceſſitate præcepti, ſine qua non poteſt licite fieri. De iſta non dubitatur, quin debeat Sacerdos dicere ſuper confitentem ad minus, *Ego te abſolvo a peccatis tuis*. Concluſio ergo procedit de neceſſitate abſoluta ſacramenti.

Conſtat ergo, quod valeret, ſi omittetur vox *ego*, non autem ſi omitteretur *te*, item valeret, ſi omitteretur particula, *a peccatis tuis*, vel *in nomine Patris*, &c.

Conſtat etiam ex Scoto nequidem neceſſaria eſſe formalia verba, *abſolvo te*, vel *ego te abſolvo*, ſed ſufficere æquivalentia, ut ſi dicat, *dimitto tibi*, vel *remitto tibi peccata tua*. Nam Chriſtus inſtituens hoc ſacramentum, non determinat ulla verba præciſa, ſed dixit, *Quorum remiſeritis peccata*, &c. Et præfigurans, quæ facturus erat per hanc inſtitutionem, utebatur his verbis erga peccatores, *Remittuntur tibi peccata tua*. Sufficiunt ergo verba, quæ ſignificent hac remiſſionem.

Quæres, *an neceſſaria ſit manus impoſitio ſuper pœnitentem dum abſolvitur*.

Reſp. quod licet ſoleret Eccleſia imponere manus ſuper publice pœnitentes, quando publice reconciliabantur Eccleſiæ, & ſoleant confeſſarii extendere manum ſuper privatos pœnitentes, tamen hæc cæremonia non eſt de neſſitate ſacramenti. Ratio eſt, quia nullibi hoc præcipitur in Scriptura, vel Conciliis ut neceſſarium in hujus ſacramenti adminiſtratione. Imo cōſtat ex Concilio Arauſicano I. & Carthagin. IV. quod moribundi, etiam ſeparati, & addicti publicæ pœnitentiæ, privatim abſolvebantur ſine hac cæremonia, ſed ſi huic abſolutioni ſupervivebant ſanitatem recuperantes, tenebantur ſe ſe Eccleſiæ præſentare, *ut legi-*

legitimam communionem reciperent cum reconciliatoria manus impoſitione; ergo in ſacramentali abſolutione hæc cæremonia non erat neceſſaria.

QUÆSTIO V.

Quis ſit verus ſenſus verborum formæ, Ego te abſoluo a peccatis tuis.

QUamvis ſatis conveniant Theologi noſtri de verbis iſtis, *Ego te abſoluo a peccatis tuis*, plurimi tamen diſſentiunt de ſenſu eorum. Quidam putant idem ſignificare, ac ſi diceret, *ego te declaro*, ſeu *judico abſolutum*, ut Magiſter in hoc comparans Sacerdotes noſtros cum Moſaicis, qui non mundabant leproſos, ſed declarabant mundatos. Alii volunt idem eſſe, ac ſi diceret, *ſacramentum pęnitentiale*, vel *abſolutionis tibi trado*. Alii, quaſi diceret, *ego te libero a pœna æterna*. Alii, *ego te libero a pęna temperali*, ſi videlicet pœnitens accedat perfecte contritus, vel ſine peccato mortali, & ſic liber a pęna æterna. Alii, *ego te libero ab obligatione iterum confitendi*. Alii, *ego te libero ab exilio cęleſtis patriæ*. Alii denique, *tibi remitto peccata tua*, miniſterialiter tamen. Vides quot ſomnia circa voces adeo claras?

CONCLUSIO.

ISte ultimus eſt verus ſenſus horum verborum: **Tibi** *remitto peccata tua*. Eſt communis.

Prob. 1. ex Scoto (1) dicente, *Abſolutionem fieri certis verbis ſignificantibus ablutionem animæ a peccato.* Et infra referens opinionem Magiſtri dicentis, quod *in ſolvendis, vel retinendis culpis ita operatur Euangelicus Sacerdos, & judicat, ſicut olim legalis in illis, qui erant contaminati lepra*, addit, (2) *ſed iſtud videtur nimis derogare ſacramento pęnitentiæ: nam ſecundum hoc per ſacramentum pęnitentiæ nunquam deleretur peccatum*; ergo cenſet, quod per abſolutionem ſacramentalem vere dimittitur peccatum.

Prob. 2. Verba abſolutionis vere, & proprie ſignificant id, quod operantur; ſed vere operantur inſtru-

(1) *ibid. A.* 2. (2) *ibid. D.* 5.

mentaliter remiſſionem peccati; ergo id vere, & proprie ſignificant. Min. patebit ex dicendis de effectu ejus. Major vero patet ex dictis de ſacramentis in genere.

Confir. contra alios ſenſus, qui tribuuntur illis verbis: nam nullus eorum explicat vere effectum iſtum, ut patet diſcurrenti per ſingulos. Nam 1. qui eſt *declarare peccata eſſe remiſſa a Deo*, vel *hominem eſſe abſolutum a Deo*, non eſt remittere, vel abſolvere. Concilium Trid. (1) dicit anathema iis, qui non tribuunt alium effectum huic ſacramento, niſi talem declarationem, Et Chriſtus non dixit Apoſtolis, *quorum declaraveritis*, ſed *remiſeritis*; denique ſacramenta non cauſarent, quod ſignificant.

2. Explicat hæc verba, *abſolvo te*; *per ſacramentum abſolutionis tibi trado*, eſt illud explicare per obſcurius, & remotius: nam agitur de ſenſu, & effectu ipſius ſacramenti, quod conſiſtit principaliter in illis verbis. Sane cum quæritur de ſenſu verborum, *abſolvo te*, pueriliter reſpondetur, nihil aliud eſſe, quam *ſacramentum abſolutionis tibi trado*.

3. & 4. Hæc verba debent ſignificare id, quod Chriſtus, & Sacerdos intendunt facere per illa; ſed non intendunt remittere ſolam pęnam æternam, vel temporalem; ergo male ſic explicantur hæc verba. Prob. min. Chriſtus, & Sacerdos de mente Chriſti intendit remittere peccata; ſed hæc non ſunt pęna æterna, nec temporalis; ergo &c.

Confir. ex Concil. Trid. (2) Per ſacramentum non ſolum pęna, ſed & culpa remittitur, nec pęna remitti poteſt ſine culpæ remiſſione; & denique quando ſacramentum ſumitur in ſtatu gratiæ, falſus eſſet ſenſus quoad pęnam æternam: nam hæc non remitteretur; ergo &c.

Confirm. de utraque pęna: nam in proprio ſenſu remittere pœnam non eſt remittere peccata; hæc enim ſunt ſeparabilia, poteſt remitti reatus culpæ, & non pęnæ, ſaltem temporalis, & multis aliis mediis poteſt peccator liberari ab hac pœna, cujus debitum remanet poſt abſolutionem, ver. gr. per contritionem intenſam, per indulgentias, & alia bona

5. Idem

(1) *ſeſſ.* 14. (2) *ſeſſ.* 6. *c.* 14.

5. Idem & de illo ſenſu, *libero te ab exilio Paradiſi*, coincidit enim cum illo, *libero te a pęna æterna*, ſeu damnationis. Et iſte ſenſus eſt valde metaphoricus, & falſus eſſet, quoties recipitur Sacramentum in ſtatu gratiæ, & ſine mortalibus.

6. Idem eſt a fortiori de iſto, *libero te ab obligatione iterum confitendi hæc peccata*. 1. illa obligatio non eſt peccatum. 2. non non eſt remittere peccata in bono ullo ſenſu; ergo hæc explicatio vana eſt, ac omnino impertinens.

Objic. 1. Sacerdos non poteſt velle ſignificare per abſolutionem, niſi quod poteſt efficere; ſed non poteſt aliud facere, quam declarare peccati remiſſionem, quæ ſoli Deo reſervatur; ergo nec aliud ſignificare, quam talem declarationem. Prob. min. ex Script. dicente Deo, (1) *Iniquitates veſtras ego deleo*. Et, *Quis poteſt peccata dimittere, niſi ſolus Deus?* ajunt Phariſæi.

Reſp. neg. min. & diſt. ant. Solus Deus remittere poteſt propria authoritate, & principaliter, con. ex commiſſione Dei, & miniſterialiter, neg. ant. nam Deus per Chriſtum hanc poteſtatem commiſit Apoſtolis, & eorum ſucceſſoribus in Eccleſia. Idem argumentum, & reſponſio facit pro aliis Sacramentis.

Inſt. ipſa confeſſio peccatoris ſupponit eum jam eſſe ſuſcitatum per gratiam. Nam inquit Auguſt. (2) *Nemo poteſt confiteri, niſi ſuſcitatus: Lazarus enim prius ſuſcitatus eſt, quam de monumento eductus*. Item, *A mortuo, velut qui non eſt, perit confeſſio*; ergo antequam Sacerdos dicat *abſolvo te*, pęnitens eſt liber a peccatis, ergo non remittit peccata.

Reſp. neg. ant. & diſt. prob. Niſi ſuſcitatus imperfecte per gratias excitantes, & juvantes, con. perfecte, & per gratiam ſanctificantem, neg. ant. nec enim id prætendit Auguſtinus, nec alii Patres. Scotus etiam diſtinguit de confeſſione laudis, quam non facit, niſi ſuſcitatus, & juſtus: negat hoc de *confeſſione fraudis*, ſeu peccati: illa non prodeſt mortuis, ſeu peccatoribus, bene vero iſta per ſacramentum.

In. 2. Saltem quando homo accedit perfecte contritus, abſolutio habet illum ſenſum declaratirum.

Reſp. neg. ſubſumptum: nam etiam tunc abſolutio

(1) *Iſ.* 43. (2) *in Jo. c.* 11.

tio aliquid aliud operatur, ſc. augmentum gratiæ, quæ ex ſe eſt remiſſiva peccati, ſi adſit, & pœnæ temporalis, ſi quæ reſtat ſolvenda.

Inſt. 3. S. Hieron. arguit Sacerdotes, qui putant ſe abſolvere peccatores, & remittere peccata; ergo non putat ſenſum abſolutionis eſſe de remiſſione peccatorum. Prob. ant. nam in illa verba Chriſti ad Petrum, *Tibi dabo claves* &c. ait: (1) *Hunc locum non intelligentes quidam, aliud ſumunt de ſuperbia Phariſæorum, ut damnare innoxios, vel ſolvere putent noxios, cum apud Dominum non ſententia Sacerdotum, ſed reorum vita quæratur*, Et quid operetur explicans addit: *Quomodo ibi Sacerdos leproſum mundum, vel immundum facit; ſic hic alligat, vel ſolvit Epiſcopus & presbyter, non eos, qui ſontes ſunt, vel noxii, ſed pro officio ſuo, cum peccatorum audierit varietates; ſcit, qui ligandi ſint, atque ſolvendi*; ergo ſicut Sacerdotes Moſaici non mundabant leproſos, nec tollebant lepram; ita nec noſtri remittunt peccata, ſed declarant eſſe remiſſa.

Reſp. Me jam adhuc monuiſſe, quod locus Hieronymi ad litteram nimis probaret, ſc. hoc officium Sacerdotis noſtri in hoc Sacramento eſſe *nudum miniſterium nuntiandi, & declarandi peccata eſſe remiſſa*; quem loquendi modum anathematizat Concil. Trid. (2) nam Sacerdos Moſaicus aliud non præſtabit. Et Eccleſia damnat has Baji propoſitiones. (3) *Peccator pœnitens non vivificatur miniſterio Sacerdotis abſolventis* (hoc facit contra textum Hieronymi, & Auguſtini.) Item. (4) *In omnibus pœnitentibus ante ſacramentum abſolutionis .... datur vera juſtificatio, ſeparata tamen a remiſſione peccatorum.* Et An. 1638. Academia Pariſienſis ſimilem, qua dicebatur, *abſolutionem ſacramentalem nihil aliud operari, quam declarationem juridicam remiſſionis peccatorum per contritionem obtentæ.*

Reſp. 2. neg. 1. & conſ. Nec enim eſt mens S. Doctoris, ſed vult monere Epiſcopos, & Sacerdotes, ne temere abſolvant indignos, nec ligent inſontes, *Sed pro officio ſuo, cum audierint peccatorum varietates, ſciant qui ligandi ſint, aut ſolvendi.* Nam alibi poſitive

(1) *In c.* 16. *Matth.* (2) *ſeſſ.* 14. *c.* 6. & *can.* 9.
(3) *prop.* 58. (4) *prop.* 43. (5) *To.* 3. *q.* 9.

tive docet, (1) quod Apoſtoli *prima die Reſurrectionis acceperunt Spiritus S. gratiam, qua peccata dimitterent, & baptizarent, & Filios Dei facerent, & Spiritum adoptionis credentibus largirentur, ipſo Salvatore dicente: Quorum remiſeritis*, &c.

Reſp. 3. cum Scoto, (2) eam comparationem duplicem habere ſenſum. 1. *Affirmativum*, ſc. quod ſacerdos Euangelicus idem præſtet peccatoribus, quod Moſaicus leproſis, oſtendens peccatorem mundatum, ſicut iſte leproſum. *Negativum*, 2. quaſi Euangelicus nihil amplius faciat per abſolutionem ſuam erga pœnitentes, quam Moſaicus leproſos, ſc. meram declarationem mundationis, & in hoc comparatio claudicat: nam inquit Doctor. *Non dedit Deus in veteri lege aliquam cæremoniam, vel purificationem, cui miniſtrans miniſtro aſſiſtat regulariter ad mundandum lepram corporalem. Dedit autem in lege nova aliquod ſacramentum, cui ex pacto regulariter aſſiſtat ad mundandum ſpiritualiter, niſi impediat obex contrariæ voluntatis*, ſc. affectio peccati in ſuſcipiente.

Obiic. 3. Sacerdos cum abſolvit, vere adminiſtrat ſacramentum abſolutionis, & abſolutio eſt vere adminiſtratio ſacramenti; ergo abſolutio nihil aliud ſignificat, quam *ſacramentum abſolutionis tibi trado*.

Reſp. neg. conſ. Nam hoc faceret ſenſum ridiculum verborum illorum, quaſi ſi diceres, *ego te Baptizo*, ſignificat, *ſacramentum baptiſmi tibi trado*, &c. ſic de aliis formis ſacramentorum, quaſi non eſſent niſi puræ cæremoniæ externæ, & vacuæ effectu interno, quia nullum talem effectum hæc verba ſignificant. Deinde *ego tibi trado*, &c. non plus ſignificant, nec clarius, quam *ego te abſolvo*, ut patet.

Objic. Abſolutio ſignificat ſolutionem ab aliquo vinculo, ſeu obligatione, quæ eſt in confitente; ſed iſte non habet aliud vinculum, vel obligationem, niſi ad pœnam æternam, aut temporalem; ergo abſolutio ſignificat ſolam liberationem ab illa pœna.

Reſp. neg. min. Habet enim vinculum culpæ æque, ac pœnæ, & ab iſta non ſolvitur ſine illa, quia peccatum eſt offenſa Dei, ad quam ſequitur reatus pœnæ, qui deletur per infuſionem gratiæ. Non nego quin ſolvatur a pœna æterna, aut temporali, vel ab utra-

(1) *To.3.q 9* (2) *Ibid. L. 11.*

utraque, ſed nego, quod in hac ſola conſiſtat primarius effectus, & ſignificatio horum verborum.

Objic. 5. Primarius ſenſus horum verborum eſt ille, quem ſemper habent, & ſignificant; ſed non ſemper ſignificant remiſſionem peccati, nec ſemper illam operantur, bene vero ſolutionem alicujus pœnæ; ergo hanc primario ſignificant, non illam. Prob. min. Aliquando pęnitens accedit perfecte contritus, & juſtificatus; ſed tunc abſolutio non efficit remiſſionem peccati, ſed ſolius pœnæ; ergo &c.

Reſp. neg. utramque min. Nam ſemper ſignificant collationem gratiæ 1. aut 2. quæ de ſe eſt remiſſiva peccati, ſi adſit, licet de facto non ſemper adſit illa materia, ſc. peccatum remittendum.

Reſp. 2. neg. eandem min. Nam ſicut poteſt quis iterum, & ſæpius obligare ſe ad idem, v. gr. ad idem votum, ita & ſæpius ſolvi ab eadem obligatione, ſeu ab eodem peccato, accedente iterata ejus confeſſione, ut diximus ſupra de peccatis jam confeſſis, & remiſſis. Item poteſt quis ſæpius remittere eandem offenſam, renuntiando iterum, atque iterum juri puniendi eam ſc. quoties venia petitur.

QUÆSTIO VI.

An abſolutio danda ſit verbis deprecativis, ut valeat.

PUtant aliqui apud Græcos abſolutionem dici deprecatorie, imo & veteres quidam Theologi Latini dixerant eam aliter datam non valere: alii dandam eſſe partim optative, ſeu deprecative, & partim indicative, aut imperative, & contendunt, quod in Eccleſia Latina ante ſæculum XII. dabatur verbis deprecativis. Ita Duhamel, & Juenin: quidam vero eam dandam eſſe verbis indicativis, ſed validam fore, ſi detur deprecative, v. g. ſi dicas, *abſolvit te Chriſtus*, vel *abſolvat te*.

CON-

CONCLUSIO I.

Abſolutio ſacramentalis danda eſt verbis indicativis, aut imperativis, ut valeat. Eſt hodie communis.

Prob. 1. ex Scoto. (1) *Sufficit, quod exprimatur actus ſententiæ abſolutivæ ... communiter verba iſta ſunt apta, Ego te abſolvo*, &c. *Congruum fuit hoc Sacramentum in verbis ſignificativis abſolutionem ... Pænitentia eſt abſolutio, id. ſententia abſolutiva, definitiva abſolventis reum*. Et in reportatis, *Iſta abſolutio peccatorum non fit ab omni Sacerdote, ſed a Sacerdote juriſdictionem habente*: Sed judicis ſententia non datur per verba deprecativa, ſed per indicativa, vel imperativa, & ad precandum non requiritur juriſdictio, ſed id licet non ſolum omni ſacerdoti, ſed etiam laico, & cuilibet fideli; ergo ex Scoto abſolutio non valet, niſi in indicativo, aut imperativo.

Prob. 2. ex Concil. cit. Nam inquit Florent. *Forma hujus ſacramenti ſunt verba abſolutionis, quæ ſacerdos profert, cum dicit, ego te abſolvo*, &c. Et Trident. *docet* (2) *S. Synodus ſacramenti pænitentiæ formã .. in illis verbis poſitam eſſe, ego te abſolvo*: ſed hæc dicuntur indicative; ergo &c.

Confir. ſi verba deprecatoria valerent, fieret hoc ſacramentum, dum Sacerdos profert de more, *Miſereatur tui*, &c. vel, *indulgentiam*, &c. vel, *Dominus noſter J. C. te abſolvat*; ſed hoc eſt contra ſenſum totius Eccleſiæ; ergo &c.

Prob. 3. ut valeat abſolutio ſacramentalis, danda eſt eo modo, quo ſignificet practice id, quod Chriſtus intendit in ejus inſtitutione; ſed id non bene ſignificatur verbis deprecatoriis; ergo in illis verbis non valet. Prob. min. Chriſtus intendit, ut per formam judicii definitivi operetur remiſſionem peccati ſacramentaliter; ſed hoc non ſignificaret, nec efficeret per modum judicii, ſi verba proferrentur deprecatorie; ergo &c. Probat. min. Quia judex non ſolet proferre ſententias ſuas per modum ſupplicantis; ſic loqueretur non ut judex, ſed ad ſummum ut mediator: abſolutio non eſſet ſententia definitiva, ſed oratio, & in-

(1) *ibid. Seſſ. 14. c. 3.*

interceſſio; ſed Chriſtus non commiſit Apoſtolis onus, vel officium orandi, vel petendi, vel intercedendi pro remiſſione peccatorum, ſed poteſtatem illa remittendi, *Quorum remiſeritis*, &c. ergo &c.

Objic. 1. Sacerdos Euangelicus ibi ſe gerit erga peccata, ut Aaronicus Sacerdos erga Iſraelitas reconciliandos Deo; ſed iſti reconciliabant deprecatorie; ergo & noſtri. Prob. min. Nam Aaronicis dicitur. *Sic benedicetis filiis Iſrael, & dicetis: Benedicat tibi Dominus, & cuſtodiat te ... invocabuntque nomen meum ſuper filios Iſrael, & ego benedicam eis*; ergo ita & noſtri debent dicere, *abſolvat te Deus*, & non *ego te abſolvo*.

Reſp. neg. maj. Neque enim valet comparatio poteſtatis datæ ſacerdotibus noſtris, & Aaronicis, ſicut nec comparatio Sacramentorum noſtrorum cum antiquis; iſta vocat Paulus *vacua, & egena elementa*; noſtra vero ſunt plena, & efficaciſſima, & operantur, quod ſignificant. *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis*.

Inſt. Non aliter per hæc verba dedit Chriſtus Apoſtolis poteſtatem remittendi peccata, quam pellendi morbos, vel dæmonia ejiciendi, & ſerpentes tollendi: tam enim poſitive dixit, (1) *In nomine meo Dæmonia ejicient*, &c. Item, (2) *curate infirmos*; ſed hæc non faciebant Apoſtoli indicative, nec imperative, ſed deprecative: ut cum Petrus curavit paralyticum. *Ænea, ſanet te Deus*; ergo &c.

Reſp. 1. neg. maj. Nam quę pendent ab arbitrio Dei, non debent limitari, vel extendi ultra, vel citra intentionem ejus, de qua conſtat ex Scriptura, & ſenſu Eccleſiæ. Unde licet Apoſtoli non uterentur, niſi verbis deprecatoriis, cum pellerent Dæmones, aut morbos, non ſequitur idem eſſe de poteſtate clavium.

Reſp. 2. neg. min. Nam ſæpe uſi ſunt verbis indicativis, & imperativis, ut cum dixit alteri paralitico: (3) *Quod habeo tibi do .... Surge, & ambula*. Item ad Æneam non dicit: *Sanet*, ſed, *Sanat te Deus, ſurge, & ſterne tibi*. Et reſuſcitans Tabitham dixit: *Tabitha ſurge*; ergo ex verbis, quibus utebantur in curandis infirmis, nihil infertur pro forma abſolutionis, & efficacia Sacramentorum noſtrorum.

Objic.

(1) *Luc.* 10. (2) *Act.* 9. (3) *Act.* 9. 33. & 40.

Objic. 2. Non eſt minor efficacia Sacramenti pęnitentiæ, quam extremæ unctionis; ſed iſtud confertur deprecatorie; ergo & illud. Maj. patet, quia vis omnium ſacramentorum eſt æqualis. Prob. min. Nam in extrema unctione Sacerdos dicit, *Per iſtam S. unctionem parcat tibi Deus*; ergo &c.

Reſp. diſt. maj. Non minor in propria ſua forma, con. in forma aliena, neg. maj. nam efficacia ſingulorum pendet a forma, & materia, in quibus inſtituta ſunt: ſicut ex Chriſti arbitrio pendebat eorum inſtitutio. Sic extrema unctio in ſua inſtitutione confertur verbis deprecatoriis. (1) *Inducat presbyteros, ut orent ſuper eum*. Non ita eſt de pęnitentia, ut patet ex Euangelio.

Objic. 3. ex Patribus. Nam Dionyſius (2) abſolutionem vocat *deprecationem* S. Pancianus, (2) *Qui fratribus ſuis peccata ſua non tacet ... Chriſti precibus abſolvitur*. S. Ambroſ. (4) *Ecce quia per Spiritum S. peccata donantur, homines autem in remiſſionem peccatorum miniſterium exhibent ſuum, non jus alicujus poteſtatis exercent*, &c. 4. Auguſt. (5) reputat quaſi hæreticum, qui dicere audęt, *Ego peccata dimitto, ego juſtifico, ego ſanctifico*, &c. Sane id dixiſſet contra noſtros paſtores, ſi audiſſet eos dicentes, *Ego te abſolvo*. S. Chryſoſt. (6) *Sacerdotes conferunt ſalutem non ſolum docendo, aut monendo ... ſed etiam poteſtatem habent indulgendi peccata*, ſc. orationibus adjuvando. 6. S. Leo, (7) *neceſſarium eſt, ut peccatorum reatus Sacerdotali ſupplicatione ſolvatur*; ergo forma eſt deprecatoria.

Reſp. neg. conſ. Nec enim id volunt Patres, quaſi abſolutio ſacramentalis ſit deprecatio, oratio, vel ſupplicatio; ſed quia inter orationes, & ſupplicationes ſolet conferri, ut patet ex praxi, licet non ſint de eſſentia ſacramenti. *De Eccleſiæ ſanctæ more preces quædam laudabiliter adjunguntur, ad ipſius tamen formæ eſſentiam non ſpectant*, &c. inquit Tridentinum cit. (8) 1. ſic intelligendus eſt Dionyſius. 2. Paciani verba duriora ſunt, ſi velit Chriſtum ipſum deprecative abſolviſſe peccatores. 3. Ambroſius recte dicit

(1) *Jac.* 5. (2) *Hier. c.* 7. (3) *Par. Pęn.*
(4) *L.* 3. *de ſp.* 5. 19. (5) *ho.* 23. *ex* 50. (6) *L. de ſac.*
(7) *Ep.* 51. (8) *ſeſſ.* 14. *c.* 3.

dicit Sacerdotes, non ſuo, ſed Trinitatis nomine remittere peccata. Non negat autem, quod id faciant poteſtate commiſſaria, & miniſteriali, ſed non oratoria. 4. Auguſt. merito arguit ut hæreticos, qui hanc poteſtatem ſibi arrogant ut propriam, ut Montaniſtæ, & Donatiſtæ, ſed id non præſumunt Sacerdotes Catholici, niſi miniſterialiter. 5. Chryſoſt. nobis favet, tribuens Presbyteris *poteſtatem indulgendi peccata*, ſc. miniſterialem, hoc non eſſet verum, ſi hoc non facerent, niſi per orationem. 6. Denique S. Leo large ſumit nomen ſupplicationis; loquitur in ſenſu Dionyſii, quod ſc. hoc Sacramentum, & abſolutio confertur inter ſupplicationes.

Inſt. ex S. Cypriano. (1) *Solus Dominus veniam peccatis poteſt largiri, qui pro nobis doluit. Homo non poteſt eſſe major Deo, nec remittere ſua indulgentia poteſt ſervus, quod in Dominum commiſſum eſt*; ergo Sacerdos non remittit, niſi precatorie.

Reſp. neg. conſ. Nam patet ex verbis Cypriani ipſum arguere illos, qui abſque legitima poteſtate *contra Euangelii vigorem, contra Domini Dei Legem hoc præſumunt*; & eos, *qui imparatos, & impœnitentes abſolvunt, eos reconciliando, qui a Diaboli aris revertentes, ad ſanctum Domini ſordidis manibus accedunt, mortiferos idolorum cibos adhuc pene ructantes*. Denique docet hoc non facere Sacerdotes propria authoritate, qua *ſolus Deus poteſt largiri* veniam, *qui pro nobis doluit*. Non loquitur de poteſtate miniſteriali, qua id facimus.

Objic. 4. Si forma deprecatoria non valeret, erraſſet Eccleſia Orientalis, & adhuc erraret; ſed conſ. eſt falſum, & abſurdum; ergo &c. Prob. maj. Ex illius Eccleſiæ ritualibus conſtat, quod confert abſolutionem deprecative; ergo conferret invalide.

Reſp. neg. maj. & ant. Nam, ut probat P. Fraſſen, (2) Græci adhibent quidem preces, ſed poſt orationes abſolvunt indicative, aut imperative his verbis, aut ſimilibus: *Ego vero indignus ſervus ejus abſolvo te*, vel, *Ego condono tibi ...* vel, *habeo te veniæ donatum*, Notat autem Arcudius peritiſſimus rituum Græcorum, quod quidam utebantur forma deprecatoria, ſed ex ignorantia.

Objic.

(1) *L. de lapſ.* (2) *Hic tr. 1. d. 1. a. 2. c. 4. n. 10.*

Objic. 5. Sequeretur Eccleſiam Latinam erraſſe per 10. aut 12. priora ſæcula: nam, ut prætendunt duo citati recentiores, Duhamel, & Juenin. uſque ad initium ſæculi XIII. utebatur forma deprecatoria: & id conantur probare ex antiquis ritualibus.

Reſp. neg. maj. & prob. Nam in antiquis ritualibus ſtudioſe diſſimulabantur formæ, & verba ſacramentalia, ne libris incidentibus ad infideles, hæc Sacra prophanarentur ab eis, & ipſa ſacramenta. Item plures orationes, quas adducunt dicti authores, non erant formæ ſacramentales, ſed cæremoniæ erga penitentes publicos, qui reconciliabantur.

Inſt. Author, quem impugnat S. Thomas Opuſc. 22. dicebat formam indicativam ſuo tempore non fuiſſe antiquiorem 30. annis: ergo ante illos 30. annos forma deprecativa erat in uſu, & hoc non arguit S. Thomas.

Reſp. neg. conſ. Imo S. Thomas illi ſcriptori objicit, quod ante 1200. & plures annos Chriſtus dixerat Petro: *Quodcumque ſolveris*, &c. Et inde colligit neceſſitatem formæ indicativæ.

Inſt. 2. Magiſter ſententiarum, qui ex omnibus antiquis ſuas collegit ſententias, non meminit formæ indicativæ. Et, ut ſcribit Guillielmus Pariſienſis, *Confeſſarius non dicit more judicum forenſium, abſolvimus te, ſed magis orationem facit ſuper eum*, ut Deus abſolutionem, & gratiam remiſſionis tribuat: ergo tempore Lombardi, & Guillielmi forma indicativa non erat in uſu.

Reſp. neg. conſ. Nam inquit S. Thomas, nec legitur Magiſtrum formam contrariam inveniſſe apud Patres, & ante illum, & ante Guillielmum inſtitutor ſacramenti dixerat: *Quodcumque ſolveris*, &c. Et authoritas iſtius non impediebat, quin Regentes Pariſienſes contrarium docerent, ſc. dicendum eſſe, *Ego te abſolvo*.

QUÆSTIO VII.

An abſolutio dari poſſit ſub conditione.

QUoad conditiones eadem debet eſſe reſolutio de iſto, & de aliis Sacramentis. Illæ autem ſunt vel de

de præſenti, ut ſi dicas, *Si es contritus, ego te abſolvo*, vel de præterito, ut ſi dicas, *ſi reſtituiſti, ego te abſolvo*, vel de futuro, ut *ſi amplius non pecces, ego te abſolvo*.

Suppono autem ex jure civili, quod *conditiones, quæ ad præſens, vel præteritum referunt, aut ſtatim infirmant obligationem, aut omnino non differunt*. Non ita eſt de illis, quæ reſpiciunt futurum; iſtæ ſuſpendunt valorem contractus, donec impleta ſit conditio.

Rurſus conditiones aliæ ſunt *neceſſario connexæ* cum actu miniſtri, aut cum ipſo ſuſcipiente, & quæ ſemper adſunt implicite, vel explicite; ut, *Si ſum Sacerdos*, vel, *ſi tu es baptizatus, ego te abſolvo*. Aliæ ſunt *contingentes*, & *diſparatæ*, & impertinentes ad ſacramentum, ut *ſi Rex dormit, vel dormierit, aut dormiturus ſit cras, te abſolvo*. Aliæ ſunt *impoſſibiles*, ut, *ſi ego ſum omnipotens*, aut, *ſi tu es Angelus, te abſolvo*. Quærimus de illis conditionibus, an abſolutio cum illis valeat.

CONCLUSIO

Non valet abſolutio cum conditione de re futura, nec de impoſſibili, nec de contingenti præterita, vel præſenti, quæ nihil pertinet ad ſacramentum: bene vero de neceſſario connexa præſenti, vel præterita. Eſt communior quoad omnes partes.

Prob. 1. ex Scoto, (1) dicente, quod in baptiſmo *ſi præmittatur, vel disjungatur, vel interponatur aliqua conditio, quæ non exiſtat, v. g. ſi ſum omnipotens, &c. nihil fit*. Eadem autem eſt ratio de abſolutione; ergo &c.

Prob. 2. quoad 1. p. Nam per conditionem de futuro contingenti ſuſpenditur effectus ſacramenti, & redditur incertus; ergo invalide fit. Ant. patet: nam ſacramentum non valet, niſi dependenter ab intentione miniſtri; ſed iſte non intendit, ut valeat, nec operetur de præſenti, & donec conditio impleatur; ergo ſuſpendit effectum ſacramenti. Probat. autem 1. conſ. quia ſacramentum non valet, nec operatur, niſi juxta intentionem Chriſti inſtituentis; ſed Chriſtus non inſtituit illud, ut ſic dependeat efficacia ejus; ergo

(1) *d.3.q.2.M.*

go &c. Prob. min. Chriſtus voluit ſacramentum eſſe ſignum certum gratiæ, quam ſignificat, & ad quam inſtitutum eſt; ſed non eſſet ſignum certum talis gratiæ, ſi efficacia ejus penderet a talibus conditionibus, nec operaretur pro tempore, quo exiſtit; ergo &c. Prob. min. nam ſi dicas, *abſolvo te, ſi reſtitueris ablata*, vel, *ſi dederis eleemoſynam*, nihil tunc operaretur abſolutio ex intentione, donec facta eſſet reſtitutio, vel eleemoſyna, & tunc non exiſteret amplius ſacramentum, nec forte diſpoſitio pœnitentis, ſi ante impletam conditionem incideret in novum peccatum; ergo &c.

Prob.2. Nam 1. abſolutio illa non valet,cum profertur, quia tunc non exiſtit conditio, nec Sacerdos intendit, quod tunc valeat. 2. non valet, quando ponitur conditio, quia tunc non exiſtit abſolutio, nec aliæ compartes ejus neceſſariæ; ergo tunc valere non poteſt. Prob. ant. pœnitens poteſt mori, aut de novo peccare ante impletam conditionem. Item miniſter poteſt retractare, & mutare intentionem, volendo v.g. ut abſolutio ſit abſoluta, & ſic efficacitas ejus penderet ab arbitrio miniſtri, & ſic de aliis abſurdis, quæ inde ſequi poſſunt; ergo tales abſolutiones ſunt invalidæ, & ſacrilegæ.

Prob.2.p. Nam conditio impoſſibilis deſtruit intentionem miniſtri; ergo & valorem abſolutionis. Prob. ant. Nam qui dicit, *abſolvo te, ſi ſum omnipotens*, idem eſt ac ſi diceret, *nolo te abſolvere, niſi ſim omnipotens*: Sed ſcit ſe non poſſe eſſe omnipotentem; ergo nec ſe velle abſolvere.

Prob.3.p. Nam, ut dicebam, valor, & effectus ſacramenti debet eſſe certus, ſaltem moraliter, & miniſter nihil ei debet apponere, per quod reddatur incertus: hoc enim eſt contra mentem Chriſti inſtituentis, ſed conditiones de re contingenti præterita, aut præſenti, & a fortiori de re futura reddunt incertum valorem ſacramenti; ergo &c. Prob. min. Nam ſi dicis, *abſolvo te, ſi Rex dormiat, vel dormierit*, valor ſacramenti tam incertus eſt, quam illa conditio, ſeu quam dormitio Regis; ſed hæc incertiſſima eſt, & nullam connexionem habet cum Sacramento; ergo &c.

Confir. Nam præterquam quod ſacrilegæ eſſent tales

les abſolutiones, dici poteſt deeſſe illis debitam intentionem: nam ſacerdos, qui ſyncere intendit abſolvere, non apponit conditiones ſic impertinentes, & incertas.

Prob. 4. p. Nam tales conditiones non reddunt incertam ſignificationem, & effectum verborum; ergo non impediunt valorem ſacramenti. Prob ant. nam illæ ſemper ſupponuntur ſubintellectivæ, ſive ponantur expreſſe, ſive taceantur; ergo potius juvant. Prob. ant. tales ſunt iſtæ, *Ego te abſolvo, ſi ſum ſacerdos*, vel *ſi es*, aut *fuiſti baptizatus*, vel *ſufficienter attritus*, aut *integre confeſſus*, vel *ſi habes ſufficiens propoſitum non peccandi de cætero*, &c. Hæc enim ſunt abſolute neceſſaria ex parte miniſtri, & ſuſcipientis ad valorem Sacramenti, & quando non exprimerentur, adhuc præſupponerentur adeſſe ad valorem.

Objic. 1. Conditiones, quæ non tollunt ſignificatum verborum eſſentialium, non impediunt effectum ſacramenti; ſed appoſitio illarum conditionum non tollit ſignificatum verborum illorum; ergo nec impedit valorem. Prob. min. hæc verba, *abſoluo te a peccatis tuis*, ſemper idem ſignificant ſub quavis conditione, ſive impoſſibili, ſive futura, ſive contingenti; ergo &c.

Reſp. neg. utramque min. Nam per conditiones illas reſtringitur, ſeu diſtrahitur ſignificatum, aut ſuſpenditur operatio; nam ſi dicas, *abſolvo te, ſi cras jejunaveris*, ſignificas te nolle abſolvere pro nunc, ſed cras poſtquam jejunaverit; item ſi dicas, *abſolvo te, ſi ſum omnipotens*, ſignificas te nolle abſolvere, niſi ſis omnipotens, ſaltem quantum ad ſonum verborum; & ſic nihil operantur.

Objic. 2. Conditio de futuro non invalidat matrimonium; ergo nec abſolutionem; nam eadem eſt ratio de utroque: nam conveniunt in ratione ſacramenti. Prob. ant. nam contrahentes poſſunt dicere, *accipio te in meam*, vel *meum*, *ſi pater tuus cras conſenſerit*; & tunc matrimonium, quod ante conſenſum patris non valebat, dato conſenſu valet; ergo &c.

Reſp. 1. neg. ant. nam quandiu conſenſus non eſt abſolutus, non eſt proprie per verba de præſenti, ſed æquivalet matrimonio per verba de futuro, quaſi diceret, *accipiam te cras, ſi pater tuus conſenſerit*, &

tunc

tunc dato conſenſu patris, tenetur ipſe conſentire de præſenti. Ratio eſt, quia ex intentione Chriſti formæ ſacramentorum ſunt abſolutæ. Igitur ante poſitionem conditionis matrimonium eſt inchoatum, ſed non perfectum, nec ratum.

Reſp. 2. neg. parit. nam Chriſtus pro matrimonio noluit mutare plures conditiones contractus humani, in quo admittuntur tales conditiones de futuro, ita ut non teneant ante illarum impletionem. Matrimonium autem eſt quidam contractus humanus elevatus ad rationem ſacramenti. Non ita eſt de abſolutione, & aliis ſacramentis, quæ debent operari de præſenti.

Inſt. ſicut ſe habet ſacramentum matrimonii ad contractus humanos, ita ſe habet abſolutio in ſacramento iſto ad judicia humana; ſed hæc judicia dari poſſunt, & valent cum conditionibus de futuro æque, ac matrimonium; ergo & abſolutio.

Reſp. 1. neg. maj. & diſparitas petitur ex voluntate Chriſti, qui nihil determinavit circa matrimonium, bene vero circa hoc judicium, volens, ut ſit determinate abſolutorium, vel retentivum, dicens: *Quorum remiſeritis*, &c.

Reſp. 2. neg. min. Nam, ut diximus, matrimonium non habet rationem ſacramenti, niſi quando contrahitur abſolute, & de præſenti per conſenſum mutuum contrahentium, impleta conditione.

QUÆSTIO VIII.

An valeat abſolutio in ſcriptis ad abſentem, ſeu an debeat eſſe vocalis.

IN definitione hujus ſacramenti diximus ex Scoto illud *eſſe abſolutionem hominis pœnitentis factā certis verbis*, &c. Jam quærimus de illis verbis, an debeant eſſe vocalia, & ore prolata, an vero ſufficiat, ſi nutibus, aut ſcriptis exprimantur ad valorem Sacramenti, an vero tantum ut licite detur, ſeu ex neceſſitate rei, aut præcepti.

Item quia poſſent pœnitentes peccata ſua ſcribere, & mittere ad confeſſarium, qui reſcriberet abſolutionem in forma, quæritur, an talis abſolutio ſit valida, aut licita.

CONCLUSIO.

ABſolutio ſacramentalis debet eſſe vocalis, ita ut non valeat data in ſcriptis ad abſentem.

Prob. 1 ex Scoto (1) dicente, quod *forum iſtud ex natura ſua eſt ſecretiſſimum; ergo non tenetur quis ad iſtud forum aliquo modo publicum*. Ideo non putat aliquem teneri ad confitendum per ſcripturam, quia *omnis ſcriptura ex natura ſua nata eſt eſſe publica:* Sed eadem eſt ratio de abſolutione; ergo &c. Addit quod *in ſcriptura iſta tollitur verecundia, quæ eſt pœna magna in confeſſione, quando per ſcriptum confitetur*. Unde confeſſio iſta minus valet.

Prob. 2. ex Concil. Nam Florent. dicit de omnibus ſacramentis noſtris, quod conſtant rebus, tamquam materia, & verbis, tamquam forma, & de iſto dicit, quod forma ejus *ſunt verba abſolutionis, quæ profert ſacerdos dicens, abſolvo te*. Et Trident. (2) idem dicit; ergo cenſent verba abſolutionis debere proferri ore miniſtri, non autem ſcribi.

Prob. ex Decreto Clem. VIII. 20. Junii an. 1602. quo propoſita quæſtione in Congregat. generali S. Officii, *utrum liceat per litteras, ſeu internuntium confeſſario abſenti peccata ſacramentaliter confiteri, & ab eodem abſente abſolutionem obtinere? Sanctiſſimus .... auditis votis Patrum Theologorum, hanc propoſitionem, ſc. licere per litteras, ſeu internuntium confeſſario abſenti ſacramentaliter confiteri, & ab eodem abſente abſolutionem obtinere, ad minus uti falſam, temerariam, & ſcandaloſam condemnavit, & prohibuit*; ergo ille modus tam confitendi, quam abſolvendi prohibetur, & damnatur, ut falſus; ergo invalidus.

Dices, inde probari talem abſolutionem eſſe illicitam, non autem invalidam.

Contra. Decretum prohibet, *ne deinceps iſta propoſitio publicis, privatiſque lectionibus, concionibus, & congreſſibus doceatur, neve unquam tanquam aliquo caſu probabilis defendatur .... ac ad praxim quovis modo deducatur*; ergo non ſolum vult tales abſolutiones haberi ut prohibitas quoad praxim, ſed etiam ut ſpeculative falſas, & nullas. Nam multa prohi-

(1) *d.* 17. *q.* 1. & *Z.* 31. & 32. *in dec.* (2) *ſeſſ.* 14. *c.* 3.

hibentur quoad praxim propter pericula, ſcandala, & inconvenientia, ut communio ſub utraque ſpecie, quæ ſpeculative ſunt vera, & valida; ſed quæ ſpeculative decernuntur falſa, temeraria, & ſcandaloſa, vel prohibentur doceri, non cenſentur valida. Denique Papa cenſet falſo dici eſſe validam.

Confir. Nam cum aliquis Theologus excogitaſſet ibi aliquod ſubterfugium, quaſi Papa loqueretur tantum de confeſſione, & abſolutione ſimul, & collective, non autem diviſim, Paulus V. 14. Julii decrevit, *illam interpretationem non ſubſiſtere, & ideo ex libris illius Authoris amovendam, & delendam.*

Prob. denique ex inſtitutione divina: nam, ut docet idem Concilium, Chriſtus *peccatores ante tribunal* (pœnitentiæ) *tamquam reos ſiſti voluit* (ſc. perſonaliter) *ut per ſacerdotis ſententiam.... poſſint liberari.* Non ſiſtuntur autem proprie per litteras, vel per nuntios, & maxime, quia non ſentiunt confuſionem pœnalem, quam patiuntur perſonaliter comparentes, & confitentes ſua peccata, ut notat Doctor ſubtilis.

Confir. ex Authore libri de vera pœnitentia, quia hoc ſacramentum dicitur figuratum in leproſis,quibus præcipiebatur, *ut ſiſterent ſe ſacerdotibus, docens corporali præſentia confitenda peccata, non per nuntium, aut per ſcriptum manifeſtanda. Dicit enim, ora monſtrate omnes, non unus pro omnibus, non alium ſtatuatis nuntium;* ergo ita eſt de penitentibus iſtis.

Confir. 2. ex perpetua praxi Eccleſiæ, quæ nunquam admiſit tales confeſſiones, nec abſolutiones abſentium, ut conſtabit ex objectionibus.

Confir. 3. ex abſurdis, quia exponeretur ſecretum, quod debet eſſe inviolabile in hoc foro. 2. quia verba abſolutionis debent ſignificare per ſe perſonam, cui remittuntur peccata; ſed per ſcripturam non ſatis deſignatur, cum poſſit cadere in manum alterius, quam pœnitentis; ergo &c. 3. quia dum vadit nuntius, vel epiſtola pœnitentis ad ſacerdotem, potuit ille mori, aut mutare mentem, aut fieri inhabilis, aut peccare de novo, & idem eſt poſt ſcriptam abſolutionem, & dum vadit ad pœnitentem, & ſic exponeretur abſolutio: & ſic de aliis rationibus, quibus moveri potuit Eccleſia ad talem praxim damnandam ut falſam, & invalidam, ſcandaloſam, &c.

Objic. 1. Hoc ſacramentum fuit inſtitutum per modum judicii; ſed in judiciis humanis poſſunt abſolvi, aut damnari abſentes, & in ſcriptis; ergo & in iſto. Min. patet ex praxi quotidiana.

Reſp. diſt. maj. Quoad aliqua, con. quoad omnia, neg. maj. & conſ. Nam quia hìc proceditur non ex rigore juſtitiæ, ſed lenitate miſericordiæ, Chriſtus noluit ibi abſolvi, niſi confitentem perſonaliter peccata ſua cum dolore, & rubore, quæ non ſentirent abſentes. Item voluit eſſe ſecretiſſimum; ſed hæc, & ſimilia non ſunt neceſſaria in judiciis humanis, in quibus etiam citari ſolent rei perſonaliter.

Objic. 2. Conſtat, quod olim talis erat praxis Eccleſiæ. 1. de Serapione, ad quem, cum pœnitentiam per nuntium peteret, miſſa eſt particula hoſtiæ conſecratæ in ſignum abſolutionis, & reconciliationis. 2. Patres Concilii Duzianenſis conceſſerunt abſolutionem Roberto Cœnomanenſi Epiſcopo, qui ægrotans ſcripſerat ad eos peccata ſua circa an. 812. Titulus Epiſtolæ erat: *Epiſtola abſolutionis, quam miſerunt ei* (Roberto) *venerabiles Sacerdotes de loco obſidionis*. 3. Gregor. VII. abſolutionem conceſſit Epiſcopo Lincolnienſi in Anglia, qui eam per litteras petebat. 4. Scotus ipſe meminit abſolutionis conceſſæ S. Thomæ Cantuarienſi, qui timebat ſe mollius reſtitiſſe Henrico II. pro Eccleſiæ libertate: Sed illæ abſolutiones erant ſacramentales, & per Epiſtolas; ergo tales confeſſiones, & abſolutiones non eſſent invalidæ, ſed fuerunt in uſu.

Reſp. neg. min. Non enim fuerunt ſacramentales, ſed Canonicæ, 1. Dionyſius Alexandr. miſit ad Serapionem non abſolutionem, ſed Euchariſtiam in ſignum reconciliationis cum Eccleſia, æſtimans eum jam juſtificatum per internam contritionem. *Hic ſæpius in Eccleſia denuo recipi poſtulabat, ſed nemo auſcultabat, quia idolis ſacrificaſſet*, inquit Dionyſius. Dederat ergo ſigna manifeſta contritionis, & illa reconciliatio erat pro foro externo. 2. Idem eſt de Roberto, cur enim ad Concilium recurriſſet, niſi pro cenſura Canonica, & pro peccatis publicis, de quibus erat denigratus? Ideo deprecatorie, non abſolutorie ſcripſerunt Patres: *Spiritus S. dimittat tibi omnia peccata tua, liberet te ab omni malo*, &c. Ibi vides oratio-

tionem potius, quam judicialem abſolutionem, & ſacramentalem.

3. & 4. Idem eſt a fortiori de Epiſcopis Lincolnienſi, & Cantuarienſi: nam illi timebant ſe incurriſſe in aliquas cenſuras, & pœnas Canonicas. Unde Alexander ſcribit, ſe *Authoritate Apoſtolica relaxare*; & remittit eum ad Sacerdotem confeſſarium, *qui diſcretus, & providus habeatur, tibi conſulimus per pęnitentiam confiteri*; ergo abſolutio illa Papæ non erat ſacramentalis, alioqui fruſtra moneret confiteri.

Igitur abſolutio ſacramentalis, ut ſit valida, debet eſſe vocalis, & non ſcriptis expreſſa, nec ad abſentes.

QUÆSTIO IX.

An abſolutio ſacramentalis valeat data petentibus eam in extremis.

NArrant hiſtorici Eccleſiaſtici, quod in primis ſæculis Chriſtianiſmi negabatur abſolutio impiis, qui poſt tranſactam vitam in impietate illam petebant in extremis: *quia*, inquit Cyprianus, (1) *rogare illos, non delicti pęnitentia, ſed mortis imminętis admonitio compellit: nec dignus eſt in morte accipere ſolatium, qui ſe non cogitavit eſſe moriturum*. Ratio rigoris erat, ne ex ſpe facilioris veniæ fideles a fide deficerent ingruente perſecutione, ut ſcribit Innoc. I. (2)

Diſtinguendum eſt autem inter eos, qui petunt abſolutionem in extremis. Quidam poſt curſum vitæ in omni genere vitiorum, in neglectu pęnitentiæ, ac ſacramentorum, ſyncere tandem recurrunt ad Deum, & Eccleſiam, & petunt abſolutionem verbis expreſſis, & cum ſignis veræ pœnitentiæ. Alii morbo correpti, ſigna tantum quædam proferunt, quibus videntur pœnitere, & abſolutionem petere, v. gr. pectus tundunt, manus, & oculos in cœlum attollunt, &c. Quidam in ipſis actibus peccati, amiſſo uſu rationis, aut vocis, moriuntur. Quidam peccatores publici nec ante morbum, nec in morbo petunt abſolutionem. Quidam boni, & pii, præventi morbo, nec voce, nec ſignis petunt. De ſingulis peti poteſt,

 quid

(1) *Ep. ad Ant.* (2) *Ep. ad Exuper.*

quid cum illis agendum? ſed prius videndum abſolute, an abſolutio petita in extremis valeat.

CONCLUSIO I.

Abſolutio in extremis ſyncere petita, & data valet. Eſt communis, & de fide.

Prob. 1. ex Scoto, qui duabus concluſionibus quæſtionem reſolvit. 1. *Pœnitentia ſive interior ſola, ſive exterior cum ſuſceptione ſacramenti pœnitentiæ ſufficit ad ſalutem alicujus in extremis.* 2. *Pœnitentia, quæ videtur haberi in extremis, vix eſt vera pœnitentia ſufficiens ad ſalutem: quia difficile tunc eſt habere veram pœnitentiam* (non tamen impoſſibile)

Prob. 2. ex Script. quæ non excipit ullum tempus ad pœnitentiam, & veniam, modo ſit vera. (1) *Quacumque hora ingemuerit peccator, iniquitatem eius non amplius recordabor.* Et alibi, *Convertimini ad me, & ego convertar ad vos*; ergo in quocumque vitæ momento peccator gemit, & convertitur petens abſolutionem, valide poteſt, & debet illi concedi.

Prob. 2. ex Concil. Nam Carthagin. IV. (2) *Is, qui pœnitentiam in infirmitate petit, ſi caſu, dum ad eum Sacerdos invitatus venit, oppreſſus infirmitate obmuteſcat, vel in phreneſim verſus fuerit, dent teſtimonium, qui eum audierunt, & accipiat pœnitentiam:* Item Leo Magnus. (3) *Talium neceſſitati auxiliandum eſt, ut nec actio illis pœnitentiæ, nec communis gratia denegetur, ſi eam, etiam amiſſo vocis officio, per indicium integri ſenſus quærere comprobetur*, &c.

Prob. 4. ex Patribus. Nam inquit Auguſt. ſeu Author libri de vera pœnit. *Pœnitentia, ſi in extremo hiatu vitæ advenerit, ſanat, & liberat .... Multum ſera fuit latronis pœnitentia, ſed non fuit ſera indulgentia:* & dat rationem; *quia Deus ſemper potens eſt, ſemper etiam in morte juvare valet, quibus placet. Cum ergo ſit opus non hominis, ſed Dei fructifera pœnitentia, inſpirare eam poteſt, quandocumque vult ſua miſericordia, & remunerare ex miſericordia, quos damnare poteſt ex juſtitia*; ergo Sacerdos, qui negaret abſolutionem vere pœnitenti, & petenti in extremis, opponeret ſe Dei voluntati, & miſericordiæ, quæ talem pœnitentiam inſpi-

(1) *Eze.* 15. & 33. (2) *ca.* 76. (3) *Ep.* 91.

ſpirat moribundis, & vult eos ſalvare per ſacramentum; ergo graviſſime peccaret; ergo valeret ſacramentum.

Prob. denique ratione; quia eadem eſt ratio de pœnitentiæ valore in extremis, ac in quovis alio tempore vitæ; ſed in quovis alio tempore valet; ergo & in iſto. Min. patet ex Script. cit. quæ nullam temporis limitationem admittit. Prob. min. nam ubique eſt idem ſacramentum.

Confir. Nam quovis tempore contritio delet peccata, & ſi aliqua temporis circumſtantia exciperetur, id eſſet, vel quia Deus non poſſet, aut nollet hanc illi inſpirare, vel ei cooperari ad veniam; ſed neutrum dici poteſt; ergo &c. Prob. 1. non negatur potentia: *Deus* enim *ſemper eſt potens*, ait Auguſt. cit. 2. non negatur voluntas, quia *vult omnes ſalvos fieri*, & *non vult mortem peccatoris, ſed ut convertatur, & vivat*. Item, *non vult aliquos perire, ſed omnes ad pœnitentiam reverti*; ergo vult inſpirare, & juvare omnes ad pœnitentiam. Et hoc certum eſt de fide.

Dixi, *ſyncere petita*: nam, ut dictum eſt, contritio, vel attritio vera eſt de materia neceſſaria ad valorem ſacramenti, & ſic abſolutio petenda eſt ex ſyncero motu pœnitentiæ.

Objic. 1. Auguſtinus (1) de pœnitente in extremis dicit: *non præſumimus, quod bene exierit*. Et in SS. Canonibus. (2) *Periculoſum eſt, & interitui vicinum uſque ad mortem procraſtinare pœnitentiæ remedium*. Item, (3) *hac animadverſione percutitur peccator, ut moriens obliviſcatur ſui, qui dum viveret, obliviſcitur Dei*; ergo qui diſtulit pœnitentiam in finem vitæ, non poteſt valide abſolvi. Prob. conſ. nam ex Auguſt. incerta eſt diſpoſitio ad validam abſolutionem; ergo ſi abſolvitur, exponitur ſacramentum nullitati, & profanationi.

Reſp. neg. utramque conſ. 1. quidem, quia, cum ſit poſſibile, ut vere pœniteat, ita valere poteſt abſolutio. 2. quia numquam Sacerdos eſt certus phyſice de ſufficienti diſpoſitione ſuſcipientis, & ſic vel numquam abſolveret, vel ſemper peccaret abſolvendo. Patres autem, & Canones illi (4) volunt, quod illorum

K 4

(1) *hom.41.ex 50.* (2) *de pœn.c.17.* (3) *c.nullus.*
(4) *cap. nullus de pœnit.*

rum peccatorum pœnitentia ſit rariſſime vera, & difficillima, ſed non impoſſibilis.

Inſt. pœnitentia, ut ſufficiat ad ſacramentum, debet eſſe voluntaria; ſed, ex Patribus, in extremis non eſt voluntaria; ergo nec ſufficiens. Prob. min. nam inquit Auguſt. *Si vis jam pęnitere, cum peccare non potes, peccata dimiſerunt te, non tu illa*. Ideo monet; *Nullus expectet, quando jam peccare non poſſit; arbitrii enim quęrat libertatem, ut delere poſſit commiſſa, non neceſſitatem. Qui primus a peccatis relinquitur, quam ipſe relinquat ea, nō libere, ſed quaſi ex neceſſitate condemnat*; ergo in extremis pęnitentia non eſt libera.

Reſp. neg. min. & 2. conſ. Auguſt. ibi loquitur de libertate peccandi per opera externa, quam non habet infirmus, ſicut nec ad opera externa pęnitentiæ; ſed ſicut poteſt interne peccare, ita & pœnitere ex corde, quod ſufficit Deo.

Objic. 2. ſi talis pœnitens poſſet abſolvi, daretur occaſio peccatoribus perſeverandi in peccato uſque ad mortem; ſed hoc eſt ſummum inconveniens; ergo &c.

Reſp. neg. maj. Nam ſicut facilitas abſolvendi durante vita non impedit valorem ſacramenti, ſi adſint alia requiſita, licet aliqui peſſimi ſumant inde occaſionem peccandi ex fiducia obtinendæ abſolutionis, ita in propoſito hoc eſt præter intentionem Dei inſtituentis ſacramentum, & quia longe plures inde reſipiſcunt, quam indurentur, & majus illud bonum ſufficit, ut recte fiat. Denique ratio illa ſuadet, ut cautiores ſint in hoc ſacerdotes, non autem probat invaliditatem abſolutionum, modo pœnitentia ſit vera.

Quæres, *An homo per peccatum aliquando ad eum ſtatum reducatur, ut non poſſit pœnitere, nec abſolvi.*

Reſp. quod regulariter id accidere non poteſt, bene vero per accidens.

Ratio 1. p. eſt, quia, ut diximus, Deus ſemper eſt potens, & paratus ad inſpirandam pœnitentiam, & peccator eſt ſemper liber, ſi velit, ad cooperandum inſpirationibus, & auxiliis Divinis. Vide, quæ diximus in tr. de Deo, & de gratia.

Ratio 2. p. eſt, quia peccator per depravationem ſuam in eum ſtatum cadere poteſt indurationis, ut demereatur derelinqui a Deo poſt longiorem, & obſtinatiorem contemptum gratiarum, ut ipſe minatur.

(1) *Curavimus Babylonem, & non eſt ſanata, dere-linquamus eam.* Item, (2) *Dimiſi eos ſecundum deſi-deria cordis eorum.* Et Apoſtolus: (3) *Tradidit eos Deus in deſideria cordis eorum, in immunditiam.... in paſſiones ignominiæ....in reprobum ſenſum;* ſc. non per impulſum poſitivum, ſed negative per derelictionem; ſed certum eſt hominem ſic derelictum non poſſe re-cte pœnitere; ergo &c. de hoc alias.

Quæres 2. *An valeat abſolutio morientis in actu peccati, v.g. in duello, vel torneamentis, & ſimili-bus caſibus, in quibus homo amittit vocem, & uſum ſenſuum, ita ut non poſſit dare ſigna pœnitentiæ.*

Reſp. non valere, niſi ſigna probabiliſſima pœni-tentiæ dederit.

Ratio eſt, quia Sacerdos non debet applicare for-mam ſacramenti, niſi materiæ a Chriſto inſtitutæ; ſed homo ſine pœnitentia non eſt materia inſtituta a Chriſto: nam contritio eſt principalis actuum pœni-tentis, & de materia neceſſaria ſacramenti: & hæc de-bet fieri ſenſibilis Sacerdoti, & in his caſibus potius il-li conſtat de contrario; ergo nec licite, nec valide pot-eſt illum abſolvere.

Forte tamen poſſet illum abſolvere ſub conditione, quia & ipſe moriens poſſet habere aliquam diſpoſitio-nem internam ad gratiam. De duellantibus poſſet eſ-ſe ſpecialis ratio propter excommunicationem reſer-vatam, quam incurrunt, ſed de hoc alias.

Quæres 3. *Quid dicendum de peccatoribus publicis, qui nec ante, nec poſt morbum, nec in morbo petunt abſolutionem, & ſubito obmuteſcunt.*

Reſp. nec iſtos poſſe abſolvi valide, niſi per ſigna valde probabilia oſtendant pœnitentiam.

Ratio eſt, quia vix credi poteſt, quod tam ſubito mutaverint voluntatem, quam uſque ad illud inſtans ſervarunt tam obſtinate affixam peccato ſuo. Tales ſunt concubinarii, & uſurarii publici, apoſtatæ, hæ-retici, ſchiſmatici denuntiati, & ſimiles, qui cum vi-verent liberi ſenſibus, noluerunt dare ſignum pœniten-tiæ, ſine grandi miraculo non videntur meliores in ſta-tu, quo non ſunt compotes ſui, & propter publicitatem vitiorum, & ſcandalum populorum debent derelinqui.

Dices. Non eſt impoſſibile Deo per gratiam extra-

K 5 ordi-

(1) *Jer.* 6. (2) *Pſ.* 8. (3) *Rom.* 1.

ordinariam eos vehementer movere, & ad pœnitentiam excitare; ergo non debet eis negari abſolutio, quæ poteſt eſſe valida. Prob. conſ. ex Aug. qui docet eandem eſſe rationem de abſolutione, ac de Baptiſmo; ſed baptiſmus datur Catechumenis, qui peccarunt uſque ad finem vitæ; ergo &c. Prob. maj. nam inquit: *Quæ baptiſmatis, eadem eſt reconciliationis cauſa, ſi forte pœnitentem finiendæ vitæ periculum præoccupaverit: nec enim ipſos ex hac vita ſine arrha ſuæ pacis exire velle debet mater Eccleſia*; ergo &c.

Reſp. neg. conſ. quia non ex poſſibilitate nuda, ſed ex probabilitate, & apparentia rationabili debent exponi ſacramenta: nec enim prætendit Auguſt. quod talibus catechumenis debeat dari baptiſmus ſine ullo ſigno pœnitentiæ. Ita eſt de abſolutione. Non dicit, quod illi Catechumeni non darent ullum ſignum voluntatis baptiſmi, aut pœnitentiæ; imo loquitur de *pœnitente*, & non de impœnitente: *ſi forte pœnitentem*, &c. inquit, & ſic non erat in caſu noſtro.

Quæres 4. *Quid dicendum de piis viris, qui nullo ſigno externo petierint abſolutionem ante amiſſum uſum ſenſuum.*

Reſp. probabilius illos abſolvendos eſſe, ſaltem ſub conditione.

Ratio eſt 1. quia de iſtis a fortiori præſumendum eſt ex aliis actibus chriſtianis, & pietatis, quod nolunt mori ſine ſacramentis; nec de facto in eum ſtatum devenerunt ſine pœnitentia ſuorum peccatorum; ergo eis non debet negari ſacramentum.

2. Quia id videntur docere SS. Canones. Nam cap. *Si Presbyter* ex Julio I. dicitur, quod *Presbyter reus eſt animarum, qui pœnitentiam morientibus negat: quia vera converſio in ultimo tempore poteſt eſſe: quia Dominus non ſolum temporis, ſed etiam cordis inſpector eſt, ſicut latro*, &c. ergo a fortiori hoc dici poteſt de iis, qui chriſtiane vixerunt. Vide Juenin. & Bancel.

Quæres 5. *An pœnitentiæ ſacramentum poſſit eſſe validum, & informe.*

Reſpondi probabilius affirmative tr. de ſacram. in genere, nec placet hic repetere.

DIS-

DISPUTATIO V.

De confeſſione ſacramentali.

EXplicatis natura, materia, & forma hujus ſacramenti, & principali actu pœnitentis, qualis eſt contritio, ad alias partes, & actus ejuſdem properamus, & ſequitur confeſſio, quæ eſt nobiliſſima pars, & non minus eſſentialis ad rationem ſacramenti.

QUÆSTIO PRIMA.

An, & quid ſit confeſſio ſacramentalis, & a quo inſtituta ſit.

NOmen confeſſionis generaliter ſignificat actum, quo manifeſtamus ſenſus, vel actiones noſtras alioqui occultas. Alia eſt *externa*, quæ fit per ſigna ſenſibus obvia, & perceptibilia: alia *interna*, quæ fit coram illis, qui non utuntur ſenſibus, ut coram Deo, & Angelis.

Utraque dividitur in confeſſionem *laudis*, qua agnoſcimus perfectiones, & beneficia divina, & inde laudamus, & benedicimus Deum, & hæc ſpectat ad Religionem: alia *fraudis*, quæ dicitur etiam *accuſatrix*, qua defectus, & peccata noſtra accuſamus vel *interne*, & coram Deo, vel *externe* coram hominibus. Alii addunt *confeſſionem fidei*, qua fidem noſtram, ſeu Religionem declaramus, unde Martyres dicebantur *Confeſſores*, & hæc pertinet ad fidem.

Rurſus confeſſio *fraudis*, ſeu *accuſatrix* alia eſt pure *pœnitentialis*, qua peccator ex motivo pœnitentiæ declarat peccata ſua coram hominibus quibuſcumque: alia *judicialis*, qua reus declarat delicta ſua coram judice: alia *ſacramentalis*, quæ fit coram idoneo miniſtro hujus ſacramenti ad obtinendam abſolutionem. De hac ſola hic loquimur.

CONCLUSIO I.

D*Atur confeſſio ſacramentalis, quæ eſt declaratio ſenſibilis peccatorum facta legitimo ſacramenti pęnitentiæ miniſtro ex intentione obtinendi abſolutionem*. Eſt communis quoad rem.

Prob. 1. ex Scoto (1) dicente, quod *in confeſſione peccatum occultum propalatur homini*, & quod *Sacerdos non abſolvit reum, niſi prius reus fuerit ſibi accuſatus in foro illo* .... Et in Reportatis, (2) *neceſſarium eſt confiteri peccata ſua Sacerdoti juriſdictionem habenti, per quam recuperabit gratiam*. Et ubique hoc docet, vel ſupponit. Unde colligis & exiſtentiam, & eſſentiam hujus confeſſionis.

Prob. 1. p. quam non negant Hæretici, licet non conveniant de neceſſitate ejus, nec de inſtitutione, nec quod ſit ſacramentalis. Et quidem 1. conſtat ex dictis de exiſtentia hujus ſacramenti: nam confeſſio eſt pars ejus eſſentialis.

Prob. 2. ex Concil. Trid. dicente, *Oportere a pænitentibus omnia peccata mortalia in cōfeſſione recenſeri*. Et ſupra dixerat, *Sunt autem quaſi materia hujus ſacramenti ipſius pęnitentis actus, nempe contritio, confeſſio*, &c.

Prob. 3. ex Patribus, qui talis confeſſionis extollunt dignitatem, & excellentiam, ut cum dicit Tertul. *tantum relevat confeſſio delictorum, quantum diſſimulatio exaggerat*. Et Origenes id probat ex Script. *Dic tu peccata tua, ut juſtificeris*. Et, *Dixi pronuntiabo injuſtitiam meam Domino, & tu remiſiſti impietatem peccati mei*. Unde infert: *Vide quia pronuntiare peccatum remiſſionem peccati meretur*. Et quod magis facit ad propoſitum, *Si revelaverimus peccata noſtra, non ſolum Deo* (ut volunt Hæretici) *ſed & his, qui poſſunt mederi vulneribus noſtris, atque peccatis, delebuntur peccata noſtra*. Et ſic de aliis Patribus uno ore.

Prob. denique ex conſenſu omnium Theologorum omnis ævi, & adhuc patebit ex dicendis.

Prob. 2. p. quia ſic recte explicatur natura hujus actus, non ſolum in ſe, & prout a virtute pęnitentiæ imperatur, aut elicitur, ſed etiam prout pertinet ad hoc ſacramentum. Dicitur 1. *Declaratio ſenſibilis pec-*

(1) *d.* 15. *q. d.* & *E.* 5. & 7. (2) *a.* 17. *n.* 18.

peccatorum, quod ponitur loco generis, quia per id convenit cum aliis confeſſionibus internis, & externis. 2. *facta legitimo miniſtro ſacramenti pœnitentiæ*, &c. & per hoc differt ab aliis, quæ fiunt coram aliis, & ob alios fines. Reliqua patebunt in ſequentibus.

CONCLUSIO II.

Confeſſio ſacramentalis fuit a Chriſto Domino inſtituta. Eſt de fide contra hæreticos Vvicleffiſtas, qui negant hanc inſtitutionem probari in Scripturis, ſed manaſſe ex Patrum decretis. Unde inter errores in Concilio Conſtantienſi damnatos legitur iſte: *Si homo debite fuerit contritus, omnis confeſſio exterior eſt ſibi ſuperflua, & inutilis*. Et Calvinus dicit de nobis, (1) *Miror, qua fronte auſi ſunt* (Catholici) *contendere, confeſſionem de qua loquuntur, juris eſſe divini*. Imo & ſic debacchatur, (2) *nihil mirum, ſi auricularem illam confeſſionem rem adeo peſtilentem, totque nominibus Eccleſiæ nociuam damnamus, & ſublatam e medio cupimus*.

Prob. 1. ex Scoto, (3) quatenus docet neceſſitatem confeſſionis hujus eſſe *de jure divino poſitivo*: nam inde ſequitur, quod etiam eſt de inſtitutione divina Chriſti; quod apertius dicit in Reportatis. *Dico igitur, quod de jure divino poſitivo immediate a Chriſto inſtituto tenetur quis ad confeſſionem*, &c.

Prob. 2. ex Conc. Trid. (4) *Univerſa Eccleſia ſemper intellexit inſtitutam eſſe a Domino integram peccatorum confeſſionem, & omnibus poſt baptiſmum lapſis jure divino neceſſariam*. Et, *Si quis negaverit confeſſionem ſacramentalem vel inſtitutam, vel neceſſariam eſſe jure divino, aut dixerit modum ſecreto confitendi ſoli ſacerdoti, quem Eccleſia Catholica ſemper ab initio obſervavit, & obſervat, alienum ab inſtitutione, & mandato Chriſti, & mandatum eſſe humanum, anathema ſit*. Hoc diu ante docuerant alia Concilia, ut Cabilonenſe II. *Solerti indagatione debent inquiri ipſa peccata, ut ex utriſque integra ſit confeſſio, ſc. ut & ea confiteantur, quæ per corpus geſta ſunt, & ea, quibus in ſola cogitatione delinquitur*. Et Turonicum III. c. 22. & Mo-

(1) *Inſt. c. 4. §. 7.* (2) *§. 19.*
(3) *d. 17. F. 11.* (4) *ſeſſ. 14. c. 5.*

& Moguntinum ſub Rhabano c. 26. & Vvormatienſe c. 25. & colligitur ex Later. ubi præcipitur annua confeſſio; ſed falſo dicunt hæretici eam tunc primum fuiſſe inſtitutam.

Prob. 3. ex Script. cum Chriſtus dixit diſcipulis, *Accipite Spiritum Sanctum, Quorum remiſeritis peccata*, &c. neceſſario infertur inſtituiſſe confeſſionem: nam quomodo remittere poſſent, vel retinere peccata, niſi ea cognoſcerent? & quomodo cognoſcere in iſto tribunali miſericordiæ, niſi per liberam confeſſionem, ex qua vident, quæ remittenda ſint, & quæ retinenda?

Confir. ex aliis textibus, quibus eadem veritas inſinuatur, ut cum legimus de primis Chriſtianis tempore Apoſtolorum, & quod *multi credẽtium veniebant confitentes, & annuntiantes actus ſuos*: & quod *multi ex eis, qui fuerant curioſa ſectati* (ut magi, & venefici) *contulerunt libros, & combuſſerunt eos*.

Confir. 2. ex figuris veteris Teſtamenti, in quibus eandem veritatem adumbratam putant SS. Patres: ut ex lege de leproſis mundandis, quippe non cenſebantur mundi, niſi ex judicio Sacerdotum, ut notat Chryſoſtomus: *Noſtris autem Sacerdotibus non tantũ lepram corporis, verum animæ ſordes non tantum purgatas probare, ſed purgare prorſus conceſſum*; ergo ſicut leproſi debebant ſeſe oſtendere Sacerdotibus Moſaicis, ita & peccatores debent ſe per confeſſionem ſynceram oſtendere Euangelicis, ut per illos mundentur a maculis eorumdem peccatorum.

Prob. 4. ex perpetua traditione SS Patrum, quos longum eſſet recenſere, & videre potes apud Coccium, & alios.

Prob. denique ex ſumma huius ſacramenti excellentia, & utilitate, ac neceſſitate: nam inde ſatis patet non eſſe humanum inventum, ſed prorſus divinum, nec Eccleſia illud tam poſitive proponeret, aut præciperet, niſi hoc haberet a Chriſto.

Confir. ex Scoto, qui ſic argumentatur: Chriſtus dedit poteſtatem Sacerdotibus, ſeu Eccleſiæ remittendi peccata, poteſtatem inquam miniſterialem; ſed hæc poteſtas non poteſt congrue exerceri ſine confeſſione ex parte peccatoris; ergo hæc fuit pariter inſtituta a Chriſto. Maj. patet ex Script. cit. Prob. min. Judex mini-

niſterialis, & arbiter non poteſt prudenter arbitrari, nec dimittere, vel retinere peccata, niſi ipſa cognoſcat; ſed hæc non poteſt cognoſcere Sacerdos ut dimittenda, vel retinenda, niſi per confeſſionem liberam, & fidelem peccatoris: nam inquit S. Hieron. *Si erubeſcat ægrotus vulnus medico confiteri, quod ignorat, medicina non curat.*

Confir. 2. ex eodem. Si hæc inſtitutio eſſet ab hominibus, ut voluit gloſſator, aſſignandus eſſet aliquis Canon, per quem facta fuiſſet: nam inquit Doctor, *Sicut turpe eſſet Theologo dicere aliquid eſſe in Biblia ſi neſciret ubi illud inveniretur, ita & Canoniſtæ dicenti aliquid eſſe ex univerſali traditione: & non invenire in canone*, &c. Sed hoc nullibi reperitur: nam quod dicunt Hæretici de Concilio Lateranenſi, in hoc turpiter errant, quia nihil ibi dicitur de inſtitutione, ſed tantum de obligatione confeſſionis, quam præcipit, ſaltem ſemel in anno: *Omnia peccata ſua ſolus confiteatur, ſaltem ſemel in anno*; ergo potius ſupponit eam inſtitutam, non autem inſtituit.

Objic. 1. Si confeſſio non eſſet ab Eccleſia, ſed a Chriſto, uſus ejus non penderet ab illa; ſed hic pendet ab Eccleſia; ergo &c. Prob. min. nam Eccleſia modo præcepit, modo prohibuit uſum confeſſionis; ergo &c. Prob. ant. Antequam prodirent Novatiani nulli erant in tota Eccleſia confeſſarii ad confeſſiones audiendas; ergo &c. Prob. ant. nam inquit Socrates Scholaſticus, (1) *Ab eo tempore, quo Novatiani ſe ab Eccleſia ſejunxerant, recuſaverantque cum his communicare, qui tempore perſecutionis regnante Decio concitatæ lapſi erant, Eccleſiarum Epiſcopi canoni adjunxerunt, ut in ſingulis Eccleſiis presbyter quidam pœnitentiæ præeſſet, quo qui poſt baptiſmum lapſi fuiſſent, coram presbytero ad eam rem deſignando peccata ſua confiterentur*; ergo ex tunc inſtituti ſunt pœnitentiarii in ſingulis Eccleſiis.

Reſp. neg. min. & ant. & conſ. Nam pœnitentiarius ille non erat deputatus ſacramentali confeſſioni audiendæ, ſed publicæ: nam unus tot fidelibus audiendis non ſuffeciſſet, maxime Conſtantinopoli. Ideo amotus fuit, quia ex talibus confeſſionibus, quibus peccata ſecreta publicabantur, veniebant ſcandala, gra-

(1) *lib. 5. c. 19.*

gravia, ut de matrona, quæ publicata eſt peccaſſe cum Diacono quodam, unde ingens ſcandalum ortum eſt. Ideo Nectarius tales confeſſiones prohibuit in ſua diœceſi Conſtantinopolitana, non autem confeſſiones ſecretas, quæ nullum ſcandalum pariunt, quia nullo modo publicari debent.

Inſt. S. Chryſoſtomus, (1) qui Nectario ſucceſſit, confeſſionem pluries prohibet, & damnat; ergo non credidit eam eſſe juris Divini. Prob. ant. nam inquit, *Deus nobis peccata dimittit, & ipſa non revelat, nec facit manifeſta, nec cogit, quæ peccavimus, nuntiare, ſed ſibi ſoli rationem reddere jubet, & ſibi confiteri.* Et alibi, *Peccata tua ipſe commemora, ut ea deleas. At pudet te peccata confiteri? Dic ea quotidie in oratione. Non enim dico, ut ea conſervo exponas, qui te probris impetat: dic Deo, qui his medeatur.* Item alibi, *Solus te Deus confitentem videat, Deus, qui non exprobrat peccata tua, ſed ſolvit propter confeſſionem*, *vel confuſionem*; ergo non exigit aliam confeſſionem, quam quæ fit Deo.

Reſp. neg. 1. ant. & 2 conſ. nam conſtat Chryſoſtomum loqui de confeſſione publica, ex qua confitentium infamia, & ſcandalum populi oriebatur; quia *Deus non revelat peccata noſtra, quæ dimittit, nec cogit in medium procedentes, quæ peccavimus annuntiare, quid eſt in medium procedere, & annuntiare, niſi coram multitudine populi peccata ſecreta publicare? non cogit quibuſdam præſentibus ipſa enuntiari.* Ad 2. patet, quod eodem ſenſu dicit ea non eſſe confitenda conſervo, *ut ea publicet, & exprobret ad confuſionem*. Nam in noſtra confeſſione Sacerdoti confitemur quaſi Deo, qui ſolus audiat, & dimittat. Per idem patet ad 3. nam ſemper aſpicit ad publicitatem, & exprobationem infamantem. *Non enim homini dicis, ut te probo afficiat, nec enim ſervo conteris, ut in publicum proferat, imo vero ei, qui dominus eſt* (ſeu qui Dei perſonam agit) *ei, qui tui curam gerit, ei, qui humanus eſt, ei, qui medicus eſt, oſtendis vulnera*. Quid clarius?

Objic. 2. Obligatio hujus confeſsionis non erat ante Concilium Lateran. IV. ſub Innoc. III. ergo non cenſebatur divinitus inſtituta. Prob. ant. Nullibi ante illud legitur præcepta; ergo &c.

Reſp. diſt. 1. ant. & 2. conſ. Non erat quoad tempus de-

(1) *hom. 21, ad pop.*

determinatum confitendi, conc. quoad inſtitutionem, & uſum, neg. ant. & 2. conſ. Ibi determinata eſt obligatio confitendi ſaltem ſemel in anno: nam antea multi ex indevotione, & negligentia ſacramentum iſtud non frequentabant ut conſtat ex Trident. *Neque enim per Lateran. Concilium Eccleſia ſtatuit, ut Chriſti fideles confiteantur, quod jure divino neceſſarium, & inſtitutum eſſe intellexeris; ſed ut præceptum confeſſionis ſaltem ſemel in anno ab omnibus .... impleretur*.

Objic. 3. ex Scoto, *Non poteſt facile improbari, qui dicit obligationem ſacramenti pœnitentiæ cadere ſub præcepto Eccleſiæ*; ergo probabile putat inſtitutionem, & obligationem hanc eſse de jure humano, non divino.

Reſp. neg. ant. nam eſto Scotus putarit id de obligatione annuæ confeſſionis, tamen poſitive id negat de inſtitutione. Ideo arguit gloſsatorem, qui dicebat, *In univerſali Eccleſiæ traditione ortam eſſe hanc obligationem*. Scotus vero dicit, *Salva gratia ſua irrationabiliter loquitur*; & tempore Scoti non erat definitum, quod ſit de inſtitutione divina, ſicut definitum eſt a tempore Conc. Flor. & Trid. Sed vide in Reportatis, ubi hoc jus Divinum agnoſcit.

QUÆSTIO II.

De neceſſitate confeſſionis: an, & qualis ſit.

SUppono ex dictis, ſacramentum eſse neceſsarium neceſſitate medii, quando ſic juvat ad ſalutem, ut ſine illo non poſſimus ſalvari: talis eſt baptiſmus in re, vel in voto; vel neceſſitate præcepti, quando obligatio venit ex lege poſitiva Dei, vel Eccleſiæ, aut ex naturali dictamine rationis. Sic quærimus, an confeſſio ſacramentalis ſit neceſsaria alterutra neceſsitate.

Suppono 2. quod quæ dicuntur de jure naturali, ſunt vel prima principia practica, quæ per ſe, & ex terminis nota ſunt, vel concluſiones ex eis immediate illatæ, aut demonſtratæ, aut ſaltem illis conformes, licet ex eis non inferantur evidenter. Hæc patent ex dictis de legibus.

CON-

CONCLUSIO I.

Confeſſio ſacramentalis non eſt de neceſſitate juris naturę, ſed divini poſitivi. Eſt communis quoad 1. p. & de fide quoad 2. contra Hæreticos.

Prob. 1. p. ex Scoto: Dico, quod non tenetur quis prę„ cepto legis naturæ ad confeſſionem peccati, de qua „ quæritur, quia tunc obligatio hæc fuiſſet in ſtatu, „ vel tempore cujuſque legis, quod falſum eſt, quia „ nec erat innocentiæ, nec legis Moſaicæ, *&c.* ergo &c

Prob. 2. „ Jus naturæ eſt idem apud omnes natio„ nes, eo quod non aliqua conſtitutione, ſed inſtin„ ctu naturæ ubique habetur, *ait Iſid.* Et, ut dicebat Cicero, (1) „ Jus naturale eſt, quod non opinio ge„ nuit, ſed innata quædam vis inſeruit: Sed talis non eſt obligatio confeſſionis; ergo non eſt de jure naturæ.

Prob. 3. Non eſt major, nec alia obligatio confitendi, quam poteſtas abſolvendi, ambæ ex eodem jure oriri debent; ſed poteſtas abſolvendi confeſſos non eſt de jure naturæ, alioqui eſſet eadem in omnibus, ſicut & natura; ergo nec obligatio confitendi.

Prob. 2. p. ex dictis tum ex Scriptura, tum ex Conciliis, & Patribus: nam conſtat confeſſionem hanc fuiſſe inſtitutam a Chriſto ut neceſſariam ad remiſſionem peccatorum: nam hoc ipſo, quod dedit poteſtatem, & commiſſionem Apoſtolis remittendi peccata, voluit peccatores ad illos recurrere, & illis peccata ſua exponere, ut videant, quæ ſint remittenda, aut retinenda; ergo &c.

Prob. 2. De fide eſt, quod Chriſtus Dominus inſtituit Apoſtolos, & eorum ſucceſſores ad remittenda, vel retinenda peccata; ergo de fide eſt, quod voluit, ut peccatores, qui vellent ſibi remitti peccata, recurrant ad eos, aperiendo eis peccata remittenda. Prob. conſ. Nam qui officium aliquod inſtituit, & juriſdictionem confert, inſtituit etiam inferiores, & omnia neceſſaria ad uſum talis officii; ſed per eam poteſtatem inſtituit Apoſtolos judices ſuper peccatores, ut peccata eorum dimittant, vel retineant, & illi non poſſunt exer-

(1) 2. *de Inv.*

exercere tale officium, niſi iſti teneantur ad illos recurrere, & illis aperire peccata remittenda per confeſſionem; ergo hæc obligatio naſcitur ex illa inſtitutione Divina.

Calvinus dicit hanc conſequentiam valere, ſi valeat antec. ſcil. ſi verum ſit, quod Sacerdotes habeant veram poteſtatem a Chriſto remittendi peccata; ſed niſi velit cæcutire ad lucem, non poteſt de illo dubitare, ſuppoſitis verbis Chriſti in Euangelio, *Accipite Spiritum Sanctum: quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis*, &c.

Confir. nam ex Conciliis Sacerdos non ſolum ſcire debet peccata, quæ remittenda ſunt, & quæ retinenda, ſed etiam imponere pro illis congruas ſatisfactiones; ſed hæc ſcire, nec imponere poteſt ſine confeſſione voluntaria peccatorum; nec enim hoc debet extorqueri per tormenta, aut per viam inquiſitionis, imo id poſſibile non eſt de peccatis ſecretis, & mentalibus; ergo &c. Prob. maj. & ſimul hæc pars concluſionis: nam ex Synodo VI. in Trullo, *Oportet eos, qui ſolvendi, & ligandi poteſtatem acceperunt, peccati qualitatem conſiderare, & ejus, qui peccavit, ad eam converſionem promptum ſtudium, & ſic morbo convenientem afferre medicinam*, &c. Et in Carthagin. III. *Ut pœnitentibus ſecundum peccatorum differentiam Epiſcopi arbitria pœnitentiæ tempora decernantur*; & ſic de aliis; ergo patet 1. male Hæreticos prætendere obligationem confeſſionis ortam ex Concilio Lateran. 2. Confeſſionem debere eſſe exactam de omnibus peccatis; & 3. illam fuiſſe inſtitutam a Chriſto, cum dedit Apoſtolis poteſtatem remittendi, & retinendi peccata, ſeu ligandi, & ſolvendi.

Prob. 3. ex Patribus: nam inquit Tertull. „ Peccator reſtituendo ſibi inſtitutam a Domino exomologeſim, ſciens præterivit illam. *Et Origen.* Si revelaverimus peccata non ſolum Deo, ſed & iis, qui poſſunt mederi vulneribus noſtris, & peccatis, delebuntur ab eo, qui ait: Ecce doleo ut nubem iniquitates tuas. *Et S. Baſil.* Neceſſario iis peccata aperiri debent, quibus credita eſt diſpenſatio myſteriorum Dei. *Et S. Leo*, Jeſus hanc Eccleſiæ Præpoſitis tradidit poteſtatem, ut & pœnitentibus actionem pœnitentiæ darent, & coſdem ſalubri ſa-

„ tis-

„ tisfactione purgatos ad eam communionem ſacra-
„ mentorum per januam reconciliationis admitte-
„ rent. *Et Sozomenus*. Pœnitentibus veniam dare
„ juſſit, & ad impetrandam veniam peccata confite-
„ ri neceſſe eſt.

Hæc autem, & ſimilia probant non ſolum uſum confeſſionis ſacramentalis eſſe ab initio natæ Eccleſiæ, ſed etiam a Chriſto Domino inſtitutum, & præceptum. Dico *ſacramentalis*: nam pro confeſſione publica non erat neceſſe tot Sacerdotes deſtinari, nec cum tanta cura audiendi peccatorum varietates, nec erat adeo neceſſaria ad internam remiſſionem. Unde *confeſſio*, de qua hic loquimur, *tantum relevat, quantum exaggerat diſſimulatio*, ait Tertull. cit.

Objic. 1. cont. 1. par. Adam, Cain, & Job arguuntur; quia non confeſſi ſunt peccatum ſuum; ſed non poterant ad eam confeſſionem teneri, niſi ex lege naturæ; ergo hæc lex obligat ad confeſſionem. Min. patet: nam tunc ſola illa lex vigebat. Prob. maj. Nam Adam (1) dicit, *abſcondi me*; & Cain reſpondit Deo, *nunquid cuſtos fratris mei ſum ego?* & Job ſe juſtificat, (2) quod *non abſconderit peccatum ſuum*; ergo tunc neceſſaria erat confeſſio peccatorum.

Reſp. diſt. maj. Quia non confitebantur Deo interroganti juridice, & jure divino, conc. ſacramentaliter, neg. maj. & 2. conſ. Peccavit Adam, ſi celare voluit peccatum ſuum, & Cain nolens illud confiteri Deo interroganti, & ſic peccaſſet Job, ſi eidem Deo peccatum aliquod celare voluiſſet; ſed illæ confeſſiones non fuiſſent ſacramentales, ut noſtræ, & obligatio confitendi Deo eſt naturalis, non iſta.

Objic. Præcepta communia legibus antiquæ, & novæ ſunt de jure naturæ; ſed præceptum de confeſſione eſt commune utrique legi; ergo &c. Prob. min. Nam in antiqua præcipitur Sacerdoti, (3) *ut poſita utraque manu ſuper hircum, confiteatur univerſa peccata filiorum Iſrael*. Et Joſue ad Acham dicebat, (4) *Fili mi da gloriam Deo Iſrael, & confitere quid feceris*. Et Salomon, (5) *Juſtus prior eſt accuſator ſui*. De lege nova id fatemur; ergo &c.

Reſp. neg. maj. Non enim eſt neceſſario vera: nam plura

(1) *Gen.* 1. & 4. (2) *Job.* 13. (3) *Lev.* 16.
(4) *Joſ.* 7. (5) *Prov.* 18.

plura poſſunt in utraque præcipi per leges poſitivas diſtinctas.

Reſpon.2. diſt. min. Eſt commune ſecundum quid, conc. ſimpliciter, neg. min. confeſſiones illæ in lege veteri non erant ſacramentales, ut ſunt in nova.

Objic. 3. Propoſitio illata ex principiis practicis per ſe notis eſt de lege naturæ; ſed talis eſt neceſſitas confeſſionis; ergo &c. Prob. min. Hæc propoſitio, *homo tenetur confiteri peccata ſua*, infertur ex his principiis per ſe notis, *homo reus judicandus eſt per alium, non per ſe ipſum*; ſed non poteſt judicari per alium, niſi confiteatur reatum; ergo &c.

Reſp. neg.1.min.& diſt.2.maj.Per alium, qui ſit Deus, vel homo, conc. qui ſit homo talis, vel talis, neg. maj. & conſ. nam illud principium poteſt intelligi de Deo, vel homine, non de iſto ſolo. Imo id proprium eſt ſoli Deo de jure naturæ. *Quis ſit iſte alius non eſt notum per rationem naturalem*, ait Doctor: *Ille enim ſolus per ſe eſt retributor meritorum, & punitor peccatorum*.

Reſp.2.neg.2.min. quia Deus non eget confeſſione, quia *ſcrutatur renes, & corda*. Et, *Omnia ſunt nuda, & aperta oculis ejus*; ergo illa neceſſitas confeſſionis non infertur naturaliter ex illo principio practico.

Objic.1. cont. 2.p. Deus ad remittenda peccata non exigit niſi contritionem, ſeu gemitum cordis: *Quoties ingemuerit peccator*; ergo non exigit confeſſionem factam aliis hominibus.

Reſp. neg. ant. Nam multa alia exigit, ver. gr. obſervantiam mandatorum, & de confeſſione patet ex fundamentis concluſionis.

Inſt. Leges naturæ, nec ſcripta non exigebant confeſſionem, quæ durior erat; ergo hanc non exigit in lege nova, quæ eſt ſuavior.

Reſp.neg. conſ. Nam in lege nova utilitas confeſſionis large compenſat duritiam ejus, quia per illam cum attritione homo certiſſime veniam obtinet omnium peccatorum, quam in veteri lege non obtinebat ſine perfecta contritione, & longe minus abundantem cum multis aliis bonis, quæ ex hoc labore reportat, ut ſunt conſolationes internæ, & externæ, conſilia ſalutaria, &c.

Inſt. 2. Chriſtus a peccatoribus, quos abſolvebat, non

non exigebat confeſſionem iſtam; ergo multo minus Sacerdos debet eam exigere, quia non abſolvit, niſi miniſterialiter.

Reſp. neg. conſ. quia Chriſtus non egebat confeſſione, ut videret peccata, bene vero Sacerdos, ut ſciat quænam debeat remittere, aut retinere, & quæ remedia adhibere.

Objic. 2. Patres videntur docere peccata remitti ſine confeſſione, ut Ambroſ. (1) de Petro. „ Non invenio, quid dixerit, invenio, quod fleverit; lacrymas lego, ſatisfactionem non lego.... Lavant lacrimæ delictum, quod pudor eſt voce confiteri. *Et* „ *Aug.* (2) Quid mihi eſt cum hominibus, ut audiant „ confeſſiones meas, quaſi ſanaturi ſint omnes languores meos? *&c. Et S. Proſper dicit, quod* peccatores lacrymis ex vera cordis compunctione fluentibus reſtinguent æterna ignis incendia. Idem eſt de aliis; ergo ſufficit contritio ſine confeſſione.

Reſp. neg. conſ. 1. ex facto Petri nihil infertur, quia tunc non erat inſtitutum hoc ſacramentum, ut notat Doctor. (3) 2. Auguſt. non loquitur de confeſſione ſacramentali, ſed de ſatisfactoria, & ipſe tot libros ſcripſit ſuarum confeſſionum. 3. Proſper loquitur de publica, ut patet ex verbis ejus.

Objic. 3. In Eccleſia diu dubitatum eſt, an confeſſio eſſet de jure divino, ut patet ex Gratiano. (4) „ Sunt, qui dicunt, quemlibet ſine confeſſione facta „ Eccleſiæ Dei, Secerdotali judicio, veniam criminis poſſe mereri. *Et cap.* Omnis *ſic concludit:* (5) „ Non ergo in confeſſione peccatorum peccatum remittitur, quod jam remiſſum eſſe probatur. Fit „ itaque confeſſio ad oſtenſionem pœnitentiæ, non „ ad impetrationem veniæ. *Et infra.* Quibus authoritatibus, & firmamentis utraque ſententia ſatisfactionis, & confeſſionis innitatur in medium breviter expoſuimus. Cui autem harum potius adhærendum ſit, lectoris judicio reſervatur. Utraque „ enim fautores habet ſapientes, & religioſos viros; ergo tempore Gratiani, qui vivebat circa ann. 1150. quæſtio de neceſſitate confeſſionis erat problematica.

Reſp. neg. conſ. Nam licet Gratianus fuiſſet in hoc erro-

(1) *lib.* 10. *in Luc.* 22. (2) 10. *conf.* 3. (3) *ibid. X.* 29. (4) *de pœnit. d.* 1. *c.* 37. (5) *c.* 89. *Quamvis.*

errore, ſicut & Gloſſator, id non præjudicaret huic veritati, nec faveret hæreticis. In cap. autem *Quamvis*, quod citat ex Leone Papa, patet ibi hæc dici de pœnitentia publica: nam ſic concludit. „ Sufficit illa confeſſio, quæ primum Deo offertur, tum etiam „ Sacerdoti, qui pro delictis pœnitentium precator „ accedit; tunc enim demum plures ad pœnitentiam „ poterunt provocari, ſi populi auribus non provocetur conſcientia confitentis. Vides improbari confeſſiones, quæ publicantur, & commendari ſecretas. De mente vero Gratiani parum curandum eſt, ſi loquatur de ſecretis.

Inſt. Ibidem notatur ex Theodoro Cantuarienſi: „ Quidam ſoli Deo peccata confiteri debere dicunt, „ ut Græci, quidam vero Sacerdotibus confitenda „ eſſe percenſent, ut tota fere Eccleſia; ergo apud Græcos hæc confeſſio non putabatur de jure divino.

Reſp. diſt. conſ. Apud Græcos ſchiſmaticos, tranſeat, apud Græcos fideles, neg. conſ. Nam peritiores morum, & rituum Eccleſiæ Græcæ, ut Cabaſilus explicans Liturgiam ait. „ Scimus poſt mortem Chriſti „ etiam fide, & pœnitentia, & confeſſione opus eſse, „ & Sacerdotum oratione, nec poteſt homo abſolvi „ a peccatis, niſi hæc præceſserint. Et Hieremias Patriarcha Conſtantinopolitanus in cenſura Confeſſionis Auguſtanæ ait. „ Vidimus eum, qui con- „ fitetur, tunc demum perfectam conſequi ſuorum „ peccatorum curationem, ſi peccata omnia, omneſ- „ que eorum partes ... recenſuerit, & confesſus fuerit; ergo male hic error tribuitur Græcis fidelibus.

Inſt. 2. „ Confeſſio, quæ ſoli Deo fit, quod eſt ju- „ ſtorum, purgat peccata, ea verò, quæ fit Sacer- „ dotibus, docet qualiter ipſa purgentur, &c ergo confeſſio coram Sacerdotibus non eſt ſacramentalis cauſans gratiam ex inſtitutione Chriſti.

Reſp. neg. conſ. Imo hæc verba docent confeſſionis efficaciam, & differentiam ejus ab interna, quæ ſoli Deo fit: nam illa eſt ſignum ſenſibile illius remiſſionis, quam confert Deus *inviſibili adminiſtratione*; cum in illa conferatur *viſibili operatione medicorum*, ideſt Sacerdotum, ait Gloſsa; & ſic homo fit certior de venia in hac confeſſione externa, quam per confeſſionem internam ſoli Deo factam.

Inſt.

Inſt. 3. Joannes Teutonicus, ſeu Gloſſator (1) dicit confeſſionem introductam jure humano; ergo non eſt de jure divino.

Reſp. cum Scoto, Gloſſatorem *irrationabiliter loqui* quia deberet aſſignare tempus, & Concilium, & Canonem, quo Eccleſia id præcepit: *Certe*, inquit, *Eccleſia non tentaſſet tam arduum onus imponere omnibus chriſtianis, niſi eſſet præceptum divinum.*

Inſt. 4. Ipſi Theologiæ Scholaſticæ proceres docent confeſſionem hanc eſſe tantum de jure humano, ut Hugo Victor. dicens Chriſtum non præcepiſſe hominibus peccata ſua confiteri. Petrus Lombardus in hoc eſt dubius, & affert rationes in utramque partẽ. Alenſis dicit, quod *Dominus non inſtituit confeſſionem, ut erat exercenda ab ipſis pœnitentibus*. S. Bonaventura; *Non eſt data virtus ſacramenti ipſi confeſſioni, ſed abſolutioni; ideo recte hominibus puris inſtitutio debuit reſervari*; ergo inſtitutio, & præceptum confeſſionis non eſt de jure divino, ſed humano.

Reſp. diſt. ant. & conſ. De jure humano quoad promulgationem & explicite, & modum confitendi, conc. implicite, & poteſtative, & quoad inſtitutionem, neg. ant. & conſ. Non enim id recte infertur ex verbis Doctorum illorum. *Chriſtus formaliter, & poteſtative inſtituit ſacramentum iſtud*, ait Alenſis. Fuit ergo confeſſio a Domino inſinuata, & ab Apoſtolis auctoritate illius tradita, a Domino in clavis collatione inſtituta, & ab Apoſtolo Jacobo promulgata. Idem eſt de S. Bonaventura, ſc. quod Chriſtus hoc ſacramentum per ſe inſtituit quoad formale, quod eſt poteſtas abſolvendi, quoad materiale vero, ſc. confeſſionem, *Credo quod non per ſe inſtituit, & ſi dicatur inſtituiſſe, hoc eſt intelligendum inſinuando, & auctoritatem dando*, &c. ergo cenſent eam eſſe de jure divino, ſaltem mediate, & indirecte, quod ſufficit.

Obiic. 4. Deus impoſſibilia non jubet; ſed confeſſio omnium peccatorum eſt impoſſibilis; ergo &c. Prob. min. nam peccata noſtra ſunt innumera, & fugiunt non ſolum memoriam, ſed & intellectum; ergo impoſſibilis eſt eorum omnium integra confeſſio. Prob. ant. (2) *Delicta quis intelligit?* Item, *Iniquitates meæ ſupergreſſæ ſunt caput meum*; ergo &c.

Reſp.

(1) d. 5. de initian. n. 9. (2) *Pſal. 19. & 38.*

Reſp. neg. min. & diſt. 1. ant. Peccata leviora ſunt innumera, tranſeat, graviora, neg. antec. & conſeq. nam 1. cum iſta fiant majori cum deliberatione, & in materia gravi, non ita fugiunt mentem, nec memoriam. 2. non eſt difficile illa confiteri Sacerdoti magis, quam Deo; ſed Calvinus docet hæc eſſe confitenda Deo, & hanc confeſſionem non putat impoſſibilem; ergo nec illa eſt impoſſibilis. 3. quia ſupponit falſum, ſcilicet exigi confeſſionem integram ultra poſſibilitatem moralem, de quo infra. 4. quia ſi peccator cognoſcit ſe eſſe labilioris memoriæ, debet frequentius confiteri, dum peccatorum recordatur.

Inſt. Saltem illa conſcientiæ ſcrutatio turbat nimium pacem animæ, & minuit fiduciam in Deum, & vexat mentem; ergo eſt onus importabile, & alienum a ſuavitate legis Euangelicæ, & bonitatis divinæ.

Reſp. neg. ant. Nam qui diligentiam moraliter poſſibilem adhibuit in examine conſcientiæ, & ſyncere omnia, quæ occurrunt, aperire intendit, magnam potius acquirit animæ tranquillitatem, Deo ipſo, qui corda novit, inſpirante.

CONCLUSIO II.

Confeſſio ſacramentalis eſt etiam neceſſaria in re, vel in voto neceſſitate medii ad remiſſionem mortalium poſt baptiſmum commiſſorum. Eſt communis.

Prob. 1. ex Scoto: (1) nam inquit, *ſimpliciter neceſſaria eſt confeſſio*, ut pars ſacramenti; ſed hoc ſacramentum eſt neceſſarium neceſſitate medii ad remiſſionem peccatorum poſt baptiſmum commiſſorum. *Eſt autem hoc ſacramentum pœnitentiæ lapſis poſt baptiſmum ad ſalutem neceſſarium, ut nondum regeneratis baptiſmus.*

Prob. 2. ex Conc. Trid. (2) *Univerſa ſemper intellexit Eccleſia inſtitutam eſſe a Domino integram peccatorũ confeſſionem, & omnibus poſt baptiſmum lapſis jure divino neceſſariam eſſe.* Et ſuperius dixerat juſtificationem contritioni perfectæ non adſcribi *ſine voto ſacramenti, quod in ea includitur*; ergo cenſet peccata non remitti ſine ſacramento confeſſionis in re, vel in voto, quod colligitur etiam ex can. 6. & 7.

(1) *d.16.q.1.E.* (2) *ſeſſ.14.c.5.*

Prob. 3. ex Script. cit. Nam fruſtra Chriſtus Petro, & ſucceſſoribus poteſtatem dediſſet remittendi, & retinendi peccata, & claves Regni, ſi poſſent peccatores ingredi Regnum illud ſine illis; ſed hoc poſſent, niſi ſacramentum iſtud eſſet neceſſarium abſolute, & neceſſitate medii: ergo &c.

Confir. Id dicitur neceſſarium neceſſitate medii, ſine quo finis haberi non poteſt; ſed remiſſio peccatorum a lapſis haberi non poteſt ſine confeſſione illorum, ſuppoſita hujus ſacramenti inſtitutione; ergo &c. Prob. min. nam ſi aliter haberi poſſet, maxime per contritionem ex charitate; ſed per iſtam haberi non poteſt illa remiſſio ſine ſacramento, ſaltem in voto, ut patet ex Concilio cit. ergo &c.

Prob. 4. ex Sanctis Patribus: nam Fabianus Papa dicit, *Peccatores in barathrum delabi, niſi eis ſacerdotali auctoritate ſubventum fuerit*. Et Tertullianus, *An melius damnari, quam palam abſolvi?* Et Lactantius, *Negari veniam celantibus peccata*. Et Hieronymus, *Si erubeſcit ægrotus vulnera confiteri medico, quod ignorat, medicina non curat*. Et Auguſtinus, *Nemo dicat, occulte apud Deum ago, in corde ago*; (pœnitentiam) *ergo fruſtra dictum eſt: Quæ ſolveritis in terra, erunt ſoluta & in cœlo; ergo fruſtra datæ ſunt claves regni cælorum: fruſtramur Euangelium Chriſti: promittimus nobis, quod ille negavit*, ſcilicet ſi prætendimus remiſſionem peccatorum, & ingreſſum cœli ſine Eccleſiæ clavibus.

Objic. Illa neceſſitas non conſtat ex Euangelio; ergo gratis aſſeritur. Prob. ant. ſi conſtaret, maxime his verbis: *Quorum remiſeritis*, &c. ſed hoc non probat; ergo &c. Prob. min. nam ille textus tam intelligitur de venialibus, quam de mortalibus; ſed ad remiſſionem venialium confeſſio non eſt ſic neceſſaria; ergo nec mortalium, ſaltem ex hoc textu.

Reſpond. neg. antec. & 1. min. & 2. maj. Nam hic textus per ſe intelligitur de mortalibus, quia his ſolis clauditur nobis regnum cœlorum, & hæc ſola poſſunt retineri a miniſtris hujus ſacramenti; per accidens autem intelligitur de venialibus, pro quibus confeſſio non eſt neceſſaria.

Inſt. Adhuc verba illa verificarentur, quamvis confeſſio non eſſet neceſſaria, ſed tantum utilis, & ſuffi-

ſufficiens; ergo hinc non ſatis infertur talis neceſſitas.

Reſp. neg. ant. Nam ex illa ſufficientia non haberetur integra illa poteſtas remittendi, & retinendi peccata: nam quoad hoc poſſet fruſtrari non confitendo retinenda.

Objic. 2. Sola præcepta decalogi ſunt de neceſſitate medii: nam Chriſtus aliud non exigit. *Si vis ad vitam ingredi, ſerva mandata*; ergo alia non ſunt neceſſaria ad ſalutem; ergo &c.

Reſpond. neg. anteced. & conſeq. Nam ſicut ſunt alia mandata in lege poſitiva, præter illa antiqua, & inter hæc adeſt iſtud; ita & confeſſio eſt adhuc neceſſaria, maxime pro tranſgreſſoribus mandatorum decalogi.

Objic. 3. Muti, aut qui non ſciunt linguam, aut qui non habent confeſſarium, non poſſunt confiteri, & tamen non damnantur, modo ſint contriti; ergo confeſſio non eſt ſimpliciter de neceſſitate medii ad ſalutem, aut remiſſionem peccatorum.

Reſp. 1. neg. conſ. Nam iſtis neceſſaria eſt confeſſio, ſaltem in voto, quod ſufficit nobis.

Reſp. 2. neg. ant. Nam infra videbimus, qualiter illi homines ligentur hoc præcepto, & huic neceſſitati ſubjaceant.

Dixi, *in re, vel in voto*, quia ſi aliquod impedimentum obſtet confeſſioni, & hæc ſit moraliter impoſſibilis, ſufficiet voluntas ſyncera, & formalis, aut virtualis confitendi quam primum, & illud votum concurret ad juſtificationem mediante contritione.

Dixi 2. *ad remiſſionem mortalium*: nam venialia, ut diximus, non ſunt de materia neceſſaria hujus ſacramenti, & remitti poſſunt aliis modiis.

Dixi 3. *poſt baptiſmum commiſſorum*: nam Eccleſia non utitur poteſtate clavium niſi in ſubditos; homines vero non fiunt ſubditi Eccleſiæ ante baptiſmum, ut dictum eſt.

QUÆSTIO III.

De ſubjecto confeſſionis ſacramentalis, quibuſnam ſit neceſſaria.

EX dictis certum eſt, ac patet infantes ante uſum rationis, nec amentes, qui non ſunt capaces peccati, non teneri ad confeſſionem, quia non habent aliud peccatum præter originale, quod non eſt materia hujus ſacramenti. Quæſtio ergo procedit de ſolis baptizatis habentibus uſum rationis ſufficientem ad peccandum.

Suppono etiam, quod hæc neceſſitas conſiderari poteſt quoad jus divinum poſitivum, de quo diximus illam oriri, vel poſitivum humanum, ſc. quatenus ex Eccleſiæ præcepto tenetur fidelis ad confeſſionem annuam, de qua infra.

CONCLUSIO I.

OMnes baptizati adulti habentes uſum rationis, & peccata mortalia poſt baptiſmum commiſſa, tenentur ad confeſſionem. Eſt communis.

Prob. 1. ex Scoto. (1) *Dico, quia adultus habens uſum rationis, & cognoſcens peccatum, quod commiſit.... debet confiteri*, & quidem ex jure Divino, alioqui Papa, nec infideles ad id non tenerentur, quia ſupponuntur ſubjici legibus Eccleſiæ.

Prob. 2. ex Conciliis. Nam in Lateranenſi declaratur, quod *omnis utriuſque ſexus fidelis, poſtquam ad annos diſcretionis pervenerit, omnia ſua ſolus peccata confiteatur*, &c. Et Tridentinum (2) declarat, *confeſſionem integram peccatorum omnibus poſt baptiſmum lapſis jure divino neceſſariam exiſtere, quia Dominus .... Sacerdotes ſui ipſius vicarios reliquit tanquam præſides, & judices, ad quos omnia mortalia crimina deferantur*, &c. ergo omnes ratione utentes, & habentes peccata mortalia poſt baptiſmum commiſſa tenentur ad confeſſionem.

Prob. 3. de baptizatis: nam ex Concilio Tridentino cit.

(1) *d.* 17. *K.* 18. *n.* 10.
(2) *ſeſſ.* 14. *c.* 1.

cit. *Confeſſio pro non baptizatis non eſt ſacramentalis cum Eccleſia in neminem judicium exerceat, qui non primum in ipſam per baptiſmi januam fuerit ingreſſus. Et Chriſtus inſtituit ſacramentum pœnitentiæ pro iis, qui poſt baptiſmum in peccata labuntur*; ergo hæc obligatio cadit in ſolos baptizatos; ideo dicitur *ſecunda poſt naufragium tabula*.

Prob. de adultis, & habentibus uſum rationis: nam infantes, & perpetuo amentes, & alii pro tempore, quo carent uſu rationis, non ſunt capaces actuum, qui ſunt eſſentiales confeſſioni, non diſcernunt peccata, nec ſunt capaces peccati, nec meriti; ergo nec confeſſionis, nec deteſtationis peccati, nec propoſiti de non peccando, &c.

Prob. 3.p. de habentibus peccatum mortale. 1. quia inquit Doctor,(1) *Continet etiam hoc præceptum, quid debeat confiteri, ſc. peccatum mortale, & non aliud: nam per veniale nullus periclitatur extra navem Eccleſiæ, quia peccatum veniale ſtat cum perfecta charitate, quæ eſt navis ſalvans*, &c. Uno verbo, peccatum veniale non eſt materia neceſſaria confeſſionis ſacramentalis, ut diximus.

Confir. ex Concilio Tridentino cit. dicente, quod *hoc ſacramentum inſtitutum eſt ad reconciliandos fideles poſt baptiſmum lapſos:* Sed qui non habent peccata mortalia, non egent reconciliatione; ergo nec confeſſione. Idem docet, quod *Chriſtus inſtituit Sacerdotes judices, ad quos omnia mortalia deferuntur*. Et quod *venialia, quibus a gratia Dei non excludimur, & in quæ frequentius labimur, quamquam recte, & utiliter in confeſſione dicantur .... taceri tamen citra culpam, multiſque aliis mediis expiari poſſunt*.

Igitur omnes, & ſoli adulti, & baptizati habentes peccata mortalia poſt baptiſmum commiſſa ſunt ſubjecti hujus confeſſionis, & e contra infideles ante baptiſmum, & fideles, qui non habent mortalia, non tenentur ad illam, licet iſti poſſint confiteri, & abſolvi, non autem illi, ſaltem confeſſione, quæ ſit ſacramentalis.

Objic. 1. cont. 1. par. Obligatio ad confeſſionem per nos eſt de jure divino; ſed jus divinum extenditur etiam ad infideles, & ad non baptizatos; ergo &c.

L 3 Prob.

(1) *ibid. M.* 19.

Prob. min. nam infidelitas non extrahit hominem a juriſdictione divina.

Reſp. diſt. maj. & min. De jure divino reſpectu hominum capacium hujus ſacramenti, conc. maj. & neg. min. reſpectu incapacium, neg. maj. & conſ. nam infideles non ſunt capaces hujus ſacramenti, quia ſunt extra Eccleſiam, alioqui obligaret etiam infantes, & amentes, qui ſubſunt juri divino.

Objic. 2. Scotus ſupponit infideles obligari ex hoc jure; ergo ſunt ſubjecti confeſſioni. Prob. ant. nam, ut probet confeſſionem non eſſe de jure poſitivo Canonico, ſic arguit: *Si hoc eſſet, non videretur, quod infideles tenerentur ad præceptum de confeſſione, quia ex Apoſtolo, Quid mihi eſt de iis, qui foris ſunt?* ergo ex Scoto ſi confeſſio eſt de jure divino, obligat non baptizatos.

Reſpon. neg. ant. & 2. conſeq. nam Scotus ſic argumentatur ad hominem contra Canoniſtas illos, qui putant hoc præceptum non eſſe de jure Divino, ſed Eccleſiaſtico, non autem ex mente ſua, qui putat illud eſſe divinum.

Inſt. Qui tenetur ad totam legem, tenetur ad ſingulas ejus partes; ſed quilibet infidelis tenetur ad totam legem divinam; ergo & ad iſtam partem.

Reſp. diſt. maj. Ad ſingulas partes, quarum eſt capax, conc. ſimpliciter, & abſolute, neg. maj. & conſ. ob rationem mox allatam.

Inſt. 2. Infidelitas non eximit ab obligatione ſuſcipiendi baptiſmi; ergo nec ab iſta. Prob. conſ. nam alioqui traherent emolumẽtum ex infidelitate, ſc. hanc exceptionem; ſed conſ. eſt abſurdum, nulli enim debet prodeſſe ſua iniquitas; ergo &c.

Reſp. neg conſ. & maj. Imo ex infidelitate privantur beneficio hujus ſacramenti, nec enim illa obligatio eſt oneroſa, ſed ſalutaris, & maxima eſt pœna illius incapacitas, & privatio, donec ſuſceperint baptiſmum, & fidem.

Inſt. 3. Saltem obligantur mediante obligatione ad baptiſmum; ergo &c.

Reſpond. neg. conſequ. Hoc enim non facit contra nos, qui loquimur de obligatione immediata. Deinde etiam ſuppoſita obligatione ad baptiſmum, adhuc poſſent non obligari ad confeſſionem, ſcilicet

ſi poſt

ſi poſt baptiſmum non peccarent.

Objic. 3. Infideles obligantur ad Euchariſtiam; ergo & ad confeſſionem, quæ eſt præparatio ad eam. Prob. ant. nam præceptum Euchariſtiæ intimatum fuit non baptizatis, ſc. Judæis; illis enim dixit, *Niſi manducaveritis carnem filii hominis*, &c. ergo &c.

Reſpond. neg. ant. & 2. conſeq. nam *panis filiorum non eſt mittendus canibus*. Et certe quando hæc dixit Chriſtus, nondum inſtituta erat Euchariſtia; ergo non intendebat Judæos, nec alios ad hoc obligare pro tunc, & in eo ſtatu, ſed pro tempore, & poſt baptiſmum.

Objic. cont. 2. p. Infantes debent baptizari; ergo & confiteri: non enim magis ſunt capaces actuum baptiſmi, quam confeſſionis, v. gr. actuum fidei, & intentionis, &c.

Reſp. neg. conſeq. & diſparitas venit ex voluntate Chriſti inſtituentis baptiſmum pro parvulis, & amentibus, ita ut ſufficiat fides,& conſenſus parentum, aut miniſtrorum ad eos baptizandos. Non ita eſt de confeſſione: in illo infantes ſe habent merè paſſive, in iſtà pœnitens ſe habet active; illi peccarunt voluntate aliena, iſte propria, &c.

Objic. 1. contra 3. partem. Peccatum veniale eſt materia confeſſionis; ergo ſufficit ad obligationem confitendi.

Reſp. diſt. ant. Eſt materia ſufficiens, & voluntaria, conc. neceſſaria, neg. ant. & conſ. nam hoc ſacramentum eſt inſtitutum, ut *ſecunda poſt naufragium tabula* neceſſaria, & ſine qua non emergitur ex naufragio, ut ſacramentum reconciliationis; veniale autem non eſt naufragium animæ, nec diſſolvit amicitiam Dei, ideo non eget tali tabula, nec reconciliatione.

Inſt. Qui non haberet niſi venialia, adhuc teneretur ex præcepto Eccleſiæ ad confeſſionem annuam; ergo & ex præcepto Divino: nam iſtud longe magis urget.

Reſp. neg. ant. Nec enim ea fuit intentio Eccleſiæ, ut diximus ex Scoto, & aliis.

Inſt. 2. Si habens ſolum venialia non teneretur ad confeſſionem jure divino, poſſet quis pro toto vitæ curſu eximi a confeſſione; ſed hoc eſt falſum; ergo & illud, alioqui fruſtra eſſet inſtituta.

Reſp. neg. min. & rationem ejus: nam, ut non ſit fruſtra, ſufficit, quod ſit ſaluberrima fere omnibus, quia pauciſſimi ſunt, qui per totum vitæ decurſum, imo & per annum immunes ſint a peccato mortali, & ſufficit, quod poſſit prodeſſe omnibus.

Objic. 2. Præceptum confeſſionis non minus obligat habentes venialia, quam præceptum baptiſmi obligat innocentes; ſed iſtud obligat etiam innocentes; ergo &c. Prob. min. nam B. Virgo debuit baptizari, licet puriſſima etiam ab originali.

Reſp. neg. maj. Nam per baptiſmum non tantũ abluimur a peccato, ſed etiam adſcribimur in familiam Chriſti, qui illum præcepit non ſolum in remiſſionem peccati, ſed ad ingreſſum regni ejus: *niſi quis renatus fuerit ex aqua, non poteſt introire*, &c. iſtud autem ſacramentum præciſe inſtitutum eſt ad remiſſionem peccati, *Quorum remiſeritis*, &c.

Hinc colligis, quod B. Virgo non tenebatur ad hanc confeſſionem, quæ dicitur *fraudis*, ſeu *pœnitentialis*, quia immunis fuit ab omni genere peccati.

Idem eſt de Apoſtolis poſt eorum confirmationem in gratia per adventum Spiritus Sancti, maxime ſi abſtinuiſſent ab omni veniali, non autem ſi mortaliter peccaſſent: nam tunc obligati fuiſſent ad hanc confeſſionem, ſicut & nos.

Idem eſt de aliis ſanctis viris, aut fœminis, qui dicuntur mortui in gratia baptiſmali, licet non fuerint ſine aliquot venialibus.

Dices: per nos B. Virgo fuit capax habitus pœnitentiæ; ergo & actuum ejus, ſeu confeſſionis, alioqui fruſtra eſſet ille habitus.

Reſp. neg. conſ. & prob. ejus: nam habitus ille inclinat ad amandam virtutem pœnitentiæ, & confeſſionis etiam in aliis, quod ſufficit, ut non ſit fruſtra.

CONCLUSIO II.

Juſtificati extra ſacramentum per contritionem tenentur ad confeſſionem quam primum poſſunt; muti etiam tenentur per ſigna. Eſt communis.

Prob. 1. ex Scoto. (1) *Dico, quod contritio habet propoſitum, ſeu promiſſionem confeſſionis ſecuturæ, & ſic nõ dele-*

(1) *d.* 17. X. 30.

deletur peccatū ſine propoſito confitendi. Et quoad mutum, qui non poteſt loqui, dicit, (1) quod *talis debet confiteri per interpretem, vel per aliqua ſigna, quæ poſſunt nota eſſe ſacerdoti*.

Prob. 1. p. ex Conſtit. Sixti IV. (2) an. 1478. contra Petrum de Oxima, quatenus docebat, *peccata mortalia quantum ad pœnam, & culpam alterius ſæculi deleri per ſolam contritionem cordis, ſine ordine ad claves*. Et Papa definit, *neceſſariam eſſe confeſſionem in re, vel in voto*. Et Concil. Trident. (3) dicit, *Pœnitentiam, qua juſtificamur poſt baptiſmum, continere non modo ceſſationem a peccatis, & eorū deteſtationem, aut cor contritum, & humiliatum, verum etiam eorumdem confeſſionem ſacramentalem, ſaltem in voto, & ſuo tempore faciendam*. Et infra docet, (4) *reconciliationem perfecta contritione obtentam non eſſe illi contritioni adſcribendam ſine ſacramenti voto, quod in ea continetur*. Item agnoſcit confeſſionem ut patrem eſſentialem actuum pœnitentis, in quibus conſiſtit quaſi materia hujus ſacramenti. Denique docet, (5) quod *ſi Sacerdos, neceſſitate urgente, abſque prævia confeſſione celebraverit, & licet per contritionem perfectam juſtificatus fuerit, debet quam primum confiteri*; ergo illa contritio continet votum ſacramenti, quod quam primum debet impleri.

Prob. 3. quia ſi ſic juſtificati non tenerentur juſtificari, fruſtraretur inſtitutio hujus ſacramenti, & poteſtatis clavium, & præceptum confeſſionis; ſed hæc ſunt abſurda; ergo &c. Prob. maj. nullus eſſet peccator, qui non conaretur conteri ad vitandum laborem, & ruborem confeſſionis; ergo &c.

Confir. ex dictis de baptiſmo in pari caſu: nam eadem eſt ratio de utroque: nam ſicut baptiſmus eſt neceſſarius ad primam juſtificationem, ita & pœnitentia *eſt ſecunda poſt naufragium tabula* neceſſaria; ergo ſicut adultis neceſſarius eſt baptiſmus in re, vel in voto ad primam juſtificationem, ita & pœnitentia ad ſecundam, qualiſcumque ſit contritio.

Prob. 2. pars: nam muti non diſpenſantur a lege Euangelica, & poſſunt peccare mortaliter, & tenentur ad alia præcepta, & ſacramenta; ergo & ad iſtud: nam

(1) *ibid. r. 1.* (2) *c. Lic. pro.* (3) *ſeſſ. 6. c. 14.* (4) *ſeſſ. 14. c. 4.* (5) *ibid.*

nam eadem eſt ratio de iſto, ac de aliis.

Confirm. Si quid eos eximeret, maxime quia non poſſunt loqui, & exprimere verbis peccata; ſed hoc non eximit eos; ergo &c. Prob. min. nam poſſunt ea exprimere aliis ſignis, ſicut & alios ſuos conceptus, & deſideria; ergo & peccata. Prob. ant. Nutibus poſſunt contrahere matrimonium, &c.

Confir. 2. ex praxi Eccleſiæ, quæ admittit eos ad confeſſionem, & abſolutionem; ergo cenſet eos capaces huius ſacramenti; ergo & ipſi ad illud tenentur. Unde in Concilio Arauſicano I. dicitur, quod *ſi pœnitens obmuteſcit, & nutibus confiteatur, abſolvendus eſt.*

Objic. 1. cont. 1. par. Juſtificati non habent materiam confeſſionis, nec abſolutionis; ergo non tenentur confiteri, imo nec poſſunt, quia ſacramentum non poteſt eſſe ſine ſua materia. Prob. ant. Non habent peccata, alioqui non eſſent juſtificati, nec vere dici poteſt illis, *abſolvo te a peccatis tuis*; ergo &c.

Reſp. neg. 1. ant. & 2. conſ. nam peccata, etiam remiſſa, ſunt materia ſufficiens abſolutionis. Deinde ſunt remiſſa coram Deo, & inſenſibiliter, non ſacramentaliter, & remanent obligati ad ſacramentum ex præcepto, & voto.

Inſt. Illa abſolutio non ſolum eſſet falſa, ſed & fruſtra; ergo & confeſſio.

Reſp. neg. ant. quia novam gratiam operatur, quæ de ſe eſt remiſſiva peccati, quod ſufficit, ut non ſit fruſtra, nec inutilis.

Objic. cont. 2. par. Confeſſio debet eſſe vocalis æque, ac abſolutio; ſed in muto confeſſio non poteſt eſſe vocalis; ergo nec bona, aut ſaltem non eſt neceſſaria. Prob. maj. nam in Concilio Florent. (1) dicitua *oris confeſſio*; ergo debet eſſe vocalis.

Reſp. diſt. maj. & ant. vocalis, & oris regulariter, & quoad fieri poteſt, conc. abſolute, ita vt non valeat, nec ſit neceſſaria, quando aliter fieri poteſt, & non vocaliter, neg. maj. & ant. In caſu noſtro non poteſt fieri vocaliter, bene vero per alia ſigna.

Objic. 2. Ut fiat valide per ſigna, hæc debent intelligi a Sacerdote, & ab ipſo muto; ſed neutrum dici poteſt; ergo nec quod ſit neceſſaria. Prob. min. nam ipſe

(1) *in Decr.*

ipſe mutus deberet doceri hæc ſigna, per quæ ſe poſſit explicare de ſingulis peccatis, & Sacerdos debet ſcire quid ſingula ſignificent; ſed neutrum eſt moraliter poſſibile, maxime ſi pœnitens ſit ſurdus, & mutus; ergo &c.

Reſpon. neg. utramque min. nam experientia docet nullum eſſe mutum, qui per aliqua ſigna non explicet aliquo modo ſuas cogitationes, ac deſideria. Ipſa bruta animalia non ſunt omnino indiſciplinabilia.

Inſt. Muti, & ſurdi non poſſunt doceri obligationem præcepti, nec alias conditiones eſſentiales confeſſionis ſacramentalis; ergo nec ad iſtam obligari, quia impoſſibilis eſt illis impletio præcepti.

Reſp. neg. ant. Nam poſſunt doceri per exempla aliorum, & per aliqua ſigna, ſicut & de aliis rebus.

Objic. 3. Non habens copiam Sacerdotis excuſatur ab hac obligatione; ergo & mutus, & quidem a fortiori, quia in iſto eſt major difficultas, & quaſi phyſica impoſſibilitas.

Reſp. diſt. conſ. Si ſit æqualis ratio, & impoſſibilitas conc. abſolute, & per ſe, neg. conſ. Nam cum deeſt Sacerdos, qui ſciat, quid ſignificent nutus, & ſigna, tunc excuſatur ille, quia perinde eſt, ac ſi nullus adeſſet; ſed hoc rarum eſt, & caſus metaphyſicus.

CONCLUSIO III.

P*Robabilius eſt peregrinum, vel eum, qui non habet confeſſarium, cui non poſſit confiteri, niſi per interpretem, non teneri ſic confiteri.* Eſt communior inter Scotiſtas. & alios.

Prob. 1. ex Scoto cit. (1) qui non approbat opinionem eorum, qui dicunt, quod ille confiteri debet per ſigna, vel interpretem, dicens, quod *primum illud non videtur neceſſarium, quia forum iſtud ex natura ſua eſt ſecretiſſimum; ergo non tenetur aliquis ad iſtud forum aliquo modo publicum. Sed licet interpres velit celare, & teneatur celare, ſicut Sacerdos, tamen ſi velit malignari, & ipſe, & Sacerdos poſſunt eſſe teſtes contra accuſatum, & ita ex natura hujus accuſationis hæc accuſatio poteſt venire in publicum, & ita non eſt penitentialis.*

(1) *Ibid. T. 31.*

Prob. 2. ex Tridentino. (1) *Cæterum quoad modum confitendi ſecreto apud ſolum Sacerdotem, & ſi Chriſtus non vetuerit, quin aliquis ..... in ſui humiliationem.... delicta ſua confiteri poſſit: non eſt tamen hoc divino decreto mandatum, nec ſatis conſulte humana aliqua lege præciperetur, ut delicta, præſertim ſecreta, publica eſſent confeſſione aperienda*, ſc. ſi præciperetur confeſſio per interpretem, illa non eſſet ſecreta; ergo inconſulte præciperetur. Hinc

Prob. 3. quia ex inſtitutione divina confeſſio ſacramentalis debet eſſe ſecreta; ergo qui non poteſt confiteri ſecreto, non tenetur confiteri; ſed confeſſio per interpetem non eſſet ſecreta, ſaltem ex natura ſua; ergo ad eam non tenetur homo. Patet antec. nam Chriſtus, qui jubet correptionem fraternam fieri privatim *inter te, & ipſum ſolum*, noluit præcipere confeſſionem publicam de peccatis occultis, quæ poſſet vergere in detrimentum famæ, aut vitæ, aut bonorum confitentis, nec ita, ut poſſet publicari. Prob. ſubſ. nam hæc confeſſio poſſet publicari: interpres, & Sacerdos eſſe poſſunt duo teſtes contra confitentem, inquit Scotus. *In ore* autem *duorum, vel trium ſtat omne verbum*.

Dices. Saltem obligat ex præcepto Eccleſiæ de annua confeſſione.

Contra. Si non obligat ex jure divino, multo minus de jure Eccleſiaſtico.

Objic. 1. Confeſſio eſt ſecreta coram ſolo Sacerdote; ergo & coram interprete. Prob. ant. Eſt ſecreta coram Sacerdote, hic tenetur jure divino, & naturali non revelare; ſed ita eſt de interprete; ergo tam eſt ſecreta per interpretem, quam coram ſolo Sacerdote.

Reſp. neg conſ. & maj. quia Sacerdos ſolus quando ex perfidia ſacrilega vellet confeſſa revelare, dicta ejus ſolius non facerent fidem, ſicut facerent duo; ideo ratio eſt diminuta.

Objic. 2. ex Scoto. Non eſſet confitendum per interpretem, quia timeretur publicatio; ſed hæc non eſt timenda ex tali confeſſione; ergo &c. Prob. min. Non debet timeri de fidelitate interpretis magis, quam Sacerdotis, quia eodem jure teneretur ad ſecretum; ſed non timetur de fidelitate Sacerdotis; ergo &c.

Reſp.

(1) *ſeſſ. 14. c. 5.*

Reſp. neg. min. & diſt. 2. de fidelitate Sacerdotis ſolius, & ſeorſim, conc. ſimul cum interprete, neg. min. ob rationem datam, quia ſc. Sacerdos ſolus, & ſeorſim non faceret fidem, ſicut cum interprete, & ambo ſimul poſsent ex malignitate publicare confeſſa.

Inſt. Si inde eximeretur peccator ab hac obligatione, id eſſet detrimentum famæ; ſed iſta ratio non ſemper valet; ergo &c. Prob. min. Qui habet peccata reſervata, quæ non vult confiteri ſuperiori, tenetur ab eo petere licentiam abſolvendi pro alio confeſſario; ſed tunc deberet peccata revelare pluribus; ergo illa ratio non valet. Hanc rationem magni faciunt adverſarii.

Reſp. neg. min. & 2. maj. Nam 1. ille poteſt confiteri ſoli ſuperiori, qui tenetur eum audire, & tunc non valebit argumentum. 2. cum plura ſoleant reſervari eidem ſuperiori, poterit in confuſo petere licentiam pro reſervato, non ſpecificando illud: ſic ſuperior ſciet quidem illum habere aliquod reſervatum, ſed neſciet illud in ſpecie. 3. quia, ut docent Patres Poncius, & Fraſſen, qui commiſit reſervata, & non vult ea confiteri, ſuperiori, videtur renuntiaſſe huic rationi ſuæ exemptionis. 4. poteſt obtinere ab ipſo confeſſario inferiori, ut petat ipſe licentiam abſolvendi, non declarando nequidem perſonam pęnitentis. 5. ſolet Eccleſia deputare in ſingulis diœceſibus, imo & conventibus aliquos pœnitentiarios pro reſervatis. 6. denique in articulo mortis, vel caſu neceſſitatis poteſt ceſſare reſervatio. Hæc autem omnia non valent in caſu concluſionis, excepto, quod pęnitens pro ſecuritate ſalutis poteſt non uti hac libertate, adhibendo interpretem.

Dico, *pro ſecuritate*, & quod poteſt ſic confiteri, imo & ex charitate naturali erga Deum, & ſeipſum hoc deberet facere in periculo mortis, & ſalutis: nec deberet præſumere de ſua contritione, quamvis hæc a parte rei poſſet ſufficere.

QUÆ-

QUÆSTIO VI.

Quandonam urgeat præceptum confeſſionis Divinum, *aut Eccleſiaſticum*.

Jam diximus præceptum confeſſionis abſolute, & indeterminate eſſe divinum, & Eccleſiam non præcepiſſe, niſi aliquod tempus, ultra quod illa non debet differri, quamvis aliis temporibus, & ſæpius fieri poſſit; ſed multæ ſunt occaſiones, in quibus præceptum Divinum poterit obligare ex natura rei, quandoquidem ex verbis Euangelii nullum determinatur. Nam Chriſtus tantum dixit: *Quorum remiſeritis*, &c. & ſic dedit poteſtatem Eccleſiæ, ut quoties ad illam recurrit peccator confeſſurus peccata pro remiſſione, illa habeat poteſtatem audiendi, & remittendi, aut retinendi.

Ex parte autem peccatoris dubitari poteſt, an dentur caſus, in quibus teneatur ex jure divino ſic recurrere, & confiteri, v. g. an ſtatim atque peccavit mortaliter, an in periculo mortis, & ſic de aliis. Idem quæritur de præcepto Eccleſiæ.

CONCLUSIO I.

Jure divino tenentur omnes ad confeſſionem ſacramẽtalem in articulo, vel periculo mortis, ſi habent peccata mortalia, non autem ſtatim poſt peccatum mortale, per ſe loquendo. Eſt communis.

Prob. 1. ex Scoto. (1) *Quilibet enim, quando imminet periculum damnationis, vel miſericordiæ, debet ſe præparare ad miſericordiam quantum poteſt. Iſtud autem non eſt tantum in infirmitate mortali, ſed quando aggreditur actus arduos, in quibus ſit veriſimile, quod mors immineat, in bello mortali, vel naufragio, & huiuſmodi.* Clarius loquitur in Reportatis, (2) ubi ſpecificat caſus, in quibus urget hoc præceptum Divinum.

Prob. 2. quoad 1. & 2. p. Certum eſt, quod præceptum Divinum de confeſſione obligat pro aliquando; ſed non poteſt aſſignari tempus ullum, pro quo obliget

(1) *Ibid.* O. 21. (2) *n.* 27.

get aptius, quam inſtante morte ex morbo, vel alio periculo imminenti; ergo tunc obligat. Prob. min. Niſi enim tunc obligaret, poſſet numquam impleri: nam ſi accidat mors, non amplius poterit confiteri; ergo &c.

Confirm. ex dictis de neceſſitate contritionis; nam eadem eſt obligatio confitendi, & conterendi, quia contritio includit votum confitendi, ex Concil. Trident. ergo &c.

Confir. 2. ex praxi Eccleſiæ, quæ in utroque caſu ſumme ſollicita eſt inducere moribundos ad hoc ſacramentum, & alia ſuſcipienda.

Prob. denique: nam ex charitate naturali, ac divina omnis homo debet eſſe ſollicitus de ſua ſalute æterna, & tenetur providere animæ ſuæ contra periculum damnationis imminentis, & inevitabilis, ſi impœnitens, & inconfeſſus moriatur, maxime ſi conſcius ſit peccati mortalis; ſed numquam magis imminet periculum damnationis, quam in his caſibus; ergo &c.

Prob. 3. p. 1. ex Scoto, (1) qui magis inclinat in ſententiam eorum, qui dicunt ſufficere Chriſtiano, quod poſt peccatum habeat votum confitendi tempore Paſchatis, *quia hoc videtur mitius, quia præcepta pœnalia non ſunt amplianda, ſed reſtringenda; nec invenitur, quod hoc præceptum affirmativum obliget, niſi ad aliquando; & iſtud, quando arcte præceptum Eccleſiæ fuit indeterminatum ad quodcumque, quando unicum in anno... ſemper tamen oportet habere votum confitendi*; ergo ex Scoto præceptum confeſſionis non urget ad ſtatim poſt peccatum.

Prob. 2. Nullibi conſtat de tali obligatione ex ullo præcepto naturali, aut poſitivo; ergo gratis aſſeritur.

Confir. 1. Nam ſi Chriſtianus deberet ſtatim confiteri poſt peccatum mortale, Eccleſia non bene determinaſſet tempus ad ſemel in anno, & hoc præceptum eſſet potius relaxatio, quam reformatio, ut dicebant aliqui apud Scotum cit.

Confir. 2. Quia ſi eſſet talis obligatio, deberet ſemper in confeſſione exprimi tempus, in quo commiſſa ſunt ſingula mortalia, quia quoties adſuit commoditas

1) *Ibid. V.* 28.

tas confitendi, toties peccaretur mortaliter contra hanc obligationem, & alioqui confeſſio non eſſet integra; ſed conſ. eſt contra praxim Eccleſiæ, & Theologorum mentem; ergo &c.

Objic. 1. con. 1. & 2. p. Non eſt potior ratio in periculo mortis, quam in alio quovis tempore; ſed non eſt in aliis temporibus; ergo nec in iſto. Prob. maj. ratio talis obligationis in illis caſibus eſt reconciliatio cum Deo; ſed hæc militat pro quovis tempore; ergo &c.

Reſp. neg. 1. maj. & diſt. 2. Reconciliatio in ea circumſtantia, con. abſolute, & præciſe, & ſola, neg. maj. & conſ. Nam hæc obligatio venit præcipue, quia in illis periculis urget neceſſitas reconciliationis, quæ non poterit alias obtineri.

Inſt. Poteſt tunc obtineri per contritionem; ergo hæc ratio non urget.

Reſp. neg. conſ. quia contritio continet votum confitendi, quod votum non poterit alias impleri.

Objic. 2. Deus non determinavit ullum tempus; ergo gratis illud determinamus ad hos caſus.

Reſp. diſt. ant. Non determinavit explicite, conc. implicite, neg. ant. Nam hoc ipſo, quod præcepit pro aliquando confeſſionem, ſatis patet, quod eam præcepit pro illis caſibus, ultra quos non poterit impleri præceptum.

Objic. 1. con. 3. p. Scriptura monet, *ne tardès converti ad Dominum, & ne differas*; ſed ſine confeſſione non eſt bona converſio; ergo ſine dilatione confiteri debemus poſt peccatum.

Reſp. neg. min Nam conveſio bona eſt per contritionem cum voto confitendi ſuo tempore.

Inſt. qui poſt peccatum mortale moritur ſine confeſſione, damnatur; ergo debuit ſtatim confiteri, & peccavit differendo, nam ſe expoſuit periculo damnationis.

Reſp. neg. conſ. quia nullum per ſe inſtat periculum, ut ſupponimus.

Objic. 3. quoad jus divinum aſſignari non poteſt aliud tempus, quam prima opportunitas poſt peccatum; ergo tunc urget præceptum. Prob. ant. Nam de aliis omnibus occurrentiis eſt eadem ratio.

Reſp. neg. utrumque ant. Nam periculum mortis eſt tempus ſatis determinatum; alioqui modo confeſ-

ſio

ſio fiat ante mortem, ſufficit quoad hoc, præciſo alio præcepto Eccleſiæ id determinante ad ſemel in anno.

CONCLUSIO II.

C*Hriſtianus adultus habens peccatum mortale tenetur confiteri, quando tenetur recipere Euchariſtiam, vel aliud ſacramentum, aut eaministrare, & denique ſemel in anno.* Eſt etiam communiſſima quoad 1. p. & certa quoad ultimam.

Prob. 1. ex Scoto, (1) qui hoc aſſerit, *quoties vult exercere aliquos actus, quibus debetur reverentia ſpecialis, ut quando vult communicare, quia, ut dictum eſt ſupra, habita opportunitate confeſſoris, nullus debet ſine confeſſione communicare,* ſc.ſi habeat peccatum mortale: & eadem eſt ratio de actibus miniſtrandi, vel recipiendi alia ſacramenta: nam illis actibus debetur ſumma reverentia.

Dico, *ſi habeat mortale*: nam inquit, (2) *Quantum capio eſt ſtatutis Eccleſiæ generalibus, nullus tenetur ad confeſſionem venialium in quocumque caſu,* &c.

Prob. ſpecialiter 1. p. ex Trident. (3) *Ne tantum ſacramentum indigne, atque ideo in mortem ſumatur, ſtatuit, atque declarat ipſa S. Synodus, illis, quos conſcientia peccati mortalis gravat, quantumcumque ſe contritos exiſtiment, habita copia confeſſarii, neceſſario præmittendam eſſe confeſſionem ſacramentalem. Si quis dixerit contrarium, eo ipſo excommuaicatus exiſtat.*

Prob. 2. quia, ut patet ex hoc can. qui aliter facit, exponit ſe periculo profanandi ſacramentum illud, cujus ſumma dignitas exigit hanc puritatem, ut diximus tr. ſuper.

Prob. 2. ex dictis de miniſtro ſacramentorum: nam ſancta ſancte tractanda ſunt; ergo non ſunt tractanda in ſtatu peccati mortalis, & multo minus recipienda: nam in utroque eſſet maxima irreverentia, præter quam quod reciperentur invalide, aut ſaltem infructuoſe: nam alia omnia, præter baptiſmum, & pœnitentiam, exigunt ſtatum gratiæ in ſuſcipiente, ideo dicuntur ſacramenta vivorum.

Prob. 3.p. ex Concilio Later. in quo decernitur, *ut omnis*

(1) *ibid.O.21.* *ibid.Q.& R.22.* (3) *Seſſ.11.*

omnis utriuſque ſexus fidelis, poſtquam ad annos diſcretionis pervenerit, omnia ſua ſolus peccata confiteatur fideliter, ſaltem ſemel in anno, proprio Sacerdoti. Quod approbat Trid. Neque de hoc dubitatur.

Objic. 1. con. 1. p. & 2. Ad ſuſcipienda ſacramenta ſufficit ſtatus gratiæ; ſed ad hoc non requiritur confeſſio in re; ergo nec ad Euchariſtiam, vel alia ſacramenta. Prob. min. Nam poteſt haberi gratia per contritionem cum voto confeſſionis ſuo tempore faciendæ; ergo &c.

Reſp. diſt. min. Non requiritur abſolute, & in caſu neceſſitatis, & ſi non adſit confeſſarius, con. ſi adſit confeſſarius, & nulla urgeat neceſſitas, neg. min. & diſt. ant. poteſt haberi minus perfecte, & minus ſecure, con. tam perfecte, & ſecure, neg. ant. Unde ſi negligat fidelis purgare ſe per confeſſionem, exponit ſe periculo ſacrilegii erga ſacramentum, quod reciperet, aut miniſtraret. Et quandoquidem contritio includit votum confeſſionis, ut juſtificet, cur non recipit eam in re, ſi commode poteſt?

Objic. 2. Nullum habemus præceptum de confeſſione ad recipienda, vel miniſtranda ſacramenta; ergo gratis hoc aſſeritur: non enim debet aggravari onus legis hujus, quæ jam de ſe gravis eſt.

Reſp. 1. neg. ant. Nam pro Euchariſtia ſumenda extat decretum Concilii Trid. cit. ergo idem eſt de aliis: nam *in ſimilibus ſimile eſt judicium*, inquit Doctor.

Reſp. 2. diſt. ant. Nullum explicitum, conc. implicitum, neg. ant. Nam generaliter præcipitur, & ipſa naturalis ratio dictat ſancta ſancte tractanda eſſe. Unde peccatori dicit Deus, *quare tu enarras juſtitias meas, & aſſumis teſtamentum meum per os tuum, tu vero odiſti diſciplinam?*

Objic. con. 3. p. Illud præceptum Eccleſiæ reſpiceret directe ipſum ſacramentum, vel præceptum ejus; ſed neutrum dici poteſt; ergo nec quod exiſtat ullum tale præceptum. Prob. min. 1. Non ipſum ſacramentum: nam Eccleſia non præcipit actus internos, quibus conſtant ſacramenta. 2. Non præceptum ejus divinum: nam iſtud ſufficeret, & illud fruſtra eſſet; nec enim ullam vim adderet divino.

Reſp. neg. min. Nam utrumque reſpiceret quoad præfixionem temporis, in quo divinum deberet imple-

pleri, nempe ſemel in anno. Ad prob. neg. conſ. quia confeſſio eſt actus externus ſacramenti pœnitentiæ, ſicut & abſolutio.

Quæres, *An obligatio confeſſionis urgeat tempore gravis tentationis.*

Reſp. negative. 1. quia nullum extat de hac re præceptum. 2. ſi extaret aliquod, Eccleſia non debuiſſet determinare obligationem ad ſemel in anno; ſed debuiſſet determinare ad tempus, quod ſæpius occurrit, ut occaſiones tentationum. 3. ex praxi Eccleſiæ conſtat non ſolere pœnitentes confiteri, nec interrogari de hac omiſſione in illis occaſionibus, in quibus illa eſſet grave peccatum contra talem obligationem. 4. plurimi deberent ſæpiſſime, & quaſi continue confiteri, quia quaſi continuis tentationibus vexantur.

CONCLUSIO IV.

AD obſervantiam hujus præcepti annualis confeſſionis in rigore, & per ſe ſufficit, ut ſemel in ſingulis annis fiat quocumque die; ſed congruenter id faciendum eſt circa feſta Paſchalia.

Prob. 1. ex Scoto (1) *Quoad quando*, inquit, *Eccleſia determinat præceptum, ſc. ſemel in anno, & illud ſemel videtur ad minus circa Paſcha, quo tempore ſecundum illud capitulum debet quilibet Chriſtianus communicare.* Et in Reportatis. *Quoad quando, ſpecificatur quadrageſima ante Paſcha*, &c.

Prob. 2. ex terminis legis, nullum enim determinat tempus, niſi *ſemel in anno ſaltem*. Et Concilium Trident. (2) *Jam in univerſa Eccleſia cum ingenti animarum fidelium fructu obſervatur mos ille ſalutaris confitendi ſacro illo .... tempore quadrageſimæ; quem morem hæc S. Synodus maxime approbat*, &c. ergo habes utramque partem concluſionis, ſcil. non præcipi confeſſionem, niſi ſemel in anno, & eam congruenter fieri in quadrageſima, & ante Paſcha.

Prob. 3. Nam ſi Eccleſia voluiſſet determinare poſitive aliquod tempus, illud non tacuiſſet, ſicut non tacuit tempus communionis; ſed hanc determinavit ad Paſcha, & confeſſionis tempus reliquit liberum, modo fiat ſemel in anno; ergo &c.

Prob.

(1) *ibid. V. 28.* (2) *Seſſ. 14. cap. fin.*

Prob. 2. p. Nam in Paſchate urget præceptum communionis, ad quam debet neceſſario, vel congruenter præmitti confeſſio; ergo &c. Prob. ant. Nam habens peccatum mortale debet neceſſario præmittere confeſſionem; qui vero non habet tale peccatum, adhuc laudabiliter eam præmittit, ut dignius communicet, & fructuoſius.

Objic. 1. ex praxi Eccleſiæ confeſſio fit circa Paſcha; ergo talis eſt intentio præcepti.

Reſp. ex praxi per accidens, & ex occaſione communionis Paſchalis, con. per ſe, & præciſe ex vi præcepti confeſſionis annualis, neg. ant. Nam per ſe, & in rigore ſufficit facta quovis tempore, & qui confeſſus eſſet ab initio Januarii, non teneretur confiteri in Paſchate, ſi ſciret ſe non habere mortale peccatum.

Inſt. ſi idem haberet peccatum mortale in paſchate, non ſufficeret illa prior confeſſio pro impletione præcepti; ergo non ſufficit confeſſio in aliis temporibus, quam in Paſchate.

Reſp. ut ſupra: non ſufficeret per accidens, & ratione communionis celebrandæ, conc. per ſe, & ex vi præcepti confeſſionis, neg. ant. ut patet.

Quæres, *Unde incipiat computari annus confeſſionis.*

Reſpond. probabilius computandum ab initio anni communis, ſc. a menſe Januario, ut multis placet; quia ſic facilior, & ſecurior eſt computatio, & minoribus ſcrupulis, & difficultatibus ſubjacet.

Quæres 2. *An qui in prima confeſſione non habuit niſi venialia, teneatur ex hoc præcepto iterum confiteri intra eundem annum, ſi peccet mortaliter.*

Reſp. probabiliter affirmative: quia, ut diximus, confeſſio venialium non cadit ſub præceptum; ergo hoc ipſo, quod intra annum habet mortalia, tenetur ex hoc præcepto illa confiteri: ſicut qui per annum abſtineret a mortali, non teneretur confiteri, quia non habet materiam neceſſariam confeſſionis.

Idem eſt de illo, qui in una, vel pluribus oblitus fuiſſet confiteri aliquod mortale, quod habebat, ſcilicet tenetur ex vi præcepti illud confiteri intra annum, ſi de illo recordetur.

Quæ-

Quæres 3. *An qui intra annum unum omiſit confiteri, teneatur bis confiteri in ſequenti.*

Reſp. negative, ſaltem ex vi præcepti. Sicut qui omiſit jejunium unius vigiliæ, non ſatisfacit in rigore jejunando alia die. Dico, *ex vi præcepti:* nam optime faciet, ſi per aliud jejunium compenſet quantum poterit omiſſionem.

Quæres 4. *An ſatisfiat per confeſſionem invalidam.*

Reſp. negative, quia hæc non fuit vera confeſſio inſtituta a Chriſto, & ab Eccleſia præcepta.

Quæres 5. *An teneatur, qui non habet niſi peccata dubia.*

Reſp. affirmative, quamdiu manet dubius: nam illa peccata ſunt materia confeſſionis, ut vidimus. Dico, *quandiu manet dubius:* nam in dubiis tutior pars eligenda eſt, & ſtandum pro lege.

Quæres 6. *An prævidens impedimentum confeſſionis per reliquos undecim menſes unius anni teneatur ex tunc confiteri.*

Reſp. affirmative: non enim debet exponere ſe periculo peccati, & tranſgreſſionis, & ex tunc omiſſio fieret voluntaria, ſaltem in cauſa.

QUÆSTIO V.

Qualis debeat eſſe confeſſio, & de illius ſecreto.

MUlta communiter requiruntur a Theologis in bona, & perfecta confeſſione ſacramentali, quæ his verſibus continentur.

Sit ſimplex, humilis confeſſio, pura, fidelis,
Atque frequens, nuda, diſcreta, libens, verecunda,
Integra, ſecreta, & lacrymabilis, accelerata,
Fortis, & accuſans, & ſit parere parata.

Dicitur 1. *Simplex*, verbis ingenuis, & ſine artificio, quo vel peccatorum natura pallietur, vel pœnitentis eloquentia oſtentetur. 2. *Humilis*, ſcilicet cum mentis, cordis, & corporis, demiſſione, qua magis pœnitentiæ interioris fervor oſtendatur. 3. *Pura*, ſine verbo, aut circumſtantiis inutilibus, & alienis. 4. *Fidelis*, ſine mendacio, vel falſitate, non tacendo, quod

quod eſt, nec dicendo, quod non eſt, & explicando qualiter eſt. 5. *Frequens*, ne longius dilata fiat minus integra ex oblivione, quæ fere inevitabilis eſt in rarioribus confeſſionibus. 6. *Nuda*, ſeu diſtincta, & clara ſine velamine, aut obſcuritate, aut metaphoris. 7. *Diſcreta*, verbis honeſtis expreſſa. 8. *Libens*, ſeu voluntaria, non coacta ex timore, vel reſpectu humano. 9. *Verecunda*, modeſta, & cum aliquo pudore, propter peccati turpitudinem, & atrocitatem; non ex impudentia, qua quis narraret illud quaſi per jactantiam. 10. *Integra* quoad ſpeciem, & numerum, & circumſtantias notabiliores. 11. *Secreta*, uni, & ſoli Sacerdoti. 12. *Lacrymabilis*, cum ſignis aliquot ſenſibilibus veri doloris interni. 13. *Accelerata*, quam cito peccatum grave agnoſcitur, & remordet, & habetur occaſio confitendi, fiat. 14. *Fortis*, non ex timore, aut verecundia taceantur, vel diſſimulentur peccata. 15. *Accuſans*, ſibi, & non aliis imputans peccata ſua. 16. *Parere parata*, ut pęnitens velit implere, quæ ſibi a Sacerdote imponuntur in ſatisfactionem, aut remedium, & cautelam. Porro ex tot qualitatibus aliquæ ſatis conveniunt, ut *ſimplicitas*, *puritas*, *nuditas*, & *accuſatio*: quædam ſunt minus, quædam magis eſſentiales; ideo in prioribus non immoror, ſed poſterioribus, dicam quæ magis neceſſario ſciri debent, & quæ difficultatem aliquam ſcholaſticam habere videbuntur. Et 1. occurrit ſecretum, an hoc adeo confeſſioni eſſentiale ſit, ut omnis publicitas illi repugnet ex parte tam pęnitentis, qui ſoli Sacerdoti, & ad aures confiteatur, & quoad hoc dicitur *auricularis*, quam Sacerdotis, qui nullo modo poteſt audita revelare, & dicitur *ſigillum confeſſionis*, quod eſt inviolabile; & de iſto dicemus q. ſequenti. Nam de primo quærimus, an adeo ſit eſſentiale, ut confeſſio publica non poſſit eſſe valida.

CONCLUSIO.

Confeſſio publica ex parte pœnitentis poteſt eſſe valida, ſed regulariter debet eſſe ſecreta. Eſt communis.

Prob.

Prob. 1. ex Scoto. (1) *Forum iſtud ex natura ſua eſt ſecretiſſimum; ergo non tenetur aliquis ad iſtud forum, ut aliquo modo ſit publicum*. Ideo dicebamus non teneri hominem confiteri per interpretem, quia inde poſſet violari ſecretum.

Prob. 2. ex Trid. (2) *Quoad modum confitendi ſecreto apud ſolum ſacerdotem, etſi Chriſtus non vetuerit, quin aliquis in vindictam ſuorum ſcelerum, & ſui humiliationem tum ob aliorum exemplum, tum ob Eccleſiæ ædificationem delicta ſua publice confiteri poſſit, non eſt tamen hoc divino præcepto mandatum, nec ſatis conſulte humana aliqua lege præciperetur*, &c. ergo confeſſio debet regulariter eſſe ſecreta, ſed tamen publica valeret.

Prob. 3. ex Patribus: nam olim quidem vigebat confeſſio publica, ſed prius erat ſecreta, quam fieret publice. Qui ſic volebat confiteri, adibat privatim Epiſcopum, aut Pœnitentiarium, cui confitebatur, & ejus conſilio, ſi quædam publice dicenda erant, audiebat. Eo facit illud Origenis: (3) *Circumſpice diligentius cui confiteri debeas peccatum tuum .... ſi intellexerit languorem tuum talem eſſe, qui in conventu totius Eccleſiæ exponi debeat, & curari, ex quo fortaſſis & cæteri ædificari poterunt ... & tu ipſe facile ſanari, multa hoc deliberatione, & ſatis perito illius medici conſilio procurandum eſt*. Idem patet ex Ep. 80. Leonis (4) prohibentis, *ne de ſingulorum peccatorum genere libellis ſcripta profeſſio publice recitetur, cum reatum conſcientiarum ſufficiat ſolis Sacerdotibus indicari confeſſione ſecreta. Quamvis enim plenitudo fidei videatur eſſe laudabilis, quæ propter timorem Dei apud homines erubeſcere non veretur, video tamen ſecretam imperari, & publicam laudari, ſed non permitti*. Et Auguſt. (5) *Veniat ille* (peccator) *ad Antiſtites, per quos illi in Eccleſia claves miniſtrentur ... & a Præpoſitis ſacramentorum accipiat ſatisfactionis ſuæ modum*, an ſc. ſecreto, vel publice pœnitendum ſit.

Prob. ſpecialiter 1. p. Nam, ut colligitur ex Trid. Chriſtus non vetuit peccata noſtra nos publice confiteri; ergo talis confeſſio eſſet valida. Prob. conſ. quod Chriſtus non vetuit inſtituendo ſacramentum, ſed per

(1) *d.17.T.31.* (2) *Seſſ.4.c.5.* (3) *ho.2.pſ.37.*
(4) *Ep.80.* (5) *ho.50. & 51.*

permiſit, non invalidat ſacramentum; ſed Chriſtus permiſit ſaltem tacite publicam confeſſionem, ut patet ex verbis cit. Concilii; ergo &c.

Prob. denique: nam publica confeſſio poteſt habere omnia eſſentialia ex parte pœnitentis, ut ab idoneo miniſtro abſolvatur: poteſt adeſſe debitus dolor, debita accuſatio cum debito propoſito non peccandi, & ſatisfaciendi; ergo poteſt eſſe valida.

Confir. ex praxi Eccleſiæ, quæ ſæpius tales confeſſiones admittit, ſaltem in aliquibus caſibus, in quibus fieri non poſſunt ſecretæ; ergo &c. Prob. ant. admittit confeſſiones per interpretes ſive in mutis, ſive in peregrinis non callentibus linguas, ſive in infirmis tempore peſtis, quæ non patitur, ut confeſſarii propius accedant, ſive in bello, cum morientes non poſſunt a ſociis ſeparari, ut ſeorſim poſſint audiri; ergo ex praxi Eccleſiæ admittuntur aliquando confeſſiones publicæ; ergo ſecretum ex parte pœnitentis non eſt de eſſentia confeſſionis ſacramentalis.

Prob. 2. p. ex eodem Concil. cit. dicente, quod *publica confeſſio non ſatis conſulte præciperetur ulla lege humana*; ergo regulariter, & ex poſitiva intentione Chriſti confeſſio debet eſſe ſecreta, licet permittatur publica.

Confir. 1. ex primaria Chriſti intentione talis eſt confeſſio, qualis fuit, & eſt in uſu in univerſa Eccleſia ab initio uſque in præſens; ſed ex Concil. cit. patet, quod ſecreta ſemper fuit, ut modo eſt in uſu; ergo &c. Prob. maj. Alioqui *in illo unanimi conſenſu, & uſu erraſſet Eccleſia*, quod eſt erroneum in fide.

Confir. 2. Nam idem Concil. addit eſſe calumniam dicere confeſſionem auricularem *eſſe a divino mandato alienam, & inventum humanum*; ergo cenſet eam, ut talem, divinæ inſtitutioni conformem.

Obiic. 1. con. 1. p. Præceptum, & inſtitutio confeſſionis non eſt aliud ab inſtitutione ipſius ſacramenti pœnitentiæ; ſed iſtud præceptum non potuit eſſe niſi de tribunali ſecreto; ergo nec præceptum confeſſionis. Prob. min. tum ex Concilio cit. dicente, quod *confeſſio publica non conſulte præciperetur ulla lege humana*: tum quia præceptum illud videretur contra jus naturæ, quod quiſque habet in ſuam famam, &

licet

licet Deus hoc poſſet præcipere, adhuc noluit propter hanc difficultatem.

Reſp. diſt. min. Præceptum poſitivum, con. negativum, ſeu permiſſivum, neg. min. & 2. conſ. Nam licet Deus ex ſua bonitate noluerit poſitive præcipere confeſſionem publicam in hoc ſacramento, potuit tamen eam permittere devotioni fidelium, qui vellent ſic humiliari ſponte per talem confeſſionem, & de facto permiſiſſe conſtat ex praxi Eccleſiæ.

Inſt. Illa ſola confeſſio eſt ſacramentalis, quæ inſtituta eſt a Chriſto in hoc ſacramento; ſed ſola ſecreta inſtituta eſt; ergo &c.

Reſp. ut ſupra de inſtitutione poſitiva, & negativa.

Objic. 2. ex Scoto, forum iſtud eſt ſecretiſſimum ex natura ſua; ergo peccata ibi remittenda, aut retinenda non debent publicari, nec illud debet exerceri publice: nam quæ publicantur, pertinent ad forum publicum.

Reſp. cum eodem diſt. conſ. Non debent publicari ex neceſſitate præcepti poſitivi, conc. ex libera devotione, neg. conſ. Aliud eſt dicere *non tenetur*, & aliud *non licet*, *nec valet*. Primum relinquit libertatem, & tollit ſolam neceſſitatem, 2. vero tollit libertatem confitendi publice.

Inſt. Peccata publica non pertinent amplius ad forum ſecretum, ſed ad externum; ſed per confeſſionem publicam fiunt publica; ergo deſinunt pertinere ad forum ſacramentale; ergo confeſſio illa non eſſet ſacramentalis.

Reſp. diſt. maj. & min. Non pertinent ad forum ſecretum quoad pœnas externas, & temporales, conc. maj. & neg. min. quoad culpam, & reatum pœnæ æternæ, neg. maj. & conſ. *Datur duplex forum in Eccleſia, unum ſecretiſſimum, in quo idem eſt accuſator, & reus, & aliud publicum, in quo Eccleſia habet poteſtatem corrigendi delicta publica*, ſcil. per cenſuras, per excommunicationem, &c. in 1. remittitur peccatum quoad reatum pœnæ æternæ, ſive illud ſit ſecrete, ſive publice confeſſum, licet ex intentione poſitiva Chriſti debeat ſecrete dici, & judicari.

Inſt. 2. Scotus dicit, quod ſi confeſſio fiat pluribus ſacerdotibus ſimul, non eſt ſacramentalis; ergo ſola ſecreta eſt ſacramentalis, & ſecretum eſt illi eſſentiale.

Reſp.diſt.ant. Si fiat ex neceſſitate, & ut melius judicetur, conc. ſi ſponte, & ex libera devotione, neg ant. id enim non cogitavit Doctor, ut patebit legenti. Fateor, quod confeſſio ut publica non eſt ſacramentalis, quia publicitas non eſt de ratione confeſſionis, ut eſt ſacramentum.

Objic. 3. ex confeſſione ſacramentali oritur obligatio inviolabilis ſigilli; ſed hæc obligatio non adeſt in confeſſione publica; ergo hæc non eſt ſacramentalis.

Reſp. 1. diſt. maj. ex confeſſione ſacramentali ſecreta, conc. ex publica, neg. maj. nam ſi auditores loquantur inter ſe de auditis, non violant ſigillum, nec ſecretum, quia nullum eſt.

Reſp. 2. diſt. min. Non oritur inter auditores immediatos, conc. inter iſtos, & alios, qui non audierunt immediate, neg. min. Nam ſicut interpres non poteſt revelare audita, niſi confeſſario, ita nec iſti auditores immediati, maxime cum quis ex neceſſitate confitetur coram multis, ut in caſu incendii, belli, peſtis, & in quibus pœnitens vellet audiri a ſolo Sacerdote. Ita reſpondent aliqui, ſed magis placet 1. reſponſio.

Objic. 4. Nemo poteſt diſpenſare in jure naturę, prçter Deum; ſed Deus non diſpenſat, ut quis per confeſſionem publicet peccata ſua ſecreta; ergo nemo poteſt publice confiteri. Prob. min. ex dictis: nam Chriſtus non præcepit confeſſionem publicam talium peccatorum; ergo reliquit in hoc jus naturale integrum; ſed ex hoc jure, & propria charitate, quæ eſt de illo jure, tenetur omnis homo tueri famam ſuam, quæ læditur per illam confeſſionem; ergo hæc eſt contra jus naturæ.

Reſp. 1. Non eſſe quæſtionem, an confeſſio publica lædat jus naturæ, ſed an invalidet ſacramentum hoc, quod pendet a ſummo jure divino.

Reſp. 2. Hoc nimis probare: nam multi ex arguentibus tenent licere confiteri per interpretem in caſu neceſſitatis, licet ex tali confeſſione lædatur fama confitentis. Imo & ipſi, & alii permittunt confeſſionem publicam non ſacramentalem, per quam multo magis læditur fama; ergo longe magis debent admittere ſacramentalem.

QUÆ-

QUÆSTIO VI.

De integritate confeſſionis; an, & qualis eſſe debeat.

DIximus integritatem confeſſionis in eo conſiſtere, ut peccata omnia quoad ſpeciem, & numerum, & circumſtantias notabiles recitentur. Et duplex eſt. 1. *materialis*, quæ conſiſtit in hoc, quod illa omnia, qualia ſunt a parte rei, recitentur. 2. *formalis*, quæ conſiſtit in hoc, quod omnia mortalia, quæ poſt diligens examen occurrunt memoriæ, dicantur, licet inculpabiliter, & involuntarie aliqua prætereantur, vel ex rationabili cauſa teneantur, ita ut abſolutio ſit valida. Loquimur de confeſſione ſacramentali, quidquid ſit de aliis.

Suppono etiam circumſtantias alias eſſe *minuentes*, quæ reddunt peccatum minus grave, alias *aggravantes*, ſed *leviter*, alias *notabiliter aggravantes*, & alias *mutantes ſpeciem* peccati, ut furtum in loco ſacro, vel rei ſacræ, quod eſt ſacrilegium, & contra juſtitiam, & Religionem. Et ſic de aliis. De *leviter aggravantibus* non diſputatur: nam convenit apud omnes, quod licet omittantur, non impediunt integritatem confeſſionis, neque de *mutantibus ſpeciem* ullus dubitat, quin ſint aperiendæ, alioqui confeſſio non erit integra. Controverſia eſt de gravibus, quæ non mutant ſpeciem.

Certum eſt etiam, quod quæſtio procedit de mortalibus poſt baptiſmum commiſſis, & alias non confeſſis, nec remiſſis: nam quæ præceſſerunt baptiſmum, aut alias confeſſa, & remiſſa ſunt, non pertinent ad hoc ſacramentum, ſaltem ut materia ejus neceſſaria.

CONCLUSIO I.

COnfeſſio ſacramentalis debet eſſe formaliter integra de omnibus mortalibus quoad numerum, & ſingulas ſpecies. Eſt communis de fide.

Prob. 1. ex Scoto. (1) *Continet hoc præceptum, quid debet confiteri, quia peccatum mortale ....ſed quod peccatum mortale? Reſp. quod omne, de quo habetur memoria*,

(1) *d.* 17. *M.* 19.

ria, & præmiſſa inquiſitione diligenti ſecundum poſſibilitatem fragilitatis humanæ. Ecce integritatem formalem.

Prob. 2. ex Concil. Trid. (1) docente, *inſtitutam eſſe a Domino integram peccatorum confeſſionem*. Et aperte, *a pœnitentibus omnia peccata mortalia, quorum poſt diligentem ſui diſcuſſionem conſcientiam habent, in confeſſione recenſeri, etiamſi occultiſſima illa ſint .... Qui vero ſecus faciunt, & ſcienter aliqua reticent, nihil divinæ bonitati per ſacerdotem remittendum proponunt*. Et infra. *Si quis dixerit, in ſacramento pœnitentiæ ad remiſſionem peccatorum jure divino neceſſarium non eſſe omnia, & ſingula, quorum memoria cum diligenti præmeditatione habetur, & circumſtantias, quæ ſpeciem immutant ..... anath. ſit*. Idem colligitur ex Concil. Lateran. (2) & Florent. in decreto Eugen.

Prob. 3. ex Patribus. Nam inquit Cyprian. *Apud Sacerdotes Domini dolentes, & ſimpliciter confitentes exomologeſim conſcientiæ faciunt, animi ſui pondus exponunt, & ſalutarem medelam parvis licet, & modicis vulneribus exquirunt, ſcientes ſcriptum eſſe, Deus non irridetur*, ſc. non fallitur, ut illi taceantur peccata ulla. Et Author libri de vera, & fal. pœnit. *Pœnitens cautus ſit, ne verecundia ductus dividat apud ſe confeſſionem*, &c. Et Pacianus, *Prudentes ægri medicos non verentur etiam in occultis partibus corporis etiam peruſturos*, &c. Et Hieron. *Quod ignorat medicina non curat*, &c. ergo abſolutio non valet, ſi confeſſio non eſt integra. Et idem docent alii.

Prob. 4. quia præceptum confeſſionis infertur ex inſtitutione hujus ſacramenti, & verbis Chriſti: *Quorum remiſeritis*, &c. quatenus inſtituitur per modum judicii, ita ut Sacerdos debeat cognoſcere omnia, ut ſciat, quæ peccata remittenda ſunt, & quæ retinenda, & ut ſingula perpendat, & proportionatas imponat ſatisfactiones, & remedia. Denique unum peccatum non remittitur ſine aliis; ergo abſolute, & ex intentione Chriſti confeſſio ſacramentalis debet eſſe integra de omnibus mortalibus poſt baptiſmum commiſſis, nec alias confeſſis, nec remiſſis.

Objic. 1. ex inſtitutione Chriſti ſufficit, ut omnia peccata remittenda dicantur idoneis miniſtris; ſed hoc fieri

(1) *Seſſ.* 14. *c.* 5. (2) *can.* 7.

fieri poteſt per plures confeſſiones non integras pluribus miniſtris; ergo confeſſio non integra valet. Prob. ant. Quilibet ſacerdos habens illam poteſtatem poteſt remittere peccata ſibi confeſſa, nec aliud infertur ex verbis Chriſti, *Quorum remiſeritis*, &c. ergo &c.

Reſp. neg. utrumque ant. nam hæc poteſtas data eſt Sacerdoti, ut poſſit abſolvere peccatorem, & illum ſanctificare, & reconciliare Deo; quod facere nequit, quamdiu reſtat in eo aliquid mortale, alioqui eſſet juſtus, & reus, in gratia, & in peccato, amicus, & inimicus; & neuter Sacerdos poteſt remittere peccata, quæ non novit.

Inſt. Poſſet confiteri mortalia uni, & venialia alteri, & à ſingulis valeret abſolutio; ergo ita eſt de mortalibus per confeſſiones dimidiatas. Prob. conſ. Non eſt potior ratio de uno caſu, quam de alio; ergo &c.

Reſp. 1. neg. conſ & parit. quia 1. confeſſio de omnibus mortalibus eſſet ſubſtantialiter integra, habens totam ſuam materiam neceſſariam. 2. etiam haberet totam ſuam ſufficientem: nam venialia potuerunt taceri in prima.

Reſp. 2. Poſſe fieri ut neutra valeat, quia ſi hoc fiat per hypocriſim, peccabit mortaliter in utraque, aut ſaltem in 2. ſi prima fuit ſyncera. Sed quidquid ſit de hoc peccato, mihi certum eſt, quod ſi in prima ſyncere dicat omnia mortalia, tacens venialia, velut non neceſſaria, valebit abſolutio, & ſi in 2. ſyncere etiam dicat venialia ſine prava intentione fingendi ſe meliorem, & decipiendi 2. confeſſarium, hæc etiam valebit.

Objic. 2. Qui habet aliqua mortalia non reſervata, & alia reſervata, poteſt priora confiteri ſacerdoti inferiori, & deinde reſervata ſuperiori, maxime quando urget præceptum confeſſionis; ergo poteſt aliquando valere confeſſio non integra mortalium.

Reſp. probabilius, neg. ant. Nam, ut diximus alias, in hoc caſu deberet utraque dicere inferiori, qui eum indirecte, & ad cautelam abſolveret, ſi urgeret neceſſitas, cum obligatione adeundi ſuperiorem quam primum.

Inſt. Nullus tenetur eadem bis confiteri; ſed ſi reſponſio valeret, pœnitens ille deberet eadem bis confi-

teri ; ergo &c. Prob. maj. nam Chriſtus, nec Eccleſia tantum onus noluerunt imponere fidelibus, ut eadem bis confiteantur.

Reſp. diſt. maj. & ant. Nullus tenetur per ſe, & de lege ordinaria, con. per accidens, & in caſibus extraordinariis, neg. maj. & ant. Nam illud onus non tam venit a Chriſto, vel Eccleſia, quam ab ipſo pœnitente per ipſum ſuum peccatum, a quo debuit deterreri per reſervationem.

Inſt. 2. ſaltem dimidiaret confeſſionem apud ſuperiorem, cui ſufficeret dicere reſervata, quia eſſet abſolutus ab aliis ; ergo valet dimidiata.

Reſp. 1. neg. ant. utrumque : nam ſi ſuperior velit eum per ſe abſolvere, debebit omnia audire. Sed de his difficultatibus dicemus infra, ubi de caſibus reſervatis. Interim vide Brancatum, & Maſtrium.

Reſp. 2. neg. conſ. Nam in eo caſu utraque confeſſio eſſet integra, non materialiter, ſed formaliter.

Objic. 4. Integritas illa eſt impoſſibilis; ergo non obligat. Prob. ant. Nam plures non poſſunt recordari, vel diſtinguere omnia mortalia, ut ruſtici, & fœminæ ; ergo &c.

Reſp. diſt. ant. & conſ. Integritas materialis, tranſeat, formalis, neg. ant. & conſ. nam hæc integritas exigit tantum, ut dicantur omnia mortalia, quæ poſt exactum conſcientiæ examen occurrunt memoriæ, & qui non diſcernunt mortalia, debent omnia dicere, qualia occurrunt.

CONCLUSIO II.

AD *valorem hujus ſacramenti, & confeſſionis non eſt neceſſaria integritas materialis*. Ita communiter.

Prob. 1. ex Scoto. (1) *Confiteri debet omne peccatum mortale, de quo habetur memoria, præmiſſa inquiſitione diligenti ſecundum poſſibilitatem fragilitatis humanæ :* Sed ad hoc non requiritur integritas materialis : nam fragilis eſt memoria, & facile eſt aliqua oblivisci ; ergo &c.

Prob. 2. ex Concil. Trid. cit. *Dum omnia peccata, quæ memoriæ occurrunt, Chriſti fideles confiteri ſtudent,*

(1) *Ibid. M.* 19.

dent procul dubio omnia divinæ miſericordiæ ignoſcenda exponunt .... Conſtat enim nihil aliud in Eccleſia a pœnitentibus exigi, quam ut, poſtquam quiſque diligentius ſe excuſſit, & conſcientiæ ſuæ ſinus omnes, & latebras exploraverit, ea peccata confiteatur, quibus ſe Deum ſuum offendiſſe meminerit. Reliqua autem peccata, quæ diligenter cogitanti non occurrunt in univerſum, in eadem confeſſione incluſa eſſe intelliguntur; ergo Concilium, nec Eccleſia non exigunt integritatem materialem confeſſionis.

Prob. 3. Deus non præcipit impoſſibile; ſed moraliter impoſſibile eſt, ſaltem pluribus, qui raro, & ſemel tantum in anno confitentur, recordari omnium mortalium, quæ per totum annum fecerunt tam quoad ſpeciem, quam quoad numerum: item moraliter eſt impoſſibile; quin aliqua labantur ex memoria, aut prætereantur inadvertenter; ergo Deus noluit præcipere hanc integritatem, modo præteritio non ſit culpalis: nam in hoc integritas non eſſet formalis, ſicut nec materialis.

Confirm. Nam jugum Chriſti ſuave eſt, & ſecundum providentiæ ſuæ ſuavitatem, attenta fragilitate humana, noluit obligare hominem, non dico ad impoſſibile phyſicum, ſed nec ad multum difficile, quod dicimus impoſſibile moraliter, qualis eſt iſta integritas pro multis peccatoribus; ergo &c.

Requiritur ergo, & ſufficit in pœnitente ſyncera voluntas dicendi omnia peccata ſua nude, & aperte, qualia ipſe cognoſcere poteſt per diligentem ſui diſcuſſionem: & ſi poſt confeſſionem aliqua occurrunt omiſſa, debet ea quam primum confiteri, licet in præcedenti remiſſa fuerint.

Illam autem diligentiam ſic deſcribit Doctor, *ut quantã inquiſitionem poſſet aliquis apponere circa aliquid multum arduũ, quod ſibi multum eſſet cordi, tantam deberet apponere circa omnia peccata mortalia reducenda in memoriam, & illa reducta debet eidem confiteri, non dividendo confeſſionem*. Denique hæc diligentia ex prudentum judicio eſt taxanda.

Quæres, *An ad integram confeſſionem debeant dici peccata dubia*.

Reſp. ut ſupra, quod quæ ſunt dubia, debent dici ut dubia, niſi deponatur dubitatio: nam in dubiis tu-

tior pars eſt eligenda, & qui talia peccata omitteret, exponeret confeſſionem ſuam periculo nullitatis.

Quæres 2. *Qui dixit peccatum ſuum ut dubium, & poſtea reperit illud certum, debetne iterum dicere illud ut certum?*

Reſp. probabiliter non teneri, qui jam de illo confeſſus eſt, & abſolutus quoad omnem culpam, quam poteſt habere.

QUÆSTIO VII.

An ad integritatem confeſſionis debeant explicari circumſtantiæ pure aggravantes.

JAm diximus, quod inter circumſtantias aggravantes quædam mutant ſpeciem, ad quam pertinent peccata ex objecto ſuo: v. g. circumſtantia loci, in quo committitur furtum, facit, ut evaſerit ſacrilegium per adventum malitiæ contra religionem, cum ex genere ſuo, & ex objecto eſſet tantum contra juſtitiam. Aliæ ſunt pure aggravantes, quæ augent quidem malitiam peccati, ſed non extrahunt illud ex ſua ſpecie, ut furtum centum florenorum eſt gravius furto quinquaginta, aut 20. ſed utrumque eſt contra juſtitiam. De primis certum eſt, eas eſſe dicendas, quia dicendæ ſunt ſpecies æque, ac numerus peccatorum; ſed dubium eſt de pure aggravantibus, an neceſſario ſint explicandæ, maxime ſi notabiliter aggravent: ut furtum centum præ quinquaginta, an vero ſufficiat dicere, commiſi furtum mortale.

CONCLUSIO.

P*Robabilius eſt has circumſtantias non eſſe neceſſario explicandas, conſultius tamen, & tutum eſt, & utile eas explicare.* Quoad 1. p. eſt controverſia, non quoad 2.

Prob. ex Scoto. (1) *Saltem illas dico aggravantes eſſe neceſſario confitendas, quæ ſpeciali prohibitione prohibet accipi de loco ſancto; & ideo ſpeciale peccatum, ſc. ſacrilegii, per hanc circumſtantiam (loci) conſtituitur.... multæ autem ſunt circumſtantiæ, ex quibus pec-*

(1) *Ibid. N*, 20.

peccatum eſt aliquo modo gravius, quia ſi minor tentatio, & hoc vel ex parte objecti, vel ex parte peccantis, inde creſcit malitia, quia arguitur major voluntarietas de quibus (circumſtantiis) *non eſt ita certum, quod oporteat eas confiteri, tamen tutum, & utile eſt hoc fieri.* Vides Scotum in hoc quaſi problematicum, ſed reducit hoc ad ſecuritatem, & utilitatem, non ad neceſſitatem.

Prob. 2. Nihil debet dici neceſſarium ad valorem confeſſionis, & ſacramenti, quod non conſtet ex præcepto divino, vel Eccleſiaſtico; ſed hæc neceſſitas de his circumſtantiis non conſtat ex ullo tali præcepto; ergo non eſt aſſerenda. Mai. patet, quia hæc ſunt oneroſa, & non debent ampliari ſine fundamento. Prob. min. de Divino nullibi conſtat, de Eccleſiaſtico potius infertur contrarium ex Concil. Trident. Præcipit enim *eas circumſtantias explicandas, quæ ſpeciem peccati mutant, ſine quibus peccata ipſa neque a pœnitentibus integre exponuntur, nec judicibus innoteſcunt*; ergo nihil præcipit de non mutantibus ſpeciem, ſed potius eas relinquit arbitrio pœnitentium: neque enim hanc partem tacuiſſet, ſi putaſſet neceſſariam.

Confir. Nam Concilium intendit ſolum, ut omnia, & ſingula dicantur ſecundum ſpeciem, & numerum, non autem *in genere dumtaxat*: ſed utrumque fit abſque circumſtantiis pure aggravantibus, quia iſtæ non mutant ſpeciem, nec impediunt numerum; ergo &c.

Prob. 2. p. Nam ſic confeſſio eſt magis clara, & nuda, & fidelis, & integra, & ſedat omnes ſcrupulos conſcientiæ timoratæ, maxime pro ſimplicioribus, & indoctis, & juvat ſacerdotem ad ſatisfactiones, & remedia magis proportionata morbis animarum applicanda; ergo &c.

Objic. 1. ex cap. *Conſideret* dicitur, quod debet conſiderari locus, tempus, perſeverantia, tentatio, executio, modus, & aliæ multæ circumſtantiæ minutiores, quæ non mutant ſpeciem, ergo a fortiori debent dici notabiliter aggravantes. 2. Concil. Uvormatienſe ſtatuit, pœnitentiam ſingulis imponendam ſecundum peccatorum varietatem. 3. Innocent. XI. damnat hanc propoſitionem: *Non eſt illicitum in ſacramentis conferendis ſequi opinionem probabilem relicta tutiori:* & iſtam: *Non tenemur confeſſario interrogan-*

roganti, fateri peccati alicujus conſuetudinem; ſed hæc non eſſent vera, ſi poſſent taceri circumſtantiæ aggravantes; ergo &c. Prob. min. 1. quia plures circumſtantiæ, quas enumerat ille Canon, ſunt pure aggravantes. 2. non poſſet imponi pœnitentia proportionata ſecundum diverſas gravitates. 3. opinio de neceſſitate dicendi has circumſtantias eſt tutior. Et 4. conſuetudo peccati non eſt niſi circumſtantia aggravans; ergo &c.

Reſp. neg. 1. conſ. & min. 1. quia ſi caput illud faceret legem, non ſolum notabiles, ſed etiam minutiores eſſent dicendæ, ut ex verbis, & gloſſa conſtabit legenti. 2. Idem eſt de can. Vvormatienſi. Nam minutiſſimę circumſtantię faciunt aliquam diverſitatem. Item dico Concil. loqui de diverſitate ſpecifica. 3. noſtra opinio non ſolum eſt probabilis, ſed probabilior, & tuta, ſundata in doctrina Concilii Trid. quod diminute docuiſſet conditiones neceſſarias ad valorem hujus ſacramenti, quod una voce potuiſſet exprimere: & 4. illa cenſura 2. propoſitionis ſalvatur independenter ab hac controverſia. Nam conſuetudo explicanda eſt non propter aggravationem peccati præciſe, & per ſe (imo fieri poteſt, ut aliquando inde allevietur) ſed quia ex conſuetudine, & frequentia peccandi fit difficilior deteſtatio peccati, & propoſitum incertius non peccandi, quod tamdiu, & tam ſæpe violatum eſt: ideoque incertior eſt diſpoſitio pœnitentis, & diverſa remedia ſunt applicanda, nec tam cito, nec facile danda eſt abſolutio.

Inſt. Conc. Trid. hanc integritatem requirit, *quæ ſufficiat Sacerdoti ad æquitatem ſervandam in pœnis injungendis*: Sed hæc æquitas ſervari non poteſt, niſi aggravantes dicantur, ex quibus creſcit gravitas peccati; ergo &c. Prob. min. Nam graviores pœnæ debentur gravioribus peccatis.

Reſp. diſt min. Aggravantes extra ſpecies, con. intra eandem ſpeciem, neg. min. certe ſi ſecundum gravitatem mathematicam, & exactam æqualitatem taxarentur pœnæ, non ſolum notabiles, ſed etiam leviores circumſtantiæ eſſent dicendæ, imo & allevian-tes; quod adverſarii non admittent.

Objic. 2. Poteſt peccatum eſſe ita intenſum, vel durans, ut æquivaleat pluribus in eadem ſpecie; ergo illæ

illæ circumſtantiæ intenſionis, aut durationis, & malitiæ majoris erunt dicendæ; ſed illæ non ſunt niſi aggravantes; ergo aggravantes ſunt confitendæ. Prob. ant. Odium proximi ut quatuor æquivalet duobus odiis ut duo, & odium hebdomadæ unius æquivalet ſeptem diurnis; ergo &c.

Reſp. diſt. ant. æquivalet phyſice, aut mathematice, con. moraliter, neg. ant. Nam in foro pœnitentiali æquivalentia illa non ſic attenditur præciſe in ordine ad plurificanda peccata ſpecifice, aut numerice, ſaltem præciſe, & per ſe, bene vero per accidens, v. g. ſi homo ille durante hebdomada iteraret actus odii poſt diverſas advertentias, & interruptiones per ſingulos illos actus, & conſenſus toties peccaret. Per ſe autem attenditur ſola diverſitas objectorum, vel actuum.

Inſt. Furtum centum ſcutorum æquivalet centum furtis unius ſcuti; & non ſufficit dicere furatus ſum ſummam notabilem. Idem eſt de volente occidere centum homines; non ſufficeret dicere, volui committere homicidium; ſed illæ circumſtantiæ ſunt pure aggravantes; ergo &c.

Reſp. neg. min. Nam vel uno actu voluit furtum illud, & tunc eſt unum peccatum unius ſpeciei, & ſic de iſto dici poteſt ſufficere, ſi dicat, furatus ſum grandem ſummam. Non ita eſt de volitione homicidii centum hominum. Nam hic tot ſunt homicidia in voluntate, quot homines: quia vix una volitione, & uno actu hæc fieri poſſunt. Sic de concupiſcenti decem fœminas, ſcil. numerus explicandus eſt, ob eandem rationem.

Reſp. 2. cum Poncio, neg. maj. Nam ſi uno ſimplici actu voluerit occidere tot homines, concupierit tot fœminas, unicum habet peccatum, & ſufficiet dicere, occidi plures homines, vel concupivi plures fœminas, & furatus ſum plurima ſcuta, niſi aliunde major, aut minor quantitas redderet peccatum reſervatum diverſis ſuperioribus, ut eſt apud nos, & in regulis noſtris.

Objic. 4. Niſi confitendæ ſint circumſtantiæ aggravantes, non poterunt reſervari graviora præ levioribus, v. g. gravis percuſſio, aut furtum tantæ ſummę tali ſuperiori; ſed conſ. eſt falſum, & contra praxim Eccleſiæ; ergo &c. Prob. maj. Nam gravis, & levis percuſſio clerici, furtum unius, & centum ſcu-

torum ſunt in eadem ſpecie percuſſionis, & furti, & tamen illa reſervantur diverſis ſuperioribus; ſed hoc fieri non poſſet, niſi circumſtantiæ numeri, & gravitatis eſſent neceſſario dicendæ; ergo fruſtra eſſet reſervatio. Min. etiam patet: nam apud nos furtum decem ſcutorum reſervatur cuſtodi, & ſupra decem Provinciali, & ſupra 30. Generali, levis percuſſio non reſervatur, ſed gravis, &c.

Reſp. neg. maj. Nam gravitas materiæ dat locum reſervationi, quæ per accidens mutat ſpeciem & facit differre furtum 30. ſcutorum a furto unius, & ſic debet quantitas illa accuſari: idem eſt de percuſſione, & ſimilibus.

Inſt. Eccleſia non reſervat unum peccatum præ alio ejuſdem ſpeciei, niſi adſit obligatio confitendi circumſtantiam, quæ facit reſervationem; ergo &c.

Reſp. neg. ant. Nam Eccleſia prohibet ſæpe ſub reſervatione, & cenſuris res de ſe indifferentes, ut nutrire comam, ludere foliis, cauponari, &c. & hæc ſicut poſſent non prohiberi, ſaltem graviter, ita propter prohibitionem, & reſervationem fiunt peccata alterius ſpeciei, & confitenda.

Obiic. 5. Actus externus non mutat ſpeciem interni, ſed eſt tantum circumſtantia aggravans, & ſic poſſet non declarari in confeſſione, & ſufficeret dicere *volui occidere hominem*, aut fornicari; ſed conſ. eſt falſum, & abſurdum; ergo & quod non debeant dici circumſtantiæ aggravantes. Prob. maj. Nam tota malitia actus humani eſt in actu interno voluntatis; ergo &c.

Reſp. neg. maj. Nam, ut diximus tr. de act. hum. actus externus addit malitiam diſtinctam interno & ideo hæc circumſtantia eſt exprimenda.

Igitur ſpeculative loquendo non eſt neceſſarium ad valorem confeſſionis ſacramentalis dicere circumſtantias peccati pure aggravantes intra eadem ſpeciem; ſed in praxi tutius, & conſultius eſt illas aperire, quia ſic integrior, & clarior, & perfectior eſt confeſſio, & ſedantur omnes ſcrupuli, & anxietates conſcientiæ.

2. Et a fortiori aperiendæ ſunt illæ, quæ vel mutant ſpeciem peccatorum, vel addunt diſtinctam malitiam in eadem ſpecie, ut dicebamus de actu externo.

QUÆ

QUÆSTIO VIII.

De circumſtantiis, quæ poſſunt diverſificare, & multiplicare peccata, & aperiendæ ſunt in confeſſione, ut ſit integra.

TAles circumſtantiæ communiter dicuntur ſeptem, & hoc verſu continentur.

Quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando.

Porro non dubitatur, quin illæ aperiendæ ſint, quoties ſpecificant, vel multiplicant peccata, quia, ut valeat confeſſio ſacramentalis, debent narrari omnia peccata mortalia quoad ſpeciem, & numerum: ſed breviter explicandæ ſunt pro tyronibus, ne quid ſcitu neceſſarium omittamus.

1. Circumſtantia *Quis* deſignat conditionem perſonæ agentis, & patientis, quia ex utroque creſcit, aut minuitur, aut mutatur ſpecies peccati, ſed præcipue ex perſona agentis: nam patiens reduci poteſt ad circumſtantiam quid.

Quoties ergo peculiari lege aliquod peccatum prohibetur uni perſonæ, tunc debet dici, qualis ſit pœnitens, v. g. an Sacerdos, vel profeſſus religioſus, ſi peccavit contra caſtitatem; quia hæ, & ſimiles qualitates diverſificant, aut multiplicant peccata. Si enim ſit uxoratus, erit adulterium, ſi prælatus, addit malitiam ſcandali, ſi profeſſus, vel ſacerdos, aut in ſacris, aut voto ligatus, erit ſacrilegium, &c.

2. *Quid* reſpicit actum, ſeu opus peccati, non quidem in ſe, ſed in qualitate aliqua entitati ejus ſuperaddita, vel in quantitate objecti, aut materiæ, circa quam peccatur, v. g. ſi furatus es rem ſacram, vel in notabili quantitate, quæ reddat peccatum mortale, aut reſervatum, vel cum cenſura, &c.

3. *Ubi* deſignat locum, in quo peccatur, & aliquando non eſt circumſtantia, ſed ratio conſtitutiva peccati, ut cum opus non eſt prohibitum, niſi ratione loci, ut copula conjugalis in Eccleſia, quia hæc non habet malitiam, niſi ratione loci. Quando vero actio eſt aliunde mala in ſe, ut homicidium, vel fornicatio, locus eſt circumſtantia, ex qua augetur, aut mutatur ſpe-

ſpecies peccati, ut ſi fiat in Eccleſia, evadit ſacrilegium: & ideo declaranda eſt in confeſſione.

4. *Quibus auxiliis* ſignificat inſtrumenta, ſeu media, quibus utimur ad peccandum, ut ferrum, vel ſclopetum, aut venenum in homicidio, & hæc non ſunt neceſſario explicanda, niſi ſint ſpecialiter prohibita, vel mutent ſpeciem peccati, ut ſi quis utatur re ſacra, vel ſocios, & adjutores criminis inducat, vel ſeducat, in hoc eſſet novum peccatum, vel ſi utatur ope dæmonis per invocationem, aut pactum tacitum, vel expreſſum, &c.

5. *Cur*, ſeu propter quid, hæc eſt circumſtantia finis, propter quem operatur peccator: nam ſi finis extrinſecus eſt malus, addit peccato novam, & diſtinctam malitiam, quæ ſi gravis eſt, ac mortalis, neceſſario explicanda eſt in confeſſione; imo & inficit, malamque reddit actionem, quæ de ſe, & ex objecto eſſet bona. Exemplum prioris eſt, ſi quis furetur, ut fornicetur; poſterioris vero, ſi det eleemoſynam pauperi fœminæ, ut eam ſeducat. Quod ſi malitia finis eſt ejuſdem ſpeciei cum ipſo actu peccati, non videtur neceſſario explicanda, quia non facit niſi unum peccatum moraliter.

6 *Quomodo* ſignificat modum, quo peccatur, ut ſi fœmina corrumpatur violenter, aut fraudulenter, minis, aut promiſſis; ſi ex contemptu præcepti, vel ſuperioris omittatur actus debitus, aut præceptum violetur, ſi ſcienter, & ex determinata malitia, vel inadvertenter, aut ex ignorantia craſſa.

7 *Quando* ſignificat tempus, aut durationem peccati; & hoc dicendum eſt, ſi addit malitiam gravem & diſtinctam actui, ſi quis ſe inebriavit in die jejunii, ſi celebravit hora indebita, ſi fecit opus ſervile in die feſto, &c. Nam, ut dicit Concilium Colon. *Bis peccat, qui agit rixas per diem Dominicum pugnis, ſcortis, & aliis obſcœnis.* Et Auguſt. *Melius faceret Judæus in agro ſuo aliquid in ſabbato, quam in theatro deſidioſus exiſteret, & fœminæ Judæorum melius lanam facerent, quam in neomeniis impudice ſaltarent*, ſcilicet circumſtantia diei feſti addit malitiam operibus malis, & ſic aperienda eſt in confeſſione.

Hæc autem tetigiſſe ſufficiat: nec enim hic caſus omnes

omnes decidere poſſumus, ſervata brevitate moderata, quam profitemur.

QUÆSTIO IX.

An, & quomodo licite, & valide poſſit dimidiari confeſſio, & eſſe non integra.

PLures excogitantur caſus, in quibus impoſſibilis eſt moraliter integritas materialis confeſſionis: nam de formali jam diximus eam abſolute neceſſariam eſſe. 1. ſi peccator poſtquam cœpit confiteri obmuteſcat, aut in apoplexiam incidat, nec poſſit perficere confeſſionem, vel ſi obmuteſcens non poſſit nutibus exprimere niſi aliquot peccata, & non alia. 2. an poſſit abſolvi, qui morbo correptus nullum peccatum, nequidem in genere, poteſt ſignificare, det tamen ſigna aliqua doloris coram Sacerdote in ordine ad confeſſionem. 3. an qui abſente Sacerdote petiit confeſſionem cum ſignis pœnitentiæ, ſed ante adventum ejus amittit uſum vocis, & ſenſuum. 4. an ſi non poſſit dicere ſpeciem peccati ſui ſine manifeſtatione complicis, ex quo timeatur ejus infamia, vel aliud damnum, poſſit tacere circumſtantiam ſpecificantem illud peccatum, ex qua proveniret ejus cognitio, &c. Hæc autem dubia hic breviter reſolvemus.

CONCLUSIO I.

ABſolvi debet moribundus, qui non niſi generaliſſimo modo confiteri poteſt, ſed dat aliqua ſigna pœnitentiæ, ex quibus colligi poteſt eum velle confiteri

Eſt communior.

Prob. 1. ex Rituali Romano, ubi dicitur, quod *ſi inter confitendum, vel etiam antequam incipiat confiteri, vox, & loquela ægro deficiat, nutibus, & ſignis conetur Sacerdos quoad fieri poterit peccata pœnitentis cognoſcere, quibus utcumque vel in genere, vel in ſpecie cognitis, vel etiam ſi confitendi deſiderium vel per ſe, vel per alios oſtenderit, abſolvendus eſt.* Habes hic præcipuos ex dictis caſibus. Hujus autem Ritualis auc-

ctoritas patet ex Bulla Pauli V. illi præfixa. Adde Canones citandos in ſequenti: nam a fortiori valent in hoc caſu, in quo hæc ſigna fiunt coram Sacerdote.

Prob 2. ratione, quia in his caſibus non eſt probabile Deum voluiſſe fideles moribundos, qui ſine culpa ſua ſic præveniuntur, privari beneficio tanti ſacramenti, & eis præcludi viam ſalutis; ſed præſumendum eſt eum noluiſſe illos obligari tam ſtricte ad integritatem confeſſionis, ut cum illis ſignis non poſſit valere abſolutio ſacramentalis; ergo hæc eis non eſt deneganda.

Objic. 1. Sacramentum non valet ſine ſua materia; ſed confeſſio eſt materia proxima huius ſacramenti, & hæc deeſſet in hoc caſu; ergo non valeret ſacramentum. Prob. min. Confeſſio eſſentialiter eſt omnium peccatorum in ſpecie, & numero integra declaratio; ſed hic deeſſet illa declaratio; ergo & materia proxima ſacramenti.

Reſp. neg. 1. min. quoad 2.p. & diſt. 2 maj. Declaratio diſtincta, & integra formaliter, quantum fieri poteſt, con. maj. & neg. min. abſolute ſimpliciter, & materialiter, & ſi adeſt aliqua impoſſibilitas, neg. maj. & conſ. nam in caſibus concluſionis ſufficit confeſſio generalis, qua homo quantum poteſt confiteatur ſe peccatorem.

Objic. 2. Abſolutio ſacramentalis debet terminari directe ad aliquid remittendum; ſed in tali confeſſione nihil apparet remittendum; ergo illa abſolutio non erit ſacramentalis. Prob. min. Si abſolutio illa remitteret peccata illius hominis, hæc non eſſent amplius confitenda; ſed ſunt adhuc confitenda, ſi convaleſcat; ergo &c. Prob. maj. nam peccata remiſſa non ſunt de materia neceſſaria confeſſionis, ergo &c.

Reſp. diſt. 1. min. Nihil apparet explicite remittendum, conc. indirecte, & implicite, neg. min. apparet enim, quod homo ille habeat peccata, quorum petit remiſſionem, & quæ remittuntur directe in genere, qualiter apparent, & indirecte, qualia ſunt a parte rei; & diſt. 2. maj. ſi eſſent remiſſa, & explicite confeſſa, conc. ſi remiſſa implicite cum obligatione ea explicite ſubjiciendi clavibus Eccleſiæ, cum potuerit, neg. maj. nam remanet illi homini, ſi convaluerit, obliga-

ligatio peccata eadem, licet remiſſa quoad culpam, diſtinctè confitendi, quia hoc requiritur ex inſtitutione hujus ſacramenti, quantum eſt poſſibile.

Objic. 3. ex Concil. Trid. Ad hoc ſacramentum neceſſaria eſt diſtincta peccatorum confeſſio in ſpecie, & numero, ut de ſingulis Sacerdos poſſit ſententiam ferre ex cognitione cauſæ; ſed hic nulla talis adeſt confeſſio; ergo nec validum eſt ſacramentum.

Reſp. diſt. maj. Neceſſaria eſt regulariter, & quoad fieri poteſt, conc. abſolute, & ſimpliciter, neg. maj. & conſ. nam hic adeſt confeſſio poſſibilis, & non aliam exigit Chriſtus, quam poſſibilem.

Objic. 4. Ille homo haberet contritionem, vel non; ſed neutrum ſalvat concluſionem; ergo &c. Prob. min. ſi haberet, illa ſufficeret ſine ſacramento; ſi non haberet, abſolutio non prodeſſet: nam in extremis neceſſaria eſt contritio ex charitate.

Reſpond. neg. min. & 2. prob. nam ſufficeret attritio cum ſacramento, ut dictum eſt, & maxime in illo caſu.

CONCLUSIO II.

Deberet abſolvi moribundus, qui coram Sacerdote nullum poſſet dare ſignum confeſſionis, aut pœnitentiæ, modo ante caſum, & impotentiam petierit confeſſarium, & dederit ſigna pœnitentiæ coram teſtibus. Eſt etiam communior.

Prob. 1. ex Rituali cit. in quo præcipitur dari abſolutio morienti, *ſi deſiderium confitendi ſive per ſe, ſive per alios oſtenderit.* Item ex cap. *Is, qui;* ubi S. Leo (1) dixit, quod *is, qui pœnitentiam in infirmitate petit, ſi caſu, dum ad eum Sacerdos invitatus venit, oppreſſus infirmitate obmutuerit, vel in phreneſim verſus fuerit, dent teſtimonium, qui eum audierunt, & accipiat pœnitentiam.* Idem decernitur in Concil. Carthagin. IV. & in Arauſic. I. *ſubito obmuteſcens baptizari, aut pœnitentiam accipere poteſt, ſi voluntatis præteritæ teſtimonium aliorum verbis habeat Sacerdos, aut præſentis in ſuo nutu.*

Prob. 2. Ad abſolutionem valide recipiendam ſufficit aliqua confeſſio, qualis eſt poſſibilis, cum dolore debito de peccatis; ſed in caſu concluſionis adeſt utrum-

(1) *Epiſt.* 91.

trumque: nam qui petiit confeſſarium ante caſum apoplexiæ v. g. cum ſignis pœnitentiæ habuit utrumque, confeſſus eſt ſe peccaſſe, & voluit dicere peccata, & dolebat de peccatis, & jam illa voluntas confitendi, ille dolor cenſetur durare moraliter, quia non ſunt retractata: voluntas enim cenſetur durare, niſi probetur mutata, ut docent jura; ergo &c.

Objic. 1. ut ſupra. Deeſt ibi confeſſio peccatorum; ergo & materia ſacramenti.

Reſp. ſimiliter diſt. ant. deeſt confeſſio explicita ſingulorum in ſpecie, & numero, con. implicita, & generalis, qualis eſt poſſibilis, neg. ant. nam hæc ibi adeſt.

Inſt. Materia ſacramenti debet eſſe præſens miniſtro; ſed in hoc caſu materia, ſeu confeſſio non eſt præſens miniſtro, quando advenit; ergo non poteſt valide abſolvere ſacramentaliter.

Reſpon. diſt. maj. Præſens moraliter, & aliquo modo, conc. præſens phyſice, ſi hæc præſentia non eſt poſſibilis, neg. maj. & min. Nam confeſsio eſt pręſens moraliter, & ſit ſenſibilis Sacerdoti per adſtantes, & teſtes dignos fide, quod in tali caſu ſufficit ex inſtitutione divina, quæ non vult animas ullas perire, quantum eſt ex ſe, ſed vult omnes ſalvare.

Objic. 2. ex Decreto Clem. VIII. non licet confiteri per litteras, vel nuntios; ſed illa confeſsio iſtius eſt minus realis, quam per litteras, vel nuntios; ergo minus valet.

Reſp. neg. min. nam in illa abſolvitur abſens, in iſta vero præſens: Clemens autem prohibet abſolvi per litteras, & abſentes, ut patet ex verbis Decreti.

Reſp. 2. neg. maj. Nam Papa ipſe declaravit Armacano, *non fuiſſe ſibi propoſitum damnare, aut probibere, quod abſolutio impendatur incidenti in eo caſu*, ut teſtantur inſignes Theologi apud Coninch, Maſtrium, & Erinx; imo & Averſa dicit, quod Sacra Congregatio Inquiſitorum generalium 2. Decembris 1621. declaravit in tali caſu obſervandum eſſe Rituale Romanum, nec id repugnare Decreto Clementis. Denique Decretum Clementis faceret, ut abſolutio eſſet illicita, non invalida. Hoc magis patebit ex ſequenti.

Quæres, *An teſtificatio debeat fieri in præſentia infirmi, an ſufficiat, quod illa ſigna nuntientur Sacerdoti.*

Reſp.

Reſp. iſtud ſufficere: nam Ritualia, nec Canones illi non exigunt, ut teſtificatio fiat coram infirmo, qui non poteſt aſſentiri, nec diſſentiri.

Dices. In cap. *Is, qui*, requiruntur teſtimonia adſtantium; ſed nuntii non ſunt adſtantes; ergo non ſufficiunt.

Reſp. diſt. maj. Adſtantium, quando fiunt, aut facta ſunt ſigna, conc. quando advenit Sacerdos, neg. maj. & conſeq. nam ad teſtificandum ſufficit, quod fuerint præſentes, quando infirmus petiit confeſſarium cum ſignis pœnitentiæ.

CONCLUSIO III.

Probabile eſt abſolvi poſſe infirmum, qui nec ſignis, nec verbis petiit confeſſionem, nec ſenſibiliter oſtendit dolorem de peccatis, ſed vixit catholice, oſtendens affectum erga iſtud, & alia ſacramenta, & hoc ſaltem ſub conditione. Ita multi inſignes Theologi apud P. Erinx cit. & Paſqualigum de privilegiis morientium.

Prob. 2. ex Sacerdotali Rom. in quo ex S. Antonino legitur. *Infirmus, qui amiſit loquelam, vel uſum rationis, ſi bene vivebat, quamvis non petierit ſacramenta, debet præſupponi contritus, & Sacerdos faciat abſolutionem ab omni ſententia, & peccato*. Et Auguſtinus docet baptiſmum debere dari Catechumeno, qui vivebat in adulterio, quique morbo repentino correptus, non poterat petere baptiſmum, nec oſtendere pœnitentiam. *Quæ autem baptiſmatis, eadem reconciliationis eſt cauſa, ſi forte pœnitentes finiendæ vitæ periculum præoccupaverit: nec enim ipſos ex hac vita ſine arrha ſuæ pacis exire velle debet mater Eccleſia*. Audi rationem Auguſt. *Non ſolum incredibile eſt, nec in fine vitæ baptizari velle catechumenum* (idem eſt de velle confiteri, & abſolvi catholicum) *verum, etiamſi voluntas ejus incerta eſt, multo ſatius eſt nolenti dare, quam volenti negare, ubi velit, an nolit, ſic non apparet, ut tamen credibilius ſit eum, ſi poſſet, velle ſe potius eſſe dicturum ea ſacramenta percipere, ſine quibus jam credidit non ſe oportere de corpore exire*. Tum concludit idem dicendum de pœnitentia, quod de baptiſmo; ergo ex his Patribus ſatis præſumitur de homine iſto, quod velit hoc ſacramentum cum debita diſpoſitione.

tione ad hoc, ut illi debeat dari, licet nullis ſignis externis id oſtenderit.

Prob. 2. ex præcedentibus. Confeſſio, & dolor de peccatis ſufficienter ſupponuntur per aliquot ſigna data coram teſtibus abſente Sacerdote; ſed vita catholice tranſacta, & pius affectus erga Sacramenta ſunt ſigna ſatis manifeſta deſiderii confeſſionis, & doloris de peccato; ergo eſt ſufficiens motivum Sacerdoti illum abſolvendi, ſaltem ſub conditione: nam vita illa eſt tacita, perpetua, & ſufficiens petitio confeſſionis, & profeſſio pœnitentiæ.

Confir. Hæc ſufficiunt, ut illi detur extrema unctio in tali caſu; ergo a fortiori non debet ei denegari abſolutio, quæ eſt longe magis neceſſaria.

Prob. 3. ubi probabile eſt adeſſe ſufficientem materiam abſolutionis, hæc probabiliter poteſt, aut debet concedi; ſed in caſu noſtro probabile eſt hanc materiam adeſſe; ergo & abſolutio debet concedi. Prob. min. Non eſt impoſſibile, ut fidelis, & pius catholicus habeat internum dolorem de peccatis, & deſiderium ea confitendi. Hæc probabilitas fundatur in auxiliis gratiæ, quæ nulli deeſt in tali neceſſitate, & hæc innoteſcunt Sacerdoti ex actibus vitæ chriſtianę, & forte eo tendunt motus oculorum, ſuſpiria, aut reſpirationes, & alii motus corporis, quæ ſunt ſigna quidem æquivoca, ſed pie credi poſſunt eſſe tam ſigna pęnitentiæ, quam motus naturæ patientis; ergo &c.

Confirmat Paſqualigus cit. ex Marchatio, qui hoc de ſeipſo teſtatur in pari caſu, & ex propria experientia inductus fuit ad hanc opinionem tenendam, & ad ſuadendam ejus praxim; & idem narrat de alio Sacerdote, cui hoc idem contigerat; ergo &c.

Objic. 1. Signa, quibus movetur Sacerdos ad abſolvendum, debent dirigi ab infirmo in hunc finem, ut ſigna petitionis, & doloris; ſed nihil tale adeſt in iſto; ergo nec debet abſolvi. Prob. min. Nam in toto curſu vitæ non cogitavit dę hoc caſu; ergo non potuit dirigere motus illos ut ſigna hujus deſiderii, nec in hunc finem.

Reſp. neg. min. & diſt. ant. Non cogitavit explicite, vel expreſſe, conc. implicite, & virtualiter, neg. antec. Nam ad hoc ſufficit, ut vivens catholice voluerit ità mori, & ſalvari. Imo & multi explicite a Deo petunt,

ne

ne permittat eos mori ſine ſacramentis.

Objic. 2. Rituale Romanum prohibet eos abſolvi, qui nulla dant ſigna doloris de peccatis; ſed iſte nulla dedit, ut ſupponitur; ergo &c.

Reſp.diſt.maj. Qui nulla dant, cum poſſunt, & nolunt dare ex irreligione, vel obſtinatione, conc. ex impotentia, neg. maj. nam de iſtis non loquitur Rituale, ut patet.

Inſt. Id exigit de infirmis omnibus; ergo & de iſtis; quia de omnibus eadem eſt ratio. Prob.ant. dicit, quod ſi hæc ſigna non dentur præſente Sacerdote, ſaltem de illis teſtentur adſtantes; ergo &c.

Reſp. diſt. ant. De infirmis, qui poſſunt, aut potuerunt, conc. de iſtis, qui non poſſunt, nec potuerunt, neg. 1 ant. & 2. conſ. Non enim loquitur de caſu noſtro. Imo ſi Rituale vult ſufficere aliqua ſigna abſente Sacerdote, cur non ſufficient tot ſigna pietatis data coram ipſo, & omnibus per totam vitam?

Objic. 3. Non debent facile exponi ſacramenta; ſed in hoc caſu exponeretur ſacramentum abſolutionis; ergo non debet dari. Prob.min. Sine ſignis certis, & non æquivocis neſcitur diſpoſitio ſufficiens morientis; ergo &c.

Reſp. neg. min. 1. quia non exponitur, ſi detur ſub conditione. 2. neg. ant. nam anteacta vita in exercitio pietatis, & frequentatione ſacramentorum ſunt ſigna ſufficientia præſentis diſpoſitionis.

Objic. 4. Non debet introduci nova praxis in uſu ſacramentorum; ſed hæc opinio inducit novam praxim, & contrariam antiquæ in uſu ſacramenti hujus; ergo &c.

Reſp.neg.min. nam contrarium patet ex Sacerdotali Romano, ex SS. Auguſtino, & Antonino, nec Eccleſia habet uſum contrarium, niſi ad ſummum negative, quod non ſufficit ad inferendam prohibitionem, aut nullitatem talis abſolutionis.

Objic. 5. Concilia requiruntur confeſſionem ſenſibilem, ut valeat abſolutio: nam ex Trident. (1) & Carthagin. & Arauſic. & Leo I. ſupra cit. requiruntur ſigna confeſſionis, & doloris; ergo &c.

Reſp. diſt. ant. & prob. Requiruntur ordinarie, & quando poſſunt adeſſe, conc. per accidens, & in caſibus

(1) *ſeſſ.* 14. *c.* 9.

bus extraordinariis, & impoſſibilitatis, & quidem ſigna univoca, explicita, ſeu ſpecifica, negant & rationem ejus: nec enim de his caſibus raris loquuntur Concilia, ſed de ſacramentis ſecundum ſe, & regulariter: hic autem adſunt ſigna generalia quædam, ex quibus probabiliter infertur diſpoſitio interna ſufficiens, ut diximus.

Dixi 1. *probabiliter:* non enim nego, quin contrarium ſit valde probabile, ſed paulo durius eſt, noſtra autem opinio eſt magis pia, & mavult exponi ſacramentum, quam ſalutem animæ fidelis, & hoc magis conforme videtur divinæ pietati.

Dixi 2. *ſaltem ſub conditione*: nam cum hac cautela non exponitur ſacramentum, nec æterna ſalus animæ fidelis.

CONCLUSIO IV.

UT *valeat confeſſio, non debet taceri circumſtantia ſpecificans, vel peccatum præciſe, ne confeſſarius cognoſcat complicem, niſi ex tali cognitione imminere timeatur probabiliter grave malum confitenti, vel complici per imprudentiam, vel malitiam confeſſarii.* Eſt communior.

Pro intelligentia concluſionis ſuppono caſum, in quo urgeat neceſſitas confitendi, nec adſit niſi confeſſarius, cui non poſſit dici circumſtantia ſpecificativa peccati, aut peccatum ipſum, quod cum alio commiſit, quin confeſſarius cognoſcat complicem: ex tali autem cognitione vel complex ipſe diffamabitur quidem apud confeſſarium, ſed nihil aliud inde timetur, v. g. ſi pœnitens non habens niſi matrem, aut unam ſororem, dicat, commiſi inceſtum in primo gradu, confeſſarius ſtatim ſciet matrem ejus, aut ſororem peccaſſe, inde illam contemnet in corde ſuo: ſi nihil aliud timeatur, non licebit tacere circumſtantiam illam inceſtus, & 1. gradus: ſed ſi ex illa cognitione immineat pœnitenti, aut complici diffamatio, vel mors ex parte mariti, aut aliud grave malum, nec poſſit differri confeſſio, vel non adſit alius Sacerdos, putant graviſſimi, & plurimi Theologi tunc poſſe taceri peccatum, aut circumſtantiam illam, & tamen valere illam confeſſionem, ſed cum obligatione confiten-

fitendi apud alium ſuo tempore. Hoc poſito

Prob. 1. ex Scoto docente, (1) quod *ſub ſigillo cadit non tantum peccatum confitentis, & circumſtantię peccati, ſed etiam perſona ſecunda, cum qua peccatur, quia etiam confitens vult ſalvare famam perſonæ, cum qua peccavit*; ergo ſupponit complicis qualitatem, & circumſtantiam non debere taceri, quando aliter non poteſt ſpecificari peccatum.

Prob. 2. quia integritas confeſsionis eſt de jure divino, niſi aliquod gravius malum excuſet: ſed hic nihil excuſat; ergo &c. Prob. min. Si quid excuſaret, eſſet præceptum charitatis de non infamando proximum: ſed hoc non urget in tali caſu; ergo &c. Prob. min. Non magis urget charitas de non infamando proximum in hoc tribunali ſecreto, quam ſeipſum: non enim tenemur magis diligere proximum, quam nos ipſos; ſed hæc cura famæ propriæ non tollit obligationem confitendi proprium peccatum, quantumvis atrox; ergo nec cura famæ proximi, quando id exigit eſſentia confeſsionis.

Confir. quia ſicut ex hac confeſsione non infamatur pœnitens, quia eſt ſecreta, & de inviolabili ſecreto, ita ut confeſſarius non poſsit loqui, nec ad extra uti hac cognitione, ita nec complex infamatur ob eandem rationem; ergo talis confeſsio non eſt diffamatio complicis. Eadem enim eſt obligatio ſecreti pro complice, & pro pœnitente.

Confir. 2. Manifeſtare occultum proximi peccatum præciſe, & per ſe non eſt malum, ſi fiat ex rationabili cauſa, & ſine intentione diffamandi; ſed ita eſt in hoc caſu; ergo &c. Prob. maj. nam ſi eſſet intrinſece malum, nunquam poſſet communicari peccatum occultum proximi amico ejus ad conſulendum ejus ſaluti, aut emendationi, nec liceret juxta præceptum Euangelicum corripere fratrem coram teſtibus, nec eum denuntiare Eccleſiæ: nam quæ intrinſece, & ex objecto, & lege naturæ ſunt mala, numquam rectificantur; ſed hæc falſa ſunt; ergo & illud.

Confir. 3. quia non teneor diligere proximum ſupra meipſum, nec curare famam ejus ſupra meam; ergo quando non poſſum conſulere ſaluti meæ, nec famæ propriæ, ſed teneor confiteri peccata mea, nec poſſum

(1) *d.29.q 2.K.16.*

ſum huic debito ſatisfacere, quam dicendo complicem, & peccatum ejus, cujus ſum particeps, non pecco contra juſtitiam, nec contra charitatem; ſed non poſſum conſulere ſaluti, & famæ propriæ, & ſatisfacere debito confeſsionis, quin aperiam circumſtantiam complicis; ergo &c.

Prob. denique ex D. Bernardo. (1) *De nullo ſiviſtre loquaris, quantumcumque ſit verum, vel manifeſtum, niſi in confeſſione, & hoc, ubi non potes aliter manifeſtare peccatum tuum;* ergo quando pœnitens non poteſt aliter declarare peccatum ſuum, niſi dicendo circumſtantiam complicis, illa non debet taceri, niſi aliunde excuſetur.

Prob. 2. p. Nam cum ex confeſsione talis circumſtantiæ timetur rationabiliter grave detrimentum famæ, aut vitæ, poſſunt taceri peccata, ex quorum confeſsione timetur; ergo & circumſtantiæ complicis, & aliæ, ex quibus timentur eadem mala.

Prob. 2. Deus noluit imponere obligationem adeo duram, maxime reſpectu complicis, cui talis declaratio eſſet inutilis, aut fatalis, pœnitenti quidem eſt utiliſsima ſui peccati confeſsio, & per gratiam, quam inde recipit, compenſatur illud famæ detrimentum; ſed complex nihil inde proficit, ſed graviter læditur, & ſi pœnitens taceat circumſtantiam ex tali neceſsitate, non minus juſtificatur, confeſsio eſt integra, non quidem materialiter, ſed formaliter; ergo pœnitens non tenetur explicare illam circumſtantiam, imo tenetur tacere, v. g. ſi rationabiliter metuat, ne confeſſarius moneat maritum illius, cum qua dicit ſe peccaſſe nam inde accendi poteſt furor ejus in uxorem, & occidere, &c.

Objic. 1. Præceptum ſervandi famam proximi magis urget, quam præceptum integritatis confeſsionis, quia illud eſt de jure divino poſitivo, & naturali, iſtud autem de jure poſitivo tantum; ſed in hoc caſu læditur fama proximi, ut ſervetur integritas confeſsionis; ergo male aſſeritur.

Reſp. neg. min. Nam in hoc caſu non læditur fama proximi, ſaltem irrationabiliter, nec urget illud præceptum, ſicut nec læditur fama ipſius pœnitentis per confeſsionem, quam tamen non minori jure ſervare tenetur, quam proximi. Idem eſt in correptione fra-

ter-

(1) *de formula vitæ.*

terna, quando per ſecretam monitionem non corrigitur, ut dictum eſt.

Inſt. Ideo non tenemur confiteri per interpretem, ne prodatur peccatum noſtrum; ergo nec tenemur dicere complicem ob eandem rationem.

Reſp. neg. conſ. Nam ideo non tenemur confiteri per interpretem, quia præceptum confeſſionis non obligat niſi ad unum confeſſarium, & ſacerdotem, non autem ad duos, quorum unus non eſſet Sacerdos, hic autem confitemur unico, & hæc confeſſio debet eſſe integra.

Objic. 2. Integritas confeſſionis non eſt in damnum proximi, ſed in bonum animarum; ſed in hoc caſu eſſet in damnum proximi ſine bono animæ ejus; ergo læderetur fama ejus, & nihil boni ei inde proveniret; ergo &c.

Reſp. neg. min. nam, ut diximus, cum notitia illa complicis ſit de ſecreto inviolabili in Sacerdote, non nocet famæ complicis, ſaltem in damno, quod præponeret bono Sacramenti, & pœnitentis.

QUÆSTIO X.

An, & quando ſit iteranda confeſſio.

QUia diximus ſacramentum pœnitentiæ non poſſe eſſe validum, & informe, non dubium eſt, quin confeſſio ſit iteranda, quoties non habuit effectum ſuum, quia toties fuit invalida. Invaliditas autem venit vel ex parte pœnitentis, vel miniſtri. Ex dictis autem patet eam eſſe invalidam ex parte pœnitentis, ſi deſit integritas formalis, vel contritio, aut attritio, & propoſitum ſyncerum amplius non peccandi formale, aut virtuale; & de his nihil reſtat diſputandum. De miniſtro autem patebit ex dicendis, quandonam ex parte ejus confeſſio, ſeu ſacramentum ſit invalidum, & confeſſio repetenda. Ideo pauca hìc reſtant dicenda.

CONCLUSIO I.

QUoties confeſſio, & abſolutio eſt invalida, toties utraque eſt repetenda. Eſt communiſſima.

Prob. ex dictis: nam jure divino tenemur ad confeſſionem, & jure poſitivo Eccleſiaſtico hæc fieri debet ſemel in anno, & alias ſæpe, ut diximus; ſed confeſſio invalida non eſt vera confeſſio; ergo iteranda eſt, donec ſit vera, & valida.

Confir. Per confeſſionem invalidam nõ ſatisfit præcepto confitendi, ſed potius adeſt novum peccatum; & nova obligatio confitendi ex parte noſtra, cum ex nobis veniat nullitas; ergo &c. Nec his immorandum.

CONCLUSIO II.

QUando iteratur confeſſio invalida, debent dici omnia peccata præcedentis, & poſteriora deinceps commiſſa, niſi forte Sacerdos recordetur priorum. Eſt etiam communis.

Prob. 1. quia patet peccata non remitti in hoc ſacramento, niſi prout ſubjiciuntur clavibus Eccleſiæ, nec ſeparatim remittuntur, ſed illa priora non ſunt remiſſa propter nullitatem confeſſionis; ergo hæc de novo dicenda ſunt per confeſſionem validam. Maj. patet ex Conc. Trid. (1) ſæpe cit. *Sacerdotes judicium hoc incognita cauſa exercere non poſſunt .... oportet a pænitentibus omnia peccata mortalia.....in confeſſione recenſeri.... Qui ſecus fecerint, & ſcienter aliqua retinent, nihil divinæ bonitati per Sacerdotem remittendum proponunt*, &c. Denique confeſſio, ut ſit valida, debet eſſe formaliter integra; ſed niſi ſecunda fiat coram Sacerdote, qui recordetur eorum, quæ dicta ſunt in prima, ad quam ſe referat, illa non erit integra magis, quam iſta [illegible]c materialiter, nec formaliter, niſi priora repetantur cum poſterioribus; ergo illa omnia repetenda ſunt.

Confir. quia ſine hac repetitione Sacerdos non poterit judicare de peccatis remittendis, aut retinendis, nec juſta remedia, & ſatisfactiones congruas imponere magis, quam ſi nunquam dicta fuiſſent, quippe illa non audivit, ſi eſt alius ab eo, qui audivit priorem, vel ſi audivit, non magis eorum recordatur, quam ſi non audiviſſet; ergo debent repeti.

Prob. 2. Nullitas venit vel ex parte pœnitentis, qui omiſit neceſſarios actus, & diſpoſitiones, vel ex parte

(1) *ſeſſ.* 14. *c.* 5.

te miniſtri, qui non adhibuit formam debitam, vel noluit, aut non potuit abſolvere; ſed undecumque ſit invaliditas, ſemper debent repeti priora cum novis; ergo &c. Prob. min. de parte pœnitentis patet ex dictis: 2. de parte miniſtri debet iſte dare validam abſolutionem; ſed non poteſt dare hanc validam, niſi audita integra confeſſione, ſine qua non adeſt materia debita; ergo &c.

Dixi, *niſi fiat coram eodem Sacerdote, qui recordatur omnium, quæ audiverat in priori:* quia tunc ſufficiet, ſi pœnitens dicat: *accuſo me de iiſdem peccatis, quæ in præcedenti dixeram tibi, & addo peccatum ſacrilegii, & omiſſionis, & omiſſa ex negligentia, vel malitia, & ex tunc peccavi*, &c.

Dices, ſufficeret Sacerdotem recordari pœnitentiæ injunctæ, ex qua judicaret de confeſſis.

Contra: nam pœna impoſita, nec recordatio ejus non ſunt confeſſio formalis peccatorum, nec materia ſufficiens abſolutionis ſacramentalis; ergo non ſufficiunt.

Objic. Si Sacerdos deberet recordari peccatorum prius auditorum, ſequeretur, quod in prolixis confeſſionibus, in quibus, quando ultima dicuntur, ipſe non recordatur primorum, nec majoris partis omnium, abſolutio non valeret; ſed conſ. eſt falſum; ergo non eſt neceſſaria talis recordatio dictorum in prima confeſſione, ut valida ſit abſolutio in ſecunda. Reſpon. neg. maj. Nam in prolixis omnia remanent præſentia moraliter confeſſario per continuationem confeſſionis, quod non accidit in caſu concluſionis, vel ſi adeſſet ſcrupulus, Sacerdos poſſet monere pœnitentem, ut priora repeteret, quod tamen fieri non ſolet, niſi de aliquibus non bene intellectis.

De aliis diſpoſitionibus, & conditionibus bonæ confeſſionis, ſc. contritione, attritione, & propoſito non peccandi jam dictum eſt ſupra.

DISPUTATIO VI.

De ſatisfactione pœnitentiali.

Satisfactio eſt unus ex præcipuis actibus verę pęnitentiæ ex partibus hujus ſacramenti, imo & prima in intētione, licet ultima in executionē: nam finis pęnitentiæ eſt ſatisfacere Deo pro offenſis, & ſic placare ipſum, ac prævenire vindictā, quam peccator demeretur. Ideo pœnitentia dicitur (1) *quaſi pœnę tenentia. Pęnitere eſt quaſi pęnam tenere*, ait Author libri de vera, & falſa pœnitentia. Et Auguſt. *Non ſufficit pœnitenti mores in melius commutare, & a malis recedere, niſi & iis, quæ male facta ſunt ſatisfiat Domino per pœnitentiæ dolorem, & humilitatis gemitum, & per contriti cordis ſacrificium. Nullus ſiquidem pœnæ debitæ gravioris accipiet veniam, niſi qualemcumque, & ſi minor eſt, quam deberet, ſolverit pęnam.* Et ut loquitur Doctor, (2) *Cum culpa faciat delinquentem debitorem, ei, in quem peccat, poteſt ibi iſta ſatisfactio inveniri.* De hac ergo parte pœnitentiæ hìc diſputamus.

QUÆSTIO PRIMA.

An ſit, & quid ſit ſatisfactio pœnitentialis.

Vox *ſatisfactionis* varias habet ſignificationes; ſed iis remiſſis ad Grammaticos, ſignificat *redditionem voluntariam ęquivalentis pro æquivalenti ex aliàs indebitis*; & hoc ſenſu pertinet ad juſtitiam, & differt a reſtitutione in eo, quod hæc fiat in rebus ablatis, illa vero in actibus oppoſitis illis, per quos offendimus aliquem. Hic igitur ſumitur ſatisfactio pro actione afflictiva interna, vel externa, per quam Deo ſatisfacimus pro peccatis quoad pœnas, quæ reſtant ſolvendæ poſt acceptam abſolutionem a pęna æterna cum culpa.

Non repetam quæſtionem, an inter Deum, & homi-

(1) *Iſid. c.* 19.
(2) *d.*15.*q.*1.*a.*2.

minem poſſit eſſe juſtitia rigoroſa, de qua dixi trac. 1. ubi de juſtitia Dei, & tract. de Incarnatione, an pura creatura, aut ipſe Chriſtus potuerit ſatisfacere Deo de rigore juſtitiæ pro peccato.

Neque hìc diſputamus, ſed ſupponimus, quod poſt remiſſum peccatum quoad culpam, & reatum pęnæ æternæ ex peccato mortali, remanent pœnæ temporales pro quibus hìc, vel in purgatorio ſatisfaciendum eſt.

Rurſus ſatisfactio hæc vel eſt *ſacramentalis*, quia in ſacramento imponitur, & taxatur a Sacerdote, eſtque aliqualis pars ſacramenti, vel *extraſacramentalis*, quia independenter a ſacramento pœnitens eam ſibi ſponte ſumit, & offert Deo in reparationem offenſarum, & expiationem pœnarum, quas pro peccatis demeretur. Utramque improbant Lutherani, & Calviniſtæ velut inutilem, imo & injurioſam Chriſto quaſi ipſe non ſatisfecerit ſuperabundanter. Nos vero hìc quærimus, an ſint in homine opera aliqua, per quæ ſic poſſit Deo ſatisfacere, & quid ſit illa ſatisfactio.

CONCLUSIO I.

D*Antur in homine opera ſatisfactoria pro peccatis ex meritis Chriſti*. Eſt de fide contra dictos hæreticos.

Dico, *ex meritis Chriſti*: nam inquit Scotus, (1) *de potentia ordinaria non eſt poſſibile ſatisfieri Deo pro peccato, niſi in virtute paſſionis Chriſti*.

Prob. 1. ex eodem. (2) *De poſſibilitate ſatisfactionis ſtricte ſumptæ non habet hìc difficultatem .... non conſiſtit ſatisfactio, niſi in operibus difficilibus, ſc. in jejunio, & oratione, & eleemoſyna.* Et ſuperius dixerat, [2] quod *magis conſiſtit in actibus pœnalibus, vel paſſionibus voluntariis, quam in aliis actibus bonis non pęnalibus, licet quandoque poſſet per aliquem actum bonum non pœnalem fieri, quia Deus bene poteſt actum magnum charitatis acceptare pro punitione debita uni culpæ*, &c. ergo Scotus agnoſcit opera ſatisfactoria pro peccatis.

Prob. 2. ex Script. quæ talia opera ſuadet, ut Daniel Nabuchodonoſori, *Peccata tua eleemoſynis redime, & iniquitates tuas miſericordiis pauperum*; & Joannes Ju-

(1) *d.15.q.1.E.7.* (2) *ibid.L.11.M.12.F.8.*

dæis, *Facite fructus dignos pœnitentiæ*. Et D. Petrus iiſdem, *Sicut aqua extinguit ignem, ita eleemoſyna peccatum .... Eleemoſyna a peccato liberat.* Et D. Paulus, *Triſtitia, quæ ſecundum Deum eſt pœnitentia, ea ſalutem operatur*: nam ait Ambroſ. *Quicumque inde triſtis eſt, quia hoc ei in ſe diſplicet, quod Deo diſplicet, elaborat, ut illud pœnitendo dolere, & Deo ſatisfacere poſſit, ut ad ſalutem, quam amiſerat, pervenire poſſit*; ergo ex Scriptura dantur opera redemptoria, & ſatisfactoria pro peccatis.

Prob. 3. ex Conc. Florent. (1) ubi ſatisfactio ponitur inter partes hujus ſacramenti. *Tertius* (actus) *eſt ſatisfactio pro peccatis.... quæ quidem fit præcipue per orationem, jejunium, & eleemoſynā.* Et Trid. (2) dicit, *Satisfactionē ex omnibus pœnitentiæ partibus a Patribus noſtris fuiſſe populo perpetuo commendatā*. Et Can. 13. 14. & 15. *Si quis dixerit pro peccatis quoad pœnam temporalem minime Deo per Chriſti merita ſatisfieri pœnis ab eo inflictis, & patienter toleratis, vel a Sacerdote injunctis, ſed neque ſponte ſuſceptis, ut jejuniis .... atque adeo optimam pœnitentiam eſſe tantum novam vitam, anathema ſit*; & infra, *Satisfactio pœnitentialis a peccato revocat, Deum placat, merita parit, miſericordiā divinam impetrat, peccatis medetur*, &c.

Prob. 4. ex perpetua praxi Eccleſiæ, & traditione: nam inquit Tertullianus, *Satisfactio confeſſione diſponitur, confeſſione pœnitentia naſcitur, pœnitentia Deus mitigatur .... de ipſo quoque habitu, & victu mandat ſacco, & cineri incubare .... animum mœroribus dejicere*, &c. Ecce opera ſatisfactoria. Et addit, *Quam porro ineptum pœnitentiam non implere, & delictorum veniam ſuſtinere! hoc eſt pretium non exhibere* (quo redimantur); & Origen. *Dominus creaturæ humanæ non vult mortem, ſed ut convertatur, & vivat, pœnitendo, flendo, ſatisfaciendo doleat*, &c. Et Conc. Cabilon. *Pœnitentiam peccatorum, quæ eſt medela animæ, utilem omnibus cenſemus, & ut pœnitentibus a Sacerdotibus facta confeſſione indicatur pœnitentia, univerſitas Sacerdotum noſcitur conſentire*. Et ſic de aliis, quos habes apud Coxium.

Prob. denique. Poteſt homo juſtus per bona opera ex meritis Chriſti mereri vitam æternam, ut diximus tract.

(1) *decr. unic.* (2) *ſeſſ. 14. c. 8.*

tract. de merito; ergo a fortiori poteſt mereri remiſſionem pęnę temporalis. Dico *a fortiori*, quia plus eſt mereri gloriam æternam, quam ſatisfacere pro pęna temporali, quæ remanet exſolvenda poſt remiſſionẽ culpæ.

Objic. 1. pro hæreticis. Hæc opera derogarent gloriæ, ac meritis Chriſti, quaſi hæc non eſſent ſufficientia, nec infinita; ſed hoc impium eſt; ergo &c.

Reſp. neg. maj. Non enim hæ ſatisfactiones exiguntur ex defectu meritorum Chriſti, ſed ut per hæc opera mereamur illorum applicationem, & imputationem: nam ad hoc requiritur cooperatio noſtra: *Si non compatimur, non conglorificabimur*, &c.

Objic. 2. De fide eſt nos juſtificari gratis; ergo non ex operibus ſatisfactoriis.

Reſp. diſt. ant. Gratis, ideſt ſine meritis condignis, & independenter a meritis Chriſti, conc. ſine diſpoſitionibus congruis, neg. ant. & conſ. Nam ipſa opera ſatisfactoria primum valorem habent ex meritis Chriſti, & ſunt effectus gratiæ excitantis, & adjuvantis, ſine qua nihil poſſumus.

Objic. 3. Hæc opera deberent eſſe infinita, ut peccati demeritum eſt infinitum; ſed hoc eſt impoſſibile; ergo & ſatisfactio per ulla opera.

Reſp. neg. maj. cujus falſitas patet ex tr. de peccatis.

Inſt. Purus homo non poteſt ſatisfacere pro uno mortali; ergo &c.

Reſp. diſt. ant. Purus homo independenter a meritis Chriſti, conc. ex meritis Chriſti, neg. ant. Nam opera omnia meritoria valorem primarium habent ex illis meritis. 2. non dicimus ſatisfactionem cadere in peccatum quoad reatum pœnæ æternæ, ſed temporalis tantum, quæ non reſtat infinita.

Objic. 4. Non datur juſtitia inter Dominum, & ſervum, & minus inter Deum, & hominem; ergo nec vera ſatisfactio, quia eſt actus juſtitiæ veræ.

Reſp. diſt. antec. Juſtitia rigoroſa, & ſecluſa libera Dei acceptatione, & pacto, conc. ex acceptatione, & pacto, & minus rigoroſa, neg. ant. & conſ. nam Deus ex miſericordia, & pacto libero vult ad hoc acceptare opera noſtra, ſicut *repoſita eſt nobis corona juſtitiæ, quam reddet*, &c.

Objic. 5. Satisfactio ſupponit debitum; ſed poſt pœnitentiam, & remiſſionem culpæ non remanet debi-

bus extraordinariis, & impoſſibilitatis, & quidem ſigna univoca, explicita, ſeu ſpecifica, negant & rationem ejus: nec enim de his caſibus raris loquuntur Concilia, ſed de ſacramentis ſecundum ſe, & regulariter: hic autem adſunt ſigna generalia quædam, ex quibus probabiliter infertur diſpoſitio interna ſufficiens, ut diximus.

Dixi 1. *probabiliter:* non enim nego, quin contrarium ſit valde probabile, ſed paulo durius eſt, noſtra autem opinio eſt magis pia, & mavult exponi ſacramentum, quam ſalutem animæ fidelis, & hoc magis conforme videtur divinæ pietati.

Dixi 2. *ſaltem ſub conditione*: nam cum hac cautela non exponitur ſacramentum, nec æterna ſalus animæ fidelis.

CONCLUSIO IV.

Ut valeat confeſſio, non debet taceri circumſtantia ſpecificans, vel peccatum præciſe, ne confeſſarius cognoſcat complicem, niſi ex tali cognitione imminere timeatur probabiliter grave malum confitenti, vel complici per imprudentiam, vel malitiam confeſſarii. Eſt communior.

Pro intelligentia concluſionis ſuppono caſum, in quo urgeat neceſſitas confitendi, nec adſit niſi confeſſarius, cui non poſſit dici circumſtantia ſpecificativa peccati, aut peccatum ipſum, quod cum alio commiſit, quin confeſſarius cognoſcat complicem: ex tali autem cognitione vel complex ipſe diffamabitur quidem apud confeſſarium, ſed nihil aliud inde timetur, v. g. ſi pœnitens non habens niſi matrem, aut unam ſororem, dicat, commiſi inceſtum in primo gradu, confeſſarius ſtatim ſciet matrem ejus, aut ſororem peccaſſe, inde illam contemnet in corde ſuo: ſi nihil aliud timeatur, non licebit tacere circumſtantiam illam inceſtus, & 1. gradus: ſed ſi ex illa cognitione immineat pœnitenti, aut complici diffamatio, vel mors ex parte mariti, aut aliud grave malum, nec poſſit differri confeſſio, vel non adſit alius Sacerdos, putant graviſſimi, & plurimi Theologi tunc poſſe taceri peccatum, aut circumſtantiam illam, & tamen valere illam confeſſionem, ſed cum obligatione confiten-

ſitendi apud alium ſuo tempore. Hoc poſito

Prob. 1. ex Scoto docente, (1) quod *ſub ſigillo cadit non tantum peccatum confitentis & circumſtantiæ peccati, ſed etiam perſona ſecunda, cum qua peccatur, quia etiam confitens vult ſalvare famam perſonæ, cum qua peccavit*; ergo ſupponit complicis qualitatem, & circumſtantiam non debere taceri, quando aliter non poteſt ſpecificari peccatum.

Prob. 2. quia integritas confeſsionis eſt de jure divino, niſi aliquod gravius malum excuſet: ſed hic nihil excuſat; ergo &c. Prob. min. Si quid excuſaret, eſſet præceptum charitatis de non infamando proximum: ſed hoc non urget in tali caſu; ergo &c. Prob. min. Non magis urget charitas de non infamando proximum in hoc tribunali ſecreto, quam ſeipſum: non enim tenemur magis diligere proximum, quam nos ipſos; ſed hæc cura famæ propriæ non tollit obligationem confitendi proprium peccatum, quantumvis atrox; ergo nec cura famæ proximi, quando id exigit eſſentia confeſsionis.

Confir. quia ſicut ex hac confeſsione non infamatur pœnitens, quia eſt ſecreta, & de inviolabili ſecreto, ita ut confeſſarius non poſsit loqui, nec ad extra uti hac cognitione, ita nec complex infamatur ob eandem rationem; ergo talis confeſsio non eſt diffamatio complicis. Eadem enim eſt obligatio ſecreti pro complice, & pro pœnitente.

Confir. 2. Manifeſtare occultum proximi peccatum præciſe, & per ſe non eſt malum; ſi fiat ex rationabili cauſa, & ſine intentione diffamandi; ſed ita eſt in hoc caſu; ergo &c. Prob. maj. nam ſi eſſet intrinſece malum, nunquam poſſet communicari peccatum occultum proximi amico ejus ad conſulendum ejus ſaluti, aut emendationi, nec liceret juxta præceptum Euangelicum corripere fratrem coram teſtibus, nec eum denuntiare Eccleſiæ: nam quæ intrinſece, & ex objecto, & lege naturæ ſunt mala, numquam rectificantur; ſed hæc falſa ſunt; ergo & illud.

Confir. 3. quia non teneor diligere proximum ſupra meipſum, nec curare famam ejus ſupra meam; ergo quando non poſſum conſulere ſaluti meæ, nec famæ propriæ, ſed teneor confiteri peccata mea, nec poſ-
ſum

(1) *d.29.q 2.K.16.*

ſum huic debito ſatisfacere, quam dicendo complicem, & peccatum ejus, cujus ſum particeps, non pecco contra juſtitiam, nec contra charitatem; ſed non poſſum conſulere ſaluti, & famæ propriæ, & ſatisfacere debito confeſsionis, quin aperiam circumſtantiam complicis; ergo &c.

Prob. denique ex D. Bernardo. (1) *De nullo ſiniſtre loquaris, quantumcumque ſit verum, vel manifeſtum, niſi in confeſſione, & hoc, ubi non potes aliter manifeſtare peccatum tuum;* ergo quando pœnitens non poteſt aliter declarare peccatum ſuum, niſi dicendo circumſtantiam complicis, illa non debet taceri, niſi aliunde excuſetur.

Prob. 2. p. Nam cum ex confeſsione talis circumſtantiæ timetur rationabiliter grave detrimentum famæ, aut vitæ, poſſunt taceri peccata, ex quorum confeſsione timetur; ergo & circumſtantiæ complicis, & aliæ, ex quibus timentur eadem mala.

Prob. 2. Deus noluit imponere obligationem adeo duram, maxime reſpectu complicis, cui talis declaratio eſſet inutilis, aut fatalis, pœnitenti quidem eſt utiliſsima ſui peccati confeſsio, & per gratiam, quam inde recipit, compenſatur illud famæ detrimentum; ſed complex nihil inde proficit, ſed graviter læditur, & ſi pœnitens taceat circumſtantiam ex tali neceſsitate, non minus juſtificatur, confeſsio eſt integra, non quidem materialiter, ſed formaliter; ergo pœnitens non tenetur explicare illam circumſtantiam, imo tenetur tacere, v.g. ſi rationabiliter metuat, ne confeſſarius moneat maritum illius, cum qua dicit ſe peccaſſe nam inde accendi poteſt furor ejus in uxorem, & occidere, &c.

Objic. 1. Præceptum ſervandi famam proximi magis urget, quam præceptum integritatis confeſsionis, quia illud eſt de jure divino poſitivo, & naturali, iſtud autem de jure poſitivo tantum; ſed in hoc caſu læditur fama proximi, ut ſervetur integritas confeſsionis; ergo male aſſeritur.

Reſp. neg. min. Nam in hoc caſu non læditur fama proximi, ſaltem irrationabiliter, nec urget illud præceptum, ſicut nec læditur fama ipſius pœnitentis per confeſsionem, quam tamen non minori jure ſervare tenetur, quam proximi. Idem eſt in correptione fra-

ter-

(1) *de formula vitæ.*

terna, quando per ſecretam monitionem non corrigitur, ut dictum eſt.

Inſt. Ideo non tenemur confiteri per interpretem, ne prodatur peccatum noſtrum; ergo nec tenemur dicere complicem ob eandem rationem.

Reſp. neg. conſ. Nam ideo non tenemur confiteri per interpretem, quia præceptum confeſſionis non obligat niſi ad unum confeſſarium, & ſacerdotem, non autem ad duos, quorum unus non eſſet Sacerdos, hic autem confitemur unico, & hæc confeſſio debet eſſe integra.

Objic. 2. Integritas confeſſionis non eſt in damnum proximi, ſed in bonum animarum; ſed in hoc caſu eſſet in damnum proximi ſine bono animæ ejus; ergo læderetur ſama ejus, & nihil boni ei inde proveniret; ergo &c.

Reſp. neg. min. nam, ut diximus, cum notitia illa complicis ſit de ſecreto inviolabili in Sacerdote, non nocet famæ complicis, ſaltem in damno, quod præponeret bono Sacramenti, & pœnitentis.

QUÆSTIO X.

An, & quando ſit iteranda confeſſio.

QUia diximus ſacramentum pœnitentiæ non poſſe eſſe validum, & informe, non dubium eſt, quin confeſſio ſit iteranda, quoties non habuit effectum ſuum, quia toties fuit invalida. Invaliditas autem venit vel ex parte pœnitentis, vel miniſtri. Ex dictis autem patet eam eſſe invalidam ex parte pœnitentis, ſi deſit integritas formalis, vel contritio, aut attritio, & propoſitum ſyncerum amplius non peccandi formale, aut virtuale; & de his nihil reſtat diſputandum. De miniſtro autem patebit ex dicendis, quandonam ex parte ejus confeſſio, ſeu ſacramentum ſit invalidum, & confeſſio repetenda. Ideo pauca hìc reſtant dicenda.

CONCLUSIO I.

QUoties confeſſio, & abſolutio eſt invalida, toties utraque eſt repetenda. Eſt communiſſima.

Prob. ex dictis : nam jure divino tenemur ad confeſſionem, & jure poſitivo Eccleſiaſtico hæc fieri debet ſemel in anno, & alias ſæpe, ut diximus ; ſed confeſſio invalida non eſt vera confeſſio ; ergo iteranda eſt, donec ſit vera, & valida.

Confir. Per confeſſionem invalidam nō ſatisfit præcepto confitendi, ſed potius adeſt novum peccatum ; & nova obligatio confitendi ex parte noſtra, cum ex oobis veniat nullitas ; ergo &c. Nec his immorandum.

CONCLUSIO II.

QUando iteratur confeſſio invalida, debent dici omnia peccata præcedentis, & poſteriora deinceps commiſſa, niſi forte Sacerdos recordetur priorum. Eſt etiam communis.

Prob. 1. quia patet peccata non remitti in hoc ſacramento, niſi prout ſubjiciuntur clavibus Eccleſiæ, nec ſeparatim remittuntur, ſed illa priora non ſunt remiſſa propter nullitatem confeſſionis ; ergo hæc de novo dicenda ſunt per confeſſionem validam. Maj. patet ex Conc. Trid. (1) ſæpe cit. *Sacerdotes judicium hoc incognita cauſa exercere non poſſunt .... oportet a pœnitentibus omnia peccata mortalia.... in confeſſione recenſeri .... Qui ſecus fecerint, & ſcienter aliqua retinent, nihil divinæ bonitati per Sacerdotem remittendum proponunt*, &c. Denique confeſſio, ut ſit valida, debet eſſe formaliter integra ; ſed niſi ſecunda fiat coram Sacerdote, qui recordetur eorum, quæ dicta ſunt in prima, ad quam ſe referat, illa non erit integra magis, quam iſta nec materialiter, nec formaliter, niſi priora repetantur cum poſterioribus ; ergo illa omnia repetenda ſunt.

Confir. quia ſine hac repetitione Sacerdos non poterit judicare de peccatis remittendis, aut retinendis, nec juſta remedia, & ſatisfactiones congruas imponere magis, quam ſi nunquam dicta fuiſſent, quippe illa non audivit, ſi eſt alius ab eo, qui audivit priorem, vel ſi audivit, non magis eorum recordatur, quam ſi non audiviſſet ; ergo debent repeti.

Prob. 2. Nullitas venit vel ex parte pœnitentis, qui omiſit neceſſarios actus, & diſpoſitiones, vel ex parte

(1) *ſeſſ.14.c.5.*

te miniſtri, qui non adhibuit formam debitam, vel noluit, aut non potuit abſolvere; ſed undecumque ſit invaliditas, ſemper debent repeti priora cum novis; ergo &c. Prob. min. de parte pœnitentis patet ex dictis: 2. de parte miniſtri debet iſte dare validam abſolutionem; ſed non poteſt dare hanc validam, niſi audita integra confeſſione, ſine qua non adeſt materia debita; ergo &c.

Dixi, *niſi fiat coram eodem Sacerdote, qui recordatur omnium, quæ audiverat in priori:* quia tunc ſufficiet, ſi pœnitens dicat: *accuſo me de iiſdem peccatis, quæ in præcedenti dixeram tibi, & addo peccatum ſacrilegii, & omiſſionis, & omiſſa ex negligentia, vel malitia, & ex tunc peccavi*, &c.

Dices, ſufficeret Sacerdotem recordari pœnitentiæ injunctæ, ex qua judicaret de confeſſis.

Contra: nam pœna impoſita, nec recordatio ejus non ſunt confeſſio formalis peccatorum, nec materia ſufficiens abſolutionis ſacramentalis; ergo non ſufficiunt.

Objic. Si Sacerdos deberet recordari peccatorum prius auditorum, ſequeretur, quod in prolixis confeſſionibus, in quibus, quando ultima dicuntur, ipſe non recordatur primorum, nec majoris partis omnium, abſolutio non valeret; ſed conſ. eſt falſum; ergo non eſt neceſſaria talis recordatio dictorum in prima confeſſione, ut valida ſit abſolutio in ſecunda. Reſpon. neg. maj. Nam in prolixis omnia remanent præſentia moraliter confeſſario per continuationem confeſſionis, quod non accidit in caſu concluſionis; vel ſi adeſſet ſcrupulus, Sacerdos poſſet monere pœnitentem, ut priora repeteret, quod tamen fieri non ſolet, niſi de aliquibus non bene intellectis.

De aliis diſpoſitionibus, & conditionibus bonæ confeſſionis, ſc. contritione, attritione, & propoſito non peccandi jam dictum eſt ſupra.

DISPUTATIO VI.

De ſatisfactione pœnitentiali.

SAtisfactio eſt unus ex præcipuis actibus verę pęnitentiæ ex partibus hujus ſacramenti, imo & prima in intētione, licet ultima in executione: nam finis penitentiæ eſt ſatisfacere Deo pro offenſis, & ſic placare ipſum, ac prævenire vindictā, quam peccator demeretur. Ideo pœnitentia dicitur (1) *quaſi pœnę tenentia. Pęnitere eſt quaſi pęnam tenere*, ait Author libri de vera, & falſa pœnitentia. Et Auguſt. *Non ſufficit pœnitenti mores in melius commutare, & a malis recedere, niſi & iis, quæ male facta ſunt ſatisfiat Domino per pœnitentiæ dolorem, & humilitatis gemitum, & per contriti cordis ſacrificium. Nullus ſiquidem pœnæ debitæ gravioris accipiet veniam, niſi qualemcumque, & ſi minor eſt, quam deberet, ſolverit pęnam*. Et ut loquitur Doctor, (2) *Cum culpa faciat delinquentem debitorem, ei, in quem peccat, poteſt ibi iſta ſatisfactio inveniri*. De hac ergo parte pœnitentiæ hìc diſputamus.

QUÆSTIO PRIMA.

An ſit, & quid ſit ſatisfactio pœnitentialis.

VOx *ſatisfactionis* varias habet ſignificationes; ſed iis remiſſis ad Grammaticos, ſignificat *redditionem voluntariam ęquivalentis pro æquivalenti ex alias indebitis*; & hoc ſenſu pertinet ad juſtitiam, & differt a reſtitutione in eo, quod hæc fiat in rebus ablatis, illa vero in actibus oppoſitis illis, per quos offendimus aliquem. Hic igitur ſumitur ſatisfactio pro actione afflictiva interna, vel externa, per quam Deo ſatisfacimus pro peccatis quoad pœnas, quæ reſtant ſolvendæ poſt acceptam abſolutionem a pęna æterna cum culpa.

Non repetam quæſtionem, an inter Deum, & homi-

(1) *Iſid. c.* 19.
(2) *d.*15.*q.*1.*a.*2.

minem poſſit eſſe juſtitia rigoroſa, de qua dixi trac. 1. ubi de juſtitia Dei, & tract. de Incarnatione, an pura creatura, aut ipſe Chriſtus potuerit ſatisfacere Deo de rigore juſtitiæ pro peccato.

Neque hic diſputamus, ſed ſupponimus, quod poſt remiſſum peccatum quoad culpam, & reatum pœnæ æternæ ex peccato mortali, remanent pœnæ temporales pro quibus hic, vel in purgatorio ſatisfaciendum eſt.

Rurſus ſatisfactio hæc vel eſt *ſacramentalis*, quia in ſacramento imponitur, & taxatur a Sacerdote, eſtque aliqualis pars ſacramenti, vel *extraſacramentalis*, quia independenter a ſacramento pœnitens eam ſibi ſponte ſumit, & offert Deo in reparationem offenſarum, & expiationem pœnarum, quas pro peccatis demeretur. Utramque improbant Lutherani, & Calviniſtæ velut inutilem, imo & injurioſam Chriſto quaſi ipſe non ſatisfecerit ſuperabundanter. Nos vero hic quærimus, an ſint in homine opera aliqua, per quæ ſic poſſit Deo ſatisfacere, & quid ſit illa ſatisfactio.

CONCLUSIO I.

D*Antur in homine opera ſatisfactoria pro peccatis ex meritis Chriſti*. Eſt de fide contra dictos hæreticos.

Dico, *ex meritis Chriſti*: nam inquit Scotus, (1) *de potentia ordinaria non eſt poſſibile ſatisfieri Deo pro peccato, niſi in virtute paſſionis Chriſti*.

Prob. 1. ex eodem. (2) *De poſſibilitate ſatisfactionis ſtricte ſumptæ non habet hic difficultatem .... non conſiſtit ſatisfactio, niſi in operibus difficilibus, ſc. in* jejunio, *& oratione, & eleemoſyna.* Et ſuperius dixerat, [2] quod *magis conſiſtit in actibus pœnalibus, vel paſſionibus voluntariis, quam in aliis actibus bonis non pœnalibus, licet quandoque poſſet per aliquem actum bonum non pœnalem fieri, quia Deus bene poteſt actum magnum charitatis acceptare pro punitione debita uni culpæ*, &c. ergo Scotus agnoſcit opera ſatisfactoria pro peccatis.

Prob. 2. ex Script. quæ talia opera ſuadet, ut Daniel Nabuchodonoſori, *Peccata tua eleemoſynis redime, & iniquitates tuas miſericordiis pauperum*; & Joannes Ju-

 dæis,

(1) *d*. 15. *q*. 1. *E*. 7. (2) *ibid*. *L*. 11. *M*. 12. *F*. 8.

dæis, *Facite fructus dignos pœnitentiæ*. Et D. Petrus iiſdem, *Sicut aqua extinguit ignem, ita eleemoſyna peccatum .... Eleemoſyna a peccato liberat*. Et D. Paulus, *Triſtitia, quæ ſecundum Deum eſt pœnitentia, ea ſalutem operatur*: nam ait Ambroſ. *Quicumque inde triſtis eſt, quia hoc ei in ſe diſplicet, quod Deo diſplicet, elaborat, ut illud pœnitendo dolere, & Deo ſatisfacere poſſit, ut ad ſalutem, quam amiſerat, pervenire poſſit*; ergo ex Scriptura dantur opera redemptoria, & ſatisfactoria pro peccatis.

Prob. 3. ex Conc. Florent. (1) ubi ſatisfactio ponitur inter partes hujus ſacramenti. *Tertius* (actus) *eſt ſatisfactio pro peccatis....quæ quidem fit præcipue per orationem, jejunium, & eleemoſynā*. Et Trid. (2) dicit, *Satisfactionē ex omnibus pœnitentiæ partibus a Patribus noſtris fuiſſe populo perpetuo commendatā*. Et Can. 13. 14. & 15. *Si quis dixerit pro peccatis quoad pœnam temporalem minime Deo per Chriſti merita ſatisfieri pœnis ab eo inflictis, & patienter toleratis, vel a Sacerdote injunctis, ſed neque ſponte ſuſceptis, ut jejuniis .... atque adeo optimam pœnitentiam eſſe tantum novam vitam, anathema ſit*; & infra, *Satisfactio pœnitentialis a peccato revocat, Deum placat, merita parit, miſericordiā divinam impetrat, peccatis medetur*, &c.

Prob. 4. ex perpetua praxi Eccleſiæ, & traditione: nam inquit Tertullianus, *Satisfactio confeſſione diſponitur, confeſſione pœnitentia naſcitur, pœnitentia Deus mitigatur .... de ipſo quoque habitu, & victu mandat ſacco, & cineri incubare .... animum mœroribus dejicere*, &c. Ecce opera ſatisfactoria. Et addit, *Quam porro ineptum pœnitentiam non implere, & delictorum veniam ſuſtinere! hoc eſt pretium non exhibere* (quo redimantur); & Origen. *Dominus creaturæ humanæ non vult mortem, ſed ut convertatur, & vivat, pœnitendo, flendo, ſatisfaciendo doleat*, &c. Et Conc. Cabilon. *Pœnitentiam peccatorum, quæ eſt medela animæ, utilem omnibus cenſemus, & ut pœnitentibus a Sacerdotibus facta confeſſione indicatur pœnitentia, univerſitas Sacerdotum noſcitur conſentire*. Et ſic de aliis, quos habes apud Coxium.

Prob. denique. Poteſt homo juſtus per bona opera ex meritis Chriſti mereri vitam æternam, ut diximus tract.

(1) *decr. unic.* (2) *ſeſſ. 14. c. 8.*

tract. de merito; ergo a fortiori poteſt mereri remiſſionem pęnę temporalis. Dico *a fortiori*, quia plus eſt mereri gloriam æternam, quam ſatisfacere pro pęna temporali, quæ remanet exſolvenda poſt remiſſionẽ culpæ.

Objic. 1. pro hæreticis. Hæc opera derogarent gloriæ, ac meritis Chriſti, quaſi hæc non eſſent ſufficientia, nec infinita; ſed hoc impium eſt; ergo &c.

Reſp. neg. maj. Non enim hæ ſatisfactiones exiguntur ex defectu meritorum Chriſti, ſed ut per hæc opera mereamur illorum applicationem, & imputationem: nam ad hoc requiritur cooperatio noſtra: *Si non compatimur, non conglorificabimur*, &c.

Objic. 2. De fide eſt nos juſtificari gratis; ergo non ex operibus ſatisfactoriis.

Reſp. diſt. ant. Gratis, ideſt ſine meritis condignis, & independenter a meritis Chriſti, conc. ſine diſpoſitionibus congruis, neg. ant. & conſ. Nam ipſa opera ſatisfactoria primum valorem habent ex meritis Chriſti, & ſunt effectus gratiæ excitantis, & adjuvantis, ſine qua nihil poſſumus.

Objic. 3. Hæc opera deberent eſſe infinita, ut peccati demeritum eſt infinitum; ſed hoc eſt impoſſibile; ergo & ſatisfactio per ulla opera.

Reſp. neg. maj. cujus falſitas patet ex tr. de peccatis.

Inſt. Purus homo non poteſt ſatisfacere pro uno mortali; ergo &c.

Reſp. diſt. ant. Purus homo independenter a meritis Chriſti, conc. ex meritis Chriſti, neg. ant. Nam opera omnia meritoria valorem primarium habent ex illis meritis. 2. non dicimus ſatisfactionem cadere in peccatum quoad reatum pœnæ æternæ, ſed temporalis tantum, quæ non reſtat infinita.

Objic. 4. Non datur juſtitia inter Dominum, & ſervum, & minus inter Deum, & hominem; ergo nec vera ſatisfactio, quia eſt actus juſtitiæ veræ.

Reſp. diſt. antec. Juſtitia rigoroſa, & ſecluſa libera Dei acceptatione, & pacto, conc. ex acceptatione, & pacto, & minus rigoroſa, neg. ant. & conſ. nam Deus ex miſericordia, & pacto libero vult ad hoc acceptare opera noſtra, ſicut *repoſita eſt nobis corona juſtitiæ, quam reddet*, &c.

Objic. 5. Satisfactio ſupponit debitum; ſed poſt pœnitentiam, & remiſſionem culpæ non remanet debitum;

tum; ergo nec ſatisfactio debita. Prob. min. ex Script. (1) *Impietas impii non nocebit ei in quacumque die converſus fuerit*. Et, *Si impius egerit pœnitentiam, omnium iniquitatum ejus non recordabor*; ergo poſt pœnitentiam nihil a nobis exigit Deus, nec remanet debitum pro peccatis.

Reſp. 2. neg. min. & 2. conſ. Si pœnitentia fuerit perfectiſſima, & ex ſumma charitate, conc. ſi non fuerit, neg. min. & 2. conſ. nam Propheta loquitur de perfectiſſima.

Reſp. 2. neg. min. & diſt. ant. Non nocebit, non recordabor in ordine ad damnationem, quam demerentur, conc. ad aliquas pęnas temporales, neg. ant. nam de iſtis non loquitur Deus, aut Propheta, quia non tam ſunt pęnæ, quam remedia purgantia, & meritoria majoris gratiæ.

Inſt. Chriſtus abſolvens, & remittens peccata nihil reſervabat; ergo nec Deus in peccatoribus contritis ad puniendum. Prob. ant. ex textu de Adultera, de Paralitico, de Magdalena, &c.

Reſp. 1. neg. conſ. nam in ſacramento Deus remittit peccata per ſacerdotes, quibus dedit poteſtatem miniſterialem, & limitatam, prout voluit: Chriſtus vero remittebat ex poteſtate authoritativa, & illimitata, quam ex ſe ipſo habebat ratione unionis hypoſtaticæ.

Reſp. 2. neg. ant. nam reſervabat eis debitum reſipiſcentiæ, & pęnitentię, dicens, *vade, & noli amplius peccare*. Idem patet exemplis de Adam, & Eva, de Cain, & David. Adę reſervat labores, & ſudores, & ſpinas, &c. Evę dolores, & ſubjectionem, Caino divagationem, Davidi famem, &c.

Inſt. ex Patribus, *Infidelitas eſt ab eo, qui juſtus eſt, dimidiatam expectare veniam*; ſed ſi Deus reſervaret pęnas temporales, cum remittit peccata, dimidiaret veniam; ergo &c.

Reſp. diſt. maj. Dimidiam quoad pęnam ęternam, conc. quoad omnem temporalem, neg. maj. & conſ. nec enim mutatio damnationis ęternæ in pœnam aliquam temporalem dedecet Dei miſericordiam, quia talis reſervatio eſt nobis utilis ad cautelam contra peccatum, & ne dicamus cum impiis: *Peccavi, & quid mihi accidit triſte?* totalis impunitas libidinem faceret peccandi. Inſt.

(1) *Ezech.* 3. & 18.

Inſt. 2. Per gratiam juſtificantem peccator reconciliatur Deo, & fit amicus; ſed reſervatio pœnæ eſt incompatibilis cum vera amicitia, eſt enim animus vindictæ, & ex reliquiis odii; ergo &c.

Reſp. diſt. min. Reſervatio pęnæ æternæ, conc. min. pœnæ temporalis, neg. min. & rationem ejus: non enim venit ex odio, nec ex animo vindictæ, ſed ex providentia bonitatis: nam inquit Gregor. (1) *Ab electis ſuis iniquitatum maculas ſtudet afflictione temporali abſtergere, quas in perpetuum non vult in eis videre*. Denique illæ pœnæ ſunt ſalutares; ergo non ex odio, ſed potius ex miſericordia, qua *quos amat, caſtigat*.

Objic. denique ſublata cauſa, tollitur effectus; ſed reatus culpæ in peccato eſt cauſa reatus pęnæ, & ille tollitur per gratiam juſtificantem; ergo & iſte.

Reſp. diſt. maj. Effectus phyſicus, conc. moralis, neg. maj. reatus autem pœnæ temporalis eſt effectus moralis culpæ, ſeu peccati, & ideo remanet poſt delictum reatus pęnæ æternæ per gratiam.

CONCLUSIO II.

Satisfactio ſacramentalis recte deſcribitur operatio laborioſa, & pęnalis voluntarie accepta, vel tolerata ad puniendum peccatum, & compenſandam offenſam Dei ex Sacerdotis impoſitione.

Prob. 1. ex Scoto, (2) qui fere in terminis eam ſic deſcribit, ut diximus: *Eſt operatio exterior laborioſa*, &c. dicit *exteriorem*, nec tamen intendit excludere actus internos charitatis, contritionis, &c. ſed ſolum quia regulariter imponitur, & impletur per actus externos, ut diximus.

Prob. 2. ex ſenſu communi Theologorum, qui per ſatisfactionem ſacramentalem intelligunt talia opera.

Confirm. ex Auguſt. (3) *Satisfactio eſt peccatorum cauſas excidere, nec ſuggeſtionibus eorum aditū indulgere*; ſed per talia opera, in quibus conſiſtere dicimus ſatisfactionem, cauſæ peccatorum exciduntur, & ſuggeſtionibus eorum aditus præcluditur: ſunt enim actus virtutum oppoſitarum vitiis peccantibus; ergo &c.

Dicitur autem 1. *operatio laborioſa, & pęnalis*, quia

 de

(1) 9.*moral.*17. (2) *ibid. L.* 11.
(3) *de dogm.* 54.

de ratione pœnitentiæ eſt *tenere pœnam* pro peccatis, in quo differt à reſtitutione, quæ eſt pura redditio rei ablatæ. 2. *voluntarie accepta, vel tolerata*, quia utroque modo fit, ſc. vel ex impoſitione Sacerdotis, vel ex propria electione. 3. *ad puniendum peccata propria*, quia talis eſt finis ſatisfactionis. 4. *ex Sacerdotis taxatione*, ſeu impoſitione, alioqui non eſt ſacramentalis: nam quæ fit per opera ex proprio motu pœnitentis, eſt extraſacramentalis. Hæc lucem accipient ex ſequentibus.

QUÆSTIO II.

Qualis debeat eſſe ſatisfactio, & opera ſatisfactoria.

CErtum eſt 1. eam debere fieri per actus bonos honeſtate ſupernaturali, quia debent reſpicere Deum, & ejus cultum, ex Concilio Tridentino. (1) Ad Deum autem non reſpiciunt actus nequidem indifferentes, & procedere debent ex influxu gratiæ, & fidei in Chriſtum, ex cujus meritis ſumant valorem. Nam inquit idem Concil. (2) *Neque vero ita noſtra eſt hæc ſatisfactio, quam pro peccatis noſtris exſolvimus, ut non ſit per Chriſtum, in quo vivimus, in quo movemur, in quo ſatisfacimus, facientes fructus dignos pœnitentiæ.* Quæ autem ſic fiunt, ſine dubio ſunt ſupernaturalia.

2. Certum eſt 2. eos actus debere eſſe liberos elicitive, aut imperative, quatenus libere acceptantur, vel tolerantur; cæteras conditiones examinamus.

CONCLUSIO I.

OPera ſatisfactionis ſacramentalis regulariter debent eſſe pœnalia, & externa, poſſunt tamen fieri in actibus internis, & non pœnalibus. Eſt communior.

Prob. 1. ex Scoto cit. (3) *Dico, quod ſatisfactio in iſto intellectu magis conſiſtit in actibus pœnalibus, vel paſſionibus voluntariis, quam in aliis actibus bonis non pœnalibus, licet quandoque poſſet per aliquem actum bonum non pœnalem ſatisfieri, quia bene poſſet Deus acce-*

(1) *can.* 14. (2) *cap.* 8. (3) *ibid. F.* 8.

acceptare actum magnum charitatis pro punitione debita uni culpæ , &c.

Prob. 2. ex Trident. (1) quod definit, *ſatisfieri Deo quoad pęnam temporalem pęnis ab eo inflictis , & patienter toleratis, vel a Sacerdote injunctis, aut ſponte ſuſceptis , ut jejuniis , orationibus, eleemoſynis, vel aliis etiam pietatis operibus* , &c.

Confir. ex Script. (2) *Convertimini ... in jejunio fletu , & planctu* , &c. Et de pœnitentia Ninivitarum dicitur , (3) quod illam *egerunt , & prædicaverunt jejunium , & veſtiti ſunt ſaccis* , &c. Et Chriſtus de Sidoniis dicit,quod *in cinere, & cilicio pęnitentiam egiſſet* ; ergo pœnitentia impletur his operibus pęnalibus .

Prob.3.ex PP.nam inquit Gregor.(4) *Juſtum eſt,ut peccator tanto majora inferat ſibi lamenta per pęnitentiam,quanto majora intulit damna per culpam*.Et Auctor libri de vera pęnit. *Sunt digni fructus virtutum , qui non ſufficiunt pęnitentibus:pęnitentia enim graviores fructus poſtulat,ut dolore, & gemitibus mortuus poſtulet vitam*. Et Chryſoſt.(5) ſuadet pęnitenti , *largos lacrymarum effunde fluvios , laboribus , ac vigiliis te ipſum affige* , &c. Denique Patres omnes commendant talia opera laborioſa , & externa .

Prob.4 ex praxi Eccleſiæ , quæ ſolet tales pęnas imponere pęnitentibus , ſc. jejunia , orationes, & eleemoſynas , vigilias , cilicia , & ſimiles carnis macerationes, & Sancti omnes per hæc opera ſuam pęnitentiam commendarunt. Et certe ſicut ſacramentum eſt eſſentialiter ſignum ſenſibile , ita & partes ejus regulariter debent eſſe ſenſibiles ; ergo & ſatisfactio .

Prob. 2. p. tum ex Scoto cit. (6) qui docet ſatisfieri poſſe *per actum magnum charitatis* , tum quia ex omnium conſenſu poteſt aliquando contritio interior eſſe tam ferrens , ut totaliter deleat peccatum quoad culpam , & pęnam , & tunc tota ſatisfactio conſiſtit in illo actu interno . Patet ant. exemplis adductis ex Script. nam ſine dubio peccata Magdalenę remiſſa ſunt ei quoad pęnam omnem , *quoniam dilexit multum* , ſcil. remiſſio tam tribuitur dilectioni internæ , quam lacrymis ejus .

N 6 Con-

(1) *ſeſſ.14.c.13.* (2) *Ezech. 18.*
(3) *Jonæ 3.* (4) *hom.20.in Euang.*
(5) *hom.42.in Matt.* (6) *ibid.*

Confir. Dantur peccata pure interna ; ergo & ſatisfactiones : nam offenſa reparatur per actus oppoſitos, v. g. per actus amoris Dei, & proximi reparantur peccata odii, contemptus, invidiæ, &c.

Objic. 1. cont. 1. par. Actus ſatisfactorius debet eſſe liber ; ſed actus externi non ſunt liberi : nam libertas non eſt in potentiis externis ; ergo illi actus non ſunt ſatisfactorii.

Reſp. diſt. maj. Liber elicitive, aut imperative, conc. elicitive tantum, neg. maj. & conſ. quia illi actus, & potentiæ externæ agunt, & moventur libere per libertatem voluntatis imperantis, & moventis, alioqui furtum, vel homicidium non eſſet peccatum in ſe, &c.

Inſt. Ergo totum meritum, & valor operis eſt in actu interno, & non in externo, niſi denominative, & extrinſece.

Reſp. neg. ſubſ. nam ſicut homicidium, furtum, & ſimiles actus externi ſunt in ſe, & vere peccata ; ita & orationes, jejunia, &c. ſunt vere in ſe bona, & ſatisfactoria, licet non ſint in ſe libera, niſi ab imperio interno voluntatis.

Objic. 2. Actus externi non habent in ſe honeſtatem ; ergo nec valorem ſatisfactorium. Prob. ant. Tota bonitas eſt in actibus internis ; ergo &c.

Reſp. eodem modo diſt. ant. bonitatem ſeorſim ab internis, conc. ſimul cum internis, neg. ant. utrumque : nam, ut diximus alias, actus externus addit bonitatem, & malitiam internis, nam habet ſuam conformitatem, & difformitatem cum lege.

Inſt. Bonitas illa actus externi eſt eadem, vel diſtincta a bonitate interni ; ſed neutrum dici poteſt ; ergo &c. Prob. min. 1. non diſtincta, quia diſtincta non eſt libertas. 2. non eadem, nam fruſtra eſſet externa.

Reſp. eam eſſe numerice diſtinctam : nam ſtante volitione jejunandi, quæ bona eſt, poſſes non jejunare, mutata voluntate ; ſicut data intentione furandi, potes non furari, & ſic duæ ſunt numero libertates, & moralitates ejuſdem ſpeciei.

Objic. 3. Opera ut pœnalia non habent bonitatem, per quam placeant Deo ; ergo ut pœnalia non ſatisfaciunt.

Reſpon. diſt. ant. Bonitatem præciſe ab intentione ſatis-

ſatisfaciendi, & puniendi peccata per illa, con. ex illa intentione, & fine, neg. ant. Nam ſub his reſpectibus habent bonitatem juſtitiæ, & pœnitentiæ, & obedientiæ, & virtutum, in quarum materia fiunt, & quæ opponuntur peccatis illis, quæ punire intendimus.

Objic. 4. Si pœnalitas eſſet de ratione operis ſatisfactorii, ille, qui delectabiliter jejunaret, vel oraret, non ſatisfaceret, quia illa opera non eſſent ei laborioſa; ſed conſ. eſt falſum; ergo &c.

Reſp. diſt. maj. & diſt. rationem ejus: non eſſent laborioſa ex fervore virtutis, conc. ex ſe, & natura ſua, neg. ant. Nam de ratione operis ſatisfactorii non eſt, ut fiat cum repugnantia actuali appetitus, ſed ſufficit, ut de ſe, & præciſa perfectione virtutis, vel habitus influentis delectabilitatem, aut tollentis repugnantiam actualem exerceantur ex intentione puniendi peccatum, & ſatisfaciendi Deo.

Objic. 1. con. 2. p. Scotus definit ſatisfactionem per opus externum, & laborioſum; ſed neutrum dici poteſt de actibus pure internis; ergo non ſunt ſatisfactorii. Prob. min. Quia anima non laborat in ſuis actibus nulla ei cognitio, vel cogitatio, vel volitio repugnat de ſe, ſed tantum ratione appetitus ſenſitivi, ergo &c.

Reſp. 1. Scotum loqui de ſatisfactione, prout regulariter fieri, & imponi ſolet, ut patet ex ejus textu, in quo admittit eam fieri poſſe per actum internum charitatis.

Reſp. 2. neg. min. Nam certum eſt animam magis delectari in quibuſdam actibus, quam in aliis, & indigere majoribus auxiliis gratiæ ad actus fidei, quam ſcientiæ, ad actus charitatis, quam odii, &c.

CONCLUSIO II.

O*Mne opus bonum internum, & externum poteſt eſſe ſatisfactorium pro pœnis temporalibus peccatorum, licet non ſit pœnale*. Eſt etiam communior.

Prob. 1. ex Scoto cit. (1) dicit enim expreſſe, quod *poteſt per aliquem actum bonum non pœnalem ſatisfieri*, v. g. per actum charitatis.

Prob.

(1) *Ibid.*

talibus dimiſſis ... nec obſtat , quod eſt pęna neceſſaria , quia aliquis poteſt voluntarie acceptare neceſſariam ; ergo ex Scoto acceptatio , & patientia voluntaria afflictionum poteſt eſſe ſatisfactoria pro peccatis.

Prob. 2. ex Concil. Trid. (1) docente, *tantam eſſe divinæ munificentiæ largitatem, ut non ſolum pœnis a nobis pro vindicando peccato ſuſceptis , aut ſacerdotis arbitrio pro menſura delicti impoſitis , ſed etiam , quod maximum eſt amoris argumentum , temporalibus flagellis a Deo inflictis , & a nobis patienter toleratis . . . ſatisfacere valeamus.* Quod definit can. 13.

Prob. 3. quia talis acceptatio , & patientia tali motivo eſt verum opus virtutis obedientiæ , & conformitatis , humilitatis , pœnitentiæ , imo & amoris in Deum ; ergo tam eſt ſatisfactoria , quam quilibet actus alterius virtutis. Prob. ant. Nam hæc acceptatio poteſt operari ab illis omnibus virtutibus in eum finem.

Confir. tum quia pœnæ iſtæ non magis ſunt neceſſariæ , quam pœnæ purgatorii ; ſed per iſtas expiantur peccata quoad pœnas temporales , licet earum acceptatio non ſit amplius libera ; ergo a fortiori acceptatio pęnarum , quas Deus immittit , quia hæc libera eſt.

Prob. 4. Talis eſt regulariter voluntas Dei , qui tales pęnas permittit in purificationem , & emendationem noſtram ; ergo vult eas acceptemus libenter , & per patientiam illi placeamus. Prob. ant. tum ex doctrina Conc. cit. tum ex Script. quæ docet Deum ſæpe infligere , aut permittere tales pęnas ex amore : nam *quem diligit Dominus , corripit , & caſtigat : flagellat autem omnem filium , quem recipit* ; & , ut notat Hieron. *Scitote ideo Deum ad præſens reddidiſſe ſupplicia , ne in æternum puniret ;* ergo ex intentione Dei hæc mala nobis eveniunt , ut per eorum tolerantiam purificemur , & ſatisfaciamus pro peccatis , & a peccatis retrahamur.

Objic. 1. Actus ſatisfactorius eſt voluntaria redditio debiti ; ſed talis non eſt hæc patientia ; ergo non eſt ſatisfactoria. Prob. min. quia pendet a voluntate Dei , & ab aliis cauſis talium malorum ; ergo &c.

Reſp. neg. min. & conſ. Nam voluntaria illa accepta-

(1) *Ibid. c. 9.*

ptatio eſt actus humilitatis, & obedientiæ, per quam reparantur rebelliones peccati.

Inſt. Illæ pœnæ ſunt juſta ſupplicia immiſſa in vindictam peccatorum; ergo non ſunt materia ſatisfactionis, quia debentur alio titulo.

Reſp. tranſ. ant. Non enim ſemper ita eſt, ut patet de Job, & Tobia, & neg. conſ. nam per voluntariam acceptationem ſuppliciorum etiam placemus Deo, & meremur apud illum; & hæc non eſt alio titulo debita, cum offertur ex amore in Deum, & ex intentione ſatisfaciendi, &c. Filius amanter acceptans flagellationem, & oſculando virgas placet patri caſtiganti, & meretur apud illum ampliorem gratiam.

Objic. 2. Multæ calamitates caſualiter accidunt ex creaturis cum ſola permiſſione Divina; ergo per eas non ſatisfacimus, nec meremur.

Reſp. diſt. conſ. ex parte cauſarum, conc. ex libera noſtra acceptatione, & applicatione, ſeu oblatione, neg. conſ. nam per hos actus virtutum vere placemus Deo, & placamus eum.

CONCLUSIO IV.

Abſolute loquendo poſſumus ſatisfacere per opera aliunde præcepta, modo adſint cætera. Eſt communior contra aliquos nolentes poſſe ſatisfieri, niſi per opera ſupererogationis.

Dico, *abſolute loquendo:* nam fateor, quod regulariter, & extra caſus raros neceſſitatis, debent imponi opera ſupererogationis, & alias indebita, quod aperte colligitur ex textu Doctoris cit.

Prob. 2. ex Concil. Trid. (1) docente, quod *per obſervantiam mandatorum Dei, & Eccleſiæ (* fideles *) in ipſa juſtitia per Chriſtum accepta creſcunt, atque magis juſtificantur, cooperante fide bonis operibus*; &c. Idem patet ex locis allatis in præcedenti de patientia in afflictionibus; hæc enim aliunde eſt debita de lege naturæ, nec minus calamitates illæ ſunt nobis neceſſariæ, quam ulla opera ex quibuſcumque præceptis debita. Imo hæc poſſumus non obſervare, non autem mala illa vitare. Unde

Prob. 3. Patientia in malis, quæ patimur a Deo, vel crea-

(1) *Seſſ.* 6.

dæis, *Facite fructus dignos pęnitentiæ*. Et D. Petrus iisdem, *Sicut aqua extinguit ignem, ita eleemoſyna peccatum .... Eleemoſyna a peccato liberat.* Et D. Paulus, *Triſtitia, quæ ſecundum Deum eſt pœnitentia, ea ſalutem operatur*: nam ait Ambroſ. *Quicumque inde triſtis eſt, quia hoc ei in ſe diſplicet, quod Deo diſplicet, elaborat, ut illud pęnitendo dolere, & Deo ſatisfacere poſſit, ut ad ſalutem, quam amiſerat, pervenire poſſit*; ergo ex Scriptura dantur opera redemptoria, & ſatisfactoria pro peccatis.

Prob. 3. ex Conc. Florent. (1) ubi ſatisfactio ponitur inter partes hujus ſacramenti. *Tertius* (actus) *eſt ſatisfactio pro peccatis....quæ quidem fit pręcipue per orationem, jejunium, & eleemoſynā.* Et Trid. (2) dicit, *Satisfactionē ex omnibus pęnitentiæ partibus a Patribus noſtris fuiſſe populo perpetuo commendatā*. Et Can. 13. 14. & 15. *Si quis dixerit pro peccatis quoad pęnam temporalem minime Deo per Chriſti merita ſatisfieri pęnis ab eo inflictis, & patienter toleratis, vel a Sacerdote injunctis, ſed neque ſponte ſuſceptis, ut jejuniis .... atque adeo optimam pęnitentiam eſſe tantum novam vitam, anathema ſit*; & infra, *Satisfactio pęnitentialis a peccato revocat, Deum placat, merita parit, miſericordiā divinam impetrat, peccatis medetur*, &c.

Prob. 4. ex perpetua praxi Eccleſiæ, & traditione: nam inquit Tertullianus, *Satisfactio confeſſione diſponitur, confeſſione pęnitentia naſcitur, pęnitentia Deus mitigatur .... de ipſo quoque habitu, & victu mandat ſacco, & cineri incubare .... animum mœroribus dejicere*, &c. Ecce opera ſatisfactoria. Et addit, *Quam porro ineptum pœnitentiam non implere, & delictorum veniam ſuſtinere! hoc eſt pretium non exhibere* (quo redimantur); & Origen. *Dominus creaturæ humanæ non vult mortem, ſed ut convertatur, & vivat, pœnitendo, flendo, ſatisfaciendo doleat*, &c. Et Conc. Cabilon. *Pęnitentiam peccatorum, quæ eſt medela animæ, utilem omnibus cenſemus, & ut pœnitentibus a Sacerdotibus facta confeſſione indicatur pęnitentia, univerſitas Sacerdotum noſcitur conſentire.* Et ſic de aliis, quos habes apud Coxium.

Prob. denique. Poteſt homo juſtus per bona opera ex meritis Chriſti mereri vitam æternam, ut diximus tract.

(1) *decr. unic.* (2) *ſeſſ. 14. c. 8.*

tract. de merito; ergo a fortiori poteſt mereri remiſſionem pęnę temporalis. Dico *a fortiori*, quia plus eſt mereri gloriam æternam, quam ſatisfacere pro pęna temporali, quæ remanet exſolvenda poſt remiſſionẽ culpæ.

Objic. 1. pro hæreticis. Hæc opera derogarent gloriæ, ac meritis Chriſti, quaſi hæc non eſſent ſufficientia, nec infinita; ſed hoc impium eſt; ergo &c.

Reſp. neg. maj. Non enim hæ ſatisfactiones exiguntur ex defectu meritorum Chriſti, ſed ut per hæc opera méreamur illorum applicationem, & imputationem: nam ad hoc requiritur cooperatio noſtra: *Si non compatimur, non conglorificabimur*, &c.

Objic. 2. De fide eſt nos juſtificari gratis; ergo non ex operibus ſatisfactoriis.

Reſp. diſt. ant. Gratis, ideſt ſine meritis condignis, & independenter a meritis Chriſti, conc. ſine diſpoſitionibus congruis, neg. ant. & conſ. Nam ipſa opera ſatisfactoria primum valorem habent ex meritis Chriſti, & ſunt effectus gratiæ excitantis, & adjuvantis, ſine qua nihil poſſumus.

Objic. 3. Hæc opera deberent eſſe infinita, ut peccati demeritum eſt infinitum; ſed hoc eſt impoſſibile; ergo & ſatisfactio per ulla opera.

Reſp. neg. maj. cujus falſitas patet ex tr. de peccatis.

Inſt. Purus homo non poteſt ſatisfacere pro uno mortali; ergo &c.

Reſp. diſt. ant. Purus homo independenter a meritis Chriſti, conc. ex meritis Chriſti, neg. ant. Nam opera omnia meritoria valorem primarium habent ex illis meritis. 2. non dicimus ſatisfactionem cadere in peccatum quoad reatum pœnæ æternæ, ſed temporalis tantum, quæ non reſtat infinita.

Objic. 4. Non datur juſtitia inter Dominum, & ſervum, & minus inter Deum, & hominem; ergo nec vera ſatisfactio, quia eſt actus juſtitiæ veræ.

Reſp. diſt. antec. Juſtitia rigoroſa, & ſecluſa libera Dei acceptatione, & pacto, conc. ex acceptatione, & pacto, & minus rigoroſa, neg. ant. & conſ. nam Deus ex miſericordia, & pacto libero vult ad hoc acceptare opera noſtra, ſicut *repoſita eſt nobis corona juſtitiæ, quam reddet*, &c.

Objic. 5. Satisfactio ſupponit debitum; ſed poſt pœnitentiam, & remiſſionem culpæ non remanet debi-

tum; ergo nec ſatisfactio debita. Prob. min. ex Script. (1) *Impietas impii non nocebit ei in quacumque die converſus fuerit*. Et, *Si impius egerit pœnitentiam, omnium iniquitatum ejus non recordabor*; ergo poſt pœnitentiam nihil a nobis exigit Deus, nec remanet debitum pro peccatis.

Reſp. 2. neg. min. & 2. conſ. Si pœnitentia fuerit perfectiſſima, & ex ſumma charitate, conc. ſi non fuerit, neg. min. & 2. conſ. nam Propheta loquitur de perfectiſſima.

Reſp. 2. neg. min. & diſt. ant. Non nocebit, non recordabor in ordine ad damnationem, quam demerentur, conc. ad aliquas pęnas temporales, neg. ant. nam de iſtis non loquitur Deus, aut Propheta, quia non tam ſunt pęnæ, quam remedia purgantia, & meritoria majoris gratiæ.

Inſt. Chriſtus abſolvens, & remittens peccata nihil reſervabat; ergo nec Deus in peccatoribus contritis ad puniendum. Prob. ant. ex textu de Adultera, de Paralitico, de Magdalena, &c.

Reſp. 1. neg. conſ. nam in ſacramento Deus remittit peccata per ſacerdotes, quibus dedit poteſtatem miniſterialem, & limitatam, prout voluit: Chriſtus vero remittebat ex poteſtate authoritativa, & illimitata, quam ex ſe ipſo habebat ratione unionis hypoſtaticæ.

Reſp. 2. neg. ant. nam reſervabat eis debitum reſipiſcentiæ, & pęnitentię, dicens, *vade, & noli amplius peccare*. Idem patet exemplis de Adam, & Eva, de Cain, & David. Adę reſervat labores, & ſudores, & ſpinas, &c. Evę dolores, & ſubjectionem, Caino divagationem, Davidi famem, &c.

Inſt. ex Patribus, *Infidelitas eſt ab eo, qui juſtus eſt, dimidiatam expectare veniam*; ſed ſi Deus reſervaret pęnas temporales, cum remittit peccata, dimidiaret veniam; ergo &c.

Reſp. diſt. maj. Dimidiam quoad pęnam ęternam, conc. quoad omnem temporalem, neg. maj. & conſ. nec enim mutatio damnationis ęternæ in pœnam aliquam temporalem dedecet Dei miſericordiam, quia talis reſervatio eſt nobis utilis ad cautelam contra peccatum, & ne dicamus cum impiis: *Peccavi, & quid mihi accidit triſte?* totalis impunitas libidinem faceret peccandi.

Inſt.

(1) *Ezech.* 3. & 18.

Inſt. 2. Per gratiam juſtificantem peccator reconciliatur Deo, & fit amicus; ſed reſervatio pœnæ eſt incompatibilis cum vera amicitia, eſt enim animus vindictæ, & ex reliquiis odii; ergo &c.

Reſp. diſt. min. Reſervatio pęnæ æternæ, conc. min. pœnæ temporalis, neg. min. & rationem ejus: non enim venit ex odio, nec ex animo vindictæ, ſed ex providentia bonitatis: nam inquit Gregor. (1) *Ab electis ſuis iniquitatum maculas ſtudet afflictione temporali abſtergere, quas in perpetuum non vult in eis videre*. Denique illæ pœnæ ſunt ſalutares; ergo non ex odio, ſed potius ex miſericordia, qua *quos amat, caſtigat*.

Objic. denique ſublata cauſa, tollitur effectus; ſed reatus culpæ in peccato eſt cauſa reatus pęnæ, & ille tollitur per gratiam juſtificantem; ergo & iſte.

Reſp. diſt. maj. Effectus phyſicus, conc. moralis, neg. maj. reatus autem pœnæ temporalis eſt effectus moralis culpæ, ſeu peccati, & ideo remanet poſt delictum reatus pęnæ æternæ per gratiam.

CONCLUSIO II.

Satisfactio ſacramentalis recte deſcribitur operatio laborioſa, & pęnalis voluntarie accepta, vel tolerata ad puniendum peccatum, & compenſandam offenſam Dei ex Sacerdotis impoſitione.

Prob. 1. ex Scoto, (2) qui fere in terminis eam ſic deſcribit, ut diximus: *Eſt operatio exterior laborioſa*, &c. dicit *exteriorem*, nec tamen intendit excludere actus internos charitatis, contritionis, &c. ſed ſolum quia regulariter imponitur, & impletur per actus externos, ut diximus.

Prob. 2. ex ſenſu communi Theologorum, qui per ſatisfactionem ſacramentalem intelligunt talia opera.

Confirm. ex Auguſt. (3) *Satisfactio eſt peccatorum cauſas excidere, nec ſuggeſtionibus eorum aditū indulgere*; ſed per talia opera, in quibus conſiſtere dicimus ſatisfactionem, cauſæ peccatorum exciduntur, & ſuggeſtionibus eorum aditus præcluditur: ſunt enim actus virtutum oppoſitarum vitiis peccantibus; ergo &c.

Dicitur autem 1. *operatio laborioſa, & pęnalis*, quia

(1) 9. *moral.* 17. (2) *ibid. L.* 11.
(3) *de dogm.* 54.

de ratione pœnitentiæ eſt *tenere pœnam* pro peccatis, in quo differt à reſtitutione, quæ eſt pura redditio rei ablatæ. 2. *voluntarie accepta, vel tolerata*, quia utroque modo fit, ſc. vel ex impoſitione Sacerdotis, vel ex propria electione. 3. *ad puniendum peccata propria*, quia talis eſt finis ſatisfactionis. 4. *ex Sacerdotis taxatione*, ſeu impoſitione, alioqui non eſt ſacramentalis: nam quæ fit per opera ex proprio motu pœnitentis, eſt extraſacramentalis. Hæc lucem accipient ex ſequentibus.

QUÆSTIO II.

Qualis debeat eſſe ſatisfactio, & opera ſatisfactoria.

CErtum eſt 1. eam debere fieri per actus bonos honeſtate ſupernaturali, quia debent reſpicere Deum, & ejus cultum, ex Concilio Tridentino. (1) Ad Deum autem non reſpiciunt actus nequidem indifferentes, & procedere debent ex influxu gratiæ, & fidei in Chriſtum, ex cujus meritis ſumant valorem. Nam inquit idem Concil. (2) *Neque vero ita noſtra eſt hæc ſatisfactio, quam pro peccatis noſtris exſolvimus, ut non ſit per Chriſtum, in quo vivimus, in quo movemur, in quo ſatisfacimus, facientes fructus dignos pœnitentiæ.* Quæ autem ſic fiunt, ſine dubio ſunt ſupernaturalia.

2. Certum eſt 2. eos actus debere eſſe liberos elicitive, aut imperative, quatenus libere acceptantur, vel tolerantur; cæteras conditiones examinamus.

CONCLUSIO I.

O*Pera ſatisfactionis ſacramentalis regulariter debent eſſe pœnalia, & externa, poſſunt tamen fieri in actibus internis, & non pœnalibus.* Eſt communior.

Prob. 1. ex Scoto cit. (3) *Dico, quod ſatisfactio in iſto intellectu magis conſiſtit in actibus pœnalibus, vel paſſionibus voluntariis, quam in aliis actibus bonis non pœnalibus, licet quandoque poſſet per aliquem actum bonum non pœnalem ſatisfieri, quia bene poſſet Deus acce-*

(1) *can.* 14. (2) *cap.* 8. (3) *ibid. F.* 8.

acceptare actum magnum charitatis pro punitione debita uni culpæ, &c.

Prob. 2. ex Trident. (1) quod definit, *ſatisfieri Deo quoad pœnam temporalem pœnis ab eo inflictis, & patienter toleratis, vel a Sacerdote injunctis, aut ſponte ſuſceptis, ut jejuniis, orationibus, eleemoſynis, vel aliis etiam pietatis operibus*, &c.

Confir. ex Script. (2) *Convertimini ... in jejunio fletu, & planctu*, &c. Et de pœnitentia Ninivitarum dicitur, (3) quod illam *egerunt, & prædicaverunt jejunium, & veſtiti ſunt ſaccis*, &c. Et Chriſtus de Sidoniis dicit, quod *in cinere, & cilicio pœnitentiam egiſſet*; ergo pœnitentia impletur his operibus pœnalibus.

Prob. 3. ex PP. nam inquit Gregor. (4) *Juſtum eſt, ut peccator tanto majora inferat ſibi lamenta per pœnitentiam, quanto majora intulit damna per culpam*. Et Auctor libri de vera pœnit. *Sunt digni fructus virtutum, qui non ſufficiunt pœnitentibus: pœnitentia enim graviores fructus poſtulat, ut dolore, & gemitibus mortuus poſtulet vitam*. Et Chryſoſt. (5) ſuadet pœnitenti, *largos lacrymarum effunde fluvios, laboribus, ac vigiliis te ipſum affige*, &c. Denique Patres omnes commendant talia opera laborioſa, & externa.

Prob. 4. ex praxi Eccleſiæ, quæ ſolet tales pœnas imponere pœnitentibus, ſc. jejunia, orationes, & eleemoſynas, vigilias, cilicia, & ſimiles carnis macerationes, & Sancti omnes per hæc opera ſuam pœnitentiam commendarunt. Et certe ſicut ſacramentum eſt eſſentialiter ſignum ſenſibile, ita & partes ejus regulariter debent eſſe ſenſibiles; ergo & ſatisfactio.

Prob. 2. p. tum ex Scoto cit. (6) qui docet ſatisfieri poſſe *per actum magnum charitatis*, tum quia ex omnium conſenſu poteſt aliquando contritio interior eſſe tam ferrens, ut totaliter deleat peccatum quoad culpam, & pœnam, & tunc tota ſatisfactio conſiſtit in illo actu interno. Patet ant. exemplis adductis ex Script. nam ſine dubio peccata Magdalenæ remiſſa ſunt ei quoad pœnam omnem, *quoniam dilexit multum*, ſcil. remiſſio tam tribuitur dilectioni internæ, quam lacrymis ejus.

(1) *ſeſſ. 14. c. 13.* (2) *Ezech. 18.*
(3) *Jonæ 3.* (4) *hom. 20. in Evang.*
(5) *hom. 42. in Matt.* (6) *ibid.*

Confir. Dantur peccata pure interna; ergo & ſatisfactiones: nam offenſa reparatur per actus oppoſitos, v. g. per actus amoris Dei, & proximi reparantur peccata odii, contemptus, invidiæ, &c.

Objic. 1. cont. 1. par. Actus ſatisfactorius debet eſſe liber; ſed actus externi non ſunt liberi: nam libertas non eſt in potentiis externis; ergo illi actus non ſunt ſatisfactorii.

Reſp. diſt. maj. Liber elicitive, aut imperative, conc. elicitive tantum, neg. maj. & conſ. quia illi actus, & potentiæ externæ agunt, & moventur libere per libertatem voluntatis imperantis, & moventis, alioqui furtum, vel homicidium non eſſet peccatum in ſe, &c.

Inſt. Ergo totum meritum, & valor operis eſt in actu interno, & non in externo, niſi denominative, & extrinſece.

Reſp. neg. ſubſ. nam ſicut homicidium, furtum, & ſimiles actus externi ſunt in ſe, & vere peccata; ita & orationes, jejunia, &c. ſunt vere in ſe bona, & ſatisfactoria, licet non ſint in ſe libera, niſi ab imperio interno voluntatis.

Objic. 2. Actus externi non habent in ſe honeſtatem; ergo nec valorem ſatisfactorium. Prob. ant. Tota bonitas eſt in actibus internis; ergo &c.

Reſp. eodem modo diſt. ant. bonitatem ſeorſim ab internis, conc. ſimul cum internis, neg. ant. utrumque: nam, ut diximus alias, actus externus addit bonitatem, & malitiam internis, nam habet ſuam conformitatem, & difformitatem cum lege.

Inſt. Bonitas illa actus externi eſt eadem, vel diſtincta a bonitate interni; ſed neutrum dici poteſt; ergo &c. Prob. min. 1. non diſtincta, quia diſtincta non eſt libertas. 2. non eadem, nam fruſtra eſſet externa.

Reſp. eam eſſe numerice diſtinctam: nam ſtante volitione jejunandi, quæ bona eſt, poſſes non jejunare, mutata voluntate; ſicut data intentione furandi, potes non furari, & ſic duæ ſunt numero libertates, & moralitates ejuſdem ſpeciei.

Objic. 3. Opera ut pœnalia non habent bonitatem, per quam placeant Deo; ergo ut pœnalia non ſatisfaciunt.

Reſpon. diſt. ant. Bonitatem præciſe ab intentione ſatis-

ſatisfaciendi, & puniendi peccata per illa, con. ex illa intentione, & fine, neg. ant. Nam ſub his reſpectibus habent bonitatem juſtitiæ, & pœnitentiæ, & obedientiæ, & virtutum, in quarum materia fiunt, & quæ opponuntur peccatis illis, quæ punire intendimus.

Objic. 4. Si pœnalitas eſſet de ratione operis ſatisfactorii, ille, qui delectabiliter jejunaret, vel oraret, non ſatisfaceret, quia illa opera non eſſent ei laborioſa; ſed conſ. eſt falſum; ergo &c.

Reſp. diſt. maj. & diſt. rationem ejus: non eſſent laborioſa ex fervore virtutis, conc. ex ſe, & natura ſua, neg. ant. Nam de ratione operis ſatisfactorii non eſt, ut fiat cum repugnantia actuali appetitus, ſed ſufficit, ut de ſe, & præciſa perfectione virtutis, vel habitus influentis delectabilitatem, aut tollentis repugnantiam actualem exerceantur ex intentione puniendi peccatum, & ſatisfaciendi Deo.

Objic. 1. con. 2. p. Scotus definit ſatisfactionem per opus externum, & laborioſum; ſed neutrum dici poteſt de actibus pure internis; ergo non ſunt ſatisfactorii. Prob. min. Quia anima non laborat in ſuis actibus nulla ei cognitio, vel cogitatio, vel volitio repugnat de ſe, ſed tantum ratione appetitus ſenſitivi, ergo &c.

Reſp. 1. Scotum loqui de ſatisfactione, prout regulariter fieri, & imponi ſolet, ut patet ex ejus textu, in quo admittit eam fieri poſſe per actum internum charitatis.

Reſp. 2. neg. min. Nam certum eſt animam magis delectari in quibuſdam actibus, quam in aliis, & indigere majoribus auxiliis gratiæ ad actus fidei, quam ſcientiæ, ad actus charitatis, quam odii, &c.

CONCLUSIO II.

Omne opus bonum internum, & externum poteſt eſſe ſatisfactorium pro pœnis temporalibus peccatorum, licet non ſit pœnale. Eſt etiam communior.

Prob. 1. ex Scoto cit. (1) dicit enim expreſſe, quod *poteſt per aliquem actum bonum non pœnalem ſatisfieri*, v. g. per actum charitatis.

Prob.

(1) *Ibid.*

Prob. 2. Homo per actus virtutum fidei, ſpei, & charitatis poteſt delere pęnam æternam, & mereri gloriam; ergo a fortiori poteſt mereri per eoſdem remiſſionem pęnæ temporalis, & pro illa ſatisfacere. Prob. conſ. Actus, quibus meremur deletionem culpæ, & pęnæ, & gloriam, debent magis placere Deo, quam diſpliceant peccata; ergo illi actus debent eſſe magis ſatisfactorii, & acceptabiliores pro pęnis temporalibus.

Confir. ex Trident. cit. dicente, (1) quod *ſatisfieri poteſt non ſolum jejuniis, orationibus, eleemoſynis, vel aliis pietatis operibus*. Sed omnia pietatis opera non ſunt pęnalia: comprehendunt actus omnes Religionis in Deum, denique actus omnes omnium virtutum; ergo &c.

Confir. 2. Nam orationes, & eleemoſynæ non ſunt per ſe opera pęnalia, nec laborioſa, ſed valde conformia naturæ rationali; ſed Concilia, Patres, & ipſa Script. hæc opera enumerant inter ſatisfactoria; ergo &c.

Objic. 1. Opera ſatisfactoria debent æquivalere rebus, pro quibus ſatisfit; ſed ſatisfit pro pęnis: & ſola opera pęnalia æquivalent illis pęnis; ergo hæc ſola ſunt ſatisfactoria.

Reſp. diſt. maj. Æquivalere morali æſtimatione, con. maj. & neg. min. in phyſica entitate, neg. maj. & conſ. Nam in morali æſtimatione, & acceptatione divina pietatis opera omnia æquivalent pęnis temporalibus peccatorum æque, ac 10. aut 20. aſſes æquivalent labori diurno fabri, &c.

Inſt. Non legitur in Script. quod Deus ſic acceptet, vel æſtimet illa opera; ergo gratis hoc dicitur.

Reſp. neg. conſ. Nam licet Script. non dicat illam ſatisfactionem eſſe per opera pęnalia potius, quam per alia, ita non eſt neceſſe, ut expreſſe doceat illam æſtimationem, & acceptationem.

Reſp. 2. neg. ant. Nam ex generali æſtimatione operum pietatis pro mercede gloriæ æternæ ſatis aperte colligitur pro remiſſione pęnæ temporalis, & aliis meritis inferiorum bonorum. Habemus in Euangelio, quod Deus promittit regnum ſuum pro operibus omnibus miſericordię, etiam pro potu aquę frigidę, &c.

(1) *can.* 23.

&c. Quæ autem comparatio regni æterni cum potu aquæ frigidæ?

Reſp. 3. neg. eandem conſ. Nam ſufficit, quod illa æſtimatio legatur in praxi, & doctrina Eccleſiæ, quæ eſt depoſitaria intentionum Dei.

Inſt. 2. Juſtitia commutativa exigit æqualitatem, & ſimilitudinem dati, & accepti, ſeu debiti, & ſoluti; ſed hæc ſatisfactio eſt actus juſtitiæ commutativæ; ergo exigit pœnalia pro redimendis pœnis.

Reſp. diſt. maj. Æqualitatem juxta moralem æſtimationem, con. æqualitatem, & ſimilitudinem phyſicam, neg. maj. & conſ. in civilibus, & humanis injuriæ compenſantur pecuniis, labores militares præmiis, & honoribus.

Objic. 2 Pœnitentia debet fieri in operibus laborioſis, ac pęnalibus; ergo & ſatisfactio, quæ eſt pars pęnitentiæ. Prob. ant. quia debet fieri *in jejuniis, & vigiliis, in fletu, & planctu*; ergo &c.

Reſp. diſt. ant. Regulariter, & non excludendo alia opera, con. abſolute, & ita ut non valeat in aliis piis operibus, neg. ant. & 2. conſ. Nam, ut diximus, regulariter, & ordinarie quidem pęnitentia fit in his operibus; ſed valet etiam in aliis etiam internis coram Deo, qui corda novit, & intuetur.

Objic. 3. Satisfactio eſt actus pęnitentiæ; ergo debet eſſe pęnalis; nam illa eſt pęnæ tenentia.

Reſp. diſt. ant. Actus pęnitentiæ elicitus, vel imperatus, con. elicitus, neg. ant. Nam ſufficit, quod opera virtutum imperentur a pęnitentia, & offerantur Deo in ſatisfactionem pro peccatis.

CONCLUSIO III.

HÆc *ſatisfactio fieri poteſt per voluntariam patientiam in pęnis, & afflictionibus, quas Deus permittit nobis accidere*. Eſt communior.

Prob. 1. ex Scoto cit. (1) dicente, *ſatisfactionem eſſe vel operationem, vel paſſionem, ſeu pęnam voluntarie toleratam in ordine prædicto, id. ad placandam divinam offenſam*. Et alibi dicit, quod *mors voluntarie accepta ſit ſufficiens pro pęna cujuſcumque peccati venialis, & forte pro magna parte pęnæ debitæ pro mortali*

(1) *Ibid. L. 11. d. 21. q. 1. 10.*

talibus dimiſſis ... nec obſtat , quod eſt pœna neceſſaria , quia aliquis poteſt voluntarie acceptare neceſſariam ; ergo ex Scoto acceptatio , & patientia voluntaria afflictionum poteſt eſſe ſatisfactoria pro peccatis.

Prob. 2. ex Concil. Trid. (1) docente, *tantam eſſe divinæ munificentiæ largitatem , ut non ſolum pœnis a nobis pro vindicando peccato ſuſceptis , aut ſacerdotis arbitrio pro menſura delicti impoſitis , ſed etiam , quod maximum eſt amoris argumentum , temporalibus flagellis a Deo inflictis , & a nobis patienter toleratis ... ſatisfacere valeamus.* Quod definit can. 13.

Prob. 3. quia talis acceptatio , & patientia tali motivo eſt verum opus virtutis obedientiæ , & conformitatis , humilitatis , pœnitentiæ , imo & amoris in Deum ; ergo tam eſt ſatisfactoria , quam quilibet actus alterius virtutis. Prob. ant. Nam hæc acceptatio poteſt operari ab illis omnibus virtutibus in eum finem.

Confir. tum quia pœnæ iſtæ non magis ſunt neceſſariæ , quam pœnæ purgatorii ; ſed per iſtas expiantur peccata quoad pœnas temporales , licet earum acceptatio non ſit amplius libera ; ergo a fortiori acceptatio pęnarum , quas Deus immittit , quia hæc libera eſt.

Prob. 4. Talis eſt regulariter voluntas Dei , qui tales pęnas permittit in purificationem , & emendationem noſtram ; ergo vult eas acceptemus libenter , & per patientiam illi placeamus. Prob. ant. tum ex doctrina Conc. cit. tum ex Script. quæ docet Deum ſæpe infligere , aut permittere tales pęnas ex amore : nam *quem diligit Dominus , corripit , & caſtigat : flagellat autem omnem filium , quem recipit* ; & , ut notat Hieron. *Scitote ideo Deum ad præſens reddidiſſe ſupplicia , ne in æternum puniret ;* ergo ex intentione Dei hæc mala nobis eveniunt , ut per eorum tolerantiam purificemur , & ſatisfaciamus pro peccatis , & a peccatis retrahamur.

Objic. 1. Actus ſatisfactorius eſt voluntaria redditio debiti ; ſed talis non eſt hæc patientia ; ergo non eſt ſatisfactoria. Prob. min. quia pendet a voluntate Dei , & ab aliis cauſis talium malorum ; ergo &c.

Reſp. neg. min. & conſ. Nam voluntaria illa acceptatio

(1) *Ibid. c. 9.*

ptatio eſt actus humilitatis, & obedientiæ, per quam reparantur rebelliones peccati.

Inſt. Illæ pœnæ ſunt juſta ſupplicia inmiſſa in vindictam peccatorum; ergo non ſunt materia ſatisfactionis, quia debentur alio titulo.

Reſp. tranſ. ant. Non enim ſemper ita eſt, ut patet de Job, & Tobia, & neg. conſ. nam per voluntariam acceptationem ſuppliciorum etiam placemus Deo, & meremur apud illum; & hæc non eſt alio titulo debita, cum offertur ex amore in Deum, & ex intentione ſatisfaciendi, &c. Filius amanter acceptans flagellationem, & oſculando virgas placet patri caſtiganti, & meretur apud illum ampliorem gratiam.

Objic. 2. Multæ calamitates caſualiter accidunt ex creaturis cum ſola permiſſione Divina; ergo per eas non ſatisfacimus, nec meremur.

Reſp. diſt. conſ. ex parte cauſarum, conc. ex libera noſtra acceptatione, & applicatione, ſeu oblatione, neg. conſ. nam per hos actus virtutum vere placemus Deo, & placamus eum.

CONCLUSIO IV.

Abſolute loquendo poſſumus ſatisfacere per opera aliunde præcepta, modo adſint cætera. Eſt communior contra aliquos nolentes poſſe ſatisfieri, niſi per opera ſupererogationis.

Dico, *abſolute loquendo:* nam fateor, quod regulariter, & extra caſus raros neceſſitatis, debent imponi opera ſupererogationis, & alias indebita, quod aperte colligitur ex textu Doctoris cit.

Prob. 2. ex Concil. Trid. (1) docente, quod *per obſervantiam mandatorum Dei, & Eccleſiæ* (fideles) *in ipſa juſtitia per Chriſtum accepta creſcunt, atque magis juſtificantur, cooperante fide bonis operibus*; &c. Item patet ex locis allatis in præcedenti de patientia in afflictionibus; hæc enim aliunde eſt debita de lege naturæ, nec minus calamitates illæ ſunt nobis neceſſariæ, quam ulla opera ex quibuſcumque præceptis debita. Imo hæc poſſumus non obſervare, non autem mala illa vitare. Unde

Prob. 3. Patientia in malis, quæ patimur a Deo, vel crea-

(1) *Seſſ.* 6.

creaturis, eſt de præcepto naturali, & divino; ſed per illam meremur, & ſatisfacimus; ergo & per opera præcepta. Min. patet ex præcedenti. Prob. maj. 1. tenemur confiteri Deum, & Chriſtum coram Tyrannis, etiam cum periculo mortis, & tamen per hanc confeſſionem, & mortem meremur coronam martyrii. *Qui me confeſſus fuerit coram hominibus, confitebor*, &c. Et, *qui me negaverit, negabitur*, &c. Item, *in dolore ſuſtine, in humilitate patientiam habe;* hic, & alibi præcipitur patientia. Idem eſt de eleemoſyna. *Et eleemoſynam pauperis non defraudes*. Et, *date eleemoſynam*. Et, *eleemoſynam facite*, &c. Et hæc aliquando eſt de jure naturæ; ſed nemo dixerit hos actus, ſeu hanc patientiam ſic neceſſariam, & præceptam non eſſe meritoriam, ſi adſint aliæ conditiones; ergo &c.

Prob. 4. Præceptum nihil tollit de bonitate objectiva, & formali operum; ergo nec de ratione meriti eorum, aut ſatisfactionis, ſi fiant ea intentione. Prob. ant. Eccleſia præcipit jejunia, orationes, eleemoſynas in hunc finem, ſc. in remiſſionem, & ſatisfactionem; ergo præceptio nihil tollit de illorum valore, ſi recte fiant.

Confirm. Nam, ut monet Doctor, aliquando expedit Sacerdoti, ut imponat talia opera jam præcepta, ſive ut fiant majori cum applicatione, & devotione, ſive ut infirmitati, aut paupertati pœnitentium conſulat: & ſi neglexerit implere, peccat dupliciter contra duplex præceptum, & duplex motivum formale talium operum, nempe contra præceptum Eccleſiæ, aut naturæ, vel decalogi, & confeſſarii, ſeu contra debitum ſacramenti.

Advertat autem Sacerdos, quod licet abſolute vera ſit concluſio, & ſpeculative, tamen in praxi, & regulariter, & quoad fieri poteſt, imponenda ſunt opera libera, & aliunde indebita; ſic enim magis ſervatur æquitas, & regula juſtitiæ.

Objic. 1. Satisfactio ex Scoto eſt reditio æquivalentis ex alias indebitis; ſed opera præcepta non ſunt alias indebita; ergo non ſunt ſatisfactoria pro hoc ſacramento. Prob. min. jejunium in quadrageſima v. g. debetur ex præcepto Eccleſiæ, &c. hinc ſequitur hoc eſſe contra Scotum.

Reſp.

Reſp. diſt. maj. Ex alias indebitis eodem motivo, & bonitate, & ſecluſa acceptatione creditoris, conc. ſub diverſo motivo, & bonitate, & acceptatione creditoris, ſc. Dei, neg. maj. & conſ. illud jejunium ratione præcepti eſt materia, & opus obedientiæ, & ratione impoſitionis in confeſſione eſt opus ſatisfactorium; & qui jejunat ex utroque motivo, dat eidem operi duplicem bonitatem, & hæc poſterior non eſt alias debita, ſc. ſub hac 2. bonitate.

Quoad Scotum patet ex textibus allatis hoc non eſſe contra mentem ejus: quia cum exigit, ut ſatisfactio fiat ex alias indebitis, loquitur de juſtitia rigoroſa, qualis non eſt hæc ſatisfactio.

Inſt. Non poteſt ſolvi duplex debitum unica ſolutione; ſed ſi per opus aliud præceptum ſatisfieret pro peccatis, unica ſolutione ſolveretur duplex debitum; ergo &c. min. prob. ſolveretur debitum obedientiæ, & ſatisfactionis pœnitentialis; ergo &c.

Reſp. diſt. maj. unica ſolutione materiali, & formali, conc. unica materiali, & duplici formaliter, aut æquivalenter, ſeu duplici valore, ſeu bonitate formali, neg. maj. & min. & 2. conſ. Nam in his caſibus idem opus materiale factum ex duplici motivo duplicis virtutis habet duplicem bonitatem formalem.

Inſt. Non conſtat Deum creditorem ſic acceptare illa opera; ergo gratis hoc dicimus.

Reſp. neg ant. Nam id conſtat ex omnibus Scripturis, quibus commendatur Dei munificentia, & ex Eccleſiæ praxi, quæ eſt divinæ intentionis interpres, & depoſitaria. Docet enim, (1) *tantam eſſe divinæ munificentiæ largitatem, ut non ſolum pœnis ſponte ſuſceptis pro vindicando peccato, aut Sacerdotis arbitrio impoſitis, ſed etiam (quod maximum amoris argumentum eſt) flagellis a Deo inflictis ſatisfacere valeamus.* Et certe niſi hoc verum eſſet, nullo modo poſſemus ſatisfacere Deo, quia omnia opera noſtra illi debentur mille titulis: nam inquit Anſelmus, *In obedientia quid das Deo, quod non debes? cui jubenti totum quod habes, & quod habes, & quod potes, debes?*

Inſt. 3. ex ipſo Anſelmo, *Cum aliquis, quod abſtulit injuſte, ſolvit, hoc debet dari, quod ab illo non poſſet*

(1) *Trid. Seſſ. 14. c. 9.*

ſet exigi, ſi alienum non rapuiſſet. Sic ergo debet omnis, qui peccat, honorem, quem Deo rapuit, ſolvere; ergo ſatisfactio pro peccatis debet fieri ex alias indebitis, ex Anſelmo.

Reſp. diſt. ant. & conſ. Satisfactio ex rigore juſtitiæ, con. ex juſtitia pęnitentiali, & minus rigoroſa, neg. ant. & conſ. Nam inter hominem, & Deum non datur juſtitia rigoroſa.

Objic. 2. Solutio ex alias debitis ex parte noſtra eſt condonatio ex parte Dei; ergo non eſt vera ſatisfactio, ſi fiat ex operibus jam debitis ex alio præcepto, Prob. conſ. per veram ſolutionem, & ſatisfactionem debet ceſſare obligatio debitoris; ſed ſolutio ex debitis ex præcepto non extinguit obligationem debitoris erga Deum: nam poſſet Deus nolle acceptare illa opera in ſolutum, & ſic non ceſſaret obligatio, ergo, &c.

Reſp. diſt. conſ. Non eſt vera ſolutio, id. ex rigore juſtitiæ humanæ, con. ex vera juſtitia, qualis eſſe poteſt inter Deum, & hominem, neg. conſ. & min. nam cum Deus erga nos utatur miſericordiæ ſuavitate, qua temperat juſtitiæ rigorem, acceptat opera noſtra, qualia ipſi offerimus. In caſu autem noſtro hæc illi offerimus ex motivis obedientiæ, & juſtitiæ, ut ſc. ſatisfaciamus præcepto, & debito.

Colligis ergo 1. quod in pęnitente requiritur intentio ſatisfaciendi pro pęnis debitis per illa opera: nam actiones noſtræ non induunt honeſtatem formalem virtutum, niſi fiant ex illarum motivo, & fine, nec per conſequens rationem meriti, aut ſatisfactionis, & hæc intentio debet eſſe ſaltem virtualis. Nam eadem eſt ratio de his operibus, ac de aliis omnibus actibus humanis quoad moralitatem, ſc. requirunt advertentiam, & cognitionem ex parte intellectus, & intentionem ex parte voluntatis. Unde qui habet præceptum jejunandi ex parte Eccleſiæ, & ſimul ex præſcripto confeſſarii in die vigiliæ alicujus feſti, non ſatisfacit uni illarum obligationum, ſi de illa non cogitet, aut velit.

Colligis 2. ex verbis Concilii, & Scoti, quod opera, quibus ordinarie ſatisfit, & quæ ad hoc imponuntur a Sacerdote, ſunt jejunia, eleemoſynæ, & orationes, quamvis alia tum interna, tum externa,

ma-

modo poſſibilia ſint, juxta conditionem, & ſtatum penitentis imponi poſſunt. In his exigitur exacta confeſſarii prudentia.

QUÆSTIO III.

An ſatisfactio penitentialis valeat facta extra ſtatum gratiæ.

CErtum eſt ſatisfactionem exigere ſtatum viæ: nam poſt mortem datur ſatispaſſio, non ſatisfactio; ſed de ſtatu gratiæ controvertitur. Quidam volunt eam non aliter valere, ſed potius eſſe novum peccatum, ſi fiat in peccato mortali, propter irreverentiam, quam putant fieri ſacramento. Alii putant ſaltem remiſſionem pęnæ ſuſpendi per adventum novi mortalis, donec iſtud remiſſum fuerit per contritionem, vel novam abſolutionem.

Quærimus hic, an ſatisfactio ſacramentalis valeat, quando impletur in ſtatu peccati mortalis, v. g. Petro imponitur jejunium trium dierum, ſi poſt 1. aut 2. diem peccet mortaliter, & tamen jejunet 3. die ex illa intentione, quæritur an hoc 3. jejunium valeat, an debeat illud repetere, poſtquam recuperaverit amiſſam gratiam.

Quæri etiam poteſt, an ſatisfactio extraſacramentalis, ideſt opera bona, quæ operamur ante confeſſionem, & remiſſionem mortalium cum intentione ſatisfaciendi pro pęna temporali eorum, imputari etiam poſſint pro illa.

Porro ſuppono poſſe hominem liberari a debito pęnæ peccati, vel 1. per modum ſatisfactionis de condigno, vel de congruo, vel 2. per modum impetrationis, ut cum per orationes impetramus a Deo condonationem pęnarum illarum in parte, vel in toto, vel 3. per indulgentias, quibus ſolet Eccleſia remittere tales pęnas per applicationem, & imputationem meritorum Chriſti, & Sanctorum. Rurſus alia eſt *ſacramentalis*, quæ fit per opera a Sacerdote impoſita ſive ante, ſive poſt confeſſionem ſacramentalem: alia *extraſacramentalis*, quæ fit per opera, quæ ſibi ſponte præſcribit pęnitens ante, vel poſt obtentam remiſſionem in ſacramento; & quæritur, an per hæc opera poſſit ſatisfacere pro illis pęnis.

CON-

CONCLUSIO I.

Non ſolum valet ſatisfactio ſacramentalis quoad remiſſionem pœnæ, licet facta in ſtatu peccati mortalis, ſed etiam ſtatim habet effectum. Eſt valde communis ſaltem apud Scotiſtas.

Prob. 1. ex Scoto, (1) *Dico ergo ſine præjudicio, quod qui ſemel vere pœnitet, & recipit ſatisfactionem, vel pœnitentiam condignam ſibi impoſitam ab Eccleſia, clave non errante, quantumcumque poſtea recidivet, numquam tenebitur ad illam unicam ſatisfactionem adimplendam. Et ſi eam impleat in charitate, melius eſt, quia non tantum ſolvit pœnam, ſed meretur... ſed ſi adimpleat eam extra charitatem, ſolvit quidem pœnam, ſed non meretur gratiam*, &c.

Prob. 2. ex eodem: nam inquit, (2) *opinio contraria eſt nimis dura, & nimis arctat miſericordiam Dei, quæ ſuperexaltat judicium, & alia opera ejus.* 2. præbet peccatori occaſionem majoris obſtinationis: nam v. gr. ſi debeat jejunare per tres dies, & in 2. peccat mortaliter, videatque ſibi non prodeſſe jejunium hujus diei, non jejunabit 3. die, & ſic de novo peccabit mortaliter, quia *tranſgrediendo iſtam pœnam ſibi impoſitam a Sacerdote, & receptam, videtur eſſe peccatum mortale, cum ſit tranſgreſſio præcepti Eccleſiæ, & vicarii Dei in illo actu.* 3. jejunium 3. diei non eſſet peccatum; ergo eſſet opus bonum; ergo & acceptabile ad ſatisfactionem. Prob. ant. Nam eſſet actus virtutis, & ſi diceretur peccatum, dici poſſet opera virtutis facta in ſtatu peccati eſſe peccata; ſed hoc damnat Eccleſia in Bajo; ergo &c.

Prob. 3. Poſſunt impleri præcepta Eccleſiæ in ſtatu peccati mortalis; ergo & iſtud, id. ſatisfieri poteſt præcepto confeſſarii de jejunio.

Prob. 4. In civilibus, ut quis ſolvat debitum, non debet eſſe gratus, vel amicus, ſufficit, ut numeret pecuniam debitam; ergo ita eſt in pœnitente quoad ſatisfactionem, quia eſt ſolutio debiti.

Prob. 5. Aliæ partes pœnitentiæ non exigunt ſtatum gratiæ, ut valeant; ergo nec iſta. Prob. ant. Confeſſio, & attritio præcedunt gratiam, quæ non datur niſi

(1) *d. 15. q. 1. O. 16.* (2) *Ibid.*

niſi per abſolutionem ſequentem; ergo &c.

Confir. ex antiqua praxi Eccleſiæ: nam olim exigebatur ſatisfaCtionis impletio ante abſolutionem; ſed tunc non erat ſtatus gratiæ; ergo &c.

Prob. denique: nam id videtur moraliter impoſſibile in praxi Eccleſiæ, quæ quibuſdam pœnitentibus imponere ſolet longiores pœnitentias, v. g. jejunia per plurimos dies, aut alia opera per annum, aut menſes plures: nam illa opera non haberent unquam finem, ſed eſſent ſemper iteranda, quoties pœnitens peccaret mortaliter de novo, & ante impletam ſatisfactionem: & ſic potius fideles ob tam gravia onera retraherentur a ſacramento.

Prob. 2.p. Nam ſi valet ſatisfactio in eo ſtatu, ergo ex tunc debet habere ſuum effectum: nulla enim eſt ratio dilationis.

Objic. 1. Satisfactio ſacramentalis non valet, niſi placeat Deo; ſed non placet Deo facta in ſtatu peccati; ergo non valet. Prob. min. *Non eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris*. Et, *cum multiplicaveritis orationem, non exaudiam: manus enim veſtræ plenæ ſunt ſanguine*.

Reſp. diſt. min. Non placet ad meritum gratiæ, con. ad puram ſatisfactionem, & redemptionem pœnæ, neg. min. & ant. Nam ex Scoto alia eſt ſatisfactio puræ ſolutionis, alia placationis, & reconciliationis: illa debet placere Deo ex objecto, licet non placeat ex conditione ſolventis, iſta vero a perſona amica, & gratia, & ſic in ſtatu gratiæ. 1. dicitur *ordinativa pœnæ*, 2. vero eſt etiam *ordinativa culpæ*; ideo fit in gratia, aut illam requirit. Hæc diſtinctio eſt valde notanda pro ſolutione objectionum.

Objic. 2. ex Trident. (1) *Bona opera noſtra non habent valorem, niſi ex meritis Chriſti, in quo vivimus, meremur, & ſatisfacimus facientes dignos fructus pœnitentiæ*. Sed habens peccatum mortale non vivit in Chriſto, ſed in eo mortuus eſt, & ab eo ſeparatus; ergo nec in eo ſatisfacit; ergo nec valet ſatisfactio.

Reſp. diſt. min. Non vivit in Chriſto per formalis ſanctitatis vitam, conc. per vitam inchoatam gratiæ excitantis, & juvantis, neg. min. & conſ. Nam de hac vita loquitur Concilium, non de vita gratiæ habitualis.

(1) *Seſſ.* 14. *c.* 8.

lis; alioqui opera, quæ præcedunt juſtificationem, ut fides, ſpes, confeſſio, attritio, &c. nihil valerent coram Deo.

Inſt. Sine Charitate nulla opera valent coram Deo; ergo extra ſtatum gratiæ nulli ſatisfactio valet. Prob. ant. ex Paulo, *Si charitatem non habuero, nihil mihi prodeſt.* Et Sapiens, *Dona impiorum non probat Altiſſimus.* Et idem Apoſtolus monet, *Exhibeamus corpora noſtra hoſtiam viventem, ſanctam*, &c. ergo.

Reſp. diſt. ant. utrumque: non valent, non proſunt, & Deus ea non probat in ordine ad meritum, con. ad ſatisfactionem, & ſolutionem debitorum, neg. ant. Nam de hoc valore agimus, non de valore ad meritum.

Inſt. 2. Satisfactio illa pro pęnis peccati præparat ad conſecutionem gloriæ: nam removet impedimenta ejus; ergo etiam pro illa valent illi textus.

Reſp. neg. conſ. Non enim valent pro omni præparatione, alioqui nulla opera, quæ præcedunt juſtificationem, valerent coram Deo. Et hoc magis verum eſt pro ſatisfactoriis, quæ non præparant niſi remote, & indirecte.

Objic. 3. Satisfactio pro pęna temporali debet habere proportionem cum pęna purgatorii, quæ eſt pęna temporalis, pro qua ſatisfacimus; ſed non poteſt habere aliam proportionem, quam quod fiat in gratia, per quam dignificatur; ergo &c.

Reſp. diſt. min. Non habet proportionem in ratione pęnæ, & paſſionis, conc. in ratione ſatisfactionis, neg. min. Nam in purgatorio pęnæ non ſunt pure ſatisfactoriæ, ſed ſatispaſſiones: hic vero ſunt ſatisfactoriæ, & per voluntarietatem elevantur, & intuitu ſacramenti præteriti, cujus virtute pęna æterna remiſſa eſt, & debitum ejus mutatum in debitum pęnæ temporalis voluntariæ, aut purgatorii, quæ eſt neceſſaria.

Inſt. Illa commutatio facta eſt intuitu gratiæ ſanctificantis, & remiſſionis peccati; ſed hæc gratia non adeſt; ergo non dat valorem ſatisfactioni.

Reſp. diſt. min. Non adeſt quoad commutationem faciendam, con. ut factam, neg. min. & conſ. nam ſuppoſita commutatione illa facta in ſacramento per gratiam, reſtat ſolutio pęnæ temporalis,

quæ

quæ fit extra ſacramentum.

Objic.4.Satisfactio ſacramentalis eſt pars ſacramenti; ſed iſtud debet conferre gratiam, vel augmentum ejus; ergo ſatisfactio debet augere gratiam; ſed iſtud non præſtat, niſi fiat in gratia; ergo niſi fiat in gratia, non valet.

Reſp. diſt. maj. Eſt pars, prout in voto pœnitentis, & intentione Sacerdotis, & ut implenda, con. in executione, neg. maj. Nam tunc eſt effectus, & ſequela ſacramenti, non pars ejus intrinſeca: alioqui non valeret ſacramentum ante executionem ſatisfactionis, aut ſi ante impletam, peccaret mortaliter.

Inſt. Indulgentiæ non valent habenti peccatum mortale; ergo nec ſatisfactio: nam illæ ponuntur loco iſtius.

Reſp. neg.conſ. Nam Theſauri meritorum Chriſti non aperiuntur niſi pro contritis, & confeſſis, & juſtificatis, ut patet ex bullis Pontificiis: non ita eſt de ſatiſfactione.

Objic. 5. Non poteſt ſeparari reatus pœnæ a reatu culpæ: hic prius debet remitti, quam ille; ſed habens peccatum mortale eſt in reatu culpæ, ac pœnæ æternæ, & ſatisfactio eſt tantum pro pœna temporali; ergo hæc non valet in ſtatu peccati mortalis.

Reſp. neg. abſolute maj. maxime de pœna peccati jam remiſſi quoad culpam, ut in caſu noſtro: nam pœnæ, pro quibus fit hæc ſatisfactio ſunt temporales reſtantes ex peccatis remiſſis quoad culpam. Deinde falſum eſt non poſſe remitti aliquid de ſatisfactione per bona opera, & pœnitentias, quæ præcedunt juſtificationem: nam quo majores ſunt diſpoſitiones ad ſacramentum, eo plus gratiæ operatur, & minores pœnæ temporales reſtant exſolvendæ.

Longe tamen tutius, & conſultius eſt, ac utilius ſi ſatisfactiones compleantur in ſtatu gratiæ, quia illa opera ſunt gratiora Deo, & non ſunt pure ſatisfactoria, ſicut quæ fiunt in peccato, ſed etiam meritoria, ex Doctore.

CONCLUSIO II.

Opera bona, & pœnalia ante ſacramentum poſſunt eſſe ſatisfactoria de congruo pro aliqua pęna temporali peccati. Debet eſſe communis apud Auctores præcedentis.

Prob. 1. ex Scoto. (1) *Sicut in humanis, ſi alicui offenſæ in Regem correſpondeat præciſe ſecundum legem abſciſſio manus: ſi iſti etiam invito abſcindatur manus, ſatis patitur, & in tantum ſatisfacit Regi .... multo magis ergo poſſet ſufficere pro punitione culpæ, ſi aliquis pęnam ſibi debitam infligeret, licet non eſſet in gratia,* &c. Et infra dicit, quod *Sacerdos ligat ad ſolutionem pęnæ temporalis, niſi jam fuerit ſoluta ſufficienter*; ergo per pænas, quas ſibi peccator infligit ante Juſtificationem, ſatisfacit aliquo modo.

Prob. 2. ex Script. Nam dicente Job, (2) *Ipſe conſiderat vias meas*, Gloſſa addit, quod *apud Deum nulla bona, vel mala ſunt ſine retributione*; & Apoſt. (3) *Non injuſtus eſt Deus, ut obliviſcatur laboris veſtri, & dilectionis*, &c. Et Nabuchodonoſor non erat in gratia, quando dicebat ei Daniel, *Peccata tua eleemoſynis redime*, &c. ergo per opera præcedentia Juſtificationem poteſt aliquid remitti de pæna peccati.

Prob. 3. Quia per illa opera peccator ſe diſponit ad juſtificationem, ergo multo magis meretur remiſſionem aliquam pænæ temporalis: nam hæc remiſſio longe majorem proportionem habet cum illis operibus, quam ipſa gratia ſanctificans.

Confir. Nam ſi uni peccato taxatum ſit jejunium, aut aliud opus pęnale, & pęnitens dicat ſe poſt peccatum jam jejunaſſe, non tenebitur ſacerdos aliud jejunium illi imponere. Item ſi conſtet eundem jam multa bona opera feciſſe pro peccatis, longe mitior pęna debet illi imponi, ſicut ſi viderit eum eſſe magis contritum; ergo ſignum eſt illa bona opera præcedentia remiſſionem peccati facta ex motivo pęnitentiæ aliquo modo eſſe ſatisfactoria.

Prob. 4. Quia certum eſt illa opera de ſe eſſe bona, & fieri cum influxu gratiæ excitantis, & juvantis, & nulla eſt ratio illis negandi vim aliqualiter ſatisfactivam

(1) *Ibid. p. 17. d. 16. q. 1. F. 8.* (2) *Job.* 31. (3) *Heb.* 6.

vam de congruo; ergo eam habent. Prob. ant. ſi adeſſet talis aliqua ratio, vel eſſet ſtatus peccati mortalis, vel defectus taxationis per Sacerdotem: ſed neutra ratio valet; ergo nulla. Prob. min. 1. non propter peccatum: nam eadem eſt ratio de operibus factis in peccato ante ſacramentum, & poſt illud, ut diximus. 2. non defectu taxationis, quia hic defectus non aufert illis operibus bonitatem, ſed potius videntur laudabiliora, quia magis libera; ergo &c.

Confir. ex praxi Eccleſiæ, quæ ab aliquibus peccatoribus exigit ſatisfactiones, & pœnas, antequam eos abſolvat ſacramentaliter: nam fruſtra id exigeret, ſi crederet ea opera eſſe inutilia; ergo &c.

Dixi, *illa opera eſſe ſatisfactoria de congruo*. Nam ex dictis tr. de merito, ut eſſent ſatisfactoria de condigno, requireretur ſtatus gratiæ.

Objic. 1. Eadem argumenta, quæ contra præcedentem: nam videtur eadem de utraque difficultas.

Objic. 2. Ante abſolutionem non apparet ratio debiti; ergo nec ſatisfactionis. Prob. ant. ante ſententiam judicis taxantis pœnas nihil debetur; ergo nec pro peccato ante ſacramentum, in quo Sacerdos fert ſententiam.

Reſp. neg. utrumque ant. Nam debitum pœnæ eſt alligatum peccato, & ſicut in civilibus, qui damnum intulit proximo, ſi ante querelam iſtius, & ante ſententiam judicis aliqua intuitu damni perſolvit, hæc illi imputantur in diminutionem reparationis; a fortiori apud Deum peccator, qui ſtatim poſt peccatum incipit punire ſe, & compenſare injuriam, hoc illi imputatur in diminutionem debiti.

Objic. 2. Nullibi conſtat de valore talis ſatisfactionis anticipatæ, imo conſtat de invaliditate operum peccatoris; ergo gratis aſſeritur.

Reſp. diſt. ant. Nullibi conſtat explicite, conc. implicite, & virtualiter, neg. antec. Nam omnes loci Scripturæ, & Patrum, quibus invitatur peccator ad pœnitentiam, id probant: ut cum dicitur, *Date eleemoſynam, & ecce omnia munda ſunt vobis*. Et, *Peccata tua eleemoſynis redime*, &c. Hæc, & ſimilia, quæ ſuadentur, peccatores præparant ad remiſſionem, & ſunt quædam anticipatæ ſolutiones.

QUÆSTIO IV.

An ſatisfactio ſit pars ſacramenti, & qualis.

JAm ſæpe diximus ex Concil. Trid. quod ſatisfactio eſt unus ex tribus actibus, qui tenent locum materiæ hujus ſacramenti; ſed nondum reſolvimus, an ſint partes intrinſecæ, vel extrinſecæ, quia regulariter ſatisfactio non eſt præſens, quando fit ſacramentum, nec præcedit abſolutionem, niſi in voto pœnitentis, & ex præcepto Sacerdotis.

CONCLUSIO I.

S*Atisfactio, ſaltem in voto pœnitentis, eſt pars aliquo modo eſſentialis ſacramenti, & aliquo modo integralis.* Eſt communior.

Prob. 1. ex Scoto. (1) Nam inquit, *Satisfactio debet ſequi ſacramentum pęnitentiæ ad hoc, ut habeat efficaciam, & hoc in re, vel in voto*; ergo ex Scoto ſatisfactio eſt de eſſentia ſacramenti in re, vel in voto.

Prob.2. ex Conciliis Florent. & Trid. cit. ubi de eſſentia hujus ſacramenti, & ex cap. *pęniteat*, ubi ex Chryſoſt. dicitur pęnitentiam *tribus perfici, contritione cordis, confeſſione oris, & humilitate operis*; & ex Auguſt. *Non ſufficit mores in melius commutare .... niſi etiam his, quæ facta ſunt, ſatisfiat.*

Prob.3. Illud eſt eſſentiale ſacramento pęnitentiæ, ſine quo non recipitur valide, ſed ſine ſatisfactione, ſaltem in voto, iſtud non recipitur valide; ergo &c. maj. patet: nam ſi eſſet illi accidentalis, reciperetur valide ſine illa, & valeret quoad ſubſtantiam. Prob. min. ex Conciliis, & Canonibus cit. & præterea, ſicut tota materia ſacramenti hujus pertinet ad ſubſtantiam ejus, ita & pars illius materiæ, & ſine illa ſubjectum ejus non eſt diſpoſitum ad effectum illius, ſicut nec ſi deſit confeſſio, vel contritio, non valet abſolutio; ergo &c.

Prob.2. Nam ſatisfactio in re, & ut eſt impoſita a Sacerdote, non eſt eſſentialis ſacramento, quia jam exi-

(1) *d.16.q.1.E.7.*

exiſtit quoad eſſentiam, ſed remanet mutilum, ſicut homo, qui naſceretur ſine brachio, & non haberet plenam remiſſionem peccatorum, ſed remanerent irremiſſa quoad pęnam temporalem; ergo quoad hoc ſacramentum non haberet ſuam integritatem quoad effectum.

Objic. 1. Nihil eſt de eſſentia ſacramenti, niſi quod eſt inſtitutum a Chriſto; ſed ſatisfactio non fuit inſtituta ut pars hujus ſacramenti; ergo &c. Prob. min. nullibi conſtat de illa; ergo &c.

Reſp. neg. min. & diſt. ant. Nullibi formaliter, & explicite, conc. virtualiter, & implicite, neg. ant. Nam cum Chriſtus dedit Apoſtolis, & Eccleſiæ poteſtatem ligandi, & ſolvendi, aperte intelligitur dediſſe poteſtatem imponendi ſatisfactionem, & ſubjeciſſe huic vinculo pęnitentes volentes frui beneficio hujus poteſtatis. Denique ſufficit Eccleſiam ſic ſtatuere, quæ eſt depoſitaria divinæ voluntatis.

Inſt. Ab initio Eccleſia non exigebat hanc ſatisfactionem ut partem ſacramenti; ergo &c. Probatur ant. Ex antiquis Ritualibus, quæ nihil de hoc præſcribunt, niſi ad ſummum ex tempore Concilii Lateran. IV. aut Florentini.

Reſp. neg. ant. Nam ut dictum eſt de neceſſitate ſatisfactionis pęnitentialis, conſtat de illa ab initio naſcentis Eccleſiæ, licet non ita fuerit definita, ſicut in prædictis Conciliis, quia hæretici non dederant occaſionem definiendi, eam impugnando.

Objic. 2. Ante ſatisfactionis exiſtentiam exiſtit ſacramentum; ergo hæc non eſt de ejus eſſentia, imo nec de integritate.

Reſp. diſt. ant. Ante exiſtentiam in re, con. in voto, neg. ant. Nam debet pęnitens habere voluntatem ſatisfaciendi.

Inſt. Si pęnitens non impleat ſatisfactionem, adhuc valet ſacramentum; ergo illa non eſt de ejus eſſentia.

Reſp. diſt. ant. Valet quoad eſſentiam, & dummodo fuerit in voto, dum abſolvebatur, conc. quoad integritatem effectus, & ſi non erat in voto pœnitentis, neg. ant. nam deficit, & mancum remanet quoad remiſſionem pœnæ, & pœnitens remanet debitor ſatisfactionis.

Objic. 3. Partes ſacramenti debent eſſe ſenſibiles; ſed votum ſatisfactionis non eſt ſenſibile, eſt actus pure internus; ergo non eſt pars hujus ſacramenti.

Reſp. diſt. maj. Senſibiles per ſe formaliter, vel objective, & per aliud, conc. per ſe, & formaliter tantum, neg. maj. & min. Nam hoc votum, ſicut & contritio, licet ſint actus interni, tamen fiunt ſenſibiles ſacerdoti per alios actus externos pœnitentis, maxime dum acceptat, & promittit ſatisfacere.

Aliæ objectiones ſolutæ ſunt ſupra de eſſentia hujus ſacramenti.

CONCLUSIO II.

Satisfactio, ut ſit ſacramentalis, debet imponi, & taxari a ſacerdote ante, vel poſt abſolutionem, ſed melius ante abſolutionem. Eſt communis.

Prob. 1. ex Scoto. (1) *Sententia ſacerdotis ſic abſolvit, quod tamen ligat. Abſolvit quidem a debito pœnæ æternæ, ſed ligat ad pœnam temporalem*; ergo &c. & addit, quod Sacerdos ibi agit ut judex.

Prob. 2. Totum quod geritur in hoc ſacramento, fit per formam iudicii; ſed in judiciis ſpectat ad ſolum judicem pænas imponere, & taxare; ergo &c.

Prob. 3. In hoc ſacramento ad eundem ſpectat ligare, & ſolvere; ſed ad ſolum Sacerdotem ſpectat ſolvere; ergo & ligare.

Dico, *in hoc ſacramento*, & ſatisfactione ſacramentali: nam in pœnis ſatisfactionis non ſacramentalibus, & arbitrariis, quiſque poteſt eas ſibi ſumere, non autem ſacramentales, quæ a ſolo Sacerdote pendent.

Prob. 2. p Nam in praxi approbata, vel tolerata, ſolet utroque modo imponi, ſcil. ante, vel poſt abſolutionem; ergo &c. Probat. ant. ex Clement. (2) *Dudum*, ubi dicitur, *Sacerdos confeſſiones audiat, pœnitentias imponat, & abſolvat*. Vides præmitti impoſitionem pœnitentiæ. Alibi vero dicit, *Archiepiſcopus, dum viſitat, poteſt confeſſiones ſuffraganeorum ſubditorum audire, & abſolvere confitentes, ac ipſis pœnitentias injungere ſalutares*. Hic poſtponitur impoſitio pœnitentiæ.

Prob.

(1) *Ibid. & F.* 8. (2) *de ſepult.*

Prob. 3. p. Nam pęnitens ante abſolutionem eſt magis paratus ad parendum, facilius acceptat pœnas ſalutares ſibi impoſitas, ne ſibi negetur abſolutio, ut revera negari deberet, ſi ſine gravi ratione non acceptaret; ergo melius eſt, ut ante abſolutionem imponatur ſatisfactio.

Objic. 1. Si Sacerdos omitteret imponere pœnitentiam, poſſet pœnitens aliquam eligere, ut ſuppleret, & ſatisfaceret pro peccatis; ſed tunc illa ſatisfactio eſſet ſacramentalis, licet non taxata a Sacerdote; ergo &c. Prob. min. pœnitens eam ſumeret, & faceret intuitu ſacramenti; ergo eſſet ſacramentalis.

Reſp. neg. min. & conſ. Non enim ſufficit, ut ſumatur, & fiat intuitu ſacramenti, ſed requiritur, ut ſit a judice ut miniſtro ſacramenti, qualis eſſet ſolus ſacerdos.

Inſt. Illud opus, illud jejunium habebit fructum ſacramenti; ergo ille fructus eſt ſacramentalis. Prob. ant. delebit aliquam partem pœnæ reſtantem poſt abſolutionem; ergo illa ſatisfactio erit ſacramentalis.

Reſp. neg. ant. & diſt. 2. Delebit ratione operis præciſe, conc. ratione ſacramenti, neg. ant. habebit effectum, quem habent alia bona opera extraſacramentalia, & delebit reliquias pænæ, ac peccati per modum cujuſdam meriti.

Objic. 2. Ideo ſatisfactio ſacramentalis debet imponi a confeſſario, quia hic per illam exercet poteſtatem ligandi; ſed hoc non impedit, quin alia opera ſponte electa a pęnitente cum hac intentione ſint ſatisfactoria ſacramentaliter; ergo &c. Prob. min. ſi Sacerdos omittit imponere, vel non imponit ante abſolutionem, valet jam ſacramentum, licet nondum ligaverit; ergo illa ratio non impedit, quin ſatisfactio electa a pęnitente ſit ſatisfactoria.

Reſp. neg. min. & 2. conſ. Quia tunc valet quidem ſacramentum, quia habet omnia eſſentialia; ſed non eſt integrum.

Objic. con. 2. p. In aliis judiciis non abſolvitur reus, niſi poſt ſatisfactionem; ergo neque id fieri debet in iſto: nam inſtitutum eſt hoc ſacramentum in forma veri judicii.

Reſp. neg. conſ. & parit. Nam in judiciis humanis ſatisfactio habet rationem reſtitutionis, ſine qua non

debet abſolvi reus, in iſto reſpicitur ad diſpoſitionem internam pœnitentis potius, quam ad externam, habet autem ſatisfactionem in voto, quod ſufficit ad valorem abſolutionis, quia *Dominus intuetur cor*. Item eſt tribunal miſericordiæ, & voluntarium; ideo præſumitur de voluntate pęnitentis, qui ſponte venit ad judicem.

Objic. 2. Si imponeretur ſatisfactio poſt abſolutionem, poſſet pœnitens eam non acceptare; ſed hoc eſt inconveniens; ergo debet dari ante. Prob. min. Nam ſic fruſtraretur ſacramentum; ergo &c.

Reſp. diſt. maj. poſſet non acceptare ex cauſa, con. maj. & neg. min. ſine cauſa, neg. maj. & conſ. Nam ſi non acceptaret ex cauſa, Sacerdos poſſet, & deberet imponere aliam, quam deberet acceptare pœnitens, quod ſi ſine cauſa, & ex malitia, vel inobedientia renueret, peccaret mortaliter, ſed non invalidaret præcedens ſacramentum, modo ante abſolutionem habuiſſet votum ſatisfaciendi, quia defectu hujus diſpoſitionis non valeret ſacramentum. De quo mox dicendum eſt.

QUÆSTIO V.

An ſit liberum Sacerdoti imponere ſatisfactionem, & pœnitenti eam acceptare, aut acceptatam non implere.

DUo hic quærimus. 1. an ita debeat Sacerdos imponere pœnam pœnitentibus, quoties confert hoc ſacramentum, ita ut peccet, vel invalide faciat, ſi omittat. 2. De pœnitente, an ſit ei liberum non acceptare pœnam illam, ita ut non acceptando peccet, aut invalide abſolvatur; ita ut neuter poſſit in hoc diſpenſari, nec ille ab impoſitione, nec iſte ab acceptatione. Putant quidam inſignes Scotiſtæ poſſe pœnitentem non acceptare pœnam ullam ſibi a Sacerdote imponendam, reſervando ſibi ſatisfactiones pro arbitrio eligendas, aut etiam in Purgatorio exſolvendas:

CON-

CONCLUSIO I.

R*Egulariter Sacerdos tenetur pęnam aliquam imponere pęnitenti, niſi adſit impoſſibilitas ex parte iſtius: & hoc facit per modum præcepti.* Eſt communis.

Prob. 1. ex Scoto cit. (1) *Satisfactio debet ſequi ſacramentum pęnitentiæ ad hoc, ut habeat efficaciam, & hoc in re, vel in voto, niſi judex poſſet perpendere illas pęnas alias præcedentes ſufficere ad talis pęnæ ſolutionem. Ita enim ſententia ſacerdotis ſic abſolvit, quod tamen ligat; abſolvit quidem a debito pęnæ æternæ, ſed ligat ad ſolutionem pęnæ temporalis, niſi ſit ſufficienter jam ſoluta*, &c. propter hæc verba.

Dixi *Regulariter*: Nam ſi Sacerdos judicet pœnas præcedentes ſufficere ad totalem ſatisfactionem, non tenebitur novas imponere, ex Scoto. Quod raro accidit; ideo regulariter tenetur aliquas imponere, ne ejus culpa ſacramentum in aliquo deficiat.

Prob. 2. ex Conc. Trid. Nam cum ſatisfactio ſit pars materiæ ſacramenti, ſi non imponatur a miniſtro, non faciet integrum ſacramentum. *Divinam juſtitiam decet, ne nobis abſque ulla ſatisfactione peccata dimittantur....debent ergo Sacerdotes Domini, quantum ſpiritus, & prudentia dictaverit, pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate, ſalutares, & convenientes ſatisfactiones injungere*. Non dicit, *poſſunt* quaſi hoc ſit in eorum arbitrio; ſed *debent*, quod ſignificat obligationem, ſeu neceſſitatem.

Confir. Nam Concilium ponit ſatisfactionem in eodem neceſſitatis gradu cum confeſſione, & contritione; ergo non minus iſtam exigit, quam illas: nec minus debet curare miniſter, ut hæc adſit, quam illæ, quantum eſt ex ſe.

Prob. 3. Si hoc penderet ab arbitrio miniſtri, Eccleſia non adeo eſſet ſollicita, ut in hoc ſervaretur congruentia, & proportio, neque ut monerentur infirmi de ejus neceſſitate, ut eam implere debeant, ſi convaluerint; ergo &c. probat. ant. Nam ſicut liberum eſſet imponere, vel non imponere, ita & imponere leviſſimas pro quibuſcumque peccatis, nec curaret Eccleſia, an graves, aut leves imponantur.

(1) *d.* 16. *q.* 1. *F.* 7.

Confir. ex praxi Eccleſiæ, quæ quantumvis contritis adhuc imponit aliquas pœnas, quod non faceret tam exacte, ſi penderet ab arbitrio Sacerdotum aliquas imponere, vel nullas.

Prob. 2. p. Injunctio pœnæ eſt exercitium poteſtatis ligandi; ſed pœnitentes non ligantur, niſi per præceptum, non autem per conſilium; ergo injunctio pęnæ in hoc ſacramento fit per vim præcepti, cui debetur obedientia.

Confir. Nam Sacerdos imponit pęnitentiam ut judex, & per modum judicii, & per ſententiam juridicam; ergo non per modum conſilii, ſed præcepti.

Prob. 2. Nam ſi hæc impoſitio eſſet tantum per modum conſilii, ejus executio, nec impoſitio non eſſent ſacramentales, nec pertinerent ad ſacramentum digne recipiendum; ſed conſ. eſt falſum; ergo &c. Prob. min. Executio ſatisfactionis non poteſt eſſe pars ſacramenti magis, quam ejus impoſitio, vel intentio imponentis; ſed ex intentione imponentis non eſſet neceſſaria, ſed ſolum de conſilio; ergo nec neceſſaria ſacramento.

Confir. Nam ſi impoſitio, & executio pęnitentiæ non eſſent niſi de conſilio, votum ejus non eſſet de neceſſitate ſacramenti: ſed conſ. eſt falſum; ergo &c. min. patet ex doctrina Conc. Florent. & Trid. Prob. maj. Nam fruſtra exigeretur propoſitum ſatisfaciendi ut pars materiæ ſacramenti, ſi ſatisfactio in re non eſſet neceſſaria aliqua neceſſitate, ſaltem præcepti; ſed eſſet ſolum de conſilio, ut patet; ergo &c.

Dixi, *niſi adſit impoſſibilitas in pęnitente*, ut ſi infirmus ſit incapax illius operis tam interni, quam externi, propter alienationem mentis, vel amiſſionem uſus ſenſuum; nam tunc fruſtra imponeretur, imo talis eſſet abſolvendus ſine confeſſione formali, ut dictum eſt.

Objic. 2. cont. 1. p. Si omitteretur impoſitio hæc ex inadvertentia, adhuc valeret ſacramentum, nec ei fieret irreverentia; ergo impoſitio illa non eſt neceſſaria, ſed arbitraria Sacerdoti. Probatur conſeq. Quod non invalidat, nec facit injuriam ſacramento, libere ponitur; ſed omiſſio illa non invalidat: nec facit injuriam ſacramento; ergo &c.

Reſp.

Reſp. neg. conſ. & min. Nam omittens voluntarie partem notabilem ſacramenti, facit illi injuriam, quia detruncat illi partem, ut ſi abſcinderes homini manum.

Inſt. fieret valide; ergo & licite.

Reſp. neg. conſ. Nam multa facta valent, quæ non licent.

Inſt. 2. Eſt liberum Sacerdoti imponere hanc, vel illam, prout dictat prudentia; ergo & imponere, vel omittere.

Reſp. neg. conſ. Nam aliud eſt poſſe imponere hanc, vel illam, gravem, aut levem, & aliud nullam imponere. In illo ſervatur ſemper ordo aliquis judicii, non in iſto caſu; in illo læditur ſola æquitas, in iſto ſacramentum.

Reſp. 2. neg. abſolute ant. Nam debet imponi pœna conveniens, ut docent Concilia, & Sacri Canones.

Objic. 2. Poteſt fieri, ut confeſſio ſit tantum de venialibus; ſed tunc impoſitio pœnitentiæ non eſſet neceſſaria, ſicut nec ipſa confeſſio; ergo ſaltem aliquando poteſt imponi ſatisfactio per modum conſilii, non præcepti.

Reſp. neg. min. Nam licet venialia non ſint materia neceſſaria confeſſionis, tamen hoc ipſo, quod ſubjiciuntur clavibus Eccleſiæ, debetur ſatisfactio pro illis.

Objic. 3. Sacerdos poſſet imponere disjunctive jejunium, aut eleemoſynam ad arbitrium pęnitentis; ſed tunc neutrum eſſet de præcepto; ergo abſolute ſatisfactio non eſt de neſſitate præcepti in Sacerdote, vel pęnitente.

Reſp. diſt. min. neutrum disjunctive, conc. copulative, neg. min. nam pęnitens tenetur alterutrum, id. unum de duobus eligere, & implere, ſi unum ſit de præcepto per electionem, & ſi utrumque omittat, peccat contra præceptum.

CONCLUSIO II.

P*œnitens debet aliquam ſatisfactionem datam a Sacerdote, aut dandam acceptare, & impoſitam implere, ſi adſit potentia, alioqui non eſt abſolvendus*. Eſt contra prædictos Scotiſtas, & pro nobis ſtant Cardin. Brancatus, Maſtrius, & Hiquæus cum Scoto.

De mente Scoti non convenit inter noſtros: Tres Scotiſtæ prædicti dicunt, quod *ſi putaret pęnitentem poſſe ſimpliciter, & abſolute nullam pęnam acceptare, non ita ſollicitus eſſet monere Sacerdotem, ut in ea imponenda ſtudeat ſe accommodare infirmitati, ut talem imponat, qualem noverit eum facturum. Nec diceret ſatisfactionem in re, vel in voto eſſe neceſſariam, ut hoc ſacramentum digne ſuſcipiatur*, & *ut habeat efficaciam*. Sed alibi videtur expreſſis verbis ſcribere, quod *ſi pęnitens omnino nullam pœnitentiam vult recipere a Sacerdote impoſitam, dicit tamen ſe habere diſplicentiam de peccato, & firmum propoſitum non recidivandi, abſolvendus, & non eſt reſpuendus, ne incidat in deſperationem*, &c. Quod reperit pluribi, etiam in Reportatis. Ideo plures Scotiſtæ his textibus ad litteram inhærentes, contrariam nobis partem ſuſtinent, & non improbabiliter de mente Doctoris. Licet illi primi explicent hos textus de certis caſibus, in quibus pęnitens cogeretur ex neceſſitate, vel ex urgentiſſima ratione non acceptare ullam pęnam a Sacerdote, *ſed vellet ſe ſubdere manui Dei vel hic, vel in Purgatorio*, ut loquitur Doctor; & aliunde immineret periculum deſperationis, & damnationis, quod exiſtimo verum eſſe; ideo dicebam ſupra, quod pęnitens non poteſt recuſare ſine cauſa omnem pęnam a Sacerdote impoſitam, vel imponendam.

Prob. 1. Si eſſet liberum pœnitenti acceptare pęnitentiam a Sacerdote taxandam, quantumvis poſſibilem, fruſtra hic haberet poteſtatem ligandi: nam ejus exercitium poſſet fruſtrari a pęnitentibus, qui nollent ligari: ſed conſequens eſt abſurdum; ergo &c.

Confir. Nam Concilium fruſtra doceret, *debere Sacerdotes, quantum ſpiritus, & prudentia ſuggeſſerit, pro qualitate criminum, & pęnitentium facultate, ſalutares, & convenientes ſatisfactiones injungere*, &c.

Nam

Nam iſti ab hoc onere levarentur per renitentiam pęnitentium, qui non ſolum leviores recuſarent acceptare pœnas, ſed abſolute recuſarent omnes, ſibi reſervantes ſatisfacere in purgatorio. Quare etiam non liceret Sacerdotibus alios remittere ad ſatisfaciendum in eodem purgatorio? Et ſic levarentur confeſſarii ab onere iſto, quod meo judicio graviſſimum eſt: graviſſima eſt anxietas taxandi juſtas pœnas. Si vero liberum eſſet pœnitentibus eas acceptare, ita & confeſſarius eas imponere, & ſic remitterent hoc ſibi periculoſum negotium juſtitiæ Dei, cui medium illud notiſſimum eſt, nec poteſt falli.

Prob. 2. quia qui abſolute nollet ſubjici judicio Sacerdotis quoad illas pœnas, non oſtenderet ſe habere *cor contritum*, *& humiliatum*, ſed potius durum, & exaltatum; ergo non videretur diſpoſitus ad beneficium abſolutionis.

Confirm. nam pęnitentem nolle acceptare ſatisfactiones ullas imponendas, ſi illæ ſint poſſibiles moraliter, eſt nolle media, quibus retrahatur a peccatis, nec remedia, quibus levetur a morbis animæ ex peccato contractis, & tollantur occaſiones peccandi: nam ex Conciliis, & Patribus eo tendunt pęnitentiæ, quæ a Sacerdote imponuntur: nam inquit Concilium, *Pęnæ illæ magnopere a peccato revocant*, *& quaſi fræno coercent.....cautioreſque*, *& vigilantiores in futurum pęnitentes efficiunt*, &c. ergo talis non videtur abſolvendus, quia non apparet vere pęnitens, nec diſpoſitus ad ſacramentum digne, & valide recipiendum.

Dixi autem, *ſi adſit potentia ex parte pęnitentis* ad pęnam taxatam implendam: nam ſi adſit impoſſibilitas phyſica, aut moralis, ſeu ratio valde urgens, poſſet abſolvi, non acceptando pœnitentiam; ſed hic caſus eſt fere metaphyſicus extra caſum morbi præcludentis uſum omnem ſenſuum, vel in amentiam pellentis.

Dixi 2. *aliquam*, ita ut ſi omnem prorſus, & abſolute, & collective recuſaret, non eſſet abſolvendus, ſed ſi aliquam tantum in particulari, aut in ſpecie, petens ſibi aliam præcipi, omnes fatentur confeſſarium id poſſe concedere, imo & crederem id debere. Pœnitens vero abſolute, & ſimpliciter debet aliquam acceptare, quam poſſit implere ſine gravi inconvenienti,

in-

incommodo, vel ſcandalo, vel detrimento famæ, aut alio periculo.

Objic. 1. citatos textus Doctoris, in quibus fundantur adverſarii Scotiſtæ; ſed jam occurrimus dicendo Scotum ita loqui, quando ex parte pœnitentis adeſt aliqua urgens ratio, ſeu cauſa non acceptandi pœnam ullam; v. g. ſi Sacerdos videret eum in periculo deſperationis, aut damnationis, alioqui tenetur hic acceptare, & Sacerdos imponere. Sic interpretantur Scotum præfati Scotiſtæ, maxime Hiquæus.

Inſt. Scotus in caſu, (1) quo pœnitens *nullam ſibi oblatam pœnitentiam vellet accipere a Sacerdote, tamen duas idoneitates, vel conditiones haberet præpoſitas*, (ſc. diſplicentiam peccati, & propoſitum abſtinendi a peccato) *& propoſitum recipiendi pœnam infligendam a Deo hic, vel in purgatorio: talis inquam citius eſt abſolvendus, quam repellendus*; ergo ex Scoto nulla deeſſet diſpoſitio ad ſacramentum abſolutionis.

Reſp. diſt. ant. Si non vellet rationabiliter, conc. ſi abſolute, & ſine urgenti cauſa, neg. ant. *non enim haberet verum propoſitum obediendi Eccleſiæ in ſatisfactionem pro peccato*, ut ipſe loquitur, & hoc propoſitum tam neceſſarium eſt, quam illæ duæ conditiones.

Objic. 2. Quamvis pœnitens recuſaret acceptare omnem pœnam, adhuc agnoſceret in Sacerdote veram poteſtatem ligandi; ergo non derogaret ſacramento; ergo poſſet abſolvi. Prob. ant. nam tunc Sacerdos ligaret eum ad ſatisfaciendum in purgatorio; ergo &c.

Reſp. neg. ant. & 2. conſ. nam poteſtas ligandi ex inſtitutione divina reſpicit ſtatum hujus vitæ, non alterius, ad quam non attingit juriſdictio Sacerdotis, & pœnæ purgatorii non ſunt proprie ſatisfactoriæ.

Objic. 3. Satisfactio imponitur ad redimendas pœnas purgatorii; ergo liberum eſt tam pœnitenti, quam Sacerdoti nolle eas redimere, ſed velle per eas ſatisfacere Deo: nam ſic nemini fit injuria.

Reſp. diſt. ant. Partialiter ad redimendas, conc. unice, & totaliter, neg. ant. nam patet ex dictis, pœnas imponi etiam ob alia motiva, maxime in remedium, & præſervationem pro futuro.

Reſp.

(1) *d.* 29. *n.* 8. *&* 85. *d.* 17. *O.* 22.

Reſp. 2. neg. conſ. nam ſatisfactio eſt quædam pars ſacramenti, & non eſt liberum pęnitenti, nec Sacerdoti eam detruncare.

Inſt. Extra ſacramentum poteſt homo nolle ſatisfacere in hac vita, ergo & id poteſt velle in ſacramento.

Reſp. neg. conſ. ob rationem allatam, quia ſcil. ſuppoſita natura huius ſacramenti, prout inſtitutum eſt, non licet illud detruncare.

Inſt. 2. Pęnitens habet duos illos modos ſatisfaciendi; ergo poteſt eligere alterutrum, ſcil. vel ſatisfacere per pœnas huius vitæ ſibi impoſitas, vel in purgatorio.

Reſp. diſt. ant. Habet duos modos illos præciſe a ſacramento, conc ſuppoſito uſu ſacramenti, neg. ant. Quilibet extra ſacramentum poteſt ſic eligere, ſed in uſu ſacramenti minime, debet enim uti beneficio eius, ſubeundo pœnas impoſitas tum in ſatisfactionem pro præteritis, tum in cautelam, & remedium pro futuris, & ſubmittere ſe legibus Chriſti, & Eccleſiæ.

Objic. 4. Tribunal, & judicium ſacramentale eſt voluntarium, ad quod homo non trahitur, niſi volens; ergo poteſt ſumi pro remiſſione ſolius culpæ, ac pœnæ æternæ, & non pro ſatisfactione pœnæ temporalis.

Reſp. neg. conſ. Non enim eſt in libertate truncare partem ſacramenti, ſi velit eo uti: truncaret autem illud recuſando pœnas imponendas pro ſatisfactione, & remedio, & non ſe ſubjiceret poteſtati ligandi, quia, ut dictum eſt, pœnæ alterius vitæ non ſunt de jurisdictione Sacerdotis.

Inſt. In judiciis reus poteſt appellare ab inferiori ad ſuperiorem; ergo pœnitens poſſet non acceptare pęnas taxatas a Sacerdote per viam appellationis ad Deum ut judicem ſupremum.

Reſp. neg. conſ. & ſuppoſitum ant. Nam in hoc ſacramento Tribunal Eccleſiæ eſt ſupremum; quidquid ibi ſolvitur, aut ligatur, eſt ſolutum, & ligatum in cœlis. Item non poteſt reus dimidiare judicium: ſi acceptat ſolutionem, debet acceptare ligamen, nec poteſt appellare ab uno ſine alio.

Inſt. 2. Pęnitens non tenetur acceptare pęnam condignam per canones taxatam; ergo nec leviorem, aut aliam quamcumque a Sacerdote taxatam.

Prob.

Prob. conſ. Sacerdos non habet majorem poteſtatem pro minoribus pęnis taxandis ex arbitrio ſuo, quam pro imponendis taxatas ab Eccleſia; ergo ſi non poteſt obligare ad iſtas, ita nec ad illas.

Reſp. diſt. 1. ant. Si adſit ratio non acceptandi, conc. ſi non adſit, neg. ant. nam tunc debet uterque obedire Eccleſiæ, Sacerdos imponendo, & pœnitens exequendo pęnas illas.

Reſp. 2. neg. conſeq. & antec. prob. nam in caſu, quo pœnitens non teneretur acceptare condignas, Deus, & Eccleſia volunt eum ſubjici quoad minores, quas in illo eodem caſu relinquunt arbitrio Sacerdotis.

Objic. Si quid urgeret pœnitentem ad acceptandam aliquam pœnam, maxime integritas Sacramenti; ſed hæc ratio nulla eſt; ergo non tenetur. Maj. patet ex reſponſis noſtris. Prob. min. nam cum imponitur pęnitentia, ſacramentum jam perfectum eſt; poteſt enim imponi poſt abſolutionem per nos; ſed poſt abſolutionem, & per illam perfectum eſt ſacramentum; ergo &c.

Reſpon. neg. min. & diſt. 2. maj. Cum imponitur de facto, & in re, conc. cum adeſt in voto pœnitentis, & intentione Sacerdotis, neg. maj. & conſ. Niſi enim ſic adeſſet impoſitio, & acceptatio, non valeret ſacramentum.

CONCLUSIO III.

P*OEnitens debet implere pœnam impoſitam, & hoc ſub mortali, niſi impotentia moralis excuſet.* Eſt communis.

Prob. 1. ex Scoto. (1) *Nunquid pœnam a clave non errante impoſitam tenetur pęnitens adimplere?* Reſpon. *quod ſic, ſi velit ſe ſubmittere Sacerdoti huic & quantum ad abſolutionem culpæ, & quantum ad ſuſceptionem pœnæ totalis*, &c.

Prob. 2. ex Concil. Lateran. cap. *Omnis utriuſque*, ubi eodem modo præcipitur confeſſio annua & pœnitentiæ injunctæ adimpletio.

Prob. 3. nam fruſtra deberet Sacerdos imponere, & pœnitens acceptare pœnas ullas, niſi iſte deberet imple-

(1) *d. 19 d. 27. q. 2.*

plere, & fruſtra in Sacerdote eſſet poteſtas ſic ligandi; ergo &c.

Prob. 2. p. nam pęnitentiam ſic impoſitam, & acceptatam in ſacramento non implere eſt injuria, & contemptus ſacramenti; ſed talis contemptus eſt peccatum mortale, ergo & omiſſio pęnitentiæ.

Confir. Sacerdos omittens voluntarie, & ſine gravi ratione pęnam imponere, peccat graviter; ergo a fortiori pęnitens, ſi omittit implere, quia tam iſte, quam ille truncat ſacramentum, & facit injuriam ipſi Chriſto, cujus vices gerit Sacerdos, dum hujus mandatum tranſgreditur.

Prob. 3. p. nam Deus impoſſibilia non jubet; ergo ſi adſit, vel ſuperveniat impotentia moralis implendi pęnitentiam, Deus hoc ab homine non exigit, nec ſi adſit ratio gravis eam non acceptandi, vel implendi.

Objic. Si pęnitens confitetur ſola venialia, vel mortalia jam alias confeſſa, & remiſſa, & per pęnitentiam expiata, non tenetur pęnitentiam hic taxatam acceptare, vel implere, ſicut nec confiteri; ergo tunc non peccabit omittendo pęnitentiam, vel non acceptando.

Reſp. 1. in eo caſu conc. totum: nam concluſio procedit de mortalibus non remiſſis.

Reſp. 2. neg. conſ. nam ſuppoſito, quod illa peccata ſubjicias ſacramento confeſſionis, debes illi omnem reverentiam, & teneris illud non truncare, nec facere mutilum.

Igitur in hoc non attenditur levitas materiæ pro gravitate peccati, ſed conditio, & ſanctitas ſacramenti, cujus injuria, & contemptus eſt ſemper grave peccatum, læditur autem in ſua integritate; dum reſpuitur, vel omittitur pars notabilis materialis ejus, qualis eſt ſatisfactio.

QUÆSTIO VI.

In qua reſolvuntur quædam dubia circa executionem ſatisfactionis.

PLura poſſunt dubia proponi circa ſatisfactionis impletionẽ, quorum aliqua hic ſubjiciemus breviter.

CON-

CONCLUSIO I.

NUllus pęnitens propria auctoritate poteſt impoſitam, & acceptatam pęnitentiam ſacramentalem commutare. Eſt communis.

Prob. 1. ex Scoto cit. (1) Docet enim, quod *clave non errante, pęnam impoſitam debet adimplere* (pęnitens) *quia tunc obligatur præcepto Eccleſiæ, cui ſe voluntarie ſubmiſit*. Imo & ex jure Divino, ut puto, quia Deus taliter inſtituit hoc ſacramentum, & in hunc finem dedit Eccleſiæ claves, & poteſtatem ligandi, & ſolvendi.

Prob. 2. ex Script. nam quodcumque Sacerdos ligaverit ſuper terram, erit ligatum & in cęlis apud Deum; ſed quod ligatum eſt apud Deum per Sacerdotem, non poteſt ſolvi, aut mutari a peccatore; ergo hic non poteſt mutare pęnam ſibi a Sacerdote impoſitam.

Prob. 3. Subditus non poteſt mutare ſententiam, nec præcepta ſuperioris, ne quidem in melius, v. gr. ſi Papa præcipit jejunium pro indulgentia lucranda, ſubditus nequid ſine licentia ejuſdem facere eleemoſynam, aut aliud opus, etiam altioris virtutis; idem eſt de reo poſt ſententiam judicis; ſed pęnitens per ſacramentum fit ſubditus confeſſarii ſui; ergo propria auctoritate non poteſt mutare opus ſibi pro pęnitentia ſacramentali præceptum.

Confir. quia hoc opus taxatum eſt virtute clavium, & ſacramenti; ergo non poteſt mutari ab alio, vel non erit pęnitentia ſacramentalis.

Objic. 1. Qui vovit aliquod opus, poteſt illud commutare in melius; ergo idem eſt de pęnitentia ſacramentali, ſcilicet poterit mutari in melius ab ipſo pęnitente.

Reſp. neg. conſeq. nam votum totaliter pendet a vovente, ideo nihil prohibet opus promiſſum mutare in melius: pęnitentia vero ſacramentalis pendet a ſacramento, & miniſtro Chriſti.

Objic. 2. Qui dat majorem ſummam, quam ablatum valeat, plene ſatisfacit; ergo & qui facit opus majoris valoris, quam quod præcipitur, plenius ſatisfacit. Reſp.

(1) *ibid.*

Reſp. neg. conſeq. nam in reſtitutione non taxatur materia, aût ſpecies, per quam fit læſio ejus; ſed in ſacramento determinatur opus, & maxime, quia ſpecies operis habet proportionem quandam ad peccatum.

Objic. 3. In ſatisfactione penitens poteſt interpretari voluntatem Sacerdotis, & ſi interpretetur in melius, non facit illi injuriam; ergo licite facit.

Reſp. neg. ant. nam in hoc negotio non valet interpretatio, requiritur exacta, & præciſa obedientia, nec ſemper valet interpretatio in aliis præceptis Eccleſiæ, v. gr. qui juſſus jejunare dat eleemoſynam, non facit præceptum.

CONCLUSIO II.

POEnitentia *ſacramentalis impoſita non valet, ſi per alium impleatur*.

Dico *ſacramentalem*: nam de aliis ſatisfactionibus non loquimur.

Prob. 1. ex Conc. Trid. in quo tres iſti actus, contritio, confeſſio, & ſatisfactio dicuntur *actus pœnitentis*; ergo fieri debent ab ipſo, & per ſe, non per alium, ut ſint ſacramentales.

Prob. 2. nam ut homo ſit vere pœnitens, debet ſeipſum punire, & non alios; ſed ſatisfactio eſt pars pęnæ, a qua homo dicitur pęnitens, & tenens pęnam; ergo per ſeipſum debet eam facere.

Prob 3. nam ſatisfactio iſta inſtituta eſt ad reparandam offenſam Dei, & ſimul in emendationem peccati præteriti, & ad præſervationem a futuris; ſed hæc ad hos fines non proſunt aliis, quam ipſi peccatori operanti; ergo &c.

Prob. 4. denique: nam ſi poſſemus ſubſtituere alium pro hac ſatisfactione, id fieret propria auctoritate, vel Sacerdotis; ſed neutrum dici poteſt; ergo &c. Prob. min. 1. non propria, quia, ut dictum eſt, non poteſt eam immutare, & impoſita eſt ut per ipſummet implenda. 2. non Sacerdotis, quia auctoritas ejus non fit ultra forum ſacramentale, cui non ſubeſt alius, quam ipſe pęnitens, ut poſſit ab eo ligari, ergo &c.

Objic. 1. Unus poteſt ſatisfacere pro alio, etiam pro de-

defunctis in pœnis temporalibus; ergo & pro penitente, & penis ſacramentalibus a Sacerdote impoſitis.

Reſp. neg. conſ. & diſparitas petitur ex natura ſacramenti, in quo tota res agitur perſonaliter inter penitentem, & Sacerdotem, & ſicut non poteſt conteri, nec confiteri, nec abſolvi per alium, ita nec ſatisfacere. Item quia penæ iſtæ ſunt medicinales, æger autem non ſanatur per medicinam ab aliis hauſtam.

Objic. 2. Quando alius jejunat pro penitente, v. gr. ex hujus commiſſione jejunium fit opus committentis; ergo hic proprie ſatisfacit.

Reſp. neg. antec. Commiſſio eſt quidem actus pœnitentis, ſed jejunium illud eſt opus innocentis; & licet forte ex applicatione jejunantis poſſet meritum jejunii prodeſſe mandanti, non tamen valor ſacramenti ex opere operato, nec ſatisfactorie.

Objic. 3. Sacerdotes ſæpe præcipiunt penitenti, ut procuret per eleemoſynas fieri preces ab aliis, v. g. celebrari miſſas, &c. ergo ex praxi Eccleſiæ ſatisfacere poſſumus per opera aliena.

Reſp. neg. conſ. nam tunc opus ſatisfactorium eſt illa procuratio, & eleemoſyna, non autem miſſæ, vel orationes ab aliis factæ.

Quæres, *An obligatio exequendi penitentiam impoſitam remittatur per indulgentias, per quas ſolent remitti penæ temporales peccatorum.*

Reſp. probabilius negative; quia, ut dictum eſt, ſic fruſtraretur intentio Eccleſiæ in illorum operum taxatione, in qua intendit punitionem, correctionem, emendationem, & præſervationem a peccatis, quæ non habentur per indulgentias, ſed per illas relaxantur penæ purgatorii, non autem medicinales, & præſervativæ. Fruſtraretur ſollicitudo Eccleſiæ pro impoſitione ſatisfactionum congruarum ſecundum naturam, & qualitatem culparum.

CONCLUSIO III.

Satisfactio in una confeſſione impoſita poteſt commutari ab eodem confeſſario, vel etiam ab alio ex rationabili cauſa. Eſt etiam communis.

Dico, *ex rationabili cauſa*, ver. gr. quia prior ei ſi difficillima, vel impoſſibilis, aut quia alia erit ſaluta-

tarior, & utilior ad finem emendationis, &c. Nam ſine ulla ratione temere ageret commutando. Hoc ſuppoſito

Prob. 1. p. de eodem confeſſario, 1. quia ſic nulla fit injuria ſacramento, ſed magis providetur ejus integritati, & efficaciæ, dum mutatur ſatisfactio in opus melius, vel facilius, vel utilius ad finem eius; ergo &c. Prob. ant. Nam ſi opus ſit melius, maiorem gratiam conferet, ſi facilius, integritas eius erit ſecurior: nam pœnitens non potuiſſet, aut noluiſſet implere.

Confir. quia in hoc nullum eſt inconveniens, nec ratione ſacramenti, nec pœnitentis, nec confeſſarii; imo pluribus inconvenientibus occurritur.

Prob. 2. p. nam quilibet peccator poteſt ſacerdoti, etiam alteri a primo, peccata ſua iam confeſſa confiteri, & iſte poteſt de illis iudicare, ſolvere, & ligare pœnitentem æque, ac primus; ergo & pro illis imponere congruam ſatisfactionem; ergo pœnitens poterit eligere ſecundam pęnitentiam, relicta priori: non enim tenetur pro eodem peccato duas ſubire. Prob. antec. Nam poteſtas clavium datur ſacerdoti in favorem pęnitentis, iſte, ſi velit, poteſt ſæpius de eadem re iudicari a diverſis, vel ab eodem, & ſtare iudicio favorabiliori.

Prob. 2. nam ſecundus confeſſarius etiam æqualis non habet minorem poteſtatem in hoc tribunali, quam primus; ſed primus poterat mutare pęnam per ſe impoſitam ex cauſa; ergo & ſecundus. Prob. min. ex praxi: nam quando pęnitens adit confeſſarium exponens ei difficultatem explendi pœnitentiam ab eo ſibi taxatam, iſte poteſt, & debet eam commutare, prout ratio dictabit, & ſi hoc poteſt æqualis, a fortiori hoc poterit ſuperior.

Obiic. 1. In civilibus iudex unus non poteſt mutare ſententiam alterius, niſi ſit ſuperior, & hoc per viam recurſus, quia *par in parem non habet imperium*, quod non habet locum in hoc tribunali; ergo unus confeſſarius non poteſt mutare pęnam ab alio taxatam per judicium ſacramentale.

Reſp. neg. conſ. nam in hoc caſu ſecundus non exercet imperium, nec poteſtatem in primum, ſed exercet ſuam ſupra pęnitentem, & materiam ſibi appoſitam,

tam, de qua judicat ſecundum propriam prudentiam ex circumſtantiis, & rationibus ſibi a pœnitente propoſitis, & iſte habet jus eligendi pænam ſibi magis convenientem.

Inſt. Secundus non poteſt mutare pænam illam ſine injuria primi, quia irritat ejus ſententiam; ergo ille exercet imperium in parem; ergo nulliter id facit.

Reſp. neg. ant. Non enim irritat 1. judicium, ſed novum pronuntiat, & 1. interpretatur ſecundum novas circumſtantias, in quibus judicat primum non intendiſſe obligare ad executionem.

Objic. 2. Si ſecundus poſſet mutare pænam a 1. impoſitam, redderet mutilum præcedens ſacramentum, quia careret hac parte materiæ ſuæ; ſed hoc eſt abſurdum, & inconveniens; ergo &c.

Reſp. 1. hoc nimis probare, 1. quia ne quidem Sacerdos ſuperior poſſet mutare pænam ab inferiore impoſitam; imo ne quidem ipſemet confeſſarius in ſecunda confeſſione, quod non admittent plures ex adverſariis: nam etiam tunc prius ſacramentum maneret mutilum. 2. quia plures adverſarii tenent per indulgentias tolli, aut minui pęnas impoſitas, quod eſſet falſum.

Reſp. 2. neg. maj. nam ſemper manet integrum judicium quoad partes eſſentiales, licet in executione aliquid mutetur.

Quæres, *Quid dicendum de pęnitentia data a ſuperiore. An parochus v.g. poſſit mutare pęnitentiam impoſitam ab Epiſcopo.*

Reſp. affirmative quoad peccata non reſervata, & negative quoad pœnitentiam pro reſervatis.

Ratio 1. par. eſt, quia pro non reſervatis æqualis eſt poteſtas Parochi, & Epiſcopi quoad hoc.

Ratio 2. par. eſt, quia ſicut parochus non poteſt cognoſcere, nec judicare de reſervatis, ita nec pro illis pęnas imponere, vel taxare, mutando, vel minuendo.

Quæres 2. *An mutatio pęnæ impoſitæ in una confeſſione debeat fieri in alia confeſſione pariter ſacramentali, & ex cognitione ejuſdem cauſæ, ſc. peccatorum, pro quibus impoſita eſt.*

Reſp. affirmative: nam taxatio hujus pęnæ eſt actus judicialis, & ſacramentalis, ergo debet fieri in eodem

tri-

tribunali, & ſimili judicio; ergo ex cognitione cauſæ, & in confeſſione ſacramentali.

Alia dubia practica vide apud Caſuiſtas.

QUÆSTIO VI.

De effectu ſatisfactionis ſacramentalis.

QUia tenemus ſatisfactionem eſſe partem hujus ſacramenti ex parte pęnitentis, videndum, an & quomodo concurrat ad effectum ejus, an ad totum, qui eſt remiſſio peccatorum quoad culpam, & reatum pęnæ æternæ, an quoad partem, ſcilicet remiſſionem ſolius pęnæ temporalis, in quam commutatur reatus pęnæ æternæ. Quod operetur remiſſionem pęnæ alicuius temporalis, jam patet ex dictis. Reſtat videre, an concurrat ad remiſſionem culpæ, & infuſionem gratiæ cum aliis partibus, & cum ipſa abſolutione.

CONCLUSIO.

SAtisfactio ſacramentalis influit in ipſam juſtificationem, ſeu in remiſſionem pęnæ æternæ, ſeu culpæ. Eſt communis.

Prob. 1. ex Scot. (1) *Sententia Sacerdotis ſic abſolvit, quod tamen ligat: abſolvit quidem a debito pęnæ æternæ, ſed ligat ad ſolutionem pęnæ temporalis*; ergo ſatisfactio ſicut concurrit ad integritatem ſacramenti, & ſententiam, ita & ad totum effectum ejus. Quod etiam patet, quia dicit, quod ſatisfactio aſſumatur *ad placandam divinam offenſam*. Hæc enim non placatur, niſi per remiſſionem culpæ, & infuſionem gratiæ, & hunc effectum habet ex vi propoſiti, quod pręcedit abſolutionem: nam in executione ſequitur ordinarie ſacramentum.

Prob. 2. utraque pars ex Concilio Tridentino citato: (2) nam inter effectus ſatisfactionum dicit, quod *tres actus pęnitentis, nempe contritio, confeſſio, & ſatisfactio ſunt quaſi materia hujus ſacramenti, quæ, quatenus in pęnitente ad integritatem ſacramenti, & ad*

(1) *d* 16. F. 7. (2) *ſeſſ.* 14. *c.* 4.

ad plenam, & perfectam remiſſionem peccatorum ex Dei inſtitutione requiruntur: hac ratione dicuntur partes pęnitentiæ; ergo tam ſatisfactio, quam contritio, & confeſſio confert ad integritatem, & per conſequens ad effectum ſacramenti; ſed ad efficaciam hujus ſacramenti pertinet reconciliatio cum Deo, ſeu gratiæ juſtificantis infuſio; ergo &c.

Confir. ex eodem, (1) in quo definitur, quod *ad integram, & plenam remiſſionem peccatorum requiruntur in pęnitente tres actus, quaſi materia ſacramenti pęnitentiæ, ſcilicet contritio, &c. quæ tres pœnitentiæ partes dicuntur*; ergo pars iſta, ſicut aliæ concurrit ad integritatem, & per conſequens ad totam efficaciam ſacramenri.

Prob. 3. nam, ut dicebamus, ſatisfactio eſt quædam pars ſacramenti; ergo cauſat aliquem effectum ejus, ſcilicet remiſſionem pęnæ temporalis, vel æternæ. Prob. conſ. nam vera pars compoſiti influit neceſſario in effectum totius cum aliis partibus; ergo &c.

Confir. quoad gratiam: nam alioqui ſæpius careret omni effectu; ſed conſ. eſt abſurdum: nam fruſtra imponeretur, nec eſſet pars neceſſaria; ergo &c. Prob. maj. cum abſolvuntur moribundi, ſatisfactio nihil operaretur, quia ex adverſariis ſatisfactio non operatur, niſi cum ponitur in re; ſed in iſtis non ponitur in re; ergo vel nihil operatur, vel operatur, prout eſt in voto morientis.

Dices, quod operatur quidem gratiam, ſi impletur ante abſolutionem, non autem ſi impletur poſt abſolutionem, quia tunc operatur tantum remiſſionem pęnæ temporalis, quia tunc non adeſt ſacramentum, quod jam habuit totum effectum quoad gratiam.

Contra 1. quia ſi impletur ante abſolutionem, influit etiam in gratiam, quod ſufficeret nobis. 2. licet ſæpe ſacramentum, & abſolutio cauſet primam gratiam, quia reperit cauſatam per contritionem, non ſequitur, quin abſolutio habeat vim cauſandi eam: idem eſt de ſatisfactione, ſc. habet de ſe vim influendi in gratiam illam, licet aliquando non cauſet illam, quia reperit jam cauſatam per abſolutionem, ſed poterit cauſare augmentum ejus.

Objic.

(1) *can. 4.*

Objic.1. Non aliter ſatisfactio dicitur pars hujus ſacramenti, quam quia cauſat aliquam partem effectus ejus, ſcil. remiſſionem pęnæ temporalis; ergo nihil aliud cauſat. Prob.ant. nam ſacramentum præcedit exiſtentiam ejus; ergo non eſt pars ejus intrinſeca, & integralis; ergo non cauſat effectum ejus, ſc. gratiam.

Reſp.neg.1.antec. & diſt.2. Præcedit exiſtentiam in executione, conc. in voto, neg. ant.& conſ. nam ſufficit, quod ſemper adeſt in voto ante abſolutionem, ut influat moraliter cum illa, ut pars materialis ejus, deinde, ut dicebamus, poteſt etiam adeſſe in executione, quando datur abſolutio; ergo & poteſt influere in totum effectum ejus.

Inſt.Si ſatisfactio influeret in gratiam juſtificantem, hæc gratia non haberetur ſtatim poſt abſolutionem, quia cauſa illa non ſtatim exiſtit, nulla cauſa influit, antequam exiſtat; ſed conſ. eſt falſum; ergo &c.

Reſp. neg. maj. & diſt. rationem ejus. Non exiſtit ſemper in re, conc. ſemper in voto, neg. nam, ut cauſet moraliter, ſufficit exiſtentia voti, ſicut & ipſum votum confeſſionis futuræ ſuo tempore concurrit ad gratiam in contritione; & ſic de aliis cauſis moralibus.

Objic. 2. Veræ partes ſacramenti, ut cum illo influant in effectum ejus, debent eſſe ſenſibiles; ſed ſatisfactio in voto non eſt ſenſibilis, ut operetur ſenſibiliter gratiam inſenſibilem; ergo &c. Prob. min. Votum enim ſatisfaciendi eſt actus pure internus.

Reſp.neg.maj. abſolute: nam contritio de ſe eſt actus pure internus; idem eſt de voto confeſſionis in contritione, & fiunt ſenſibilia Sacerdoti per verba pęnitentis.

Objic. 3. Votum ſatisfactionis non requiritur ad effectum hujus ſacramenti quoad gratiam; ergo nullo modo in eam influit. Prob.ant. Nam ex Scoto, & aliis poſſet homo abſolvi, nolens acceptare pœnam ullam ſibi imponendam a Sacerdote; ſed tunc non haberet ſatisfactionis votum; ergo &c.

Reſp. 1. neg. ant. & maj. Contrarium patet ex dictis, ſaltem in noſtra ſententia.

Reſp.2. neg. idem ant. & min. quidquid ſit de maj. nam ille pęnitens eſt paratus ſubire pœnas a Deo infligendas in hac, vel alia vita.

Objic.4. Ex ſenſu communi Conciliorum, & Theo-

logorum, ſatisfactio imponitur propter pęnas remanentes ſolvendas poſt remiſſionem; ergo nihil confert ad gratiam.

Prob. ant. Conc. Trid. (1) docet, quod *ſatisfactiones medentur peccatorum reliquiis*. Et quod *imponuntur etiam ad peccatorum vindictam, & caſtigationem*, &c. ergo Concilium docet efficaciam ſatisfactionis conſiſtere in remiſſione talium pœnarum.

Reſp. neg. utrumque ant. Agnoſcit enim Concilium hanc efficaciam, ſed non excludit ampliorem, maxime circa remiſſionem culpæ ex vi ſacramenti.

Inſt. Si hoc eſſet, pars iſta eſſet efficacior cæteris, & plus operaretur: nam cauſaret gratiam cum aliis partibus, & præterea remitteret pęnas temporales, ad quod illæ non influunt; ſed conſ. eſt falſum: nam *contritio primum locum obtinet*, inquit Concilium; ergo &c.

Reſp. neg. maj. nam 1. ſi ſatisfactio quoad hunc eſfectum ſpecialem aliis partibus præemineat, aliæ per ſuos alios effectus ſuam habent præcellentiam, nec in hoc apparet inconveniens, & ideo negatur etiam min. 2. ipſa contritio, & confeſſio magnam partem ejuſdem pœnæ remittunt, ut ex eodem Concilio patet. Imo ſæpe tantus eſt contritionis fervor, ut totam pœnam deleat, ut docent Patres, & Theologi.

Igitur ſatisfactio ſuo modo influit in effectum principalem ſacramenti, in remiſſionem culpæ, & infuſionem gratiæ cum aliis actibus pœnitentis, qui de neceſſitate ſacramenti requiruntur, & hoc ex opere operato ratione ſacramenti. & ex opere operantis, prout cum majori fervore devotionis impletur.

Solent hic agere quidam de pœnitentia publica, quæ olim in Eccleſia pro peccatis publicis fiebat, ſed cum hodie rarus ſit ille uſus, non immoramur in ejus tractatione.

DI-

(1) *ſeſſ. 14. c. 8.*

DISPUTATIO VII.

De efficacia, & effectibus ſacramenti pœnitentiæ, ac ejus neceſſitate.

JAM diximus de neceſſitate pœnitentiæ virtutis, nunc agimus de ſacramento, de quo ſpecialis poteſt eſſe ratio: nam ſi ſufficeret illa virtus, inutile eſſet ſacramentum, aut minus utile.

QUÆSTIO I.

An ſacramentum pœnitentiæ deleat peccata quoad culpam, & pęnam æternam.

HUjus quæſtionis reſolutio patet ex dictis de vero ſenſu verborum formæ, *abſolvo te a peccatis:* nam hoc ipſo, quod probavimus illa hoc ſignificare, *remitto tibi peccata tua*, ſatis liquet effectum hujus ſacramenti primarium, & principalem eſſe remiſſionem peccatorum: nam ſacramenta id operantur, quod ſignificant. Deciditur etiam, cum diſputatur de clavibus Eccleſiæ, an attingant remiſſionem culpæ, & pęnæ æternæ.

CONCLUSIO

E*ffectus primarius, & principalis hujus ſacramenti eſt remiſſio peccati quoad culpam, & pœnam æternam.* Eſt contra eos, qui aliter explicant effectum iſtum, & contra Magiſtrum, qui, ut diximus alias, putat hoc ſacramentum nihil aliud operari, quam oſtenſionem remiſſionis obtentæ per contritionem.

Prob. 1. ex Scoto. (1) *Concedo iſta, quod ſacramentum pęnitentiæ poteſt digne ſuſcipi ab attrito, & hoc tanta attritione, quæ non ſufficeret per modum meriti ad juſtificationem ſuſcipiendam in termino attritionis, & ſi nō ficte ſuſcipiatur in termino recipitur prima gratia, quia a Deo confertur, & abſolutio ſacramentalis eſt ſignum efficax illius abſolutionis ſequentis in ultimo in-*

P 2 *ſtanti*

(1) *d.*19.*q.*2.*A.*32.

ſtanti ipſius, .. ſi dicas, ergo Sacerdos delet maculam, & pænam mortis æternæ, quod eſt proprium Deo. Dico, quod utrumque facit, ſed non facit, niſi inſtrumentaliter, &c. ergo ex Scoto ſacramentum iſtud vere delet peccata quoad culpam, & pęnam æternam.

Prob. 2. ex Script. nam, ut dictum eſt, Chriſtus inſtituit hoc ſacramentum, cum dedit Apoſtolis, & ſucceſſoribus in Sacerdotio poteſtatem remittendi, & retinendi peccata, & ſolvendi, ac ligandi. *Quorum remiſeritis peccata*, &c.

Prob. 3. ex Conc. Trid. (1) docente *hoc ſacramentum inſtitutum eſſe in remiſſionē peccatorum*; & cum Chriſtus dixit, *Quorum remiſeritis*, &c. *Tam inſigni facto, verbis tam perſpicuis poteſtatem remittendi, & retinendi peccata ad reconciliandos fideles poſt baptiſmum lapſos ..... communicatam fuiſſe Apoſtolis, univerſorum Patrum conſenſus ſemper intellexit*. Et tandem definit, quod *Sacerdotis abſolutio non eſt nudum miniſterium annuntiandi Euangelium, & declarandi remiſſa eſſe peccata, ſed ad inſtar actus judicialis, quo ab ipſo judice profertur ſententia*, &c. Denique dicit, quod *res, & effectus hujus ſacramenti quantum ad ejus vim, & efficaciam pertinet, reconciliatio eſt cum Deo*. Sed hæc reconciliatio non fit, niſi per deletionem culpæ, & infuſionem gratiæ; ergo &c.

Confir. ex Concil. Conſtantienſi contra Huſſitas, & Florent. in Decreto Eugenii, & ex Decretis Pii V. Gregorii XIII. & Urbani VIII. quibus has propoſitiones Michaelis Baji damnarunt. (2) *In omnibus pænitentibus ante ſacramentum abſolutionis, & catechumenis ante baptiſmum eſt vera juſtificatio, ſeparata tamen a remiſſione peccatorum.* Et, *In ſacramento baptiſmi, & Sacerdotis abſolutione, reatus peccati dumtaxat tollitur, & miniſterium Sacerdotis ſolum liberat a reatu pęnæ*. Item, *peccator pęnitens non vivificatur miniſterio Sacerdotis abſolventis, ſed a ſolo Deo, qui pęnitentiam inſpirans vivificat, & reſuſcitat*, &c. ergo Eccleſia cenſet hoc ſacramentum operari miniſterio ſacerdotis remiſſionem peccatorum, & infuſionem gratiæ vivificantis.

Prob. denique. Niſi hoc ſacramentum deleret peccatum quoad culpam, & pœnam æternam, non dice- re-

(1) *ſeſſ. 14. c. 1.* (2) *prop. 43. 57. & 58.*

retur *ſecunda poſt naufragium tabula*, quia non eriperet hominem a naufragio peccati, nec *baptiſmus laborioſus*, quia non ablueret maculam,& ſordes peccati,nec *verum novæ legis ſacramentum*, quia non cauſaret gratiam, nec *ſacramentum mortuorum*, quia non vivificaret peccatorem per remiſſionem culpæ, & infuſionem gratiæ ſanctificantis; ſed hæc omnia communiter dicuntur a Patribus, & Theologis de hoc Sacramento, ut patet ex dictis; ergo hæc vere præſtat.

Objic.1. ex Script. *Quis poteſt dimittere peccata, niſi ſolus Deus?* & S. Hieron. comparat Sacerdotes noſtros Moſaicis, quibus jubebantur leproſi ſe oſtendere; ſed eos non faciebant mundos, vel immundos, ſed tales eſſe declarabant; ergo in hoc ſacramento ſacerdotes noſtri nec delent peccata, nec peccatores ſanctificant, ſed declarant peccata illis eſſe remiſſa: nam remiſſio ſoli Deo reſervatur.

Reſp.diſt.ant. Non delent propria poteſtate, nec ut cauſæ principales, conc. non remittunt poteſtate divina,& ut cauſæ miniſteriales, neg. ant. nam hoc habent ſupra Moſaicos, qui pure declarabant de leproſis, quinam mundi, vel immundi eſſent.

Objic.2. Nulla creatura habet poteſtatem ſuper animas; ergo nullus homo poteſt delere peccata in animabus, quia ſunt maculæ puræ ſpirituales.

Reſp.diſt.ant.Poteſtatem phyſicam,& principalem, con. moralem, & miniſterialem, neg. ant. & conſ. nam ſacramenta, nec Sacerdotes non agunt phyſice, ſed ſolum moraliter, & ut cauſæ miniſteriales in peccata, vel animas.

Objic.3. Sacerdos non magis poteſt ſolvere,quam ligare; nam ſimul utramque poteſtatem accipit; ſed non poteſt ligare ad pęnam æternam, nec facere peccatorem; ergo nec ſolvere ab illa pęna, nec facere juſtum.

Reſp. neg.maj. nam dedit Chriſtus Petro,& ſucceſſoribus claves cœli, ut illud poſſint aperire, non autem claves inferni: ligamen illud reſpicit pęnas temporales, non autem æternas: ad illas ligant peccatores, quos ab iſtis abſolvunt. Ratio autem hujus differentiæ alia non eſt, quam voluntas Dei.

Objic. 5. Nullibi conſtat in Scriptura de tali effectu; ergo gratis aſſeritur.

Reſp. neg.ant. nam aperte ſatis colligitur ex verbis

Chriſti, *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis*: Et, *Tibi dabo claves regni cęlorum*: nam illa remiſſio, & apertio regni cęlorum fiunt in hoc ſacramento.

Objic. 5. ex Patribus, qui comparant pęnitentem peccatorem Lazaro, qui prius fuit reſuſcitatus a Chriſto, quã juſſus ſic ſolvi ab Apoſtolis, *Ut quos Deus per compunctionis gratiam viſitat, illos Paſtoris ſententia abſolvat*, inquit S.Gregor. *Ecce* (Lazarum) *diſcipuli jam viventem ſolvunt, quem Magiſter jam ſuſcitaverat mortuum. Ex qua conſideratione intuendum eſt, quod illos nos debemus per paſtoralem auctoritatem ſolvere, quos Authorem noſtrum cognoſcimus per ſuſcitantem gratiam vivificare*. Et Auguſt. *Chriſtus per ſe intus vivificat, miniſtris poteſtatem ſolvendi poſt vitam tribuit, qui nullum ſolvere poſſunt, niſi vivat*. Et alibi, *Viventes curare miniſterio ſuo poſſunt Sacerdotes, non autem mortuos ſuſcitare*; ergo per ſacramentum abſolutionis Sacerdotes non delent peccata, nec cauſant gratiam vivificantem, id per ſe facit ſolus Chriſtus; ſed æterne ſolutos oſtendunt pęnitentes, poſtquam interne Deus illos vivificavit.

Reſp. neg. conſ. Nec enim id volunt SS. Patres, ſed tantum, quod Chriſtus Deus per ſe, & propria poteſtate vivificat, Sacerdotes vero miniſterialiter, & ſacramentum inſtrumentaliter: ſuſcitatio vero illa, de qua loquitur S. Gregorius, intelligitur de vivificatione inchoata, quæ fit per gratias actuales, & excitantes, per quas pęnitentiam peccatoribus inſpirat Deus, antequam perfecte vivificet per gratiam juſtificantem, quam illis miniſterio Sacerdotis largitur. *Quæ vivificatio ante operationem rectitudinis in ipſa jam cognoſcitur confeſſione peccati*, ait Gregor. *Quid eſt autem* (Lazarum, ſeu peccatorem) *foras prodire, niſi, quod occultum erat, foras prodere? Qui confitetur, foras prodit: foras prodire non poſſet, niſi viveret*, ſc. inchoate per motum confeſſionis, ait idem Auguſt.

CONCLUSIO II.

P*Er ſacramentum pęnitentiæ remittuntur etiam magna ex parte pœnæ temporales*. Eſt etiam communis.

Prob.

Prob. 1. ex Scoto, (1) qui quærens, *An iterata confeſſio eorumdem peccatorum, vel clavium, plus, & plus de pęna remittat. Videtur probabile, quod ſic, quia ejuſdem rationis eſt ſecunda cum prima; ergo poteſt eandem virtutem habere reſpectu alicujus partis pœnæ remittendæ, & per conſequens per aliquot abſolutiones finitas, cum culpa illa habeat partitiones in partes finitas, poſſet totaliter remitti*, &c. ergo ex Scoto abſolutio ſacramentalis remittit de pęna temporali peccati.

Prob. 2. ex Concil. Trid. (2) docente, quod opera ſatisfactoria pęnitentibus imponenda, aut per eos ſponte facienda, remittunt de pęna peccati. *Non quidem pro pœna æterna, quæ vel ſacramento, vel ſacramenti voto una cum culpa remittitur, ſed pro pęna temporali, quæ, ut ſacræ litteræ docent, non ſemper tota, ut in baptiſmo, dimittitur*; ergo hoc ſacramentum non ſemper remittit totam pęnam temporalem peccato debitam, bene vero aliquando, vel ſaltem aliquam ejus partem.

Prob. 3. ex dictis: nam per clavium poteſtatem imponitur pœnitentibus ſatisfactio, per quam pęna temporalis remittitur, quæ alioqui remaneret in purgatorio ſolvenda, ſi ex inadvertentia Sacerdos non imponeret, aut ex impotentia pęnitens non impleret; ergo ſaltem mediante ſatisfactione ſacramentali remittitur pęna temporalis; ideo dicitur *peccatorum vindicta, & caſtigatio*.

Objicies 1. In ſacramento ſacerdos ligat ad pęnam temporalem; ergo ſacramentum non tollit eam, alioqui ligaret, & ſolveret eodem actu, quod implicat. Prob. ant. per nos abſolvit a pęna æterna, quam mutat in temporalem, & pro iſta imponit ſatisfactionem; ergo &c.

Reſp. diſt. ant. Ligat ad illam partem pęnæ temporalis, quam non ſolvit ſacramentum, conc. ad totam pęnam temporalem, quæ pro peccatis debetur, neg. 1. ant. & 2. conſ. Niſi enim per ſacramentum dimitteretur magna pars hujus pœnæ, longe major reſtaret luenda per ſatisfactionem.

Inſt. Si ſacramentum remitteret de pęna temporali, poſſet totam remittere; ſed conſ. eſt falſum, &

(1) *ibid.* G. 30. (2) *ſeſſ.* 6. *c.* 14.

contra nos: nam ſic non eſſet neceſſaria impoſitio ſatisfactionis; ergo &c. Prob. maj. nam ſicut poteſt remittere unam partem, ita & totam, juxta meliorem pœnitentis diſpoſitionem.

Reſp. neg. min. & rationem ejus: nam Concilii verba citata ſatis docent id poſſe contingere, nec tamen fruſtra imponitur ſatisfactio, tum quia eſt pars materialis ſacramenti, cum quo influit, tum quia facit ad ampliorem gratiam, & remiſſionem.

Objic. 2. Quando impletur ſatisfactio, ſacramentum non exiſtit, nec forte Sacerdos ipſe; ergo non influunt in remiſſionem pœnæ temporalis.

Reſp. diſt. conſ. Non influunt phyſice, & per ſe immediate, conc. moraliter, & mediante hac ſatisfactione ſacramentali, neg. conſ. nam ſatisfactio præcipitur, & impletur ex vi ſacramenti, & præcepti ſacerdotalis.

Reſp. 2. diſt. ant. Non exiſtit, quando remittitur pars pœnæ, quæ reſpondet ſatisfactioni, & iſta mediante, conc. pars, quæ reſpondet immediate operi ſacramentali, neg. ant. nam magna pars illius pœnæ remittitur intuitu ſacramenti, ut dicebam.

Quæres, *Quid ſit illa poteſtas clavium, de quibus toties ſit mentio in hac materia.*

Reſp. eſſe ipſam poteſtatem ligandi, & ſolvendi homines a peccatis, ut ingredi poſſint regnum cœlorum, juxta verba Chriſti ad Apoſtolum Petrum, quando illum deſtinavit Vicarium ſuum ſuper Eccleſiam, ut caput ejus viſibile, dicens, *Tibi dabo claves regni cœlorum*. Et, *quodcumque ligaveris*, &c. Inde ſumpta eſt metaphora vocandi hanc poteſtatem, & juriſdictionem Eccleſiæ nomine *clavium*. Sed de hoc alias.

QUÆSTIO II.

De neceſſitate hujus ſacramenti, an, & qualis ſit.

Reſolutio hujus quæſtionis facilis eſt ex dictis de neceſſitate ſacramentorum in communi, ac de neceſſitate virtutis pœnitentiæ, & de inſtitutione ipſius ſacramenti, & adhuc magis ex dictis de neceſſitate confeſſionis.

Non

Non loquemur de neceſſitate præcepti: nam de illa ſufficienter diximus, ubi de neceſſitate confeſſionis ſacramentalis.

Certum etiam eſt, quod in ſtatu innocentiæ non erat neceſſarium, quia in eo non fuit, nec futurum erat peccatum; imo nec in ſtatu legis naturæ, aut ſcriptæ veteris, quia licet in eis ſtatibus fuiſſet maximæ utilitatis, tamen in neutro fuit inſtitutum, nec in eis defuerunt alia media ad juſtificationem. Hoc privilegium reſervabatur ſtatui legis gratiæ fundatæ in meritis Chriſti, non amplius ut futuri, & prævisi, ut erant illa alia media pro illis prioribus ſtatibus, ſed Chriſti exiſtentis, & meritis exhibitis, & effectivis. Igitur de hoc ultimo ſtatu loquimur.

CONCLUSIO I.

IN lege Euangelica, & pro chriſtianis adultis neceſſarium eſt ſacramentum pœnitentiæ habentibus peccatum mortale poſt baptiſmum, & hoc neceſſitate medii; & præcepti divini. Eſt de fide.

Prob. 1. ex Scoto: (1) *nam hoc ſacramentum inſtitutum eſt ut remedium efficax ad recuperandam primam gratiam ex illo verbo.* Quorum remiſeritis peccata, &c. *Et ſic concluditur neceſſitas præcepti confeſſionis ex iſto verbo tantum*, &c.

Prob. 2. ex Conc. Trid. (2) *Eſt autem hoc ſacramentum pœnitentiæ lapſis poſt baptiſmum ad ſalutem neceſſarium, ut nondum regeneratis.....ipſe baptiſmus.* Sed baptiſmus eſt neceſſarius neceſſitate medii, & præcepti, in re, vel ſaltem in voto, ut dictum eſt; ergo &c. Item definit, *Hoc ſacramentum pro fidelibus, quoties poſt baptiſmum in peccata labuntur, ipſi Deo reconciliandis, a Chriſto Domino noſtro inſtitutum*, &c. Idem colligitur ex ſeſſ. 7. (3) ubi hoc docet de omnibus ſacramentis.

Prob. 3. Illud dicitur neceſſarium in re, vel in voto neceſſitate medii, ſine quo non poteſt recuperari gratia, nec ſalus in hoc ſtatu; ſed lapſi poſt baptiſmum non poſſunt recuperare gratiam, nec ſalutem ſine hoc ſacramento in re, vel in voto; ergo &c.

Prob. min. Si poſt peccatum, & baptiſmum poſſet

(1) *d.* 17. *G.* (2) *ſeſſ.* 14. *c.* 2. (3) *can.* 1.

recuperari gratia per aliud medium, maxime per virtutem pœnitentiæ, ſeu per contritionem charitate perfectam; ſed hæc non ſufficit ad hoc ſine voto ſacramenti hujus; ergo &c. Prob. min. nam Concilium docet, (1) quod *etſi contritionem hanc aliquando charitate perfectam eſſe contingat, hominemque Deo reconciliare, priuſquam hoc ſacramentum actu recipiatur, ipſam nihilominus reconciliationem ipſi contritioni ſine ſacramenti voto, quod in ea continetur, non eſſet adſcribendam.*

Prob. 4. ex Script. nam Chriſtus in lege Euangelica non aliud docet medium ad remiſſionem peccatorum obtinendam, quam recurſum ad Apoſtolos, & Sacerdotes eorum ſucceſſores, quibus dedit poteſtatem remittendi, & retinendi peccata, dicens, *Quorum remiſeritis peccata*, &c. ſed Sacerdotes non poſſunt uti hac poteſtate, niſi in hoc, & per hoc ſacramentum, in quo recurritur ad eos, & ipſi audiunt, & cognoſcunt de peccatis; ergo &c.

Prob. 2. p. de neceſſitate præcepti ex Doctore: (2) *Quicumque primam gratiam amiſit, tenetur de neceſſitate præcepti, & hoc illius*, Diliges Dominum Deum tuum; &c. *tenetur inquam agere, inquantum in ſe eſt, ad ejus recuperationem, & etiam virtute illius præcepti*, Diliges teipſum. *Sed ipſe peccator in peccato mortali amiſit primam gratiam, & poteſt eam recuperare ſuſcipiendo ſacramentum ..... ſic concluditur neceſſitas præcepti confeſſionis non ex iſto verbo tantum*, Quorum remiſeritis, *ſed ex iſto, & illo*, Diliges Dominum Deum tuum, &c. *ſimul juncto.*

Dixi autem 1. *in re vel in voto*: nam ſi non poſſit recipi ſacramentum in re, & effective, poteſt recuperari gratia per contritionem cum voto recipiendi ſacramentum, quam primum poterit recipi.

Dixi 2. *habens peccatum commiſſum poſt baptiſmum*, quia baptiſmus eſt janua ſacramentorum, & peccata omnia, quæ illum præcedunt, remittuntur per illum, nec poteſt hoc aliter fieri. Inde eſt, quod hoc non obligat, niſi adultos baptizatos, & utentes ratione quia hi ſoli poſſunt peccare, & pœnitere, & confiteri.

Objic. 1. D. Petrus pro negatione, nec D. Thomas pro

(1) *ibid. c. 4.* (2) *ibid.*

pro incredulitate, nec alii Apoſtoli pro derelictione Chriſti in paſſione non receperunt hoc ſacramentum ergo non eſt de neceſſitate medii, nec præcepti. Prob. ant. ex S. Ambroſ. *Lacrymas Petri lego, ſatisfactionem non lego*. Et idem dici poteſt de aliis; ergo &c.

Reſp. neg. conſeq. quia nondum erat inſtitutum hoc ſacramentum, ideo recuperarunt gratiam per lacrymas pœnitentiæ.

Objic. 2. Neceſſitas medii eſt ea, ſine qua nequit haberi finis; ſed poteſt recuperari gratia, & ſalus poſt peccatum per alia media, quam per hoc ſacramentum, ergo non eſt de neceſſitate medii.

Reſp. diſt. min. Sine hoc ſacramento in re, conc. in re, vel in voto, neg. min. nam ſi non poſſit haberi in re, requiritur ſaltem deſiderium ejus, & propoſitum.

Objic. 3. Hoc ſacramentum eſt pœnale: nam infert vindictam; ergo non convenit legi gratiæ, qualis eſt iſta.

Reſp. neg. conſ. nam ſumma gratia eſt, quod per tam levem pęnam remittantur tam, & tot gravia peccata, & tam certo medio.

Objic. 4. Græci non utuntur hoc ſacramento; ergo non putant illud eſſe neceſſarium.

Reſp. diſt. ant. Græci ſchiſmatici, & hæretici, tranſeat, Græci fideles, neg. ant. Nam inquit Chryſoſt. Patriarcha Conſtantinop. (1) *Non poteſt quis gratiam recipere doni cęleſtis, niſi prius purgatus fuerit ab omni ſorde peccati per pęnitentiæ confeſſionem*.

Objic. 5. Patres ubique docent gratiam recuperari per lacrymas, & labores pęnitentiæ, nihil dicentes de ſacramento; ergo non putant illud eſſe neceſſarium.

Reſp. neg. conſ. nam ſi loquuntur ſine excluſione, & præjudicio ſacramenti, quod illa comitantur, aut præcedunt cum ejus voto.

Objic. cont. 2. par. Nullibi legitur præceptum divinum de hoc ſacramento; ergo gratis aſſeritur neceſſitas præcepti.

Reſp. diſt. ant. Nullibi formaliter, & explicite, conc. implicite, & virtualiter, neg. ant. nam, ut dicebamus ex Doct. hoc ipſo, quod datur poteſtas Sacerdotibus remittendi, & retinendi peccata, pręcipitur peccatoribus, ut recurrant ad ipſos per confeſſionem pro remiſſione.

(1) *hom. de pænit.*

CONCLUSIO II.

E*Tiam juſtificatis per contritionem ſacramentum hoc neceſſario recipiendum in re, quam primum haberi poteſt*. Eſt communis.

Prob. 1. ex Scoto. (1) *Dico, quod illa contritio habet propoſitum, ſeu promiſſionem confeſſionis ſecuturę, & ſic non deletur peccatum ſine propoſito confitendi...... ſi autem mutetur voluntas ſolvendi illam* (promiſſionem) *jam recidivat ab illa pęnitentia, & peccat mortaliter*; ergo etiam contritis neceſſarium eſt hoc ſacramentum.

Prob. 2. ex Trid. cit. & præterea cum dicit, *in pęnitentia contineri non modo ceſſationem a peccatis, aut cor contritum, & humiliatum, verum etiam eorum confeſſionem ſacramentalem, ſaltem in voto, & ſuo tempore faciendam, & ſacerdotalem abſolutionem*; ergo &c.

Confir. nam inter propoſitiones Petri de Oſma damnatas a Xyxto IV. anno 1478. prima erat, *Peccata mortalia quantum ad culpam, & pęnam alterius ſæculi delentur per ſolam contritionem cordis, ſine ordine ad claves*; ergo contraria propoſitio eſt de fide.

Alias probationes vide ſupra de neceſſitate confeſſionis.

Objic. Si poſt contritionem juſtificantem recipiatur ſacramentum, nihil reperiet remittendum: nam omnia jam remiſſa ſunt, & ſic falſa erunt verba abſolutionis; ergo contritis non eſt neceſſarium hoc ſacramentum.

Reſp. neg. ant. & prob. ejus: nam tunc per ſacramentum remittitur obligatio contracta per promiſſionem, & datur amplior gratia, quæ de ſe eſt remiſſiva peccati, & ab eo præſervat in futurum.

Alias etiam objectiones ibidem ſolutas habes.

(1) ibid. a.

DISPUTATIO VIII.

De miniſtro ſacramenti pœnitentiæ.

SUOS habet miniſtros hoc ſacramentum, ſicut & alia. Et quidem, ſicut hoc eſt ſpeciale in iſto, quod confertur per formam judicii, & ſicut plures conditiones requiruntur in judice, ſic plures requiruntur in miniſtro iſtius ſacramenti, quam cæteris, v. g. juriſdictio, ſeu poteſtas, ſcientia, prudentia, diſcretio, & fidelitas, ſeu ſecretum, & alia, de quibus hic breviter dicendum eſt.

QUÆSTIO I.

Quis, & qualis ſit miniſter ſacramenti pœnitentiæ An ſolus Sacerdos

ALiqui hæretici, ut Vvicleffus, & Lutherus putarunt etiam Laicos baptizatos eſſe idoneos miniſtros hujus ſacramenti, ſaltem ſpectato jure Divino.

CONCLUSIO I.

S*olus Sacerdos eſt idoneus miniſter hujus ſacramenti*. Eſt de fide.

Prob. 1. ex Scoto, (1) Qui referens opinionem Magiſtri dicentis licere confiteri laico, reſpondet, *quod laicus nullam habet ſententiandi authoritatem in iſto foro*; & ſupra dixerat (2) *banc poteſtatam datam eſſe Apoſtolis, & Sacerdotibus*, & quod *nihil pertinens ad ſacramentum pœnitentiæ poteſt a Laico diſpenſari, ſicut nec conſecratio Euchariſtiæ*.

Prob. 2. ex Concil. Florent. (3) dicente, quod *forma hujus ſacramenti ſunt verba abſolutionis, quæ ſacerdos profert*. Et, *Miniſter hujus ſacramenti eſt Sacerdos habens authoritatem abſolvendi, vel ordinariam, vel ex commiſſione ſuperioris*. Et Trid. (4) *Circa miniſtrum hujus ſacramenti declarat, falſas eſſe doctrinas omnes, quæ ad alios quoſvis homines, præter Epiſcopos, &*

(1) *d.* 17. T. (2) *d.* 4. *q.* 4. *n.* 4.
(3) *in decret.* (4) *Seſs.* 4. *c.* 6. *& ca.* 2

ſtanti ipſius, .. ſi dicas; ergo Sacerdos delet maculam, & pœnam mortis æternæ, quod eſt proprium Deo. Dico, quod utrumque facit, ſed non facit, niſi inſtrumentaliter, &c. ergo ex Scoto ſacramentum iſtud vere delet peccata quoad culpam, & pęnam æternam.

Prob. 2. ex Script. nam, ut dictum eſt, Chriſtus inſtituit hoc ſacramentum, cum dedit Apoſtolis, & ſucceſſoribus in Sacerdotio poteſtatem remittendi, & retinendi peccata, & ſolvendi, ac ligandi. *Quorum remiſeritis peccata*, &c.

Prob. 3. ex Conc. Trid. (1) docente *hoc ſacramentum inſtitutum eſſe in remiſſione peccatorum*; & cum Chriſtus dixit, *Quorum remiſeritis*, &c. *Tam inſigni facto, verbis tam perſpicuis poteſtatem remittendi, & retinendi peccata ad reconciliandos fideles poſt baptiſmum lapſos ..... communicatam fuiſſe Apoſtolis, univerſorum Patrum conſenſus ſemper intellexit*. Et tandem definit, quod *Sacerdotis abſolutio non eſt nudum miniſterium annuntiandi Euangelium, & declarandi remiſſa eſſe peccata, ſed ad inſtar actus judicialis, quo ab ipſo judice profertur ſententia*, &c. Denique dicit, quod *res, & effectus hujus ſacramenti quantum ad ejus vim, & efficaciam pertinet, reconciliatio eſt cum Deo*. Sed hæc reconciliatio non fit, niſi per deletionem culpæ, & infuſionem gratiæ; ergo &c.

Confir. ex Concil. Conſtantienſi contra Huſſitas, & Florent. in Decreto Eugenii, & ex Decretis Pii V. Gregorii XIII. & Urbani VIII. quibus has propoſitiones Michaelis Baji damnarunt. (2) *In omnibus pœnitentibus ante ſacramentum abſolutionis, & catechumenis ante baptiſmum eſt vera juſtificatio, ſeparata tamen a remiſſione peccatorum.* Et, *In ſacramento baptiſmi, & Sacerdotis abſolutione, reatus peccati dumtaxat tollitur, & miniſterium Sacerdotis ſolum liberat a reatu pęnæ*. Item, *peccator pęnitens non vivificatur miniſterio Sacerdotis abſolventis, ſed a ſolo Deo, qui pęnitentiam inſpirans vivificat, & reſuſcitat*, &c. ergo Eccleſia cenſet hoc ſacramentum operari miniſterio ſacerdotis remiſſionem peccatorum, & infuſionem gratiæ vivificantis.

Prob. denique. Niſi hoc ſacramentum deleret peccatum quoad culpam, & pœnam æternam, non dice- re-

(1) *ſeſſ. 14. c. 1.* (2) *prop. 43. 57. & 58.*

retur *ſecunda poſt naufragium tabula*, quia non eriperet hominem a naufragio peccati, nec *baptiſmus laborioſus*, quia non ablueret maculam,& ſordes peccati,nec *verum novæ legis ſacramentum*, quia non cauſaret gratiam, nec *ſacramentum mortuorum*, quia non vivificaret peccatorem per remiſſionem culpæ, & infuſionem gratiæ ſanctificantis; ſed hæc omnia communiter dicuntur a Patribus, & Theologis de hoc Sacramento, ut patet ex dictis; ergo hæc vere præſtat.

Objic.1. ex Script. *Quis poteſt dimittere peccata, niſi ſolus Deus?* & S. Hieron. comparat Sacerdotes noſtros Moſaicis, quibus jubebantur leproſi ſe oſtendere; ſed eos non faciebant mundos, vel immundos, ſed tales eſſe declarabant; ergo in hoc ſacramento ſacerdotes noſtri nec delent peccata, nec peccatores ſanctificant, ſed declarant peccata illis eſſe remiſſa: nam remiſſio ſoli Deo reſervatur.

Reſp.diſt.ant. Non delent propria poteſtate, nec ut cauſæ principales, conc. non remittunt poteſtate divina,& ut cauſæ miniſteriales, neg. ant. nam hoc habent ſupra Moſaicos, qui pure declarabant de leproſis, quinam mundi, vel immundi eſſent.

Objic.2. Nulla creatura habet poteſtatem ſuper animas; ergo nullus homo poteſt delere peccata in animabus, quia ſunt maculæ puræ ſpirituales.

Reſp.diſt.ant.Poteſtatem phyſicam,& principalem, con. moralem, & miniſterialem, neg. ant. & conſ. nam ſacramenta, nec Sacerdotes non agunt phyſice, ſed ſolum moraliter, & ut cauſæ miniſteriales in peccata, vel animas.

Objic.3. Sacerdos non magis poteſt ſolvere,quam ligare; nam ſimul utramque poteſtatem accipit; ſed non poteſt ligare ad pęnam æternam, nec facere peccatorem; ergo nec ſolvere ab illa pęna, nec facere juſtum.

Reſp. neg.maj. nam dedit Chriſtus Petro,& ſucceſſoribus claves cœli, ut illud poſſint aperire, non autem claves inferni: ligamen illud reſpicit pęnas temporales, non autem æternas: ad illas ligant peccatores, quos ab iſtis abſolvunt. Ratio autem hujus differentiæ alia non eſt, quam voluntas Dei.

Objic.5. Nullibi conſtat in Scriptura de tali effectu; ergo gratis aſſeritur.

Reſp. neg.ant. nam aperte ſatis colligitur ex verbis

Chriſti, *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis*: Et, *Tibi dabo claves regni cęlorum*: nam illa remiſſio, & apertio regni cęlorum fiunt in hoc ſacramento.

Objic. 5. ex Patribus, qui comparant pęnitentem peccatorem Lazaro, qui prius fuit reſuſcitatus a Chriſto, quã juſſus ſic ſolvi ab Apoſtolis, *Ut quos Deus per compunctionis gratiam viſitat, illos Paſtoris ſententia abſolvat*, inquit S.Gregor. *Ecce* (Lazarum) *diſcipuli jam viventem ſolvunt, quem Magiſter jam ſuſcitaverat mortuum. Ex qua conſideratione intuendum eſt, quod illos nos debemus per paſtoralem auctoritatem ſolvere, quos Authorem noſtrum cognoſcimus per ſuſcitantem gratiam vivificare*. Et Auguſt. *Chriſtus per ſe intus vivificat, miniſtris poteſtatem ſolvendi poſt vitam tribuit, qui nullum ſolvere poſſunt, niſi vivat*. Et alibi, *Viventes curare miniſterio ſuo poſſunt Sacerdotes, non autem mortuos ſuſcitare*; ergo per ſacramentum abſolutionis Sacerdotes non delent peccata, nec cauſant gratiam vivificantem, id per ſe facit ſolus Chriſtus, ſed æterne ſolutos oſtendunt pęnitentes, poſtquam interne Deus illos vivificavit.

Reſp. neg. conſ. Nec enim id volunt SS. Patres, ſed tantum, quod Chriſtus Deus per ſe, & propria poteſtate vivificat, Sacerdotes vero miniſterialiter, & ſacramentum inſtrumentaliter: ſuſcitatio vero illa, de qua loquitur S. Gregorius, intelligitur de vivificatione inchoata, quæ fit per gratias actuales, & excitantes, per quas pęnitentiam peccatoribus inſpirat Deus, antequam perfecte vivificet per gratiam juſtificantem, quam illis miniſterio Sacerdotis largitur. *Quæ vivificatio ante operationem rectitudinis in ipſa jam cognoſcitur confeſſione peccati*, ait Gregor. *Quid eſt autem* (Lazarum, ſeu peccatorem) *foras prodire, niſi, quod occultum erat, foras prodere? Qui confitetur, foras prodit: foras prodire non poſſet, niſi viveret*, ſc. inchoate per motum confeſſionis, ait idem Auguſt.

CONCLUSIO II.

PEr *ſacramentum pęnitentiæ remittuntur etiam magna ex parte pœnæ temporales*. Eſt etiam communis.

Prob.

Prob. 1. ex Scoto, (1) qui quærens, *An iterata confeſſio eorumdem peccatorum, vel clavium, plus, & plus de pęna remittat. Videtur probabile, quod ſic, quia ejuſdem rationis eſt ſecunda cum prima; ergo poteſt eandem virtutem habere reſpectu alicujus partis pœnæ remittendæ, & per conſequens per aliquot abſolutiones finitas, cum culpa illa habeat partitiones in partes finitas, poſſet totaliter remitti*, &c. ergo ex Scoto abſolutio ſacramentalis remittit de pęna temporali peccati.

Prob. 2. ex Concil. Trid. (2) docente, quod opera ſatisfactoria pęnitentibus imponenda, aut per eos ſponte facienda, remittunt de pęna peccati. *Non quidem pro pœna æterna, quæ vel ſacramento, vel ſacramenti voto una cum culpa remittitur, ſed pro pęna temporali, quæ, ut ſacræ litteræ docent, non ſemper tota, ut in baptiſmo, dimittitur*; ergo hoc ſacramentum non ſemper remittit totam pęnam temporalem peccato debitam, bene vero aliquando, vel ſaltem aliquam ejus partem.

Prob. 3. ex dictis: nam per clavium poteſtatem imponitur pœnitentibus ſatisfactio, per quam pęna temporalis remittitur, quæ alioqui remaneret in purgatorio ſolvenda, ſi ex inadvertentia Sacerdos non imponeret, aut ex impotentia pęnitens non impleret; ergo ſaltem mediante ſatisfactione ſacramentali remittitur pęna temporalis; ideo dicitur *peccatorum vindicta, & caſtigatio*.

Objicies 1. In ſacramento ſacerdos ligat ad pęnam temporalem; ergo ſacramentum non tollit eam, alioqui ligaret, & ſolveret eodem actu, quod implicat. Prob. ant. per nos abſolvit a pęna æterna, quam mutat in temporalem, & pro iſta imponit ſatisfactionem; ergo &c.

Reſp. diſt. ant. Ligat ad illam partem pęnæ temporalis, quam non ſolvit ſacramentum, conc. ad totam pęnam temporalem, quæ pro peccatis debetur, neg. 1. ant. & 2. conſ. Niſi enim per ſacramentum dimitteretur magna pars hujus pœnæ, longe major reſtaret luenda per ſatisfactionem.

Inſt. Si ſacramentum remitteret de pęna temporali, poſſet totam remittere; ſed conſ. eſt falſum, & con-

(1) *ibid.* G. 30. (2) *ſeſſ.* 6. *c.* 14.

contra nos: nam ſic non eſſet neceſſaria impoſitio ſatisfactionis; ergo &c. Prob. maj. nam ſicut poteſt remittere unam partem, ita & totam, juxta meliorem pœnitentis diſpoſitionem.

Reſp. neg. min. & rationem ejus: nam Concilii verba citata ſatis docent id poſſe contingere, nec tamen fruſtra imponitur ſatisfactio, tum quia eſt pars materialis ſacramenti, cum quo influit, tum quia facit ad ampliorem gratiam, & remiſſionem.

Objic. 2. Quando impletur ſatisfactio, ſacramentum non exiſtit, nec forte Sacerdos ipſe; ergo non influunt in remiſſionem pœnæ temporalis.

Reſp. diſt. conſ. Non influunt phyſice, & per ſe immediate, conc. moraliter, & mediante hac ſatisfactione ſacramentali, neg. conſ. nam ſatisfactio præcipitur, & impletur ex vi ſacramenti, & præcepti ſacerdotalis.

Reſp. 2. diſt. ant. Non exiſtit, quando remittitur pars pœnæ, quæ reſpondet ſatisfactioni, & iſta mediante, conc. pars, quæ reſpondet immediate operi ſacramentali, neg. ant. nam magna pars illius pœnæ remittitur intuitu ſacramenti, ut dicebam.

Quæres, *Quid ſit illa poteſtas clavium, de quibus toties ſit mentio in hac materia.*

Reſp. eſſe ipſam poteſtatem ligandi, & ſolvendi homines a peccatis, ut ingredi poſſint regnum cęlorum, juxta verba Chriſti ad Apoſtolum Petrum, quando illum deſtinavit Vicarium ſuum ſuper Eccleſiam, ut caput ejus viſibile, dicens, *Tibi dabo claves regni cęlorum*. Et, *quodcumque ligaveris*, &c. Inde ſumpta eſt metaphora vocandi hanc poteſtatem, & juriſdictionem Eccleſiæ nomine *clavium*. Sed de hoc alias.

QUÆSTIO II.

De neceſſitate hujus ſacramenti, an, & qualis ſit.

Reſolutio hujus quæſtionis facilis eſt ex dictis de neceſſitate ſacramentorum in communi, ac de neceſſitate virtutis pœnitentiæ, & de inſtitutione ipſius ſacramenti, & adhuc magis ex dictis de neceſſitate confeſſionis.

Non

Non loquemur de neceſſitate præcepti: nam de illa ſufficienter diximus, ubi de neceſſitate confeſſionis ſacramentalis.

Certum etiam eſt, quod in ſtatu innocentiæ non erat neceſſarium, quia in eo non fuit, nec futurum erat peccatum; imo nec in ſtatu legis naturæ, aut ſcriptæ veteris, quia licet in eis ſtatibus fuiſſet maximæ utilitatis, tamen in neutro fuit inſtitutum, nec in eis defuerunt alia media ad juſtificationem. Hoc privilegium reſervabatur ſtatui legis gratiæ fundatæ in meritis Chriſti, non amplius ut futuri, & præviſi, ut erant illa alia media pro illis prioribus ſtatibus, ſed Chriſti exiſtentis, & meritis exhibitis, & effectivis. Igitur de hoc ultimo ſtatu loquimur.

CONCLUSIO I.

IN lege Euangelica, & pro chriſtianis adultis neceſſarium eſt ſacramentum pœnitentiæ habentibus peccatum mortale poſt baptiſmum, & hoc neceſſitate medii, & præcepti divini. Eſt de fide.

Prob. 1. ex Scoto: (1) *nam hoc ſacramentum inſtitutum eſt ut remedium efficax ad recuperandam primam gratiam ex illo verbo*. Quorum remiſeritis peccata, &c. *Et ſic concluditur neceſſitas præcepti confeſſionis ex iſto verbo tantum*, &c.

Prob. 2. ex Conc. Trid. (2) *Eſt autem hoc ſacramentum pœnitentiæ lapſis poſt baptiſmum ad ſalutem neceſſarium, ut nondum regeneratis.....ipſe baptiſmus*. Sed baptiſmus eſt neceſſarius neceſſitate medii, & præcepti, in re, vel ſaltem in voto, ut dictum eſt; ergo &c. Item definit, *Hoc ſacramentum pro fidelibus, quoties poſt baptiſmum in peccata labuntur, ipſi Deo reconciliandis, a Chriſto Domino noſtro inſtitutum*, &c. Idem colligitur ex ſeſſ. 7. (3) ubi hoc docet de omnibus ſacramentis.

Prob. 3. Illud dicitur neceſſarium in re, vel in voto neceſſitate medii, ſine quo non poteſt recuperari gratia, nec ſalus in hoc ſtatu; ſed lapſi poſt baptiſmum non poſſunt recuperare gratiam, nec ſalutem ſine hoc ſacramento in re, vel in voto; ergo &c.

Prob. min. Si poſt peccatum, & baptiſmum poſſet recu-

(1) *d. 17. G.* (2) *ſeſſ. 14. c. 2.* (3) *can. 1.*

recuperari gratia per aliud medium, maxime per virtutem pœnitentiæ, ſeu per contritionem charitate perfectam; ſed hæc non ſufficit ad hoc ſine voto ſacramenti hujus; ergo &c. Prob. min. nam Concilium docet, (1) quod *etſi contritionem hanc aliquando charitate perfectam eſſe contingat, hominemque Deo reconciliare, priuſquam hoc ſacramentum actu recipiatur, ipſam nihilominus reconciliationem ipſi contritioni ſine ſacramenti voto, quod in ea continetur, non eſſet adſcribendam.*

Prob. 4. ex Script. nam Chriſtus in lege Euangelica non aliud docet medium ad remiſſionem peccatorum obtinendam, quam recurſum ad Apoſtolos, & Sacerdotes eorum ſucceſſores, quibus dedit poteſtatem remittendi, & retinendi peccata, dicens, *Quorum remiſeritis peccata*, &c. ſed Sacerdotes non poſſunt uti hac poteſtate, niſi in hoc, & per hoc ſacramentum, in quo recurritur ad eos, & ipſi audiunt, & cognoſcunt de peccatis; ergo &c.

Prob. 2. p. de neceſſitate præcepti ex Doctore: (2) *Quicumque primam gratiam amiſit, tenetur de neceſſitate præcepti, & hoc illius,* Diliges Dominum Deum tuum; &c. *tenetur inquam agere, inquantum in ſe eſt, ad ejus recuperationem, & etiam virtute illius præcepti*, Diliges teipſum. *Sed ipſe peccator in peccato mortali amiſit primam gratiam, & poteſt eam recuperare ſuſcipiendo ſacramentum ..... ſic concluditur neceſſitas præcepti confeſſionis non ex iſto verbo tantum*, Quorum remiſeritis, *ſed ex iſto, & illo*, Diliges Dominum Deum tuum, &c. *ſimul juncto*.

Dixi autem 1. *in re vel in voto*: nam ſi non poſſit recipi ſacramentum in re, & effective, poteſt recuperari gratia per contritionem cum voto recipiendi ſacramentum, quam primum poterit recipi.

Dixi 2. *habens peccatum commiſſum poſt baptiſmum*, quia baptiſmus eſt janua ſacramentorum, & peccata omnia, quæ illum præcedunt, remittuntur per illum, nec poteſt hoc aliter fieri. Inde eſt, quod hoc non obligat, niſi adultos baptizatos, & utentes ratione quia hi ſoli poſſunt peccare, & pœnitere, & confiteri.

Objic. 1. D. Petrus pro negatione, nec D. Thomas pro

(1) *ibid. c.* 4. (2) *ibid.*

pro incredulitate, nec alii Apoſtoli pro derelictione Chriſti in paſſione non receperunt hoc ſacramentum ergo non eſt de neceſſitate medii, nec præcepti. Prob. ant. ex S. Ambroſ. *Lacrymas Petri lego, ſatisfactionem non lego*. Et idem dici poteſt de aliis; ergo &c.

Reſp. neg. conſeq. quia nondum erat inſtitutum hoc ſacramentum, ideo recuperarunt gratiam per lacrymas pœnitentiæ.

Objic. 2. Neceſſitas medii eſt ea, ſine qua nequit haberi finis; ſed poteſt recuperari gratia, & ſalus poſt peccatum per alia media, quam per hoc ſacramentum, ergo non eſt de neceſſitate medii.

Reſp. diſt. min. Sine hoc ſacramento in re, conc. in re, vel in voto, neg. min. nam ſi non poſſit haberi in re, requiritur ſaltem deſiderium ejus, & propoſitum.

Objic. 3. Hoc ſacramentum eſt pœnale: nam infert vindictam; ergo non convenit legi gratiæ, qualis eſt iſta.

Reſp. neg. conſ. nam ſumma gratia eſt, quod per tam levem pęnam remittantur tam, & tot gravia peccata, & tam certo medio.

Objic. 4. Græci non utuntur hoc ſacramento; ergo non putant illud eſſe neceſſarium.

Reſp. diſt. ant. Græci ſchiſmatici, & hæretici, tranſeat, Græci fideles, neg. ant. Nam inquit Chryſoſt. Patriarcha Conſtantinop. (1) *Non poteſt quis gratiam recipere doni cœleſtis, niſi prius purgatus fuerit ab omni ſorde peccati per pęnitentiæ confeſſionem*.

Objic. 5. Patres ubique docent gratiam recuperari per lacrymas, & labores pęnitentiæ, nihil dicentes de ſacramento; ergo non putant illud eſſe neceſſarium.

Reſp. neg. conſ. nam ſi loquuntur ſine excluſione, & præjudicio ſacramenti, quod illa comitantur, aut præcedunt cum ejus voto.

Objic. cont. 2. par. Nullibi legitur præceptum divinum de hoc ſacramento; ergo gratis aſſeritur neceſſitas præcepti.

Reſp. diſt. ant. Nullibi formaliter, & explicite, conc. implicite, & virtualiter, neg. ant. nam, ut dicebamus ex Doct. hoc ipſo, quod datur poteſtas Sacerdotibus remittendi, & retinendi peccata, pręcipitur peccatoribus, ut recurrant ad ipſos per confeſſionem pro remiſſione.

(1) *hom. de pænit.*

DISPUTATIO VIII.

De miniſtro ſacramenti pœnitentiæ.

SUOS habet miniſtros hoc ſacramentum, ſicut & alia. Et quidem, ſicut hoc eſt ſpeciale in iſto, quod confertur per formam judicii, & ſicut plures conditiones requiruntur in judice, ſic plures requiruntur in miniſtro iſtius ſacramenti, quam cæteris, v. g. juriſdictio, ſeu poteſtas, ſcientia, prudentia, diſcretio, & fidelitas, ſeu ſecretum, & alia, de quibus hic breviter dicendum eſt.

QUÆSTIO I.

Quis, & qualis ſit miniſter ſacramenti pœnitentiæ An ſolus Sacerdos

ALiqui hæretici, ut Vvicleffus, & Lutherus putarunt etiam Laicos baptizatos eſſe idoneos miniſtros hujus ſacramenti, ſaltem ſpectato jure Divino.

CONCLUSIO I.

SOlus Sacerdos eſt idoneus miniſter hujus ſacramenti. Eſt de fide.

Prob. 1. ex Scoto, (1) Qui referens opinionem Magiſtri dicentis licere confiteri laico, reſpondet, *quod laicus nullam habet ſententiandi authoritatem in iſto foro*; & ſupra dixerat (2) *banc poteſtatam datam eſſe Apoſtolis, & Sacerdotibus*, & quod *nihil pertinens ad ſacramentum pœnitentiæ poteſt a Laico diſpenſari, ſicut nec conſecratio Euchariſtiæ.*

Prob. 2. ex Concil. Florent. (3) dicente, quod *forma hujus ſacramenti ſunt verba abſolutionis, quæ ſacerdos profert.* Et, *Miniſter hujus ſacramenti eſt Sacerdos habens authoritatem abſolvondi, vel ordinariam, vel ex commiſſione ſuperioris.* Et Trid. (4) *Circa miniſtrum hujus ſacramenti declarat, falſas eſſe doctrinas omnes, quæ ad alios quoſvis homines, præter Epiſcopos, &*

(1) *d.* 17. T. (2) *d.*4. *q.*4. *n.*4.
(3) *in decret.* (4) *Seſſ.*4. *c.*6. *& ca.* 2

& Sacerdotes, clavium miniſterium perniciose extendunt, &c. Et idem definit can. 10.

Prob. 3. ex Script. Nam, ut notat idem Conc. Chriſtus ad ſolos Sacerdotes dixit, (1) *quæcumque alligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in cœlis*, &c. Et, *Quorum remiſeritis peccata*, &c. Sed hæc verba continent inſtitutionem huius ſacramenti; ergo &c. prob. maj. Nam hæc dicebat in cœnaculo poſt reſurrectionem, *ubi erant diſcipuli congregati, & clauſi, propter metum judæorum*; ergo ad ſolos Apoſtolos hoc dixit inſtituens hoc ſacramentum; ergo & illis ſolis, ac ſucceſſoribus in miniſterio Eccleſiæ dedit poteſtatem clavium.

Prob.4.ex SS. Patribus: nam inquit Ambroſ. *Jus hoc ſoli eſt permiſſum Apoſtolis*. Et Hieron. *Habent judiciariam poteſtatem alii Apoſtoli* (ſicut Petrus) *habet & omnis Eccleſia in Epiſcopis, & presbyteris*. Et ſic de aliis.

Prob. denique unanimi, & perpetuo conſenſu, & uſu totius Eccleſiæ; nec hujus diſpoſitionis ratio melior dari poteſt, quam voluntas Dei: congruitatem vero dat Scotus, quia *congruit iſtam* (poteſtatem) *eſſe in Eccleſia, & hoc in Sacerdote, ut in Hierarchia Eccleſiaſtica ſit ordinata, & ultima reducantur ad primum per medium, Hierarchia autem eſt medius inter Deum peccatoremque reducendum*. &c. Et re vera ſacerdotes dicuntur mediatores hominis apud Deum.

Objic.1. S. Jacobus ſcribit fidelibus, (2) *Confitemini alterutrum peccata veſtra*. Et S. Petrus ad omnes dicit, (3) *gentem ſanctam regale ſacerdotium*; ergo non ſoli Sacerdotes, ſed omnes fideles ſunt miniſtri confeſſionis ſacramentalis.

Reſp.neg. conſ. Nam per vocem *alterutrum* non intendit S. Jacobus, ut indifferenter confiteantur peccata ſua quibuſcumq; ſed habentibus miniſterium illud in Eccleſia, ut ſunt Sacerdotes, de quibus dixerat eſſe introducendos ad infirmos pro extrema unctione. D. autem Petrus ſumit Sacerdotium in lata ſignificatione pro quolibet fideli, qui orationes, & hoſtias ſuiipſius offert Deo, non autem ſtricte pro illis, qui conſtituuntur pro miniſteriis ſacris in Eccleſia.

Inſt. Chriſtus eodem ſenſu dixit Apoſtolis, *Quorum*

(1) *Matth*. 16. (2) *Jac*. 5. (3) 1. *Pet*. 2.

rum remiſeritis, &c. Et, *Docete omnes gentes*, *baptizantes*, &c. Sed per hæc poſteriora verba non reſtrinxit miniſterium baptiſmi ad ſolos Sacerdotes; ergo per illa priora non reſtrinxit ad ſolos Sacerdotes poteſtatem remittendi peccata, & miniſterium confeſſionis; ergo ſicut in neceſſitate poteſt quilibet laicus baptizare, ita & remittere peccata. Prob. mai. Nam iſtud ſacramentum non minus neceſſarium eſt, quam Baptiſmus; ergo, &c.

Reſp. neg. maj. & 2. conſ. Nam ex praxi Eccleſiæ, quæ eſt voluntatis divinæ interpres, & mentis Chriſti depoſitaria, patet, quandonam loquatur ad omnes, & quandonam ad ſolos Apoſtolos, & Sacerdotes.

Confir. hoc: nam alioqui, ſicut non tantum viri, ſed etiam mulieres, & obſtetrices poſſunt baptizare, ita & poſſent audire confeſſiones, quod abſurdum eſt, & quod ipſi hæretici non admittunt.

Objic. 2. ex Patribus: nam Cyprianus dicit, (1) *Si quis infirmitate oppreſſus non poſſit expectare Sacerdotis adventum, reconcilietur per Diaconum, facta prius exomologeſi*, ſeu confeſſione. Et in Decretis legitur, (2) *fures, & latrones, ſi in deprædando, & furando occiduntur, viſum eſt pro eis non eſſe orandum; ſed ſi comprehenſi, aut vulnerati, presbytero, vel Diacono confeſſi fuerint, communionem eis non negamus*; ergo non ſoli Sacerdotes, ſed etiam Diaconi ſunt miniſtri hujus ſacramenti.

Reſp. neg. conſ. Quia nec Cyprianus, nec ille Canon loquuntur de confeſſione ſacramentali, ſed de Canonica, per quam peccatores publici reconciliabantur ad ſacramenta, & publice confitebantur illa peccata. Quoad Canonem notat Gloſſa, quod apud Burchardum, & Ivonem hoc caput citatur ex Conciliis Moguntino, & Triburicenſi, in quibus non fit mentio de Diacono, ſed dicitur, *Confeſſio Deo, & Sacerdoti*.

Reſpondent alii, quod Diaconis licebat audire confeſſiones, non quidem ſacramentaliter, nec pro abſolutione ſacramentali, ſed præciſe, ut judicarent de illorum contritione, & diſpoſitione ad S. Communionem, quam ipſi tunc miniſtrabant.

Inſt. ex Auguſtino, (3) Deus per omnes juſtos peccata

(1) *l.* 3. *Ep.* 13. (2) *c. fures.* (3) 5. *con. Don.*

cata dimittit, non per malos; ſed inter laicos plures ſunt juſti; ergo & confeſſarii. Prob. maj. *Sacramentum gratiæ dat Deus etiam per malos, ipſam vero gratiam, non niſi per ſeipſum, vel per ſanctos ſuos.....vel per illius columbæ membra*, quales ſunt juſti; ergo, &c.

Reſp. neg. maj. & 2. conſ. Nam ex illo, & ſimilibus locis ſequitur ſolum, quod Deus ſolus eſt per ſe cauſa principalis gratiæ, ſacerdos autem miniſterialis, & ad hoc iſte debet eſſe in gratia, ut licite miniſtret, licet in ſtatu peccati valide faciat.

Objic. 3. ex cap. *Sanctum eſt*. Idem Auguſt. dicit de laico, qui in periculo naufragii reconciliavit pœnitentem; ergo in caſu neceſſitatis laicus poteſt abſolvere.

Reſp. neg. ant. Nam ſi bene legantur verba Auguſtini, & Canonis, habetur ſolum, quod pęnitens ille, qui poſt baptiſmum peccaverat, & publice pœnitentiæ addictus fuerat, baptizavit alium id petentem, & rurſus ille ab iſto petiit reconciliationem, ſed canonicam, qualem in illo caſu poterat habere. Vide marginem Gloſſæ. Denique nec Auguſtinus hanc hiſtoriam putat certam, ut legenti patebit. Ideo ex hoc canone nihil concluditur contra nos.

Quæres, *An ſaltem in caſu neceſſitatis, ſeu inſtante morte, & abſente omni Sacerdote, habens peccatum mortale poſſit, aut debeat confiteri non Sacerdoti.*

Reſp. id non præcipi jure ullo: nam inquit Doctor: *Diſpoſitio prævia ad ſacramentũ pęnitentiæ facta laico nihil valet virtute operis operati, & adhuc dubium eſt, an ſit in detrimentum ſalutis, quia illa revelatio non poteſt eſſe confeſſionalis*; & ſic non putat eam eſſe conſulendam. Et alibi, (2) *Talis confeſſio poteſt eſſe materia verecundiæ, quæ eſt una pęna debita peccato, & in hoc caſu confitens ſolvit aliquam pęnam, quam ſolveret, ſi confiteretur ſacerdoti. Sed quia accuſatio ideo tantum præcipitur, ut ſequatur ſententia, & laicus nullam habet ſententiandi authoritatem in iſto foro, ſequitur, nullum præceptum eſſe de accuſando ſe laico, & forte utilius eſſet non accuſare ſe illi, ſi poſſet æqualem verecundiam habere, apud ſe recogitando eadem peccata*. Imo videtur dubitare, num ſit illicita illa

(1) *d.14.q.4.C.n.4.* (2) *d.17.q.1.T.27.*

illa confeſſio, quia *nulli licet ſe diffamare*, *nec prodere peccatum ſuum occultum*, maxime ſi nullum inde notabile emolumentum poſſit accipere. Si tamen quis ex humilitate, & contritione peccata ſua laico declararet, poſſet per illam humiliationem ampliorem a Deo gratiam obtinere, cæteris poſitis, & paribus.

Putarem, recte hominem id facturum apud virum doctum, & prudentem, a quo ſalutare conſilium reciperet, nec id eſſet contra mentem Scoti; imo notat Scholiaſtes id fieri debere *proponendo factum in univerſali*, *ſine revelatione proprii peccati*. *Si tamen circumſtantiæ ſuadeant rem aperire in particulari*, *licebit*, nec Doctor id negaret in hac ſuppoſitione.

QUÆSTIO II.

An omnis Sacerdos ſit legitimus miniſter hujus ſacramenti, *& de clavibus Eccleſiæ*, *& regni cælorum*, *an competant omni Sacerdoti.*

VIdebamus, quod ſolus Sacerdos eſt miniſter hujus ſacramenti, jam videndum, an id competat omni ſacerdoti, ita ut nihil ad hoc requiratur præter Sacerdotium.

Suppono 1. ex ſæpe dictis hoc ſacramentum eſſe judiciale, & per formam judicii adminiſtrari, ita ut abſolutio, & ligatio, quæ ibi fiunt, habeant rationem ſententiæ, & Sacerdos ſe gerat ut judicem erga reum ſubditum. In judice autem requiritur juriſdictio in eos, quos abſolvit, aut ligat.

Suppono 2. nomine *clavium regni cœleſtis* intelligi poteſtatem ſpiritualem, quam habet Eccleſia ad aperiendum, & claudendum cœlum hominibus: ſicut in temporalibus clavis eſt inſtrumentum, quo removetur, aut ponitur impedimentum aditus ad quædam loca. Sic qui habet poteſtatem dimittendi, vel retinendi peccata, habet clavem, per quam ponit, vel tollit obicem intrandi in cœlum, v. g.

3. Hæc poteſtas eſt vel *ordinaria*, quæ propria eſt alicui officio, vel dignitati, ver. gr. Epiſcopo, vel Parocho, Provinciali, aut Guardiano, *vel delegata*, quæ competit ex commiſſione, vel delegatione habentis ordinariam. Unde miniſter *ordinarius* eſt ille, qui

ex officio ſuo, & ſine privilegio, vel delegatione poteſt audire confeſſiones, ut Papa in tota Eccleſia, Epiſcopus in tota Diœceſi, & parochus in ſua parochia. Delegatus vero ille eſt, qui ex officio ſuo non habet facultatem abſolvendi, ſed eam accepit ab alio habente poteſtatem delegandi, ut Papa in tota Eccleſia, & Epiſcopus in ſua diœceſi. Item alia dicitur *poteſtas ordinis*, quæ eſt ipſe character Sacerdotalis, vel ſignificatum ejus, per quem ex divina inſtitutione homo per conſecrationem ſuam deputatur, ut poſſit conficere corpus Chriſti, & judicare membra ejus ad remittenda, vel retinenda peccata, ſeu ad ligandum, & ſolvendum in adminiſtratione hujus ſacramenti; omnis Sacerdos accipit utramque poteſtatem hanc in ſua conſecratione, ſed primam accipit completam, & proximam, 2. vero remotam, & in actu 1. & incompletam. Alia dicitur *poteſtas juriſdictionis*, qua quis deputatur ſuperior, & judex aliquorum cum facultate illos judicandi, ſeu abſolvendi, aut ligandi.

Rurſus claves ſunt vel *authoritas*, ſeu *principalis*, & *ſumma*, quæ ſoli Deo competit ut ſummo judici, & Domino. 2. vel *præcellentiæ*, quæ competit ſoli Chriſto, qui habet univerſalitatem poteſtatis in omnia. 3. vel *miniſterialis*, quæ competit hominibus Epiſcopis, & presbyteris in Eccleſia; & hæc proprie dicitur clavis Eccleſiæ in regnum cœlorum, quia Eccleſiæ data eſt a Chriſto, ut poſſit aperire cœlum filiis ſuis, dimittendo peccata, vel claudere peccatoribus, retinendo peccata. Dicitur etiam *clavis particularis*, quia Sacerdos, nec Eccleſia non habet poteſtatem univerſalem, ut judicet de omnibus abſolute, ſed tantum de aliquibus, quæ commiſit ei Chriſtus D.

Denique hæc clavis Eccleſiæ adhuc duplex eſt, ſcil. 1. *ſcientiæ*, quæ eſt facultas inquirendi in cauſis fidelium, ut ſciatur, quibus ſit aperiendum, aut claudendum cœlum. 2. *juriſdictionis*, quæ eſt poteſtas pronuntiandi, ſeu judicandi, ac ſententiam ferendi de his, quorum meritum, vel demeritum cognovit per clavem ſcientiæ, & illis claudendi, vel aperiendi cœlum, remittendo, vel retinendo illorum peccata.

Quærimus ergo, an omnis ſacerdos in ſua ordinatione recipiat utramque hanc poteſtatem, ſeu *clavem miniſterialem*, ita ut abſque alia facultate poſſit audire

con-

confeſſiones fidelium, & eos abſolvere a peccatis, ſicùt ex eadem conſecratione poteſt conficere corpus Chriſti, conſecrare, & miniſtrare Euchariſtiam.

CONCLUSIO.

Non omnis Sacerdos ex vi ſuæ ordinationis eſt idoneus miniſter hujus ſacramenti, niſi in caſu mortis, ubi non adeſſet habens juriſdictionem ordinariam, aut delegatam, quæ ad hoc neceſſaria eſt. Eſt communiſſima.

Prob. 1. ex Scoto (1) dicente, quod *ex prima inſtitutione Eccleſiæ non videntur fuiſſe diſtincti proprii Sacerdotes. Quando enim Apoſtoli hinc, & inde ibant prædicando verbum Dei, nec fuit iſte Sacerdos iſtius gentis, nec illius, & nec iſte, nec ille, ſed poſt diſtincta ſunt diœceſes, & Parochiæ, & Sacerdotes in Parochiis, pro tunc tamen, & pro nunc poterant dici proprii Sacerdotes quicumque habentes juriſdictionem ordinariam, vel commiſſam;* ergo requirit in Sacerdote juriſdictionem ad hoc ſacramentum miniſtrandum; & clarius infra dicit, (2) quod *poteſtas conficiendi Euchariſtiam eſt poteſtas inimpedibilis, ſed ſi hoc eſſet de clave, utpote quod ſtatim correſponderet ſibi pro materia peccator pœnitens, & non poſſet per actum alterius impediri, quin intendens uti ea, faceret, quod facere intendit, tunc clavis eſſet poteſtas propinqua ad abſolvendum, & tunc ſequeretur, quod ſacerdos, ex hoc, quod ordinatus poſſet quemcumque peccatorem ſibi confitentem abſolvere, ſaltem valide... ſed hæc duo ſuppoſita communiter non tenentur. Sed oportet aliquem ſubditum ſibi dari, in quem habeat juriſdictionem*, &c. ergo ex Scoto non omnis Sacerdos ex vi ſuæ ordinationis eſt idoneus miniſter pœnitentiæ.

Prob. 2. ex Concil. Florent. (3) dicente, *Sacerdotem habentem authoritatem abſolvendi ordinariam, vel delegatam, eſſe miniſtrum hujus ſacramenti*. Et alibi dixit, (4) *Sacerdotem non habentem juriſdictionem non poſſe abſolvere*. Et Trid. (5) *Quoniam natura judicii expoſcit, ut ſententia dumtaxat in ſubditos feratur, perſuaſum ſemper fuit in Eccleſia Dei, & veriſſimum*

(1) *d.17.R.26.* (2) *d.19.q.1. H.12.*
(3) *decr.Eug.* (4) *Decr,un.* (5) *Seſſ.14.c.5.*

mum eſſe, hac S. Synodus confirmat, nullius momenti abſolutionem eam eſſe debere, quam ſacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut ſubdelegatam non habet juriſdictionem; ergo ex Conciliis Sacerdos non poteſt miniſtrare hoc ſacramentum ex vi ſolius ordinationis, ſed requiritur poteſtas juriſdictionis.

Prob. 3. Nam hoc ſacramentum adminiſtratur per modum judicii, ſed in judiciis requiritur poteſtas juriſdictionis in judice ſuper illos, quos judicat, & hanc poteſtatem non habet omnis ſacerdos ex vi ſuæ ordinationis; ergo &c.

Prob. 2. p. Nam inquit Concil. *In Eccleſia ſemper fuit cuſtoditum, ut nulla ſit reſervatio in articulo mortis, atque ideo omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes a quibuſvis peccatis, & cenſuris abſolvere poſſunt*; ergo Eccleſia dat omnibus Sacerdotibus juriſdictionem in omnes fideles conſtitutos in articulo mortis, & ſimilibus caſibus neceſſitatis.

Dixi, *niſi adſit alius Sacerdos habens juriſdictionem ordinariam, aut delegatam*: nam mens Eccleſiæ non eſt dare talem juriſdictionem generalem omni Sacerdoti, niſi pro caſibus neceſſitatis, in quibus periclitatur ſalus animarum; ſed quando adſunt alii Sacerdotes habentes juriſdictionem, non adeſt ex parte miniſtrorum ulla neceſſitas; ergo tunc non eſt mens Eccleſiæ dare illis Sacerdotibus juriſdictionem. Probat. maj. ex eodem Concilio: nam motivum Eccleſiæ tollendi omnem reſervationem pro confeſſariis, & cenſuris eſt, *ne hac ratione aliquis pereat*; ergo ſupponit caſum neceſſitatis, ſeu periculum ſalutis.

Objic. 1. In conſecratione omnium ſacerdotum dicitur illis, *Accipite Spiritum S. quorum remiſeritis peccata*, &c. ergo datur omnibus illa poteſtas; ergo & juriſdictio ad hoc requiſita. Prob. conſ. non aliter data eſt Apoſtolis: & idem Concilium docet, (1) quod *Sacerdotes miniſterium iſtud exercent per virtutẽ Spiritus S. in ordinatione collatam, tamquam miniſtri Chriſti*; ergo ex vi ſuæ ordinationis habent omnia requiſita ad hoc miniſterium, ſicut Apoſtoli habuerunt.

Reſp. diſt. 1. conſ. Poteſtas inchoata, & remota, & fundamentalis, conc. completa, & proxima, neg. conſ. Nam ad poteſtatem completam non ſufficit poteſtas

(1) *Seſſ. 14. c. 6.*

teſtas in actu primo ad peccata remittenda, ſed requiritur materia, ſeu ſubditus, in quem poſſit exerceri: hæc autem materia, ſeu ſubjectum dat Eccleſia ſpecialiter.

Inſt. Poteſtas ordinis ſufficit in aliis ſacramentis, & eſt completa, & proxima; ergo & in iſto: nam quoad iſtud nihil ſpeciale apparet in Scriptura. Prob. ant. Nam ad conficiendam Euchariſtiam in pane appoſito, ſufficit ordinatio, ita ut validitas conſecrationis impediri non poſſit; ergo ita eſt in iſto, poterit valide abſolvere quilibet Sacerdos ex vi ejuſdem ordinationis.

Reſp. neg. conſ. utramque: nam hoc ſpeciale eſt in iſto, quod eſt judiciale, & confertur per modum judicii, quod non valet, niſi proferatur in ſubditum iudicis, & Sacerdos ex vi ordinationis non habet ſubditum, in quem exerceat poteſtatem ordinis.

Inſt. 2. Ut homo ſubdatur Sacerdoti, ſufficit, quod habeat peccata, quæ iſti ſubjiciat, remittenda, nihil aliud requirit Chriſtus; ſed hoc habet Sacerdos ex vi ordinationis, ſi peccator ei ſubjiciat peccata; ergo &c.

Reſp. diſt. maj. Si peccator ſit liber, ut cuilibet Sacerdoti ſubjiciat, conc. ſi non ſit liber pro quolibet, neg. maj. & min. nam neque Sacerdos ex vi ordinationis poteſt exercere illam poteſtatem in quemlibet pœnitentem, nec quilibet pœnitens poteſt de ſe eligere quemlibet ſacerdotem: ſicut in civilibus homo ſe ſubjicere non poteſt judici non ſuo, ſed utrumque pendet ab Eccleſiæ determinatione, & inſtitutione Chriſti, qui voluit ordinem Hierarchicum inter ſubditos, & ſuperiores ad rectum regimen: ſi vero cuique liberum eſſet judices, vel ſubditos eligere, non eſſet ordo, ſed confuſio.

Objic. 2. Si non eſſet liberum ſacerdoti eligere ad hoc ſubditos, nec peccatori eligere judicem, Papa non poſſet abſolvi ſacramentaliter, quia nemini ſubjicitur, ſed conſ. eſt falſum, & inconveniens; ergo &c.

Reſp. neg. maj. & diſt. prob. Nemini ſubjicitur in foro exteriori, con. in foro interno, ſeu pœnitentiali, neg. nam quoad iſtud ſe habet ut privatus, & peccator. Dico, *quoad forum exterius*, unde non poteſt ſe ſubjicere ulli quoad cenſuras, quæ feruntur in foro ex-

teriori Eccleſiæ, v. g. ut in eum feratur excommunicatio, quia hæc derogat dignitati Papali.

Objic. 3. Quilibet poteſt eligere quemlibet ſacerdotem pro abſolutione a venialibus, vel mortalibus confeſſis, & remiſſis; ergo & pro aliis. Ant. patet ex ſatis communi ſententia: nam utraque illa non ſunt materia neceſſaria confeſſionis. Prob. conſ. non minus exercetur juriſdictio in uno caſu, quam in alio, nec una abſolutio eſt minus judicialis, quam alia; ergo, &c.

Reſp. neg. ant. & conſ. prob. Non enim video, quod abſolutio ſacramentalis potius valeat in uno, quam in alio. Qui concedunt ant. videant, quid reſpondeant ad conſ. & quam diſparitatem poſſint afferre.

Objic. 4. Quilibet Sacerdos in articulo mortis poteſt valide, & licite abſolvere quoſcumque pœnitentes vi poteſtatis ordinis; ergo ex vi ejuſdem quilibet eſt ordinarius miniſter pœnitentiæ. Prob. conſ. Nam in illis caſibus nulla accidit mutatio nec in Sacerdote, nec in ſubdito; ergo &c.

Reſp. neg. conſ. & 2. ant. Nam pro his caſibus Eccleſia approbat omnes Sacerdotes.

Inſt. Quia Laicus non habet poteſtatem ordinariam conſecrandi, non poteſt conſecrare in caſibus extraordinariis; ergo ita eſſet de Sacerdote, niſi haberet poteſtatem ordinariam abſolvendi quemlibet, non poſſet hoc in caſu ullo neceſſitatis,

Reſp. neg. conſ. Nam Laicus non habet facultatem inchoatam, & habitualem conſecrandi, ſicut Sacerdos abſolvendi ex vi ordinationis.

Inſt. 2. Si poteſtas abſolvendi quemlibet in articulo mortis pro quolibet ſacerdote non eſſet ab ordinatione, & ex vi characteris; ſed ab Eccleſia, hæc poſſet illam revocare; ſed non poteſt Eccleſia revocare illam facultatem; ergo non eſt ab Eccleſia, ſed ab ordinatione.

Reſp. neg. maj. Nam forte venit ab ipſo Chriſto præceptum de providendo ſaluti animarum, ne ſcil. defectu hujus poteſtatis aliquæ perirent; & ſic Eccleſia tenetur obedire.

Reſpond. 2. neg. min. Nam ex verbis citat. Concilii ſatis colligitur, quod Eccleſia poſſet illam reſervationem non relaxare. Non enim neceſſario, *ſed pie admodum in Eccleſia cuſtoditum fuit, ut nulla*

la

la ſit reſervatio in articulo mortis.

Quæres 1. *An idem liceat in periculo, quod dicimus de articulo mortis.*

Suppono autem *mortis articulum* dici, quando mors certo, & de proximo inſtat, *periculum* vero, quando non ita certo, ſed valde probabiliter timetur mors, v. g. in longa navigatione, aut graviori morbo, aut inſtante prælio.

Reſp affirmative: nam in his caſibus, & periculis adeſt eadem ratio tollendæ omnis reſervationis. Nam pietas, & prudentia S. Matris Eccleſiæ non dictat ſemper expectandum eſſe ultimum inſtans, cum agitur de ſalute animæ. Unde Concilium per *articulum mortis* intelligit ſtatum, in quo rationabiliter expectatur mors ut ventura. Vide Maſtrium noſtrum.

Quæres 2. *An in prædictis caſibus illa facultas cenſeatur data Sacerdoti excommunicato, vel ſuſpenſo, vel hæretico, vel degradato.*

Reſp. affirmative cum eodem Maſtrio: nam ex verbis Concilii cit. nulla eſt reſervatio in articulo mortis; ergo nec iſta, nec alia.

Conſtat ergo, & eſt de fide, quod nullus Sacerdos poteſt nec licite, nec valide dare ſacramentum abſolutionis, niſi ad hoc habeat clavem juriſdictionis per ſpecialem approbationem, neque ad hoc ſufficere poteſtatem ordinis.

QUÆSTIO III.

Quis ſit idoneus miniſter pœnitentiæ pro peccatis reſervatis, & an ſit in Eccleſia poteſtas reſervandi aliqua peccata.

SUppono 1. & jam conſtat, quod in articulo mortis nulla eſt reſervatio, ſc. tunc quilibet Sacerdos poteſt abſolvere a quovis peccato. Unde in reſervatione peccatorum, & cenſurarum ſemper excipitur articulus mortis: nam inquit Concil. citat. *pie admodum, ne hac occaſione aliquis pereat, in Eccleſia Dei cuſtoditum ſemper fuit, ut nulla ſit reſervatio in articulo mortis, extra quem articulum Sacerdotes, cum nihil poſſint in caſibus reſervatis, id unum perſuadere nitan-*

nitantur, ut ad ſuperiores, & legitimos judices pro beneficio abſolutionis accedant.

Suppono 2. ut certum apud omnes Theologos, quod Papa in toto terrarum orbe poteſt ſibi reſervare abſolutionem aliquorum peccatorum, & Epiſcopi in ſuis diœceſibus, & alii prælati juriſdictionem habentes in ſubditos, idem poſſunt in ſuis diſtrictis, v.g. Abbates, Generales, Provinciales, &c. Nam inquit idem Concil. *Ad Chriſtiani populi diſciplinam pertinere ſanctis Patribus viſum eſt, ut atrociora quædam, & graviora crimina, non a quibuſvis, ſed a ſummis dumtaxat Sacerdotibus abſolvantur*, &c. Et id docet perpetua praxis Eccleſiæ.

De prælatis autem Regularibus id patet ex Conſtitutione Clement. VIII. relata in conſtitutionibus noſtris.

Suppono 3. quod reſervatio regulariter non debet eſſe, niſi de peccatis, quæ ſint ſaltem mortalia, ut patet ex Concil.cit.ſc. *atrociora quædam, & graviora*, &c. Dico *regulariter*. Nolo enim immorari, & diſputare, an poſſint reſervari omnia mortalia, imo & quædam venialia. Vide Caſuiſtas.

CONCLUSIO I.

M*Iniſter ordinarius pro reſervatis eſt ipſe reſervans, vel æqualis, vel ſuperior ejus, delegatus vero eſt quilibet Sacerdos habens a reſervante, ſeu prælato poteſtatem*. Eſt communis.

Prob. 1. p. Nam qui reſervat ſibi aliquos caſus, retinet ſibi poteſtatem abſolvendi ab illis; in hoc enim conſiſtit reſervatio; ergo ille eſt miniſter ordinarius talis abſolutionis, v.g. Epiſcopus abſolvit de peccatis, quæ ſibi reſervat remittenda; idem eſt de Papa, idem de Generalibus, & Provincialibus Religioſis reſpective, ut patet ex praxi.

Probatur 2. p. de ſuperioribus: nam Papa poteſt abſolvere de caſibus reſervatis ab Epiſcopis, & Generalis de reſervatis a Provinciali, &c. ergo &c.

Confir. Nam reſervatio eſt quædam limitatio facultatis, quæ eſt in Sacerdotibus, v. gr. in Parochis, aut Guardianis, & aliis confeſſariis ad remittenda quædam peccata; ſed prælatus inferior non poteſt limi-

mitare poteſtatem ſui ſuperioris, nec reſpectu ejus poteſt ſibi reſervare ullum caſum, ſeu peccatum.

Prob. 3. p. Nam omnis ordinarius poteſt delegare ſuam authoritatem, & ipſe delegatus poteſt uti authoritate ſibi delegata, ſicut princeps poteſt per ſe ipſum, vel per delegatos judicare ſubditos ſuos: ſed iſti delegantes, v. g. Epiſcopi habent poteſtatem ordinariam abſolvendi ab his, quæ reſervant; ergo & eorum delegati.

Hinc fit, ut ſicut Papa per ſeipſum, & poteſtate ordinaria poteſt abſolvere omnes, & quoſcumque fideles ab omnibus reſervatis tam ſibi, quam ab omnibus aliis prælatis totius Eccleſiæ, ita & eandem poteſt delegare facultatem quibuſvis ſacerdotibus, & ſic de aliis prælatis ſuperioribus reſpectu ſubalternorum, v. gr. de Generalibus reſpectu Provincialium, Cuſtodum, & Guardianorum.

CONCLUSIO II.

Epiſcopi poſſunt abſolvere proprios ſubditos a caſibus Papæ reſervatis occultis, & Prælatis Regulares ſubditos ſuos, exceptis caſibus reſervatis in Bulla Cœnæ.

Prob. 1. p. ex Conc. Trid. (1) *Licet Epiſcopis in irregularitatibus omnibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto provenientibus, excepta ea, quæ provenit ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentioſum, diſpenſare, & in quibuſcumque caſibus occultis, etiam ſedi Apoſtolicæ reſervatis, deliquentes quoſcumque ſibi ſubditos, in Diœceſi ſua per ſeipſos, aut vicarium ad id ſpecialiter deputandum, in foro conſcientiæ gratis abſolvere, impoſita pœnitentia ſalutari. Idem eſt in hæreſis crimine, in eodem foro conſcientiæ, eis tantum, & non eorum vicariis permiſſum.* Hæc autem facultas Concilii generalis attributa Epiſcopis, non fuit ab ullo ſummo Pontifice revocata; ergo &c.

Prob. 2. p. ex Conſt. Pii V. qui hoc conceſſit cuidam Provinciali Dominicano, ut refert Sorbus; ſed alii Religioſi mendicantes gaudent iiſdem privilegiis; ergo &c. Prob. maj. *Quia* (inquit S. Pontifex) *Concilium Generale Tridentin. conceſſit Epiſcopis, ut poſſint* ab-

(1) *Seſſ. 24. c. 4.*

abſolvere in foro conſcientiæ ab omnibus peccatis, & diſpenſare in irregularitatibus ... Ne Prior, Provincialis, & ſuperiores Prælati dicti ordinis, tam in dicta provincia, quam extra ubilibet in hac parte, deterioris conditionis, quam clerici, aut ſæculares exiſtant, eiſdem Priori conventuali, & ſuperioribus Prælatis, ut ipſi per ſe ipſos idem omnino poſſint in fratres, & moniales dicti ordinis ſibi ſubditos, quoad abſolvendi, & diſpenſandi huiuſmodi, quam alias quaſcumque facultates eiſdem authoritate, & tenore, etiam perpetuo concedimus; ergo prælatis regularibus ex vi communicationis privilegiorum poſſunt ab iiſdem reſervatis Papæ abſolvere ſuos a quibus poſſunt Epiſcopi abſolvere ſuos ex decreto Concilii Tridentini.

Prob.2. ex praxi: nam ſolent prælati Regulares abſolvere ſuos a reſervatis omnibus, quæ non ſunt in Bulla cęnæ, nec veniunt ex homicidio voluntario, bigamia, mutilatione membrorum, procuratione abortus, & aliis, quod non facerent, niſi hoc eis liceret.

Dixi, *modo non ſint contenti in reſervatis per Bullam cœnæ*. Nam de his, ſive ſint occulti, ſive publici, non poſſunt abſolvere Epiſcopi, nec prælati regulares, ut notatur in ipſa Bulla, & hoc ſub pœna excommunicationis.

Objic. 1. con. 2. p. Ex decreto S. Congr. Cardinalium loquitur Concilium de ſolis Epiſcopis: ſed prælati Regularium non ſunt Epiſcopi; ergo non poſſunt ſic abſolvere.

Reſp.diſt. conſ. Abſolvere alios quam ſubditos, & ex vi decreti Concilii, conc. Regulares ſubditos, & ex conceſſione Papæ neg. conſ. Nam S. Congregatio vult tantum: quod Concilium loquatur de ſolis Epiſcopis quoad ſæculares ſubditos: ideo notat Cardinalis de Laurea illud privilegium per plures Pontifices conceſſum fuiſſe prælatis regularibus, & ſe non vidiſſe illud fuiſſe ad ullo ſummo Pontifice revocatum.

Objic. con. 3.p. Concilum dat Epiſcopis facultatem abſolvendi a peccatis Papæ reſervatis ſine reſtrictione, ergo male excipimus peccata, & caſus contentos in Bulla cœnæ. Ant. patet ex verbis cit. Concilii.

Reſp.neg.conſeq. Nam Bulla ipſa, qualis poſt Concilium publicatur ſingulis annis in die cœnæ, a quo no-

nomen accepit, maxime à tempore Gregorii XII. qui ſucceſſit Pio V. continet reſtrictionem illam, & revocationem quoad hoc declarationis Concilii Tridentini.

CONCLUSIO III.

R*Egulares, ex vi privilegiorum ſuorum non poſſunt nunc abſolvere ſæculares a caſibus* Epiſcopo *reſervatis*. Eſt jam communis.

Prob. 1. ex Concil. Viennenſi ſub Clem. V. ubi plurima conceduntur Regularibus. Dicit Papa. *Per hujuſmodi conceſſionem non intendimus perſonis, ſeu fratribus ipſis ad id taliter deputatis poteſtatem in hoc*, (adminiſtrationem pœnitentiæ) *impedire ampliorem, quam in eo curatis, vel parochialibus ſacerdotibus eſt a jure conceſſa, niſi forſan eis Eccleſiarum prælati uberiorem in hac parte gratiam ſpecialiter duxerint faciendam*. Sed parochi non habent facultatem abſolvendi a reſervatis Epiſcopo; ergo nec Regulares.

Prob. 2. Ex declaratione S. Congregat. ſub Clem. VIII. an. 1602. *Regulares non poſſunt abſolvere nec a caſibus, quos Ordinarii locorum hactenus reſervarunt, vel in poſterum ſibi reſervabunt .... niſi in mortis articulo, niſi cum nova Sanctitatis ſuæ, aut ſucceſſorum ſuorum, vel Ordinariorum facultate*. Hæc verba. *Quos ordinarii ſibi reſervarunt*: quidam, ut Seraphinus a Conceptione, dicunt intelligi de caſibus reſervatis ab homine, vel conſuetudine vigente in aliqua diœceſi, non autem de reſervatis a jure, quos prætendunt non eſſe reſervatos pro Regularibus, ſuppoſitis eorum privilegiis. Alii diſtinguunt de peccatis occultis, & publicis, quod non placet Cardin. Brancato cit. qui citat præfatum Decretum. Ego propterea ſatius puto peccatores illos remittendos ad reſervantes, ut reſervatio efficacius conſequatur intentum Eccleſiæ in tali reſervatione, juxta mentem Concil. Trid. ſc. ut deterreantur homines a peccatis: quippe *magnopere ad Chriſtiani populi diſciplinam pertinere, SS. Patribus noſtris viſum eſt, ut atrociora quædam, & graviora crimina, non a quibuſvis, ſed a* ſum-

(1) *cl. Dudum. l. 3. tit. 7. de ſepult.*

ſummis ſacerdotibus abſolverentur, &c.

Quæres, *quomodo ſe gerere debeat confeſſarius, & ſuperior erga pœnitentes habentes reſervata.*

Reſp. ex dictis de integritate confeſſionis, prælatum debere audire integram confeſſionem pœnitentis, ut eum abſolvat ab omnibus ſimul, ſc. tam a non reſervatis, quam a reſervatis, ſi velit eum abſolvere ſacramentaliter, vel remittat eum ad aliquem, qui audiat omnia, & ab omnibus abſolvat, etiam a reſervatis per facultatem ſibi conceſſam ab illo prælato, quia hoc exigit ratio integritatis confeſſionis, quæ eſt de jure Divino, ut diximus. Et ita communiter docent noſtri, maxime Cardinal. Brancatus, & Maſtrius, quos conſule, quia hic caſus ſæpe contingere poteſt; quod ſtudentibus indicaſſe ſufficiat.

QUÆSTIO IV.

De aliis requiſitis in Sacerdote ad miniſterium hujus ſacramenti, maxime de approbatione.

PRæcipuæ conditiones ad hoc miniſterium ſunt juriſdictio, ſcientia, & ſanctitas, &c. 2. Jan. conſtat ex dictis, quod ad valide abſolvendum requiritur poteſtas juriſdictionis, quia hoc ſacramentum datur per modum judicii, & miniſter ſe habet ut judex, in quo requiritur poteſtas in reum. De ſcientia autem tam juris, quam facti, nec de ſanctitate, non occurrunt difficultates ſpeciales in hoc ſacramento magis, quam in cæteris, in quorum adminiſtratione committitur ſacrilegium, niſi ſancte tractentur, ſed tamen fiunt valide, licet illicite, quia valor eorum non pendet a ſanctitate miniſtri.

Certum eſt autem, quod approbatio eſt externum judicium, quo ſacerdos declaratur idoneus adminiſtrandi ſacramentum aliquod, ſed in iſto includit prætérea deputationem ejuſdem ad hoc miniſterium: nam in rigore poſſet quis judicari idoneus ad hoc, & tamen non accipere poteſtatem neceſſariam ad illud, licet ex uſu vocis ſoleat utrumque ſignificari, ita ut, qui dicitur approbatus ab Epiſcopo ad confeſſiones audiendas, intelligatur habere hanc poteſtatem, & in hoc ſenſu hic loquimur de approbatione.

CON-

CONCLUSIO I.

UT *ſacerdos valide miniſtret hoc ſacramentum ſæcularibus, debet eſſe approbatus a Papa, vel ab Epiſcopo*. Eſt communis.

Prob. 1. ex Scoto. (1) qui in Sacerdote ad hoc miniſterium requirit juriſdictionem ordinariam, vel delegatam, & per proprios Sacerdotes intelligit *quoſcumque habentes juriſdictionem ordinariam, vel delegatam*. Et quod *præceptum ..... cui ſit confitendum*, intelligitur *de ſacerdote habente juriſdictionem*. Sed juriſdictio delegata non datur, niſi per approbationem; ergo in ſacerdote ad hoc miniſterium valide exercendum requiritur approbatio.

Prob. 2. ex Concil. Trid. *Decernit S. Synodus nullum, etiam Regularem, poſſe confeſſiones ſæcularium audire, nec ad id idoneum reputari, niſi parochiale beneficium habeat, aut per examen, ſi illis videbitur neceſſarium, aut alias idoneus judicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat*. Dicit, *confeſſiones ſæcularium*, quia pro Religioſis exemptis approbatio pertinet ad prælatum Regularem.

Prob. 3. ex praxi receptiſſima in tota Eccleſia: voluit enim impedire, ne imperiti ad difficillimum miniſterium ſeſe ingerant in perniciem animarum ſuarum, & alienarum: ergo merito voluit ex Spiritus S. ductu, & ex Chriſti authoritate, ut miniſtri hujus ſacramenti accipiant judicium de ſua capacitate a prælatis, & delegationem ſpecialem.

Dixi 1. *Ut valide miniſtret*, quia ad validam abſolutionem requiritur juriſdictio, quam prælati non conferunt, niſi eis, quos idoneos judicaverint: 2. dixi. *Sæcularibus*, ſcil. quoad Epiſcoporum approbationem: nam, ut mox notabamus, pro Religioſis exemptis a juriſdictione Epiſcoporum, ſufficit approbatio ſuorum prælatorum, qui omnimodam in eos habent juriſdictionem.

(1) *d.* 17. 8.

CONCLUSIO II.

Approbatio debet haberi ab ordinario loci, in quo exercetur miniſterium hujus ſacramenti. Eſt communior contra aliquos, qui volunt eam haberi ab Epiſcopo pœnitentis, & alios, qui volunt eam haberi ab Epiſcopo confeſſarii.

Prob. 1. Nam hæc approbatio præciſe fieri debet ab Epiſcopo pœnitentis, vel Sacerdotis, vel loci, ſed 1. & 2. dici non poſſunt, ergo reſtat, ut ſit ab Epiſcopo loci. Prob. min. de 1. Nam ſi hoc eſſet, Sacerdos approbatus Camberii pro diœceſi Gratianopolitana, non poſſet ibi abſolvere Tarentaſienſem, aut Maurianenſem, quia iſti non ſunt ſubditi Epiſcopo Gratianopolitano; ſed conſ. eſt falſum, & contra praxim Eccleſiæ; ergo &c. Probat. min. nam confeſſarii Romæ, aut Pariſiis, aut Camberii, non ſolent petere a pœnitentibus, de qua diœceſi veniant, ut remittant advenas, ſi confeſſarii illi non ſint approbati ab eorum ordinariis; ergo, &c.

Prob. eadem min. de 2 p. ſeu de Epiſcopo Confeſſarii: nã ſi approbatus Gratianopoli eſſet natus Viennæ, aut Lugduni, non poſſet ibi valide audire confeſſiones ſine approbatione Epiſcoporum illorum; ergo non ſufficit approbatio Epiſcopi confeſſarii.

Confirm. Nam hoc ipſo, quod Epiſcopus loci, in quo audiuntur confeſſiones, approbat ſacerdotem, facile conciliantur illæ opiniones; nam iſte Epiſcopus evadit ordinarius tam ſacerdotis, quam pœnitentis, ergo ſatisfit tam illis, qui hoc jus tribuunt Epiſcopo confeſſarii, quam illis, qui hoc tribuunt Epiſcopo pœnitentis. Prob. ant. Nam hoc ipſo, quod Epiſcopus Viennenſis approbat Petrum, ut audiat confeſſiones Viennæ, iſte fit Confeſſarius Viennæ, & quoad hoc ſubditus illi Epiſcopo. Idem eſt de pœnitente: nam fideles omnes fiunt ſubditi Epiſcoporum, & Sacerdotum loci, in quo reperiuntur, etiam tranſeunter quoad adminiſtrationem ſacramentorum; ergo hoc ipſo, quod Sacerdos approbatur ab ordinario loci, in quo audit confeſſiones, approbatur tum a ſuo, tum a pœnitentis ordinario.

Prob.

Prob. 2. Nam, ut notat Cardin. de Laurea, Urbanus VIII. an. 1628. revocat omnes licentias audiendi confeſſiones ſine approbatione Epiſcopi diœceſani, ſed iſte eſt Epiſcopus loci, in quo audiuntur; ergo ad iſtum ſpectat approbare. Et apud Lugo citatur declaratio Congregationis Concilii, quo dicitur, *Approbatum ab alio, quam ab Epiſcopo Valentino in diœceſi Valentina, non cenſeri approbatum ab ordinario.* Et aliam refert Barboſa. *Congregatio Concilii cenſuit confeſſarios extraordinarios ab Epiſcopo approbatos ad confeſſiones audiendas, ſive ſint regulares, ſive ſaculares, nullo pacto eas audire poſſe extra diœceſim Epiſcopi approbantis, quamvis confeſſarii ſint eidem Epiſcopo ſubjecti;* ergo approbatio ſpectat ad Epiſcopum loci.

Prob. denique: nam niſi approbatio ſpectet ad Epiſcopum loci, poſſet Epiſcopus Lugdunenſis approbare confeſſarium pro diœceſi Gratianopolitana, & ſic approbatus Lugduni, poſſet manere Camberii, & ibi ſine alia approbatione audire confeſſiones, ſed conſeq. eſt falſum: nam ſic Epiſcopus Lugdunenſis exercet juriſdictionem extra territorium ſuum: nam hæc approbatio eſt collatio juriſdictionis; ergo eſt actus juriſdictionis, & quidem in re magni momenti.

Confirm. Nam ſi ſufficeret approbatio ab Epiſcopo confeſſarii, ſemel approbatus in una diœceſi, eſſet ſemper, & ubique approbatus, quod falſum eſt, & contra praxim, ut ſuppono; ergo &c.

Objic. 1. Approbatio fit in bonum pœnitentis, quia iſte debet paſci, *Paſce oves meas.* Debet ſanari, & curari, *Curam illius habe.* Debet regi, & dirigi, *Poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam,* &c. ergo approbatio ſpectat ad Epiſcopum pœnitentis, alioqui non provideretur ejus bono.

Reſp. diſt. conſ. ad Paſtorem actualem, con. ad paſtorem originis, vel domicilii fixi tantum, neg. conſ. Nam, ut dicebamus, fideles quoad ſacramenta fiunt ſubditi, & oves paſtorum loci, in quo reperiuntur, etiam ad momentum, ſi eis contingat indigere.

Objic 2. S. Congregatio, ſeu Papa *declaravit tempore Jubilæi omnes regulares poſſe confiteri peccata ſua Sacerdotibus approbatis ab ordinario;* ſed iſte ordinarius non eſt pœnitentis, nec loci, ſed confeſſarii; ergo approbatio ſpectat ad Epiſcopum Sacerdotis. Hanc

declarationem citat de Lugo apud Cardinal. Lauream cit.

Reſp. neg. conſ. Nam ordinarius loci, in quo regulares lucrantur Jubilæum, & in quo eligunt ſibi confeſſarium, eſt proprius ordinarius, & Dominus territorii, in quo exercetur illa juriſdictio.

Inſt. Per hoc ſecundum Decretum non poteſt Epiſcopus eligere ſibi ad hoc, niſi ſubditum ſuum; ergo approbatio ſpectat ad Ordinarium Sacerdotis, non loci.

Reſp. neg. conſ. Nam decretum dicit, quod ille Sacerdos electus debet eſſe vel ſubditus ipſius eligentis, & ab eo approbatus, vel approbatus ab ordinario loci, per quem tranſit, & in hoc conſiſtit privilegium Epiſcoporum, qui poſſunt ſecum ducere confeſſarios ſuos ſub illa conditione.

Objic. 3. Si confeſſarius, & pœnitens Camberienſes reperirentur Lugduni, poſſet ille hunc valide abſolvere, quamvis ille non eſſet approbatus Lugduni; ergo non requiritur approbatio ab Epiſcopo loci, ſed confeſſarii.

Reſp. diſt. ant. Si adſit privilegium Papæ, aut conſenſus Epiſcoporum inter ſe, con. de jure communi, neg. ant. Nam ex Axiomate juris, *extra territorium jus dicenti non paretur impune*, ergo approbatio ab Epiſcopo Gratianopolitano non valet pro diœceſi Lugdunenſi. Unde ſi caſus ille admittatur in praxi, id fit vel ex conceſſione Papæ, vel ex communi conſenſu Epiſcoporum. Unde inquit Barboſa cit. parochus, vel Epiſcopus in aliena diœceſi poſſet abſolvere ſuum parochianum, vel ſubditum ex communi, & mutuo conſenſu Epiſcoporum, vel ex conceſſione Papæ.

CONCLUSIO III.

IN *miniſtro pœnitentiæ requiritur ſcientia ligandi, & ſolvendi, & eorum, quæ neceſſaria ſunt, ut judicium ſit validum, & juſtum ex parte tam ſui, quam pœnitentis*. Eſt communis.

Prob. 1. ex Scoto (1) dicente, quod *ad clavem ſcientiæ requiritur ſcientia, ſc. ad hoc, ut utatur ea, non autem*

(1 D. 19. q. 1. E. 8.

autem ad hoc, ut inſit; ergo ſcientia requiſita in miniſtro pœnitentiæ conſiſtit in hoc, quod ſciat neceſſaria ad recte utendum clavibus Eccleſiæ, quæ ſunt clavis ſcientiæ, & poteſtatis.

Prob. 2. Nam ſi hæc neſciret, non poſſet valide conficere ſacramentum; ergo hæc ſcientia eſt illi neceſſaria. Prob. ant. Nam ſi v. g. neſciat formam ſacramenti ex parte ſui, nec modum imponendi ſatisfactionem, aut ex parte pęnitentis ſi neſciat requiſita, ut valide poſſit abſolvi, erit ſemper in periculo abſolvendi ligandos, aut ligandi ſolvendos, & prophanandi ſacramentum.

Debet ergo ſcire 1. quæ ſunt de eſſentia ſacramenti, ſcil. materiam, & formam, diſpoſitiones requiſitas ex parte pęnitentis, quæque habent rationem materiæ, ut ſi ſit rite confeſſus, & attritus, vel contritus, & paratus ſatisfacere, & formam abſolutionis, item partes integrantes ſacramenti.

2. In particulari debet ſcire aliquo modo diſcernere peccata mortalia, & venialia; circumſtantias mutantes ſpeciem peccati, & notabiliter aggravantes; cenſuras, ſi quæ ſint annexæ peccatis, peccata reſervata, peccata, pro quibus debetur reſtitutio bonorum, aut famæ, &c. Qui hæc, & ſimilia ignorant, peccant mortaliter, quoties ſe ingerunt huic miniſterio, quia ſe temere exponunt periculo ſatis probabili invalide, aut illicite miniſtrandi: nam in ſingulis fere adſunt talia pericula in miniſterio perdifficili, & tremendo. Denique Confeſſarius agit perſonam judicis, & medici, & ſic in eo requiritur utriuſque facultatis peritia proportionata cauſis, & morbis animarum.

CONCLUSIO IV.

IN Miniſtro iſto requiritur etiam vitæ probitas, & innocentia, non ut valide, ſed ut licite miniſtret hoc ſacramentum.

Prob. 1. p. ex Scoto. (1) qui ſic loquitur de miniſtro baptiſmi, *Patet multis authoritatibus, quod quacumque malitia miniſter ſit malus....ſi intendit facere, quod facit Eccleſia, & ſervet modum Eccleſiæ, vere facit baptiſmum....Quia placuit Chriſto inſtituere, ut*

(1) *d.* 5. *q.* 1. *A.* 3.

malitia miniſtri non impediret ſacramentum, *nec ejus effectum*. Sed eadem eſt ratio de pœnitentia; ergo vitæ probitas in ſacerdote non eſt neceſſaria, ut valide abſolvat.

Prob. 2. ex Conc. Trid. (1) quod id definit etiam ſpecialiter de pœnitentia. *Si quis dixerit.... Sacerdotes, qui in peccato mortali ſunt, poteſtatem ligandi, & ſolvendi non habere, anath. ſit*. Idem docet (2) de aliis ſacramentis, ut diximus.

Prob. 3. quia, ut diximus de aliis, & mox dicebamus ex Scoto, Chriſtus inſtituens ſacramenta noluit eorum vim dependere a malitia miniſtrorum, ergo &c.

Prob. 2. p. Nam, ut diximus de aliis, *ſancta ſancte tractanda ſunt*; &, ut ait Scriptura: *Ambulans in via immaculata, hic mihi miniſtrabit*. E de peccatoribus dicit Deus, *recedite polluti, recedite, abite, mundum nolite tangere*. Id eſt, inquit S. Paſcaſius, *recedite a ſanctuario Dei, veſtris multis, & immenſis fœdati delictorum contagiis*. Et ut ait Hieron. *odit Deus, & projicit ſacrificia malorum. Si attulerit mihi holocauſtomata veſtra, non accipiam*, inquit Deus per Prophetam, *& vota pinguium veſtrorum non reſpiciam*: & Auguſt. (3) *Non enim raptoribus, & fœneratoribus diceret Dominus, ſi cui dimiſeritis peccata*, &c. ergo graviter peccant, & ſacrilegi ſunt; qui hoc ſacramentum in peccato adminiſtrant.

Objic. 1. Ex SS. Canonibus patet Hæreticos, nec Schiſmaticos, nec peccatores valide miniſtrare: ergo neceſſaria eſt ſanctitas in ſacerdote, ut valide abſolvat.

Reſp. diſt. ant. Non miniſtrat valide, defectu poteſtatis, & approbationis, conc. defectu ſanctitatis, neg. ant. Nam Hæretici, nec Schiſmatici non habent poteſtatem ad hoc miniſterium, ſed ſunt excommunicati, ſuſpenſi, & interdicti: & idem eſt de aliis peccatoribus, ſi ab eis auferatur poteſtas iſta.

Inſt. Nemo dat, quod non habet, &, ut dicit Sapiens, *ab immundo quis mundabitur?* Sed peccatores non habent gratiam; ergo eam non poſſunt dare: ſunt

(1) *Seſſ. 7. can.* 12.
(2) *Seſſ.* 4. *can.* 10.
(3) 3. *con. Don.* 18.

ſunt immundi; ergo non poſſunt alios peccatores mundare.

Reſp. diſt.ant. Quod non habet, non dat, ut cauſa phyſica, & principalis, & per ſe, conc. ut cauſa moralis, & miniſterialis, neg. ant. Sacerdos autem eſt cauſa moralis miniſterialis gratiæ, & ſic ejus immunditia non impedit mundationem a Deo factam virtute ſacramenti.

Inſt 2. Chriſtus inſtituens hoc ſacramentum, & miniſtros eius, dedit prius eis Spiritum S. dicens, *Accipite Spiritum S. quorum remiſeritis*, &c. ergo ut quis valide miniſtret ſacramentum, debet habere Spiritum S. ſed habens peccatum mortale, non habet Spiritum S. ergo &c.

Reſp. diſt.ant. Dedit eis Spiritum in ratione Doni, & gratiæ gratis datæ, con. in ratione gratiæ gratum facientis, neg. antec. Nam Apoſtoli jam tunc erant ſancti, ſed nondum habebant poteſtatem remmittendi peccata. Sic peccator, cum ordinatur, & illi manus imponitur, accipit poteſtatem ordinis, & gratiam gratis datam, non autem ſanctificantem, & per illud donum valide conſecrat, ſed illicite.

Inſt. 3. Malitia ſuſcipientis impedit valorem ſacramenti; ergo & malitia miniſtri. Prob. conſ. miniſter non minus concurrit ad valorem, quam ſuſcipiens; ſed iſte per peccatum ponit obicem gratiæ ſacramentali; ergo & miniſter.

Reſp. n. 1. conſ. & maj. Nam ſuſcipiens, & miniſter concurrunt in diverſo genere cauſæ, ſuſcipiens debet eſſe diſpoſitus ad effectum, & non habere obicem, ſe habet ut ſubjectum, miniſter autem efficienter influit, quatenus applicat cauſam, ſeu ſacramentum, & ad hoc ſufficit, ut applicet materiam, & formam cum debita intentione, & tunc Deus operatur per ſe effectum.

Objic. 2. ex S. Greg. (1) Ille ſolus vice Petri ſolvit, & ligat, qui Petri vitam, & mortes ſectatur; ergo ad validam abſolutionem requiritur ſanctitas in Sacerdote.

Reſp. diſt.ant. Vice Petri quoad dignitatem, & officium, con. quoad ſanctitatem, neg. ant. nec id voluit S. Greg. alioqui non diceret Apoſtolus, *Obedit*

(1) *Dial.*

dite præpoſitis veſtris, etiam dyſcolis. Et Chriſtus de Phariſæis ſedentibus ſuper Cathedram Moyſi, *Omnia quæcumque dixerint vobis, facite, ſecundum opera eorum nolite facere*. Et idem Apoſtolus ſciens, quod Pontifices poſſunt peccare; ideo debent, *quemadmodum pro populo, ita & pro ſeipſis offerre pro peccatis*.

Objic. 1. con. 2. p. Nullum eſt præceptum exigens ſanctitatem in confeſſario; ergo licite poteſt abſolvere in ſtatu peccati. Prob. ant. nihil legitur in Scriptura, nec habetur in traditione; ergo &c.

Reſp. neg. utrumque ant. ut patet ex probationibus concluſionis, & ex dictis alias de ſacramentis in genere.

Inſt. Omnis confeſſarius deberet eſſe certus de ſua gratia; ſed hoc eſt impoſſibile; ergo &c. Patet maj. Nam alioqui exponeret ſe periculo ſacrilegii, & ſic peccaret; ergo &c. min. etiam prob. quia *nemo ſcit, an odio, vel amore dignus ſit*; ergo &c.

Reſp. neg. min. & diſt. an. Nemo ſcit certo, an habeat de facto peccatum mortale, con. nemo ſcit moraliter, quod non habeat ſaltem conſcientiam peccati, neg. antec. illud nemo ſcit certo, nec per conſequens ſcit ſe habere gratiam, ſed poteſt ſcire, & experiri ſe non habere iſtud, ſc. conſcientiam peccati mortalis, & ſic poſt exactum examen poteſt miniſtrare abſolutionem, imo & celebrare.

Objic. 2. Si ad licite abſolvendum neceſſarius eſſet ſtatus gratiæ habens peccatum mortale teneretur præmittere confeſſionem, ſicut qui vult celebrare, ſed conſ. eſt falſum, quia hoc nimis eſſet onerosum, nec id docent Theologi, ergo &c.

Reſp. diſt. maj. Si poſſet commode confiteri, aut ſaltem conteri, conc. abſolute, & ſimpliciter, neg. maj. & min. nam onus confitendi, aut conterendi in his caſibus non debet dici grave miniſtris Dei, & Chriſti; eſt onus exonerandi ſe a peccato.

QUÆ-

QUÆSTIO V.

Ad quid teneatur miniſter pęnitentiæ.

SUb hoc titulo multa venirent explicanda, imo & totus tractatus iſte poſſet ſub eo contineri, ſed ſeligemus pauca, eaque magis neceſſaria, remiſſis facilioribus ad Caſuiſtas.

Porro quædam prævia ſunt ad confeſſionem, quædam comitantia, & quædam ſequentia. Quoad prævia diximus in confeſſario requiri approbationem, ſcientiam, & ſtatum gratiæ: de aliis reſtant aliqua explicanda.

CONCLUSIO I.

PArochus tenetur audire confeſſiones ſubditorum, quoties urget neceſſitas præcepti, vel periculi ſalutis, etiam cum periculo vitæ corporalis, denique quoties debite, & rationabiliter id petunt.

Prob. 1. p. Nam ad hoc conſtituuntur paſtores, ut curent oves: nam præcipitur, (1) *Paſcite, qui in vobis eſt, gregem.* Et Deus iraſcitur paſtoribus, qui in hoc ſunt negligentes, (2) *Væ paſtoribus Iſrael, qui paſcebãt ſemetipſos....gregem autem meum non paſcebatis: quod infirmum, non conſolidaſtis: & quod ægrotum, non ſanaſtis:* imo & omnes confeſſarii ad hoc tenentur non ex officio, ſed ex charitate; ergo a fortiori parochi.

Prob. 2. nam injuſtum eſſet præceptum confitendi proprio Sacerdoti, niſi hic teneretur audire per ſe, aut per alium. Et certe ideo poſſidet beneficium, & fructus beneficii; ergo injuſte negaret ſubditis illud obſequium urgente præcepto, vel periculo, vel utilitate ſalutis.

Prob. 2. p. nam bonus paſtor non tantum præbet, & providet ovibus neceſſaria, ſed etiam valde utilia, & quæ ratio dictat eſſe exhibenda; ergo quoties & Parochianus rationabiliter, & debite petit audiri, non debet hoc pietatis miniſterium illi negari. Unde cum ex magna devotione, aut voto petit audiri, peccaret graviter paſtor, ſi abſque graviori incommodo, & neceſſitate id negaret.

Prob.

(1) 1. *Pet.* 5. (2) *Ezech.* 34.

Prob. 3.p. ex dictis de charitate: nam omnis chriſtianus debet præferre bonum, & vitam ſpiritualem proximi bono vitæ propriæ, & corporalis, ergo in caſu neceſſitatis, & periculi ſalutis animæ tenetur a fortiori paſtor exponere vitam corporalem, ut illi provideat.

Confirm. nam inquit Chriſtus Dominus, (1) *Bonus paſtor animam ſuam dat pro ovibus ſuis*, & ipſe de facto, *animam ſuam poſuit pro ovibus ſuis*. E per Prophetam exprobrat malis paſtoribus, *Vos diſperſiſtis gregem meum, & eieciſtis, & non viſitatis eos, ecce ego viſitabo vos ſuper malitiam ſtudiorum veſtrorum*, & promittit meliores in lege Euangelica, *Suſcitabo ſuper eos paſtores, & paſcent eos*, &c.

Ad hoc inquam tenentur paſtores ex juſtitia, & charitate, ſed alii Sacerdotes in illorum defectu ad idem tenentur ex ſola charitate, juxta præceptum, *Diliges proximum tuum ſicut teipſum*.

Dixi autem, *quandoque*, ſc. in magna neceſſitate, quando agitur de ſalute animarum: nam in periculo vitæ corporalis, & ſecluſo periculo ſalutis ſpiritualis non tenetur paſtor præferre vitam proximi, nec id præcipiunt leges divinæ, vel humanæ, aut naturales.

Objic. cont. 3. par. Si hoc eſſet, bonum privatum præferretur publico: nam conſervatio paſtoris ſpectat ad totum gregem; ergo pro ſalute unius non debet paſtor exponere ſe periculo vitæ ſuæ corporalis.

Reſpon. 1. Parabolam de paſtore, qui nonaginta novem oves relinquit in deſerto, ut unam perditam quærat, docere contrarium.

Reſp. 3. quod in tali caſu ſatius eſſet paſtorem ſe conſervare toti gregi, quam ſe exponere pro unica ove, ſed hic caſus eſt certus, & metaphyſicus in præſenti ſtatu Eccleſiæ, ubi non deſunt alii, qui loco pereuntis ſubrogentur.

Objic. 2. ex D. Bernardo, (1) *Quod eſt ordinatum, propter charitatem, non debet militare contra charitatem*, ergo charitas paſtoris pro ovibus non debet militare contra charitatem pro ſeipſo.

Reſpond. diſt. anteced. In paritate boni, & neceſſitatis, conc. in caſu boni inæqualis, & ſi bonum ovis eſt notabiliter gravius, ut ſupponit concluſio, neg. ant.

(1) *de præc. lib.* 4.

ant. nam tunc bonum animæ ovis præferri debet bono vitæ corporalis paſtoris.

CONCLUSIO II.

T*Enetur confeſſarius juvare pœnitentem, ut confeſſio ſit integra, & valida, ſcilicet interrogando in iis, quæ neceſſario explicanda ſunt*. Eſt communis.

Prob. 1. ex Scoto, (1) quatenus docet hoc ſacramentum miniſtrari per modum judicii, & confeſſarium proferre ſententiam ex cognitione cauſæ, & clavem hanc poſſe errare, *quando nec bene requiruntur, nec examinantur illa, quæ pertinent ad hoc judicium*: ergo & tunc Sacerdotem poſſe peccare; ſed hæc vitari non poſſunt, niſi Sacerdos adjuvet pœnitentem examinando, ſi iſte non ſatis explicet ſtatum cauſæ, vel animæ ſuæ, vel circumſtantias peccati, ergo &c.

Prob 2. nam miniſter debet curare, ut adſint omnia requiſita ad valorem ſacramenti, alioqui committit, vel cooperatur, aut conſentit ſacrilegio: ſed niſi adjuvet pęnitentem; cum videt eum non ſatis explicare ſpecies, aut numerum peccatorum, faceret ſacrilegium proferendo formam ſuper materiam indebitam aut illi cooperaretur, ſi hoc putaret deeſſe ex culpa pœnitentis, v. g. ſi videret deeſſe debitam contritionem, vel propoſitum emendationis, aut ſatisfactionis; ergo tenetur.

Confir nam licet ad hoc non teneretur ex juſtitia, & religione, adhuc urgeret charitas in proximum, ne ſcilicet iſte privaretur effectu ſacramenti ex ignorantia, vel errore, vel infirmitate, v. g. pudore, aut timore, quibus aliqui retinentur, ne peccata quædam pudenda ſufficienter aperiant, aut forte ex malitia; ergo &c.

Confir. 2. nam ſi abſolveret a peccatis injuſtitiæ, non imponens debitam reſtitutionem, ipſemet teneretur ad illam ipſam reſtitutionem; ergo &c.

Prob. 3. ex communi ſenſu Theologorum, Sacerdos in hoc ſacramento ſe gerit ut judicem, & ut medicum; ſed judex, ut juſtam ferat ſententiam, debet reum interrogare, ſi non ſatis conſtet de factis, & medicus, ut apta remedia decernat, debet examinare ægrotum de

ſtatu

(1) *d.14. q.4. B. & d.17. T. & d. 19. q. 1. B.*

ſtatu morbi; ergo & Sacerdos, quando pęnitens non ſatis aperit peccata ſua, & morbos ſuos.

Objic. 1. Confeſſio ſe tenet ex parte pęnitentis ſicut & contritio, & ſatisfactio: ſunt enim *actus pœnitentis*, ait Concilium: (1) ergo de his non tenetur curare Sacerdos, ſed debet præſumere de pęnitente, quod affert neceſſaria, quantum eſt ex ſe, non autem interrogare.

Reſp. diſt. conſ. Si videt eum ſufficienter explicare peccata, ut præbeat materiam debitam ad ſacramenti valorem cum debitis diſpoſitionibus, conc. ſin minus, neg. conſ. nam alioqui Sacerdos ipſe exponeret ſacramentum, & ſeipſum ſacrilegio; ideo ſpectat ad ejus prudentiam, & officium videre, an pœnitens ſufficienter aperiat ſpecies, & numerum peccatorum an ſufficienter de illis doleat, an ſit paratus ſatisfacere, & ſi ex ſpontanea confeſſione hæc non ſatis oſtendat pęnitens, debet Sacerdos de his eum interrogare, & docere, prudenter tamen.

Dico *prudenter*, & modeſte, ne ſi de aliquibus curioſius inquirat, doceat eum peccare in poſterum potius, quam cavere peccata, & maxime ſi petat extravagantia, & non quæ conveniant ſtatui ejus, præcipue in materia caſtitatis, in qua neceſſaria eſt modeſtia, ne ipſe pęnitens ſcandalizetur, & inde utrique veniant tentationes: nam præſtaret eum relinquere in ſua ignorantia, & bona fide, ſi ſic eum procedere viderit, quam in illa inconvenientia cadere. Conſule Ritualia, & Doctores, maxime Seraphicum Doctorem, & Saleſium.

Item advertat, ſi pęnitens ſit debite contritus, vel attritus, & diſpoſitus ad cavendum de cætero peccatum, & ſatisfaciendum, antequam abſolvat, & ſi alterum deeſſe viderit, adjuvet illum, ſuggerens ei motiva, quæ prudentia, & charitas dictabunt, maxime circa rudiores, aut ſi non proficit, remittat eos. Majorem debet adhibere diligentiam erga ſolitos peccare, & poſitos in occaſione peccandi: nam raro ſunt diſpoſiti ad propoſitum ſyncerum emendationis, niſi velint recedere ab occaſione, & pro habituatis expedit eos per aliquod tempus probare, & experiri emendationem.

CON-

(1) *ſeſſ.* 14. *c.* 4.

CONCLUSIO III.

IN *dubiis de agibilibus debet Sacerdos ſequi opinionem pœnitentis, ſi eſt probabilis.*

Dixi 1. *de agibilibus*, & quidem ex parte pœnitentis, v. g. de obligatione jejunii, aut reſtitutionis, de levitate aut gravitate peccati: nam in his, quæ ſpectant ad miniſterium, debet Sacerdos ſcire, quæ ſunt neceſſaria ad validam adminiſtrationem, v. g. ſi agatur de ſua poteſtate, de reſervatione alicujus peccati, debet agere ex propria conſcientia, non ex aliena, & quidem ex probabiliori, & tutiori, cum agatur de valore ſacramenti.

Dixi 2. *ſi opinio pœnitentis ſit probabilis*, alioqui adhæreret errori, & ipſe ageret contra ſuam propriam, & certiorem conſcientiam. His ſuppoſitis

Prob. concluſio: nam ſi pœnitens agat ex propria ſua conſcientia probabili, non peccat; ergo non debet ei negari abſolutio.

Prob. 2. quia in concurſu opinionum probabilium, pęnitens habens probabilem, non tenetur ſequi contrariam Sacerdotis, ſi hæc ſibi non videatur probabilior, nec Sacerdos debet cogere pœnitentem ad ſequendas ſuas opiniones de agibilibus: ergo non debet ei negare abſolutionem, quando agit ex propria, & probabili, licet contraria.

Objic. Si hoc eſſet, pęnitens, qui audiviſſet ab homine, quem putaret æque doctum, vel doctiorem confeſſario, quod ſimplex fornicatio non eſt peccatum mortale, aut quod lucrum ex mutuo non eſt illicitum, ille inquam deberet abſolvi contra veram opinionem Sacerdotis; ſed conſ. eſt abſurdum; ergo &c. Prob. maj. nam ille pœnitens haberet opinionem probabilem de agibilibus, ergo &c.

Reſp. neg. maj. & ant. Nam illæ opiniones non poſſunt eſſe probabiles; ſed ſunt erroneæ, & in hoc caſu deberet Sacerdos remittere pœnitentem ad doctiores, qui depellerent ab eo errores, alioqui velut pertinax eſſet repellendus.

QUÆ-

QUÆSTIO VI.

De ſigillo confeſſionis.

PEr ſigillum confeſſionis intelligimus obligationem ſtrictiſſimam confeſſarii ad celanda peccata audita in confeſſione ſacramentali, & quæritur, qualis illa ſit, & quo jure ſtabilita. Dico *confeſſarii*: nam in pœnitente, licet ordinarie fiat ſecrete, tamen nullum habemus præceptum poſitivum, quo prohibeatur confeſſio publica peccatorum, etiam occultorum, *Cæterum*, ait Concil. Trid. (1) *quoad modum confitendi ſecreto apud ſolum Sacerdotem, & ſi Chriſtus non vetuerit, quin aliquis in vindictam ſuorum ſcelerum, & ſui humilitatem, & aliorum exemplum, & ob Eccleſiæ offenſæ ædificationem, delicta ſua publice confiteri poſſit, non eſt tamen hoc divino præcepto mandatum, nec ſatis conſulte humana aliqua lege præciperetur, ut delicta, præſertim ſecreta, publica eſſent confeſſione aperienda*. Id antea docuerant SS. Patres, nam inquit S. Leo (2) ad Epiſcopos Campaniæ, *Cum reatus conſcientiarum ſufficiat ſolis Sacerdotibus indicari confeſſione ſecreta*. Agimus ergo de ſecreto ex parte confeſſarii.

CONCLUSIO I.

COnfeſſarius indiſpenſabiliter, & inviolabiliter tenetur ad celanda penitus peccata cognita per confeſſionem ſacramentalem, & hoc ex jure naturali, & divino, & eccleſiaſtico. Eſt de fide quoad 1. par. & communis quoad alia.

Prob. 1. ex Scoto docente per tres concluſiones, quod *clare peccatum in confeſſione detectum tenetur Sacerdos de lege naturæ, & de lege poſitiva Dei, & de lege poſitiva Eccleſiæ*; & ſingula probat ſolide 1. ratione charitatis, 2. fidelitatis, 3. veracitatis, 4. ratione utilitatis, & unitatis.

Prob. 1. p. de lege naturæ. 1. quia obſervantia ſecreti eſt de lege naturæ. 2. quia hoc principium eſt de lege naturæ. *Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris*; ergo ſicut nolumus ſecreta noſtra, & maxime illa, quæ tangunt

(1) *ſeſſ.* 14. *c.* 5. (2) *Ep.* 80.

gunt famam, revelari, ita a fortiori ſecreta confeſſionis volumus ſervari. 3. quia eadem lege tenemur curare famam proximi quaſi noſtram; ergo non licet publicare peccata ejus; nam ſic læditur fama ejus, cum peccata eius ſecreta publicantur. 4. quia fidelitas eſt de jure naturæ; ſed hæc obligat ad ſervandum ſecretum nobis commiſſum, & maxime in confeſſione, in qua ad aurem peccata nobis committuntur, cum pacto ſaltem tacito, & virtuali de ſervando ſecreto inviolabiliter. 5. quia bonum, & utilitas communitatis id exigit, ne deſtruatur omnis ſocietas humana, & unitas corporis myſtici, & civilis, maxime in rebus Religionis, qualis eſt confeſſio ſacramentalis; ſed hæc deſtrueretur, niſi obligatio ſecreti hujus eſſet inviolabilis; non crederent ſubditi ſuperioribus, nec populi Sacerdotibus, nec ad iſtos recurrerent in dubiis, & pœnis ſpectantibus ad ſalutem animæ ſuæ, dum eos conſulerent, non ſervarent ſecretum, ſed infirmitates publicarent; &c. ergo ex omni jure naturæ ſecretum confeſſionis hujus eſt inviolabile.

Prob. 2. p. de jure divino: nam Chriſtus inſtituit confeſſionem ex intentione, ut frequentetur; ergo prohibuit manifeſtationem, ex qua redderetur odioſa, imo & intolerabilis. Quis enim vellet aperire homini loquaci peccata, quæ vix ſibimet dicere poteſt cogitatione, & pro quibus apud ſemetipſum erubeſcit?

Confir. ex præcedenti ratione: nam illa capita juris naturæ, quibus probatur neceſſitas hujus ſecreti, cadunt etiam ſub præceptum divinum poſitivum, ergo ſecretum hoc eſt de jure divino poſitivo; maxime in re ſacramentali; unde fit, ut ejus violatio ſit & grave peccatum mortale, & enorme ſacrilegium. Prob. ant. nam lege poſitiva divina præcipitur, (1) *Omnia, quæcunque vultis, ut faciant vobis homines, hoc facite illis hoc eſt enim lex, & Prophetæ*. Et, (2) *prout vultis, ut faciant vobis homines, & vos facite illis*. Et, *Diliges proximum tuum, ſicut te ipſum*. Et hæc lex poſitiva reſpondet huic axiomati, *Quod tibi vis fieri*, Idem eſt de cura famæ: nam dicitur, (3) *Curam habe de bono nomine*. Idem de fidelitate: nam dicitur, (4) *Qui fidelis eſt, celat amici commiſſum*. Idem de unitate nam

(1) *Matth.*7. (2) *Luc.*6.
(3) *Eccl.*41. (4) *Prov.*25.

nam dicitur, *multi ſumus unum corpus in Chriſto*; & ſic de aliis; ergo tam jure divino præcipitur inviolabilitas hujus ſecreti, quam naturali.

Prob. 3. nam Sacerdos agit ibi perſonam Chriſti, ejus nomine audit peccatorum confeſsionem, & abſolvit: ergo revelans audita violat jus divinum ſibi commiſſum a Chriſto.

Prob. 3. p. de jure Eccleſiaſtico, ut patet ex ſacris Canonibus: nam cap. *Omnis utriuſque ſexus* dicitur, *ut Sacerdos caveat omnino, ne verbo, aut ſigno, aut alio quodvis modo aliquatenus prodat peccatorem*, & graves pœnas comminatur, *quoniam qui peccatum in pœnitentiali judicio ſibi detectum præſumpſerit revelare, non ſolum ſacerdotali officio deponendum decernimus, verum etiam ad perpetuo agendam pœnitentiam in arctum monaſterium detrudendum*. Idem in ſubſtantia decernit S. Gregor. cap. *Sacerdos*.

Confir. ex perpetuo, ac inviolabili uſu totius Eccleſiæ, quæ numquam in caſu ullo permiſit violari hoc ſigillum: ſed ſeveriſsime punivit tranſgreſſores. Ideo narrat Sozomenus, quod *Patres deſtinabant huic miniſterio presbyterum vitæ integritate quam maxime ſpectabilem, ſecretorum etiam maxime tenacem*. Et S. Paulinus laudat S. Ambroſium, quod *cauſas criminum, quas illi confitebantur, nulli, niſi Domino ſoli, apud quem intercedebat, loquebatur*. Nota ſequentia. *Bonum relinquens exemplum poſteris Sacerdotibus, ut interceſſores magis ſint apud Deum, quam accuſatores apud homines*.

Dixi *inviolabiliter*, nam cum ſecretum hoc ſit de jure naturali, & divino poſitivo, nullus homo in hoc diſpenſare poteſt, nec legitur in eo unquam fuiſſe diſpenſatum. Ratio eſt, quia in his non poteſt diſpenſari, niſi in concurſu majoris boni, ſed non poteſt concurrere majus bonum cum bono hujus ſecreti; ergo non poteſt in eo diſpenſari. Patet maj. nam in præcepto *non occides*, poteſt concurrere neceſsitas conſervandæ propriæ vitæ contra injuſtum invaſorem, & tunc licet iſtum occidere, *ſervato moderamine inculpatæ tutelæ*, &c. Prob. min. quia nullum bonum provenire poteſt ex revelatione confeſsionis, quod prævaleat bono ſacramenti, nec charitatis, nec fidelitatis, nec veracitatis, nec unitatis corporis myſti-

ci,

ei, & totius Eccleſiæ; ergo &c.

Objic. 1. ex D. Bernardo. *Quod eſt inſtitutum propter charitatem, nec debet militare contra illam*; ſed celatio ſecreti hujus ſæpe militat contra charitatem magis urgentem, ergo aliquando celatio illa non obligat, ſed mala eſt. Prob. min. celatio illa eſt propter bonum famæ hominis privati, & ſæpe nocet bono publico communitatis, & reipublicæ, ſed iſtud prævalet privato; ergo &c.

Reſp. neg. 1. min. & 2. maj. nam hæc celatio reſpicit etiam bonum ſacramenti, & totius Eccleſiæ, & Religionis, quorum ſanctitas, & unitas læderetur per revelationem hujus ſecreti, ut diximus.

Inſt. 1. Jure naturali, & divino charitas incipit a ſe ipſo, & bonum vitæ ipſius Sacerdotis prævalet bono famæ, aut vitæ pœnitentis; ſed aliquando celatio hujus ſecreti nocere poteſt vitæ Sacerdotis; ergo tunc non tenebitur celare. Prob. min. fieri poteſt, ut pœnitens confiteatur conſpirationem in caput Sacerdotis, quando ingredietur domum ſuam, v. g. ſed tunc Sacerdos non poſſet abſtinere ab ingreſſu domus ſuæ, quin ad extra uteretur cognitione accepta in confeſſione, & ſic penitens id cognoſceret; ergo &c.

Reſp. diſt. maj. a ſeipſo, cæteris paribus, & abſolute conc. ſemper, & in omni caſu poſſibili, neg. maj. & conſ. nec enim puto confeſſarium poſſe revelare confeſſionem, ſicut nec fidem negare ad tuendam propriam vitam. Caſum autem illum vix puto poſſibilem, ſcil. quod non poſſet Sacerdos vitare mortem illam, niſi revelando confeſſionem, quia poſſet ſub multis ſpecioſis prætextibus abſtinere ab ingreſſu domus, aut alterius loci, in quo paratæ eſſent inſidiæ, abſque eo, quod ille penitens poſſet certo dicere Sacerdotem uti notitia confeſſionis, aut revelare peccatum confeſſum.

Inſt. 2. Revelatio ſecreti hujus poteſt eſſe majus bonum, quam ejus celatio: ergo hæc non ſemper obligat indiſpenſabiliter. Prob. ant. nam conferre poteſt ad gloriam Dei, ad vitandam ejus offenſam, & inde peccatores averterentur a peccato; ſed gloria Dei, & vitatio ejus offenſæ eſt majus bonum, quam celatio talis ſecreti, quia hæc reſpicit bonum creaturæ. v. g. bonum famæ pœnitentis; ergo &c.

Reſp. neg ant. & diſt. maj. Poteſt conferre ex fine extrin-

trinſeco, & per accidens, conc. ex fine intrinſeco, & per ſe; neg. maj. & min. nam finis extrinſecus ſecreti confeſſionis eſt Dei gloria, quæ venit ex confidentia peccatorum, qui ſic alliciuntur ad pœnitentiam, a quo averterentur magis, quam a peccato, ſi putarent peccata confeſſa poſſe manifeſtari. A peccatis autem, ſi non deterrentur comminatione pœnæ æternæ, non deterrebuntur timore manifeſtationis, quam non timebunt abſtinentes ab eorum confeſſione.

Objic. 2. Alia jura naturæ non obligant ſuper omnia nec indiſpenſabiliter; ergo nec iſtud ſecretum: non enim major eſt ratio de iſto, quam de aliis. Prob. ant. per caſum vitandæ propriæ mortis per mortem injuſti invaſoris; ergo &c.

Reſp. diſt. ant. Si alia jura fortiora non concurrant, conc. ſi alia concurrant, neg.ant.& 2.conſ.nam in caſu vitandæ mortis contra invaſorem, militat ſolum jus naturæ; ſed in ſigillo iſto militant jura naturale, Divinum, & Eccleſiaſticum.

Objic. 3. Si numquam poſſit revelari peccatum auditum in confeſſione, ipſa confeſſio fieri poterit impoſſibilis ipſi confeſſario, ſed hoc eſt inconveniens; ergo &c. Prob. maj. fieri poſſet, ut Sacerdos abſolveret Epiſcopum a ſimonia ſine debita facultate, & ſic peccaret graviſſime per abſolutionem invalidam; ſed non poſſet hic confiteri tale peccatum, quin confeſſarius alter cognoſceret peccatum Epiſcopi, ergo ſecretum confeſſionis Epiſcopi fieret impoſſibile ejus confeſſario. Prob. min. nam iſte deberet aperire circumſtantiam dignitatis ſimoniaci, ex qua creſcit notabiliter peccatum, & non adeſſet alius Epiſcopus, de quo poſſet ſuſpicari.

Reſp.ex Scoto(1)neg.1.mai.& 2.min. & antec. nam poſſet ille Sacerdos vel differre confeſsionem, donec haberet confeſſarium, qui non cognoſceret Epiſcopum, perinde enim eſſet, ac ſi deeſſet opportunitas confitendi, ut ſic poſſet celebrare, vel poſſet tacere circumſtantiam illam dignitatis perſonæ ſimoniacæ, quæ eſt aggravans, ſe non ſpecificans peccatum, dicendo abſolvi invalide hominem a graviſsimo peccato reſervato Papæ. *Plus enim tenetur ad præceptum non prodendi culpam, quam ad confitendum explicite peccatum*

(1) *ibid.N.*21.

tum ſuum. ait Doctor. Et ſic non obligaret præceptum integritatis confeſſionis.

Dicerem etiam, quod cum ſecundus confeſſarius teneretur eadem obligatione ſecreti quoad Epiſcopum, & quoad illum Sacerdotem, non eſſet inconveniens, quod iſte Sacerdos id explicaret. neque per hoc violaret ſigillum: nam peccatum tam Epiſcopi, quam confeſſarii ejus manerent ſub ſigillo.

Objic. 3. Sequeretur confeſſarium non poſſe vitare hominem, quem ex confeſſione ſciret excommunicatum; ſed conſ. eſt contra ſacros Canones, cap. *Cum non ab homine*, ſcil. excommunicatus occultus debet vitari ab eo, cui notus eſt. Prob. maj. nam ſi vitaret. uteretur exterius notitia confeſſionis, & pęnitens videret peccatum ſuum publicari; ergo &c.

Reſp. neg. min. & 2. conſ. nam Canones non loquuntur de notitia per confeſſionem, quæ non obligat, imo nec permittit vitare excommunicatum.

Objic. 5. Antiqui Patres addicebant publicæ pęnitentiæ eos, qui gravia peccata, etiam occulta confitebantur ſacramentaliter: nam viris adulteris, aut idololatris negabant abſolutionem, donec quatuor claſſes pęnitentiæ publicæ decurriſſent: mulieres autem adulteras mittebant ad exiſtentes, qui erant quarti gradus, ſeu claſſis; ſed hæc fieri non poterant, quin publicarent eorum peccata, ergo tunc confeſſio non erat tam ſecreta; nam ex pęnitentia publica agnoſcebantur peccata.

Reſp. Quidquid ſit de maj. neg min. nam multi ex humilitate, & devotione ſtadium illud pęnitentiæ decurrebant æque, ac peccatores publici: unde ſi aliqui ea confeſſione ſecreta illis pęnitentiæ gradibus addicebantur, non ideo, nec illicito credebantur peccatores, nec rei atrocium criminum. Adde, quod hinc non poterant determinate ſciri ſpecies peccatorum, quia pro diverſiſſimis eædem pęnæ imponebantur.

Objic. 6. Multi graves Theologi docebant ante hoc ſæculum prælatos poſſe uti notitia confeſſionis ad externam Eccleſiæ, aut Religionis gubernationem; ſed ſic infringitur ſigillum confeſſionis: ergo iſtud non eſt inviolabile.

Reſp. diſt. maj. Docebant erronee, & male, conc. ve-

re, & bene, neg. maj. & conſ. Unde ut abuſus ille tolleretur, Clem. VIII. decrevit, *ut tam ſuperiores pro tempore exiſtentes, quam confeſſarii, qui poſtea ad ſuperioritatis gradum fuerint promoti, caveant diligentiſſime, ne ex notitia, quam de aliorum peccatis ex confeſſione habuerunt, ad exteriorem gubernationem utantur.*

Colliges 1. ex dictis, quod violatio hujus ſigilli opponitur multis virtutibus, ſc. charitati, fidelitati, juſtitiæ, ac Religioni: nam violatur res ſacratiſſima, ſpectans ad ſacramentum, & avertit homines ab ejus frequentatione.

2. Quod ex oppoſitione ad Religionem revelatio cujuſcumque peccati, etiam leviſsimi, eſt grave peccatum, quia ſemper æqualiter lædit ſacramentum, nec in hoc attenditur levitas materiæ, ubique eſt idem ſacramentum, reſpiciens æqualiter levia, & gravia peccata in ratione ſacramenti.

3. Hanc obligationem urgere pro omnibus peccatis auditis in confeſsione ſacramentali, ſive compleatur ſacramentum, ſive non, ut cum pęnitens dimittitur ſine abſolutione: nam ſemper hæc peccata committuntur Sacerdoti in ordine ad ſacramentum, & per conſequens ſub eodem ſecreto, nec magis poteſt revelare reſervata, quam alia.

CONCLUSIO II.

Non ſolum confeſſarius tenetur ad hoc ſigillum, ſed etiam, qui ex confeſſione ſacramentali norunt peccata quomodocumque. Eſt communis.

Prob. 1. ex Scoto. (1) *Dico, quod non ſolum confeſſor, ſed & is, cui confeſſor revelat, licet illicite, tenetur celare. Idem eſt de illo, qui audit confeſſionem confitentis, quiquis eſt alius a confeſſore; ſi enim audit caſualiter, non peccat, tenetur tamen ad ſilentium, ſi vero doloſe, mortaliter peccat*, Idem docet de interprete, & conſulente.

Prob. 4. Nam omnes omnino debent eandem reverentiam ſacramento: ſed ſigillum pertinet ad reverentiam ſacramenti; ergo omnes obligat, qui ex illo quovis modo cognoſcunt peccata, quæ dicuntur in ordine ad illud.

Confir.

(1) *ibid. II. 14.*

Confir. nam eædem rationes faciunt pro illis omnibus æque, ac pro confeſſario.

Prob. 3. diſcurrendo per omnes caſus, & modos, & perſonas, quæ præter confeſſarium poſſunt audire talia peccata, ſive mediate, & indirecte, ſive mediate, & directe. 1. is, cui confeſsarius malitioſe, aut imprudenter diceret peccata, ut audita in confeſſione: nam inquit Doctor, *transferens in aliquem aliquid, quod non poteſt, nec debet transferre, non dat illi jus utendi re translata.* Non enim poteſt dare plus juris, quam ipſe habeat; ſed ipſe confeſſarius non habet jus utendi cognitione peccati confeſſi; ergo nec ille, cui confeſsarius ſic revelaret.

2. Qui audit peccata, dum pœnitens confitetur, ad idem tenetur: nam reſpectu eius, ſecretum eſt ſacramentale, ſicut & ipſa confeſſio directa ad Sacerdotem, & ad finem Sacramenti; ergo quoad ſecretum eſt eadem obligatio cujuſcumque audientis, ſive ex caſu, ſive ex malitia.

3. Interpres, ſi adhibetur a pœnitente: nam iſte concurrit ad ſacramentum, & in ordine ad illud audit hæc peccata; ergo eadem eſt ejus obligatio, ac Sacerdotis, cum quo conſtituit unam perſonam, & uterque ſe habet ut unus confeſsarius.

4. Conſiliarius, quem conſulit confeſsarius, ſi peccatum, aut perſonam revelet imprudenter, aut illicite: nam pro iſto hæc notitia eſt etiam ſacramentalis, & ad ſacramentum ordinatur, aut venit ex ſacramento.

Confir. nam confeſsarius conſulens non dat, nec dare poteſt conſultori licentiam violandi privilegium confeſsionis, quam ipſemet non habet.

5. Idem eſt de ſuperiore, ad quem recurrit confeſſarius, aut pœnitens pro abſolutione a reſervatis: nam ſive abſolvat per ſe, aut abſolutionem alteri committat, ſemper tenetur ad ſecretum, quia talis notitia peccati ordinatur ad confeſſionem ſacramentalem. Certe, ſi Sacerdos inferior, qui audivit, & non abſolvit, tenetur ſigillo, eo magis ſuperior, qui abſolvit, & perficit ſacramentum per ſe, aut per alium.

6. Si quis fingens ſe Sacerdotem, excipit confeſſiones, eodem modo tenetur: nam dolus non eximit doloſum, & illa confeſſio non minus ordinatur ad ſa-

cramentum, quam ſi eſset vere Sacerdos, nec minorem faceret injuriam ſacramento. Non loquor de ſacrilegio, quod eſt in illa fictione.

7. Idem eſt de confeſſione, quæ fieret laico in extrema neceſſitate ab illo, qui putaret ſe ad illam teneri deficiente Sacerdote: nam etiam tunc illa confeſſio ex intentione pœnitentis ordinaretur ad ſacramentum, licet de facto non eſset ſacramentalis.

Dico, *ſi ex intentione pœnitentis ordinaretur ad ſacramentum*, alias enim non teneretur ad ſecretum, niſi ex lege naturali, & ut ſecretum naturale.

8. Idem eſt de legente chartam, in qua ſcripta eſſent peccata, quæ quis confeſsus eſt, aut intendit confiteri, ſi legeret eam cum Sacerdote, vel pœnitente in actu confeſſionis ſacramentalis: nam ſi eam legeret extra omnem actum confeſſionis, eſset tantum de ſecreto naturali, ſed in primo caſu eſset de ſacramentali.

Quæres, *Si Sacerdos* juridice *interrogetur, an audiverit tale peccatum a pœnitente, quomodo reſpondere debet?* nam ſi neget ſe audiviſse, mentietur cum perjurio; ſi dicat ſe audiviſse, violabit ſigillum.

Reſpondent aliqui, quod poterit æquivocare cum reſtrictione mentali, v.g. dicendo ſe non audiviſse, ſc. ut revelet audita. Ita docent multi ex noſtris cum Scoto, ut Maſtrius.

Reſpondent alii, ut Poncius, quod deberet dicere libere ſe nolle reſpondere de his, quæ audivit in confeſſione, & ita perſiſtere conſtanter, etiam cum periculo vitæ, hæc mihi videtur rationabilior, & dignior homine Apoſtolico.

CONCLUSIO III.

Omnia peccata ex confeſſione cognita, & circumſtantiæ illorum, ex quibus poſſet cognoſci peccatum confeſſum, & perſona complex peccati ſunt materia hujus ſigilli. Eſt communis.

Prob. 1. ex Scoto cit. (1) *Dico, quod non tantum peccatum principale confitentis, & circumſtantias peccati, quia circumſtantiæ non poſſunt bene revelari ſine revelatione facti, ſed & ſecunda perſona cum qua pec-* ca-

(1) *d.* 21. *q.* 2. *K.* 16.

tatur. Habes ergo totam concluſionem.

Prob. 1. p. ex dictis: nam omnia peccata, etiam venialia, ſunt materia confeſſionis ſacramentalis; ergo eorum revelatio eſt injurioſa ſacramento.

Prob. 2. p. quia pœnitens non minus intendit, & intendere debet ſervare famam complicis, quam ſuam; ergo ſi aliquando imprudenter, aut ex neceſſitate aliqua pœnitens dicat perſonam, cum qua peccavit, eadem neceſſitate debet celari a confeſſario, ſicut ipſe pœnitens.

Confir. nam ſi complex, & peccatum ejus ex confeſſione cognitum poſſet revelari, detegeretur etiam peccatum ipſius pœnitentis; ergo eadem neceſſitate debet utrumque celari.

Quæres, *An etiam defectus naturales pœnitentis, v.g. quod ſit illegitimus, irregularis, ſervus, libertus, &c. An illa ſint materia hujus ſigilli, quamvis ſint non peccata*.

Reſp. affirmative, quatenus ex ſola confeſſione ſunt cogniti, non autem ſi aliunde ſciantur, & modo non loquatur de illis per ullum ordinem ad confeſſionem, poterunt tamen eſſe materia ſecreti naturalis.

Ratio eſt, quia ex tali revelatione pœnitens fit contemptibilior, & vilior, & inde confeſſio redderetur odioſa, ſicque fieret gravis injuria ſacramento, quia hæc ſunt credita fidei confeſſionis, & confeſſarii; ergo ejus privilegio gaudere debent.

Dixi in concluſione, *Peccata, & circumſtantias, & complices, ex confeſſione cognita*. Nam ſi aliunde ſint cognita, nec de illis taceat confeſſarius, non peccat contra hoc ſigillum; ſed vel contra ſecretum naturale, aut contra charitatem; ſed adhuc cavere debet, ne in his circumſtantiis loquatur, in quibus videatur uti cognitione orta ex confeſſione.

CONCLUSIO IV.

POEnitens nō poteſt permittere confeſſario, ut loquatur de peccatis confeſſis, nec iſte uti poteſt hac licentia, niſi ea ipſe dixerit extra confeſſionem.*

Prob. 1. ex Scoto cit. (1) *Dico peccatum confeſſum debere celari, non eſt tantum jus confitentis, ſed jus com-*

(1) *ibid. L. 7.*

munitatis, quia ex oppoſito, ſc. ex revelatione, ſequeretur continua perturbatio in communitate, quia paſſim quilibet reputaret alium abominabilem, & non licet iſti renuntiare juri communitatis, licet ſuo. Probat. adhuc, quia tunc confeſſor poſita hac licentia, adhuc tenetur ad ſecretum ex aliis juribus, quibus pœnitens non poteſt renuntiare, ſcilicet juri divino, nec Eccleſiaſtico.

Prob. 2. quia obligatio ſigilli non eſt privilegium ſolius pœnitentis, ſed eſt bonum ſacramenti, & Eccleſiæ, & inſtitutum a Deo, & de jure divino, & naturali; ſed juribus iſtis non poteſt unus, vel alter pœnitens, nec ullus homo valide renuntiare; ergo &c.

Prob. min. nam omnis res, *per quaſcumque cauſas naſcitur, per eas diſſolvitur;* ſed lex hujus ſecreti naſcitur ex voluntate Dei, & ex lege naturæ, & Eccleſiæ, quæ prohibent generaliter hanc violationem; ergo &c.

Confirm. ex hac licentia, & uſu ejus fieret injuria ſacramento, contemneretur apud homines, quia hi non conſiderarent voluntatem pœnitentis, ſed fragilitatem ſigilli, cui tribuerent iſtas revelationes.

Objic. 1. Qui commiſit alicui ſecretum naturale, poteſt permittere, ut hoc aliis revelet; ergo idem eſt de pœnitente quoad peccata ſua confeſſa. Prob. conſ. quia tam poteſt renuntiare juri ſuo in iſtis, quam in illo.

Reſp. neg. 1. conſ. & 2 ant. Nam lex ſecreti naturalis eſt in favorem committentis, qui poteſt illi juri renuntiare ſine injuria alterius; non ita eſt de ſigillo confeſſionis, ut dicebamus.

Inſt. Quod ego permittam confeſſario meo, ut revelet aliquibus peccata mea, nihil intereſt communitatis, vel Eccleſiæ magis, quam ſi ego ipſe ea revelem; ſed ego poſſem ea revelare ſine præjudicio communitatis; ergo & poſſum permittere confeſſario, ut ea revelet.

Reſp. neg. ant. nam ex ea licentia, & uſu ejus aperitur via Sacerdotibus revelandi confeſſiones impune; inde vileſcit ſacramentum, cui minor exhibetur æſtimatio, & reverentia, populus non curat, an id fiat ex licentia pœnitentis, vel libertate confeſſarii, vel natura ſacramen-

menti. Denique illa inviolabilitas tam eſt privilegium ſacramenti, & Eccleſiæ, quam pęnitentis; ideo non eſt in poteſtate ſolius pęnitentis in hoc diſpenſare.

Inſt. 2. De facto Sacerdos utitur hac licentia, cum rogatur a pęnitente, ut recurrat ad ſuperiorem pro reſervatis: nam tunc Sacerdos revelat reſervata; ergo &c.

Reſp. neg. ant. nec enim debet confeſsarius dicere ſuperiori ſpeciem peccati, nec perſonam, aut ſi utrumque, vel alterutrum dicit, hoc manet ſub eodem ſigillo, & in ordine ad idem ſacramentum.

Objic. 2. Per nos pœnitens poteſt extra ſacramentum dicere peccata confeſsa, & tunc de illis poteſt loqui Sacerdos; ſed non eſt majus inconveniens, quod immediate poſſit permittere, ut loquatur de confeſſis, quam mediate revelatione extraſacramentali; ergo tam de illis, quam de iſtis poteſt loqui de licentia pœnitentis.

Reſp. neg. min. Nam, ut dicebam, ſi loquitur de revelatis extra ſacramentum, non lædit ſacramentum, nec ſigillum ejus, ſicut cum revelat immediate confeſsa.

Inſt. Quando dico confeſsario, ut revelet, quæ confeſsus ſum, non repetendo illa explicite, idem eſt, ac ſi ea ſic repeterem extra ſacramentum; ſed ſi ea ſic repeto, poteſt ea revelare; ergo fruſtra eſt illa repetitio.

Reſp. neg. maj. nam in primo caſu facit injuriam ſacramento, & confeſsarius illa revelat ut confeſsa, non autem in ſecundo.

Tamen multi graves Theologi docent poſse pęnitentem permittere confeſsario, ut revelet ſuam confeſſionem, quod licet ſit probabile, tamen parciſſime, & cautiſſime utendum eſset hac licentia, nec debet hoc doceri propter periculum ſcandali. *Ubi enim timetur periculum ſcandali*, ait S. Bonaventura, (1) *quantumcumque pęnitens licentiat Sacerdotem, non debet Sacerdos aſſumere*; ideo monet, ut Sacerdos relinquat onus pęnitenti revelandi peccatum ſuum, & ſit ipſe ſuus nuntius, non autem Sacerdos ſit nuncius pœnitentis.

(1) *d.21.a.2.q.2.*

QUÆSTIO VII.

An, quomodo, & quando Sacerdos poſſit uti cognitione, quam habet ex confeſſione, ſalva integritate ſigilli.

ATtulimus ſupra Decretum Clementis VIII. quo graviter vetat Prælatis Regularium uſum notitiæ habitæ in confeſſione ſacramentali. Jam in generali quærimus, an aliquando confeſſarius, ſalva integritate ſigilli, poſſit uti notitia illa, v. gr. ſi audiat paratas eſse ſibi inſidias, aut venenum in vino conſecrando, &c. poſſit declinare inſidias, manendo domi, vel tenendo aliam viam, vel abſtinendo a celebratione, licet inde pœnitens, aut complices ſuſpicentur confeſſarium in his uti notitia confeſſionis. Idem eſt de multis aliis caſibus, qui facile occurrunt, ut ſi confeſſarius novit ex ſola confeſſione aliquem notabilem defectum in novitio poſſit ex vi talis notitiæ negare illi ſuffragium ad profeſſionem, An Abbas, qui ex ſola confeſſione novit Monachum ſuum extra monaſterium degentem in beneficio manuali habere mala quædam conſortia, poſſit eum amovere ab illo loco, & revocare in monaſterium, An qui novit ex ſola confeſſione aliquem eſſe excommunicatum, poſſit illum vitare, aut illi negare Euchariſtiam, & ſic de aliis.

CONCLUSIO.

N*Unquam licet uti notitia habita ex confeſſione ſacramentali in aliquo facto, vel dicto, ex quo directe, vel indirecte cognoſceretur peccatum pœnitentis, vel complicis, bene vero ſi abſit hoc periculum.* Eſt communior.

Prob. 1. ex Scoto cit. (1) qui dat hanc regulam pro declinante inſidias, quæ pro aliis caſibus intervenire poteſt. *Generaliter poteſt dici, quod eſt ſignum* (vel factum) *quod eſt de ſe indifferens ad hoc, quod eſt tale peccatum eſſe confeſſum, vel non eſſe, licet aliquibus ſit magis ſignum determinatum ex aliquo ſuppoſito, non eſt*

(1) *d.21.q.2.M.20.*

eſt ſignum revelativum confeſſionis, nec per conſequens ſimpliciter illicitum confeſſori; ergo ex Scoto non poteſt confeſſarius uti ea notitia in præjudicium ſigilli per actum, ex quo per ſe cognoſcatur peccatum pœnitentis, quia eſt ſignum determinatum ejus, bene vero ſi abſit periculum notitiæ peccati, ſcil. ſi fiat per actum, qui de ſe id non ſignificat determinate, v. gr. *Sacerdos ſciens ex confeſſione ſibi paratas eſſe inſidias in nemore, quod intraturus erat, poſſet alio declinare; quia factum illud* (ſc. declinatio) *ex ſe non eſt ſignum revelativum confeſſionis, eſto qui confeſſus eſt, ex ſua confeſſione concipiet declinationem illam fieri*, inquit Scholiaſtes.

Prob. 1. p. nam confeſſio eſt ſimpliciter, & abſolute ſecreta; ergo nullo modo publicari poteſt, ſed per uſum notitiæ ibi acceptæ, ex qua directe, vel indirecte cognoſceretur peccatum pœnitentis confeſſum, revelaretur confeſſio; ergo talis uſus eſt illicitus, ſi per illum directe, vel indirecte manifeſtetur peccatum pœnitentis, aut cōplicis. Ant. patet ex dictis de inviolabilitate ſigilli. Prob. ſubſ. nam qui viderent tales actus confeſſarii, v. g. ſi parochus poſt confeſſionem negaret pœnitenti euchariſtiam, certo judicarent iſtum habere peccata, de quibus non potuit abſolvi; ergo &c.

Prob. 2. p. Nam talis uſus notitiæ non poteſt prohiberi, niſi quatenus ex eo violaretur ſecretum confeſſionis; ergo ſi ex eo uſu non violatur hoc ſecretum, non eſt illicitus.

Confir. quia ceſſante periculo violationis ſecreti, nullo jure prohibetur, quin confeſſarius poſſet cavere ſibi ab inſidiis, aut a veneno, &c. per modos licitos; hoc enim eſt de jure naturæ; ergo &c. Prob. ant. Si quid prohiberet, maxime decretum prædictum Clementis VIII. pro Regularibus, aut ſanctitas ſacramenti; ſed neutrum dici poteſt; ergo nec illud. Prob. min. 1. non decretum, ſive quia non tangit, niſi Prælatos regulares, quibus id ſæpius accidere poteſt, quia inferiores magis arctantur quoad confeſſarios, & ideo iſti poſſent eis confiteri defectus, & inhabilitates ſuas, ne illi poſſent uti ea notitia ſub prætextu, quod hæc illis confeſſi ſunt. 2. non propter ſacramentum, quia non eſt ibi periculum revelationis; ergo nec injuriæ ſacramenti.

Objic. 1. cont. 2. par. Sacerdos non debet uti notitia ex ſacramento accepta, niſi ad finem ſacramenti; ſed ille uſus in caſu concluſionis non eſt ad finem ſacramenti; ergo non eſt licitus.

Reſp. neg. maj. abſolute: nam ſufficit, quod non ſit contra finem illum, & talis uſus notitiæ non eſt contrarius.

Objic. 2. Si ceſſante periculo illo, uſus talis notitię eſſet licitus, fideles deterrerentur a confeſſione, ſed hoc eſt contra intentiones Chriſti; ergo & ille uſus. Prob. maj. nam ſubditus ſciens prælatum, ſeu confeſſarium poſſe uti notitia illa in electionibus, non auderet illis confiteri peccata, pro quibus poſſet ei negare votum ad profeſſionem, aut movere ab officio: ergo &c.

Reſp. neg. maj. & 2. conſ. nam licet pęnitens ſciat, quod ex confeſſione minui poterit ejus æſtimatio apud confeſſarium, non deterretur a confeſſione peccatorum, ita nec debet deterreri ex eo, quod prævideat iſta; & hæc inconvenientia ſunt extra, ſed non contra finem ſacramenti, niſi per accidens.

Obji. 3. Si ex notitia illa confeſſarius poſſet declinare inſidias ſibi paratas a pœnitente, aut abſtinere a vino venenato complices non poſſent dubitare de peccato confeſſo; ergo confeſſarius non poſſet uti illa notitia, quin revelaret peccatum confeſſum. Prob. antec. nam pęnitens, & complices ſciunt confeſſarium non potuiſſe ſic declinare, niſi ex illa notitia, quia ex tribus v. g. qui conſpirarunt, ſolus Petrus confeſſus eſt, & nullus alius potuit inſidias declarare, nec aliunde id potuit ſcire confeſſarius; ergo ſemper inde revelatur confeſſio, ſaltem indirecte; ergo ille uſus notitiæ ſemper eſt illicitus.

Reſp. neg. ant. & 2. conſ. nã illa declaratio poſſet fieri ex alio motivo, & cauſa, quam propter inſidias, & quam ex cognitione illarum poſſet confeſſarius manere domi, aut iter facere per aliam viam, aut aliquo impedimento diverti ab egreſſu; &c. ideo conſpiratores temere judicabunt de peccato confeſſo.

Inſt. Vere tamen illa declinatio fiet ex illa notitia ex parte confeſſarii; ergo illud judicium de peccato confeſſo non erit temerarium, ſed verum.

Reſp. diſt. conſ. Erit verum a parte rei, & in ſe, conc. ex fundamento & quoad ipſos, & quoad alios, neg.

conſ.

conſ. nam illud fundamentum judicii poſſet eſſe falſum ob rationes datas, non ſolum reſpectu eorum, qui nihil ſciunt de inſidiis, ſed etiam reſpectu conſpiratorum. Certe ſi ratio, aut verba haberent determinatam connexionem, ſaltem moralem, cum peccato confeſſo, in individuo, vel in ſpecie, aut genere, aut circumſtantiis, uſus notitiæ eſſet illicitus, quia ſic frangeretur ſigillum, non autem quando ſigna, actiones, aut verba ſunt æquivoca. Ideo, ut ſit licitus ille uſus, requiritur, ut confeſſarius habeat prætextus alios ſic loquendi, vel agendi, quibus æque poſſint tribui actiones, aut verba.

Hinc reſolvi poſſunt plura dubia, & caſus in hac materia occurrentes, & qui ſolent examinari, & obvii ſunt apud Caſuiſtas, v.g. confeſſarium, qui ex confeſſione audivit paratas eſſe ſibi inſidias in via, aut venenum in vino conſecrando, poſſe manère domi, & abſtinere a celebratione, v. g. prætextu infirmitatis, &c.

Item eum, qui novit ex confeſſione aliquem eſſe excommunicatum, poſſe iſtum vitare ſub aliis prætextibus, qui non habeant connexionem cum confeſſione, alioqui non licebit ei vitare illum, ne frangat ſigillum hoc ſacrum; & ſic de aliis, de quibus conſule Caſuiſtas, maxime apud Cardinalem de Laurea.

Quæres 1. *Si Sacerdos interrogetur de aliquo, an ipſum abſolverit, quem revera non abſolvit, quid debeat reſpondere:* nam ſi negat, revelat confeſſionem, ſi aſſerit, mentitur.

Reſp. multa multi, & caſus eſt difficilis. Dicerem recte facturum, ſi affirmet, quia obligatio ſigilli prævalet præcepto non mentiendi, & illa affirmatio non eſt mendacium, niſi materiale.

Quæres 2. *An juſſus ſub juramento dicere, ſi audierit tale peccatum, quod vere audivit, poſſit negare.*

Reſp. non teneri affirmare propter ſigilli ſanctitatem, & ſi neget, non erit perjurium, quia juramentum non obligat ad illicita.

Quæres 3. *Quid ſi peccator, & peccata ejus ſint publica? Reſpondebitne ſe abſolviſſe, licet non abſolverit?*

Reſponderem me feciſſe, quod debui. Cardin. vero cit. docet reſpondendum affirmative.

Quæres 4. *An qui ex confeſſione ſcit hominem eſſe in-*

dignum profeſſione, aut dignitate, poſſit ei negare ſuffragium.

Reſp. affirmative, modo caveat, ne conjici poſſit eum id facere ex notitia in confeſſione accepta: nam incapacitas ex multis aliis ſignis cognoſci poteſt, & ſuffragium negari ex aliis motivis, quam ex iis, quæ ex confeſſione habentur.

Quæres 5. *An Sacerdos extra confeſſionem loqui poſſit cum pœnitente de auditis in confeſſione.*

Reſp. id poſſe de conſenſu libero, & licentia ipſius pœnitentis, ſed non aliter, ne inde odioſa reddatur confeſſio propter pudorem, quo afficerentur pœnitentes, ſi extra ſacramentum deberent confeſſa repetere, aut refricare.

Et hæc de pœnitentiæ virtute, & ſacramento dicta ſufficiant ad laudem, & gloriam Dei Opt. Max. & M. D. P. ac Seraphici P. S. Franciſci, ſub cenſura Sanctæ Matris Eccleſiæ.

Hic potuiſſent annecti quædam de Indulgentiis, de Purgatorio, & de Cenſuris Eccleſiaſticis. Sed de his erit tractatus ſeorſim, ſi Deus dederit. Ad alia ſacramenta properamus.

SUM-

SUMMÆ THEOLOGIÆ SCOTISTICÆ

TRACTATUS XVI.

De Sacramento Extremæ Unctionis.

TRactatum hunc remittunt plurimi ad ultimum locum inter ſacramenta, ſicut ultimo ſolet hominibus adminiſtrari, & inde nomen habet *extremi*; ſed alii magis communiter hunc ei locum tribuunt cum Patribus Concilii Tridentini, dicentibus, quod *non modo pœnitentiæ, ſed & totius vitæ chriſtianæ, quæ perpetua pœnitentia eſſe debet, conſummativum eſt*; quippe reliquias peccati abſtergit, ſi quæ reſtant expiandæ poſt pœnitentiam. De illo igitur ſacramento hic diſputamus.

DISPUTATIO UNICA.

De exiſtentia, eſſentia, materia, & forma, miniſtro, ſubjecto, effectibus, & neceſſitate extremæ unctionis.

PAuca veniunt de hoc ſacramento diſputanda, ideo totum hunc Tractatum unica Diſputatione concludemus.

QUÆSTIO PRIMA.

An, & quid ſit ſacramentum extremæ unctionis, & de illius inſtitutione.

SAcramentum hoc nomen habet a materia,& a ſubjectis, quibus conferri ſolet, nam materia ejus eſt oleum, & unctio, quæ fit ex illo; ſed quia in aliis etiam adhibetur unctio, ſc. in baptiſmo, confirmatione, & ordine; additur vox *extrema*, quia non ſolet dari, niſi extreme laborantibus; ideo etiam oleum iſtud dicitur *infirmorum*: olim dicebatur *unctio ſacramenti olei*, apud veteres *unctio infirmorum*, apud Græcos *oleum ſanctum*, ſive *oratio cum oleo inuncta*, in Conciliis Aquiſgranenſi, & Tridentino *ſacramentum extremæ unctionis*, apud alios *ſacramentum exeuntium*, ſeu *morientium*.

Controverſia nobis eſt cum hæreticis noviſſimis, qui nolunt hanc unctionem recenſeri inter ſacramenta; contra quos ſit.

CONCLUSIO I.

E*Xtrema unctio eſt vere ſacramentum novæ legis*. Eſt de fide contra Lutheranos, & Calviniſtas.

Prob. 1. ex Scoto. (1) *Sit ergo prima concluſio, quod reſpectu finalis remiſſionis venialium convenit, & poteſt eſſe, & eſt ſacramentum novæ legis, & quod extrema unctio eſt tale ſacramentum*: ergo &c.

Prob. 2. ex Scriptura, & Conciliis: nam fundatur in illis verbis S. Jacobi,(2) *Infirmatur quis ex vobis inducat presbyteros, & orent ſuper eum, ungentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei ſalvabit infirmum....Et ſi in peccatis fuerit, remittentur ei*. Hac enim de hoc ſacramento intelligit Eccleſia, & Patres, & Theologi. Unde Concil. Cabilon. circa an. 818. ſub Leone III. *Juxta Beati Jacobi Apoſtoli documentum, cui etiam Decreta Patrum conſonant, infirmi oleo, quod ab Epiſcopo benedicitur, a presbyteris ungi de-*

(1) *d. 23. A. 2.*
(2) *Jac. 5.*

debent, & poſt verba Apoſtoli concludit, *Non eſt itaque parvipendenda hujuſmodi medicina, quæ animi, corporiſque medetur languoribus*. Idem etiam apud D. Marcum inſinuatur, inquit Trident. Nam *inſtituta eſt ſacra hæc unctio infirmorum tanquam vere, & proprie ſacramentum novi Teſtamenti a C. Domino noſtro apud Marcum quidem inſinuatum, per Jacobum autem Apoſtolum fidelibus commendatum, ac promulgatum.... Quare nulla ratione audiendi ſunt, qui contra tam apertam, & dilucidam Apoſtoli Jacobi ſententiam docent hanc unctionem, vel figmentum eſſe humanum*, &c. Apud Marcum (1) autem legitur de Apoſtolis, quod *ungebant oleo multos ægrotos, & ſanabant*. Diſputant autem Theologi, an illud oleum, & unctio ſit eadem, de qua loquitur Jacobus, de quo vide Maldonatum. Nobis ſufficiat, quod ſi non ſit eadem in materia, eſt eadem in intentione, & quatenus una figurabat, & inſinuabat aliam.

Confir. ex aliis Conciliis citatis pro numero ſacramentorum, inter quæ numeratur iſtud; & noviſſime Trident. (2) in quo definitur *ſacramenta novæ legis non eſſe plura, nec pauciora, quam ſeptem, Baptiſmum.... extremam unctionem*, &c. Et infra, (3) *Si quis dixerit extremam unctionem non eſſe vere, & proprie novæ legis ſacramentum*, &c. *anath. ſit*. Et in Moguntino præcipitur, *ſacram unctionem doceant Paſtores noſtri eſſe infirmorum.... præſidium, & per Dominum traditam eſſe, & quam ejus juſſu Apoſtoli primi exercuerunt*, &c.

Confir. 2. ex perpetua traditione SS. Patrum: nam Origenes pro remiſſione peccatorum pœnitentiam memorat, & unctionem hanc, citans prædicta verba Jacobi: *Si quis infirmatur*, &c. Et Chryſoſt. *Neque enim ſolum, cum nos regenerant* (Sacerdotes) *ſed poſtea etiam condonandorum nobis peccatorum facultatem obtinent. Infirmatur*, inquit, *inter vos aliquis*, &c. Et Innoc. I. ad eadem verba Jacobi ſcribit, quod *non eſt dubium de fidelibus ægrotantibus accipi debere, qui ſancto oleo chriſmatis perungi poſſunt*: &c. Idem ex iiſdem verbis colligit Auguſt. pluribi, Ambroſ. Hieron. & alii unanimiter.

Prob. 3. Nam in hac unctione adſunt omnes conditio-

(1) *Mar.* 6. (2) *Seſſ.* 7. *can.* 1. (3) *Seſſ.* 14. *can.* 1.

tiones veri ſacramenti. 1. *eſt ſignum ſenſibile, eſt unctio externa*, 2. *eſt ſignum efficax gratiæ*; ex S. Jacobo, *dat remiſſionem peccatorum*. 3. *eſt divinitus inſtitutum*, ut patebit infra; ergo habet omnes conditiones ſacramenti.

Objic. 1. Si hæc unctio eſſet ſacramentum, S. Dionyſius in ſua Hyerarchia Eccleſiaſtica, & Clemens Romanus in conſtitut. Apoſtol. non omiſiſſent eam, quia ibi omnia Chriſtianorum myſteria tractant ex profeſſo; ſed eam prorſus omittunt illi SS. Patres, & alii ſex primorum ſæculorum de illa ſilent; ergo ab initio naſcentis Eccleſiæ unctio iſta non cenſebatur ſacramentum.

Reſp. 1. argumentum eſſe negativum, & ſic nihil concludit.

Reſp. 2. neg. maj. Nam hæc mentio non erat illis ad propoſitum. *Dionyſ.* (inquit S. Tho.) (1) *Non intendit determinare de ſacramentis, niſi quatenus per ea innoteſcere poſſet Eccleſiaſticæ hierarchiæ ordinata diſpoſitio, quantum ad miniſtros, & actiones miniſtrorum, & recipientis*. Unde nihil etiam dixerunt de matrimonio.

Reſp. 3. neg. min. Nam patet ex Origine, Chryſoſt. Innoc. I. & aliis, quos citavimus (vide apud Coceium) ex prioribus ſæculis, quod erat tunc in uſu, & ſi aliqui ſiluerunt de illo, non ſequitur, quin uſitaretur, nec enim ſinguli omnia dixerunt.

Inſt. Ille ritus ortum habuit potius ab ethnicis, & hæreticis Valentinianis, quam a Chriſto, vel Apoſtolis, ut ſcribit Ireneus; ergo &c.

Reſp. neg. ant. Nam id falſiſſimum eſt, nec id dicit Ireneus, qui loquitur de unctione mortuorum, non vero morientium, qualis eſt iſta.

Objic. 2. Tota ratio aſſerendi hoc ſacramentum petitur ex verbis Jacobi; ſed hæc non valet, ergo male aſſeritur. Prob. min. Nam Hæretici nolunt hanc Epiſtolam eſſe librum Canonicum; ergo &c.

Reſp. neg. min. & ant. Nam ab omni ævo Epiſtola illa recipitur ab Eccleſia ut Canonica, ut patet ex Conciliis, Laodiceno, Milevit. Carthagin. Florent. & Trident. & communi calculo SS. Patrum.

Inſt. 1. Hieron. & Euſeb. Cæſarienſes dicunt veteres non

(1) *ſupplem. q. 29. a. 1. ad 3.*

non agnoviſſe hanc Epiſtolam ut ſcriptam a D. Jacobo; ergo non eſt canonica.

Reſp. neg. conſ. Nam ab initio multa non agnoſcebantur, quæ tractu temporis apparruerunt vera, ut patet de Epiſtola Pauli ad Hebræos, de Apocalypſi, de 2. Petri, &c.

Objic. 3. Unctio, de qua loquitur S. Jacobus, erat medicinalis, non ſacramentalis: nam erat ſimilis ei, de qua loquitur Marcus, dicens, quod Apoſtoli *ungebant oleo multos, & ſanabant eos*. Et ipſe Jacobus dicit de iſta, quod *oratio fidei alleviabit infirmum*; ergo neutra unctio erat ſacramentalis, ſed medicinalis corporibus magis, quam animabus.

Reſp. neg. ant. & conſ. prob. Nam Jacobus loquitur aperte de ſalute animæ, & remiſſione peccatorum, & quod mediante gratia, quam cauſat in anima, alleviatur corpus, & dat animæ vires ad tolerandos corporis dolores.

Inſt. Vera ſacramenta non dantur per modum orationis, nec eorum efficacia pendet a fide miniſtri; ſed hæc unctio datur per modum orationis, & ejus efficacia pendet a fide miniſtri, *Oratio fidei ſalvabit*; ergo &c.

Reſp. diſt. maj. Omnia, con. aliqua, neg. maj. Nam debent conferri eo modo, quo inſtituta ſunt a Chriſto. Iſtud vero inſtitutum eſt, ut conferatur deprecatorie, & d.2.p. min. dependet a fide Eccleſiæ, con. a fide miniſtri ſeorſim, & ſingulariter, neg. min. nam forma ejus dicitur *oratio fidei*, quia confertur deprecatorie in fide Eccleſiæ.

CONCLUSIO II.

Extrema unctio eſt ſacramentum novæ legis conſiſtens in unctione ex oleo benedicto per Sacerdotem facta infirmis extreme laborantibus, gratiam efficaciter ſignificans.

Prob. 1. ex Scoto, (1) qui ſic eam deſcribit, *Eſt unctio hominis infirmi pœnitentis facta in partibus determinatis corporis, cum oleo conſecrato ab Epiſcopo, miniſtrata a Sacerdote, ſimul verba cum debita intentione proferente, ex inſtitutione Divina, efficaciter ſignificans*

(1) *d. 2. B. 3.*

ſicans curationem finalem venialium. Sic habes naturam, & effectus ſacramenti hujus.

Prob. 2. Nam noſtra illa deſcriptio coincidit cum aliis, quæ a Theologis aſſignantur, & ſufficienter explicat naturam ejus per verum genus, & differentiam; ergo &c. Prob. ant. nam dicitur 1. *ſacramenta novæ legis*, quod ponitur loco generis. 2. *conſiſtens in unctione*, &c. Et per hoc incipit differre ab Euchariſtia, pœnitentia, & matrimonio, quæ fiunt ſine unctione. 3. *facta infirmis*, in quo eſt ultima differentia: nam baptiſmus, confirmatio, & ordo, in quibus intervenit unctio, non ſunt pro ſolis infirmis. Reliqua ponuntur ad clariorem notitiam ejus. Singulæ autem particulæ patebunt ex dicendis de materia, forma, ſubjecto, & miniſtro.

CONCLUSIO III.

EXtrema unctio vere, & immediate inſtituta eſt a Chriſto Domino. Eſt de fide poſt Concil. Trid. contra quoſdam antiquiores putantes eam fuiſſe inſtitutam ab Apoſtolis immediate, aut a Spiritu S. ut putat S. Bonaventura, & multo magis contra dictos Hæreticos.

Prob. 1. ex Scoto (1) dicente, *hoc ſacramentum fuiſſe inſtitutum a Chriſto, ut patet d. 2. q. 1. Jacobus autem non erat niſi promulgator, ſeu præco*, &c.

Prob. 2. ex dictis de ſacramentis in communi, quia de iſto eadem eſt ratio, ac de aliis. Unde Conc. Trid. dicit, (2) *Omnia ſeptem ſacramenta fuiſſe a D. J. Chriſto inſtituta*: ergo & iſtud, quod eſt unum ex ſeptem.

Confir. ex Concil. Senonenſi an. 1528. ubi dicitur iſtud fuiſſe a Chriſto Domino inſtitutum nominatim, & in eodem Trident. (3) *inſtituta eſt autem hæc ſacra unctio infirmorum, tanquam vere, & proprie ſacramentum novi Teſtamenti a C. D. noſtro*, &c.

Prob. 3. ex Patribus. Nam inquit S. Auguſt. poſt dicta verba S. Jacobi: *Ergo ſi roges de te fieri, & pro te, ſicut dixit Apoſtolus Jacobus, imo per Apoſtolum ſuum Dominus: ipſa videlicet olei ſacrati delibutio intelligitur Spiritus S. typicali unctio*, &c. ergo S. Auguſt. ſeu.

(1) *Ibid.* E. 6. (2) *Seſſ.* 7. *can.* 1.
(3) *ca.* 10. *Seſſ.* 14. *c.* 1.

ſeu author illius libri cenſet, quod inſtituit illam unctionem. Idem dicendum cum iis, qui putant unctionem, quam uſurpabant Apoſtoli vivente Chriſto, fuiſſe eandem, quam præcipit Jacobus, hoc enim non feciſſent, niſi ejus juſſu.

Prob. denique: nam Chriſtus ipſe inſtituit alia ſacramenta; ergo & iſtud.

Objic. 1. Si Chriſtus inſtituiſſet iſtud, id de illo conſtaret, ſicut de aliis; ſed non conſtat ullibi de iſto, ſicut de aliis, ut patet legendo Scripturas; ergo &c.

Reſp. neg. min. Nam ſufficienter conſtat ex Euangelio Marci, (1) in quo inſinuatur, ut loquitur Tridentinum, & ex Ep. Jacobi, a quo publicatur; nihil enim publicarunt Apoſtoli, niſi ex juſſu Chriſti, *docentes ſervare omnia, quæcumque mandavi vobis*.

Objic. 2. Si Chriſtus iſtud inſtituiſſet, etiam illud adminiſtraſſet, ſicut alia, ſed iſtud non miniſtravit; ergo nec inſtituit.

Reſp. neg. maj. Non enim dubitatur, quin inſtituerit Confirmationem, & Matrimonium, & neutrum legitur miniſtraſſe.

QUÆSTIO II.

De materia, & forma extremæ unctionis.

Agitur de materia tam remota, quam proxima. *Remota* eſt res, quæ aſſumitur ad ſignificandam gratiam, *Proxima* eſt applicatio talis rei, maxime in ſacramentis, quæ conſiſtunt in uſu. Agitur etiam de forma præciſa, & neceſſaria, ſicut de aliis ſacramentis; Item de modo illam pronunciandi; an ſcil. proferatur indicative, aut deprecative.

CONCLUSIO I.

Materia remota extremæ unctionis eſt oleum olivæ conſecratum ab Epiſcopo, proxima autem eſt unctio ex eodem oleo. Eſt communis.

Prob. ex Scoto cit. (2) *Cum oleo, nec oportet ibi aliquid confectum ex oleo, & balſamo, ut in materia confirmationis*; ergo ſufficit oleum. *Conſecratio autem* Epi-

(1) *Mar.*6. (2) *ibid.D.*5.

Epiſcopalis eſt neceſſaria ad hoc, ut ſit materia apta, &c.

Prob.2. ex Concil. Cabilon. (1) III. ſub Leone III. ubi *habetur, quod confirmi oleo, quod ab Epiſcopo benedicitur, a presbyteris ungi debent*. Et Florent. in Decreto unionis; *Quintum ſacramentum eſt extrema unctio, cujus materia eſt oleum olivæ*. Et Trid. (2) *Intellexit Eccleſia materiam eſſe oleum ab Epiſcopo benedictum*. Denique ex praxi Eccleſiæ, quæ id præcipit in Ritualibus, & docet in Catechiſmo Romano.

Confir. ex S. Jacobo dicente, *ungentes illum* (infirmum) *oleo*. Unde Theophilactus addit, *eſt igitur oleum ad labores utile, & lucis fomentum, & bilaritatis effectivum, & ſignificat miſericordiam Dei, & gratiam Spiritus, per quam a labore liberamur, & lucem, & gaudium, & bilaritatem Spiritus accipimus*; ergo, &c.

Prob.2.p. ex iiſdem: nam Jacobus indicat actionem, dicens, *ungentes*, &c. Et Concil. Trid. *Aptiſſime Spiritus S. gratiam, qua inviſibiliter anima ægrotantis inungitur, repræſentat*; ergo ex Script. & Conciliis materia proxima conſiſtit in illa unctione.

Prob. 3. ex dictis de aliis ſacramentis: nam materia proxima ſacramenti eſt id, in quod cadit immediate forma, & quod immediate determinatur ad ſignificandum efficaciter gratiam; ſed forma hujus ſacramenti immediate cadit in ipſam unctionem, & determinat eam ad ſignificandam gratiam, quam efficit; ergo, &c.

Confir. Nam, ut diximus de aliis, materia proxima eorum, quæ conſiſtunt in uſu, eſt ipſe uſus, ſeu applicatio materiæ remotæ ad ſubjectum idoneum; ſed extrema unctio conſiſtit in uſu, & unctio eſt uſus, & applicatio olei, quod eſt materia remota; ergo &c.

Dixi 1. *oleum olivæ*, quod ſc. ex baccis olivarum educitur, quod enim ex aliis fructibus educitur, non dicitur proprie oleum.

Dixi 2. *oleum conſecratum*: nam ita docent Concilia citata, & Patres, & praxis Eccleſiæ. Nam inquit Innocent.I. *Quo* (oleo) *conſecrato ab Epiſcopo, non ſolum Sacerdotibus, ſed & omnibus Chriſtianis uti licet in ſua, aut ſuorum neceſſitate inungendo*. Et S. Gregor

(1) *Can*.48. (2) *Ibid.*

gor. in ſacramentario, *Tunc offertur pontifici oleum*.. *& benedicit illud tam ipſe, quam omnes Presbyteri*, ſc aſſiſtentes. Et ita docent Ritualia Eccleſiæ.

Tamen illa benedictio non putatur de neceſſitate ſacramenti, ita ut ſine illa ſacramentum non valeat. Nullibi enim legitur aſſerta hæc neceſſitas, nihil aliud requirit S. Jacobus, niſi *unctionem olei in nomine Domini*; ergo ad eſſentiam hujus unctionis ſufficit, quod fiat ex oleo in nomine Domini, quod eſt invocandum.

Unde notat Juenin, quod Græci utuntur oleo benedicto a Presbyteris, quod probat ex Arcadio, & Decreto Clem. VII. in inſtructione directa ad Epiſcopos Latinos, & ex approbatione S. Congregationis de propaganda fide. Et Cardinalis noſter Brancatus dicit, quod *ad faciendum iſtud oleum valide, ſufficit quævis benedictio Eccleſiaſtico more facta, qua invocatur aſſiſtentia Spiritus S*. Et P. Fraſſen dicit, quod *illa benedictio Epiſcopi non eſt ſic neceſſaria, quin ex diſpenſatione Epiſcopi, vel S. Pontificis a ſimplici Sacerdote poſſet benedici*. Contrarium docet P. Maſtrius noſter.

Revera Scotus dicit, quod *conſecratio Epiſcopalis neceſſaria eſt ad hoc, ut* (oleum) *ſit materia apta, quia communiter in ſacramentis conſiſtentibus in uſu, ſolus baptiſmus non requirit materiam conſecratam*; ſed Scotus non dicit de qua neceſſitate, an præcepti, an ſacramenti.

Notant etiam Theologi non ita eſſe eſſentiale, ut oleum iſtud ſit purum, quin valeat ſacramentum collatum in Chriſmate, ut colligit idem Cardinalis ex cap. 1. Innocentii I. & ex Concilio Vvormat. an. 868. dicente, quod *Epiſcopi eſt chriſma conficere, quo infirmi uti debent*. Verum quidem eſt, nomen chriſmatis generice ſumi pro quavis unctione; ideo ratione magis hoc ſuadetur, quia ſc. Chriſma conficitur ex oleo pro majori parte cum modico balſamo; ergo non differt eſſentialiter ab oleo.

CON-

CONCLUSIO II.

P*Luralitas unctionum eſt de neceſſitate præcepti, non ſacramenti.*

Prob. 1. ex Scoto dicente, *hoc ſacramentum eſſe unum unitate integritatis, ſed non unitate indiviſibilitatis*; ergo ſi omitterentur plures unctiones partiales, ſacramentum non eſſet quidem integrum, ſed adhuc eſſet verum quoad eſſentiam. Et clarius dicit, quod, *quia ordinatur ad deletionem venialium, venialia vero perpetrantur ab anima ſecundum unionem ejus ad carnem corruptam... Ideo recte in deletione talium peccatorum debet adhiberi medicamentum exterius ſecundum id, quod habet ſenſibile circa organa ipſarum potentiarum .... ideo iſtæ partes unguntur. Et ſic patet, quod nec totum corpus debet inungi, nec una pars determinata.* Habes, cur plures adhibeantur unctiones, & quod nulla pars ſit determinata, quæ de neceſſitate ſacramenti debeat ungi.

Prob. 1. p. ex uſu, & Ritualibus Eccleſiæ, & ex Catechiſmo Romano, in quibus deſignantur illæ unctiones, 5. aut 7. aut 12.

Prob. 2. p. 1. Quia in ejus inſtitutione non fit mentio de pluralitate unctionum, neque ex Conciliis quidquam circa hoc determinatur; ergo &c. probat. ant. Script. non requirit abſolute, niſi unctionem, *ungentes oleo*. Et Tridentinum dicit præciſe, *quod unctio aptiſſime Spiritus S. gratiam ... repræſentat*; ergo nihil dicit de pluralitate unctionum; & ſicut per unicam ſufficienter ſignificatur interior unctio animæ, ita in caſu neceſſitatis unica ſufficeret.

Confir. ex uſu aliquarum Eccleſiarum, & judicio univerſitatis Lovanienſis, quibus conſtat, graſſante peſte, ſufficere unicam in organo ſenſus magis expoſito; & de facto P. Fraſſen cit. & Albertus Magnus id narrant de multis Eccleſiis.

Confir. 2. ex praxi Græcorum, qui non obſervant ſeptuplicem illam unctionem, ſed ungunt ſolum caput, pectus, manus, & pedes. Alii aliter. Ex quo patet hanc pluralitatem, & numerum non eſſe de eſſentia ſacramenti hujus.

Objic.

(1) *Seſſ. 14. c. 1. de extr. unct.*

Objic. 1. con.2. p. Concil. Florent. (1) in quo præſcribuntur unctiones in ſingulis ſenſibus; ergo omnes ſunt de neceſſitate ſacramenti. Prob. conſ. Nam Concilium ibi explicat eſſentiam ſacramenti quoad materiam, & formam, & ex parte materiæ aſſignat loca ungenda; ergo illas omnes unctiones æqualiter aſſignat ut neceſſarias.

Reſp. neg. utramque conſ. Nam licet aſſignet materiam proximam, & remotam, ſc. oleum, & unctiones, non tamen determinat, an omnes ſint de materia neceſſaria ad valorem, ſed ex præcepto.

Inſt. Aſſignat æqualem neceſſitatem de ſingulis; ergo de ſingulis eſt abſoluta. Prob. ant. *Ungendus eſt* (infirmus) *in oculis propter viſum, in auribus propter auditum*, &c. ſc. quia in ſingulis æque peccamus; ergo æqualis eſt neceſſitas in ſingulis.

Reſp. neg. conſ. Nam unica unctione poſſent exprimi peccata omnia ſingulorum, unde arguitur pura neceſſitas præcepti fundati in illis rationibus, ſed non ſacramenti, prout de facto creditur inſtitutum.

Objic. 2. Non eſt major ratio de ulla, quam de omnibus; ergo vel omnes ſunt neceſſariæ, vel nullæ.

Reſp. neg. conſ. Nam licet omnes integrent ſacramentum, ſi tamen aliqua, vel aliquæ tantum in caſu neceſsitatis fiant, & aliæ omittantur, valebit quoad eſſentiam.

Objic. 3. ex S. Thoma, (2) *Illa unctio ab omnibus obſervatur, quæ fit ad 5. ſenſus, quaſi de neceſſitate ſacramenti*, ergo cenſet omnes eſſe ſic neceſſarias.

Reſp. neg. conſ. Non enim loquitur abſolute, ſed dicit, *quaſi*. Imo notat, quod *quidam non ſervant alias, quidam vero ſervant illam, quæ ad pedes, & non quæ ad renes*, &c. ergo non putat abſolute omnes eſſe de neceſsitate ſacramenti. Unde S. Carolus monet, *ut miniſtraturus mulieribus renes ne ungat*.

Peccaret igitur, qui unam, aut plures omitteret extra caſum neceſsitatis.

CON-

(1) *decr. un. Arm.* (2) 3. *p. q.* 32. *a.* 6. *ſupplem.*

CONCLUSIO III.

Forma ſufficiens, & neceſſaria hujus ſacramenti conſiſtit in illis verbis, aut æquivalentibus. Per iſtam ſanctam unctionem, & piiſſimam miſericordiam parcat tibi Dominus, quidquid narium... deliquiſti.

Prob. 1. ex Scoto cit. qui hanc in terminis tradit.

Prob. 2. ex Conc. Trid. (1) & Florent. cit. & ex praxi Eccleſiæ, ut patet ex Ritualibus.

Objic. ſacramenta non ſolent conferri verbis deprecativis; ſed hæc forma conſtat verbis deprecativis; ergo &c. Prob. maj. ſacramenta debent ſignificare, quod cauſant gratiam, & quidem infallibiliter, ut patet in omnibus aliis, *baptizo te*, &c. *confirmo te*, &c. ſed forma deprecativa neutrum ſignificat; ergo &c. Prob. min. forma deprecativa non ſignificat cauſari, ſed impetrari gratiam, & quæ impetrantur, pendent ex Dei beneplacito, nec habent infallibilitatem; ergo &c.

Reſp. diſt. maj. Aliqua ſacramenta, conc. nulla, neg. maj. & diſt. min. forma deprecativa, quam Chriſtus non ſic inſtituit, conc. Nam Deus tam infallibiliter confert gratiam per ſacramenta, quæ Chriſtus inſtituit conferri deprecatorie, quam per illa, quæ voluit conferri indicative, & tale eſt iſtud, quod S. Jacobus promulgavit ſub hac forma.

Quæres, *an valeret, ſi daretur in forma indicativa*.

Reſp. probabiliter, quod valeret, v. gr. ſi diceres, *ungo te oleo ſancto*, &c. Nam olim in aliquibus Eccleſiis ſic dabatur, ut in Mediolanenſi tempore S. Ambroſii, ubi dicebatur: *ungo te oleo ſanctificato in nomine Patris... ut more militis uncti præparatus ad certamen, aereas poſſis ſuperare poteſtates*. Et in Eccleſia Veneta, approbante Leone X. *Ungo te oleo ſancto, ut hac unctione protectus, fortiter ſtare valeas adverſus aereas catervas, in nomine*, &c. Idem fere colligitur ex S. Gregorio, *inungo te oleo ſancto*, &c. ſed non eſt probabile illas Eccleſias erraſſe, & invalide feciſſe hoc ſacramentum; ergo &c.

Sed quidquid ſit de illis modis, certum eſt in Eccleſia tam Græca, quam Latina formam proferri deprecato-

(1) *Seſſ. 14. c. 1.*

catorie. De Græcis teſtatur Arcudius, (1) *apud Græcos forma eſt deprecatoria, ut apud Latinos*; de iſtis vero patet ex Ritualibus. Unde Scotus dicit, *hanc formam continere ſeptem orationes a Sacerdote cum ſeptem unctionibus principalibus proferendas*. Unde ſine peccato mortali non poteſt aliter proferri.

Quæres 2. *An omnia ſingula illa verba ſint de eſſentia formæ*.

Reſp. 1. Non omnem variationem eſſe ſubſtantialem. Ideo dixi eam conſiſtere *in his verbis, aut æquivalentibus*.

Reſp. 2. cum Maſtrio, & aliis, poſſe ſufficere, ſi diceretur, *per iſtam ſanctam unctionem indulgeat*, vel *parcat*, vel *remittat tibi Deus, quidquid peccaſti*; ſed tu ſequere formam in Ritualibus præſcriptam.

QUÆSTIO III.

De miniſtro hujus ſacramenti.

Singula ſacramenta ſuos habent miniſtros, ſed quædam habent tales, ut ab eis dependeat valor ſacramenti, ſolus baptiſmus nullum habet determinatum, ſaltem in caſu neceſſitatis, ſed confirmatio, & ordinatio debent fieri ab Epiſcopo, de via ordinaria, Euchariſtia, & pœnitentia a ſolo Sacerdote, de Extrema unctione id quærimus.

CONCLUSIO I.

Extremæ unctionis miniſter ſufficiens eſt ſolus Sacerdos, ita ut non valeat, niſi a ſolo Sacerdote recte ordinato. Eſt de fide contra eoſdem hæreticos dicentes, *nomine presbyterorum intelligi ætate ſeniores, aut primores in populo*.

Prob. 1. ex Scoto. (2) *Quod dicitur, miniſtrata a Sacerdote, exprimit miniſtrum idoneum, non ſolum qui licite exerceat, ſed qui ſolus ſacramentum adminiſtret, ita quod ſi alius attentaret, nihil faceret, ſicut ſi non Sacerdos attentet conficere Euchariſtiam*; ergo tam neceſſarius eſt Sacerdos ad hoc ſacramentum, quam ad Euchariſtiam.

Prob.

(1) *l.5.c.5.* (2) *ibid.D.5.*

Prob. 2. ex Script. Nam S. Jacobus jubet *induci preſbyteros, ut orent*, &c.

Prob. 3. ex Conciliis citat. Nam inquit Trid. *Si quis dixerit presbyteros Eccleſiæ, quos B. Jacobus adducendos eſſe ad infirmum inungendum hortatur, non eſſe Sacerdotes ab Epiſcopo ordinatos, ſed ætate ſeniores in quavis communitate, ob idque proprium extremæ unctionis miniſtrum non eſſe ſolum Sacerdotem, anath. ſit.*

Prob. 4. Quia cum hoc ſacramentum ſit quaſi pœnitentiæ conſummativum, delens ejus reliquias, merito ſpectat ad eundem miniſtrum, ſcil. Sacerdotem, ut idem dicat, *indulgeat tibi Deus, quidquid deliquiſti*, cujus eſt dicere, *abſolvo te a peccatis*; ergo ex inſtitutione Divina ſolus presbyter eſt miniſter validus hujus ſacramenti.

Cum dico *Sacerdotem*, non excluduntur Epiſcopi, nec Abbates, aut alii Prælati ſuperioris ordinis, quia & ipſi ſunt veri Sacerdotes.

Objic. 1. Dicitur, quod Apoſtoli vivente Chriſto ungebant ægrotos; ſed tunc illi non erant Sacerdotes; ergo hoc miniſterium non ſpectat ad ſolos Sacerdotes.

Reſp. 1. neg. ſuppoſitum maj. ſc. quod illæ unctiones fuerint ſacramentales, ſed curativæ, & prænuntiativæ unctionis iſtius ſacramentalis, ut loquitur Tridentinum.

Reſp. 2. Quod ſi fuerunt ſacramentales, ut volunt aliqui, id fiebat ex diſpenſatione divina Chriſti, qui tunc id permittebat per poteſtatem excellentiæ.

Inſt. Innocent. I. non ſolum ad Epiſcopos, ſed etiam ad quoſvis fideles ſpectaſſe dicit hanc unctionem; ergo &c. Prob. ant. *Quo oleo ab Epiſcopo confecto, non ſolum ſacerdotibus, ſed omnibus Catholicis uti licet in ſua, aut ſuorum neceſſitate inungendo*. Sed ibi loquitur de miniſtro æque, ac de recipiente unctionem; ergo &c.

Prob. min. Decentius interrogaverat Pontificem, an ſoli Sacerdotes, excludendo Epiſcopos, poſſent hoc miniſtrare? Reſpondet, *Superfluum videmus adjectum, ut de Epiſcopo ambigatur, quod presbyteris licere non dubium eſt*. Deinde dicit, *licere omnibus uti, inungendo in ſua, aut ſuorum neceſſitate*; ergo, &c.

Reſp.

Reſpondeo 1. diſt. 1. maj. Unctionem, quæ non ſit ſacramentum, ſed quoddam ſacramentale, con. quæ ſit ſacramentum verum, neg. maj. Nam ſicut ſi Laicus ex devotione, & deficiente Sacerdote, ſe ipſum, vel infirmum inungeret, non faceret ſacramentum, nec intenderet facere, alioqui nihil faceret, niſi peccatum ſacrilegii.

Reſp. 2. neg. abſolute maj. nam ibi loquitur de Unctione, non quoad confectionem ſacramenti, ſed quoad ſuſceptionem, & utilitatem pro ſuſcipiente, non pro miniſtro, cum dicit, *omnibus Catholicis licet uti oleo benedicto,* &c. Nam ipſe Sacerdos non ungit ſe ipſum, ſed alios, & quidem non omnes indifferenter, ſed ſolos fideles, & pœnitentes.

Objicies 2. Beda per Presbyteros explicat ſeniores; ergo cenſet non ſolos Sacerdotes, ſed etiam ſeniores miniſtrare poſſe hanc unctionem. Prob. ant. dicit, *Infirmos moneri debere, ut ſeniorum adjutorio curari ſe meminerint, neque ad juniores, minuſque doctos cauſam ſuæ imbecillitatis deferant,* &c. ergo Beda per presbyteros intelligit ſeniores, ſeu ſapientiores.

Reſpond. diſt. 1. an. 2. conſ. Seniores in ſenſu morali, & myſtico, con. in ſenſu litterali, neg. 1. ant. & 2. conſ. Nam litteraliter intelligit ſolos Sacerdotes, qui ungant infirmos corporaliter: in ſenſu autem morali intelligit ſapientiores, qui curent morbos ſpirituales animæ, ut legenti patebit.

Inſt. Apud Tertullianum legitur de Monachis Ægyptiis, quod ungebant ægrotos, & idem ſæpius legitur de aliis ſanctis; ſed nec iſti, nec illi non erant Sacerdotes; ergo &c.

Reſp. diſt. maj. Unctione curativa corporum, con. unctione Sacramentali, neg. maj. & conſ. Non enim novum, nec mirum, quod Sancti viri ex devotione, & fide oleum ſanctum adhiberent in curationibus miraculoſis, ſicut alii ſumunt oleum lampadis Eccleſiæ in morbis, & vulneribus ſuis.

Objic. 3. Chriſtus voluit quemlibet hominem miniſtrare baptiſmum propter ejus neceſſitatem; ſed hoc ſacramentum non eſt minus neceſſarium; ergo quilibet poſſe debet iſtud miniſtrare. Prob. min. Non minus periclitatur ſalus infirmorum in vita, quam infantium in nativitate; ergo &c.

Reſp.neg.min. & ant. Nam baptiſmus eſt janua ſacramentorum, & non poteſt ſuppleri per aliud, & eſt de neceſſitate medii, non autem unctio iſta, nec inſtituta eſt ad delenda mortalia, ſaltem per ſe.

CONCLUSIO II.

Hoc *ſacramentum poſſet valide miniſtrari a quolibet Sacerdote, ſed non licite, niſi a ſolo parocho, vel de ejus licentia, vel niſi in caſibus neceſſitatis.* Eſt communis.

Prob. 1. ex Scoto cit. *ſi non Sacerdos attentet conficere, nihil facit*; ergo modo ſit Sacerdos, per ſe loquendo, facit hoc ſacramentum.

Prob. 2. tum quia Scriptura non loquitur niſi de presbyteris, nec ipſa Concilia: nam inquit Trid. cit. *Oſtenditur illic proprios hujus ſacramenti miniſtros eſſe Eccleſiæ presbyteros*. Tum quia non exigit ullam juriſdictionem, nec confertur judicialiter, ut exigat ſpecialem poteſtatem ex natura ſua, ut ſacramentum pœnitentiæ; ſed confertur per modum orationis, & deprecatorie, ut dictum eſt; ergo &c.

Prob. 2. p. Nam Eccleſia hoc miniſterium regulariter ſolis parochis reſervat; & in Concil. Viennenſi prohibetur ſpecialiter Religioſis ſub pœna excommunicationis *miniſtrare clericis, aut laicis ſacramenta unctionis extremæ, vel Euchariſtiæ*, &c. ſc. ſine licentia Epiſcopi, aut Parochi, & declaratur *hæc eſſe jura parochialia*, unde infertur hoc reſervari non tantum quoad Regulares, ſed etiam quoad alios ſacerdotes ſimplices, & non parochos; ergo &c.

Conf. ex praxi Eccleſiæ, nã ubique hoc miniſterium reſervatur parochis, ſeu habentibus curam animarum.

Prob. 3. p. de caſibus extremæ neceſſitatis; in his enim non tantum licet, ſed etiam ad hoc tenetur omnis Sacerdos, qui poteſt adeſſe, tum quia tunc ceſſat ratio reſervationis, ideo enim ſic ſtatuerat, quia Religioſi *invadebant jura parochialia*. In his autem caſibus, non invadunt, ſed juvant, & ſuſtinent onera parochorum. Tum quia numquam fuit mens Eccleſiæ limitare hoc miniſterium in his caſibus, imo S. Carolus dicit, quod ſi *parochus eſt impeditus, aut alias in mora, mortiſque periculum inſtat, hoc Sacerdos alius adminiſtret*.

Con-

Confirm. Nam Eccleſiæ decreta non dantur in perniciem animarum; ſed ſi hæc reſervatio valeret in caſibus extremæ neceſſitatis, eſſet pernicioſa animabus, quia plures ſine hoc ſacramento morerentur, & forte perirent ejus defectu; ergo &c.

Dixi; *Imo ad hoc tenetur*, nam tunc maxime urget præceptum charitatis; ergo graviter peccaret Sacerdos, qui hoc non præſtaret.

Quod autem dicimus de Parocho, a fortiori verum eſt de Epiſcopo, qui habet poteſtatem ordinis, & juriſdictionis eminenter, & in ſtatu perfecto. Imo & hoc directe ſpectat ad Epiſcopum, & ad Sacerdotes in ſubſidium, nam inquit Innoc. I. cit. (1) *Idcirco de preſbyteris dictum eſt, quia Epiſcopi occupationibus aliis impediti ad languidos omnes ire non poſſunt. Cæterum, ſi Epiſcopus aut poteſt, aut dignum ducit aliquem a ſe viſitandum, & benedicere, & tingere chriſmate, ſine cunctatione poteſt, cujus eſt chriſma conficere.*

CONCLUSIO III.

Extrema unctio valide conferri poteſt ab unico, vel a pluribus miniſtris, item & licite, modo ſinguli adhibeant debitam materiam, & formã. Eſt communior.

Prob. 1. ex Scoto (2) 1. p. qui in ſingulari deſignat miniſtrum; nempe *Sacerdotem ſimul verba certa cum debita intentione proferentem*. Nam ſi putaſſet neceſſario requiri plures Sacerdotes, non loqueretur in ſingulari.

Prob. 2. nam Concil. Florent. & Trident. loquuntur ſimiliter de Sacerdote in ſingulari; ergo &c.

Confir. ex cap. (3) *Quæſivit*, ubi definitur, quod *Sacerdos, uno clerico præſente, & etiam ſolus, poteſt ungere infirmum*. Et Innoc. I. cit. cum dicit Epiſcopum hoc poſſe, non dicit eum debere convocare Epiſcopos vicinos.

Confirm. 2. Ex receptiſſima Eccleſiæ praxi.

Prob. 2. p. de pluribus. 1. quia Græci adhibent ſeptem presbyteros, ut notat Arcudius (4) *ſeptem presbyteros numero Græcorum Eccleſia exigit ſive propter peccata mortalia, ſive, quia ſeptenarius numerus in Scriptura valide commendatur .... dicerem etiam pro-*

(1) *Ibid.* (2) *Ibid.* B. 3.
(3) *de verb. ſigni.* (4) *l. 5. c. 3.*

pter 7 partes corporis, quas ungunt. Alias convenientias hujus numeri affert Simon Theſſalonicenſis apud eundem Arcudium.

Probatur 2. quia cum iſtud ſacramentum conſtet pluribus unctionibus, poſſet ungi una pars ab uno, & alia ab alio cum prolatione formæ convenientis. Vel ſinguli ſucceſſive partes eaſdem ungerent cum verbis debitis.

Probatur 3. nam in Eccleſia Latina olim plures aderant Sacerdotes, ut ſcribit Ledeſma apud Juenin. (1) *Dico, quod de neceſſitate ſacramenti unus ſolus ſufficit, ſed ex decentia debent eſſe plures ſacerdotes, & ita habet conſuetudo Eccleſiæ univerſalis, quod plures Sacerdotes conveniunt ad miniſtrandum hoc ſacramentum*. Vivebat hic author circa ann. 1597. Nunc autem ſolus Sacerdos unus adminiſtrat.

Prob. 3. p. nam ſi unus Sacerdos adhiberet unctionem, & alter eodem tempore proferret formam, non facerent ſacramentum; ergo ſinguli debent ſimul ungere, & proferre formam. prob. ant. quia S. Jacobus dicit, quod presbyteri *orent ungentes*, &c. ergo debent orando ungere, & ungendo orare; ſed id non facerent, ſi unus ſolus oraret, dum alter ungeret; ergo neuter faceret ſacramentum.

Probatur 2. ex dictis de baptiſmo; ſi unus ablueret, & alter diceret, *ego te baptizo*, &c. non fieret ſacramentum; ergo multo minus ſic fieret iſtud, quod eſt longe minoris neceſſitatis.

Confirm. Nam in ſacramentis, quæ in uſu conſiſtunt, actio miniſtri eſt materia proxima; ergo debet determinari per verba ejuſdem ad ſignificandam gratiam, quæ eſt effectus talis actionis; ſed non recte determinaretur per verba alterius, qui nihil ageret: unde ſicut iſte non ungit, non poteſt vere dicere, per iſtam S. unctionem, &c. quia reſpectu orantis, non eſſet, *iſta unctio*; ſed illa.

Objic. 1. con. 1. p. Infirmus debet *inducere presbyteros*; non autem presbyterum; ergo ſi ex hoc textu colligitur inſtitutio hujus ſacramenti, requirit plures Sacerdotes, nec valet ab uno.

Reſpondeo neg conſ. nam Scriptura ſolet uti numero plurali pro ſingulari indifferenter, & viciſſim. Sic

(1) *pag.* 798.

Sic S. Marcus dicit, *Latrones, qui crucifixi erant cum Chriſto, conviciabantur ei*; Lucas vero hoc dicit de uno, *unus de his, qui pendebant latronibus, blaſphemabat*, &c. S. Auguſt. de conſenſu Euangeliſtarum: ergo verba illa Jacobi de presbyteris non ſumuntur in rigore, quaſi plures neceſſario requirantur ad hoc ſacramentum.

Objicies con. 2. Si plures miniſtrarent, vel ambo, nihil facerent, vel facerent duo ſacramenta, ſed neutrum dici poteſt: ergo plures ſimul non poſſunt dare hoc ſacramentum.

Probatur maj. 1. unitas materiæ, & formæ in uno miniſtro requiritur ad unum ſacramentum: ſed ibi non eſſet unitas illa: ergo nec unum ſacramentum; ergo nihil fieret. 2. ſinguli applicarent materiam, & formam; ergo ſinguli facerent ſuum ſacramentum; ergo fierent plura ſacramenta.

Reſpondeo, quod omnes ſimul facerent unum ſacramentum unitate morali, & formali, ſicut ſi plures ſimul proferant verba conſecrationis ſuper eundem panem, facient unum ſacrificium unitate integritatis: ita ſi omnes ſimul ungant eaſdem partes, & proferant eadem verba, aut ſi unus ungat oculos, & alter pedes, &c. facient unam integram unctionem, & plures partiales.

Inſt. Si in conſecratione panis unus proferret partem unam formæ, & alter aliam partem, nihil facerent; ergo ita eſt in iſto, ſi unus ungat oculos, & alter pedes cum verbis proportionatis; prob. conſ. Nam eadem eſt ratio de utroque ſacramento.

Reſp. neg. 1. conſ. & 2. ant. & diſparitas eſt, quia neutra pars verborum conſecrationis habet perfectum ſenſum pro effectu ſacramenti Euchariſtiæ: bene vero in iſto, ut patet, nam forma prolata in unctione pedum perfecte ſignificat gratiam deletivam peccatorum commiſſorum greſſu.

Inſt. 2. Unitas ſacramenti venit ab unitate intentionis miniſtri qui vult facere unicum per plures unctiones: ſed talis unitas non adeſſet in hoc caſu; ergo nec unitas ſacramenti: prob. min. nam ſinguli intenderent facere ſuam unctionem, & cauſare ſuam gratiam; ergo &c.

Reſp. neg. min. & diſt. ant. Intenderent ſuam unctio-

nem partialem in ordine ad unum totum ſacramentum, con. ſine tali ordine: neg. ant. Nam ſinguli intenderent ſuam partialem unctionem in ordine ad unam integram, & totalem. Sicut cum plures Sacerdotes proferunt verba conſecratoria ſuper eandem hoſtiam, omnes ſimul faciunt idem numero ſacramentum unitate rei, ſeu ſacramenti, cum pluralitate actionum, & hoc intendunt facere ſinguli, ſed in iſto res paulo aliter contingit, quia non eſt unum unitate indiviſibilitatis, ut conſecratio illa.

Objic. con. 3.p. In ſacramento pœnitentiæ miniſter adhibet ſolam formam, & penitens materiam, ſc. peccata per confeſſionem, & contritionem; ergo ſi unus ſacerdos adhiberet unctionem, & alter proferret verba, adhuc facerent ſacramentum. Idem eſt de Euchariſtia, & matrimonio, in quibus idem miniſter non facit utrumque.

Reſp. neg. conſ. & diſparitas eſt. 1. quia pœnitentia eſt ſacramentum judiciale, in quo requiritur reus confeſſus, & Sacerdos abſolvens, in iſto autem, idem miniſter facit utrumque, ſc. ungit, & orat. 2. Euchariſtia eſt ſacramentum conſiſtens in eſſe permanenti, nec requirit in miniſtro niſi prolationem formæ debitæ ſuper panem, & vinum, iſtud vero conſiſtit in uſu, & actione, ac verbis ejuſdem miniſtri. 3. In matrimonio ſinguli contrahentes, qui ſunt ejus miniſtri, offerunt ſuam partem materiæ, & formæ in ordine ad unum totale ſacramentum, & hoc facit pro nobis.

Dixi autem fieri poſſe *a pluribus valide*; non enim fieret licite, quia ſine gravi neceſſitate non debemus diſcedere a ritibus præſcriptis in Eccleſia, quæ jam ab unico Sacerdote vult omnia fieri.

QUÆSTIO IV.

De ſubjecto, ſeu de ſuſcipiente hoc Sacramentum.

IN ſubjectis ſacramentorum attenduntur diſpoſitiones *naturales*, v. g. ætas adulta, & uſus rationis, & ſtatus viæ, & *morales*, ut ſint baptizati, in ſtatu gratiæ, ſi ſint ſacramenta vivorum, &c. De quibus dicendum quoad ſacramentum extremæ unctionis.

CON-

CONCLUSIO I.

N*Ec mortui, nec ſani, nec infantes, nec perpetuo amentes, aut furioſi, ſeu carentes uſu rationis; ſed ſolus chriſtianus viator, habens uſum rationis, & infirmus, eſt ſubjectum legitimum hujus ſacramenti.* Eſt communis.

Prob. 1. ex Scoto. (1) *Subditur, hominis infirmi; ideo non debet conferri ſano, nec qualitercumque expoſito periculo mortis, nec qualitercumque infirmo, ſed periculoſe, ita quod probabiliter immineat ſibi exitus de ſtatu viatoris ad terminum .... excluduntur non utentes ratione, ut parvuli ..... excluduntur amentes, & furioſi, & hoc niſi per voluntatem præcedentem expreſſam præſumantur illud velle*; ergo &c.

Prob. 1. p. Nam ſacramenta non ſunt inſtituta niſi pro viatoribus, nec mortuis adhibetur medicina; ergo &c. ant. patet ex dictis de Sacramentis in communi.

Prob. 2. p. ex Script. qua conſtat hoc Sacramentum inſtitutum eſſe pro infirmis. *Infirmatur quis ex vobis*, &c. Et ideo dicitur ſacramentum; & *oleum infirmorum*; ergo non debet dari ſanis, ſed infirmis, & periculoſe, ita ut probabiliter timeatur mors eorum, & ideo dicitur *unctio extrema*.

Confir. ex Conciliis cit. Nam inquit Florent. hoc ſacramentum, non niſi infirmo, de cujus morte timetur, dari debet. Et Trid.cit. *Extremæ unctionis Sacramento finem vitæ tamquam firmiſſimo præſidio munivit* (Chriſtianum.) Et loquens de effectu ejus dicit, quod *ægroti animam alleviat, & confirmat ... fiduciam divinæ miſericordiæ excitando, qua infirmus ſublevatur, & morbi incommoda, & labores levius fert*, &c. *Declaratur etiam, eſſe hanc unctionem infirmis adhibendam, illis vero præſertim, qui tam periculoſe decumbunt, ut in exitu vitæ conſtituti videantur, unde & ſacramentum exeuntium nuncupatur*, &c. Et ut docebat Concil. Mogunt. ſub Leone IV. *Unctio hæc infirmis danda eſt, de quorum ſalute multum timetur.*

Prob. 3. p. De infantibus ante uſum rationis. Nam iſtis nulla ſunt delenda peccata; ergo illis non prodeſſet hoc ſacramentum.

Confir. Nam ex ſua inſtitutione debet peti ab infir-

S 4 mis.

(1) *Ibid. B.* 3.

mis, ſed infantes ante uſum rationis non ſunt capaces talis deſiderii; ergo &c. prob. nam dicit Apoſtolus, *Si quis infirmatur ex vobis, inducat*, ſeu advocet *presbyteros*, &c.

Prob. 4. p. De perpetuo amentibus; eadem ratione, ſc. iſti non habent peccata delenda, quæ deletio eſt primarius finis hujus ſacramenti, nec ſunt capaces deſiderii ejus, nec vocandi presbyteros; ergo &c.

Idē eſt de furioſis, non qui habent lucida intervalla, aut qui non habuerunt uſum rationis, in quo potuerint illud deſiderare, aut de facto petierint; alioqui non eſſet eis denegandum, neque amẽntibus in ſimili caſu.

Objic. con. 1. p. Olim ungebantur corpora defunctorum, & per hanc unctionem credebatur eos juvari; ergo hæc unctio dari poteſt mortuis.

Reſp. Ungebantur, & credebantur juvari velut per quoddam ſacramentale; con. velut per ſacramentum, neg. ant. eodem modo, & intentione aſperguntur aqua benedicta.

Objic. con. 3. p. Infantes ſunt capaces gratiæ, & augmenti ejus; ſed hoc ſacramentum confert augmentum gratiæ; ergo dandum eſt illis.

Reſp. diſt. min. Confert augmentum illis, pro quibus inſtitutum eſt: con. abſolute, & indifferenter omnibus, neg. min. quia non fuit inſtitutum niſi pro illis, qui habent peccata delenda; & poſſunt illud deſiderare, quales non ſunt infantes.

Inſt. Pueri ſunt capaces confirmationis, & ordinis; ergo & hujus unctionis.

Reſp. neg. conſ. & diſparitas eſt, quia illa imprimunt characterem, cujus capaces ſunt pueri; iſtud vero nihil imprimit. Denique non ita placuit Chriſto, ut docemur ab Eccleſia divinæ mentis interprete infallibili, & fideli depoſitaria.

CONCLUSIO II.

Suſcipiens hoc ſacramentũ debet eſſe in ſtatu gratiæ. Non autẽ neceſſe eſt, ut actu habeat venialia, modo aliquando fuerit peccator. Eſt communis quoad 1. p.

Prob. 1. ex Scoto cit. nam, inquit, *nullus eſt capax hujus ſacramenti digne, niſi ſit in gratia. Iſtud enim ſacramentum non eſt remedium acquirendi gratiam*, &c. Et ſi ergo infirmus habet mortalia, debet prius pœnitere, & abſolvi.

Prob.

Prob. 2. ex Conc. Trid. *Hæc unctio, ſi quæ ſint delicta expianda, ac peccati reliquias abſtergit*. Et ſupra dixerat *hoc ſacramentum eſſe pœnitentiæ conſummativum*; ergo ſupponit infirmum in ſtatu gratiæ per pœnitentiam acquiſitæ, ſi opus fuerat.

Prob. 3 quia duo ſacramenta non ſunt inſtituta in eundem finem; ſed pœnitentia inſtituta eſt in remedium peccati mortalis, & ad recuperandam gratiam; ergo hæc unctio non eſt ad hoc inſtituta, ſed ſupponit gratiam in infirmo.

Confirm. Tria ſunt peccatorum genera, originale, mortale actuale, & veniale; pro 1. habetur baptiſmus, pro 2. pœnitentia, & pro 3. hæc unctio; ergo hæc exigit carentiam peccati mortalis.

Prob. 2. p. 1. ex Scriptura: nam S. Jacobus non exigit poſitive, ut infirmus habeat peccata, ſed ſolum dicit, *ſi in peccatis fuerit, remittentur ei*: ergo ſatis indicat, quod poteſt carere peccatis illis, dum ſuſcipit hoc ſacramentum.

Prob. 2. quia ſic cathechumenus, ſi poſt baptiſmum ſtatim ægrotaret periculoſe, non poſſet ungi, quia non habuiſſet tempus peccandi venialiter, & Sacerdos eſſet ſemper dubius de capacitate infirmi, & de validitate ſacramenti: nam dubitaret, an infirmus confeſſus, & abſolutus haberet venialia delenda; ſed hæc ſunt abſurda, & inconvenientia; ergo &c.

Prob. 3. ex Scriptura: nam S. Jacobus non dicit abſolute, quod hoc ſacramentum remittat peccata, ſed *ſi fuerit in peccatis, remittentur ei*. Et Trident. dicit, quod *remittit reliquias peccatorum*: ſed hæ reliquiæ non ſunt peccata; ergo &c.

Prob. 3. p. nam, ut dicebamus ex Scoto, definitur hoc ſacramentum *unctio hominis infirmi, & pœnitentis*: & addit, quod *ſic excluduntur, qui non habent materiam pœnitentiæ..... ſaltem de venialibus, ut perfecte innocentes*: ergo ſuſcipiens hoc ſacramentum debet fuiſſe peccator.

Prob. 2. ex S. Bonaventura, quia *hoc ſacramentum eſt principaliter ad venialia delenda, ſecundum quod poſſunt convenientem recipere effectum.... & ideo debet dari ſolis infirmis, qui peccare potuerunt*: alioqui forma ejus non eſſet vera, *Parcat tibi Deus, quidquid..... deliquiſti*.

Prob. 3. ex eodem Concilio: nam ſi nullum præceſſit peccatum; ergo nec habere poteſt reliquias peccati remittendas. Item dicit hoc ſacramentum *eſſe pœnitentiæ conſummativum*; ſed ſi materia pœnitentiæ deſit, non poterit dari ejus conſummatio, quia ejus initium non habetur, nec adeſt materia ejus; ergo &c.

Hinc probabilius eſt, ac magis de mente Scoti, quod qui nullum habet, nec habuit peccatum, ut B. Virgo, non eſt capax hujus ſacramenti.

Dico *probabilius*: nam opinio dicentium, quod ſufficit, quod poſſit peccare, non caret probabilitate, maxime propter authoritatem graviſſimorum Theologorum, inter quos ſunt Cardinalis noſter Brancatus, & P. Pontius, & Aretinus ex noſtris, & tunc faceret ad præſervationem, ſi non ad remiſſionem.

QUÆSTIO V.

De effectibus hujus ſacramenti.

SAnctus Jacobus tres aſſignat fructus extremæ unctionis. 1. eſt ſanitas corporis, *oratio fidei ſalvabit infirmum*, ſcilicet ſi Deus noverit expedire ſaluti animæ. 2. alleviatio a mœrore, torpore, languore, & moleſtia; *alleviabit eum Dominus*. 3. remiſſio venialium, & reliquiarum peccati, *ſi in peccatis fuerit, remittentur ei*. Et, ut dicit Tridentinum, *Delicta, ſi quæ ſunt expianda, ac peccati reliquias abſtergit, & ægroti animam alleviat, & confirmat ..... ſanitatem interdum corporis, ubi ſaluti animæ expedierit, conſequitur*.

Certum eſt autem, quod cauſat gratiam habitualem, ſeu augmentum ejus, hoc enim commune eſt omnibus ſacramentis noſtris, de quo non dubitant Catholici, nec de auxiliis ad finem ſuum propriis, hoc enim eſſentiale eſt omni ſacramento, ut præter gratiam habitualem, cauſet etiam actuales, quibus juvamur ad fines conſequendos, ad quos inſtitutum eſt, v. gr. in iſto ad vincendas tentationes, quibus vexari ſolent infirmi inſtante morte, & ad morbi moleſtias patienter ferendas.

Conveniunt etiam omnes, quod iſti proprium eſt abſtergere peccati reliquias, ſed quid ſint iſtæ reliquiæ,

quiæ, non convenit inter Theologos. Probabilius videtur eſſe animi languores, torpores, mœrores, triſtitias, faſtidia, anxietates, aliaſque pravas affectiones, quas in morbis relinquunt peccata, & quæ ex eorum cogitatione divexant animos inſtante morte, & poſſent inducere illos in deſperationem, niſi juvarentur gratiis, quas accipiunt ex hoc ſacramento.

Quæritur etiam, utrum aliquando remittat mortalia, quæ habere poſſunt infirmi, de quibus per oblivionem inculpabilem non ſunt confeſſi, nec abſoluti.

De his omnibus effectibus quæritur, qui ſint primarii, & principales ex divina inſtitutione, quive ſecundarii.

CONCLUSIO I.

P*Rimarius, & principalis effectus unctionis ſacramentalis eſt infuſio gratiæ habitualis, cum remiſſione finali venialis peccati, non autem mortalis*. Eſt communis, maxime inter Scotiſtas.

Prob. 1. ex Scoto, qui dicit, *hoc ſacramentum eſſe unum, ſicut effectus ejus eſt unus unitate plenariæ remiſſionis omnium venialium, ut omnibus remiſſis, nihil remaneat retardans a perceptione beatitudinis*. Et in ejus definitione dixerat hanc unctionem ſignificare *curationem venialium finalem*. Sed remiſſio peccati non fit, niſi per infuſionem gratiæ habitualis; ergo hæc infuſio, & remiſſio eſt effectus primarius hujus ſacramenti.

Prob. 2. ex Script. & Conciliis: nam inquit Jacobus; *ſi in peccatis fuerit* (infirmus) *remittentur ei*; ſed, ut dicebam, non remittuntur peccata ſine infuſione gratiæ, id non poteſt intelligi de mortalibus, quæ remittuntur per pœnitentiam; ergo loquitur de remiſſione venialium per infuſionem gratiæ.

Confir. ex Concilio Tridentino, *Si quis dixerit ſacram infirmorum unctionem non conferre gratiam, nec remittere peccata....anath. ſit*; & ſupra dixerat, quod *res, ſeu effectus ejus gratia eſt Spiritus Sancti, cujus unctio delicta, ſi quæ ſint adhuc expianda, ac peccati reliquias abſtergit*; ergo &c.

Prob. 3. Ille eſt effectus per ſe, & primarius unctionis ſacramentalis, qui per formam ejus exprimitur; ſed per formam hujus unctionis exprimitur remiſſio

peccatorum, quæ reſtant infirmo delenda finaliter in eo ſtatu, & hæc ſunt venialia, quia ſupponitur confeſſus, ergo &c. Prob. min. nam ad ſingulas unctiones dicitur, *Per iſtam ſanctam unctionem parcat tibi Deus, quidquid oculorum, &c. vitio deliquiſti*: ergo ſingulæ formæ ſignificant gratiam remiſſivam peccatorum per ſingulos ſenſus commiſſorum.

Prob. 2. p. de mortalibus: nam hæc per ſe remittuntur per pœnitentiam; ergo per ſe non remittuntur per hoc ſacramentum: nam, ut diximus, ſingula ſacramenta habent effectus ſuos principales diſtinctos, nec duo, vel plura habent eundem effectum primarium. Prob. ant. ex dictis, maxime ex Conc. Trid. *Fuit pœnitentia omnibus, qui ſe aliquo mortali peccato inquinaſſent, quovis tempore neceſſaria* (ſc. tam tempore infirmitatis, quam ſanitatis) *ad gratiam, & juſtitiam aſſequendam, nec ullibi legimus, quod ad hoc neceſſaria ſit unctio iſta*: ergo &c.

Confirm. Tum quia ſi hæc unctio per ſe remitteret mortalia non eſſet neceſſario præmittenda confeſſio habenti mortalia, quia hæc ſufficeret; ſed conſeq. eſt falſum, & contra praxim Eccleſiæ; ergo &c. Tum quia cum ſingulorum ſenſuum peccata remittantur ſingulis unctionibus, ſequitur ea non eſſe mortalia, quia hæc non remittuntur per partes, nec ſucceſſive; ergo id ſolum dicitur de venialibus.

Dico *per ſe*, quia per accidens, & ſecundario poſſet deleri mortale aliquod omiſſum inculpabiliter, ſuppoſita contritione, vel attritione.

Objic. 1. Primarius effectus ſacramentorum novæ legis eſt infuſio gratiæ; ſed hæc infuſio non eſt neceſſario connexa cum remiſſione venialium, ut patet de Chriſto, & B. Virgine, & aliis Sanctis, quibus novæ gratiæ infunduntur, quamvis non habeant peccata; ergo principalis effectus extremæ unctionis non eſt remiſſio ullius peccati.

Reſp. diſt. maj. In his, qui non habent peccata, conc. in his, qui habent venialia, neg. maj. & min. nam inſtitutio hujus ſacramenti eſt ad delenda peccata in infirmo, ſi quæ habet. *Si in peccatis fuerit, remittentur ei*. Et id patet ex forma ejus.

Inſt. Si eſſet inſtitutum ad delenda peccata, maxime venialia, non deberet differri in finem vitæ, quia ſingu-

gulis momentis peccamus. *Septies* ad minus *in die cadit juſtus*, & ideo toties adhibenda eſſet unctio, ſed conſ. eſt falſum, & contra praxim; ergo &c.

Reſp. neg. maj. nam venialia illa poſſunt deleri tempore ſanitatis pluribus aliis mediis, maxime per ſacramentalia; ſed in morbis extremis non poſſunt facile hæc adhiberi. Denique pro ſolis his infirmis fuit inſtitutum, ut patet ex dictis.

Inſt. 2. Peccata non remittuntur, niſi per abſolutionem, & pœnitentiam, quia ſunt culpæ; ſed hic neutra intervenit; ergo nec remiſſio peccati. Prob. min. nam forma ejus eſt pure deprecatoria, non abſolutiva, nec judicialis; ergo &c.

Reſp. 1. neg. maj. nam venialia remittuntur per ſacramentalia, orationes, & alia bona opera, ut dictum eſt alias.

Reſp. 2. neg. min. nam verba formæ indicant veram remiſſionem, ut patet, & licet dicantur deprecatorie, non minus remittuntur a Deo.

Objic. 2. ex Scoto. *Per unctionem remittuntur ea, quibus homo retardatur a receptione beatitudinis*. Sed non minus retardatur per reatum pœnarum temporalium pro mortalibus, quam per reatum venialium; ergo remiſſio reatus pœnarum eſt primarius effectus hujus ſacramenti, non autem ſolius venialis.

Reſp. neg. maj. nam Scotus ibi loquitur de ſolis venialibus: nam reatus pœnarum ſupponitur remiſſus per pœnitentiam, & per opera ſatisfactoria, & indulgentias; & ſi in extremis pœnæ illæ reſtant exſolvendæ, per accidens eſt.

Objic. 3. Effectus, qui abſolute tribuitur ſacramento, eſt magis proprius, & principalior, quam qui conditionate, & quaſi per accidens; ſed remiſſio peccati tribuitur conditionate, & quaſi per accidens, ſalus vero, & alleviatio tribuitur abſolute; ergo hæc eſt principalior effectus ejus. Prob. min. nam Apoſtolus dicit, *Si in peccatis fuerit*, &c. Et Concil. *Delicta, ſi quæ ſint adhuc expianda.... abſtergit*: ergo remiſſio peccati non aſſeritur, niſi conditionate, alii vero effectus ponuntur abſolute.

Reſp. 1. neg. min. & 2. conſeq. nam illud *ſi* non importat præciſe conditionem, ſed æquivalet aſſertioni abſolutæ, quaſi diceret, peccata, quæ ſuperfuerint, remit-

mittentur, ut patet ex verbis formæ, quæ eſt abſoluta, & Concilium ipſum dicit abſolute, res enim hæc, *gratia eſt Spiritus Sancti*, quæ per ſe eſt deletiva peccati, collatio autem gratiæ non eſt effectus conditionalis ſacramenti debite ſuſcepti, ſed abſolutus, & primarius.

Reſp.2. neg. maj. nam ſi appoſitio conditionis tolleret principalitatem effectus, infuſio gratiæ, & propriiſſimi effectus omnium ſacramentorum non eſſent niſi ſecundarii, quia hos non cauſant, niſi ſub conditione, quod non adſit obex in ſuſcipiente.

Inſt. Tam Apoſtolus, quam Concilium prius tribuunt huic ſacramento ſalutem, & alleviationem infirmi, & abſterſionem reliquiarum peccati; ergo iſti ſunt effectus primarius ejus. Prob. ant. ex ipſis textibus.

Reſpon. diſt. antec. Prioritate grammaticali, & orationis, conc. prioritate dignitatis, & præeminentiæ; ſeu principalitatis, neg. antec. nam principalitas, de qua loquimur, non petitur ex ordine, quo res ponuntur in oratione, imo ſæpius principaliora, & optima ſunt ibi ultima; imo & verba Concilii exprimunt deletionem peccatorum prius, quam abſterſionem reliquiarum peccati.

Objic. 4. Si deletio venialium eſſet primarius effectus hujus ſacramenti, ſæpe exponeretur nullitati, & effectus iſte eſſet incertus; ſed hoc eſt abſurdum, & inconveniens; ergo &c. Min. patet: nam de ratione ſacramenti eſt cauſare infallibiliter gratiam, ſeu effectum, ad quem eſt principaliter inſtitutum. Prob. maj. nam ſi infirmus non haberet peccata remittenda, ſacramentum careret hoc effectu, & nihil faceret; ergo &c.

Reſp. neg. maj. & ant. nam licet infirmus non haberet peccata, adhuc reciperet gratiam habitualem, quæ de ſe eſt deletiva peccati, & eſt primarius effectus omnium ſacramentorum, & haberet etiam alios effectus ſecundarios, ſicut qui recipit abſolutionem ſacramentalem de peccatis tantum venialibus, aut de peccatis jam confeſſis, & remiſſis, non recipit remiſſionem, ſed gratiam remiſſivam.

Objic. 1. cont. 2. par. ex Conc. Trid. Effectus hujus ſacramenti ſunt peccata, & peccatorum reliquiæ; ſed hæc poſſunt eſſe mortalia, & maxime ſi ex oblivione incul-

inculpabili non fuerunt remiſſa in confeſſione, hæc inquam ſunt veræ reliquiæ peccatorum; ergo primarius effectus hujus ſacramenti eſt peccatum mortale æque, ac veniale.

Reſpond. diſt. maj. Sunt peccata hujus ſacramenti objecta propria, conc. objecta propria aliorum ſacramentorum, neg. maj. & min. nam licet poſſint reſtare mortalia oblita, id tamen eſt per accidens, quia mortalia ſunt per ſe objecta pœnitentiæ, & non reſtant, cum ſuſcipitur unctio, niſi per accidens; unde Concilium in Canone non loquitur de reliquiis, ſed de gratia, & peccatis, quæ non poſſunt eſſe niſi venialia, quia hæc ſola ſunt per ſe objecta hujus ſacramenti.

Inſt. Illa omnia cenſentur poſſe remitti, quæ directe cadunt ſub ſenſum formæ; ſed omnia, etiam mortalia, cadunt ſub ſenſum formæ; ergo &c. Prob. min. nam dicitur univerſe, *parcat tibi Deus, quidquid..... deliquiſti*: ergo &c.

Reſp. ut ſupra diſt. maj. Si ſunt de objecto ejus primario ex vi inſtitutionis ejus, conc. ſin minus, neg. maj. & conſ. ob rationem allatam.

Non ergo negamus, quin per accidens remitti poſſint mortalia, ſi v. gr. ex oblivione inculpabili infirmus omiſerit aliqua in confeſſione, de quibus non fuerit abſolutus, nec contritus, ſed ſolum attritus, ſicut diximus de ſacramento Euchariſtiæ, & aliis, quæ dicuntur vivorum.

CONCLUSIO II.

Effectus alii hujus ſacramenti ſunt gratiæ confortativæ infirmi fiducia divinæ miſericordiæ, patientia dolorum, reſiſtentia tentationibus, & ſæpe ſolatia, & levamenta dolorum, & ipſa ſanitas corporalis, ſi Deus videat id expedire ſaluti animarum, & hæc operatur ex opere operato. Eſt communis.

Prob. ex dictis: nam Apoſtolus dicit, quod *Oratio fidei ſalvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus*, &c. & Concil. Florent. dicit, quod *ſanat mentem infirmi*: & Mogunt. quod *eſt contra terrores conſcientiæ, dat hilaritatem, & alleviationem*; & Trident. quod *eſt inſtitutum contra tentationes diaboli, ægroti*

anti-

animam alleviat, & confirmat, magnam divinæ miſericordiæ fiduciam excitando, qua infirmus ſublevatur, ac labores levius fert, tentationibus Dæmonis calcaneo inſidiantis facilius reſiſtit, & ſanitatem corporis interdum .... conſequitur. Habes totam concluſionem in terminis.

Quod autem hæc operetur ex opere operato, patet ex eo, quod id commune eſt omnibus ſacramentis noſtris, ut ſic operentur effectus ſuos.

Objic. Si hæc eſſent, & maxime ex opere operato, infirmi omnes ſemper reciperent hos effectus; ſed conſ. eſt falſum, nam rariſſime illos experiuntur; ergo &c. prob. maj. nam ſacramenta ſemper operantur effectus operi operati; ergo &c.

Reſp. neg. maj. Nam quæ pendent ex fide, non cadunt ſub experientiam, & præcipue, quia poſſunt ea, quæ experimur, venire ex aliis cauſis, etiam naturalibus, & etiam, quia ſolet conferri in extremis, ita ut infirmi non bene reflectere poſſint ſuper ſe ipſos. Et denique ſæpe recipitur ſine debitis diſpoſitionibus fidei, ac fiduciæ in ejus virtutem.

Inſt. Saltem juſti deberent ſemper virtutem hanc experiri; ſed hoc falſum eſt; ergo &c.

Reſp. neg. maj. Imo quia iſti magis conformantur divinæ voluntati, & magis diligunt Deum, & ſuſpirant poſt æternam felicitatem, intus quidem percipiunt illos effectus, ſed ad extra non oſtendunt, nec corporalem curant ſanitatem.

Quæres: *Quandonam unctio hæc producat ſuos effectus, An in prima, vel ultima unctione*.

Reſp. probabiliter eam producere illos gradatim, ſcil. ſingulos ad ſingulas unctiones, ex quibus integratur hoc ſacramentum, & ſic ex ſingulis gradibus gratiæ integratur totalis gratia, & effectus ejus primarius, de quo loquimur.

Prob ex Scoto dicente hoc ſacramentum *eſſe unum unitate integritatis, non indiviſibilitatis, ſicut effectus ejus non eſt unus indiviſibiliter, quia non eſt remiſſio unius venialis, ſed unus unitate plenariæ remiſſionis omnium venialium*: ergo ex Scoto effectus totalis hujus ſacramenti cauſatur ſucceſſive, ſicut partes ejus exiſtunt ſucceſſive.

Prob 2. Nam quælibet unctio habet formam ſuam cum.

cum propria ſignificatione ſui effectus partialis, v. g. unctio oculi cum ſua forma ſignificat remiſſionem peccatorum per oculos commiſſorum, & ſic de aliis; ergo ſtatim ac uncti ſunt oculi cum ſua forma, infunditur gradus gratiæ illi correſpondens, & remittuntur peccata per viſum admiſſa, nec ulla apparet ratio in contrarium.

Confir. ex ſacramento Euchariſtiæ, quod integratur ex conſecratione panis, & vini: nam prolatis verbis ſupra panem, ſtatim convertitur in corpus Chriſti, antequam proferantur verba ſuper calicem, & convertatur vinum in ſanguinem; ergo ita fieri debet in ſingulis unctionibus.

Prob. 3. Si quid impediret ſucceſſionem, eſſet indiviſibilitas gratiæ, ac remiſsionis; ſed neutra eſt indiviſibilis: nam gratia dividitur per gradus, & nihil vetat unum veniale remitti ſine alio, ſicut id repugnat de mortalibus; ergo &c.

QUÆSTIO VI.

De neceſſitate hujus ſacramenti, & de modo illud recipiendi,

QUæſtio procedit de neceſsitate tam medii, quam præcepti. De utilitate autem patet ex præcedenti. Ubi de effectibus ejus.

CONCLUSIO I.

E*Xtremæ unctionis ſuſceptio non eſt de neceſſitate medii, nec præcepti per ſe loquendo.* Eſt communis.

Prob. 1. ex Scoto, (1) qui hanc neceſsitatem videtur dicere congruitatis. *Congruum eſt, receſſurum ab hac vita finaliter a venialibus abſolvi, quia iſta non remiſſa eſſent impedimentum gloriæ conſequendæ, & poſſunt eſſe non remiſſa uſque ad exitum, quia peccator quaſi continue peccat talibus peccatis.* Et in Reportatis dicit, quod *congruum fuit* (tale ſacramentum) *dari, & recipi ab infirmo laborante in extremis, quia tunc in januis mortis, quando Spiritus exit, poteſt recipiens liberari a peccato, quod retardaret eum a gloria, niſi* ama-

(1) *Ibid. A. 2.*

amoveretur, *& deleretur virtute ſacramenti*; ergo ex Scoto iſtud ſacramentum non eſt neceſſarium abſolute, ſed ex congruitate.

Prob. 2. Quia non apparet ratio alterutrius neceſſitatis. 1. non neceſſitatis medii, quia omne impedimentum ſalutis amoveri poteſt per pœnitentiam, & Euchariſtiam; illa enim delent omne peccatum, & conferunt gratiam ſanctificantem, & iſtud eam ſupponit, quam auget. 2. non præcepti, quia nullibi conſtat de præcepto Divino, vel Eccleſiaſtico, ut patet percurrenti Scripturam, & Concilia, & decreta Apoſtolica.

Confir. Nam Eccleſia non prohibet media neceſſaria ſalutis, v. g. baptiſmum, nec pœnitentiam, bene vero hanc unctionem tempore interdicti; ergo &c.

Dixi autem, *per ſe*: nam qui ex contemptu, vel defectu fidei non credens illud eſſe verum ſacramentum, aut ex alio pravo motivo illud negligeret, vel ſi ex ejus omiſſione ſcandalum, aut aliud periculum grave immineret infirmo, hic ſine dubio peccaret graviter, ſed hoc non venit ex natura ſacramenti per ſe, neque ex ullo præcepto divino, vel humano.

Objic. 1. ex Scriptura. D. Jacobus jubet, ut infirmus *inducat presbyteros*, &c. ergo hoc ſacramentum eſt neceſſarium ex præcepto Divino, vel Apoſtolico.

Reſp. neg. ant. Neque enim hoc dicit præcipiendo, ſed docendo, & hortando, ut notant SS. Patres interpretes.

Objic. 2. Concil. Trid. (1) *declarat eſſe hanc unctionem adhibendam .... Et quod nulla ratione audiendi ſunt, qui contra tam apertã Jacobi ſententiam docent, hanc unctionem non eſſe mandatum Dei*. Sed hæc ſapiunt præceptum etiam divinum; ergo &c. Idem infertur ex aliis, in quibus graviter præcipitur parochis, *ne in ſacramento unctionis miniſtrando negligentiam, ullamve moræ culpam contrahant*, &c. Et Mediolan. V. narrat ex S. Bernardo maximum dolorem S. Malachiæ Epiſcopi Hiberniæ, quia mulier quædam culpa ejus deceſſerat ſine unctione. Idem eſt de Colon. & Senonenſi; ſed hæc non ita dicerentur, niſi hoc ſacramentum eſſet abſolute neceſſarium; ergo ita eſt.

Reſp. neg. min. Nam nomine *mandati* intelligitur inſti-

(1) *cap.* 3.

inſtitutio Divina hujus ſacramenti, non præceptum, niſi forte agnoſcendi illud ut verum ſacramentum. Alioqui non vetaret illud contemni, ſed declararet neceſſitatem. *Nec vero* (inquit Trid.) *Tanti ſacramenti contemptus abſque ingenti ſcelere, & Spiritus S. injuria eſſe poſſet*, &c. Alia Concilia ſic loquuntur ob ejus maximam utilitatem, quam parochi graviter obligantur procurare infirmis ſuis.

Objic. 3. Homo ex præcepto charitatis tenetur ſibi providere de remediis ſalutis, & maxime contra tentationes, quæ inſtante morte ſunt fortiores, & periculoſiores, & amovere omnia, quæ retardare poſſunt gloriæ æternæ conſecutionem; ſed hæc fieri non poſſunt in morbis extremis ſine hoc ſacramento; ergo eſt neceſſarium, ſaltem ex præcepto charitatis.

Reſp. 1. Id non eſſe contra nos, quia loquimur de neceſſitate unctionis per ſe, & in ſe ſpectatæ, præciſe ab aliis extrinſecis, ut eſt charitas.

Reſp. 2. diſt. maj. Si illa ſint abſolute neceſſaria, nec poſſint aliter haberi, conc. ſi non ſint ita neceſſaria, vel poſſint aliunde haberi, neg. maj. & min. nam per ſacramenta pœnitentiæ, & Euchariſtiæ homo fit ſatis certus de ſua ſalute, & ſibi ſufficienter ad eam conſulit, quamvis plurimum conferat unctio.

Objic. 4. ex Conciliis cit. Hoc ſacramentum non poteſt contemni ſine peccato; ſed non poteſt omitti ab infirmo in extremis ſine contemptu; ergo nec ſine peccato. Prob. min. nam inquit Concil. Senon. *Contemni dicitur, quando Epiſcopus eſt præſens, paratus dare, & perſona hoc ſciens, negligit, aut deſpicit recipere.* Et Colon. privat Eccleſiaſtica ſepultura *eum, qui ſacramentum iſtud nobis ab Apoſtolo Jacobo tantopere commendatum contempſerit*; ergo Concilia cenſent non poſſe omitti ſine contemptu.

Reſp. neg. min. & 2. conſ. Nam Concilia loquuntur de impiis, & hæreticis, qui illud reſpuunt, aut contemnunt, aut negligunt ex parvipendentia. Poteſt autem omitti ex aliis motivis non malis, v. g. ex metu erroneo mortis, quam quidam putant certam reddi ex hac unctione, &c.

CON-

CONCLUSIO II.

R*Egulariter, & quantum poteſt, debet præmitti ſacramentum pœnitentiæ, & viatici, maxime ſi adſit peccatum mortale, aut ſi non poſſit confiteri, debet conteri, quantum poteſt.*

Prob. 1. p. ex Catechiſmo Romano, qui docet, *ſervandam conſuetudinem perpetuam Eccleſiæ, ut ante extremam unctionem, pœnitentiæ, & euchariſtiæ ſacramentum adminiſtretur*, & Rituale pariter Rom. idem præcipit.

Probat. 2. Quia, ut dictum eſt, hoc ſacramentum eſt vivorum, ſe ſupponit ſuſcipientem in vita gratiæ, & ſine peccato mortali; nec enim per ſe confert primam gratiam, nec remittit mortalia, niſi valde per accidens; ergo regulariter debet præmitti confeſsio, per quam remittantur mortalia, ſi adſint.

Prob. 2. p. Quia, ſi non poſsit infirmus loqui, & confiteri, & habeat mortalia, debet conteri, ut deleantur, aut ſaltem atteri, ut tollatur obex, ſcilicet affectus ad peccatum, & ſic ſacramentum poſsit illud delere.

Cæteras diſpoſitiones vide in Ritualibus, & patent ex definitione hujus ſacramenti, & ex dictis de ſuſcipiente, v. g. quod ſit adultus, baptizatus, habens uſum rationis, &c.

QUÆSTIO VII.

De obligatione Sacerdotis ad hoc ſacramentum miniſtrandum.

QUæritur præcipue, quanta ſit obligatio parochi, ſeu paſtoris cujuſcumque adminiſtrandi hoc ſacramentum infirmis ſuis, an cum periculo vitæ, v. g. tempore peſtis.

CON-

CONCLUSIO.

PArochus, ſeu paſtor quicumque tenetur adminiſtrare hoc ſacramentum ſubditis ſuis infirmis, & petentibus, & hoc non ſolum ex charitate, ſed etiam ex juſtitia, non tamen abſolute cum periculo vitæ. Eſt communiſsima quoad primam partem, & communior quoad ſecundam.

Prob. 1. p. ex Dionyſio Papa in decretis, (1) ubi præcipitur parocho, *ut taliter Eccleſiam, & plebem ſibi commiſſam cuſtodiat, ut ante tribunal æterni judicis ex omnibus ſibi commiſſis rationem reddat,* &c. ergo non tantum in neceſſariis, ſed etiam in valde utilibus, ut eſt hoc ſacramentum, debet providere illis ex juſtitia, quandoquidem de illis eſt rationem redditurus.

Prob. 2. Nam paſtores ex officio debent miniſtrare ſubditis ſacramenta, quæ Chriſtus inſtituit pro bono ſpirituali eorum, ad hoc enim conſtituti ſunt, ut *attendant univerſo gregi, in quo poſuit eos Spiritus S. Epiſcopos regere Eccleſiam Dei*; ergo &c.

Probat. 2. p. nam 1. illa obligatio cum periculo vitæ non urget, neque ex præcepto ſpeciali explicito in hac materia, quia de hoc nullibi conſtat. 2. non ex præcepto generali charitatis, quia iſtud non præcipit proximum diligere pluſquam ſeipſum. 3. non ex juſtitia: nam hæc non obligat cum tanto onere, ut in non neceſſariis paſtor ſe exponat periculo vitæ, & ita communiter docent Theologi.

Dico, *in non neceſſariis, & abſolute*: nam poſſent occurrere caſus, & circumſtantiæ, in quibus ad id teneretur, v. g. ſi timeret valde probabiliter, quod defectu hujus ſubſidii periclitaretur animæ ſalus: nam tunc *bonus paſtor animam ſuam dat pro ovibus ſuis*, & ſalus animæ infirmi prævalet ſaluti corporis proprii, & tunc urget non ſolum charitas, ſed etiam juſtitia.

Objic. con. 1. p. Parochus non tenetur adminiſtrare ovibus omnia pure utilia, ſed ſolum neceſſaria; ſed hoc ſacramentum non eſt neceſſarium abſolute, ſed ſolum utile; ergo &c. prob. maj. ſi teneretur ad omnia utilia, onus parochi eſſet intolerabile, nec unus ſufficeret pro duobus, aut tribus ſubditis; ergo &c.

Reſp.

(1) 13. *q.* 1. *c. Eccleſ.*

Reſp. neg. maj. & 2. conſ. Nam licet paſtor non teneatur ad omnia prorſus, & quovis modo utilia, tenetur tamen ad ea, quæ ex inſtitutione Divina ſpecialem, & gravem habent utilitatem, ut hæc unctio in extremis.

Dixi autem 1. *parochus*, ſeu *paſtor*, ſub quo nomine intelliguntur omnes habentes curam animarum, ut ſuperiores Religionum.

Dixi 2. *Parochus*, quia ipſi reſervatur miniſtratio hujus ſacramenti, ut dictum eſt, & ipſi directe incumbit hoc onus, ſicut & honor. Unde colligitur, quod alius Sacerdos, abſente parocho, ad id teneretur ex ſola charitate, non ex officio, vel juſtitia.

Et hæc de extremæ unctionis ſacramento dicta ſufficiant pro inſtituto, cætera videri poſſunt apud Morales, & Caſuiſtas.

SUM-

SUMMÆ THEOLOGIÆ SCOTISTICÆ TRACTATUS XVII.

De Sacramento Ordinis.

QUINQUE ſacramenta, quæ meditati ſumus huc uſque, ſpectant ad omnes fideles in quovis ſtatu ſint conſtituti, duo reſtant examinanda, quæ ſpectant ad ſpeciales ſtatus, ſc. *ordo*, qui pertinet ad eos tantum, qui ſacris miniſteriis deſtinantur; & *matrimonium*, quod ſpectat ad eos, qui humanæ propagationi incumbunt: a priore, quod dignitate præcellit, progrediemur ad poſterius, & ultimum, ſi Deus dederit.

DISPUTATIO I.

De exiſtentia, & eſſentia ſacramenti ordinis.

ORdinis nomen, latiſſime ſumptum, ſignificat relationem prioris, & poſterioris inter res quaſcumque; & deſcribitur ab Auguſtino, rerum parium, diſpariumque cuique ſua loca tribuens congrua diſpoſitio. 2. magis proprie ſumitur pro aliquo gradu eminenti in Republica, ut cum dicitur, *ordo Equeſtris*, *ordo Senatorius*, &c. Sed propriiſſime, & in præſenti ſignificat ſtatum, ſeu gradum perſonarum, quæ ſacris, & Eccleſiaſticis functionibus deſtinantur; item pro ipſa actione, per quam perſonæ iſtæ iiſdem miniſteriis deputantur, & vocatur magis proprie *ordinatio*,

natio. De ordine, & ordinatione in hoc proprio ſenſu hic diſputamus, quia ſic tantum pertinet ad hoc ſacramentum.

QUÆSTIO I.

An, & quid ſit ordo ſacramentalis.

ORdo, prout de illo hic agimus, ſignificat 1 gradum, ſeu ſtatum clericorum ſupra cæteros eminentem in Eccleſia. 2. Poteſtatem, quam habent exercendi aliquos actus Eccleſiaſticos, maxime circa ſacramenta. 3. Ipſam ordinationem, ſeu unctionem ſacram, per quam accipiunt illum gradum; & illam poteſtatem, & hæc eſt proprie ſacramentum: nam in priori ſenſu eſt potius effectus ſacramenti, & deſcribitur a Doctore, *Gradus præeminens in Eccleſia, diſponens ad aliquem Eccleſiaſticum eminentem, ſeu ad aliquem actum ſacramentalem.*

Certum eſt igitur dari in Eccleſia ordines in 1. & 2. ſenſu, de quo non dubitant nequidem Hæretici, licet non conveniant de illorum uſu, & poteſtate, & multo minus de illorum ordinatione, quam nolunt eſſe ſacramentalem, ſed nudam electionem aliquorum de populo ad legendum, docendum, prædicandum, & aliqua ſacramenta adminiſtrandum, ſc. baptiſmum, & cœnam. Hæc autem veritas patet ex Scriptura: nam a Chriſto ipſo Apoſtoli deputantur ad conficiendam, & miniſtrandam Euchariſtiam. *Hoc facite in meam commemorationem*. Et ad pœnitentiam, *Accipite Spiritum S. quorum remiſeritis peccata*, &c. Et Petrum conſtituit petram fundamentalem, & caput Eccleſiæ, & clavigerum regni Cœlorum. *Tibi dabo claves regni Cœlorum*. Et, *Quodcumque ligaveris*, &c. Denique Chriſtus Deus *in Eccleſia dedit quoſdam quidem Apoſtolos ... alios paſtores, alios Euangeliſtas*, &c. Item *poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei*, &c. Denique de facto videmus in Eccleſia tales ordines hominum deſtinatorum ad ſacras functiones.

Reſtat ergo diſputandum cum hæreticis, an ſint in Eccleſia veræ ordinationes, & in quo conſiſtant, & an ſint vere ſacramenta.

CON-

CONCLUSIO I.

ORdo, *ſeu ordinatio Eccleſiaſtica eſt ſacramentum, quo confertur homini gratia, & poteſtas exercendi functiones ſacras in ea; & eſt verum ſacramentum.*

Prob. 1. ex Scoto. (1) *Dico quod loquendo proprie de ſacramento; ordo non eſt proprie ſacramentum. Quid ergo eſt ſeptimum ſacramentum? Dico, quod ordinatio* (eſt ſacramentum) *cujus deſcriptio poteſt eſſe iſta. Ordinatio eſt inſtitutio alicujus in gradu Eccleſiæ præeminenti, cui convenit aliquod miniſterium circa Euchariſtiam exhibendam facta a Miniſtro idoneo, certa verba cum debita intentione proferente, miniſterium gradus illius aliquo ſigno viſibili repræſentans ex inſtitutione divina efficaciter ſignificans gratiam præeminentem, qua ordinatus digne aliquod miniſterium exequitur.* In Reportatis idem habet, ubi ordinatio dicitur (2) *collatio determinati gradus ad miniſtrandum circa Euchariſtiam, facta a miniſtro idoneo certa verba cum debita intentione proferente, ſignificans efficaciter ex inſtitutione Divina effectum gratię inviſibilis, quo ordinatus digne exequitur aliquod miniſterium.* Habes in his deſcriptionibus per extenſum, quod compendioſe diximus in concluſione.

Prob. 2. nam ſic explicatur eſſentia hujus ſacramenti ſecundum genus, & differentiam propriam, & vere convenit omni, & ſoli ſacramento ordinis, prout de illo hic agimus. Dicitur 1. (3) *ſacramentum*, loco generis. 2. *Quo confertur homini gratia*, quod etiam commune eſt omni ſacramento (4) 3. *Et poteſtas exercendi in Eccleſia functiones ſacras*: per quod differt ab aliis, quæ non ſunt collativa ullius poteſtatis; & quoad ſenſum conveniunt omnes catholici, licet in verbis non nihil differant.

Prob. 2. Quod ſit ſacramentum, contra hæreticos. 1. ex Concilio Chalcedonenſi (5) docente, quod ordinatio confert gratiam. *Si quis Epiſcoporum, accepta pecunia, ordinationem fecerit, & ſub pretium duxerit impretiabilem gratiam*: &c. Audis gratiam hic conferri,

(1) *d.24. F.8.* (2) *ibid. n.20.*
(3) *act. 15. a. can.2.* (4) *Decr. Seſſ.7. can.1.*
(5) *Seſſ.3. can.3.*

ferri? & Branca, *Non aliquo pretio gratia Dei, & impoſitio manuum venditur*. Ideo anathema dicit *danti, & accipienti*. Et Florent. in decreto Eugen. *Sextum ſacramentum eſt Ordinis*, &c. Et in Trident. poſt enumerata 7. ſacramenta, inter quæ eſt iſtud: dicit anathema, *Si quis aliquod horum non eſſe vere, & proprie ſacramentum dixerit*. Et alibi, *cum ſcripturæ teſtimonio, & Apoſtolica traditione, & patrum unanimi conſenſu perſpicuum ſit per ſacram. ordinationem .... gratiam conferri, dubitare nemo debet ordinem eſſe vere, & proprie unum ex 7. ſacramentis*. Item, *ſi quis dixerit ordinem, ſeu ſacram ordinationem non eſſe vere, & proprie ſacramentum a Chriſto Domino inſtitutum .... anath. ſit*.

Prob. 3. Ad rationem ſacramenti nihil aliud requiritur, quam ut ſit *ſignum ſenſibile gratiam inviſibilem ex inſtitutione Divina ſignificans*, &c. Sed hæc concurrunt in ſacra ordinatione; ergo &c. maj. patet ex dictis de ſacramentis in genere. prob. min. 1. eſt *ſignum ſenſibile*, quia ordines conferuntur per actus, & verba externa; ſc. per manuum impoſitionem, aut traditionem alicujus rei, & cum certis verbis. 2. patet de *inſtitutione Divina* ex Conciliis cit. & 3. de *cauſalitate gratiæ* patet ex iiſdem. Et colligitur ſatis aperte ex Script. ut cum D. Paulus ſcribit ad Tim. (1) *noli negligere gratiam, quæ data eſt tibi per impoſitionem manuum presbyterii*. Et iterum, (2) *admoneo te, ut reſuſcites gratiam, quæ eſt in te per impoſitionem manuum mearum*, &c.

Prob. 4. ex SS. PP. & perpetua traditione, & praxi Eccleſiæ, qua conſtat hanc cæremoniam, & miniſtrorum Eccleſiæ inſtitutionem ſemper habitam fuiſſe, ut verum Sacramentum, ut diſcurrenti per ſingulas ætates patebit.

Objic. 1. non conſtat ex ſcriptura, vel traditione de inſtitutione ordinationis in ratione ſacramenti; ergo gratis dicitur ſacramentum. Prob. ant. Nam potius conſtat Chriſtum ordinaſſe Apoſtolos ſine ullo ſigno externo, ut patet in ultima cœna, cum eos conſecravit ſacerdotes; ergo idem eſt de aliis.

Reſpondeo 1. neg. conſ. nam Chriſtus ut Deus, & ut habens poteſtatem excellentiæ poterat omnia con-

(1) 1. *Tim*. 4. (2) 2. *Tim*. 1.

conferre ſine ceremonia externa, & potuit aliter præcipere Apoſtolis.

Reſpondeo 2. neg. ant. Nam ſicut dans illis poteſtatem remittendi peccata inſufflavit eos, ita & dans eis poteſtatem conficiendi Euchariſtiam, potuit hoc facere per aliquod ſignum externum, & de facto uſus eſt verbis iſtis, *Hoc facite in meam commemorationem.*

Reſpondeo 3. neg. eandem conſ. Nam ſufficit, quod ex perpetuo uſu, & traditione Eccleſiæ hoc ita determinetur: Eccleſia enim eſt fidelis interpres, & depoſitaria voluntatis Divinæ.

Inſt. Sacramenta debent conſtare verbis, & rebus; ſed non ita eſt de ordinatione; ergo &c. Prob. min. quia de neutro conſtat ex ſcriptura, ſicut nec de inſtitutione Divina, &c.

Reſpondeo neg. min. & 2. conſ. Nam ſufficit, quod hæc habeamus ex praxi, & traditione perpetua per Chriſtum, & Apoſtolos.

Objic. 2. ex ſcriptura conſtat, quod inter fideles nulla eſt diſtinctio graduum; ſed per baptiſmum omnes fiunt æquales; ergo ibi nullus eſt ordo, ergo nec ordinatio ſacramentalis. prob. ant. (1) *Quicumque baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis: non eſt Judæus, nec Græcus, non eſt ſervus, neque liber; omnes vos eſtis unum in Chriſto J.* Item, (2) omnes fideles ſunt ſacerdotes, *Genus electum, Regale Sacerdotium.* Item Chriſtus fecit nos omnes *Regnum, & Sacerdotes Deo;* ergo in Eccleſia non eſt ordo præeminentiæ, nec dignitatis; ergo nec ordinatio ſacramentalis.

Reſp. neg. 1. ant. & 2. conſ. Neque enim talis æqualitas, & confuſio decet Eccleſiam, imo ubique fit mentio de ſervis, & dominis in civilibus; de præpoſitis, & ſubditis in Eccleſia, quibus jubemur obedire. Loquitur ergo ſcriptura de æqualitate reſpectu prædeſtinationis ad gratiam, & gloriam, in quibus Deus nullam conditionem aſpicit, ſed ſola merita. *Non eſt acceptatio perſonarum apud Deum.* Si quidem, (3) *omnes unum corpus ſumus in Chriſto, una fides,* &c. Et ſicut *omnia unius corporis membra non eundem actum habent,* nec ibi eſt æqualitas, nec confuſio, ita eſt in Eccleſia. Loquitur etiam ibi de ſacerdotio myſtico, & inter-

(1) *Gal.* 3.3.*p.* 1. (2) *Apoc.* 2. (3) *Rom.* 2.

interno, quatenus quiſque interna ſacrificia, & oblationes facit Deo, non autem de externo, quod non ſpectat ad omnes.

Inſt. ex Tertull. (1) *differentiam inter ordinem, & plebem Eccleſiæ conſtituit authoritas*; ex parte autem Chriſti, *nonne & Laici ſacerdotes ſumus? Scriptum eſt* quoque, *nos ſacerdotes Deo, & patri ſuo fecit*; ergo ordines, & ordinationes ſunt ex inſtitutione Eccleſiæ; ergo non ſunt ſacramenta.

Reſp. neg. ant. nec enim id intendit Tert. Imo addit hoc eſſe a Deo. *Honor per ordinis conſeſſum ſanctificatus a Deo*. Docet æqualitatem inter ſacerdotes, & Laicos quoad obligationem Monogamiæ, non autem æqualitatem ſtatus, nec dignitatis, quippe, *unius matrimonii eſſe oportere, quos allegi in ordinem ſacerdotalem*. Et quoad hoc æquales eos facit. Vani ſumus, ſi putaverimus, quod *ſacerdotibus non liceat*; *laicis licere, nonne & laici ſacerdotes ſumus*. Vide rationem, *unuſquiſque enim de ſua fide vivit.... Digamus tangit*; *digamus offert*: &c. Se interne per ſacrificia fidei, orationum, jejuniorum, &c. non autem per ſacrificia externa veri ſacerdotii.

Reſp. 2. non magni faciendum hoc opus Tertulliani, quippe quod ſcripſiſſe dicitur poſt lapſum in errorem Montani, unde non mirum ſi irrepſerint errores.

Objic. 3. Apud Græcos ordinatio dicitur manuum impoſitio: ſed hæc impoſitio per ſe non eſt ſacramentalis; ergo nec ordinatio. prob. min. Nam illa manuum impoſitio ſignificat electionem per ſuffragia; ergo non eſt actio ſacramentalis. prob. ant. nam in Concilio Laodiceno dicitur. (2) *Non licere manus impoſitionem ſuper ordinandos fieri præſentibus Catechumenis*. Et in Carth. III. *ut clerici non ordinentur, niſi omnes, qui cum eis ſunt, fuerint fideles*; ergo illa manus impoſitio, & ordinatio intelliguntur de electionibus clericorum, quibus adeſſe non debent Catechumeni, vel infideles.

Reſp. neg. min. & 2. & 3. conſ. nam licet manuum impoſitio, & ordinatio ſupponant electionem ordinandorum, lecti tamen ordinantur per actionem ſacramentalem, ut etiam hodie fit de Epiſcopis electis, aut præſentatis per Reges, aut patronos.

Objic.

(1) *Exh. caſtit.* 5. (2) *ca.* 18.

Objic. 4. Si ordinatio eſſet ſacramentum, darentur pluſquam 7. ſacramenta. Nam ipſi ordines, & ordinationes ſunt 7. vel 8. Si Epiſcopatus eſt ordo diſtinctus a ſacerdotio: ſed conſ. eſt falſum, & contra Concilia, & contra nos; ergo &c.

Reſpondeo neg. maj. & diſt. prob. ordines ſunt 7. vel 8. in ſpeciebus ſubalternis: & quaſi partialiter, con. generice, ſeu in ſpecie totali, & integra: neg. maj. quia ſingulæ ordinationum referuntur, & conſtituunt unum totale ſacramentum unitate generica, & reductive: & ſic non ſunt niſi unum ſacramentum totale.

CONCLUSIO II.

Sacramentum Ordinis fuit a Chriſto D. inſtitutum; & probabiliter in ultima cœna.

Probatur 1. ex Scoto cit. (1) Nam in definitione hujus ſacramenti facit mentionem de inſtitutione divina, ut patet ex citato textu. Et infra dicit, quod in conſecratione ſacerdotum *Epiſcopus concorditer agit cum ſummo Epiſcopo Chriſto, qui, ut dictum eſt prius, contulit poteſtatem Apoſtolis tam conficiendi, quam abſolvendi*; ergo cenſet ordinationem ſacramentalem inſtitutam eſſe a Deo Chriſto.

Prob. 2. ex præcedenti; nam hoc ipſo, quod probavimus eſſe ſacramentum: ſequitur eſſe inſtitutum a Chriſto: quia hæc inſtitutio eſt eſſentialis ſacramento.

Prob. 2. p. nam in ultima cœna Chriſtus inſtituit ſacerdotes, dans eis poteſtatem conficiendi, & miniſtrandi Euchariſtiam; ut diximus alias; ergo tunc inſtituit ordines: nam ſacerdotium eſt principalis ordo quoad præſtantiam miniſterii.

Probatur 2. ex Trid. (2) Chriſtus *Sacerdos ſecundum ordinem Melchiſedech conſtitutus corpus, & ſanguinem ſuum ſub ſpeciebus panis, & vini Deo patri obtulit: ac ſub eorumdem rerum ſymbolis, Apoſtolis, quos tunc novi teſtamenti Sacerdotes conſtituebat, ut ſumerent, tradidit, & eiſdem, eorumque ſucceſſoribus in ſacerdotio, ut offerrent, præcepit per hæc verba, hoc facite*, &c. Et infra, *ſi quis dixerit illis verbis*, hoc facite in meam commemorationem, Chriſtum non inſtituiſſe *Apoſtolos ſacerdotes*: &c. *anath. ſit*. Per hoc ſa-

(1) *Ibid. H.* 9. (2) *Seſſ.* 22. *c.* 1.

factum inſtituit omnes inferiores ordines, & eiſdem contulit poteſtatem ordinandi ſucceſſores. Nam ſub poteſtate Sacerdotali omnes alii inferiores ordines comprehenduntur quaſi ſub capite, & principali, & quaſi conſummatione, ac fine.

Confir. Non enim apparet, nec poteſt rationabiliter aſſignari aliud tempus, vel occaſio talis inſtitutionis, quam cum ipſam Euchariſtiam inſtituit.

QUÆSTIO II.

De unitate, & multiplicitate ordinis ſacramentalis.

JAm tetigimus dubium de unitate hujus ſacramenti, ubi de numero ſacramentorum, & in quæſt. præcedenti, ſed adhuc id examinandum ſpecialiter, quia cum non numeretur in numero ſacramentorum niſi pro uno inter ſeptem, & tamen certum ſit plures dari ordinationes; merito quærimus, qualis ſit ejus unitas in illa pluralitate; & quanta illa pluralitas, ſeu, quot ſint illi ordines.

CONCLUSIO I.

S*Acramentum ordinis eſt unum unitate generica, non vero ſpecifica.* Eſt communis.

Prob. 1. ex Scoto, (1) *patet, quomodo ordines illi ſeptem, qui ſunt inſtitutiones in ordinibus, dicuntur contineri ſub ſacramento ordinis, vel magis proprie ſub ſacramento ordinationis, in quantum eſt unum ſacramentum.* Et quærens (2) *qualiter ſacramentum ordinis eſt unum? R. unitate generis propinqui*, &c.

Prob. 2. Omnes ordines conveniunt in ratione talis ſacramenti, prout definitum eſt ſupra, ut patet; ergo habent quoad hoc unitatem genericam.

Prob. 2. p. Nam ſub illo uno genere, ſeu ratione generica continentur plures gradus illam univoce participantes ſub diverſis rationibus ſpecialibus; ergo non eſt unum ſpecie ſacramentum, ſed multiplex. prob. ant. Nam Diaconatus, & Subdiaconatus, & Presbyteratus ſunt diverſi ordines, & ſeparatim confe-
run-

(1) *Ibid. H.* 10. (2) *Ibid. I.* 11.

runtur, & diverſis ſubjectis; ergo &c. prob. ant. habent diverſa munia, actus, & effectus ſpecie diverſos, ſicut in familia, cancellarius, pincerna, ſeneſcalcus, ſunt officia diverſa, & gradus ſpecie differentes: ſic ſubdiaconus non exercet officium diaconi, &c.

Confir. Nam conferuntur diverſis actibus, materiis, & formis, ut patebit; ergo ſicut alia ſacramenta dicuntur diverſa ex materiæ, & formæ diverſitate, ita & iſtæ ordinationes ſunt diverſa ſacramenta.

Confir. 2. Nam aliqui ordines non ſunt ſacri, alii ſunt ſacri, in primis ſunt quatuor minores, & in iſtis ſunt tres majores, ſc. ſubdiaconatus, diaconatus, & ſacerdotium; ergo differunt ſpecie.

CONCLUSIO II.

Ordines ſacramentales ſunt principaliter ſeptem; ſc. Oſtiariatus, Lectoratus, Exorciſtatus, Acolytatus, Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus.

Prob. 1. ex Scoto. (1) *In Eccleſia ſunt tantum ſeptem ordines, quorum primus eſt diſponens ad conſecrationem Euchariſtiæ, & eſt ſacerdotium. Secundus ....eſt diaconatus*, &c.

Prob. 2. ex Concil. Trid. (2) definiente; *Si quis dixerit præter ſacerdotium non eſſe in Eccleſia catholica alios ordines, & majores, & minores, per quos velut per gradus quoſdam in ſacerdotium tendatur, anath. ſit.* Ipſos enumerat c.2. ſc. *Sacerdotes, diaconos*, & *ſubdiaconos*, &c.

Confir. ex SS. Canonibus, in quibus ſinguli enumerantur, ut cap. (3) perlectis, & de hoc non eſt difficultas, nec controverſia inter catholicos.

Objic. 1. non plures ſunt ordines, quam qui numerantur in Scriptura, & Patribus: ſed ibi non numerantur niſi tres, Epiſcopatus, presbyteratus, & diaconatus; ergo non ſunt plures. prob. min. nam in tota ſcriptura nihil legitur de ſubdiaconatu, nec de minoribus: idem de S. Dionyſio in ſua Hierarchia Eccleſiaſtica: & de S. Hieronymo, qui non agnoſcit in Eccleſia niſi quinque ſtatus: Epiſcoporum, presbyterorum,

(1) *ibid. D.* 6.
(2) *Seſſ.* 3. *can.* 2. & *cap.* 2.
(3) *diſp.* 25. & 23.

rum Diaconorum, fidelium, & Catechumenorum; ergo inter ordines non ſunt niſi tres illi.

Reſp. neg. min. & conſ. prob. nam inquit Doctor, Scriptura, & antiqui Patres naſcentis Eccleſię non meminerunt ordinum inferiorum, quia ob paucitatem fidelium non poterant conferri diverſis perſonis, ſed miniſteria inferiora ſupplebantur a Diaconis. (1) *In primitiva Eccleſia erant pauci credentes, & ideo pauci miniſtri ſufficiebant ad diſpenſandam Euchariſtiam*. Et hodie in pagis inter ſolemnia non adhibentur tot miniſtri.

Objic. 2. Eccleſia Græca non agnoſcit niſi 4. ordines, lectoratum, cum tribus majoribus; ergo ex inſtitutione Divina non ſunt plures. prob. ant. nam ibi Sacerdos obit munus Exorciſtæ; ſicut in Eccleſia Latina ſubdiaconus, aut Lector ſupplet officia Oſtiarii, & Acolythi; ergo &c. ita refert Arcudius.

Reſp. neg. ant. nam plures Patres mentionem faciunt de omnibus. S. Ignatius ſalutat *presbyterum, diaconos, ſubdiaconos, lectores, cantores, oſtiarios, laborantes, exorciſtas, confeſſarios*, &c. Et Epiph. (2) memorat lectores, exorciſtas, *interpretes linguarum, laborantes, qui corpora mortuorum deponebant janitores*, &c. Concil. Laudic. memorat. *Lectores, cantores, oſtiarios*, &c. Uno verbo, ſufficit nobis Eccleſiam hos quatuor retinuiſſe.

Objic. 3. Epiſcopatus eſt ordo diſtinctus a ſacerdotio; ergo ſunt ſaltem octo.

Reſp. diſt. ant. Diſtinctus inadæquate, con. adæquate, neg. ant. Nam Epiſcopatus includit eſſentialiter Sacerdotium; ita ut non valeret ordinatio Epiſcopi, niſi eſſet ſacerdos; non ita eſt de aliis, qui regulariter quidem ſubordinantur ſacerdotio, ſed non ita eſſentialiter, quin poſſent valide ſeparari, ut ſuppono ex dicendis. Præterea, cum Epiſcopatus longe ſupereminet ſacerdotio, & ab eo incipiat Hierarchia, cenſetur quaſi extra ordinem reſpectu aliorum, ſed de hoc infra.

QUÆ-

(1) *Ibid. K. 11.* (2) *Ep. ad Antioch.*

QUÆSTIO III.

An Epiſcopatus, & tonſura ſint ordines diſtincti ab aliis. Quid de Corepiſcopis.

TOnſura eſt ritus,& cęremonia,qua quis a laicorum ſtatu in clericalem militiam introducitur. Dicitur *tonſura* propter tonſuram capillorum in capite per modum Crucis, qua ſignificatur illum devoveri Deo, relictis ſæcularibus curis, & pompis. Ideo dicit, *Dominus pars*, &c. ideo clerici graviter prohibentur nutrire comam.

Duplex eſt hæc tonſura, una, quam clerici deferunt in ſummitate capitis in modum coronæ, & figura orbiculari, & hæc præcipue diſtinguit clericos a laicis; alia ſemel celebrata ab Epiſcopo abſcindente extrema capillorum in modum crucis a ſincipite ad occiput, & ab aure dextra ad ſiniſtram. Hæc autem ſemel celebratur, quando ſcilicet quis ad clericatum deſtinatur, illa vero ſemper deferenda eſt, alioqui amittitur privilegium clericale. Et quæſtio eſt de *tonſura actuali*, an ſit ſacramentum, & inter ordines numeranda.

Quoad Epiſcopatum conſiderari poteſt ſecundum poteſtatem juriſdictionis, qua regit, & impetrat aliis ordinibus Eccleſiæ, & ipſam Eccleſiam regit, etiam laicos in his, quæ pertinent ad religionem, vel in *poteſtate ordinis*, quæ conſiſtit in actibus ſacris, v. gr. in confeſſione, & diſpenſatione Euchariſtiæ, quam habet ex Sacerdotio, & in collatione aliorum ordinum, ſcilicet Sacerdotii, Diaconatus, &c. De prima poteſtate non eſt quæſtio: nam præciſe quoad illam juriſdictionem certum eſt ordinationem Epiſcopi non eſſe ſacramentum, quia multi ſimplices Sacerdotes exercent juriſdictionem illam; ſed quæſtio eſt de ordinatione Epiſcopi quoad illam poteſtatem ordinis, an ſit ſacramentum, & an Epiſcopatus ſit ordo diſtinctus a Sacerdotio.

CONCLUSIO I.

PRobabilius eſt Epiſcopatum eſſe ordinem a Sacerdotio diſtinctum, ſaltem inadæquate. Eſt hodie communis contra plures antiquos.

Prob. 1. ex Scoto, (1) qui licet in ſcripto Oxonienſi videatur dubius, & nolit hoc decidere, tamen in Pariſienſi, ſeu Reportatis (2) poſitive dicit, quod *Epiſcopatus eſt ordo, & habet gradum eminentiorem, cui conjungitur omnis gradus inferior, & per conſequens authoritas, & poteſtas exequendi omnem actum pertinentem ad quemcumque gradum in Eccleſia, quia nullus eſt Epiſcopus, qui non ſit Sacerdos, Diaconus*, &c. Et id probat, maxime quia quidam actus competunt Epiſcopo ſoli, qui non competunt aliis ordinibus; ergo ex Scoto epiſcopatus eſt ordo ſacramentalis, & diſtinctus.

Prob. 2. ex Script. nam D. Paulus (3) loquens de ordinatione Timothei in Epiſcopum, dicit *Noli negligere gratiam, quæ data eſt tibi per prophetiam cum impoſitione manuum presbyterii*. Item, (4) *ut reſuſcites gratiam Dei, quæ eſt in te per impoſitionem manuum mearum*. Sed inquit S. Dionyſ. (5) *Manuum impoſitio docet eos, qui ordinibus ſacris mancipantur, ſacras omnes actiones, quaſi ſub Deo efficere.... indicat protectionem principis perfectoris Dei, qua interne ... ab eo gubernatur... qua virtutem, & robur ipſi largitur*, &c. ergo conſecratio, ſeu ordinatio Epiſcopalis eſt ſacramentum, quod confertur per impoſitionem manuum. Sic Paulus ipſe, & Barnabas ordinati ſunt, cum cæteri Apoſtoli, (6) *jejunantes, & orantes, imponenteſque eis manus dimiſerunt illos*, quod confirmat S. Leo epiſt. ad Dioſcorum.

Dices, hæc non poſſe intelligi de ordinatione, 1. quia Paulus jam antea fuerat electus a Chriſto in Apoſtolum. 2. quia id non potuit contingere, niſi vel prima vice, qua aſcendit Jeroſolymam, ſcil. anno tertio converſionis ſuæ, vel ſecunda vice, ſcil. poſt 14. annos, & utraque vice jam erat Apoſtolus, jam prædicaverat, & alias functiones Apoſtolicas exercuerat.

Con-

(1) *4.d.24. B.5.* (2) *ibid.n.7.* (3) *1. Tim.4.*
(4) *2.Tim.1.* (5) *Eccl.Hier.5.* (6) *Act. 13.*

Contra. Neutro illo tempore id contigit, ſed medio quodam, ſc. anno Chriſti 44. quo Antiocheni per illos collectam factam pro Apoſtolis miſerunt Jeroſolymam,& tunc redeuntes ordinati ſunt. Non legitur autem, quod ante id tempus Eccleſiam ullam fundaverit, vel quemquam ordinaverit Paulus, ſed tantum, quod prædicabat, & docebat, & licet Chriſtus ipſe per ſe immediate elegerit, tamen electio illa erat privata adhuc, & non ſolemnis in facie Eccleſiæ, donec impoſitæ ſunt illi manus ab aliis Apoſtolis; ergo &c.

Prob. 3. ex Concil. Trid. (1) docente, *præter cæteros Eccleſiaſticos gradus, Epiſcopos, qui in Apoſtolorum locum ſucceſſerunt, ad hanc hierarchiam præcipue pertinere,& poſitos, dicit Apoſtolus, a Spiritu S. regere Eccleſiam Dei*. Et definit hierarchiam a Deo inſtitutam in Eccleſia conſtare Coepiſcopis, Presbyteris. *Et ſi quis dixerit Epiſcopos non eſſe presbyteris ſuperiores, vel non habere poteſtatem confirmandi, & ordinandi, vel eam, quam habent, illis eſſe cum presbyteris communem*. Et, *Si quis dixerit Epiſcopos, qui autboritate Romani Pontificis aſſumuntur, non eſſe veros Epiſcopos.... anathema ſit*; ergo ordinatio Epiſcoporum eſt verum ſacramentum diſtinctum a Sacerdotali.

Idem colligitur ex Carthagin. IV. ubi dicitur, *Epiſcopus cum ordinatur, duo Epiſcopi teneant, & ponant Euangeliorum codicem ſuper caput*, &c. ergo ordinatio Epiſcopi eſt ſacramentum diſtinctum, quia eſt ordinatio diverſa.

Prob. 4. ex Patribus, qui Epiſcopatum vocant ordinem, ut S. Dionyſ. cit. (2) qui tres ordines Eccleſiaſticos enumerat, ſc. Diaconorum, Presbyterorum, & Epiſcoporum. Et Epiphan. (3) *Dicere Epiſcopum, & presbyterum æquales eſſe, quomodo erit poſſibile? Epiſcoporum enim ordo patrum generator eſt..... Patres enim generat..... Eccleſia, Presbyterorum vero ordo non potens generare patres, per lavacri regenerationem generat filios Eccleſiæ, non tamen patres*; & ſic de aliis; ergo ſacramentum hoc differt ab aliis ordinationibus.

Prob. 5. Epiſcopatus eſt gradus præeminens, & poteſtas ad actus ſacramentales diſtinctos a poteſtate, & actibus Sacerdotii; ergo eſt ordo diſtinctus, & ordi-

(1) *ſeſſ.* 23. *c.* 4. (2) *Eccleſ. hier. c.* 5.
(3) *hær.* 75.

natio ejus eſt ſacramentum diſtinctum a Sacerdotio, & ejus ordinatione: nam inde petitur diſtinctio ordinum, & ordinationum. Prob. ant nam actus, & poteſtas ordinandi presbyteros, & diaconos, & confirmandi, & conſecrandi chriſma differunt ab actibus conficiendi Euchariſtiam, & remittendi peccata; ſed illi ſpectant ad ſolos Epiſcopos, & iſti ſunt communes Epiſcopis, & presbyteris; ergo &c.

Confir. nam ordines ſinguli diſtinguuntur per materiam, & formam; ſed materia, & forma ordinationis Epiſcopi, & presbyteri differunt; ergo & ipſæ ordinationes.

Dixi, *ſaltem inadequate*: nam Epiſcopatus includit presbyteratum, non autem iſte includit Epiſcopatum, & iſte addit illi novum gradum ſupra presbyteratum.

Objic. 1. Apoſtolus presbyteros, & Epiſcopos pro eodem ordine confundit; ergo non putat eos diſtingui. Prob. ant. non memorat niſi Epiſcopos, & diaconos; ſed presbyteros non memorat ſub nomine diaconorum; ergo ſub nomine Epiſcoporum, & ſic eos confundit. Prob.maj.Scribit,(1)*Omnibus ſanctis,qui ſunt Philippis, coepiſcopis, & diaconibus*: & ſcribens ad Timotheum, (2) præſcribit conditiones Epiſcopi, & diaconi. *Oportet Epiſcopum irreprebenſibilem eſſe.....Diaconos ſimiliter pudicos, non bilingues,* &c.ſed non omiſiſſet ſalutare presbyteros, nec omittere conditiones requiſitas ad talem ordinem, niſi putaſſet eos contineri ſub Epiſcopatu; ergo putavit Epiſcopatum, & Sacerdotium eſſe eundem ordinem.

Reſpon.neg.1. conſ.& diſt.1.maj.Non meminit,niſi Epiſcoporum quoad vocem, conc. quoad rem, neg. maj.& 2.conſ. & idem dico ad 2. maj. nam, ut notat S. Chryſoſt. (3) tunc nomina Sacerdotis, & Epiſcopi erant adhuc communia, quamvis officia eſſent diſtincta: nam inquit, *an unius civitatis multi erant Epiſcopi? nequaquam; ſed presbyteros iſto nomine appellavit*. Quippe ob paucitatem fidelium iidem utroque munere fungebantur,ſc. Epiſcopali,& Sacerdotali:nam omnis Epiſcopus eſt etiam Sacerdos, ſed non viciſſim; ideo in Epiſcopis ſalutabat etiam Sacerdotes, in quibus requirebat eaſdem virtutes, licet diverſa, & inæqualia eſſent munia. *Procedente vero tempore,proprium cui-*

(1) *Philip.* 1. (2) 1.*Tim.* 1. (3) *ibid.ſer.*1.

cuique diſtributum eſt nomen: imo & ipſe etiam Epiſcopus vocabatur diaconus.

Inſt. ex D. Hieron. *Idem eſt presbyter, qui Epiſcopus, & antequam diaboli inſtinctu ſtudia in religione fierent, & dicerentur in populis, ego ſum Pauli, communi presbyterorum conſilio Eccleſiæ gubernabantur:* ergo presbyteratus, & Epiſcopatus ſunt idem ordo.

Reſp. neg conſ. Nec enim id ſomniavit S. Doctor, ſed ſolum vult, quod ab initio ante ſchiſma Corinthianum, in quo dicebant fideles, *ego ſum Pauli, & ego Cephæ*, eodem nomine vocabantur presbyteri, & Epiſcopi, ut dicebamus ex Chryſoſtomo, & cum in ſingulis urbibus non conſtituerentur Epiſcopi, bene vero presbyteri, illæ regebantur communi conſilio presbyterorum; ſed numquam putavit ſimplicem Sacerdotem æquandum Epiſcopo in dignitate, & poteſtate.

Objic. 2. Epiſcopatus, ut diſtinctus a Sacerdotio, non ordinatur ad Euchariſtiam conficiendam, & adminiſtrandam: nam ſub hac diſtinctione, & reſpectu eſt ſupra Sacerdotium; ergo ſub hac diſtinctione non eſt ordo ſacramentalis. Prob. conſ. ex definitione ordinis ſacramentalis, qui habet miniſterium aliquod circa Euchariſtiam; ſed Epiſcopatus, ut diſtinctus a Sacerdotio, non habet tale miniſterium; ergo, ut diſtinctus, non eſt ordo ſacramentalis.

Reſp. neg. ant. & min. nam Epiſcopus etiam, ut diſtinctus, & ſuperior presbytero, eſt miniſter ipſius ordinis Sacerdotalis, & illi confert poteſtatem conficiendi Euchariſtiam, & aliis ordinibus inferioribus illam miniſtrandi; item conſecrat templa, & altaria, vaſa, & veſtes ſacras, quæ inſerviunt illi miniſterio; & hoc ſufficit, ut illi conveniat dicta definitio.

Inſt. de ratione ordinis ſacramentalis eſt, ut exigat tempus certum, in quo conferatur; ſed nullum tempus determinatur pro ordinatione Epiſcopi; ergo non eſt ordo ſacramentalis.

Reſp. neg. maj. nam licet Eccleſia determinaverit quædam tempora ordinationum, id tamen non eſt de eſſentia ordinum ſacramentalium; ut patet ex praxi.

Reſp. 2. neg. min. Nam Epiſcopi non debent conſecrari, niſi in die Dominico, aut ſolemni feſtivo.

CON-

CONCLUSIO II.

Tonſura clericalis non eſt proprie ordo, nec pſalmiſta, nec cantor, nec laborans, ſeu foſſarius. Eſt communis contra paucos, qui volunt tonſuram eſſe ordinem.

Prob. 1. ex Scoto. (1) *Nego primam tonſuram eſſe ordinem. Et cum dicis eſſe ſignum rei ſacræ, reſpondeo non eſſe ſignum practicum efficax rei ſacramentalis, id eſt gratiæ*, &c.

Prob. 2. ex Conc. Trid. cit. (2) quod tonſuram clericalem non ponit inter ordines, ſed ut diſpoſitionem ad illos, *ut qui jam clericali tonſura inſigniti eſſent, per minores, & majores ordines ad Sacerdotium aſcenderent:* ergo eſt tantum diſpoſitio quædam prævia ad ordines, non ordo.

Prob. 3. nam ordo eſt gradus, ſeu poteſtas eminens in Eccleſia, & diſponens ad aliquem actum eminentem exercendum in ea in ordine ad Euchariſtiam; ſed nihil tale confertur homini per tonſuram; ergo &c. Patet ma. ex definitione ordinis: nam in verbis, quæ habent rationem formæ in hac cęremonia; nihil tale ſignificatur nec formaliter, nec virtualiter; ergo per illam non datur tonſurato poteſtas ulla.

Prob. 2. p. eadem ratione, quia nullum ex illis officiis dat poteſtatem, nec præeminentiam ullam in Eccleſia ad exercendos ullos actus ſpectantes ad Euchariſtiam, nec per ullam cæremoniam conferebantur, quæ ſignificaret gratiam ſacramentalem.

Confirm. nam illis miniſteriis deſtinabantur quidam officiales, aut laici, aut etiam ex aliis ordinibus, & illa ſpectabant ad aliqua opera diſciplinæ Eccleſiaſticæ, ut *notarii*, aut charitatis, ut *laborantes*, & *defenſores*, ac *foſſarii*, aut religionis, ut *cuſtodes martyrum*. Ex ſimplicibus clericis aſſumebantur *laborantes*, qui mortuorum corpora curabant, & *foſſarii*, qui illis ſepeliendis operam dabant. Ex omni ſtatu, etiam laicorum, erant *confeſſores*, qui coram gentibus, & regibus confitebantur nomen Dei, & Chriſti ejus. Ex oſtiariis, & ſubdiaconis ſumebantur *cuſtodes martyrum*, ſive *ſanctuarii*, ſeu *martyrii*, in quo.

(1) *ibid. L.* 12. (2) *ibid. c* 2.

quo ſub altari recondita erant corpora martyrum, & reliquiæ, & apud Latinos dicebatur *confeſſio:* nam adhuc Romæ *Confeſſio Sancti Petri* eſt locus ſub altari, in quo primum requievit corpus ejus. Ex ordine lectorum ſumebantur non ſolum *pſalmiſtæ*, & cum illis confundebantur, ſed etiam *notarii*, qui res Eccleſiaſticas, & maxime paſſiones martyrum ſcribebant. Ex omnibus ſumebantur *defenſores*, qui viduarum, & pupillorum, & afflictorum, & pauperum patrocinium exercebant. Idem eſt de *cantoribus*, qui etiam ſumebantur ex laicis, imo & ex Catechumenis. Unde in Concil. Carthagin. IV. dicitur, quod *pſalmiſta, ideſt cantor, poteſt abſque licentia Epiſcopi, ſola juſſione presbyteri, officium ſuſcipere cantandi...dicente ſibi presbytero, Vade, ut, quod ore cantas, & corde credis, operibus comprobes*; ergo in his, & ſimilibus nulla eſt forma ſacramentalis, nec propriæ ordinationis.

Objic. 1. cont. 1. par. Per tonſuram homo extrahitur ex ſtatu laicali, & deputatur ad miniſteria Eccleſiaſtica, & ei datur poteſtas cantandi laudes divinas. Et Innocentius III. (1) vocat illam ordinem, & denique gaudet privilegiis clericorum; ergo eſt verus ordo, & verum ſacramentum.

Reſp. diſt. ant. Extrahitur initiative, & diſpoſitive ad ordines, conc. in ratione veri ordinis, neg. antec. & conſeq. nam 1. facultas, ſeu onus pſallendi commune eſt omnibus, etiam laicis, imo & catechumenis, ut dicebamus. 2. Innocentius loquitur de ordine late ſumpto, & improprie, non rigoroſe, pro actu ſacramentali, ſicut & Xyxtus V. cum illi tribuit characterem clericalem, ſcilicet ſumit illud nomen pro aliqua nota externa, vel interna, qua deſignantur deſtinati ad ſtatum Eccleſiaſticum, ut ſimplices clerici. Imo ex conſtitutione Xyxti patet illum characterem, ſeu clericatum non eſſe verum ordinem; ſed diſpoſitionem ad ordines, quia dicit, (2) *Munus eſt Præſulum militiæ clericali adſcribere, & ad majores, & minores ordines promovere*; ergo non cenſent clericatum eſſe inter ordines majores, aut minores. 3. quia privilegium clericale conceditur etiam monachis, & mo-

nia-

(1) *cap. Cum continget.*
(2) *Conſtit.* 91.

nialibus: ergo non eſt ſignum veræ ordinationis ſacramentalis.

Objic. 2. Conc. Trid. (1) graviter prohibet Epiſcopis *non ſubditos promovere ad ſacros, vel minores ordines, vel primam tonſuram*. Item, (2) quod *tonſura non initientur, de quibus probabilis conjectura non ſit eos hoc vitæ genus elegiſſe, ut Deo fidelem cultum præſtent*. Item (3) *Prima tonſura initiatus.....privilegio fori non gaudeat, niſi beneficium Eccleſiaſticum habeat, aut tonſuram clericalem, & habitum deferens, alicui Eccleſię ex mandato Epiſcopi deſerviat* Denique per tonſuram deſtinantur ad majores ordines; ergo ex Conc. Trid. tonſurati ponuntur inter ordinatos ad miniſterium Eccleſiæ, & ipſius Euchariſtiæ; ergo eſt verus ordo.

Reſp. neg. conſ. nam ex his ipſis textibus patet Concilium non æſtimare clericalem tonſuram eſſe ordinem, ſed ad ordines diſponere, & ideo ligat hos clericos, ut ad illos ordines ſe diſponant.

Objic. 3. Tonſura eſt ſignum rei ſacræ; ergo eſt verum ſacramentum ordinis. Prob. ant. nam ſignificat hominem Deo conſecrari; ergo &c.

Reſp. neg. conſ. Non enim quæcumque res ſacra eſt effectus, & ſignificatum ſacramenti, ſed gratia, & poteſtas exercendi aliquos actus ſacros in Eccleſia in ordine ad Euchariſtiam. Et hæc non ſignificat tonſura, nec ad hoc ſufficit illa ſimplex, & remota deſtinatio ad ſtatum Eccleſiaſticum, quam ſignificat.

Objic. cont. 2. par. Concilia, & Patres reponunt illa miniſteria, ſc. cantores, pſalmiſtas, &c. inter alios ordines; ergo cenſent illos eſſe ordines, ut ſunt alii. Prob. ant. in Collectione Canonum dicitur, *non liceat in pulpito canere, ac legere, niſi qui ab Epiſcopo lectores ſunt ordinati*. Et in Conſtit. Apoſt. eodem Can. prohibetur presbyteris *ordinare diaconos, vel lectores, vel cantores, vel janitores*, &c. id reſervatur ſolis Epiſcopis. Et in Conc. Carthag. IV. *Clericorum nomen etiam lectores, & pſalmiſtæ, & oſtiarii retineant*; ergo iſta miniſteria inter veros ordines reputantur.

Reſpon. neg. conſeq. tum quia cantores, pſalmiſtæ, & lectores ſæpius pro eodem miniſterio reputantur, tum.

(1) *ſeſſ. 23. c. 4. de reform.*
(2) *ibid. c. 6.*
(3) *ibid c. 2.*

tum, quia nomen *ordinum* ſumunt in latiori ſignificatione, & minus rigoroſa.

Quæres, *Quid dicendum de corepiſcopatu, an eſſet ordo verus, & diſtinctus ab epiſcopatu, vel Sacerdotio.*

Reſp. negative: nam corepiſcopi nomen ſignificat epiſcopum pagi, ſeu oppidi, ſeu vici, quia iſti extra urbem epiſcopalem epiſcoporum vices agebant, quaſi eorum vicarii. Porro illorum aliqui erant vere epiſcopi conſecrati, ſed ſine plebe, & de illis loquitur Iſidorus, cum dicit, quod *in vicis, & in villis inſtituti gubernant commiſſas ſibi Eccleſias, habentes licentiam conſtituere lectores, ſubdiaconos, exorciſtas, presbyteros autem, & Diaconos ordinare non audeant præter conſcientiam Epiſcopi, in cujus regione præeſſe noſcuntur.* Igitur ordine, ſeu conſecratione erant epiſcopi, alii vero erant ſimplices Sacerdotes inſtituti ad formam 70. Diſcipulorum, non autem duodecim Apoſtolorum, quibus ſuccedunt Epiſcopi, ergo corepiſcopatus non eſt ordo diſtinctus ab epiſcopatu, ut patet de primis, vel a Sacerdotio, ut patet de ultimis.

DISPUTATIO II.

De cauſis, materiali, formali, efficiente, ſeu miniſteriali, & ſuſcipiente ſacramenti ordinis.

SEquimur hic eundem ordinem, quem ſervavimus in aliis, ut poſtquam vidimus de ejus eſſentia, & exiſtentia, unitate, & diviſionibus, agamus de ejus cauſis ſingulis, non quidem de finali, aut principali efficiente, de quibus nihil reſtat ſpeciale, nec quidquam dici poteſt, quod non ſit ei commune cum aliis, ſed de materia, & forma, & miniſtro, & ſuſcipiente, ſeu ſubjecto.

QUÆ-

rum, nec verba ulla melius, quam illa, per quæ ſignificatur dari poteſtas illos actus exercendi circa euchariſtiam; ergo &c.

Objic. Materia, & forma ſacramentorum debet inſtitui, & determinari ab authore illorum; ſed neutra determinata eſt a Chriſto, quia neutra uſus eſt ipſe, nec de illis fit mentio in Scriptura; ergo &c.

Reſp. ex dictis diſt. maj. Determinari in genere, vel ſpecie, con maj.& neg.min. in ſpecie ſemper, neg. maj. & conſ. nam ſufficit determinatio in genere, & quod determinationem in ſpecie reliquerit Eccleſiæ ſuæ, ut de facto reliquit iſtam.

Objic. 2. materia, & forma ſunt partes eſſentiales ſacramenti, ſine quibus non exiſtit; ſed ſine porrectione inſtrumentorum valet ordinatio; ergo porrectio illa non eſt materia ordinationis. Prob. min. nam apud Græcos non porriguntur ulla inſtrumenta, & tamen valide ordinant; ergo &c.

Reſp. diſt. min. ſine porrectione formali, con. ſine porrectione virtuali, aut ſigno æquivalenti, neg. min. & 2. conſ. Nam Græci non porrigunt quidem inſtrumenta, ſed adhibent ſigna æquivalentia, quibus ex illius Eccleſiæ determinatione immediata, & Chriſti determinatione mediata idem cum verbis ſignificatur, quod per noſtram porrectionem *inſtrumentorum*, & per verba ſignificatur apud Latinos.

Igitur materia oſtiariatus remota ſunt claves Eccleſiæ, proxima eſt earum traditio, cum cymbalo ad convocandum populum. Forma eſt iſta, *Sic age, quaſi redditurus Deo rationem pro his rebus, quæ his clavibus recluduntur*. Quippe officium oſtiarii, qui eſt *janitor*, ſeu *æditus* dicitur, eſt aperire Eccleſiam fidelibus, & claudere infidelibus, aperire ſacrarium, pulſare campanam, aperire librum prædicanti, & quæ ſunt in Eccleſia, cuſtodire, ne pereant.

Materia lectoratus eſt liber, & traditio libri lectionum facta per Epiſcopum, forma vero verba, quæ profert Epiſcopus porrigendo librum, *Accipe, & eſto verbi Dei relator*, &c. Quippe officium ejus erat in Eccleſia legere Scripturam ſacram. Dico *legere*, non autem prædicare, quod eſt munus diaconi.

Materia exorciſtatus eſt liber, & traditio libri exorciſmorum; forma autem ſunt verba Epiſcopi dicen-

tis,

tis, *Accipe, & commenda memoriæ, & habe poteſtatem imponendi manus ſuper energumenos*, &c. Officium enim exorciſtarum erat imponere manus ſuper energumenos, & expellere ab eis Dæmones, legendo ſuper illos exorciſmos Eccleſiæ, & ſic eos præparare, ut ſacris poſſent intereſſe, & participare de illis.

Materia Acolythatus eſt cereus, & traditio ejus extincti, & urceoli vacui. Forma ſunt verba Epiſcopi, *Accipe ceroferarium cum cereo... Accipe urceolum ad ſuggerendum vinum, & aquam ad euchariſtiam*, &c. Vides materiam hujus ordinis conſtare duabus partibus integrantibus, quæ ſunt traditio cerei, & urceoli, cum verbis cuique convenientibus. Quia officium Acolythi eſt lumina accendere, & deferre, & cum his aſſiſtere Sacerdoti celebranti, & præparare, ac porrigere vinum, & aquam ſubdiacono.

Idem eſt de materia ſubdiaconatus: tradetur ordinando calix vacuus cum patena, quam tangit manu dextera, Epiſcopo dicente, *vide, cujus miniſterium tibi traditur*, &c. Et liber Epiſtolarum, dicente eodem, *Accipe librum Epiſtolarum, & habe poteſtatem legendi eas*, &c. ſcilicet duplex quoque hic eſt materia, & forma, quia miniſterium ſubdiaconi eſt poteſtas legendi ſolemniter Epiſtolam, & miniſtrandi vaſa corporis, & ſanguinis Chriſti, quæ tamen non tangit, ex quo in eis eſt corpus, & ſanguis ille divinus.

Idem etiam eſt de diacono: nam materia ordinationis ejus conſiſtit in traditione libri Euangeliorum, & impoſitione manuum Epiſcopi, cum verbis utrique actioni propriis: nam tradendo librum dicit, *Accipe poteſtatem legendi Evangelium*, &c. Et imponendo manus dicit, *Accipe Spiritum S. & ad reſiſtendum Diabolo, & tentationibus ejus in nomine Domini*. Unde officium Diaconi eſt: 1. aſſiſtere Sacerdoti in his, quæ ſpectant ad ſacrificium Miſſæ, cui materiam conſecrandam a ſubdiacono acceptam porrigit. 2. Euangelium in Miſſa ſolemni cantare. 3. olim erat Calicem communicaturis porrigere, & diſpenſare. 4. erat baptizare. 5. prædicare verbum Dei populis, & Euangelium explicare. 6. Eccleſiæ theſauro, & oblatis eleemoſynis præeſſe, & eas pauperi-

natio ejus eſt ſacramentum diſtinctum a Sacerdotio, & ejus ordinatione; nam inde petitur diſtinctio ordinum, & ordinationum. Prob. ant nam actus, & poteſtas ordinandi presbyteros, & diaconos, & confirmandi, & conſecrandi chriſma differunt ab actibus conficiendi Euchariſtiam, & remittendi peccata; ſed illi ſpectant ad ſolos Epiſcopos, & iſti ſunt communes Epiſcopis, & presbyteris; ergo &c.

Confir. nam ordines ſinguli diſtinguuntur per materiam, & formam; ſed materia, & forma ordinationis Epiſcopi, & presbyteri differunt; ergo & ipſæ ordinationes.

Dixi, *ſaltem inadequate*: nam Epiſcopatus includit presbyteratum, non autem iſte includit Epiſcopatum, & iſte addit illi novum gradum ſupra presbyteratum.

Objic. 1. Apoſtolus presbyteros, & Epiſcopos pro eodem ordine confundit; ergo non putat eos diſtingui. Prob. ant. non memorat niſi Epiſcopos, & diaconos; ſed presbyteros non memorat ſub nomine diaconorum; ergo ſub nomine Epiſcoporum, & ſic eos confundit. Prob. mai. Scribit, (1) *Omnibus ſanctis, qui ſunt Philippis, coepiſcopis, & diaconibus*: & ſcribens ad Timotheum, (2) præſcribit conditiones Epiſcopi, & diaconi. *Oportet Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe.... Diaconos ſimiliter pudicos, non bilingues*, &c. ſed non omiſiſſet ſalutare presbyteros, nec omittere conditiones requiſitas ad talem ordinem, niſi putaſſet eos contineri ſub Epiſcopatu; ergo putavit Epiſcopatum, & Sacerdotium eſſe eundem ordinem.

Reſpon. neg. 1. conſ. & diſt. 1. maj. Non meminit, niſi Epiſcoporum quoad vocem, conc. quoad rem, neg. maj. & 2. conſ. & idem dico ad 2. maj. nam, ut notat S. Chryſoſt. (3) tunc nomina Sacerdotis, & Epiſcopi erant adhuc communia, quamvis officia eſſent diſtincta: nam inquit, *an unius civitatis multi erant Epiſcopi? nequaquam; ſed presbyteros iſto nomine appellavit*. Quippe ob paucitatem fidelium iidem utroque munere fungebantur, ſc. Epiſcopali, & Sacerdotali: nam omnis Epiſcopus eſt etiam Sacerdos, ſed non viciſſim; ideo in Epiſcopis ſalutabat etiam Sacerdotes, in quibus requirebat eaſdem virtutes, licet diverſa, & inæqualia eſſent munia. *Procedente vero tempore, proprium cui-*

(1) *Philip.* 1. (2) 1. *Tim.* 1. (3) *ibid. ſer.* 1.

cuique diſtributum eſt nomen: imo & ipſe etiam Epiſcopus vocabatur diaconus.

Inſt. ex D. Hieron. *Idem eſt presbyter, qui Epiſcopus, & antequam diaboli inſtinctu ſtudia in religione fierent, & dicerentur in populis, ego ſum Pauli, communi presbyterorum conſilio Eccleſiæ gubernabantur:* ergo presbyteratus, & Epiſcopatus ſunt idem ordo.

Reſp. neg conſ. Nec enim id ſomniavit S. Doctor, ſed ſolum vult, quod ab initio ante ſchiſma Corinthianum, in quo dicebant fideles, *ego ſum Pauli, & ego Cephæ*, eodem nomine vocabantur presbyteri, & Epiſcopi, ut dicebamus ex Chryſoſtomo, & cum in ſingulis urbibus non conſtituerentur Epiſcopi, bene vero presbyteri, illæ regebantur communi conſilio presbyterorum; ſed numquam putavit ſimplicem Sacerdotem æquandum Epiſcopo in dignitate, & poteſtate.

Objic. 2. Epiſcopatus, ut diſtinctus a Sacerdotio, non ordinatur ad Euchariſtiam conficiendam, & adminiſtrandam: nam ſub hac diſtinctione, & reſpectu eſt ſupra Sacerdotium; ergo ſub hac diſtinctione non eſt ordo ſacramentalis. Prob. conſ. ex definitione ordinis ſacramentalis, qui habet miniſterium aliquod circa Euchariſtiam; ſed Epiſcopatus, ut diſtinctus a Sacerdotio, non habet tale miniſterium; ergo, ut diſtinctus, non eſt ordo ſacramentalis.

Reſp. neg. ant. & min. nam Epiſcopus etiam, ut diſtinctus, & ſuperior presbytero, eſt miniſter ipſius ordinis Sacerdotalis, & illi confert poteſtatem conficiendi Euchariſtiam, & aliis ordinibus inferioribus illam miniſtrandi; item conſecrat templa, & altaria, vaſa, & veſtes ſacras, quæ inſerviunt illi miniſterio; & hoc ſufficit, ut illi conveniat dicta definitio.

Inſt. de ratione ordinis ſacramentalis eſt, ut exigat tempus certum, in quo conferatur; ſed nullum tempus determinatur pro ordinatione Epiſcopi; ergo non eſt ordo ſacramentalis.

Reſp. neg. maj. nam licet Eccleſia determinaverit quædam tempora ordinationum, id tamen non eſt de eſſentia ordinum ſacramentalium, ut patet ex praxi.

Reſp. 2. neg. min. Nam Epiſcopi non debent conſecrari, niſi in die Dominico, aut ſolemni feſtivo.

CON-

CONCLUSIO II.

Tonſura clericalis non eſt proprie ordo, nec pſalmiſta, nec cantor, nec laborans, ſeu foſſarius. Eſt communis contra paucos, qui volunt tonſuram eſſe ordinem.

Prob. 1. ex Scoto. (1) *Nego primam tonſuram eſſe ordinem. Et cum dicis eſſe ſignum rei ſacræ, reſpondeo non eſſe ſignum practicum efficax rei ſacramentalis, ideſt gratiæ*, &c.

Prob. 2. ex Conc. Trid. cit. (2) quod tonſuram clericalem non ponit inter ordines, ſed ut diſpoſitionem ad illos, *ut qui jam clericali tonſura inſigniti eſſent, per minores, & majores ordines ad Sacerdotium aſcenderent*: ergo eſt tantum diſpoſitio quædam prævia ad ordines, non ordo.

Prob. 3. nam ordo eſt gradus, ſeu poteſtas eminens in Eccleſia, & diſponens ad aliquem actum eminentem exercendum in ea in ordine ad Euchariſtiam; ſed nihil tale confertur homini per tonſuram; ergo &c. Patet ma. ex definitione ordinis: nam in verbis, quæ habent rationem formæ in hac ceremonia; nihil tale ſignificatur nec formaliter, nec virtualiter; ergo per illam non datur tonſurato poteſtas ulla.

Prob. 2. p. eadem ratione, quia nullum ex illis officiis dat poteſtatem, nec præeminentiam ullam in Eccleſia ad exercendos ullos actus ſpectantes ad Euchariſtiam, nec per ullam cæremoniam conferebantur, quæ ſignificaret gratiam ſacramentalem.

Confirm. nam illis miniſteriis deſtinabantur quidam officiales, aut laici, aut etiam ex aliis ordinibus, & illa ſpectabant ad aliqua opera diſciplinæ Eccleſiaſticæ, ut *notarii*, aut charitatis, ut *laborantes*, & *defenſores*, ac *foſſarii*, aut religionis, ut *cuſtodes martyrum*. Ex ſimplicibus clericis aſſumebantur *laborantes*, qui mortuorum corpora curabant, & *foſſarii*, qui illis ſepeliendis operam dabant. Ex omni ſtatu, etiam laicorum, erant *confeſſores*, qui coram gentibus, & regibus confitebantur nomen Dei, & Chriſti ejus. Ex oſtiariis, & ſubdiaconis ſumebantur *cuſtodes martyrum*, ſive *ſanctuarii*, ſeu *martyrii*, in quo,

(1) *ibid. L.12.* (2) *ibid. c 2.*

quo ſub altari recondita erant corpora martyrum, & reliquiæ, & apud Latinos dicebatur *confeſſio*: nam adhuc Romæ *Confeſſio Sancti Petri* eſt locus ſub altari, in quo primum requievit corpus ejus. Ex ordine lectorum ſumebantur non ſolum *pſalmiſtæ*, & cum illis confundebantur, ſed etiam *notarii*, qui res Eccleſiaſticas, & maxime paſſiones martyrum ſcribebant. Ex omnibus ſumebantur *defenſores*, qui viduarum, & pupillorum, & afflictorum, & pauperum patrocinium exercebant. Idem eſt de *cantoribus*, qui etiam ſumebantur ex laicis, imo & ex Catechumenis. Unde in Concil. Carthagin. IV. dicitur, quod *pſalmiſta, ideſt cantor, poteſt abſque licentia Epiſcopi, ſola juſſione presbyteri, officium ſuſcipere cantandi... dicente ſibi presbytero, Vade, ut, quod ore cantas, & corde credis, operibus comprobes*; ergo in his, & ſimilibus nulla eſt forma ſacramentalis, nec propriæ ordinationis.

Objic. 1. cont. 1. par. Per tonſuram homo extrahitur ex ſtatu laicali, & deputatur ad miniſteria Eccleſiaſtica, & ei datur poteſtas cantandi laudes divinas. Et Innocentius III. (1) vocat illam ordinem, & denique gaudet privilegiis clericorum; ergo eſt verus ordo, & verum ſacramentum.

Reſp. diſt. ant. Extrahitur initiative, & diſpoſitive ad ordines, conc. in ratione veri ordinis, neg. antec. & conſeq. nam 1. facultas, ſeu onus pſallendi commune eſt omnibus, etiam laicis, imo & catechumenis, ut dicebamus. 2. Innocentius loquitur de ordine late ſumpto, & improprie, non rigoroſe, pro actu ſacramentali, ſicut & Xyxtus V. cum illi tribuit characterem clericalem, ſcilicet ſumit illud nomen pro aliqua nota externa, vel interna, qua deſignantur deſtinati ad ſtatum Eccleſiaſticum, ut ſimplices clerici. Imo ex conſtitutione Xyxti patet illum characterem, ſeu clericatum non eſſe verum ordinem; ſed diſpoſitionem ad ordines, quia dicit, (2) *Munus eſt Præſulum militiæ clericali adſcribere, & ad majores, & minores ordines promovere*; ergo non cenſent clericatum eſſe inter ordines majores, aut minores. 3. quia privilegium clericale conceditur etiam monachis, & mo-

nia-

(1) *cap. Cum contingat.*
(2) *Conſtit.* 91.

nialibus: ergo non eſt ſignum veræ ordinationis ſacramentalis.

Objic. 2. Conc. Trid. (1) graviter prohibet Epiſcopis *non ſubditos promovere ad ſacros, vel minores ordines, vel primam tonſuram*. Item, (2) quod *tonſura non initientur, de quibus probabilis conjectura non ſit eos hoc vitæ genus elegiſſe, ut Deo fidelem cultum præſtent*. Item (3) *Prima tonſura initiatus.....privilegio fori non gaudeat, niſi beneficium Eccleſiaſticum habeat, aut tonſuram clericalem, & habitum deferens, alicui Eccleſię ex mandato Epiſcopi deſerviat* Denique per tonſuram deſtinantur ad majores ordines; ergo ex Conc. Trid. tonſurati ponuntur inter ordinatos ad miniſterium Eccleſiæ, & ipſius Euchariſtiæ; ergo eſt verus ordo.

Reſp. neg. conſ. nam ex his ipſis textibus patet Concilium non æſtimare clericalem tonſuram eſſe ordinem, ſed ad ordines diſponere, & ideo ligat hos clericos, ut ad illos ordines ſe diſponant.

Objic. 3. Tonſura eſt ſignum rei ſacræ; ergo eſt verum ſacramentum ordinis. Prob. ant. nam ſignificat hominem Deo conſecrari; ergo &c.

Reſp. neg. conſ. Non enim quæcumque res ſacra eſt effectus, & ſignificatum ſacramenti, ſed gratia, & poteſtas exercendi aliquos actus ſacros in Eccleſia in ordine ad Euchariſtiam. Et hæc non ſignificat tonſura, nec ad hoc ſufficit illa ſimplex, & remota deſtinatio ad ſtatum Eccleſiaſticum, quam ſignificat.

Objic. cont. 2. par. Concilia, & Patres reponunt illa miniſteria, ſc. cantores, pſalmiſtas, &c. inter alios ordines; ergo cenſent illos eſſe ordines, ut ſunt alii. Prob. ant. in Collectione Canonum dicitur, *non liceat in pulpito canere, ac legere, niſi qui ab Epiſcopo lectores ſunt ordinati*. Et in Conſtit. Apoſt. eodem Can. prohibetur presbyteris *ordinare diaconos, vel lectores, vel cantores, vel janitores*, &c. id reſervatur ſolis Epiſcopis. Et in Conc. Carthag. IV. *Clericorum nomen etiam lectores, & pſalmiſtæ, & oſtiarii retineant*; ergo iſta miniſteria inter veros ordines reputantur.

Reſpon. neg. conſeq. tum quia cantores, pſalmiſtæ, & lectores ſæpius pro eodem miniſterio reputantur, tum

(1) *ſeſſ. 23. c. 4. de reform.*
(2) *ibid. c. 6.*
(3) *ibid c. 2.*

tum, quia nomen *ordinum* ſumunt in latiori ſignificatione, & minus rigoroſa.

Quæres, *Quid dicendum de corepiſcopatu, an eſſet ordo verus, & diſtinctus ab epiſcopatu, vel Sacerdotio.*

Reſp. negative: nam corepiſcopi nomen ſignificat epiſcopum pagi, ſeu oppidi, ſeu vici, quia iſti extra urbem epiſcopalem epiſcoporum vices agebant, quaſi eorum vicarii. Porro illorum aliqui erant vere epiſcopi conſecrati, ſed ſine plebe, & de illis loquitur Iſidorus, cum dicit, quod *in vicis, & in villis inſtituti gubernant commiſſas ſibi Eccleſias, habentes licentiam conſtituere lectores, ſubdiaconos, exorciſtas, presbyteros autem, & Diaconos ordinare non audeant præter conſcientiam Epiſcopi, in cujus regione præeſſe noſcuntur*. Igitur ordine, ſeu conſecratione erant epiſcopi, alii vero erant ſimplices Sacerdotes inſtituti ad formam 70. Diſcipulorum, non autem duodecim Apoſtolorum, quibus ſuccedunt Epiſcopi, ergo corepiſcopatus non eſt ordo diſtinctus ab epiſcopatu, ut patet de primis, vel a Sacerdotio, ut patet de ultimis.

DISPUTATIO II.

De cauſis, materiali, formali, efficiente, ſeu miniſteriali, & ſuſcipiente ſacramenti ordinis.

SEquimur hic eundem ordinem, quem ſervavimus in aliis, ut poſtquam vidimus de ejus eſſentia, & exiſtentia, unitate, & diviſionibus, agamus de ejus cauſis ſingulis, non quidem de finali, aut principali efficiente, de quibus nihil reſtat ſpeciale, nec quidquam dici poteſt, quod non ſit ei commune cum aliis, ſed de materia, & forma, & miniſtro, & ſuſcipiente, ſeu ſubjecto.

QUÆ-

QUÆSTIO I.

De materia, & forma ordinis ſacramentalis.

SUppono ex dictis de ſacramentis in communi, quod ſingula conſtant aliquibus rebus, vel actibus, tamquam materia, & verbis, tamquam forma, & quod ex illis verbis, & rebus conſtituitur materia una totalis, cujus forma, etiam totalis, eſt ſignificatio gratiæ ſacramentalis, quæ eſt propria cuique ſacramento, v. g. in ſacramento baptiſmi, materia remota, & partialis eſt aqua naturalis, & ablutio, qua tingitur puer; forma etiam partialis, & remota, ſunt verba, *ego te baptizo*, &c. Ex utraque vero conflatur ſignum totale materiale, cujus forma totalis eſt ſignificatio gratiæ abluentis animam; & ſic de aliis.

Suppono 2. quod ſicut Chriſtus D. inſtituit omnia ſacramenta, ita & eorum materiam, & formam in genere, vel ſpecie: in genere quidem omnium, in ſpecie vero aliquorum, & non omnium, ſaltem per ſe, ſed ſpecificam determinationem reliquit judicio, & diſpoſitioni eccleſiæ, modo tam res, quam verba ſint ſymbola, ſeu ſigna ſenſibilia apta ad ſignificandos effectus ſingulorum. Sic diximus, quod in matrimonio voluit conſenſum contrahentium eſſe materiam ejus proximam, & totalem conflatam ex perſonis contrahentibus, & verbis, quibus exprimunt conſenſum mutuum, ſed rationem contractus reliquit diſpoſitioni Eccleſiæ. Ita eſt de ordine, Chriſtus determinavit materiam in genere tantum, quatenus voluit ordines conferri in rebus, & verbis aptis ad ſignificandos eorum effectus, ſc. poteſtatem ſingulis propriam exercendi actus etiam proprios in Eccleſia circa ſacrificium Euchariſtiæ, ſeu Miſſæ, ſed electionem rerum, & verborum, ex quibus conſtant ſigna, ſeu ſacramenta, ſingula illa reliquit Eccleſiæ.

Hinc eſt, quod in Eccleſia tam Orientali, quam Latina ſinguli ordines dantur per aliquos ritus, & ſigna actuum, & verborum ſenſibilium idem ſignificantium, ſed in ſpecie atoma diverſa ſunt, ut patet ex Ritualibus.

CON-

CONCLUSIO I.

Materia ſingulorum ordinum in Eccleſia Romana eſt porrectio inſtrumentorum, quibus exercentur illorum actus, & forma verba, quibus ſignificatur poteſtas data ad illos actus exercendos in Eccleſia.

Prob. 1. ex Scoto, quatenus docet *hoc ſacramentum conferri in aliquo ſigno ſenſibili repræſentante miniſterium gradus, & per verba prolata cum debita intentione, & pro Sacerdotio aſſignat duas formas partiales, quarum altera confertur poteſtas conficiendi eucharistiam, in reliqua poteſtas abſolvendi in pœnitentia; & iſtis conjunguntur duæ materiæ, hoc eſt duo ſigna viſibilia, propria forma, prima traditio calicis, & patenæ cum hoſtiis: Accipe poteſtatem celebrandi*, &c. *Forma impoſitio manus epiſcopi ſuper caput*, &c. ergo idem eſt de aliis cum proportione.

Confir. ex eodem in Reportatis. *Patet, quod materia hujus ſacramenti eſt aliquod ſenſibile externum, vel oſtenſio gradus eminentis in aliquo ſigno viſibili ad exercendum aliquem actum eminentem circa corpus Chriſti verum .... forma vero ſacramenti, ſecundum diverſas ordinationes ... ſunt certa verba, quæ ſunt ſcripta in libris Epiſcoporum*. &c.

Prob. 2. ex Concilio Florent. (1) dicente, *Sextum ſacramentum eſt ordinis, cujus materia eſt illud, per cujus traditionem confertur ordo, ſicut presbyteratus traditur per calicis cum vino, & patenæ cum pane traditionem .... forma Sacerdotii talis eſt*, &c. Et Trid. (2) *Patrum unanimi conſenſu perſpicuum eſt, per ſacram ordinationem, quæ verbis, & ſignis exterioribus perficitur, gratiam conferri*. Signa autem alia non apparent præter porrectiones inſtrumentorum, nec alia verba, quam quæ ſignificant functiones ſingulorum; ergo &c.

Prob. 3. Nam certum eſt omnia ſacramenta conſtare ſignis ſenſibilibus, tamquam materia, & verbis, tamquam forma; ſed ſinguli ordines ſunt ſacramenta; ergo ſinguli conſtant materia, ſeu rebus, & verbis; ſed nullæ res poſſunt aptius aſſignari, quam porrectiones inſtrumentorum, quibus exercentur actus eorum,

(1) *decr. Euge.* (2) *Seſſ. 23. c. 3.*

rum, nec verba ulla melius, quam illa, per quæ ſignificatur dari poteſtas illos actus exercendi circa euchariſtiam; ergo &c.

Objic. Materia, & forma ſacramentorum debet inſtitui, & determinari ab authore illorum; ſed neutra determinata eſt a Chriſto, quia neutra uſus eſt ipſe, nec de illis fit mentio in Scriptura; ergo &c.

Reſp. ex dictis diſt. maj. Determinari in genere, vel ſpecie, con maj.& neg.min. in ſpecie ſemper, neg. maj. & conſ. nam ſufficit determinatio in genere, & quod determinationem in ſpecie reliquerit Eccleſiæ ſuæ, ut de facto reliquit iſtam.

Objic. 2. materia, & forma ſunt partes eſſentiales ſacramenti, ſine quibus non exiſtit; ſed ſine porrectione inſtrumentorum valet ordinatio; ergo porrectio illa non eſt materia ordinationis. Prob. min. nam apud Græcos non porriguntur ulla inſtrumenta, & tamen valide ordinant; ergo &c.

Reſp. diſt. min. ſine porrectione formali, con. ſine porrectione virtuali, aut ſigno æquivalenti, neg. min. & 2. conſ. Nam Græci non porrigunt quidem inſtrumenta, ſed adhibent ſigna æquivalentia, quibus ex illius Eccleſiæ determinatione immediata, & Chriſti determinatione mediata idem cum verbis ſignificatur, quod per noſtram porrectionem *inſtrumentorum*, & per verba ſignificatur apud Latinos.

Igitur materia oſtiariatus remota ſunt claves Eccleſiæ, proxima eſt earum traditio, cum cymbalo ad convocandum populum. Forma eſt iſta, *Sic age, quaſi redditurus Deo rationem pro his rebus, quæ his clavibus recluduntur*. Quippe officium oſtiarii, qui eſt *janitor*, ſeu *æditus* dicitur, eſt aperire Eccleſiam fidelibus; & claudere infidelibus, aperire ſacrarium, pulſare campanam, aperire librum prædicanti, & quæ ſunt in Eccleſia, cuſtodire, ne pereant.

Materia lectoratus eſt liber, & traditio libri lectionum facta per Epiſcopum, forma vero verba, quæ profert Epiſcopus porrigendo librum, *Accipe, & eſto verbi Dei relator*, &c. Quippe officium ejus erat in Eccleſia legere Scripturam ſacram. Dico *legere*, non autem prædicare, quod eſt munus diaconi.

Materia exorciſtatus eſt liber, & traditio libri exorciſmorum; forma autem ſunt verba Epiſcopi dicentis,

tis, *Accipe*, *& commenda memoriæ*, *& habe poteſtatem imponendi manus ſuper energumenos*, &c. Officium enim exorciſtarum erat imponere manus ſuper energumenos, & expellere ab eis Dæmones, legendo ſuper illos exorciſmos Eccleſiæ, & ſic eos præparare, ut ſacris poſſent intereſſe, & participare de illis.

Materia Acolythatus eſt cereus, & traditio ejus extincti, & urceoli vacui. Forma ſunt verba Epiſcopi, *Accipe ceroferarium cum cereo... Accipe urceolum ad ſuggerendum vinum*, *& aquam ad eucbariſtiam*, &c. Vides materiam hujus ordinis conſtare duabus partibus integrantibus, quæ ſunt traditio cerei, & urceoli, cum verbis cuique convenientibus. Quia officium Acolythi eſt lumina accendere, & deferre, & cum his aſſiſtere Sacerdoti celebranti, & præparare, ac porrigere vinum, & aquam ſubdiacono.

Idem eſt de materia ſubdiaconatus: tradetur ordinando calix vacuus cum patena, quam tangit manu dextera, Epiſcopo dicente, *vide*, *cujus miniſterium tibi traditur*, &c. Et liber Epiſtolarum, dicente eodem, *Accipe librum Epiſtolarum*, *& habe poteſtatem legendi eas*, &c. ſcilicet duplex quoque hic eſt materia, & forma, quia miniſterium ſubdiaconi eſt poteſtas legendi ſolemniter Epiſtolam, & miniſtrandi vaſa corporis, & ſanguinis Chriſti, quæ tamen non tangit, ex quo in eis eſt corpus, & ſanguis ille divinus.

Idem etiam eſt de diacono: nam materia ordinationis ejus conſiſtit in traditione libri Euangeliorum, & impoſitione manuum Epiſcopi, cum verbis utrique actioni propriis: nam tradendo librum dicit, *Accipe poteſtatem legendi Evangelium*, &c. Et imponendo manus dicit, *Accipe Spiritum S. & ad reſiſtendum Diabolo*, *& tentationibus ejus in nomine Domini*. Unde officium Diaconi eſt: 1. aſſiſtere Sacerdoti in his, quæ ſpectant ad ſacrificium Miſſæ, cui materiam conſecrandam a ſubdiacono acceptam porrigit. 2. Euangelium in Miſſa ſolemni cantare. 3. olim erat Calicem communicaturis porrigere, & diſpenſare. 4. erat baptizare. 5. prædicare verbum Dei populis, & Euangelium explicare. 6. Eccleſiæ theſauro, & oblatis eleemoſynis præeſſe, & eas pauperi-

bus erogare, juxta epiſcopi, vel ſacerdotis decretum, & præcipue cura illi erat fidelibus, qui ob confeſſionem fidei carceribus detinebantur, providendi; ſed duo tantum, vel tria priora munia videntur proprie ſpectare ad hunc ordinem, quia præcipue concernunt euchariſtiam, & ſacrificium Miſſæ.

Materia presbyteratus ſunt ſigna ſenſibilia, quæ in ejus collatione adhibentur, & forma ſunt verba, quæ in illorum ſignorum exhibitione proferuntur. Signa principalia ſunt 1. porrectio calicis cum patena, & hoſtia, & verba huic correſpondentia ſunt, *Accipe poteſtatem offerendi ſacrificium Deo, miſſaſque celebrandi*, &c. 2. manuum impoſitio cum his verbis, *Accipite ſpiritum S. quorum remiſeritis peccata*, &c. Nam ſacerdotium duplicem habet poteſtatem, unam conſecrandi euchariſtiam, & aliam remittendi, aut retinendi peccata in ſacramento pœnitentiæ. Quibus adde adminiſtrationem extremæ unctionis.

Materia denique epiſcopatus eſt manuum impoſitio, & forma ſunt verba hæc, quæ a tribus epiſcopis conſecrantibus proferuntur ſuper ordinandum. *Accipe ſpiritum S.* Quæ licet ſint generalia, tamen ſatis notant eminentiam iſtius ordinis, & dignitatis, quatenus aliquo modo, & ſine limitatione, & menſura datur Spiritus S. qui limitate datur in aliis, ſcil. ad fines, & functiones eorum ſpeciales.

Accedit quidem unctio capitis, & manuum, ſicut in baptiſmo, & ordinatione ſacerdotis, & alibi; ſed conveniunt Theologi hanc non eſſe de eſſentia hujus ſacramenti, nec enim legitur, quod Apoſtoli eam adhiberent, nec aliud ſignum, præter manuum impoſitionem.

Hæc autem breviter tetigiſſe ſufficiat ſtudentibus noſtris. Qui plura volet, legat Cardinalem noſtrum Brancatum, & P. Fraſſen.

QUÆ-

QUÆSTIO II.

De miniſtro hujus ſacramenti.

QUærimus præcipue de miniſtro ordinario, cui competit ex officio, & ſpecialiter adminiſtratio ſingulorum ordinum.

CONCLUSIO I.

S*Olus Epiſcopus eſt miniſter ordinarius hujus ſacramenti*. Eſt communis.

Prob. 1. ex Scoto dicente, quod *poteſtas, quam addit Epiſcopatus ſupra Sacerdotium, reſpicit aliquem actum ſacramentalem, ſc. confirmare, & ordines conferre, actus ſunt proprii Epiſcopo*... Et in definitione ordinis dicit, quod *eſt inſtitutio in gradu Eccleſiæ... facta ab Epiſcopo. Et ſi quæras... Quis eſt miniſter idoneus? Dico, quod Epiſcopus, & ſolus in ſacris ordinibus: in aliis autem non ſacris, aliquando ex commiſſione, aliqui privilegiati, ut Abbates*.

Prob. 2. ex Script. Nam Chriſtus in ultima cœna ordinavit Apoſtolos in Sacerdotes, & ipſi Apoſtoli poſt ejus Aſcenſionem ordinaverunt Epiſcopos, & Presbyteros, & Diaconos ſic: *Paulus, & Barnabas conſtituerunt per ſingulas Eccleſias presbyteros*. Et Paulus dicit ſe ordinaſſe Timotheum, dicens, *noli negligere gratiam, quæ in te eſt cum impoſitione manuum presbyterii*, quod de ſe dicit, ut colligitur ex præcedenti, *Ut reſuſcites gratiam, quæ eſt in te per impoſitionem manuum mearum*. Et ad Titum, *Reliqui te Cretæ, ut ea, quæ deſunt, corrigas, & conſtituas per civitates presbyteros*, &c.

Prob. 3. ex Concil. nam in Florent. dicitur, *Ordinarius miniſter hujus ſacramenti eſt Epiſcopus*. Et in Trid. dicitur, *Epiſcopos ſacramentum confirmationis conferre, & miniſtros Eccleſiæ ordinare*, &c.

Confir. ex Patribus. Nam S. Dion. refert ritum ordinandi Epiſcopum, Sacerdotem, Diaconum, & alios a Pontifice, ſeu Epiſcopo. Idem docet Hieron. reſervans Epiſcopo confirmationem, & ordinationem.

Objic. Coepiſcopi olim conferebant ordines; ſed illi

illi non erant Epiſcopi; ergo &c. Prob. maj. ex Concilio Antioch. Ubi de illis dicitur, quod *ordinent lectores, & ſubdiaconos, atque exorciſtas*. Et in Niceno permittitur eis *lectores ordinare;* ergo &c.

Reſp. diſt. maj. Si erant Epiſcopi, & ex commiſſione Epiſcoporum, conc. ex poteſtate ordinaria, & ſi non erant Epiſcopi, neg. maj. & 2. conſ. Nam in illo primo Concilio non permittitur eis ordinare diaconos, & in 2. dicitur expreſſe, quod *ex antiqua conſuetudine corepiſcopos, Epiſcopi permiſſu oportet lectores ordinare*; ergo id faciebant poteſtate delegata, etiam quamvis eſſent Epiſcopi, ut ſunt hodie Epiſcopi titulares, qui carent plebe: nihil enim facere poſſunt, niſi permiſſu diœceſani.

CONCLUSIO II.

Ordinatio minorum ordinum, imo & ſubdiaconorum, ac diaconorum poteſt committi presbyteris, non Epiſcopis.

Prob. 1. ex Scoto citat. *Nam in aliis non ſacris, aliquando ex commiſſione aliqui privilegiati, ut Abbates,* &c. ſunt miniſtri idonei minorum ordinum.

Prob. 1. ex Concil. Trid. *Abbatibus, & aliis quibuſcumque, quamvis exemptis, non liceat in poſterum intra fines alicujus diœceſis conſiſtentibus, etiam ſi nullius diœceſis, vel exempti eſſe dicantur cuiquam, qui regularis ſubditus ſibi non ſit tonſuram, vel minores ordines conferre*, &c. ergo poſſunt ordinare Regulares ſibi ſubditos ordinibus minoribus, & Tonſura. Idem patet ex pluribus decretis Apoſtolicis, quæ habes apud Cardinalem de Laurea. Inter alia citat B. Innoc. VIII. an. 1489. pro Abbate Ciſtercienſi, & aliis quatuor coabbatibus. *Ne Monachi dicti ordinis pro ſuſcipiendis ordinibus ſubdiaconatus, & diaconatus extra clauſtrum hinc inde diſcurrere cogantur, tibi, & ſucceſſoribus tuis, ut quibuſcumque dicti ordinis Monachis ... ſubdiaconatus, ac diaconatus ordines ... rite conferre*, &c. ergo hæ ordinationes poſſunt delegari non Epiſcopis: nam a facto ad poſſe valet conſeq.

CON-

CONCLUSIO III.

R*Egulariter, & ex præcepto Eccleſiæ hodie requiruntur tres Epiſcopi ad conſecrationem Epiſcopi.* Prob. 1. ex Script. cit. qua conſtat Timotheum fuiſſe ordinatum *cum impoſitione manuum presbyterii*, ſc. manuum Pauli cum aliis Epiſcopis. Et ipſe Paulus cum Barnaba ordinati ſunt per Apoſtolos, qui erant Jeroſolymis, quippe *imponentes eis manus, dimiſerunt illos.*

Prob. 2. ex SS. Canonibus, & Concil. 1. in can. Apoſtolorum dicitur; *ex tribus Epiſcopis ordinetur Epiſcopus.* In Concil. Arelat. 1. prohibetur ordinare Epiſcopum niſi aſſumptis ſecum aliis 7. Epiſcopis (aut ſaltem) *ſine tribus fratribus.* Et in Nicæno 1. *Epiſcopum convenit maxime quidem ab omnibus, qui ſunt in provincia, ordinari. Si autem hoc difficile fuerit, ſaltem, illis conſentientibus per ſcripta, ordinatio celebretur.* Item ſtatuitur in aliis pluribus. Et Gregor. Mag. ad Auguſtinum Anglorum Epiſc. ſcribit *Epiſcoporum ordinatio, ſine aggregatis tribus, vel 4. Epiſcopis fieri non debet.* Et ad Bonifacium Moguntinum *Quoties Epiſcopum conſecraveris, duo, vel tres conveniant tecum Epiſcopi.*

Igitur varia fuerunt decreta Eccleſiæ circa ordinationem iſtam. Aliquando ſtatutum erat, ut fieret a Metropolitano, præſentibus, aut conſentientibus aliis comprovincialibus Epiſcopis, ut in Concilio Nicæno 1. Et in Concilio Africano, ut ſaltem a duodecim. Aliquando a duobus, ut in Can. cit. Apoſtol. & in Concilio Rhegienſi, ubi confirmatur ordinatio Epiſcopi Ebredunenſis facta a duobus. Aliquando etiam ex Papæ diſpenſatione ſufficit unus, ut diſpenſatum fuit a Gregorio XIII. cum Patriarcha Æthiopiæ, ut ſolus ordinaret Epiſcopos, ſi vellet. Idem conceſſerunt alii Pontifices commorantibus in Æthiopia, & America, & ſic de aliis. Vide Cardinalem cit.

Dixi propterea, *Regulariter*. Nam hodie, & ab initio, & fere ſemper, hæc ordinatio facta eſt a tribus.

2. Dixi, *Ex præcepto Eccleſiæ:* nam ſi adeſſet præceptum Divinum non poſſet in eo diſpenſari. Et non

legimus Chriſtum in hoc quidquam determinaſſe, ſed hoc diſpoſitioni Eccleſiæ reliquiſſe.

Cur autem plures ad hoc requirantur Miniſtri, ratio eſſe poteſt, ut ex pluralitate in unum concurrentium repræſentetur Eccleſiæ unitas, quæ ex pluralitate coaleſcit. 2. Ad ampliorem gratiam, quæ convenit huic ordini, qui eſt plenitudo ſacerdotii. 3. exiguntur plures; ne res tanti momenti, unius Epiſcopi judicio permittatur.

QUÆSTIO III.

De ſubjecto ordinis.

CErtum eſt 1. Suſcipientem ordines debere eſſe baptizatum, quia baptiſmus eſt janua ſacramentorum, ut ſæpe dictum eſt, ſed quæritur, an Chriſtiani omnis ſexus, & ætatis, & conditionis poſſint valide, aut licite ordinari, v. g. fœminæ, aut pueri ante uſum rationis? An ſpurii? &c.

CONCLUSIO I.

F*Oeminæ ordinari non poſſunt valide, & hoc de jure divino æque, ac Eccleſiaſtico.* Eſt communis contra Colliridianos Cataphrygas, qui volebant fœminas eſſe capaces ſacerdotii.

Prob. 1. ex Scoto, (1) qui docet, quod *hoc non eſt tenendum preciſe tamquam per Eccleſiam determinatum, ſed habetur hoc a Chriſto. Non enim Eccleſia præſumpſiſſet totum ſexum muliebrem privaſſe ſine culpa ſua actu, qui ſibi licite competeret, & qui eſſet ordinatus ad ſalutem mulieris, & aliorum in Eccleſia per eam. Quia hoc videretur maximæ injuſtitiæ, non ſolum in toto ſexu, ſed etiam in paucis perſonis. Nunc autem, ſi de lege Divina licite poſſet competere mulieri ordo Eccleſiaſticus, poſſet eſſe ad ſalutem, & earum, & aliorum per eas*, &c.

Prob. 2. cum eodem ex Script. Nam inquit Apoſt. (2) *Docere mulierem non permittas, neque dominari in virum, ſed eſſe in ſilentio .... non permittas, quia nec Chriſtus permiſit, cujus argumentum evidens accipitur, quia nec matrem ſuam poſuit in aliquo gradu* in

(1) *d.25.q.c.4.* (2) *1.cor.11.*

in Eccleſia, cui nulla alia potuit, vel non poterit in ſanctitate comparari. Ratio autem naturalis huic dicto conſonat, quam Apoſt. innuit, nam natura non permittit mulierem (ſaltem poſt lapſum) tenere gradum eminentem in ſpecie humana. Si quidem eſt dictum ſibi in pœnam peccati ſui, ſub viri poteſtate eris, &c.

Confir. hæc ratio ex eodem Apoſt. qui poſtquam vetuit permitti mulierem docere, nec dominari, addit, *Adam enim prior formatus eſt, deinde Heva*, Item, *Adam non eſt ſeductus; mulier autem ſeducta in prævaricationem fuit*; ſc. Lex divina, quæ excludit fœminas ab Eccleſiaſticis dignitatibus, & ordinibus, fundatur in lege primatus, qui pertinet ad virum, & in lege juſtitiæ, quæ non vult tantum onus credi ſexui tam fragili: attenta ſc. fragilitate, quam exhibuit in culpa, in cujus pœnam addicta eſt perpetuæ ſubjectioni.

Confir. 2. ex eodem Apoſtolo (1) prohibente fœminas, nequidem loqui in Eccleſia, ut interrogent, & diſcant. *Mulieres in Eccleſia taceant; non enim permittitur eis loqui, ſicut & lex dicit. Si quid autem velint diſcere, domi viros ſuos interrogent, turpe eſt enim mulieri loqui in Eccleſia*; ergo multo minus licebit eis loqui in docendo, vel adminiſtrando ſacramenta.

Prob. 3. Nam ſi ſola Eccleſiæ lex id prohiberet, aliquando ipſa in hoc diſpenſaſſet in aliquot fœminis ſanctiſſimis, & ſapientiſſimis, ut dicebat Doctor de Maria Deipara: ſed nuſquam legitur Eccleſiam permiſiſſe fœminam ullam ordinari. Unde Tertul. (2) dicebat, *Non permittitur mulieri in Eccleſia loqui, ſed nec docere, nec tingere, nec offerre, nec ullius virilis muneris, nec dum ſacramentalis officii ſortem ſibi vindicare.* Quod non ſolum ab initio naſcentis Eccleſiæ, ſed etiam ab initio mundi apud veræ Religionis cultores obſervatum eſt, ut nulla fœmina ſacerdotali officio functa ſit.

Prob. 2. p. de præcepto Eccleſiæ 1. ex Concil. Carthagin. IV. & Conſtantienſi, conſtitut. Martini V. prohibentur prædicare, & ſolemniter baptizare, in Pariſienſi VI. prohibentur Euchariſtiam adminiſtrare. In Laodic. VI. prohibentur inſervire altari, & lectiones legere, &c.

(1) 1. *Cor.* 14. (2) *de vel. virg. c.* 8.

Objicies 1. Diaconiſſæ per veram ordinationem inſtituebantur; ergo Diaconatus conferebatur fœminis. Prob. ant. ex Tertull. (1) Eccleſia *bigamos non ſinit præſidere, aut viduam adlegi in ordinationem, niſi univiram non concedit*. Vides ordinationem viduæ. Et in Concil. Nicæno 1. poſtquam conceſſit Paulianiſtas rebaptizatos poſſe iterum ordinari ab Epiſcopo, *ſimiliter de Diaconiſſis, & univerſe de iis, qui in clero recenſentur, eadem forma ſervabitur*. Et in Chalcedon. (2) *Statuitur Diaconiſſam non ordinandam ante annum* 40. *& hanc cum ſummo libramine; ſi vero ſuſcipiens manus impoſitionem, ſemet ipſam tradat nuptiis, gratiam Dei contumeliam faciens, anathematizetur*. Sed nihil clarius dici poteſt pro vera ordinatione; ergo &c.

Reſp. diſt. ant. & min. Per veram ordinationem cæremonialem: con. ſacramentalem: neg. ant. & min. Nam illæ ordinationes fiebant quidem per aliquas cæremonias ab Eccleſia inſtitutas, quibus fœminæ illæ ad quædam pia miniſteria circa fœminas deſtinabantur, ſed non ad ullum ſacramentum, & maxime ad ſacramentum altaris conficiendum, aut diſpenſandum; *ſed ut muliebris ſexus honeſtati conſulatur, ſive, ut baptiſmi tempore adſit.... ſive cum nudandum eſt mulieris corpus, ne virorum, qui ſacris operantur, aſpectui ſit expoſita, ſed a ſola Diaconiſſa videatur, quæ ſacerdotis mandato mulieris curam gerit*. Inquit S. Epiphan. (3)

Objic. 2. In Canonibus antiquis quædam dicuntur presbyteræ, & Epiſcopæ; ergo ſunt etiam capaces ordinis presbyteralis. prob. ant. ex Concil. Turon. (4) 11. *Epiſcopum non habentem, nulla ſequitur turba mulierum....ſi inventus fuerit presbyter cum ſua presbyteriſſa, aut Diaconus cum ſua Diaconiſſa, aut ſubdiaconus*, &c. *per annum excommunicatus habeatur*. Et Gregor. Mag. mentionem facit de veſtibus, quibus utuntur presbyteræ; ergo &c.

Reſp. neg. ant. & 2. conſ. Nam ita dicebantur illæ fœminæ, non quod participarent de illis ordinibus, ſed quia mariti earum ordinati erant Epiſcopi, aut presbyteri, ſeu, ſic vocabantur ex dignitate maritorum, a qui-

(1) c 44. (2) *can.* 9. *ca.* 15.
(3) *Hær.* 79. (4) *can.* 12. & 20.

quibus tamen divortium fecerant, nam inquit Concil. Antiſiodor. (1) *Non licet presbytero in uno lecto poſt acceptam benedictionem cum presbytera ſua dormire.* Et in Concil. Trullano jubetur uxor Epiſcopi conſecrati; *Monaſterium ingredi procul ad Epiſcopi habitatione extructum.*

Objic. 3. Moniales Abbatiſſæ ordinantur vera ordinatione; ergo &c. prob. ant. Nam moniales deputantur Pſalmodiæ Eccleſiaſticæ, accinunt, & reſpondent Sacerdoti celebranti, & miniſtrant. Et Abbatiſſæ juriſdictionem exercent, non ſolum in ſuas Moniales, ſed etiam in clericos, ut conſtat ex cap. *Dilecto*, ubi Honorius III. præcipit Abbati Abradenſi, ut per cenſuras compellat clericos, & Canonicos obedire Abbatiſſæ de Brubigen. *& ejus ſalubria monita, & mandata obſervare*; ergo Monialium, & Abbatiſſarum vera eſt ordinatio.

Reſpondeo neg. 1. ant. & 2. conſ. Imo inde conſtat nullam fuiſſe illius Abbatiſſæ juriſdictionem ſpiritualem, ſed mere temporalem, & œcumenicam. Ille autem cantus non eſt actus veri ordinis, ſed nudæ pietatis. Nam olim fideles omnes in Eccleſia pſallebant ſimul, & promiſcue; ſed jam id prohibitum eſt. Abbatiſſarum autem benedictio eſt pure cæremonialis, non ſacramentum.

Objic. 4. ex ſcript. (3) *In Chriſto J. non eſt ſervus, neque liber, non eſt maſculus, neque fœmina*; ergo ex Chriſti voluntate omnia ſacramenta ſunt omnibus communia ſine diſtinctione ſexuum, nec conditionum.

Reſpond. ex Scoto. diſt. conſ. quoad conſecutionem gratiæ, & gloriæ: con. quoad gradum *habendum in Eccleſia*, & quoad adminiſtrationem; neg. conſ. nam quoad hoc *bene decet eſſe diſtinctionem inter virum, & mulierem in lege Chriſti; quia hoc conſonum eſt legi naturæ.*

Colligis 1. Quod in primitiva Eccleſia fuerunt Diaconiſſæ, quarum munus erat, non quidquam agere circa ſacramentum altaris, ſed vel pauperum fœminarum curam gerere, & fœminarum baptiſmo adeſſe, ut in iis nudandis, aut induendis non paterent oculis ſacerdotis, &c. in iis abſtergendis poſt unctionem, &c.

(1) *c.*314.*can.*48. (2) *Gal.*3. (3) *ibid. F.*8.

2. Colligis illas quidem per orationes, & manus impoſitionem ſolitas inaugurari, ſc. deprecatorie, ſicut vivente Chriſto ungebant Apoſtoli infirmos: ſed non erant actus ſacramentales. Et hodie ſimiles orationes, & cæremoniæ fiunt in monialium receptionibus, & profeſſionibus, & Abbatiſſarum electionibus.

CONCLUSIO II.

Pueri ante uſum rationis, imo & amentes, valide, ſed non licite poſſunt ordinari. Eſt communis.

Prob. 1. ex Scoto (1) dicente. *Primo modo*, ſc. licite, & honeſte) *puer non habens* diſcretionem, non poteſt recipere ordines, *quia non poteſt cum debita reverentia recipere talem gradum, qui confertur in ordine*. 2. *modo* (ſc. licite) *puer non poteſt recipere ordinem ſacrum, licet illo modo poſſit recipere ordines inferiores*, &c. ergo ex Scoto, tam pueri, quam amentes poſſunt valide ordinari, ſed non licite, nec honeſte.

Prob. 2. nam, ordinis ſacramentum, ſicut nec Baptiſmus, nec confirmatio ad effectum ſuum non requirunt actum conſenſus ex parte ſuſcipientium, ſed iſta poſſunt valide conferri in quavis ætate, etiam pueris, & amentibus; ergo & iſtud. prob. maj. Nam ille conſenſus requireretur vel ut materia, vel ut forma, vel ut conditio ad effectum ordinationis: ſed nullum horum dici poteſt; ergo, &c. Prob. min. 1. Non ut materia, vel forma, patet enim, quod neutra includit actum conſenſus ex parte ſuſcipientis magis, quam baptiſmus, vel confirmatio. 2. Non ut conditio, quia ſacramentum ordinis non eſt minoris efficaciæ, quam illa: ſed efficacia baptiſmi, & confirmationis, imo nec Euchariſtiæ, non pendet a conſenſu, ſeu acceptatione ſubjecti; ergo &c.

Prob. 2. ex SS. Canonibus, quia ætatem, & tempora ordinationum determinant, ut cap. *vel non*, de tempor. ordinat. ubi Honor. III. Suſpendi jubet Epiſcopum, qui Diaconatum contulit puero ante 13. ætatis annum, & ipſum ordinatum ab executione ordinum, & vult, quod Epiſcopus provideat puero de beneficio Eccleſiaſtico competenti. Et in Concilio Trid. (2) præfigitur ætas pro ſingulis ordinibus ſacris.

Objic.

(1) *d.25.q.2.A.2.* (2) *Seſſ. Ref. c.12.*

Objic. con. 1. p. Ad validam ordinationem requiritur conſenſus ſuſcipientis; ſed puer, nec amens ante uſum rationis non poteſt conſentire; ergo nec ordinari. pro.maj. ex cap. *Majores*, ubi dicitur, quod inviti non baptizantur valide: *Tunc enim characterem ſacramentalis imprimit operatio, cum obicem voluntatis contrariæ non invenit obſiſtentem*. Sed qui non conſentit, eſt invitus, ergo &c.

Reſp.diſt.maj. Conſenſus negative ſaltem; con. poſitive: neg.maj. utramque. Nam Papa loquitur de contrarietate poſitiva, non de negativa. Imo non judicat hanc ordinationem invalidam, ſicut nec baptiſmum, aut confirmationem: ſed ſupponit ab eis imprimi characterem; quia pueri, & amentes non habent obicem contrariæ voluntatis, proprie loquendo.

Inſt. Valida ordinatio includit votum, ſeu obligationem cælibatus, & ſuſcipiens transfertur a ſtatu laicali ad clericalem; ſed hæc translatio requirit conſenſum poſitivum: non enim poteſt ligari niſi volens; ergo & ordinatio.

Reſp. neg. maj. nam in baptiſmo contrahuntur non minores obligationes, & mutationes. Ibi fit mutatio a ſtatu peccati, & æternæ damnationis, & ſervitutis diaboli ad ſtatum gratiæ, & filiationis Divinæ, cum obligatione ſervandi leges Euangelicas, & Eccleſiaſticas, ad quas baptizati omnes compelli poſſunt; ut conſtat ex eodem Canone; ergo ſicut hæc non impediunt effectum baptiſmi, nec impreſſionem characteris, ita nec in iſto.

Objic. 2. Epiſcopatus habet aliquam rationem matrimonii Epiſcopi cum Eccleſia, quæ illi datur: ſed matrimonium exigit conſenſum nubentibus, quem habere non poteſt puer, nec amens; ergo &c.

Reſp.neg.maj. abſolute; nam hoc dicitur metaphorice. Matrimonium verum exigit conſenſum reciprocum inter nubentes; Eccleſia autem, quæ dicitur ſponſa, non conſentit, ſed ſe habet pure paſſive. Præterea multi cõſecrantur Epiſcopi ſine Eccleſia ſponſa.

Objicies 3. Epiſcopus, & Sacerdos ſunt mediatores inter Deum, & populum: ſed hoc non poteſt convenire puero, vel amenti ante uſum rationis; ergo nec illi ordines. prob. min. mediatio non fit ſine acceptatione; ergo &c.

Reſp. diſt. min. Non poteſt convenire quoad actum, ſeu exercitium: con. quoad habitum, & poteſtatem neg. min. & 2. conſ. Sæpe enim confertur potentia, & habitus, antequam homo poſſit exercere. Multi fiunt Reges in cunis.

Ad licitam autem ordinationem requiritur 1. ætas taxata in Conciliis, & Canonibus.

2. Libertas, ideo ſervi non debent ordinari ante manumiſſionem, ut patet per totum tit. de ſervis non ordinandis.

3. Legitimitas; ut patet ex tit. de ſpuriis non ordinandis, & de filiis presbyterorum. Nam, inquit Scotus, (1) *illi præſumuntur imitatores paternæ incontinentiæ. Et male morigerati, quia male educati.*

4. Corporis forma, ut conſtat ex tit. de non ordinandis corpore vitiatis. Excluduntur ergo deformes corpore, notabili deformitate.

5. Excluduntur caſtrati, criminoſi, infames, &c. Hæc, & ſimilia reddunt ordinationes illicitas, non tamen invalidas.

DISPUTATIO III.

De effectibus huius Sacramenti.

PRæter effectus communes omnibus ſacramentis, ſingula ſpeciales habent, ideo iſtud habere debet ſuos, de quibus hic agimus.

QUÆSTIO PRIMA.

An, & qualem gratiam cauſet Sacramentum Ordinis.

NOn dubitatur de gratia habituali; hoc enim habet omne ſacramentum, ut cauſet hanc gratiam primam, aut ſecundam, ſed quæritur de gratiis, quę ſint ſpeciales effectus ordinationis, & an hoc habeant ſinguli ordines.

CON-

(1) *d.*25.*q.*1.*E.*9.

CONCLUSIO I.

P*Ræter gratiam habitualem, ſeu augmentum ejus, quam cauſant ſinguli ordines, cauſant etiam ſpecialem gratiam, quæ eſt jus ad auxilia neceſſaria ad ſingulos eoſdem ordines recte exercẽdos.* Videtur de fide.

Prob. 1. ex Scoto (1) dicente *ordinem ſignificare efficaciter gratiam præeminentem, qua ordinatus digne aliquod miniſterium exequatur*. Et in Reportatis dicit, *effectus propinquus ſacramenti ordinationis, & res eſt determinatus gradus eminentiæ in Eccleſia ad adminiſtrandum circa Eucbariſtiam, vel character, vel ordo, qui ſunt res, & effectus propinquiſſimus.... & iſti effectui, quantum eſt ex vi ſacramenti, effectus ultimus, & principaliter intentus, ſcilicet gratia inviſibilis gratum faciens, & diſponens ad congrue, & digne exequendum actum convenientem tali gradui in Eccleſia circa Euchariſtiam conſecrandam*. Habes in utroque textu totam concluſionem, imo & in 2. deciſionem totius diſputationis.

Prob. 2. de gratia habituali, quia eſt verum ſacramentum novæ legis; ergo confert non ponenti obicem gratiam habitualem 1. aut 2. quia hoc eſt eſſentialiter commune omni ſacramento novæ legis.

Confir. ex Patribus: nam inquit S. Gregor. (2) *Sacrorum ordinum ſacramenta ab Eccleſiæ ductoribus foris accipimus, ſed ſacramentorum virtute ab omnipotenti Deo interius roboramur; virtus vero ſacramenti gratia eſt ſeptiformis*, &c.

Prob. 3. ex Conc. maxime ex Trid. (3) *Cum Scripturæ teſtimonio, & Apoſtolica traditione, & Patrum unanimi conſenſu conſpicuum ſit per ſacram ordinationem, quæ verbis, & ſignis exterioribus perficitur, gratiam conferri, dubitare nemo debet ordinem eſſe vere, & proprie unum ex ſeptem ſacramentis*. Idem definit infra. Item ex Florent. *Effectus hujus ſacramenti eſt augmentum gratiæ, quia debet homo illud recipere in ſtatu gratiæ, & ſine culpa mortali.*

Confir. ex praxi Eccleſiæ, quæ præcipit ordinandis, ut præmittant confeſſionem ſacramentalem, ut docet Concil. Colon. II.

(1) *d.* 24. F. (2) 1. *Regiſt.* 10. (3) *ſeſſ.* 3.

Prob.2.p.1. ex iiſdem Conciliis, nam Florent.dicit *dari gratiam ordinato, ut ſit idoneus miniſter*, ſc.quoad cælibatus conſtantiam, & legum cuſtodiam, & functionum exercitium. Et Concil. Mogunt. IV. dicit, *gratiam divinitus conferri rite ordinatis, qua ad Eccleſiaſtica munera rite, & utiliter apti, & idonei efficiantur, & quæ rata ſint, & efficacia, quæ a rite ordinatis in Eccleſia Chriſti......geruntur.*

Prob.2. ex dictis de effectibus ſacramentorum in communi, ubi probatum eſt, ſingula, præter gratiam ſanctificantem 1. aut 2. conferre jus quoddam ad gratias actuales neceſſarias ſingulis ſuſcipientibus ad fines ſingulorum eorundem; ſed finis proprius ſacræ ordinationis eſt, ut ordinatus recte ſe gerat in exercitio poteſtatis, qua inſignitur per illam: ergo &c.

Confir. Nam ſinguli ordinati egent ſpeciali auxilio divinæ protectionis, & illuminationis, ut pure, ſancte, attente, exacte ſe gerant in exercitio ſui characteris, & officii; ergo &c.

Dixi, *jus quoddam ad auxilia*, &c. nam ille effectus debet eſſe aliquid habituale, & permanens, non vero actuale, & tranſiens, alioqui, tranſacta actuali ordinatione, nihil reſtaret auxilii ad recte obeunda munia.

Objic. ex Concil. Florent. Ipſa gratia habitualis præſtat illud auxilium, ſcil. *ut ordinatus ſit idoneus miniſter*: ergo gratis fingitur alia gratia.

Reſp. neg. ant. nam ſi hæc auxilia provenirent ab ipſa gratia habituali, ſemper deeſſent poſt amiſſam illam gratiam, & ſic habens peccatum mortale, non poſſet rite exercere ſuum ordinem, quod eſt hæreticum.

QUÆSTIO II.

De charactere, an omnes, & ſinguli ordines imprimant characterem.

QUi nolunt ſingulos ordines eſſe ſacramentales, dubitare debent, imo & negare, quod omnes imprimant characterē: quia hic eſt effectus proprius, & ſpecialis alicui ſacramento. Nemo autem catholicus id negat de omnibus, & maxime de presbyteratu, & Epiſcopatu, ſi hujus ordinatio ſit ſacramentum diſtinctum,

CON-

CONCLUSIO I.

Sicut omnes, & ſinguli ordines ſunt ſacramenta diſtincta, ita & ſinguli cauſant in anima ordinatorum characteres ſibi proprios, & diſtinctos. Eſt communior.

Prob. 1. ex Scoto. (1) *Concedo plures eſſe characteres, & probabilius, quod alterius ſpeciei, ut apparet ex actibus, ad quos iſti gradus diſponunt, qui gradus vel ſunt characteres, vel habent proprios characteres neceſſario correſpondentes*.

Prob. 2. ex Conc. Flor. & Trid. (2) *In ſacramento ordinis, ſicut in baptiſmo, & confirmatione character imprimitur, qui nec deleri, nec auferri poteſt:....Si quis dixerit per ſacram ordinationem non dari Spiritum S. aut per eam non imprimi characterem.....anathema ſit*. Et quidem id verum eſt, non ſolum de aliqua ordinatione, ſed de ſingulis, quia eadem eſt ratio de omnibus.

Prob. 3. Ubi eſt eadem ratio, ibi eſt idem effectus; ſed eadem eſt ratio de ſingulis ordinationibus: nam ſingulæ ſunt vera ſacramenta, & de illis non diſtinguit Concilium, dicens, *ſacram ordinationem eſſe vere, & proprie ſacramentum*; ergo &c.

Confir. nam ſingulæ ſunt æque irreiterabiles, & operantur diverſos gradus, & diverſa miniſteria ſingulis ſuſcipientibus, ut patet ex dictis; ergo & diverſis characteribus debent notari.

Objic. 1. Character ſacramentalis eſt indelebilis; ſed omnes ordines non ſunt inamiſſibiles; ergo non dant characterem. Prob. min. In Concilio Toletano IV. ſtatuitur, quod *ſi miniſter ordinatus injuſte dejectus, fuerit inventus innocens, non poteſt eſſe, quod erat, niſi gradus amiſſos recipiat coram altari de manu Epiſcoporum*, ſcilicet per eadem ſigna, & inſtrumenta, per quæ fuerat ordinatus. Denique *ea in recuperationem ſui recipiant, quæ, cum ordinarentur, perceperant*; ergo ordinationes ſunt iterabiles, & ordines ſunt amiſſibiles, ergo non imprimunt characteres indelebiles.

Reſp. neg. min. & 2. conſ. Nam illa cæremonia erga degradatos non reſtituit ordines, ſed uſum ordinum,

V 6 & ho-

(1) *ibid.* K. 11. (2) *ſeſſ.* 23. *c.* 4.

& honorem externum, quia neque gradum, neque dignitatem internam, aut characterem aufert degradatio. Unde in illa cæremonia non dicuntur verba formæ ſacramentalis.

Inſt. Factum Stephani Papæ VII. aut VI. an. 897. qui declaravit irritas ordinationes factas a Formoſo, quem mortuum exhumari fecit, & citatum in judicium condemnavit, & in Tyberim projici juſſit; voluitque omnes ab illo ordinatos iterum ordinari; ergo vel ordinationes factæ contra canones Eccleſiæ ſunt invalidæ, & non tenent ex jure divino, nec ſunt ſacramentales, vel, ſi ſunt validæ, non imprimunt characterem.

Reſp. neg. conſ. Nam factum Stephani in illa Synodo Romana fuit error non in fide, ſed in facto, & actus furoris tyrannici, non juſtitiæ, inquit Baronius ad illum annum. Et Joannes IX. coacto Concilio 74. Epiſcoporum Ravennæ an. 904. reſcidit acta illa Stephani contra Formoſum, & dejectos Sacerdotes, & Epiſcopos reſtituit, ut canonice conſecratos. Vide Brancatum, & Jueninum hic.

Objic. 2. Licet daretur ſingulos priores ordines imprimere characterem, tamen poſteriores non imprimerent novum, nec diverſum ſpecie a primo; ergo ſinguli non imprimunt proprium, & diverſum characterem. Prob. ant. Nulla eſt neceſſitas ſic multiplicandi ſpecies illas characterum, ſed ſufficit, quod ſinguli addant priori novas extenſiones; ergo &c.

Reſp. neg. utrumque ant. Nam imaginariæ ſunt novæ illæ extenſiones ſine nova aliqua nota, aut qualitate, nec conceptibile eſt, quod ſingulæ illæ notæ a differentibus cauſis non ſint tot ſpeciales characteres, inter ſe diſtincti.

Quæres, *An illi characteres ſint ita inter ſe eſſentialiter ſubordinati, ut ſuperior non imprimatur ſine inferioribus, v. g. Sacerdotalis ſine diaconali.*

Reſp. 1. ex dictis, non imprimi Epiſcopalem ſine presbyterali, quia ordo Epiſcopalis includit Sacerdotalem; ergo idem eſt de characteribus, licet ſint diſtincti.

Reſp. 2. Quod ſubordinatio aliorum ordinum non eſt de jure Divino, ſed Eccleſiaſtico, & ſicut ordinatio Sacerdotis per ſaltum, id. ante diaconatum (& ſic

de-

de aliis inferioribus) non eſſet invalida, ita & poſſet imprimi character Sacerdotalis ſine characteribus ordinum inferiorum.

Id patet ex titulo, *de clerico per ſaltum promoto*, ubi homo, qui ante acceptum diaconatum acceperat presbyteratum, permittitur miniſtrare in illo ordine, poſtquam ſuſceperit diaconatum, ergo ille acceperat characterem presbyteralem ante diaconalem.

Quæres 2. *An character Epiſcopalis ſit dignior Sacerdotali.*

Reſp. cum Scoto, (1) quod abſolute ordo, & character Epiſcopalis eſt dignior, non tamen præciſe, & ſecundum id, quod addit ſupra ſacerdotalem. Quia inquit, *& ſi includendo Sacerdotium, & Epiſcopatum ſit eminentia gradus, quia ad plures actus, quam per alterum ſolum, tamen illud, quod præciſe addit Epiſcopatus ſupra Sacerdotium, non eſt ita excellens gradus, ſicut Sacerdotium, quia per illud, quod ſibi ſuperaddit, non conveniunt ſibi actus ita nobiles, ſicut conveniunt Sacerdoti per Sacerdotium.... Actus nobiliſſimus in Eccleſia ſimpliciter eſt conſecratio Euchariſtiæ, & ita ſupremus, ſive nobiliſſimus, propter nobilitatem actus, ad quem diſponit, eſt Sacerdotium, &c.*

Reſpondent alii, quod actus conſecrandi ſacerdotes, & quo datur eis poteſtas conſecrandi Euchariſtiam, eſt ſimpliciter nobilior, quia ex ordine altiori reſpicit eandem Euchariſtiam. Elige, quod malueris.

QUÆSTIO III.

De obligatione ordinatorum in ſacris ad caſtitatem, & cœlibatum, unde, & qualis, & quanta ſit.

Certum eſt apud Catholicos, ordinationem ſacrorum ordinum operari obligationem ad cælibatum, ſeu continentiam ab actibus venereis, ita ut ordinatis non liceat uti matrimonio, ſi illud contraxerunt ante ordinationem, nec contrahere poſt ordinationem, & eſſe ad illud impedimentum dirimens, nam cælibatus matrimonium excludit.

Dixi,

(1) *ibid. c. 6.*

Dixi, *ſacros ordines*: nam clericis infra ſubdiaconatum, nequidem in quatuor minoribus conſtitutis, non interdicitur matrimonium, ut conſtat ex multis Canonibus, ſed fiunt incapaces beneficiorum Eccleſiæ, ita ut ea nec acquirere, nec retinere poſſint, ſtante matrimonio: nam inquit Alex.III. (1) *Si quis clericorum infra ſubdiaconatum acceperint uxores, ipſos ad beneficia Eccleſiaſtica relinquenda, & uxores retinendas diſtrictione Eccleſiaſtica compellatis*.

De ordinibus ſacris a ſubdiaconatu uſque ad Epiſcopatum reſtat quæſtio, & quidem apud Latinos, an poſſint contrahere matrimonium poſt ordinationem, vel eo uti, ſi ante ordinationem contraxerant; & quo jure id prohibeantur, an Divino, vel Eccleſiaſtico.

CONCLUSIO I.

Non licet ſubdiaconis, diaconis preſbyteris, & Epiſcopis nubere poſt ordinationem, nec Latinis uti matrimonio antea contracto, ſed tenentur ad perpetuum cælibatum. Eſt communis contra hæreticos Lutheranos, & Calviniſtas, qui legem cælibatus dicunt iniquam, & libidinum matrem.

Prob. 1. ex Scoto, (2) qui citat cap. *Placuit*, 23. ubi dicitur, *Placuit Epiſcopos, presbyteros, diaconos, & ſubdiaconos ſecundum priora inſtituta, abſtinere ab uxoribus, id eſt, non contrahere*, ait Gloſſa. Item ex cap. *Presbyteris*, d. 37. & dat rationem legis: nam *ordo talis deputatur miniſterio ſacro, quod requirit munditiam mentis, & carnis, perſpicacitatem intellectus, & fervorem affectus, ad quæ omnia diſponit continentia, & ad eorum oppoſitum frequentia carnalis actus*.

Prob. 2. ex Conciliis: nam in Concilio Apoſtolorum ſolis cantoribus, & lectoribus permittitur nubere, quod repetitur in Quiniſexto. *Quoniam in Apoſtolicis canonibus dictum eſt, eorum, qui non ducta uxore in clerum promoventur, ſolos cantores, & lectores uxorem poſſe ducere & hoc ſervantes decernimus, ut deinceps nulli penitus hypodiacono, vel diacono, vel presbytero poſt ſui ordinationem contrahere liceat*. Concilium Ancyranum jubet *presbyteros, qui matrimonium contraxerint, deponi, & reduci ad communionem laicalem*. In Neocæſarienſi, *presbyter, ſi*

uxorem duxerit, ab ordine deponatur; & ſic de aliis. Et hoc, ut vides, ſtatutum eſt pro univerſali Eccleſia tam Græca, quam Latina, quippe major pars eorum Conciliorum celebrata ſunt in Oriente. Noviſſime id definitur in Tridentino. (1)

Prob. 2. p. de uſu matrimonii apud Latinos: nam, ut legitur cap. *Aliter*, (2) dicitur, *Aliter ſe habet Orientalium Eccleſiarum traditio, aliter hujus ſanctæ Romanæ Eccleſiæ: nam earum Sacerdotes, Diaconi, & Subdiaconi matrimonio copulantur* (copula utuntur, ait Gloſſa) *Iſtius autem Eccleſiæ, vel Occidentalium, nullus Sacerdotum a Subdiacono uſque ad Epiſcopum licentiam habet conjugium ſortiendi*, &c. Lege totam illam diſtinctionem, in qua hæc prohibentur Latinis.

Igitur Latinis non permittitur uti matrimonio ante ordinationem contracto, nec contrahere poſt ordinationem in ſacris ordinibus; ſed Græcis non prohibetur ille uſus, bene vero hic contractus, ſaltem regulariter: nam, ut docet Cardinalis Brancatus, non tantum ſubdiacono utrumque licuit, ſaltem ex tolerantia, & pro aliquo tempore, ſed etiam diaconis, & presbyteris.

Verum quid olim factum ſit, relinquo hiſtoricis; ſufficiat nobis ſcire, quid hodie faciendum ſit, ſcilicet nulli ordinato in ſacris licere apud nos contrahere matrimonium, neque uti contracto ante ordinationem; ſed ſi quis poſt contractum matrimonium vult ordinari, vivente uxore, debet ab ea ſeparari, & curare, ut ipſa ingrediatur monaſterium, & voveat caſtitatem, niſi gravioris ſit ætatis, in qua non timeatur de ejus incontinentia: nam cap. *Conjugatus*. (2) *Nullus conjugatorum eſt ad ſacros ordines promovendus, niſi ab uxore continentiam profitente fuerit abſolutus*, &c.

Horum decretorum motiva adduximus ex Scoto, quæ ſuadent eorum juſtitiam contra hæreticorum impudentiam, qui audent ea improbare.

Objic. 1. cont. 1. par. Scriptura præcipit, & eſt de jure Divino, ut qui non ſe continent, nubant; ergo nulla lege humana id poteſt vetari. Prob. ant. Deus jubet, (3) *Creſcite, & multiplicamini*: & dicit, *Non eſſe bonum homi-*

(1) *diſt.* 31. (2) *de converſ. conjug.* 5. & 6.

minem eſſe ſolum. Et Apoſt. (1) *Unuſquiſque uxorem ſuam habeat*. Et, *Melius eſt nubere, quam uri*. Et, *Oportet Epiſcopum eſſe unius uxoris virum*. Et, *Diaconi ſint unius uxoris viri*; ergo matrimonii prohibitio eſt contraria juri divino.

Reſp. diſt. ant. Præcipit ſub initio mundi, conc. pro ſemper, neg. ant. & 2. conſ. nam ab initio potuit præcipi ob repletionem terræ; & pro primis hominibus, tunc non erat bonum hominem eſſe ſolum; ſed in plenitudine temporum bonum fuit aliquibus *mulieres non tangere*; & ex tunc dictum eſt, *qui ſine uxore es, noli quærere uxorem*, & jam prædicebantur futuræ virgines innumeræ, ſc. *centum quadraginta quatuor millia, quæ ſequuntur Agnum*, quia *virgines ſunt*. Et Apoſtolus ab altari removet bigamos. Chriſtus ipſe laudat *eunuchos, qui ſe caſtraverunt propter regnum cælorum*, qui ſc. ex amore Dei abſtinent a venereis, & ſervant caſtitatem.

Inſt. Apoſtolus dicit, (2) *hanc doctrinam* (eſſe) *dæmoniorum probibentium nubere*; & de ſeipſo dicit, (3) *Numquid poteſtatem habemus mulierem ſororem* (ideſt ſororem uxorem) *circumducendi, ſicut & cæteri Apoſtoli, & fratres Domini*; ergo prohibitio matrimonii pro presbyteris, & Epiſcopis eſt de doctrina dæmonis & contra doctrinam Apoſtoli.

Reſp. neg. conſ. Nec enim eo tendunt verba illa. Reprobat Apoſtolus doctrinam hypocritarum, qui abſolute prohibent nuptias, quas non prohibet Eccleſia, ſed tantum in Sacerdotibus, qui ſe Dei obſequio in Eccleſia manciparunt. Et per ſororem uxorem intelligit fœminam pro domeſticis obſequiis, ut alii Apoſtoli ſecum ducebant, ſed cum eis vivebant caſtiſſime. Sorores autem vocabat fęminas omnes fideles, ſicut viros dicebat fratres.

Inſt. 2. Quando Paulus ſcribit, (4) *Rogo te germane compar*, plures legunt *germana compar*, ſic vocans uxorem; ergo ipſemet habebat uxorem.

Reſp. neg. ant. nam ſoli hæretici ſic legunt, non autem SS. Patres, qui hoc vertunt in maſculino, ut doceant eum loqui de collega, & ſocio laboris Apoſtolici: nam ipſe vixit innuptus, dicens, *non nuptis, & vi-*

(1) 1. *Cor.* 7. 4. (2) 1. *Tim.* 4.
(3) 1. *Cor.* 9. 3. (4) *Phil.* 4.

viduis, *bonum eſt illis*, *ſi ſic remaneant*, ſc. innuptæ, & viduæ, *ſicut & ego*, inquit.

Objic. 2. in can. 6. Apoſtolorum dicitur: *Epiſcopus*, *aut presbyter*, *aut Diaconus uxorem ſuam prætextu Religionis non abjicito*. 2. in Syn. VI. In Trullo damnatur praxis Eccleſiæ Romanæ, quia obligat Sacerdotes ſuos ad cælibatum. 3. cap. *His igitur*, dicitur clericis, *Ut caſtimoniam non violati corporis perpetuo fervore ſtudeant*, *aut certe unius matrimonii vinculo fœderentur*. 4. cap. *de Syracuſanis*. 4. Gratianus ex illo textu infert, quod *electus in Epiſcopatum non prohibetur habere uxorem*, *& filios* ... *Apparet*, *quod in præfatis ordinibus conſtituti*, *licite matrimonio uti poſſunt*. 5. Stephanus Papa fatetur Epiſcopos, diaconos, & ſubdiaconos in Orientali Eccleſia nubere; ergo ex Conciliis, & SS. Canonibus, & Patribus, matrimonium, nec uſus ejus non eſt illicitus in ſacris ordinibus.

Reſp. neg. conſ. nam 1. Canon Apoſtolorum non vult, ut Sacerdotes uxorati curam abjiciant uxorum prætextu Religionis, ſed eis provideant independenter ab uſu matrimonii. 2. Canones illi VI. Synodi ſunt ſuppoſitii, ut patet ex VII. ſc. additi ſunt ab aliquibus Epiſcopis ſine authoritate Concilii, ideo reprobantur a SS. Pontifice. 3. Canon ille loquitur ad ordines etiam minores, & omnibus commendatur *caſtimonia inviolati corporis*. 4. Gratianus ita loquitur non ex mente propria, ſed adverſariorum, quibus poſtea reſpondet, ut patebit. Præterea notat, quod illa Concilia erant pro Orientalibus, quibus non prohibetur uſus matrimonii contracti.

Objic. 3. Lex de cælibatu Sacerdotum non ſolum eſt obſervatu impoſſibilis, ſed etiam cauſat innumera ſcandala, & peccata; ergo eſt iniqua. Probat. antec. Nam inquit Chriſtus, (1) *non omnes capiunt verbum iſtud*, ſc. non ſunt capaces cælibatus; ergo &c.

Reſp. neg. ant. & 2. conſ. Nam lex in ſe bona eſt, & ſancta, ſed ex nequitia humana veniunt inde ſcandala, non ſolum ex cælibatu, ſed etiam ex matrimonio inter uxoratos, ut patet de illo, qui uxorem patris ſui habebat, quem ideo juſſit Apoſtolus *tradere Satanæ in interitum carnis*; nec deſunt in uxoratis adulteria. Quod autem non omnes apti ſint cælibatui,

quid

quid inde? nec iſti apti ſunt Sacerdotio, nec ad illud coguntur. Nulli eſt impoſſibilis, nec dura continentia, ſi Deus dederit, & dabit omni petenti, & cooperanti gratiæ Divinæ. (1) *Scivi, quod aliter non poſſum eſſe continens, niſi Deus dederit, adii Dominum, & deprecatus ſum illum.*

Objic. 1. con. 2. p. pro Græcis, qui utuntur matrimonio contracto ante ordinationem, ex Script. (2) *Quod Deus conjunxit, homo non ſeparet*; ergo iniqua eſt lex prohibens Sacerdotibus uſum matrimonii contracti. (3) 2. *Connubium eſt honorabile*; ergo inique illud rejicimus. 3. Canon 6. Apoſtol. cit. prohibet, ne Epiſcopi, aut presbyteri prætextu Religionis uxores abjiciant; ergo &c.

Reſp. neg. conſ. 1. Quia ille cœlibatus non eſt ſeparatio vinculi, ſed tori, & pro Deo, & in Deo eſt major conjunctio. 2. non damnamus, nec contemnimus connubium, ſed ab ejus uſu abſtinendum dicimus, ut ſerviamus Deo, cui devovemur per ſacram ordinationem. 3. jam diximus illum Canonem prohibere abjectionem curæ, quæ debetur uxori, non autem hanc ſeparationem tori.

Inſt. Concil. Ancyranum (4) ſtatuit, quod *ſi Diaconis in ipſa ordinatione proteſtati ſunt velle ſe habere uxorem, nec poſſe continere, hi poſtea ſi uxores duxerint, manent in miniſterio*. Et Gangrenſe (5) damnat eos, qui recuſant ſumere Euchariſtiam de manu Sacerdotis uxorati; ergo approbantur conjugia, & eorum uſus in diaconis, & presbyteris.

Reſp. neg. conſ. Imo primus ille Canon, quod ceſſante proteſtatione, ordinatio inducit obligationem celibatus, & quod Epiſcopus ſic proteſtantes ordinabat, diſpenſabat cum eis. 2. aliud eſt damnare nolentes accipere Euchariſtiam a Sacerdote uxorato, & aliud Sacerdotem illum non abſtinere ab uſu conjugii. Primum faciebant, qui damnati ſunt in Concilio Ancyrano, quia horrebant nuptias, ut malas; & ſic juſte damnati ſunt.

Objic. 2. Sacerdotes Moſaici utebantur uxoribus, ſaltem pro tempore, quo non miniſtrabant in templo; ergo a fortiori hoc debet permitti Euangelicis: nam lex

(1) *Sap.*8. (2) *Matth.*19. (3) *Heb.*13.
(4) *can.*10. (5) *can.*4.

lex Euangelica eſt mitior.

Reſp. neg.conſ. Nam hæc prohibitio non attenditur penes mititatem, ſed ſanctitatem legis noſtræ, & myſteriorum, ac miniſterii Sacerdotalis. Certe, ſi illis dicebatur, *mundamini, & mundi eſtote, qui fertis vaſa Domini*, quanto magis dicendum hoc eſt noſtris Sacerdotibus, qui non vaſa, & figuras, ſed veritatem, & Dominum ipſum ferunt manibus, & ore manducant?

CONCLUSIO II.

Obligatio cœlibatus in ſacris ordinibus non eſt de jure divino, ſed Eccleſiaſtico ab ipſo tempore Apoſtolorum. Eſt communior quoad 1. p. Quoad 2. vero eſt contra eoſdem hæreticos, qui volunt hanc legem datam eſſe poſt 4. ſæculum.

Prob. 1. p. ex Scoto, qui fatetur quidem ut certum, quod *perſona ſuſcipiens ordinem, efficitur ſimpliciter illegitima ad contrahendum matrimonium*; ſed cum dicitur hoc fieri vel per Eccleſiam, vel immediate a Chriſto, quia in primitiva Eccleſia non tenebatur, docet hanc inhabilitatem non venire vi voti, quod ſupponitur annexum ordini Sacro, alioqui obligatio eſſet de jure Divino; ſed provenit *ex eo, quod Eccleſia facit talem perſonam ſimpliciter illegitimam*; ergo obligatio cœlibatus in ſacris ordinibus non eſt de jure Divino, ſed Eccleſiaſtico ex Scoto.

Prob. 2. ex Conciliis: nam Tridentinum (1) tribuit hanc legem Eccleſiæ. *Si quis dixerit, clericos in ſacris ordinibus conſtitutos ... poſſe matrimonium contrahere, non obſtante lege Eccleſiaſtica, anath. ſit*; ergo totum impedimentum hoc matrimonii in ſacris ordinibus venit ab Eccleſiæ lege. Item ex can. Apoſtol. *Præcipiente Epiſcopum, & presbyterum ordinari, qui ſint monogami. Poſt ordinationem tamen, ſi uxores non habent, præcipimus, ut non liceat amplius ducere*. Audis Eccleſiam de ſe, non ex parte Chriſti præcipientem? Idem patet ex aliis Conciliis, in quibus de tali præcepto fit mentio.

Prob. 3. Nam illa lex nullibi legitur in tota Scriptura, ſaltem expreſſe; ſed in ſolo jure Eccleſiaſtico; ergo.

(1) *Seſſ. 14. can. 9.*

go non eſt immediate a Deo, vel Chriſto, ſed ab Eccleſia.

Confir. Si eſſet de jure divino, non poſſet in ea diſpenſari, ſed hoc eſt falſum, ut patet in Eccleſia Orientali, in qua toleratur matrimonium Sacerdotum, nec enim tolerarentur errores contra Dei legem.

Prob. 2. p. Nam de antiquitate conſtat ex Canone Apoſtolorum citato; & ex Conſtitutionibus Apoſtolicis, & ex Ep. I. Clementis I. *Ad Dominica miniſteria tales eligantur, qui ante ordinationem ſuam uxores ſuas non cognoverint. Quod ſi poſt ordinationem ſuam, miniſtro altaris contigerit proprium uxoris cubile invadere ... ſacrarii non intret limina.* Notandum autem, quod hæc Epiſtola ſcribitur ad S. Jacobum, ubi dicit, quod hæc omnia accepit a S. Petro, cujus ſucceſſor fere immediatus fuit. Et Synodus Trullana an. 711. citat Canones Apoſtolicos, quibus prohibetur, quod deinceps, „ nulli penitus hypodiacono . . . poſt ſui or„ dinationem contrahere liceat. *Et S. Hieron. teſta„ tur*, Apoſtolos, qui ante vocationem habebant u„ xores, aſſumpti poſtea in Apoſtolatum, relinquunt „ officium conjugale: nam cum Petrus ex perſona A„ poſtolorum dicit ad Dominum: nos reliquimus o„ mnia, & ſequuti ſumus te, reſpondit ei Domi„ nus, Amen dico vobis, quod nemo eſt, qui dimiſe„ rit domum ... aut uxorem propter regnum Dei, qui „ non recipiat plura. S. Petrus non dixiſſet vere, *reliquimus omnia*, ſi retinuiſſent uxores.

Hanc doctrinam receptam ab Apoſtolis dicit Concil. Carthagin. II. *Ut quod Apoſtoli docuerunt, & ipſa ſervavit antiquitas, nos quoque cuſtodiamus.* Et ſic de aliis Conciliis, Pontificibus, & Patribus; ergo lex cælibatus in ordinibus ſacris eſt a tempore naſcentis Eccleſiæ, & Apoſtolorum.

Objic. 1. con. 1. p. ex Syricio Papa, qui hoc præceptum tribuit Chriſto, & Apoſtolo, quarum ſan„ ctionum Sacerdotes omnes, & Levitæ inſolubili le„ ge conſtringimur, ut a die ordinationis noſtræ ſo„ brietati, ac pudicitiæ corda noſtra mancipemus, „ & corpora. *Et S. Epiphan.* Hæc obligatio venit ex „ traditione, & eminentia miniſterii, quæ enim ad „ Sacerdotium tradita ſunt propter eminentiam cele„ brationis ſacrorum ... revera enim non ſuſcipit ſan-

„ cta-

„ ſta Dei prædicatio poſt Chriſti adventum eos, qui a
„ nuptiis, mortua eorum uxore, ſecundis nuptiis con-
„ juncti ſunt, ergo obligatio cœlibatus eſt de jure Di-
vino.

Reſp. neg. conſ. Nam in neutro loco fit mentio de hoc præcepto. Syricius dicit quidem, quod Chriſtus nobis dedit exemplum caſtitatis, ſed non, quod eam præceperit, & licet concederem hanc legem eſſe Apoſtolicam, adhuc non ſequeretur eam eſſe divinam. Nec etiam hoc vult Epiphan. Imo concludit eam legem ſervari, maxime *ubi ſynceri ſunt Canones Eccleſiaſtici*; ergo cenſet eſſe legem Eccleſiaſticam.

Quæres 1. *An hæc obligatio veniat ex vi ordinationis, an ex vi voti, quod illi eſt annexum.*

Reſp. 1. Non venire ex vi ordinationis præciſe, tum quia Orientalium ordinatio eſt vera, & bona, & tamen non trahit ſecum hanc obligationem, tum quia ex Concilio Ancyrano dicitur, quod Diaconus, qui cum ordinatur, declarat ſe nolle continere, ſi poſtea nupſerit, non amittit gradum, *maneant in miniſterio, proptèrea quod his Epiſcopus licentiam dederit.*

Reſp. 2. Eam obligationem oriri ex voto, ſeu promiſſione caſtitatis, quam emittit ordinandus in ipſa ordinatione.

Prob. 1. ex Concil. cit. Statuit enim, quod ſi diaconi in ſua ordinatione tacent, & non proteſtantur ſe nolle continere, cenſentur vovere continentiam, ſaltem tacite; ideo ſi poſtea nupſerint, ceſſare debebunt a miniſterio; ergo obligatio cælibatus venit a voto tacito, vel expreſſo caſtitatis, quod annectitur ordinationi.

Confir. ex S. Gregorio relato in Decretis, ubi ſtatuitur, ut a præſenti die Epiſcopis omnibus dicatur, ut nullum ſubdiaconum facere præſumant, niſi qui ſe victurum caſte promiſerit. Et certe durum eſſet cogere ad caſtitatem, niſi promitteretur. Idem ſtatuebat Concil. Tolet. IV. ut legitur cap. *Quando*.

Quær. 2. *An in Eccleſia Latina poſſit licite ordinari uxoratus ad ſacros, & iſte ſacros ordines ſuſcipere.*

Reſp. negative, niſi adſit cauſa divortii ex parte uxoris, imo ceſſante cauſa illa, non ſufficit nuda licentia, ſed debet ipſa vovere caſtitatem in Religione, aut ſaltem in ſæculo, ſi ſit valde ſenex, ut dictum eſt.

Ra-

Ratio 1.p. eſt, quia *vir non habet poteſtatem ſui corporis, ſed mulier*. Unde jubet, *nolite fraudare invicem, niſi forte ex conſenſu ad tempus, ut vacetis orationi*; ergo vir non poteſt licite ordinari ſine conſenſu uxoris, quia ſic illam fraudaret pro ſemper.

Confir. ex capit. un. de voto, ubi Papa vetat, *ne quiſquam durante matrimonio, etiam non conſummato, aliquem de ſacris ordinibus præſumat accipere, niſi prout ſacris Canonibus noverit convenire*. Sed Canones exigunt conſenſum alterius partis; ergo &c.

Dixi, *niſi adſit cauſa divortii ex parte uxoris*, quia tunc uxor amiſit jus petendi debitum; ergo tunc vir remanet liber, ut videbimus de divortio, & patet ex cap. *Gaudeamus, de converſ. conjugat.*

Ratio 2.p. petitur 1. ex cap. *Conjugatus*, & ex Concil. Lateran. III. appendice de conjugatis, & alibi. Sed de his alias, ubi de matrimonio.

Et hæc de ſacramento ordinis dicta ſufficiant ad laudem, & gloriam Dei, & B.V.M. ac Seraphici Patriarchæ, &c. ſub cenſura S. M. Eccleſiæ.

SUM-

SUMMÆ THEOLOGIÆ SCOTISTICÆ TRACTATUS XVIII.

De Sacramento Matrimonii.

S*Acramentum hoc magnum eſt in Chriſto, & Eccleſia*, inquit Apoſtolus: magnum, inquam, tam in ſe, & litteraliter, quale eſt inter virum, & fœminam, quam myſtice, & prout ſignificat unionem Chriſti Domini cum ſponſa ſua Eccleſia. Magnum eſt myſterium, quod *relinquat homo patrem ſuum, & matrem ſuam, & adhæreat uxori ſuæ, ut ſint duo in carne una*. Nam inquit Chryſoſtomus, (2) *revera eſt myſterium, & magnum myſterium, eo, qui procreavit, qui genuit, qui educavit, ea, quæ concepit, quæ cum dolore peperit, & afflictione, qui tot, & tantis affecerunt beneficiis, cum quibus diuturnus fuit uſus, & conſuetudo, relictis, ei adhærere, quæ nequidem viſa fuit, & cum eo nihil habet commune, & eam omnibus præferre, revera myſterium eſt.* Sed adhuc majus eſt in Chriſto, & Eccleſia, *quoniam & ipſe dimiſſo Patre, deſcendit, & venit ad ſponſam, & factus eſt in ſpiritum unum:* nam, *qui adhæret Deo, unus eſt ſpiritus.*

De tanto ſacramento reſtat hic agendum, & quidem Theologice, & Scholaſtice: nam de eodem agunt juris civilis Doctores, conſiderantes illud, ut contractum quemdam civilem: item & Canoniſtæ, & Caſuiſtæ pro deciſione plurimorum caſuum, ac difficultatum moralium, quæ in illa materia occurrunt.

DIS-

DISPUTATIO I.

De eſſentia, & exiſtentia Sacramenti matrimonii.

NOmine matrimonii dicimus vinculum quoddam morale, quo vir, & fœmina in unum junguntur in ordine ad prolificandum. Dicitur 1. *matrimonium*, quaſi *matris munium*, ſeu *munus*; quia proles magis pendet a matre, in cujus utero formatur, geſtatur, nutritur, &, ut loquitur Gregor. IX. *Infans magis materno indiget ſolatio, quam paterno, ſibique ante partum oneroſus, doloroſus in partu, & poſt partum laborioſus eſſe noſcitur*, &c. 2. *Connubium*, ſeu *Nuptiæ* propter velum, quo ſponſa operiebatur, quaſi nube, ob pudorem, & in ſignum ſubjectionis. 3. *Conjugium*, a *conjunctione*, ſeu magis a communi jugo, quod ſubeunt contrahentes.

Porro tria præcipue hic conſideranda. 1. ipſum vinculum, quaſi habituale, quo indiſſolubiliter duæ perſonæ ſic colligantur. 2. *Contractus*, ſeu mutuus conſenſus, & pactio, ex qua naſcitur illud vinculum. 3. *ſacramentum*, quod advenit contractui, & gratiam confert contrahentibus. De ſingulis agemus ſub communi titulo matrimonii.

QUÆSTIO I.

An ſit, & quid ſit matrimonium.

MOx dicebamus ex Scoto tria maxime conſiderari in matrimonio, juxta quæ poteſt deſcribi *vinculum*, quod manet, & reſultat ex actu, quo mas, & fœmina in unum conſentiunt. 2. *contractus*, qui eſt ille actus, ſeu conſenſus, quo ſic ſe colligant, & 3. *ſacramentum*, quo ſanctificatur ille contractus, & ſolidatur vinculum per infuſionem gratiæ, & abundantiam auxiliorum divinorum.

Aliter etiam ſpectari poteſt per partes minutiores, ſc. 1. quoad conſenſum mutuum, & internum contrahentium. 2. quoad contractum, qui eſt ſignum externum, quo conſenſus ille exprimitur. 3. quoad materia-

riale, ſc. corporum mutuam donationem per conſenſum, & contractum. 4. quoad vinculum, & obligationem, quæ ex illis actibus reſultat, & permanet indiſſolubiliter, quamdiu ambo vivunt. 5. jus reciprocum inter conjuges. 6. obligatio mutua ad debitum conjugale reddendum petenti. 7. denique illius obligationis executio, & conſummatio matrimonii.

Item in matrimonio conſideratur, quod ſit *legitimum*, ſc. quod non niſi per verum, & legitimum conſenſum fiat. 2. quod ſit *ratum*; ſc. per adventum ſacramenti poſt contractum civilem, aut naturalem, qui ſic ratificatur, & confirmatur. 3. ſit *conſummatum* per carnalem copulam contrahentium.

Porro, matrimonii *ut ſic*, & prout abſtrahit a ratione ſacramenti, exiſtentiam, non eſt, quod probem, quippe luce clarior eſt per quotidianam, & perpetuam experientiam, & praxim. Sed de bonitate ejus dubitarunt olim quidam Hæretici damnantes illud, ut rem turpem, & a dæmone ſuggeſtam. De præciſa ratione formali ejus, in quo conſiſtat, diſputant Theologi, an ſit ſacramentum. Et id controvertitur inter catholicos, & nuperos hæreticos.

CONCLUSIO I.

Matrimonium ſufficienter deſcribitur, viri, & feminæ corporum legitima traditio pro uſu perpetuo ad procreandam ſobolem, debite educandam. Eſtque res bona, & honeſta.

Prob. 1. ex Scoto. (1) qui dicit, quod *ad procreandam prolem, debite educandam marem, & fœminam vinculo indiſſolubili, ſibi mutuo copulari honeſtum eſt*, & quod *matrimonium eſt illud vinculum, & obligatio mutua*. Et in reportatis approbat definitionem magiſtri dicentis (2) *matrimonium eſt viri, & mulieris conjunctio maritalis inter perſonas legitimas individuam vitæ conſuetudinem retinens*.

Probatur 2. quia ſic explicatur natura hujus rei per verum genus ejus, & veram differentiam, ita ut definitio, & definitum convertantur. Denique explicat totum, quod pertinet ad matrimonium præciſe a ratione ſacramenti, & prout eſt contractus; ergo

(1) *d.26.A.2.* (2) *ibid.O.17.d.27.q.2.*

&c. Dico, *prout eſt contractus*, nam in ratione vinculi deſcriberetur obligatio ex illa traditione reſultans: ut docet Scotus.

Prob.2.p. ex Script. (1) Nam ipſe Deus illud inſtituit, & approbavit, dicens, *non eſt bonum hominem eſſe ſolum*; & præcepit protoparentibus: *creſcite, & multiplicamini*, & *relinquet homo patrem ſuum, & matrem ſuam, & adhærebit uxori ſuæ*. Et Chriſtus. (2) *Quod Deus conjunxit, homo non ſeparet*; ergo Deus hanc conjunctionem inſtituit. *Quæ autem a Deo ſunt; ordinata ſunt*, ait Apoſt. (3) & ipſe Chriſtus per præſentiam ſuam nuptias approbavit, & per eundem Apoſtolum dixit. (4) *Alligatus es uxori, noli quærere ſolutionem. Si acceperis uxorem, non peccaſti*. Item, *virginem ſuam, bene facit*. Et illud vocat. (5) *venerabile conjugium*, &c.

Prob.2.cum Scoto(6) ratione naturali. „ Nam hominem velle procreare prolem in ſpecie humana eſt „ actus recte circumſtantionabilis. prob. Nō eſt actus „ de ſe malus.... non eſt magis contra rectam rationem, vel naturalem inclinationem, hominem ſalvare ſuam ſpeciem, quam alia animalia ſuam, imo „ tanto magis ſecundum inclinationem, quanto iſta „ ſpecies eſt perfectior. Non autem poteſt ſalvari iſta ſpecies in iſto ſtatu mortalitatis niſi per propagationem. Tum quia ſi eſſet immortalis, adhuc ſecundum rectam inclinationẽ naturæ competeret communicare perfectionem ſuam eo modo, quo eſt poſſibile: hoc autem eſt propagando, &c. ergo matrimonium in illo ſenſu eſt honeſtum, & bonum. Vide alias rationes ibid. & quidem ſolidas, & infra magis patebit ex bonis matrimonii.

Objic.1.con.2.p. Ille contractus non eſt bonus, cujus uſus non eſt honeſtus, ſed uſus matrimonii non eſt honeſtus, ſed turpis, & pudendus; ergo &c. Prob. min. nam ille uſus numquam eſt ſine peccato propter exceſſum concupiſcentiæ; ergo &c.

Reſp neg.min. & ant. Nam uſus matrimonii ex fine debito eſt actus juſtitiæ, & ille exceſſus eſt per accidens, & extra finem conjugii, & ſæpe involuntarius, ſc. permiſcetur uſui velut motus pure naturalis

(1) *Gen.*2.& 9. (2) *Matth.* 19. (3) *Rom.* 13.
(4) 1.*cor.*7. (5) *Hebr.*15. (6) *Ibid.*6.3.

lis talis cauſæ. Nam, inquit Gregor. (1) *ut legitima carnis copula cauſa prolis ſit, non voluptatis, & carnis commixtio creandorum liberorum ſit gratia, non ſatisfactio vitiorum*. Quod autem pudendi ſint illi actus, non ideo eſt, quod ſint peccatum, ſed propter ſpectatorum fragilitatem.

Objic. 2. Matrimonium diſtrahit a Deo; ergo non eſt bonum, ſed peſſimum. prob. ant. ex parabola cœnę, ad quam non venit, qui *uxorem duxit*. Et ex Apoſt. (2) *Qui ſine uxore eſt, ſollicitus eſt, quæ Domini ſunt, qui cum uxore eſt, ſollicitus eſt, quæ ſunt mundi*, &c. Et iterum, (3) *qui in carne ſunt, Deo placere non poſſunt*; ergo &c.

Reſp. diſt. 1 ant. & 2. conſ. Diſtrahit per accidens, & præter finem ſuum: con. per ſe, & ex fine ſuo: neg. 1. ant. & 2. conſ. Id enim venit ex culpa conjugatorum, qui nimium indulgent illi voluptati, aut ſollicitudini familiæ relicto Deo: non autem ex fine conjugii, qui ſanctus eſt. Et ſic textus illi ſunt contra objicientes. Vide S. Auguſtinum, & Catechiſmum Rom. ubi ha bes cauſas, & fines honeſtos actus conjugalis.

Inſt. ex S. Hieronymo relato in cap. *Connubia*. *A tempore, quo actus conjugales geruntur, non dabitur præſentia Spiritus S.* ergo illi actus ſunt mali, alioqui adeſſet Spiritus S.

Reſpondeo diſt. ant. Non dabitur per aſſiſtentiam, & gratiam ſpecialem, con. recedit quaſi ob peccatum, & præciſe ob illum actum ſublatis exceſſibus, & malis circumſtantiis, neg. ant. nec enim id cogitavit Hieron. ſed tantum docet, quod hæc, *& alia plura ſunt, in quibus ſufficit ſola vis humana, neque res indiget, neque decet adeſſe præſentiam Spiritus S.* ait Hieron. Idem eſt de hoc actu, ſicut de aliis pure naturalibus, in quibus non requiritur ſpecialis aſſiſtentia Divina.

Objicies 3. Actus conjugii non pertinet ad virtutem ullam; ergo non eſt bonus. prob. ant. 1. quia nulla poteſt aſſignari. 2. quia ſi eſſet actus virtutis, indigeret ad actus illos auxilio ſpeciali gratiæ, quod negamus; ergo &c.

Reſp. neg. utrumque ant. Nam pertinere poteſt ad Religionem, charitatem, juſtitiam, imo & caſtitatem, quatenus intendi poteſt in remedium incontinen-

X 2 tiæ.

1) *c. vir. de conſ. d. 2.* (2) *Luc. 14. 1. cor. 7.* (3) *Rom. 8*

tiæ. Ad 2. diſt.ant. prob. indigeret auxilio gratiæ, prout imperaretur ab aliqua virtute, & ad meritum; con. prout eſſet actus pure naturalis in ſe præciſe, neg.ant. nam ſub hoc reſpectu negamus ad illos actus requiri auxilia ſpecialia gratiæ ſupernaturalis, bene vero ſi ſpectentur, ut imperati ab aliqua virtute, & maxime ad meritum.

Inſt. Actus matrimoniales augent concupiſcentiam: ergo non ſunt ex ulla virtute, ſed ab ipſa concupiſcentia, & vitio.

Reſpondeo neg. ant. Sunt enim potius remedia concupiſcentiæ. Ideo dicit Apoſtolus, *melius eſt nubere, quam uri*. Et S. Bonavent. (1) *Qui cognoſcit uxorem, concupiſcentiæ non ſatisfacit, ſed obviat, ne uratur: & ideo non intenditur in eo, ſed remittitur fervor concupiſcentiæ*.

Objic. 3. Matrimonium non fit ex bono fine, ſed propter voluptatem, aut avaritiam, ſeu dotem; ergo illud non eſt bonum, ſed potius malum. prob. ant. experientia; nam omnes nubunt ex ardore amoris carnalis, aut cupiditate dotis.

Reſpond. neg.ant. utrumque, alioqui non eſſet proprie bonum præciſe ex illis motivis. Quia ſunt præter, aut contra intentionem Dei, & naturæ inſtituentis matrimonium.

Inſt. Si fieret ex bono fine, eſſet meritorium: ſed conſ. eſt falſum; ergo &c. Prob. min. ex Chryſoſt. (2) *Matrimonium, licet utentibus pœnam non inferat, mercedem tamen non præſtat*; ergo non eſt meritorium.

Reſp. neg. min. & 2. conſ. Nam ſi uſus matrimonii eſſet ex fine charitatis, vel alterius virtutis, poſſet meritorius eſſe, ut in Oſea, dum jubetur ſumere filiam fornicationum, & in Zacharia, cum illi promittitur generatio Jo: Baptiſtæ.

Inſt. 2. Abſtinentia ab illo uſu, & ab illis actibus eſt meritoria, ut patet de virginitate; ergo illi actus non ſunt boni, nec meritorii.

Reſp. diſt. ant. Eſt meritoria comparative, & in aliquibus circumſtantiis: con. abſolute, & ſimpliciter ſtante matrimonio: neg. ant. nam, ſtante matrimonio, conjuges ſibi mutuo debent uſum illum altero

(1) *d.26.p.2.q.3.* (2) *ho.1.op.imper.*

ro nolente continere, ut videbimus virgininitas autem in cęlibatu eſt meritoria, aut ex mutuo conſenſu conjugum.

Inſt. 3. Actus meritorius habet laborem, ſeu difficultatem, ſed hic uſus non habet laborem, ſed voluptatem, ad quam impellit caro; ergo &c.

Reſp. diſt. maj. Habet laborem in ſe, vel in virtute imperante, con. in ſe ſolo, & abſolute, neg. maj. & conſ. voluptas impellit in actum ipſum, ſed non in virtutem, per quam imperatur, ut ſit meritorius.

CONCLUSIO II.

Matrimonium conſiſtit eſſentialiter in vinculo indiſſolubili inter marem, & fœminam quoad reciprocam poteſtatem in corpora ſua in ordine ad prolem creandam, quod vinculum non eſt formaliter quid abſolutum, nec relatio intrinſecus adveniens, aut rationis puræ, ſed relatio extrinſecus adveniens, ſeu denominatio extrinſeca, relicta ex actu, ſeu conſenſu præterito, & mutuo conjugum.

Prob. 1. ex Scoto cit. *Matrimonium eſt illa obligatio mutua, & vinculum illud .... eſt vinculum indiſſolubile inter marem, & feminam ex mutua translatione poteſtatis corporum ſuorum in ſe invicem facta, ad procreandam prolem debite educandam.*

Prob. 2. Nam quærimus rationem formalem matrimonii in ratione rei permanentis, quæ dat jus perpetuum reciprocum maritatis utendi corporibus ad invicem: ſed nihil tale poteſt aſſignari præter illud vinculum manens ex contractu præterito, quo conſenſerunt in talem translationem; ergo in eo conſiſtit ratio formalis matrimonii. Maj. patet. Nam ratio formalis matrimonii debet durare inter maritatos, ut vere dicantur maritati. prob. min. nam actus contractus, ſeu conſenſus in illam translationem non manet; ergo ſola obligatio ex illo actu conſenſus reſultans manet; ergo illa eſt ratio formalis matrimonii.

Prob. 2. p. nam illud vinculum non poteſt melius explicari: ſic enim exprimuntur omnes ejus conditiones, & effectus, ut patet ex præcedenti definitione; ergo &c.

Prob. 3. p. tum quia non poteſt dici, quid ſit illud abſolutum, nec in quo genere entis conſiſtat, nec quo-

modo producatur, nec adeſt ulla neceſſitas illud aſſerendi; ergo illud vinculum non eſt quid abſolutum.

Prob. 4. p. de relatione intrinſecus adveniente. Nam hæc requirit fundamentum, & terminum realiter exiſtentia; ſed hæc non adſunt in conjugibus, quamvis duret matrimonium quoad vinculum, & adhuc ligantur poſt 10. aut 20. annos initi matrimonii; ergo illud non eſt relatio realis intrinſecus adveniens. Prob. min. fundamentum proximum, & formale hujus vinculi fuit actualis contractus, ſeu actus mutui conſenſus, & traditionis mutuæ corporum; ſed illa traditio non exiſtit; ergo nec fundamentum formale proximum vinculi.

Confir. ex Scoto. (1) Nam vinculum *eſt permanens in animabus conjugum*, & conſenſus actualis præteriit; ergo & præteriit fundamentum proximum vinculi, ſeu relationis. Ant. patet ex omnium conſenſu, & ex Script. (2) *Nam mulier alligata eſt legi, quamdiu vir ejus vivit*, &, *mulier non habet poteſtatem ſui corporis, ſed vir*, &c. ergo &c.

Confir. 2. quia gratis, & ſine fundamento aſſereretur talis relatio realis durans inter conjuges; ergo, &c.

Prob. 5. p. de relatione rationis; quia independenter ab ulla fictione relationis, & a parte rei viget illud vinculum inter maritatos, & illud jus reciprocum in ſua corpora; ergo non conſiſtit in relatione pure imaginaria, ſeu ficta; quæ non poſſet denominare illos vere, & a parte rei unitos, & ligatos.

Prob. 6. p. 1. ex Scoto. Nam vinculum, *Quod eſt permanens in animabus conjugum, eſt relatio tantum realis extrinſecus adveniens, vel, quod verius, eſt relatio rationis*, (ſeu moralis) *quia nihil eſt ibi, niſi dominium novum, & nova ſervitus pro nova commutatione: ſed Dominium tale, vel ſervitus nihil reale ponit in Domino, vel ſervo*; ergo, &c. ſic loquitur, non ut intelligamus relationem, ſeu denominationem eſſe pure imaginariam, aut fictam, nec realem intrinſecus advenientem; ſed quod eſt denominatio extrinſeca ex contractu reali præterito, & moraliter durante, quoad effectum ligandi perinde, ac ſi actu duraret, & exiſteret actio traditiva reciproca.

Prob.

(1) *Ibid.* (2) 1. *cor.* 7.

Probatur 2. ex dictis in Philoſophia. Nam denominationes extrinſecæ quaſi mediant inter reales, & rationis, & ita eſt de relationibus extrinſecis. Iſtæ non ſunt pure reales, quia nihil reale ponunt in rebus denominatis, ſicut nec denominatio viſi in pariete, nihil reale novum ponit in illo, ſed tamen vere, & a parte rei denominat illum viſum, quia vere, & a parte rei, nullo fingente paries terminat, aut terminavit meam viſionem. Ita eſt in propoſito; conjuges denominantur maritati, & ligati per denominationem, ſeu relationem extrinſecam, per quam ſignificatur, quod illi inter ſe contraxerunt matrimonium, quo ſibi mutuo poteſtatem reciprocam ſuorum corporum tradiderunt irrevocabiliter, & ex illa traditione reciproca, & irrevocabili remanet illa poteſtas moraliter, perinde ac ſi actu, & de præſenti contraherent.

Hæc relatio, ſeu denominatio dici poteſt rationis, quia tota ejus realitas remanet in memoria, & æſtimatione, non per exiſtentiam Phyſicam, prout exiſtunt ipſi conjuges, ſed tamen dicitur realis, prout reale opponitur fictitio. Nam vere, & a parte rei, & nullo fingente, illi ſibi ſua corpora reciproce tradiderunt, & ex vi traditionis illius præteritæ, vir non habet poteſtatem ſui corporis, ſed mulier, & viciſſim.

Objic. con. hanc p. Illud vinculum eſſet reale ſimul, & rationis: ſed hoc implicat; ergo & illud.

Reſp. diſt. maj. Reale & rationis ſub diverſo reſpectu, & ſenſu; con. maj. & neg. min. ſub eodem reſpectu, & ſenſu: neg. maj. & conſ. eſt rationis, prout opponitur exiſtenti phyſice, ſed ſignificat exiſtentiam quandam moralem, & æquivalentem; eſt autem reale, prout opponitur rei fictæ, ſeu imaginariæ.

QUÆSTIO II.

An matrimonium ſit verum Sacramentum novæ legis.

IN præcedenti conſideravimus matrimonium, ut contractum, quo vir, & fœmina ſibi reciproce ſua corpora tradunt præciſe, & quaſi in abſtracto. Nunc quærimus, an ſit ſacramentum novæ legis. Dico, *le-*

gis novæ, non enim puta illud fuiſſe tale in lege naturæ, nec ſcripta, ſaltem de hoc non diſputo, ſed tantum de lege Euangelica, an fuerit elevatum a Chriſto ad dignitatem ſacramenti, ita ut ſit ſignum ſenſibile, & efficax gratiæ ex ejus inſtitutione.

CONCLUSIO I.

M*Atrimonium in Eccleſia catholica eſt verum ſacramentum a Chriſto D. inſtitutum*. Eſt de fide contra quoſdam hæreticos antiquos, qui damnabant nuptias; & nuperos, qui putant illud eſſe nudum contractum humanum.

Prob. 1. ex Scot. (1) *Quia tenet Eccleſia matrimonium eſſe ſeptimum inter ſacramenta Eccleſiaſtica, & de ſacramentis Eccleſiæ non eſt aliter ſentiendum, quam S. Eccleſia Romana, extra. de Hæret. c. ad Abolendam*. Ideo dici poteſt, quod *contractui matrimoniali annexit Deus ſacramentum proprie dictum ſaltem pro lege Euangelica. Et tunc oportet dicere, quod inſtitutum fuit a Chriſto, ſicut univerſaliter dictum eſt de ſacramentis Eccleſiaſticis*.

Prob. 2. ex Conciliis; nam in Florentino (2) hoc enumeratur inter alia ſacramenta. In Senon. an. 1528. dicitur, *Matrimonium abunde ſatis S. Matris Eccleſiæ uſu, & authoritate comprobatur.... Qui neget itaque matrimonium eſſe ſacramentum .... inter hæreticos habeatur*. Et Trid. (3) *Si quis dixerit matrimonium non eſſe vere, & proprie unum ex 7. Eccleſiæ ſacramentis a Chriſto D. inſtitutum, ſed ab hominibus in Eccleſia inventum, neque gratiam conferre, anath. ſit*.

Prob. 3. ex perpetuo uſu, & traditione Eccleſiæ, quæ ſemper tenuit matrimonium inter ſacramenta. *Chriſtus enim* (inquit S. Martialis) *ad quaſdam nuptias invitatus, eas præſentia ſuæ majeſtatis ſanctificavit, & miraculo magnifice ſtupendo lætificavit*. Et Tertull. *Unde ſufficiam ad enarrandam felicitatem ejus matrimonii, quod Eccleſia conciliat, & cõfirmat oblatio, & obſignatum Angeli renuntiant, & Pater rato habet*. Et Cyril. Alex. Ep. ad Neſtor. quam probavit Concil. Epheſ. dicit Chriſtum *ad nuptias cum Apoſtolis invi-*

(1) *d. 26. k. 12.* (2) *decr. Eug. pro Arm.*
(3) *Seſſ. 24. c. 1. & can. 1.*

invitatum ſe contuliſſe, ſuaque benedictione eaſdem diſpenſatorie cohoneſtaſſe. Et alibi dicit, *Chriſtum ſanctificaſſe conjugium, & gratiam nuptiis præparaſſe, ut aditus hominis in hanc vitam benediceretur*. Et Ambroſ. dicit, *eum ſacramenti cœleſtis amittere conſortium, & peccare in Deum, qui alienam uxorem ambit, ſc. facit injuriam ſacramento matrimonii*. Et Siricius Papa dicit, *illum eſſe reum ſacrilegii, quia illa benedictio, quam nupturæ Sacerdos imponit, violatur*, &c. Et Innoc. I. *Statuimus, fide catholica ſuffragante, illud eſſe conjugium, quod primitus erat divina gratia fundatum*. Ideo declarat, *ſecundum cum alia fœmina, vivente adhuc prima, non eſſe legitimum*. Et Auguſt. vocat illud *ſacramentum nuptiarum.... bonum nuptiarum per omnes gentes, atque homines in cauſa generandi eſt, & in fide caſtitatis. Quod autem ad populum Dei pertinet, etiam in ſanctitate ſacramenti.....eſt..... in Eccleſia, nuptiarum, non ſolum vinculum, ſed etiam ſacramentum commendatur*, &c. Et ſic de aliis SS. Patribus communiter.

Prob. denique, tum ex dictis de numero ſacramentorum, tum quia illi competunt conditiones omnes ſacramenti. *Eſt enim ſignum ſenſibile, & divinitus inſtitutum, gratiam Dei efficaciter ſignificat, ordinatur ad ſalutem hominis viatoris*; ergo &c.

Confir. ex Scoto cit. (1) *Contractui prædicto congruum eſt annecti collationem gratiæ, quia contractus ille eſt difficilis, cum ex eo naſcatur obligatio valde difficilis, cujus difficultas conjuncta eſt honeſtati, ut probatum eſt, ad honeſtum autem, & difficile congruum eſt gratiam conferri*. Et per conſequens inſtitui ſacramentum, cujus intuitu conferatur infallibiliter.

Hinc etiam patet de inſtitutione divina, tum quia Concilia, & Patres citati id aperte aſſerunt, tum quia de eſſentia ſacramenti eſt, ut ſit inſtitutum a Deo, ut dictum eſt.

Dixi autem *in Eccleſia*: nam licet ab initio mundi, & in tota lege veteri, & poſitiva divina, & naturali viguerit matrimonium in ratione contractus, & ut figura unionis Chriſti cum Eccleſia, tamen non fuit ibi ut verum ſacramentum, nec ut ſignum efficax gratiæ. Ideo Conc. Trid. (2) non ſolum dicit illud eſ-

(1) *ibid. I. 11.* (2) *ſeſſ. 14. c. 1.*

ſe ſacramentum novæ legis, ſed etiam ab initio ſeſſionis dicit illud, *in lege Euangelica veteribus connubiis per Chriſtum gratia præſtare*.

Dixi 2. *in Eccleſia*, ſc. inter fideles, & baptizatos: nam pro infidelibus, & non baptizatis non eſt proprie ſacramentum, quia baptiſmus eſt janua ſacramentorum; ſed de hoc infra.

Objic. 1. pro hæreticis. Omnium ſacramentorum inſtitutio, & efficacia legitur in Scriptura; ſed nihil tale habetur de matrimonio; ergo non eſt ſacramentum. Maj. patet ex dictis de aliis ſingulis. Prob. min. nam Theologi Catholici nihil probant ex Scriptura; ergo &c.

Reſp. diſt. maj. In Scriptura expreſse, aut implicite, aut ſaltem ex traditione, conc. explicite, & formaliter, & ex ſola Scriptura, neg. maj. & conſ. & ſic diſt. antec. Nam SS. Patres, & Concilia non incongrue hanc veritatem probant ex Euangelio, ubi Chriſtus dixit (1) de conjugatis, *jam non ſunt duo, ſed una caro* Et de ejus inſolubilitate dixit, *quod Deus conjunxit, homo non ſeparet*, Et efficaciam ejus innuit Apoſt. (2) *Viri diligite uxores veſtras, ſicut Chriſtus Eccleſiam*, quia ſcilicet *ſacramentum hoc magnum eſt in Chriſto*, &c. Et ſic ratiocinantur Patres. Tridentini.

Dixi, *ſaltem ex traditione*: nam licet nullum haberemus textum formalem, aut virtualem in Scriptura, ſufficit, quod hoc habeamus ex traditione: nam inquit Trident: (3) *Merito inter ſacramenta novæ legis annumerandum* (matrimonium) *Sancti Patres noſtri, Concilia, & univerſalis Eccleſiæ traditio ſemper docuerunt*, &c.

Objic. 2. Quæ ſunt ex Sacramento, præſtant virtutibus, quibus non eſt annexum ſacramentum; ſed hoc falſum eſt de matrimonio; ergo non eſt verum ſacramentum. Maj. patet: nam ſacramenta ſunt cauſæ infallibiles gratiæ. Prob. min. nam virginitas præſtat matrimonio, imo & iſtud retardat perfectionem vitæ ſpiritualis: nam, (4) *qui cum uxore eſt, cogitat, quæ ſunt mundi, & uxoris, & diviſus eſt*. Et, *qui non ſumpſit* (uxorem) *melius facit*.

Reſp. diſt. maj. Formaliter, & reduplicative, & compa-

(1) *Matth.* 19. (2) *Epheſ.* 5.
(3) *ſeſſ.* 24. (4) 1. *Cor.* 7.

parative ratione ſacramenti, conc. maj. & neg. min. abſolute, & ſecundum ſe, neg. maj. & conſ. 1. & 2. nam licet virginitas non ſit virtus ſacramentalis, nec ſignum efficax gratiæ, certum eſt, eam eſſe effectum gratiæ ſingularis, & eam ex opere operantis majorem mereri mercedem ex promiſſione Dei. Certe comparando ſtatum matrimonii cum ſtatu virginitatis, hic longe altior eſt. Si vero comparetur cum ſacramento, matrimonium ſub hoc reſpectu præcellit.

Idem eſt de impedimento perfectionis: hoc enim dicitur præſcindendo a ratione ſacramenti, imo & ob id matrimonium debuit elevari per ſacramentum, quia de ſe eſt longe inferius, & ex ſuppoſitione, quod eligatur, maritati egent majoribus auxiliis ſacramentalibus.

Obiic. 3. Sacramenta non debent opponi ſacramentis, nec per unum debet excludi aliud; ſed per matrimonium excluditur aliud ſacramentum ordinis; ergo &c.

Reſpond. neg. abſolute maj. Nam Chriſtus inſtituit ſacramenta pro ſingulis ſtatibus, & membris Eccleſiæ juxta diverſos actus, quos habent, & cum homo per unum ſacramentum fit membrum ſingulare corporis myſtici, limitatur ad hanc functionem, & excluditur ab actibus aliorum membrorum. Sic per matrimonium homo limitatur ad ſtatum laicalem, & per ordinem limitatur ad ſtatum Eccleſiaſticum, & excluditur a laicali. *ſingula membra non eundem actum habent*.

Reſp. 2. diſt. min. Excluditur aliud, ſc. ordo, ex lege Eccleſiaſtica, & ex natura functionum, conc. ex lege divina, neg. min. nam, ut diximus tract. præcedenti, neque ex lege divina, neque ex ratione ſacramenti, neque abſolute ex natura rei ſtatus conjugalis non repugnat Sacerdotali, ſed ex gravi congruitate, ac decentia leges Eccleſiaſticæ limitant Sacerdotium ad ſtatum cœlibatus.

Obiic. 4. Matrimonium fidelium, & infidelium eſt ejuſdem rationis; ſed infidelium non eſt ſacramentum; ergo nec illud.

Reſp. diſt. maj. Ejuſdem rationis ſecundum quid, & ratione contractus in beneficium naturæ, conc. ſimpliciter, & per omnia, neg. maj. & conſeq. Inter infideles

X 6 ha-

habet rationem contractus, & ſuperaddit rationem ſacramenti favore fidelitatis.

Objic. 5. In omni ſacramento debent adeſſe materia, forma, & miniſter ſpecialis ex inſtitutione divina; ſed nihil horum eſt in matrimonio; ergo &c. Prob. min. Non adſunt ullæ res, nulla verba determinata, nec ullus miniſter: nam ſoli contrahentes ſine verbis, ſine applicatione ullius ſigni ſacri per ullum miniſtrum ſacrum, ſicut in aliis ſacramentis ſufficiunt, & meri nutus, quibus ſignificetur mutuus conſenſus, non autem gratia ulla; ergo &c.

Reſp. neg. min. & 2. conſ. nam hæc omnia adeſſe probabimus, & verba, ſeu ſigna, quibus exprimitur conſenſus, ſatis ſignificant gratiam unitivam, quam operatur ſacramentum, ut docet Trident. (1) *Gratia, quæ naturalem illum amorem perficeret, & indiſſolubilem unitatem confirmaret, conjugeſque ſanctificaret, ipſe Chriſtus nobis promeruit.*

Objic. 6. Si matrimonium eſſet ſacramentum, copula carnalis eſſet pars ejus, & concurreret ad gratiam; ſed conſ. eſt abſurdum, & contra nos; ergo &c. Prob. maj. nam quæ faciunt matrimonium in ratione contractus humani, & cauſant vinculum, & unitatem carnis, ſe habent, ſaltem ut materiale in ſacramento; ſed copula carnalis ita ſe habet in hoc contractu; ergo eſt de eſſentia ſacramenti.

Reſp. neg. 1. maj. & 2. min. nam matrimonium habet totam ſuam eſſentiam in ratione contractus, & ſacramenti independenter a copula actuali, ad quam dat jus, ſed non in ea conſiſtit.

Objic. 7. Non poſſumus paciſci de ſacramento ſine ſimonia; ſed paciſcimur de matrimonio; ergo non eſt ſacramentum. Min. patet: nam paciſcimur de dote, & aliis conditionibus. Prob. maj. in ratione ſacramenti eſſet quid ſpirituale ſupernaturale, ergo pactiones circa matrimonium eſſent ſimoniacæ, ſi eſſet ſacramentum.

Reſp. diſt. min. Paciſcimur de matrimonio, ut contractu civili, & quoad ea, quæ in eo ſunt pure temporalia, conc. in ratione ſacramenti, neg. min. nam de dote paciſcimur propter onera pure temporalia, & ſine reſpectu ad ſacramentum, ſicut paciſcimur de pretio cali-

(1) *ſeſſ.* 24. *c.* 1.

caficis, etiam conſecrati, quoad valorem argenti, vel auri, & quoad laborem opificis ſine reſpectu ad conſecrationem.

Inſt. Saltem adulteri violantes jura matrimonii eſſent ſacrilegi; ſed hoc dici non poteſt, nec ullus admittet; ergo &c. Prob. maj. nam violaret ſacramentum; ergo &c.

Reſpond. neg. maj. & antec. Violatur quidem fides contractus conjugalis, & civilis; ſed ſacramentum manet illæſum.

CONCLUSIO II.

M*Atrimonium non fuit verum, & proprium ſacramentum ante legem Euangelicam*. Eſt communis,

Prob. 1. ex Scoto, (1) dicente poſitive, quod *omnibus contractibus præcedentibus legem Euangelicam non fuit annexum ſacramentum proprie dictum, nec fuiſſe annexum in ſtatu innocentiæ, ſi perſeveraſſet, ſicut dictum eſt ſupra d. 26.* &c.

Prob. 2. ex Conc. Trid. (2) *Si quis dixerit matrimonium non eſſe vere, & proprie unum ex ſacramentis legis Euangelicæ*, &c. Item (3) *Si quis dixerit ſacramenta omnia novæ legis non fuiſſe a Jeſu Chriſto inſtituta, aut eſſe plura, vel pauciora, quam ſeptem* (inter quæ ponit matrimonium) *anath. ſit*; ergo ante Chriſtum non erat hoc ſacramentum, ſicut nec alia. Idem patet ex Lateran. III. & Florent. & aliis, quatenus docet ſacramenta omnia noſtra fuiſſe inſtituta a Chriſto, & ibi reponunt iſtud: nam ante legem Euangelicam non potuerunt inſtitui a Chriſto.

Prob. 3. nam ſi matrimonium fuiſſet ſacramentum ante legem Euangelicam, non diceretur ſacramentum novæ legis, ſed omnium legum, & ſtatuum; ſed hoc eſt falſum, & contra Concilia cit. ergo &c. Prob. maj. quia nomen haberet ex ſtatibus, in quibus viguiſſet.

Prob. denique. Non poteſt dici, quandonam fuiſſet inſtitutum. 1. non in ſtatu innocentiæ: nam omnia ſacramenta efficaciam habent ex meritis paſſionis Chriſti exhibitæ, vel prævifæ; ſed Adamo non peccante, non fuiſſet paſſio Chriſti, nequidem prævifa; ergo

(1) *d.* 39. *A.* 2. (2) *ſeſſ.* 14. *c.* 1. (3) *ſeſſ.* 7. *c.* 1.

ergo nec ſacramenta, ſaltem ex tali merito. 2. non in lege naturæ: nam ibi non legitur aliud ſacramentum, quam pro originali in parvulis. 3. non in moſaica, quia nec etiam ibi legitur talis inſtitutio matrimonii alterius rationis inter Judæos, quam inter alias nationes.

Dixi autem, *verum, & proprium ſacramentum*: nam in latiori ſignificatione, ſc. pro ſigno cujuſcumque rei ſacræ dici poteſt, quod in omni ſtatu, etiam innocentiæ, fuit aliquale ſacramentum: nam in omni ſtatu fuit figurativum unionis Chriſti cum Eccleſia, quæ unio eſt ſacratiſſima; ideo dicit Apoſt. *Sacramentum hoc magnum eſt in Chriſto, & Eccleſia*.

Objic. 1. In omni lege matrimonium fuit bonum, & meritorium gratiæ, ergo & ſacramentum.

Reſp. diſt. ant. Meritorium ex opere operantis, & de congruo, tranſeat, ex opere operato, & in ratione ſacramenti, neg. ant. & conſeq. nam ſacramenta debent cauſare gratiam ex opere operato.

Objic. 2. In ſtatu innocentiæ Deus *maſculum, & fœminam creavit eos, & benedixit eis, dicens, creſcite*, &c. Et in omni ſtatu verum fuit dicere, *Sacramentum hoc magnum eſt*. Item, *Relinquet homo patrem, & matrem*, &c. Et poſt peccatum duravit hæc benedictio, maxime poſt diluvium; ergo in omni ſtatu matrimonium fuit verum ſacramentum, & ſignum gratiæ, ſeu benedictionis.

Reſp. neg conſeq. nec enim ex illa benedictione & verbis, & factis Dei arguitur inſtitutio ſacramenti: nam dicta ſunt, & facta, etiam pro beſtiis, ut patet legenti Geneſim. Quoad figurationem autem nihil etiam concludit pro ratione ſacramenti veri, ſicut nec figuræ baptiſmi, vel Euchariſtiæ, ut Agnus Paſchalis, non fuerunt ſacramenta.

Objic. 3. SS. PP. docent matrimonium a tempore creationis, & ſemper fuiſſe ſacramentum; ergo ita eſt. Prob. antec. ex Leone Papa, ex Chryſoſtomo ſupracitato, ex Auguſtino, & Innocentio relato in decretis. *Cum ſacramentum conjugii apud fideles, & infideles exiſtat*; ergo a fortiori apud Patriarchas fideles fuit ſacramentum.

Reſpon. diſt. 1. antec. & 2. conſeq. Sacramentum large, & improprie, conc. proprie, & ſtricte, prout hic

loqui-

loquimur de ſacramento, neg. antec. & conſeq. loquuntur de ſacramento in ſenſu prædicto, quatenus ab initio fuit figura, & ſignum unionis myſterioſæ Chriſti cum Eccleſia, non autem, quod fuerit ſemper ſignum efficax gratiæ.

Inſt. Poſt peccatum fuit inſtitutum, & vim habuit contra concupiſcentiam; ergo fuit cauſa gratiæ; nam per hanc ſolam frænatur concupiſcentia.

Reſpon. diſt. antec. Contra concupiſcentiam, ut officium naturæ, & remedium naturale, conc. ut ſacramentum efficax gratiæ, neg. antec. poſt peccatum fuit remedium contra concupiſcentiam, præbendo modum licitum illam ſedandi, & propagandi ſpeciem humanam, & ne ardor carnis ad illicita impelleret; ſed nunc addit vires ſupernaturales in eundem finem, & ad ferenda onera conjugii.

Quæres, *Quando, & ubi Chriſtus inſtituit hoc ſacramentum.*

Reſp. Scotus (1) non invenit planius, quam Matth. 19 *Et licet ibi tantum approbaverit contractum inſtitutum Gen. 2. & per conſequens illud non inſtituit, tamen inſtituit ſacramentum, quod poteſt accipi ex illo verbo, quod addidit: Quod Deus conjunxit, homo non ſeparet: ut non intelligatur ibi conjuxiſſe, pro inſtituiſſe præciſe contractum matrimonii, ſed conjunxiſſe ex tunc gratioſe per inſtitutionem ſacramenti comitatis, illum contractum conjugalem conjungentem*. Cenſet ergo, quod Chriſtus elevavit contractum iſtum ad rationem ſacramenti, & dedit illi vim conferendi gratiam, quando ejus antiquam inſtitutionem, & indiſſolubilitatem in ratione contractus memorans, addidit confirmationem, dicens; *Quod Deus conjunxit, homo non ſeparet*.

Alii dicunt, quod hæc inſtitutio contigit in nuptiis in Cana Galilææ, quia tunc per præſentiam ſuam nuptias generaliter ſanctificavit; ſed hæc ſanctificatio, ſeu approbatio non videtur convincere inſtitutionem nuptiarum in ratione ſacramenti, quod valde probabile eſt. Ideo.

Reſp. non eſſe neceſſe, ut ſciamus præciſe, quando, vel ubi Chriſtus hunc contractum jam divinitus inſtitutum in creatione mundi, elevaverit ad eſſe ſacramen-

(1) *ibid.*

menti, ſufficit ſcire, & credere cum Eccleſia, quod hoc fecit aliquando, nec enim omnia, quæ fecit, & dixit, ſcripta ſunt.

QUÆSTIO III.

An matrimonium infidelium ſit ſacramentum.

Non loquimur de infidelibus præciſe, qui contrahunt matrimonium in infidelitate, & in ea perſeverant: certum enim eſt apud omnes, illud non eſſe ſacramentum, ſed contractum pure civilem, ſed loquimur vel de infidelibus, qui poſt matrimonium baptizantur, & quæritur, an per ſuſceptionem baptiſmi primum illud matrimonium evadat ſacramentum abſque novo contractu, vel de matrimonio infidelis cum fideli, an iſtud ſacramentum ſit pro parte fideli.

Suppono autem aliquod matrimonium ſtare poſſe inter fidelem, & infidelem, ſive quia exiſtebat ante converſionem ejus: nam tunc *ſanctificatus eſt vir infidelis per mulierem fidelem*, & viciſſim; & poſſunt remanere ſimul ex conſenſu, ut docet Apoſt. (1) vel ex diſpenſatione ab impedimento *diſparitatis cultus*, de quo alias. Et quæritur, an per hoc, quod unus conjugum baptizetur, alio remanente in infidelitate, matrimonium initum evadat ſacramentum, ſaltem pro baptizato.

CONCLUSIO I.

Matrimonium contractum inter infideles nunquam fit ſacramentum, ſed poſſunt de novo contrahere, & tunc erit ſacramentum.

Prob. 1. p. ex Scoto, (2) quatenus docet cum Apoſtolo, matrimonium poſſe diſſolvi, quando alter convertitur, & baptizatur, & non poteſt, aut non vult habitare cum infideli propter periculum fidei: nam *priora matrimonia rata erant, niſi ſuperveniret fortius vinculum, cum quo non poſſet ſtare iſtud, cujuſmodi eſt nova obligatio ad Deum per fidei ſuſceptionem*, &c. ergo ex Scoto tantum abeſt, ut per converſionem, & Bap-

(1) 1. *Cor.* 7. (2) *d.* 39. *c.* 4.

Baptiſmum unius prior contractus evadat ſacramentum, quin potius evadit ſolubilis, ſi fidelis non poſſit cohabitare cum infideli ſine periculo, vel injuria fidei in Deum, *ad quam magis tenetur, quam ad vinculum conjugale*, inquit.

Prob.2. Quia cum infideles baptizantur, non contrahunt, & non exiſtit materia proxima, nec forma ſacramenti matrimonii; ergo &c. Probat. ant. Nam materia, & forma ſunt contrahentes, & contractus ipſe per verba, aut ſigna conſenſuum in vinculum; ergo tunc matrimonium non fit ſacramentum, quia ſacramentum exigit materiam, & formam præſentem pro eo inſtanti, quo fit. Ant. patet experientia, & ſupponitur: nam forte non cogitant de matrimonio.

Confirm. Nam per receptionem baptiſmi nulla fit mentio de matrimonio præterito; ergo iſtud non poteſt evadere ſacramentum per baptiſmum.

Prob. 3. Si tunc matrimonium elevaretur ad eſſe ſacramenti, cauſaret gratiam ſibi propriam; ſed hoc eſt falſum; ergo &c. maj. patet: nam omne ſacramentum cauſat gratiam ſibi propriam. Probat. min. quod non eſt, nec fuit ſacramentum, non poteſt dare gratiam ſacramentalem. Sed matrimonium inter infideles, & ante baptiſmum non fuit ſacramentum, ut ſupponitur, nec exiſtit, cum baptizantur, quia tunc nullum ejus ſignum apparet, nec materia, nec forma ejus; ergo non poteſt tunc dare gratiam illi ſacramento propriam.

Prob. 2. p. Quia ſi conjuges converſi de novo contrahant, applicatur vera materia, & vera forma cum debita intentione, & ſunt capaces gratiæ ſacramentalis, denique adſunt omnia eſſentialia ſacramenti; ergo eſt verum ſacramentum matrimonii, & habet effectum ejus. Prob. ant. 1. adſunt contrahentes, & exprimunt conſenſum ſuum eodem modo, ut cæteri omnes ſponſi, & ſunt capaces ſacramenti. 2. cum jam ſunt fideles, id faciunt cum debita intentione. 3. nulla lege prohibetur illa renovatio conſenſus in illis circumſtantiis; ergo &c.

Confir. Si quid impediret, maxime quia reciproca donatio ſuorum corporum jam eſt facta, & conſummata; ſed hoc non impedit; ergo nihil. Maj. admittitur ab adverſariis, & eſt eorum fundamentum

Nam

Nam ait Hiquæus, (1) *contractus, qui eſt complete conſummatus, iniri nequit*. Prob. min. tum quia illa donatio mutua non fuit facta ſub præſenti conditione, & intentione, & poſſunt reſilire a præcedenti contractu, & ſibi invicem redonare corpora ad hunc effectum, nec id prohibet lex ulla; tum quia donatio illa prior conjugum non eſt fortior, nec inſolubilior ea, quæ fit per vota Religionis, quæ non ſunt ſacramentalia, ſed hæc vota poſſunt iterari, & renovari ad novum meritum, & gratiam novam; ergo & contractus matrimonialis ad finem adeo ſanctum, quale eſt bonum ſacramenti.

Objic. 1. con. 1. p. *Matrimonium inter infideles eſt verum, ſed non ratum, inter fideles autem eſt verum, & ratum*; ergo hoc ipſo, quod conjuges baptizantur, & fiunt fideles, matrimonium infidelium fit ratum, & ſacramentum.

Reſp. neg. conſ. Nam canon per matrimonium ratum inter fideles intelligit illud, quod contraxerunt, ut fideles, & poſt baptiſmum, & quod fuit verum ſacramentum, & prorſus inſolubile, etiamſi alter apoſtataret a fide per paganiſmum, vel hæreſim. Sed non loquitur in caſu noſtro de contracto in infidelitate, quod non eſt adeo inſolubile, quin uno converſo, poſſit ipſe ſeparari ab alio, ſi velit, aut non poſſit cohabitare ſine periculo fidei, aut gratiæ; ergo ille canon non eſt ad rem; bene vero pro 2. p. quia probat, quod matrimonium infidelium venientium ad fidem, poſſit, & debeat ratificari, ut fiat ſacramentum.

Objic. con. 2. p. Per baptiſmum infidelium matrimonium illorum fit indiſſolubile; ergo & fit ſacramentum: nam inſolubilitas venit ex ſacramento.

Reſp. neg. conſ. & prob. ejus. Nam ille contractus de ſe, & natura ſua, & jure divino talis eſt, ut non poſſit diſſolvi inter fideles.

Reſp. 2. neg. ant. abſolute: nam ſi unus conjugum maneat in infidelitate, ille, qui fuerit baptizatus, poterit ab infideli diſcedere, ut docet Canon cit. non autem ille, qui contrahitur inter fideles, ergo ille contractus non habet eandem inſolubilitatem, etiam poſt baptiſmum, quam qui fit inter fideles, & ſic ruit objectio. Imo & ſi evaderet inſolubilis, hoc non fieret

ret ex vi ſacramenti præciſe, ſed ex vi talis contractus, & mutatione talis circumſtantiæ.

Inſt. Converſio non debet eſſe oneroſa converſis; ſed niſi matrimonium fieret ſacramentum, converſio eſſet eis oneroſa: nam contractus fieret inſolubilis æque, ac contractus fidelium, & nullam reciperent gratiam ſacramentalem; ergo &c.

Reſp. neg. min. & prob. Nam poſſent ambo renovare contractum, qui fieret ſacramentum, & conferret gratias, deinde per baptiſmum ſupplerentur illæ gratiæ.

Inſt. 2. Potuit Deus velle, ut ex vi contractus præcedentis, converſi per baptiſmum reciperent gratias, quas fideles recipiunt, dum contrahunt; ergo ita eſt, quia ſic magis commendatur Dei bonitas.

Reſp. neg. conſ. Quia ſine fundamento in Scriptura, vel traditione Eccleſiæ nihil debemus aſſerere circa ſacramenta. Unde quia in aliis, quæ conſiſtunt in uſu, non confertur gratia, nec ſunt ſacramenta, niſi in ſuo fieri, ita dicendum eſt de iſto.

Objic. 1. con. 1. p. Contractus ille 2. nihil operaretur; ergo non faceret ſacramentum. Nam iſtud requirit contractum validum, qualis non eſſet iſte. Prob. ant. Si quid operaretur iteratus, poſſet ſæpius iterari, & toties fieret ſacramentum. Sed hoc eſt falſum, & contra praxim; ergo nihil operatur. Prob. maj. nam eadem eſt ratio de 3. 4. & 5. &c. ac de illo 2. ergo ſi 2. poſt baptiſmum eſſet ſacramentum, ita & poſteriores.

Reſp. neg. 1. ant. Nam operatur gratiam, & inſolubilitatem, dum addit novam circumſtantiam, quæ reddit contractum iſtum materiam aptam ſacramento, & facit, ut ſit ſacramentum, ſc. ſtatum baptiſmi, & fidei, qui ſtatus ex Dei inſtitutione requiritur ad hoc ſacramentum, poſteriores vero nihil novi adderent, ideo nihil facerent.

Objic. 2. Si unus tantum convertatur, non tenentur de novo contrahere, & tamen pro converſo primus contractus evadit ſacramentum; ergo multo minus tenebuntur, ſi ambo convertantur.

Reſp. diſt. ant. Non tenentur iterare contractum, niſi velint habere ſacramentum, con. abſolute, neg. ant. ut patet ex dictis: imo forte nequidem iterando

con-

contractum habebitur ſacramentum pro conjuge fideli, ut patebit.

CONCLUSIO II.

SI fidelis contrahat cum infideli, non fiet ſacramentum.

Dico, *ſi contrahat*, etiam cum aliqua diſpenſatione ſuper impedimento diſparitatis cultus, quod eſt dirimens.

Prob. 1. ex Scoto, (1) *Tali contractui non eſſet annexum ſacramentum fidei Chriſtianæ, nec etiam ibi eſſet bonum ſacramenti, ſc. inſolubilitas*, & propterea Eccleſia prohibuit tale matrimonium; ergo contractus iſte fidelis cum infideli non poteſt eſſe ſacramentum Eccleſiæ ex lege ejuſdem.

Prob. 2. Quia illud matrimonium non eſſet inſolubile ex neutra parte; ergo nec ſacramentum, quia inſolubilitas venit ex ſacramento: nam apud infideles non cenſebatur inſolubile. Prob. ant. ex Apoſt. (2) cit. nam ſi infidelis non vult habitare cum fideli, iſte poteſt ab eo diſcedere, & diſſolvitur matrimonium, quod non liceret, ſi ſemel fuiſſet validum ſacramentum, ut patet, quando unus cadit in hæreſim, vel paganiſmum; fidelis manet ligatus, quamdiu vivit apoſtata, quia voluit ſacramentum, ut videbimus; ergo &c.

Prob. 3. Eſſentia matrimonii conſiſtit in mutuo, & debito conſenſu utriuſque conjugis, qui conſenſus eſt illi eſſentialis, & uterque conjux debet eſſe capax ejus; ſed conjux infidelis non eſt capax talis conſenſus, qui faciat ſacramentum; ergo &c.

Prob. 4. Sacramentum hoc eſſentialiter eſt unum, conſtans uno contractu inter duos, ſc. marem, & fœminam, & requirit ſubjectum capax; ſed infidelis cum fideli non ſunt ſubjectum unum capax ſacramenti hujus; ergo ille contractus non erit ſacramentum. Prob. min. Nam ex Script. Conciliis, & Patribus ſolus contractus baptizatorum eſt materia apta hujus ſacramenti; ſed iſte contractus non eſt vere baptizatorum, licet unus conjugum ſit baptizatus; ergo &c.

Confir. Nam ſi lex jubet, quod contractus venditionis non valeat, niſi inter nobiles, non valebit; ſi

alter ſit ignobilis. Sed lex Eccleſiæ non vult, quod iſte contractus valeat inter diſpares cultu, ſeu inter fidelem, & infidelem, nec Chriſtus voluit, ut illi annectatur ſacramentum; ergo ſi fieret, non eſſet ſacramentum.

Objic. 1. Nihil deeſt tali contractui,ut ſit ſacramentum; ergo &c. Prob.ant. adeſt conſenſus mutuus cum debita intentione faciendi, quod faciunt fideles; ergo &c.

Reſpond.neg. utrumque ant. nam infideles non reſpiciunt hunc contractum, niſi ut civilem, aut naturalem: nam non agnoſcunt contractum ſacramentalem, ut fideles; ergo non poſſunt illum intendere, ut talem.

Objic. 2. Si quid deeſſet ad ſacramentum pro fideli, maxime conſenſus infidelis; ſed hic non deeſt; ergo nihil deeſt. Prob. min. nam iſte conſentit, ut pro parte fidelis fiat, quod fit in Eccleſia, non ſibi, ſed ipſi fideli; ſed iſte intendit ſacramentum; ergo & infidelis idem intendit.

Reſp. neg. 1. min. & 2 maj. vel ſic diſt. conſentit materialiter, & invalide, con. maj. & neg. min. valide, & debite, neg. maj. & conſ. Nam ad hoc deberet ipſe eſſe capax talis intentionis, & ſacramenti, quod non eſt diviſibile.

Inſt. Si duorum fidelium unus haberet peccatum mortale, divideretur effectus ſacramenti, & ille non reciperet gratiam, ut innocens; ſed ita eſt de valore quoad fidelem cum infideli; ergo ſimiliter contractus eſſet ſacramentum pro fideli, non pro infideli, & ſic divideretur effectus, & ipſum ſacramentum.

Reſp.neg.min. Nam aliud eſt ſacramentum dividi, aliud effectum dividi, iſtud quotidie accidit non tantum in duobus ſubjectis, ſed etiam in eodem, qui baptizatur, vel ordinatur cum obice peccati, non recipit gratiam, bene vero characterem. Sed ipſe baptiſmus, nec ordo, nec matrimonium ſunt indiviſibilia.

Inſt. 2. Quod contractus valeat ut ſacramentum pro uno, & non pro alio conjugum, non dividitur quoad eſſentiam, ſed quoad integritatem materialem; ſed diviſio quoad integritatem non invalidat ſacramentum; ergo &c.

Reſp.

Reſp. neg. maj. Nam de eſſentia hujus contractus, & ſacramenti eſt, ut ſit inter duos, & pro duobus; ergo non valet pro uno ſolo.

Quæres, *An inter duos fideles dari poſſit matrimonium validum in ratione contractus, & non ſacramenti.*

Reſp. poſſe. 1. quia nulla eſt in hoc implicantia. 2. quia de facto contingit in hæreticis Lutheranis, & Calviniſtis, qui cum non agnoſcant matrimonium ut ſacramentum, ſed pure ut contractum civilem, nihil aliud intendunt; ergo nec ad aliud valet. Imo ſi Catholicus ex malitia, vel errore non intenderet, niſi contractum, non reciperet ſacramentum, quia deeſſet debita intentio ad ſacramentum.

Dices ex Scoto, (1) *In quocumque contractu in lege Euangelica concomitatur ſacramentum, quia illud ſignum, quod requiritur ex inſtitutione divina, eſt ſacramentum*; ergo quoties adhibentur neceſſaria ad valorem contractus matrimonialis, fit ſacramentum.

Reſp. diſt. conſ. Si adſit debita intentio ad contractum, & ſacramentum, conc. ſi deſit intentio ad ſacramentum, neg. conſ. Nam Scotus ubique requirit debitam intentionem ad valorem ſacramenti, & ſæpius dicit matrimonium valere poſſe ut contractum, ſine ſacramento, v. g. ſi non adhiberetur forma debita ex inſtitutione Chriſti; ideo ſequitur, quod alicubi valet ut contractus, & non ut ſacramentum: nec in hoc eſt implicantia, vel abſurditas, quidquid dicant quidam Theologi, etiam Scotiſtæ.

QUÆSTIO IV.

De materia, & forma matrimonii.

IN aliis ſacramentis vidimus ea conſtare quibuſdam rebus pro materia, & verbis, tamquam forma, idem dicendum eſſet de iſto, ſed quid illa ſint, non convenit inter Theologos.

Certum eſt autem hæc ſenſibilia concurrere in matrimonio. 1. perſonas, ſeu ſponſos. 2. actus, quibus ſe ſibi mutuo tradunt, qui ſunt conſenſus interni externe ſignificati per verba, vel nutus ſenſibiles. Hinc quæ-

(1) *d.26.*

quæritur, quid ex his habeat locum materiæ, & formæ, & in hoc varie loquuntur Theologi. Quid verius videatur, accipe.

CONCLUSIO I.

M*Ateria remota ſacramenti hujus ſunt corpora ſponſorum, & proxima eſt eorum ad invicem traditio*. Eſt communior.

Prob. 1. ex Scoto, (1) qui dicit, *Circa materiam habilem, vel inhabilem aliquid immutat* (Eccleſia) *ſed non circa illud, quod eſt eſſentiale contractui matrimonii, præſuppoſita materia idonea. Sed illa mutatio facta eſt circa perſonas aliquas, quæ alias eſſent legitimæ ad contrahendum, & eas Eccleſia illegitimat:* ergo cenſet perſonas contrahentium eſſe materiam remotam hujus ſacramenti.

Prob. 2 Materia remota contractus eſt res, de cujus traditione agitur, & proxima eſt ratio, ſub qua in tractatum cadit; ſed matrimonium eſt verus tractatus, in quo agitur de corporibus ſponſorum tradendis ſibi ad invicem; ergo materia remota ejus ſunt corpora, & traditio eorumdem eſt proxima. Prob. min. ex allata definitione matrimonii: nam dicitur, *legitima traditio corporum*, &c. & hunc traditionis contractum Chriſtus evexit ad ſtatum ſacramenti; ergo, &c.

Probat. 3. Nihil enim congruentius aſſignari poteſt pro materia hujus ſacramenti, quam illa corpora, ut tradenda, vel tradita, ut patebit ſolutione objectionum, quibus prætenditur alia aſſignari; ergo &c.

Confir. Illud habet rationem materiæ in ſacramento, quod ſe habet ut ſubjectum, & ut determinabile phyſicum, & ſenſibile ad ſignificatum, ſeu ad rem ſacramenti; ſed nihil eſt in ſacramento, quod ſit magis determinabile, & ſenſibile phyſicum ac ſignificandum effectum e us, quam corpora ſponſorum, ut tradenda; ergo illa corpora, ut tradenda, ſunt materia remota, & proxima ejus.

Objic. 1. Cauſa efficiens ſacramenti non poteſt eſſe cauſa materialis ejuſdem; ſed ſponſi ſunt cauſæ efficientes matrimonii, ergo &c. Patet maj. Nam idem non

(1) *d.26.S.20.*

non poteſt agere, nec cauſare ſeipſum, & cauſæ materialis, & efficiens diſtinguuntur. Prob. min. ex dicendis de cauſa efficiente.

Reſp. diſt. maj. Non poteſt ſub eodem reſpectu, con. ſub diverſo reſpectu, neg. maj. & min. & antec. Nam contrarium patet experientia tam de actibus immanentibus, quos intellectus, & voluntas producunt in ſe ipſis, quam de tranſeuntibus, ut cum homo tradit ſeipſum ſervituti, aut ſe ab ea redimit.

Objic. 2. Illud eſt materia matrimonii, in quo fundatur ratio ſacramenti, & quod ad eam elevatur; ſed ratio, & elevatio fundantur in contractu, non in corporibus conjugum; ergo &c.

Reſp. diſt. min. Fundatur in contractu formaliter, & proxime, con. materialiter, & remote, neg. min. nam contractus omnis eſt de aliqua re, quæ eſt materia remota, in qua fundatur ipſa tractatio, & traditio, quæ eſt materia proxima, & ratio fundandi ſacramenti.

Objic. 3. Materia, & forma ſacramentorum ſunt determinatæ a Chriſto, nec Eccleſia poteſt quidquam circa illa immutare, quia ſunt de eſſentia eorum, ſed Eccleſia mutavit plura circa corpora, & perſonas ſponſorum, ut cum inhabilitavit ſacerdotes, & monachos, & affines, &c. ergo &c.

Reſpond. diſt. maj. & min. Sunt determinatæ a Deo quoad ſubſtantiam, & in genere, con. maj. ſunt determinatæ in ſpecie atoma, & quoad accidentia, neg. maj. & min. Nam quoad ſubſtantiam, & in genere nihil mutavit Eccleſia, ſed tantum in ſpecie, & quoad accidentia. Deus pro materia inſtituit corpora maris, & fœminæ, ut tradenda mutuo per contractum legitimum juxta leges civiles, & canonicas, & quoad hoc nihil mutavit Eccleſia, ſed tantum circa conditiones contractus humani, & perſonas habiles ad contrahendum, defectu quarum conditionum non ſunt materia apta ad ſacramentum, & hoc, quia Chriſtus ipſe hanc facultatem Eccleſiæ reliquit.

CON-

CONCLUSIO II.

Forma hujus ſacramenti ſunt verba, ſeu ſigna externa, quibus ſponſi conſenſum ſuum internum ad invicem manifeſtant de illa traditione mutua corporum.

Prob. 1. ex Scoto. (1) *Forma eſt aliquod ſignum ſenſibile inſtitutum a Deo ad ſignificandam efficaciter gratiam tunc collatam*, ſc. ſignum, *ex impoſitione humana, ut ſit ſignum ſufficiens ad contractum*. Quæ forma *eſt una unitate integritatis; non unitate indiviſibilitatis, verba enim hinc inde expreſſiva conſenſus ſunt unum ſignum integrum reſpectu contractus, & reſpectu gratiæ*; ergo ex Scoto forma conſiſtit in verbis, aut ſignis, quibus ſponſi ſignificant conſenſum in illam traditionem mutuam corporum ſuorum.

Prob. 2. ex Concil. Florent. (2) dicente, quod in ſacramentis res habent locum materiæ, & verba formæ; ergo verba, aut nutus contrahentium, quibus ſignificant conſenſum ſuum in illam traditionem reciprocam, habent rationem formæ in iſto.

Confir. In ſacramentis illa habent rationem formæ, quibus res, & actus miniſtrorum determinantur ad ſignificandos effectus eorum, ſed verba illa, ſeu ſigna id præſtant in hoc ſacramento, ſc. gratiam ſanctificantem, & auxilia neceſſaria ad vitam conjugalem ſervandam, & onera ejus ferenda: ergo &c.

Dixi, *ſeu nutus, ſeu ſigna verbis æquivalentia*, &c. Nam ſurdi, & muti, qui non poſſunt audire, & loqui per verba formalia, poſſunt tamen nubere. Ut patet in SS. Canonibus cap. (3) *Cum apud*; & cap *Tuæ fraternitati*. Ubi decernitur de muto, & ſurdo, *quod ſi talis velit contrahere, ſibi non poteſt, vel debet denegari; cum, quod verbis non poteſt, ſignis valeat declarare*, Imo, ſi fœmina ex pudore non audeat, vel non poſſit verbis exprimere conſenſum, ſufficit, ut nutibus, v. g. capitis inclinatione, vel ſcripto, aut alio ſigno declaret, & talis eſt praxis Eccleſiæ.

Objicies. Forma ſacramenti debet eſſe a Chriſto determinata, ſed quoad verba, aut ſigna iſta nihil habemus determinatum: ergo non ſunt forma in iſto.

(1) *ibid. K. L. 3. & 14.* (2) *decr. Eug.*
(3) *de ſpon.*

prob. min. nam hæc traditio, & conſenſus modo fit per iſta, modo per alia verba, & ſigna; ergo &c.

Reſp. ut ſupra, determinata in genere, aut ſpecie: con. maj. in ſpecie atoma: neg. maj. & conſ. Nam ſufficit determinatio, quoad ſubſtantiam, & in genere, quo ſignificent ſenſibiliter effectum inſenſibilem ſacramenti; quod faciunt verba, & ſigna varia.

Inſt. ex Concilio Florent. cit. Sacramenta conſtant verbis tamquam forma; & de iſtis dicit, quod cauſa efficiens eſt conſenſus *per verba de præſenti expreſſus*; ergo verba, & non nutus, ſunt de eſſentia formæ matrimonii.

Reſp. 1. diſt. 1. ant. & 2. conſ. Omnia regulariter, & quando alia ſigna, quam verba non exprimunt ſufficienter effectum illorum: con. ſingula, & quando non poſſunt adeſſe verba, ſed alia ſigna æquivalenter ſignificant effectum: neg. ant. & conſ. Nam ſicut in contractibus humanis nutus, & ſigna ſupplent defectus verborum, ut in mutis, & ſurdis, ita ad valorem contractus matrimonialis ſigna ſupplent verba.

Amplior reſolutio hujus quæſtionis pendet ex ſequenti; nam qui tenent ſacerdotem eſſe miniſtrum hujus ſacramenti, facile poſſunt dicere formam ejus eſſe verba, quæ iſte profert ſuper ſponſos audito eorum conſenſu; v. g. *Ego vos conjungo*, &c. Nos vero in hac concluſione ſuppoſuimus cum ſententia communiori, conjuges ipſos eſſe miniſtros ejuſdem ſacramenti, quod ſuſcipiunt.

Quæres, *An in utroque conjuge matrimonium ſit unum ſacramentum.*

Reſp. Eſſe unum unitate eſſentiali, & integrali: non autem unitate indiviſibili. Ratio eſt, quia omnis contractus eſſentialiter conſtat pluribus, & eſt ſaltem inter duos; & conſtat actibus duorum, uno promittente, alio acceptante, vel ambobus reciproce promittentibus, & acceptantibus, & tamen dicitur unus. Sic in matrimonio, ambo ſponſi tradunt ſibi ad invicem corpora ſua, & ambo acceptant eadem ad invicem in ordine ad generandum prolem, &c. ex illis mutuis actibus reſultat unus contractus, & unum ſacramentum integrum ex duabus partibus contrahentibus, in quibus operatur ſuum effectum. Nec in hoc apparet dubitandi ratio.

QUÆ-

QUÆSTIO V.

De Miniſtro Sacramenti Matrimonii.

CErtum eſt, quod olim, & ante Concilii Trid. (1) ſeſſionem 24. Matrimonium ſæpe celebrabatur inter ſolos ſponſos ſine interventu ſacerdotis, & Concilium definit illa matrimonia fuiſſe valida. *Dubitandum non eſt clandeſtina* matrimonia libero *contrahentium conſenſu facta, rata*, &c. *vera eſſe matrimonia, quandiu Eccleſia irrita illa non fecit*. Sed nunc illa declarat irrita, ideo neceſſaria eſt præſentia parochi cum duobus teſtibus, ut valeant. Ideo quæritur, an ille Sacerdos ſit verus miniſter hujus ſacramenti, an vero ſponſi ipſi ſint ſibi ad invicem miniſtri.

CONCLUSIO.

P*Robabilius eſt ſacerdotem non eſſe vere, & proprie miniſtrum ſacramenti matrimonii, ſed ipſos ſponſos*. Eſt communis.

Probatur 1. ex Scoto. (2) *De Miniſtro aliud eſt dubium. Quia ut plurimum ipſi contrahentes miniſtrant ſibi ipſis hoc ſacramentum, vel mutuo, vel uterque ſibi. Sed nec id requiritur neceſſario, ſi in omni contractu eſt ſacramentum; quia aliquando patres contrahunt profiliis, & filiabus præſentibus, eis non exprimentibus ſigna propria*.

Probatur 2. ex Concil. nam Florent. (3) docet, quod *cauſa efficiens* (ſeptimi hujus ſacramenti) *eſt mutuus conſenſus per verba de præſenti expreſſus*. Sed miniſter, & cauſa efficiens ſacramenti ſunt idem; ergo &c. Et Tridentinum docet *clandeſtina matrimonia libero contrahentium conſenſu facta rata, & vera eſſe*. Sed in his non aderat ſacerdos, ſed ſoli duo ſponſi; ergo ille non eſt verus miniſter matrimonii, ſed ſoli ſponſi: nam ſacramentum non valet ſine proprio miniſtro.

Dices, hæc Concilia loqui de matrimonio, ut contractu, non ut ſacramento.

(1) *Seſſ.24 c.1.* (2) *ibid. M.15.*
(3) *Dec. Eug. ibid.*

Contra Concil. Florent. loquitur de matrimonio, quod dixerat eſſe unum ex 7. ſacramentis, & de illo ſub illa ratione ibi agebatur. Idem eſt de Tridentino: nam loquitur de matrimonio, quod docet *inter nova legis ſacramenta annumerandum*. Et quod deinceps decernit, *Fore irritum, & nullum*. Sed ubique loquitur de matrimonio, ut ſacramento. Item miniſterium parochi limitat ad benedicendos ſponſos. *Viro, & muliere interrogatis, & eorum mutuo conſenſu intellecto dicat, ego vos in matrimonium conjungo*, &c. *Et hortatur, ut conjuges ante benedictionem ſacerdotalem, in templo ſuſcipiendam in eadem domo non cohabitent, ſtatuitque benedictionem a proprio parocho fieri*, &c. Nomine autem benedictionis, nullibi ſignificatur collatio ſacramenti.

Dices, Concilium, per *benedicere* idem intelligit, ac *conjungere*: Dicens, *nemini licere alterius parochiæ ſponſos ſine illorum parochi licentia matrimonio conjungere, aut benedicere*; ergo &c.

Contra, quia tam dici poteſt, quod *conjungere* non plus ſignificat, quam benedicere. Si benedictio, de mente Concilii ſignificaret conjungere ſacramentaliter; non prohiberet *benedicere* in ſecundis nuptiis; quia in iſtis tam requiritur præſentia parochi, & non minus ſunt ſacramentum, quam primæ; ergo illa benedictio non eſt ſacramentum.

Confir. 2. ex Rit. Rom. (1) dicente, quod meminerint parochi *a Dominica* 1. *Adventus uſque ad diem Epiphaniæ... prohibentur nuptias benedicere. Matrimonium autem omni tempore contrahi poteſt*; ergo illa benedictio non eſt niſi quædam ſolemnitas matrimonii, non autem de ejus eſſentia; ergo nec ſacramentum.

Probatur 3. Nam Chriſtus per inſtitutionem matrimonii in ſacramentum nihil immutavit de ratione contractus, & ipſum ſacramentum eſt eſſentialiter contractus: ſed in omni contractu contrahentes ſunt miniſtri: ergo & ibi.

Confir. Nam ſi defectu ſacerdotis matrimonia non eſſent ſacramentum, Concilium non diceret ſolemnitates præcipi *ob gravia peccata, quæ ex clandeſtinis conjugiis ortum haberent*, ſed dixiſſet, ea non fuiſſe ſacramenta defectu miniſtri legitimi, nempe, ſacerdotis,

(1) *de Mat.*

tis, & hoc motivum fuiſſet fortius, quam illa inconvenientia. Imo docet ea fuiſſe valida, etiam ut ſacramenta.

Probatur 4. Nam matrimonium contrahi poteſt per procuratorem, imo & per epiſtolas, & tunc eſt verum ſacramentum: nec adeſt ſacerdos, ſed ſoli contrahentes per procuratores; ergo ſacerdos non eſt verus miniſter.

Prob. denique, quia ſi ſponſi contraherent præſente parocho, & teſtibus, ipſo non benedicente, ſed potius contradicente, plures Theologi tenent valere matrimonium: ſed tunc ſacerdos non ſe haberet, ut miniſter, ſed ut merus teſtis; ergo ſacerdos non eſt miniſter neceſſarius ſacramenti hujus. Scio modum hunc contrahendi prohiberi, & merito, & ſub cenſuris: ſed non video id prohiberi cum clauſulis irritantibus.

Objic. 1. ex Concilio Carthagin. IV. (1) *Sponſus, & ſponſa cum benedicendi ſunt a Sacerdote, a parentibus ſuis, vel paranymphis offerantur: qui autem benedictionem acceperint, eadem nocte, pro reverentiæ benedictionis, in virginitate permaneant.* Eadem benedictio præcipitur in Tridentino cit. *parochus mutuo conſenſu intellecto dicat, ego vos conjungo*, &c. Colonienſe docet *Accedente ſacerdotali precatione dari donum Spiritus S.* ſcilicet gratiam ſacramentalem .... Et in Enchiridio dicit, *Sacerdotes legitimos hujus ſacramenti miniſtros eſſe*. Et Cameracenſe, *admonendos eſſe fideles, diximus parochos ſacramenti miniſtros*... Et Mediolan. (2) *Cum ſacramenta quinque tantum, ſcilicet Baptiſmum, Euchariſtiam, pœnitentiam, matrimonium, & extremam unctionem parochus adminiſtrare poſſit*; ergo ſacerdos, & non ſponſi eſt ſolus miniſter matrimonii.

Reſpond. neg. conſ. Nec enim recte infertur ex illis textibus, nec ea eſt mens Conciliorum, 1. reverentia illa ſuadetur propter ſacramentum, quod comitatur illa benedictio: alioqui non deberent benedici thalami propter irreverentiam, quæ inferretur illis benedictionibus. 2. patet ex dictis, quod per illam benedictionem Tridentinum non intelligit collatio-

(1) *can.* 13.
(2) *c.* 11. *p.* 4. *§.* 2.

nem ſacramenti. 3. Concil. Colon. nobis potius favet, nam precatio illa non facit, ſed ſupponit matrimonium, quod optat benedici. 4. Enchiridion loquitur de miniſtro improprie, non ſtricte. Et Cameracenſe. Et 5. Mediolanenſe; ſicut Sacerdos, vel Diaconus porrigens Euchariſtiam, dicitur *miniſter*, & omnes, qui aſſiſtunt Sacerdoti conſecranti, ſeu celebranti dicuntur *miniſtri*. Igitur miniſterium ſacerdotis in matrimonio importat puram ſolemnitatem ejus in facie Eccleſiæ, quæ ex decreto Concilii eſt conditio neceſſaria, ut valeat ſacramentum. Quidquid dicant adverſarii. (1)

Inſt. 1. ex Concil. Trid. & Ritualibus; ſacerdos intellecto conſenſu ſponſorum jubetur dicere ſuper illos; *Ego vos conjungo*, &c. ſed hæc verba ſignificant efficientiam, ſeu cauſam miniſterialem vinculi; ergo ex Conciliis, & Ritualibus ſacerdos eſt verus miniſter. Prob. min. eodem ſenſu, & modo dicit, *ego vos conjungo*: quo dicit, *ego te baptizo*. Sed hæc verba ſignificant efficientiam miniſterialem in Baptiſmo; ergo & in matrimonio.

Reſp. neg. 1. min. & 2. min. Et differentiæ ratio petitur ex ipſo Concilio docente matrimonia olim valuiſſe ſine illis verbis, non autem baptiſmum; ergo valde alio ſenſu loquitur ſacerdos in baptiſmo, quam in matrimonio.

Inſt. 2. Si verba illa nihil aliud ſignificarent, nec operarentur conjunctionem conjugalem, non poſſet probari contra hæreticos matrimonium eſſe ſacramentum: ſed conſ. eſt inconveniens; ergo &c. prob. maj. Non poſſet aſſignari materia, & forma veri ſacramenti: ergo &c.

Reſp. neg. maj. & ant. Nam qui credunt Concilio Tridentino, probant matrimonia clandeſtina ante illud celebrata fuiſſe vera, & rata; & tamen non erat ibi ſacerdos, nec ejus præſentia putabatur neceſſaria, & non deerat materia, & forma veri ſacramenti, qualem nos aſſignamus.

Objicies 2. ex Concil. Florent. ſacramenta omnia conſtant rebus, & verbis, ſed niſi verba ſacerdotis ſint neceſſaria matrimonio, non poſſunt aſſignari alia, quæ habeant rationem formæ: ergo &c.

Reſp.

(1) *Iuenin. p.* 1058.

Reſp. neg. min. Nam verba formalia, aut virtualia conjugum, quibus ſignificant ſuum conſenſum, ſunt verba, & forma hujus ſacramenti, ut olim ante decretum neceſſitatis præſentiæ Parochi.

Objic. 3. Conjuges ſunt ſuſcipientes; ergo non poſſunt eſſe efficientes illud, nec miniſtri. Prob. conſ. in omnibus talis ſuſcipiens, & miniſter diſtinguuntur; ergo &c.

Reſp. neg. 1. ant. & 2. conſ. Sacerdos eſt ſimul miniſter ſubjectum Euchariſtiæ.

Inſt. Fœminæ non poſſunt miniſtrare Sacramenta; ergo nec matrimonium ſuum. Prob. ant. ex cap. *Tribus gradibus* dicitur, *commiſſa Sacramenta Presbytero, Diacono, & miniſtro*; ergo &c.

Reſp. neg. ant. & 2. conſ. Nam iſte canon loquitur de Sacramentis conſecratoriis, & maxime de Euchariſtiæ conſecratione, diſpenſatione, & cuſtodia, ut legenti patet.

Inſt. 2. Si conjuges eſſent miniſtri, peccarent mortaliter duplici peccato, ſi contraherent in ſtatu peccati mortalis, nam ſuſciperent, & miniſtrarent in peccato, & duplicem facerent irreverentiam ſacramento, ſed conſ. eſt falſum; ergo &c.

Reſp. neg. min. Quod eſſet in hoc durum, aut inconveniens: nam ſancte tractanda ſancta. Imo Concilia hortantur, ut, *antequam contrahant confiteantur, aut ſaltem triduo ante conſummationem*. Et ea die abſtineant a copula, quæ de ſe non eſt peccatum; ergo exigunt ſtatum gratiæ.

QUÆSTIO VI.

An hoc Sacramentum valeat inter abſentes.

QUæritur, an valeat Matrimonii Sacramentum, ſi fiat per procuratorem, aut per epiſtolas, aut per parentes, & quidem in ratione Sacramenti; nam certum eſt, quod de ratione contractus non eſt neceſſe, ut partes contrahentes ſint præſentes, modo procuratores habeant mandatum authenticum, & non excedant.

CONCLUSIO.

M*Atrimonium inter abſentes, per procuratorem, aut nuntium, aut epiſtolam valet in ratione contractus, & ſacramenti*. Eſt communis.

Prob. 1. ex Scoto. (1) „ Concedo, quod ad contra„ ctum ſufficit parentes contrahere pro filiis: & ſuf„ ficeret ſine quibuſcumque verbis contractus per „ litteras; ſi quidem in aliis contractibus emptio„ nis, & venditionis firmior contractus habetur in „ litteris, quam verbis nudis: ita autem in iſtis ſignis „ ſalvetur ratio ſacramenti. Dixerat ſupra. Si ergo ibi „ eſt ſacramentum, oportet dicere, quod miniſter „ hujus ſacramenti poteſt indifferenter, quicumque „ poteſt eſſe miniſter in contractu matrimonii. Sed contractus poteſt fieri inter abſentes, per procuratores, & epiſtolas, &c. ergo &c.

Prob. 2. ex cap. „ procurator: ubi dicitur, quod pro„ curator non aliter cenſetur idoneus ad matrimo„ nium contrahendum, quam ſi ad hoc mandatum „ habeat ſpeciale, &c. ergo ſi procurator habeat mandatum ſpeciale, poteſt contrahere. Et cap. „ Ho„ noratur ex S. Ambroſ. Conſulitur puella, non de „ ſponſalibus. (non eſt enim virginalis pudoris elige„ re maritum) ſed jam deſponſata viro, de profe„ ctionis conſulitur die (loquitur de Rebecca) ergo contrahitur per procuratores; aut parentes.

Confirm. ex Script (2) Nam Rebecca nupſit Iſaaco per Eliexer ſervum Abrahæ miſſum in Meſopotamiam. Ubi vocata illa coram patre, & nuntio, & propoſito ſibi matrimonio cum Iſaac, ipſa conſenſit, & contractus valuit; ergo &c.

Prob. 3. Nam alii contractus valent per procuratores; ergo & iſte. Prob. conſ. nam ut contractus nihil habet ſpeciale præter materiam; ergo &c. prob. conſ. ſi quid obſtaret in iſto, maxime defectus præſentiæ parochi ſtatutæ per Trident. Sed per hoc nihil innovatum eſt, quod invalidet contractum; ergo &c. prob. min. Concilium nihil novi exigit, niſi ut contrahatur coram parocho, & teſtibus; ſed hoc fieri poteſt in contractu per procuratores, & nuntios. Quod enim

(1) *d.27.q.2.B.3.* (2) *Gen.24.*

enim impedit illos ibi adeſſe, & per iſtos vocari æque, ac ſi per ſe ipſos contraherent ſponſi; ergo &c.

Confir. ex jure civili: nam l. *Sufficit*, & l. fin. de ſponſal. definitur inter abſentes æque, ac inter præſentes matrimonium contrahi poſſe, poſitis ponendis, ſcilicet conditionibus bonæ procurationis, aut delegationis.

Prob. 2. p. 1. quia in tali contractu adſunt omnia requiſita ad ſacramentum, ſcilicet materia, & forma idonea, & miniſtri, ſcilicet contrahentes adſunt per nuntios, vel procuratores, adeſt conſenſus per verba, aut ſigna expreſſus, adſunt parochus, teſtes, prout exigit Eccleſia; ergo &c.

Confir. nam ante Concilium matrimonia ſic contracta erant vere ſacramenta; ergo & nunc, modo adſint ſolemnitates, quas præſcribit. Prob. ant. ex traditione, & praxi, maxime inter principes; imo & ipſum Concilium innuit ſolita matrimonia ſine illis ſolemnitatibus fuiſſe vera ſacramenta.

Confir. 2. nam ſi talia non valerent, nunc Concilium non obmiſiſſet id docere, quia ex profeſſo reformabat, & ſtatuebat omnia neceſſaria ad hoc ſacramentum; ſed nihil quoad hoc ſtatuit; ergo &c.

Objic. 1. Alia ſacramenta non dantur abſentibus per procuratores, aut alios, ut diximus de ſingulis; ergo idem eſt de iſto, quia in hoc eſt ejuſdem rationis.

Reſp. neg. conſ. & diſparitas eſt, quia validitas iſtius fundatur in validitate contractus, ad quam non requiritur præſentia perſonalis contrahentium, modo conſtet de conſenſu; non ita eſt de aliis.

Inſt. Procurator, vel nuntius, vel epiſtola, non poteſt dicere coram parocho, *Ego te accipio in meam*, &c. nec parochus, *Ego vos conjungo*; ſed ſine his formis non valet ſacramentum, ergo &c. Prob. min. ex Concil. Trid. cit.

Reſp. diſt. maj. & min. Non poſſunt dicere formalibus verbis, & materialiter, conc. maj. & neg. min. æquivalenter, neg. maj. & conſ. ſufficit, ut exprimantur conſenſus ſponſorum de præſenti per procuratores: unus poteſt dicere Petro, *Accipio te in meum nomine Jacobæ*; & alter, *Accipio te in meam nomine Petri*, &c. Et Parochus, *Ego vos conjungo in Petro, & Jacoba, pro quibus agitis*.

Objic. 2. Si valeret ſacramentum pro abſente, cauſaret in eo gratiam, etiam ipſo dormiente, & procurator peccaret pro ipſo, ſcilicet ſi Petrus dormiret, vel eſſet in peccato, dum pro illo contrahit; ſed hæc ſunt abſurda; ergo &c.

Reſp. diſt. min. Sunt abſurda ex culpa ſponſorum, conc. invalidantia ſacramentum, neg. min. nam quod ſponſi ſint in peccato, aut dormiant, cum procuratores pro ipſis contrahunt, illorum culpa eſt, & incongruitas, ſed non ideo invalidus eſt contractus, nec ſacramentum, ſicut ſi quis poſt petitum baptiſma, vel abſolutionem cadat in lethargiam, non invalida ſunt illa ſacramenta, ſi dentur illis. Et ſi per ſe conjuges contraherent in peccato, non reciperent gratiam, ſed ſacramentum valeret; ergo ita eſt de abſentibus.

Inſt. Non valet confeſſio, nec abſolutio abſentium; ergo nec matrimonium. Ant. patet ex dictis de pœnitentia. Prob. conſ. Eadem ratio eſt de utroque; ergo &c.

Reſp. neg. 1. conſ. & 2. ant. Nam confeſſio, & abſolutio ſacramentalis exigunt diſpoſitiones pœnitentis, quæ debent eſſe præſentes Sacerdoti, cum abſolvit, ſcilicet verecundia, & contritio, & propoſitum non peccandi, quæ oriri debent ex corde, & quæ vix præſentia poſſunt eſſe in abſente, cum profertur abſolutio, epiſtola, aut procurator non erubeſcit, ideo Eccleſia ſtricte prohibet eam praxim. Hæc autem non urget in matrimonio, quod non exigit, niſi conſenſum realem, de quo ſufficienter conſtat per procuratorem cum mandato ſpeciali.

Inſt. 2. Fieri poteſt, ut dum legitur epiſtola, vel auditur procurator, ſponſus mutet voluntatem, & diſſentiat; ergo exponeretur ſacramentum nullitati, quia deeſſet conſenſus.

Reſp. neg. conſ. ſaltem de periculo imputabili, alioqui non poſſet unquam ſecure conferri ullum ſacramentum, etiam præſentibus, in quibus poſſent deeſſe diſpoſitiones internæ, ſed tamen prudenter conſervatur, quia non præſumitur malitia, nec dolus in rebus tanti momenti.

Inſt. 3. Ipſe procurator poſſet agere cum intentione interna, & contraria ſacramento; ergo etiam ex hoc capite exponeretur ſacramentum prophanationi, & nullitati.

Reſp.

Reſpon. neg. conſeq. ob eandem rationem, quia ſcilicet id poteſt contingere in præſentibus, nec præſumitur dolus, aut malitia in iſto magis, quam in aliis. Deinde procurator ſignificat intentionem mittentis, non ſuam.

Objic. 3. Non datur actio in diſtans; ergo ſacramentum datum Camberii non poteſt operari gratiam Romæ; ergo nec vinculum conjugale.

Reſpon. diſt. antec. Actio agentis phyſice, conc. agentis moraliter, neg. antec. Contractus celebratus Camberii per legitimum procuratorem ligat Petrum exiſtentem Romæ. Sacramenta autem operantur actione morali.

QUÆSTIO VIII.

De conſenſu requiſito ex parte conjugum.

PEr conſenſum intelligitur actus voluntatis, quo ob ectis ſibi propoſitis aſſentitur ſimul cum aliqua perſona: nam conſentire eſt cum aliquo ſentire, & definitur *duorum*, *vel plurium ſenſus in idem*, cap. *Quod autem*, 29. quæſt. 1. ſic, *Aſſenſus contrahentium matrimonium eſt actus voluntatis eorum, quo in illud mutuo aſſentiantur, valentes ſibi invicem transferre dominium ſuorum corporum in ordine ad procreationem prolis, & individuam, ac perpetuam ſocietatem.*

De hoc conſenſu jam ſæpe locuti ſumus, & ex dictis conſtat illum eſſe efficientem vinculi, quod eſt ratio formalis matrimonii. Item conſtat illum præſtari poſſe per procuratorem, nuntium, vel epiſtolam inter abſentes; ſed reſtant pauca dicenda de ejus neceſſitate, libertate, ſenſibilitate, ſynceritate, objecto, &c. quæ hic breviter expediemus.

CONCLUSIO I.

UT *validum ſit matrimonium, neceſſarius eſt maris, & fœminæ conſenſus ſenſibiliter ſignificatus.* Eſt de fide.

Prob. 1. ex Scoto. (1) *Contractus dicitur, quaſi ſimul*

(1) D. 16. Q. 8.

mul tractus duarum voluntatum, & per conſequens requirit actus voluntatum concordes in translatione corporum mutua; & infra, (1) *Contractus includit duas partes, ſcilicet aſſenſum hujus, & illius, & in utroque etiam duos actus*, ſcilicet interiorem, & exteriorem, ſignificantem illum interiorem; ergo ex Scoto neceſſarius eſt conſenſus mutuus ad validitatem matrimonialis contractus.

Prob. 2. ex ſacris Canonibus, & Conciliis: nam cap. *Quod autem* (2) dicitur, *Conſenſus utriuſque facit matrimonium*. Et cap. *Sufficiat*, Nicolaus I. dicit, *Sufficiat ſecundum leges ſolus eorum conſenſus, de quorum conjunctionibus agitur, qui conſenſus, ſi in nuptiis ſolus forte defuerit, cætera omnia, etiam cum ipſo coitu celebrato fruſtrantur*. Et cap. *Tua*, ex Innoc. III. *Matrimonium in veritate contrahitur per legitimum viri, & mulieris conſenſum*. Et Concil. Florent. (3) *Cauſa efficiens matrimonii regulariter eſt mutuus conſenſus per verba de præſenti expreſſus*. Et Trident. cit. (4) præcipit, *ut parochus intelligat viri, & fœminæ mutuum conſenſum*, &c. ergo &c.

Pgob. 3. Omnis contractus fit per conſenſum liberum, & mutuum contrahentium; ſed matrimonium eſt eſſentialiter contractus, aut faltem ex illo naſcitur illud vinculum, in quo conſiſtit; ergo &c.

Prob. 2. p. 1. ex iiſdem Canonibus, & Conciliis: nam in Florent. dicitur, *mutuus conſenſus per verba de præſenti expreſſus*. Et Trident. jubet interrogari virum, & mulierem, ut ex eorum verbis, aut nutibus intelligat eorum conſenſum; & ita docet Rituale Romanum, ſc. *utriuſque conſenſum debere exprimi ſigno ſenſibili, ſive fiat per ſe, ſive per procuratorem*; ergo conſenſus debet exprimi ſenſibiliter.

Prob. 2. quia de ratione omnis contractus eſt, ut fiat per actus humanos, & ſenſibiles, ſeu perceptibiles a cõtrahentibus, maxime in ordine ad ſacramentum, quod eſſentialiter eſt ſignum ſenſibile: nec enim homo in hac vita agit, niſi mediantibus ſenſibus, non autem ſicut Angeli per actus pure internos, & ſpirituales; ergo ita eſt de conſenſu in contractu matrimoniali.

Objic. 1. cont. 1. par. Multa matrimonia habentur ut legi-

(1) *d. 27. q. 1. 2.* (2) *27. q. 2.*
(3) *decr. de ſponſ.* (4) *ſeſſ. 24. c. 1.*

legitima, in quibus non adfuit verus conſenſus. Item ex Scoto, & Canonibus, filii nubunt ſolo conſenſu, non ſuo, ſed parentum, & illi, cum adoleverint, debent matrimonium ſic contractum adimplere, cap. *Tua nos*; (1) ergo non eſt neceſſarius conſenſus conjugum.

Reſpond. diſt. 1. par. anteced. Habentur legitima in foro externo, conc. in foro interno, & a parte rei, neg. antec. nam defectu conſenſus interni, & veri, ſunt a parte rei nulla, licet appareant valida propter conſenſum externum fictum. Quoad ſecundam vero part. anteced. neg. conſeq. nam filii debent ſemper conſentire propria voluntate, cum adoleſcunt. Canon autem ille loquitur non de matrimonio, ſed de ſponſalibus, & cum dicitur, quod *cum filius pervenerit ad perfectam ætatem; omnino debet hoc implere*, hoc debitum *eſt honeſtatis*, *non neceſſitatis*, ait Gloſſa.

Objic. 2. Conſenſus eſt quid internum, & ſpirituale, matrimonium vero eſt quid externum, & ſenſibile; ergo conſenſus non eſt quid eſſentiale matrimonio.

Reſp. diſt. conſ. Conſenſus pure internus, & ſolus per ſe immediate, conc. conſenſus externe expreſſus, neg. conſ. nam de iſto loquimur.

Objic. 1. con. 2. par. Significatio externa conſenſus eſt incerta, poteſt eſſe ficta; ergo non facit ad ſacramentum, quia eſſet incertum.

Reſp neg. conſ. & diſt. prob. Incertum phyſice, conc. moraliter, neg. alioqui nullum unquam poſſet adhiberi ſacramentum, quia ſubeſſe poteſt falſitas ex parte miniſtri, aut ſuſcipientis. *Sufficit illa certitudo, quæ haberi ſolet in actibus humanis*, & *contractibus*, ait Doctor: nam *quilibet præſumitur verax*, *de quo non habetur ſignum oppoſiti*.

Objic. 2. Innoc. III. dicit, (2) quod *neceſſaria ſunt verba conſenſum exprimentia de præſenti*; ſed *quantum ad Eccleſiam*; ergo expreſſio externa conſenſus non eſt de neceſſitate ſacramenti, ſed tantum præcepti Eccleſiæ.

Reſp. neg. conſ. nam quod debeat exprimi propter Eccleſiam, quæ non judicat de occultis, non excludit neceſſitatem ſacramenti, ſed venit ex natura ejus, quod eſt

(1) *de ſponſ. imp.* (2) *d. 28. q. 2.*

eſt eſſentialiter ſenſibile; & contractus humani debent fieri humano modo, ita ut contrahentes agnoſcant ſuas intentiones ad invicem, &c.

Dixi, *ſenſibiliter, & externe ſignificatus conſenſus:* nam licet regulariter fiat per verba inter præſentes, aut per procuratores, quantum fieri poteſt, tamen ſi contrahitur inter abſentes, aut cum mutis, aut ſurdis, qui verba non proferunt, vel non audiunt, vel idiomata non intelligunt, ſufficiunt nutus, aut alia ſigna, per quæ Sacerdos, teſtes, & ſponſi intelligant conſenſum mutuum. Valet etiam ſcriptura, maxime inter abſentes.

CONCLUSIO II.

A*bſolute loquendo ſolus contrahentium conſenſus ſufficit ad valorem hujus ſacramenti*. Eſt communis.

Prob. 1. ex Scoto, (1) qui quidem dicit, *ſufficere parentes contrahere pro filiis*; ſed nunquam requirit conſenſum parentum, aut aliorum, quando ipſi ſunt capaces conſenſus validi. Et ſupra dixerat, (2) quod *expedit illos obligari per proprias voluntates*.

Prob 2. ex Canonibus, & Conciliis cit. nam cap. *Sufficias*, Nicol. 1. *Sufficit ſecundum leges ſolus eorum conſenſus, de quorum conjunctionibus agitur*. Et Florent. nihil aliud requirit, quam *mutuum conſenſum viri, & mulieris*. Et Concil. Turon. II. & Moguntin. IV. id docent quoad validitatem. Et Trident. *Sancta Synodus anathemate damnat eos, qui falſo affirmant matrimonium contractum a filiis familias ſine conſenſu parentum contracta, irrita eſſe, & parentes ea rata, & irrita facere poſſe*.

Prob. 3. quia nec Chriſtus, nec Eccleſia ex parte Chriſti alium conſenſum ad valorem hujus ſacramenti requirunt ex parte contrahentium; ergo &c.

Dico, *abſolute, & ad valorem ſacramenti*: nam ad licite contrahendum in filiis familias requiritur conſenſus parentum, ut colligitur ex Decreto Urbani I. & aliis Canonibus exigentibus illum conſenſum. Imo & legibus civilibus dicitur, quod *nuptiæ conſtare non*

(1) *d.*27.*q.*2.*B.*3.
(2) *d.*26.*G.*8.

non poſſunt, niſi conſentiant omnes, qui coeunt, & quo-tumcunque ſunt in poteſtate.

Favent congruentiæ. 1. quia parentes ſunt ſapientiores, & præciſa omni paſſionis præventione, ac præcipitatione, perſonas convenientiores eligunt. 2. ſunt amantiores, ut eis provideant, quæ utiliora ſunt. 3. id exigit jus naturæ, ut filii ſint ſubditi parentibus, maxime in iis, quæ reſpiciunt bonum familiæ. 4. leges, quæ permittunt parentibus exhæredare filios, qui illis invitis nubunt, l. *Non tantum*, in quo tamen corriguntur per leges Canonicas, ut dicebamus ex Concil. Trid. cit.

Ex his autem patet, quod pater, vel mater non poteſt valide contrahere matrimonium pro filiis ſine aliquo iſtorum conſenſu, ſaltem implicito, & virtuali, ita ut parentes non ſint, niſi velut organum, vel procuratores filiorum, quorum illi exprimunt conſenſum: nam cap. *Tua Sanctitas*, & c. 1. de ſponſal. impub. dicitur *Patres nullo modo poſſe pro filio facere matrimonium, ſi filius aliquo modo non conſentit.*

Ut autem cenſeatur filius conſentire, ſufficit, ſi præſens non contradicit: nam inquit Gloſſa ibi, *Tua fraternitas non requiſivit de filio adulto, quem pater vult contrahere, ſi ſine voluntate facere poteſt? Ad quod dicimus, ſi aliquo modo non conſentit filius, fieri non poſſe.* Et Gloſſa dicit, *Tacens habetur pro conſentiente.*

2. Colligis, quod parentes non poſſunt conſentire pro filiis incapacibus doli, ſive ſint præſentes, ſive abſentes, quia tunc nullus adeſt conſenſus viri, & uxoris, nequidem implicitus, aut virtualis.

CONCLUSIO III.

Conſenſus in matrimonium ſuppleri non poteſt per ullam poteſtatem creatam, bene vero per Divinam de potentia abſoluta. Eſt communior.

Prob. 1. ex Scoto, (1) qui dicit, quod *in caſu matrimonii dictum Apoſtoli; Filii obedite parentibus veſtris, non intelligitur quoad iſtud, quia in iſto filius non tenetur obedire patri*; ſed nulla eſt maior poteſtas creata ſuper hominem, quam paterna; ergo ſi pater non

(1) *d.* 29. *H.* 12.

non poteſt cogere filios ad conſentiendum matrimonio, nec ſupplere illorum conſenſum, multo minus aliæ poteſtates.

Prob. 2. ex Canonibus, & Conciliis cit. nam exigunt conſenſum proprium viri, & fœminæ, ſeu contrahentium, non autem alterius poteſtatis, & hoc eſt eſſentiale huic contractui, ſed ſi fiat juſſu, vel voluntate parentum, aut ſuperiorum, non erit conſenſus ſponſorum.

Confir. ex Gloſſa in cap. *Tua fraternitas* cit. dicentis, *filium, cum adoleverit, debere implere factum, ſeu promiſſum patris*, ſcilicet *debito honeſtatis, non neceſſitatis*; ergo non cenſet conſenſum parentum ſufficere, ſi contrahentes filii non conſentiant propria voluntate aliquo modo.

Prob. 3. nam iſte contractus conſiſtit in traditione mutua corporum; ergo ab illis ſolis fieri poteſt, qui ſunt Domini corporum ſponſorum, hoc enim eſt de eſſentia donationis, ut donans ſit dominus rei donatæ; ſed nulla poteſtas creata, præter ſponſos ipſos, habet dominium in eorum corpora; ergo nulla poteſtas creata poteſt de illis donandis contrahere, aut ſupplere conſenſum illorum.

Prob. denique. Si ulla poteſtas poſſet ſupplere talem conſenſum, maxime quia Princeps, aut Reſp. id faceret pro bono publico, quia in tali caſu habet poteſtatem in res, & in corpora civium, quatenus expedit pro illo bono; ſed non expedit bono publico, ut vir, & fœmina conjungantur per alienam voluntatem contra ſuam propriam; ergo &c. Probat. min. tum quia ordinarie contractuum illorum exitus ſunt infelices, tum quia id fieret contra voluntatem Dei, qui inſtituit matrimonium tam in ratione ſacramenti, quam contractus, ut liberum contrahentibus. 3. quia hic contractus ex natura fundatur in amore mutuo conjugum, ſine quo non conjunguntur corporaliter ad prolificandum. 4. quia ſic videtur violari jus ipſum naturæ, quod quiſque habet in ſuum corpus, & libertatem.

Prob. 2. p. de poteſtate Divina: nam dominium ejus in corpora, & animas eſt majus illo, quod quivis homo prętendere poteſt in corpus, & animam ſuam propriã; ergo Deus cõjugum corpora melius donare poteſt

illis

illis adinvicem, quam ipſimet. Unde ſtrictiori, & altiori jure, & vinculo tales ligarentur, quam qui propria voluntate contrahunt.

Confirm. ex Concilio Florentino, quatenus dicit conſenſum coniugum eſſe cauſam efficientem matrimonii; ſed Deus de potentia abſoluta poteſt efficere, quidquid efficere poſſunt creaturæ; ergo per ſe poteſt efficere matrimonium inter virum, & fœminam.

Obic. 1. con. 1. p. Princeps ob bonum publicum poteſt diſponere, etiam de vita ſubditorum; ergo & de illorum corporibus in ordine ad matrimonium, & uſum eius.

Reſp. diſt. conſ. Diſponere mediante illorum conſenſu, con. ſine ullo eorum conſenſu, neg. conſ. poterit quidem princeps præcipere ſub pœnam vitæ, ut contrahant, ſi hoc expediat bono publico, & iſti debebunt obedire, & nubere, ſed ſine iſtorum conſenſu non valebit contractus.

Inſt. 1. Princeps cogere poteſt ad alios contractus, v. g. ad venditionem, aut ceſſionem domus, aut agri; ergo & ad iſtum.

Reſp. 1. neg ant. Nam de ratione contractus eſt, ut fiat ex propria voluntate contrahentium: poteſt præcipere, ut vendant, ſed non poteſt vendere valide pro ipſis, niſi velint: poteſt per ſe diſponere de bonis illorum, ſed hoc non erit contractus eorum.

Reſp. 2. neg. conſ. Nam eſſentiale eſt huic contractui, præ cæteris, & eius fini, ut ſeſe mutuo ament coniuges, ac mutua charitate, & obſequiis complectantur ad filios procreandos, & educandos, quod non facient, ſi nubant nolentes.

Obiic. 2. Papa in caſu neceſſitatis poteſt cogere ad Epiſcopatum. Sed tunc fieret matrimonium ſpirituale inter hominem, & Eccleſiam; ergo ita eſſet in matrimonio corporali.

Reſp. ut ſupra neg. maj. Nam Papa juberet quidem homini, ut velit epiſcopatum, & hic deberet velle; ſed ſi nollet Eccleſiam, ut ſponſam, non eſſet vere ſponſus ejus.

Objic. 3. ex Concil. Florent. *Conſenſus contrahentium eſt regulariter cauſa efficiens matrimonii*; ergo de potentia abſoluta ſufficiet conſenſus ſuperiorum, v. g. principis.

Reſp.

Reſp. neg. ant. Nam Florentinum dicit, quod *ille conſenſus regulariter debet eſſe expreſſus per verba de præſenti;* ideo ly *Regulariter*, cadit non in ſubſtantiam conſenſus, ſed in modum illum manifeſtandi.

Objic. 4. Eccleſia decernit matrimonium tenere in iis, qui ſponſalia contraxerunt, ſi ſequatur copula, & inter illos, qui contraxerunt ſub conditione impoſſibili; ſed neutri vere conſentiunt; ergo Eccleſia in utriſque ſupplet conſenſum.

Reſp. diſt. min. Neutri conſentiunt explicite, & formaliter, con. implicite, & virtualiter, & quoad forum Eccleſiæ, neg. min. nam copula poſt ſponſalia, quæ ſunt pro futuro, facit matrimonium, & æquivalet contractui per verba de præſenti, vel coguntur in pœnam conſentire. Idem eſt de conditione impoſſibili: nam ex judicio Eccleſiæ talis conditio habetur pro non poſita, & talis conſenſus æquivalet abſoluto.

Idem dicerem de ficto conſenſu, ſeu de iis, qui verbo, ſed non mente conſentiunt, ſc. non debent audiri allegantes diſſenſum internum, ſed cogi ad aſſenſum ſyncerum.

Objic. 1. con. 2. p. Conſenſus conjugum eſt de eſſentia conjugii; ſed, ſi Deus cauſaret ſe ſolo conjugium, nullus adeſſet conſenſus conjugum; ergo nec conjugium.

Reſp. neg. maj. Nam in rigore, & de mente Concilii Florent. conſenſus eſt cauſa, non formalis, ſed efficiens vinculi conjugalis habitualis, quod ceſſante conſenſu actuali permanet. Deus autem ſupplere poteſt cauſam efficientem.

Inſtab. Vinculum conjugale conjungit animas, & corpora; ſed hæc conjunctio conſiſtit formaliter in conſenſu; ergo conſenſus eſt cauſa formalis vinculi conjugalis.

Reſp. diſt. min. conjunctio paſſiva, & habitualis eſt ipſe conſenſus pariter habitualis, & quaſi paſſivus, con. conſenſus actualis, & activus, reſpectu vinculi paſſivi, & habitualis, neg. min. Nam conſenſus activus eſt cauſa efficiens vinculi paſſivi, & habitualis, non autem cauſa formalis.

Objic. 2. Vinculum iſtud eſt relatio, & denominatio extrinſeca reſultans ex illo conſenſu; ſed talis relatio pendet eſſentialiter a fundamento, & illud includit;

dit; ergo & vinculum iſtud includit formaliter conſenſum.

Reſp. diſt. maj. ex illo conſenſu aliquali, & formaliter, vel æquivalenter, & regulariter, con. formaliter, & abſolute, neg. maj. & diſt. pariter min. dependet efficienter, con. formaliter, neg. min. & conſ. Nam vinculum habituale inter conjuges reſultat, & remanet ex actu, quo ſua ſibi invicem corpora tradiderunt; & illa traditio eſt cauſa ejus, velut efficiens, non autem formalis, & eadem traditio poteſt fieri a Deo juxta abſolutiſſimum dominium ejus in omnes creaturas.

Objic. 3. Deus ſine meo conſenſu non poſſet facere me Religioſum adſtrictum voto; ergo nec poteſt facere conjuges adſtrictos vinculo conjugali, niſi conſentiant per ſe ipſos.

Reſp. 1. neg. ant. abſolute, vel ſic diſt. adſtrictum voto ex promiſſione mea, con. ex ſua voluntate, & juſſu abſoluto, neg. ant. Nam Deo per potentiam abſolutam jubente eſſem religioſus adſtrictus legibus Religionis æque, ac ſi propria voluntate voviſſem. Ita eſt de viro, & muliere quoad leges conjugales: iis enim ligarentur æque, ac ſi per ipſos conſenſiſſent in vinculum illud.

Reſp. 2. neg. conſ. Nam de ratione voti eſt, ut obliget titulo fidelitatis, quæ naſcitur ex promiſſione Religioſi. Unde ſi Deus ſe ſolo me faceret Religioſum, tenerer legibus regulæ ex obedientia, ſed non ex fidelitate, & voto.

CONCLUSIO IV.

Conſenſus conjugum debet eſſe de præſenti traditio reciproca corporum, non autem ſufficit conſenſus de futuro. Eſt communiſſima.

Prob. 1. ex Scoto. (1) *Matrimonium eſt permutatio, & traditio mutua poteſtatis corporum; ſed nullus promittendo tradit illud, quod promittit. Imo eſt contradictio, quia promiſſio eſt de tradendo in futurum. Conſenſus autem expreſſus de futuro ... non eſt, niſi promiſſio;* ergo in matrimonio debet eſſe conſenſus de præſenti.

Prob. 2. ex Conciliis, & Canonibus cit. Nam inquit Con-

(1) *d* 2. *A*. 2.

Concil. Florent. (1) *cauſa efficiens matrimonii eſt conſenſus de præſenti expreſſus*. Et Trid. dicit, *talem debere eſſe conſenſum, ut parochus poſſit dicere, Ego vos conjungo*. Et ita loquitur Gregorius IX. cap. *Si inter*, &c. *Adoleſcens*, ubi docetur ſponſalia de futuro, etiam jurata, poſſe diſſolvi per poſteriora de præſenti, ſine quibus non conſiſtit matrimonium.

Probat. 3. rationibus Scoti. 1. quia matrimonium conſiſtit in donatione libera corporum inter contrahentes; ergo includit conſenſum de præſenti, quia conſenſus de futuro eſt promiſſio dandi, non autem datio. 2. quia matrimonium eſt ſacramentum, quod efficienter eſt a conſenſu; ſed ſacramentum operatur de præſenti, & quando fit, & per hoc differt a ſponſalibus, quod iſta ſunt promiſſiones matrimonii, & per verba de futuro, illud vero conſiſtit in actuali donatione poteſtatis corporum ad invicem; ergo debet fieri per verba de præſenti. 3. hoc ſacramentum datur, & operatur, ſicut alia, ſed alia conferuntur, & operantur per verba de præſenti: dicitur, *Ego te baptizo*, *Abſolvo te*, &c. Et in iſto Sacerdos dicit, *Ego vos conjungo*; ergo, &c.

Objic. 1. Matrimonium factum per verba de futuro fit ratum, & validum per copulam carnalem; ergo ſufficiunt verba de futuro.

Reſp. Quod tempore Scoti forte concedebantur, aut quia ex copula præſumebatur conſenſus de præſenti. Sed poſt Concil. Trid. neg. ant. Quia præter omnem conſenſum requiritur publicitas, ſeu præſentia parochi, & teſtium.

Objic. 2. Ad matrimonium ſufficit conſenſus, ex quo fiat vinculum inſolubile inter virum, & fœminam; ſed ad hoc ſufficit conſenſus per verba de futuro: nam iſte ſufficienter ligat ex fidelitate, maxime ſi addatur juramentum; ergo &c.

Reſp. diſt. maj. Ex quo fiat vinculum matrimoniale, conc. vinculum fidelitatis, aut religionis, aut aliud, neg. maj. ex verbis de futuro exurgit vinculum promiſſionis, ſeu fidelitatis, & religionis, ſi adſit juramentum, ſed non matrimoniale, nec ſacramentale, nec tantæ inſolubilitatis.

Quæ-

(1) *de ſponſ.*

Quæres, *An iſti conſenſus debeant fieri ſimul, & eodem tempore.*

Reſp. Sufficere ſimultatem moralem, quia non requiritur major ſimultas, & coexiſtentia conſenſuum in hoc contractu, quam in aliis; ſed in aliis non requiritur ſimultas phyſica conſenſuum, & ſufficit moralis, imo phyſica eſt vix poſſibilis, quia neceſſario proferunt ſucceſſive; ergo &c.

Confir. ex dictis matrimonium valet inter abſentes; ergo abſens, qui conſentit per nuntium, vel epiſtolam, aut procuratorem conſenſum emiſit, cum ſcripſit, vel miſit nuntium; ergo & diu conſenſit, antequam conſentiat alter, audito nuntio, aut lecta epiſtola. Quod etiam patet ex praxi Eccleſiæ.

CONCLUSIO V.

Ut valeat matrimonium, conſenſus debet eſſe verus, ita ut non ſufficiat externus ſine interno. Eſt communiſſima.

Prob. 1. ex Scoto. (1) *Contractus iſte includit duas partes, ſc. aſſenſum huius, & illius, & in utroque etiam duos actus, ſc. interiorem, & exteriorem ſignificantem illum interiorem.*

Prob. 2. Cætera ſacramenta non valent ſine debita intentione miniſtri, & ſuſcipientis; ergo nec iſtud; ergo ſi alter, vel uterque non conſentiant interne ſine intentione ſe obligandi, non valebit ſacramentum; imo peccabunt mortaliter, & ſacrilege, nec unquam valebit, etiamſi ſequatur copula: nam hæc non facit ſacramentum ſine conſenſu.

Prob. 3. ex SS. Canonibus, & Conciliis: nam ſemper requirunt conſenſum expreſſum per verba, aut ſigna de præſenti; ſed verba, ſeu ſigna de præſenti ſupponunt actum internum, quem ſignificant, nec de hoc poteſt dubitari, & conſenſus fictus non eſt conſenſus; ergo &c.

Confir. Nam conſenſus fictus eſt pure externus, & imago, & figura interni, ſicut homo pictus non eſt verus homo, ſed imago ejus; ſed Patres, & Concilia requirunt conſenſum; ergo conſenſum verum, & ſyncerum, ſc. internum cum externo.

Obiic.

(1) *d.27.q.1.2.*

Obiic. 1. Si non ſufficeret externus, numquam poſſet validari ſacramentum, niſi uterque de novo conſentiret in facie Eccleſiæ, poſito, quod prima vice ambo, vel unus eorum ficte conſenſiſſet; ſed hoc eſſet inconveniens propter ſcandalum, & propter infamiam, aut alia gravia detrimenta; ergo &c. Probat. maj. nam quando ſic contraheretur in facie Eccleſiæ cum tali fictione, nullum eſſet ſacramentum; ergo repetendus eſſet conſenſus ſyncerus cum omnibus conditionibus neceſſariis ad validum ſacramentum.

Reſp. cum gravibus Theologis, quos citat Maſtrius, (1) probabiliter ſufficere; ut qui ficte conſenſerat, ſyncere conſentiat, & privatim, quia conſenſus alterius fuit verus, & durat moraliter, ac præſens eſt; & quoad publicitatem, ſeu in facie Eccleſiæ adfuit utrimque conſenſus externus; ergo nihil deeſt, niſi ut ipſe conſentiat interne.

Reſp. 2. cum aliis, neg. min. Quia cum ſacramentum fuerit nullum, non poteſt valere, nec operari ſine utriuſque vero conſenſu. Vide Caſuiſtas, qui plura in hoc caſu ſuggerunt remedia contra hoc inconveniens.

Inſt. Novus ille conſenſus deberet fieri coram parocho, & teſtibus; ſed hoc fieri non poſſet ſine detrimento famæ, & aliorum bonorum; ergo &c.

Reſp. neg. ant. Nam iſtud matrimonium in facie Eccleſiæ cenſeretur validum, & ſic quoad hunc finem non deberet iterari: ſufficeret ergo privatus conſenſus inter ſponſos ad reparandam nullitatem occultam.

CONCLUSIO VI.

Conſenſus matrimonialis debet eſſe liber. Eſt communiſſima.

Prob. 1. ex Scoto, (2) quia *conſenſus in matrimonium iſto modo coactus non ſufficit ad contractum matrimonii ... Quia iſte contractus eſt datio, & licet non liberalis, quia dat, ut detur, & quidem æquale, eſt tamen libera datio. Quia contra rationem dationis eſt, quod non ſit libera. 2. Quia Deus voluit iſtam translationem dominii in corpora ſumme liberam, unde non eſt iſtud determinatum ab Eccleſia; ſed tantum expreſſum,* Pa-

(1) *d* 6.*n*.86.& *a*.*n*.377. (2) *d*.29.*D*.7.

Patet enim, quod etiam in lege naturæ iſtud erat requiſitum in contractu matrimonii, &c. ergo conſenſus in matrimonium debet eſſe liber.

Prob. 2. Nam certum eſt, quod pueri ante plenum uſum rationis, & amentes, furioſi, & ebrii, pro tempore, quo carent illo uſu, ſunt incapaces hujus contractus, & id definiunt SS. Canones, quia ſine hac libertate non eſſet actus humanus.

Prōbat. 3. de libertate a coactione per metum gravem, & cadentem in virum conſtantem. Nam, ut dicebamus ex Scoto, Deus in omni lege voluit hunc contractum eſſe omnino liberum, & hoc requirit finis, & natura ejus. Sed de hoc redibit ſermo infra de impedimento coactionis.

Objic. 1. Conſenſus ex metu gravi, & cadente in virum conſtantem eſt abſolute, & ſimpliciter conſenſus, quia voluntas non poteſt cogi ad actus elicitos; ergo eſt abſolute voluntarius; ergo & eſt liber, & ſufficit ad matrimonium.

Reſp. diſt. ant. Eſt conſenſus, & voluntarius ſecundum quid, con. ſimpliciter, & ſine ulla involuntarietate, neg. ant. & conſ. Nam ad valorem matrimonii debet eſſe omnino liber.

Inſt. Qui ſic contrahit, conſentit tam interne, quam externe; ergo libere conſentit, nihil enim cogit ad conſenſum internum.

Reſp. diſt. ant. Conſentit cum aliqua repugnantia, & involuntarietate, con. ſine repugnantia, neg. ant. & conſ. Nam qui ſic conſentit, diſſentiret, niſi timeret ſibi malum imminens, & ſi poſſet, non contraheret, ut diximus de mercatore projiciente merces metu naufragii. Adde, quod poſſet non conſentire ullo modo interne.

Inſt. 2. Alii contractus valent cum tali metu, ut patet de venditione, locatione, emptione, quæ valent factæ ex metu infamiæ, aut gravioris damni, v. gr. ne incarceretur propter debita; ergo & iſte valebit ob eandem rationem.

Reſp. neg. conſ. & rationem ejus: nam alii non ſunt indiſſolubiles, nec adeo ligant, ſicut matrimonium, contra quod non datur recurſus ad reſciſſionem: ideo requirit plenam libertatem, quia inducit unionem tam cordium, quam corporum.

Inſt.

Inſt. 3. Baptiſmus ex metu ſuſceptus, & vota religionis ſic facta ligant; ergo & matrimonium.

Reſp. neg. conſ. Quidquid ſit de ant. quod de votis non placet: nam tales profeſſiones reſcindi ſolent. De baptiſmo autem, & pœnitentia aliud eſt, quia in illis conditio baptizati fit melior, & peccatum, quod ex metu pœnarum cavetur, aut expiatur, eſt majus malum, quam omnes pœnæ. Non ita eſt de matrimonio, quod renitenti eſt minus malum morte, cujus metus cogit ad contrahendum.

Objic. 2. Malum, quod timetur, & ipſe timor, non cauſat conſenſum, niſi per quandam inductionem moralem, ſicut nec blanditiæ, vel preces; ergo non tollit ſufficientem libertatem ad valorem conſenſus matrimonialis.

Reſp. diſt. ant. Non cauſat elicitive, & ſimpliciter, conc. ſecundum quid, neg. ant. Nam licet conſenſus eliciatur a voluntate, tamen id facit cum repugnantia tanta, ut ſi non urgeret ille metus, illa omnino non conſentiret, ideo non valet conſenſus in matrimonio, quod requirit plenam libertatem contrahentium. Aliud eſt in precibus, & blanditiis, quæ alliciunt voluntatem ſine ejus renitentia, ſed potius cum aliqua delectatione, & complacentia, renitentia vero eſt leviſſima.

Inſt. Quantuſcumque ſit metus impellens ad conſenſum, non eſt cadens in conſtantem virum; ergo non tollit libertatem neceſſariam ad hunc conſenſum; ergo non invalidat illum. Prob. ant. nullus timor cadens in virum conſtantem dicitur trahere ad peccatum mortale; ſed ſi aliquis metus cauſaret nullitatem matrimonii, traheret ad peccatum mortale; ergo &c. prob. min. cauſaret nullitatem ſacramenti; ſed hoc eſt peccatum mortale ſacrilegii, ergo &c.

Reſp. neg. 1. ant & utramque min. nam ſic conſentiens non agit ut miniſter ſacramenti, nec cogitat de peccato, nec forte de invalidatione ſacramenti.

CON-

CONCLUSIO VII.

Conſenſus contrahentium debet eſſe abſolutus, & rariſſime valet conditionatus, & longe rarius licet.

Prob. 1. ex Scoto, (1) *contrahentes cum aliqua conditione pugnante alicui bonorum matrimonii, nihil faciunt .... v.* gr. *accipio te in meam, donec occurrat magis placens.. aut, ita ut non tenear tibi ſervare fidem .. nec ad reddendum, niſi cum voluero, aut, ſi procuraveris venenum ſterilitatis*, &c. Non omnes conditiones ita repugnant bonis matrimonii, ſed tamen omnes invalidant, aut infirmant, ideo ſemper ſunt illicitæ.

Prob. 2. Nam conditiones, quæ apponuntur conſenſui, ſunt de præterito, vel de præſenti, vel de futuro, ſed omnes vel invalidant, vel infirmant, vel ſuſpendunt; ergo &c. prob. min. 1. de præteritis, & præſentibus, ſi extiterint, vel exiſtant, non invalidant quidem, modo id noverint ſponſi, ſed fruſtra, & irriſoriæ ſunt, & prophanant, ut ſi dicas, *accipio te in meam, ſi ex matre fœmina ſis nata*, &c. Si vero non exiſtant, nec extiterint, nihil fit: aut ſi ignorentur exiſtere, ſaltem conjux ignorans non poteſt conſummare matrimonium, donec id ſciat. 2. ſi de futuris, vel ſunt poſſibiles, & honeſtæ, vel impoſſibiles, aut turpes. Si impoſſibiles, vel habentur, ut non appoſitæ, ut volunt multi, ut ſi dicas, *accipio te, ſi ſol ſtet per totam noctem*, aut *ſi tetigeris cœlum digito*, &c. Et has reprobat Gregor. IX. (1) cap. *Si conditiones*. Puto tamen talem conſenſum invalidum eſſe, ſi ſerio loquatur conjux: nam quia ſcit ſolem non poſſe ſtare, nec cœlum poſſe tangi; ideo cenſetur nolle eam in uxorem. Idem eſt de conditione turpi ob eandem rationem, quia tales repugnant matrimonio, ſicut & illæ, quæ opponuntur bonis matrimonii, ut dicebamus ex Scoto. Si autem ſunt poſſibiles, & honeſtæ, non habent majorem vim, quam ſponſalia, ſeu conſenſus per verba de futuro, nec valet ſacramentum de præſenti: unde interim contrahentes poſſunt pœnitere, ſicut in ſponſalibus, niſi forte, quando tempus conditionis ponendæ eſſet determinatum. v. g.

(1) *de cond. oppo.*

non poteſt cogere filios ad conſentiendum matrimonio, nec ſupplere illorum conſenſum, multo minus aliæ poteſtates.

Prob. 2. ex Canonibus, & Conciliis cit. nam exigunt conſenſum proprium viri, & fœminæ, ſeu contrahentium, non autem alterius poteſtatis, & hoc eſt eſſentiale huic contractui, ſed ſi fiat juſſu, vel voluntate parentum, aut ſuperiorum, non erit conſenſus ſponſorum.

Confir. ex Gloſſa in cap. *Tua fraternitas* cit. dicentis, *filium, cum adoleverit, debere implere factum, ſeu promiſſum patris*, ſcilicet *debito honeſtatis, non neceſſitatis*; ergo non cenſet conſenſum parentum ſufficere, ſi contrahentes filii non conſentiant propria voluntate aliquo modo.

Prob. 3. nam iſte contractus conſiſtit in traditione mutua corporum; ergo ab illis ſolis fieri poteſt, qui ſunt Domini corporum ſponſorum, hoc enim eſt de eſſentia donationis, ut donans ſit dominus rei donatæ; ſed nulla poteſtas creata, præter ſponſos ipſos, habet dominium in eorum corpora; ergo nulla poteſtas creata poteſt de illis donandis contrahere, aut ſupplere conſenſum illorum.

Prob. denique. Si ulla poteſtas poſſet ſupplere talem conſenſum, maxime quia Princeps, aut Reſp. id faceret pro bono publico, quia in tali caſu habet poteſtatem in res, & in corpora civium, quatenus expedit pro illo bono; ſed non expedit bono publico, ut vir, & fœmina conjungantur per alienam voluntatem contra ſuam propriam; ergo &c. Probat. min. tum quia ordinarie contractuum illorum exitus ſunt infelices, tum quia id fieret contra voluntatem Dei, qui inſtituit matrimonium tam in ratione ſacramenti, quam contractus, ut liberum contrahentibus. 3. quia hic contractus ex natura fundatur in amore mutuo conjugum, ſine quo non conjunguntur corporaliter ad prolificandum. 4. quia ſic videtur violari jus ipſum naturæ, quod quiſque habet in ſuum corpus, & libertatem.

Prob. 2. p. de poteſtate Divina: nam dominium ejus in corpora, & animas eſt majus illo, quod quivis homo pretendere poteſt in corpus, & animam ſuam propriã; ergo Deus cõjugum corpora melius donare poteſt illis

illis adinvicem, quam ipſimet. Unde ſtrictiori, & altiori jure, & vinculo tales ligarentur, quam qui propria voluntate contrahunt.

Confirm. ex Concilio Florentino, quatenus dicit conſenſum coniugum eſſe cauſam efficientem matrimonii; ſed Deus de potentia abſoluta poteſt efficere, quidquid efficere poſſunt creaturæ; ergo per ſe poteſt efficere matrimonium inter virum, & fœminam.

Obic. 1. con. 1. p. Princeps ob bonum publicum poteſt diſponere, etiam de vita ſubditorum; ergo & de illorum corporibus in ordine ad matrimonium, & uſum eius.

Reſp. diſt. conſ. Diſponere mediante illorum conſenſu, con. ſine ullo eorum conſenſu, neg. conſ. poterit quidem princeps præcipere ſub pœnam vitæ, ut contrahant, ſi hoc expediat bono publico, & iſti debebunt obedire, & nubere, ſed ſine iſtorum conſenſu non valebit contractus.

Inſt. 1. Princeps cogere poteſt ad alios contractus, v. g. ad venditionem, aut ceſſionem domus, aut agri; ergo & ad iſtum.

Reſp. 1. neg ant. Nam de ratione contractus eſt, ut fiat ex propria voluntate contrahentium: poteſt præcipere, ut vendant, ſed non poteſt vendere valide pro ipſis, niſi velint: poteſt per ſe diſponere de bonis illorum, ſed hoc non erit contractus eorum.

Reſp. 2. neg. conſ. Nam eſſentiale eſt huic contractui, præ cæteris, & eius fini, ut ſeſe mutuo ament coniuges, ac mutua charitate, & obſequiis complectantur ad filios procreandos, & educandos, quod non facient, ſi nubant nolentes.

Obiic. 2. Papa in caſu neceſſitatis poteſt cogere ad Epiſcopatum. Sed tunc fieret matrimonium ſpirituale inter hominem, & Eccleſiam; ergo ita eſſet in matrimonio corporali.

Reſp. ut ſupra neg. maj. Nam Papa juberet quidem homini, ut velit epiſcopatum, & hic deberet velle; ſed ſi nollet Eccleſiam, ut ſponſam, non eſſet vere ſponſus ejus.

Objic. 3. ex Concil. Florent. *Conſenſus contrahentium eſt regulariter cauſa efficiens matrimonii*; ergo de potentia abſoluta ſufficiet conſenſus ſuperiorum, v. g. principis.

Reſp.

Concil. Florent. (1) *cauſa efficiens matrimonii eſt conſenſus de præſenti expreſſus*. Et Trid. dicit, *talem debere eſſe conſenſum, ut parochus poſſit dicere, Ego vos conjungo*. Et ita loquitur Gregorius IX. cap. *Si inter*, &c. *Adoleſcens*, ubi docetur ſponſalia de futuro, etiam jurata, poſſe diſſolvi per poſteriora de præſenti, ſine quibus non conſiſtit matrimonium.

Probat. 3. rationibus Scoti. 1. quia matrimonium conſiſtit in donatione libera corporum inter contrahentes; ergo includit conſenſum de præſenti, quia conſenſus de futuro eſt promiſſio dandi, non autem datio. 2. quia matrimonium eſt ſacramentum, quod efficienter eſt a conſenſu; ſed ſacramentum operatur de præſenti, & quando fit, & per hoc differt a ſponſalibus, quod iſta ſunt promiſſiones matrimonii, & per verba de futuro, illud vero conſiſtit in actuali donatione poteſtatis corporum ad invicem; ergo debet fieri per verba de præſenti. 3. hoc ſacramentum datur, & operatur, ſicut alia, ſed alia conferuntur, & operantur per verba de præſenti: dicitur, *Ego te baptizo*, *Abſoluo te*, &c. Et in iſto Sacerdos dicit, *Ego vos conjungo*; ergo, &c.

Objic. 1. Matrimonium factum per verba de futuro fit ratum, & validum per copulam carnalem; ergo ſufficiunt verba de futuro.

Reſp. Quod tempore Scoti forte concedebantur, aut quia ex copula præſumebatur conſenſus de præſenti. Sed poſt Concil. Trid. neg. ant. Quia præter omnem conſenſum requiritur publicitas, ſeu præſentia parochi, & teſtium.

Objic. 2. Ad matrimonium ſufficit conſenſus, ex quo fiat vinculum inſolubile inter virum, & fœminam; ſed ad hoc ſufficit conſenſus per verba de futuro: nam iſte ſufficienter ligat ex fidelitate, maxime ſi addatur juramentum; ergo &c.

Reſp. diſt. maj. Ex quo fiat vinculum matrimoniale, conc. vinculum fidelitatis, aut religionis, aut aliud, neg. maj. ex verbis de futuro exurgit vinculum promiſſionis, ſeu fidelitatis, & religionis, ſi adſit juramentum, ſed non matrimoniale, nec ſacramentale, nec tantæ inſolubilitatis.

Quæ-

(1) *de ſponſ.*

Quæres, *An iſti conſenſus debeant fieri ſimul, & eodem tempore.*

Reſp. Sufficere ſimultatem moralem, quia non requiritur major ſimultas, & coexiſtentia conſenſuum in hoc contractu, quam in aliis; ſed in aliis non requiritur ſimultas phyſica conſenſuum, & ſufficit moralis, imo phyſica eſt vix poſſibilis, quia neceſſario proferunt ſucceſſive; ergo &c.

Confir. ex dictis matrimonium valet inter abſentes; ergo abſens, qui conſentit per nuntium, vel epiſtolam, aut procuratorem conſenſum emiſit, cum ſcripſit, vel miſit nuntium; ergo & diu conſenſit, antequam conſentiat alter, audito nuntio, aut lecta epiſtola. Quod etiam patet ex praxi Eccleſiæ.

CONCLUSIO V.

UT *valeat matrimonium, conſenſus debet eſſe verus, ita ut non ſufficiat externus ſine interno.* Eſt communiſſima.

Prob. 1. ex Scoto. (1) *Contractus iſte includit duas partes, ſc. aſſenſum hujus, & illius, & in utroque etiam duos actus, ſc. interiorem, & exteriorem ſignificantem illum interiorem.*

Prob. 2. Cætera ſacramenta non valent ſine debita intentione miniſtri, & ſuſcipientis; ergo nec iſtud; ergo ſi alter, vel uterque non conſentiant interne ſine intentione ſe obligandi, non valebit ſacramentum; imo peccabunt mortaliter, & ſacrilege, nec unquam valebit, etiamſi ſequatur copula: nam hæc non facit ſacramentum ſine conſenſu.

Prob. 3. ex SS. Canonibus, & Conciliis: nam ſemper requirunt conſenſum expreſſum per verba, aut ſigna de præſenti; ſed verba, ſeu ſigna de præſenti ſupponunt actum internum, quem ſignificant, nec de hoc poteſt dubitari, & conſenſus fictus non eſt conſenſus; ergo &c.

Confir. Nam conſenſus fictus eſt pure externus, & imago, & figura interni, ſicut homo pictus non eſt verus homo, ſed imago ejus; ſed Patres, & Concilia requirunt conſenſum; ergo conſenſum verum, & ſyncerum, ſc. internum cum externo.

Obiic.

(1) *d.27.q.1.2.*

mul tractus duarum voluntatum, & per conſequens requirit actus voluntatum concordes in translatione corporum mutua;& infra, (1) *Contractus includit duas partes, ſcilicet aſſenſum hujus, & illius, & in utroque etiam duos actus*, ſcilicet interiorem, & exteriorem, ſignificantem illum interiorem; ergo ex Scoto neceſſarius eſt conſenſus mutuus ad validitatem matrimonialis contractus.

Prob. 2. ex ſacris Canonibus, & Conciliis: nam cap. *Quod autem* (2) dicitur, *Conſenſus utriuſque facit matrimonium*. Et cap. *Sufficiat*, Nicolaus I dicit, *Sufficiat ſecundum leges ſolus eorum conſenſus, de quorum conjunctionibus agitur, qui conſenſus, ſi in nuptiis ſolus forte defuerit, cætera omnia, etiam cum ipſo coitu celebrato fruſtrantur*. Et cap. *Tua*, ex Innoc. III. *Matrimonium in veritate contrahitur per legitimum viri, & mulieris conſenſum*. Et Concil. Florent. (3) *Cauſa efficiens matrimonii regulariter eſt mutuus conſenſus per verba de præſenti expreſſus*. Et Trident. cit. (4) præcipit, *ut parochus intelligat viri, & feminæ mutuum conſenſum*, &c. ergo &c.

Pgob. 3. Omnis contractus fit per conſenſum liberum, & mutuum contrahentium; ſed matrimonium eſt eſſentialiter contractus, aut ſaltem ex illo naſcitur illud vinculum, in quo conſiſtit; ergo &c.

Prob. 2. p. 1. ex iiſdem Canonibus, & Conciliis: nam in Florent. dicitur, *mutuus conſenſus per verba de præſenti expreſſus*. Et Trident. jubet interrogari virum, & mulierem, ut ex eorum verbis, aut nutibus intelligat eorum conſenſum; & ita docet Rituale Romanum, ſc. *utriuſque conſenſum debere exprimi ſigno ſenſibili, ſive fiat per ſe, ſive per procuratorem*; ergo conſenſus debet exprimi ſenſibiliter.

Prob. 2. quia de ratione omnis contractus eſt, ut fiat per actus humanos, & ſenſibiles, ſeu perceptibiles a cōtrahentibus, maxime in ordine ad ſacramentum, quod eſſentialiter eſt ſignum ſenſibile: nec enim homo in hac vita agit, niſi mediantibus ſenſibus, non autem ſicut Angeli per actus pure internos, & ſpirituales; ergo ita eſt de conſenſu in contractu matrimoniali.

Objic. 1. cont. 1. par. Multa matrimonia habentur ut legi-

(1) *d. 27. q. 1. 2.* (2) *27. q. 2.*
(3) *decr. de ſponſ.* (4) *ſeſſ. 24. c. 1.*

legitima, in quibus non adſuit verus conſenſus. Item ex Scoto, & Canonibus, filii nubunt ſolo conſenſu, non ſuo, ſed parentum, & illi, cum adoleverint, debent matrimonium ſic contractum adimplere, cap. *Tua nos*; (1) ergo non eſt neceſſarius conſenſus conjugum.

Reſpond. diſt. 1. par. anteced. Habentur legitima in foro externo, conc. in foro interno, & a parte rei, neg. antec. nam defectu conſenſus interni, & veri, ſunt a parte rei nulla, licet appareant valida propter conſenſum externum fictum. Quoad ſecundam vero part. anteced. neg. conſeq. nam filii debent ſemper conſentire propria voluntate, cum adoleſcunt. Canon autem ille loquitur non de matrimonio, ſed de ſponſalibus, & cum dicitur, quod *cum filius pervenerit ad perfectam ætatem; omnino debet hoc implere*, hoc debitum *eſt honeſtatis, non neceſſitatis*, ait Gloſſa.

Objic. 2. Conſenſus eſt quid internum, & ſpirituale, matrimonium vero eſt quid externum, & ſenſibile; ergo conſenſus non eſt quid eſſentiale matrimonio.

Reſp. diſt. conſ. Conſenſus pure internus, & ſolus per ſe immediate, conc. conſenſus externe expreſſus, neg. conſ. nam de iſto loquimur.

Objic. 1. con. 2. par. Significatio externa conſenſus eſt incerta, poteſt eſſe ficta; ergo non facit ad ſacramentum, quia eſſet incertum.

Reſp neg. conſ. & diſt. prob. Incertum phyſice, conc. moraliter, neg. alioqui nullum unquam poſſet adhiberi ſacramentum, quia ſubeſſe poteſt falſitas ex parte miniſtri, aut ſuſcipientis. *Sufficit illa certitudo, quæ haberi ſolet in actibus humanis, & contractibus*, ait Doctor: nam *quilibet præſumitur verax, de quo non habetur ſignum oppoſiti.*

Objic. 2. Innoc. III. dicit, (2) quod *neceſſaria ſunt verba conſenſum exprimentia de præſenti; ſed quantum ad Eccleſiam*; ergo expreſſio externa conſenſus non eſt de neceſſitate ſacramenti, ſed tantum præcepti Eccleſiæ.

Reſp. neg. conſ. nam quod debeat exprimi propter Eccleſiam, quæ non judicat de occultis, non excludit neceſſitatem ſacramenti, ſed venit ex natura ejus, quod eſt

(1) *de ſponſ. imp.* (2) *d. 28. q. 2.*

eſt eſſentialiter ſenſibile; & contractus humani debent fieri humano modo, ita ut contrahentes agnoſcant ſuas intentiones ad invicem, &c.

Dixi, *ſenſibiliter, & externe ſignificatus conſenſus:* nam licet regulariter fiat per verba inter præſentes, aut per procuratores, quantum fieri poteſt, tamen ſi contrahitur inter abſentes, aut cum mutis, aut ſurdis, qui verba non proferunt, vel non audiunt, vel idiomata non intelligunt, ſufficiunt nutus, aut alia ſigna, per quæ Sacerdos, teſtes, & ſponſi intelligant conſenſum mutuum. Valet etiam ſcriptura, maxime inter abſentes.

CONCLUSIO II.

A*Bſolute loquendo ſolus contrahentium conſenſus ſufficit ad valorem hujus ſacramenti.* Eſt communis.

Prob. 1. ex Scoto, (1) qui quidem dicit, *ſufficere parentes coutrahere pro filiis*; ſed nunquam requirit conſenſum parentum, aut aliorum, quando ipſi ſunt capaces conſenſus validi. Et ſupra dixerat, (2) quod *expedit illos obligari per proprias voluntates*.

Prob. 2. ex Canonibus, & Conciliis cit. nam cap. *Sufficias*, Nicol. 1. *Sufficit ſecundum leges ſolus eorum conſenſus, de quorum conjunctionibus agitur*. Et Florent. nihil aliud requirit, quam *mutuum conſenſum viri, & mulieris*. Et Concil. Turon. II. & Moguntin. IV. id docent quoad validitatem. Et Trident. *Sancta Synodus anathemate damnat eos, qui falſo affirmant matrimonium contractum a filiis familias ſine conſenſu parentum contracta, irrita eſſe, & parentes ea rata, & irrita facere poſſe*.

Prob. 3. quia nec Chriſtus, nec Eccleſia ex parte Chriſti alium conſenſum ad valorem hujus ſacramenti requirunt ex parte contrahentium; ergo &c.

Dico, *abſolute, & ad valorem ſacramenti*: nam ad licite contrahendum in filiis familias requiritur conſenſus parentum, ut colligitur ex Decreto Urbani I. & aliis Canonibus exigentibus illum conſenſum. Imo & legibus civilibus dicitur, quod *nuptiæ conſtare non*

(1) *d.* 27. *q.* 2. *B.* 3.
(2) *d.* 26. *G.* 8.

non poſſunt, niſi conſentiant omnes, qui coeunt, & quotumcumque ſunt in poteſtate.

Favent congruentiæ. 1. quia parentes ſunt ſapientiores, & præciſa omni paſſionis præventione, ac præcipitatione, perſonas convenientiores eligunt. 2. ſunt amantiores, ut eis provideant, quæ utiliora ſunt. 3. id exigit jus naturæ, ut filii ſint ſubditi parentibus, maxime in iis, quæ reſpiciunt bonum familiæ. 4. leges, quæ permittunt parentibus exhæredare filios, qui illis invitis nubunt, l. *Non tantum*, in quo tamen corriguntur per leges Canonicas, ut dicebamus ex Concil. Trid. cit.

Ex his autem patet, quod pater, vel mater non poteſt valide contrahere matrimonium pro filiis ſine aliquo iſtorum conſenſu, ſaltem implicito, & virtuali, ita ut parentes non ſint, niſi velut organum, vel procuratores filiorum, quorum illi exprimunt conſenſum: nam cap. *Tua Sanctitas*, & c. 1. de ſponſal. impub. dicitur *Patres nullo modo poſſe pro filio facere matrimonium, ſi filius aliquo modo non conſentit*.

Ut autem cenſeatur filius conſentire, ſufficit, ſi præſens non contradicit: nam inquit Gloſſa ibi, *Tua fraternitas non requiſivit de filio adulto, quem pater vult contrahere, ſi ſine voluntate facere poteſt? Ad quod dicimus, ſi aliquo modo non conſentit filius, fieri non poſſe*. Et Gloſſa dicit, *Tacens habetur pro conſentiente*.

2. Colligis, quod parentes non poſſunt conſentire pro filiis incapacibus doli, ſive ſint præſentes, ſive abſentes, quia tunc nullus adeſt conſenſus viri, & uxoris, nequidem implicitus, aut virtualis.

CONCLUSIO III.

Conſenſus in matrimonium ſuppleri non poteſt per ullam poteſtatem creatam, bene vero per Divinam de potentia abſoluta. Eſt communior.

Prob. 1. ex Scoto, (1) qui dicit, quod *in caſu matrimonii dictum Apoſtoli; Filii obedite parentibus veſtris, non intelligitur quoad iſtud, quia in iſto filius non tenetur obedire patri*; ſed nulla eſt major poteſtas creata ſuper hominem, quam paterna; ergo ſi pater non

(1) *d.* 29. *H.* 12.

non poteſt cogere filios ad conſentiendum matrimonio, nec ſupplere illorum conſenſum, multo minus aliæ poteſtates.

Prob. 2. ex Canonibus, & Conciliis cit. nam exigunt conſenſum proprium viri, & fœminæ, ſeu contrahentium, non autem alterius poteſtatis, & hoc eſt eſſentiale huic contractui, ſed ſi fiat juſſu, vel voluntate parentum, aut ſuperiorum, non erit conſenſus ſponſorum.

Confir. ex Gloſſa in cap. *Tua fraternitas* cit. dicentis, *filium, cum adoleverit, debere implere factum, ſeu promiſſum patris*, ſcilicet *debito honeſtatis, non neceſſitatis*; ergo non cenſet conſenſum parentum ſufficere, ſi contrahentes filii non conſentiant propria voluntate aliquo modo.

Prob. 3. nam iſte contractus conſiſtit in traditione mutua corporum; ergo ab illis ſolis fieri poteſt, qui ſunt Domini corporum ſponſorum, hoc enim eſt de eſſentia donationis, ut donans ſit dominus rei donatæ; ſed nulla poteſtas creata, præter ſponſos ipſos, habet dominium in eorum corpora; ergo nulla poteſtas creata poteſt de illis donandis contrahere, aut ſupplere conſenſum illorum.

Prob. denique. Si ulla poteſtas poſſet ſupplere talem conſenſum, maxime quia Princeps, aut Reſp. id faceret pro bono publico, quia in tali caſu habet poteſtatem in res, & in corpora civium, quatenus expedit pro illo bono; ſed non expedit bono publico, ut vir, & fœmina conjungantur per alienam voluntatem contra ſuam propriam; ergo &c. Probat. min. tum quia ordinarie contractuum illorum exitus ſunt infelices, tum quia id fieret contra voluntatem Dei, qui inſtituit matrimonium tam in ratione ſacramenti, quam contractus, ut liberum contrahentibus. 3. quia hic contractus ex natura fundatur in amore mutuo conjugum, ſine quo non conjunguntur corporaliter ad prolificandum. 4. quia ſic videtur violari jus ipſum naturæ, quod quiſque habet in ſuum corpus, & libertatem.

Prob. 2. p. de poteſtate Divina: nam dominium ejus in corpora, & animas eſt majus illo, quod quivis homo prętendere poteſt in corpus, & animam ſuam propriã; ergo Deus cõjugum corpora melius donare poteſt

illis

illis adinvicem, quam ipſimet. Unde ſtrictiori, & altiori jure, & vinculo tales ligarentur, quam qui propria voluntate contrahunt.

Confirm. ex Concilio Florentino, quatenus dicit conſenſum coniugum eſſe cauſam efficientem matrimonii; ſed Deus de potentia abſoluta poteſt efficere, quidquid efficere poſſunt creaturæ; ergo per ſe poteſt efficere matrimonium inter virum, & fœminam.

Obic. 1. con. 1. p. Princeps ob bonum publicum poteſt diſponere, etiam de vita ſubditorum; ergo & de illorum corporibus in ordine ad matrimonium, & uſum eius.

Reſp. diſt. conſ. Diſponere mediante illorum conſenſu, con. ſine ullo eorum conſenſu, neg. conſ. poterit quidem princeps præcipere ſub pœnam vitæ, ut contrahant, ſi hoc expediat bono publico, & iſti debebunt obedire, & nubere, ſed ſine iſtorum conſenſu non valebit contractus.

Inſt. 1. Princeps cogere poteſt ad alios contractus, v. g. ad venditionem, aut ceſſionem domus, aut agri; ergo & ad iſtum.

Reſp. 1. neg ant. Nam de ratione contractus eſt, ut fiat ex propria voluntate contrahentium: poteſt præcipere, ut vendant, ſed non poteſt vendere valide pro ipſis, niſi velint: poteſt per ſe diſponere de bonis illorum, ſed hoc non erit contractus eorum.

Reſp. 2. neg. conſ. Nam eſſentiale eſt huic contractui, præ cæteris, & eius fini, ut ſeſe mutuo ament coniuges, ac mutua charitate, & obſequiis complectantur ad filios procreandos, & educandos, quod non facient, ſi nubant nolentes.

Obiic. 2. Papa in caſu neceſſitatis poteſt cogere ad Epiſcopatum. Sed tunc fieret matrimonium ſpirituale inter hominem, & Eccleſiam; ergo ita eſſet in matrimonio corporali.

Reſp. ut ſupra neg. maj. Nam Papa juberet quidem homini, ut velit epiſcopatum, & hic deberet velle; ſed ſi nollet Eccleſiam, ut ſponſam, non eſſet vere ſponſus ejus.

Objic. 3. ex Concil. Florent. *Conſenſus contrahentium eſt regulariter cauſa efficiens matrimonii*; ergo de potentia abſoluta ſufficiet conſenſus ſuperiorum, v. g. principis.

Reſp.

Reſp. neg. ant. Nam Florentinum dicit, quod *ille conſenſus regulariter debet eſſe expreſſus per verba de præſenti*; ideo ly *Regulariter*, cadit non in ſubſtantiam conſenſus, ſed in modum illum manifeſtandi.

Objic. 4. Eccleſia decernit matrimonium tenere in iis, qui ſponſalia contraxerunt, ſi ſequatur copula, & inter illos, qui contraxerunt ſub conditione impoſſibili; ſed neutri vere conſentiunt; ergo Eccleſia in utriſque ſupplet conſenſum.

Reſp. diſt. min. Neutri conſentiunt explicite, & formaliter, con. implicite, & virtualiter, & quoad forum Eccleſiæ, neg. min. nam copula poſt ſponſalia, quæ ſunt pro futuro, facit matrimonium, & æquivalet contractui per verba de præſenti, vel coguntur in pœnam conſentire. Idem eſt de conditione impoſſibili: nam ex judicio Eccleſiæ talis conditio habetur pro non poſita, & talis conſenſus æquivalet abſoluto.

Idem dicerem de ficto conſenſu, ſeu de iis, qui verbo, ſed non mente conſentiunt, ſc. non debent audiri allegantes diſſenſum internum, ſed cogi ad aſſenſum ſyncerum.

Objic. 1. con. 2. p. Conſenſus conjugum eſt de eſſentia conjugii; ſed, ſi Deus cauſaret ſe ſolo conjugium, nullus adeſſet conſenſus conjugum; ergo nec conjugium.

Reſp. neg. maj. Nam in rigore, & de mente Concilii Florent. conſenſus eſt cauſa, non formalis, ſed efficiens vinculi conjugalis habitualis, quod ceſſante conſenſu actuali permanet. Deus autem ſupplere poteſt cauſam efficientem.

Inſtab. Vinculum conjugale conjungit animas, & corpora; ſed hæc conjunctio conſiſtit formaliter in conſenſu; ergo conſenſus eſt cauſa formalis vinculi conjugalis.

Reſp. diſt. min. conjunctio paſſiva, & habitualis eſt ipſe conſenſus pariter habitualis, & quaſi paſſivus, con. conſenſus actualis, & activus, reſpectu vinculi paſſivi, & habitualis, neg. min. Nam conſenſus activus eſt cauſa efficiens vinculi paſſivi, & habitualis, non autem cauſa formalis.

Objic. 2. Vinculum iſtud eſt relatio, & denominatio extrinſeca reſultans ex illo conſenſu; ſed talis relatio pendet eſſentialiter a fundamento, & illud includit;

dit; ergo & vinculum iſtud includit formaliter conſenſum.

Reſp. diſt. maj. ex illo conſenſu aliquali, & formaliter, vel æquivalenter, & regulariter, con. formaliter, & abſolute, neg. maj. & diſt. pariter min. dependet efficienter, con. formaliter, neg. min. & conſ. Nam vinculum habituale inter conjuges reſultat, & remanet ex actu, quo ſua ſibi invicem corpora tradiderunt; & illa traditio eſt cauſa ejus, velut efficiens, non autem formalis, & eadem traditio poteſt fieri a Deo juxta abſolutiſſimum dominium ejus in omnes creaturas.

Objic. 3. Deus ſine meo conſenſu non poſſet facere me Religioſum adſtrictum voto; ergo nec poteſt facere conjuges adſtrictos vinculo conjugali, niſi conſentiant per ſe ipſos.

Reſp. 1. neg. ant. abſolute, vel ſic diſt. adſtrictum voto ex promiſſione mea, con. ex ſua voluntate, & juſſu abſoluto, neg. ant. Nam Deo per potentiam abſolutam jubente eſſem religioſus adſtrictus legibus Religionis æque, ac ſi propria voluntate voviſſem. Ita eſt de viro, & muliere quoad leges conjugales: iis enim ligarentur æque, ac ſi per ipſos conſenſiſſent in vinculum illud.

Reſp. 2. neg. conſ. Nam de ratione voti eſt, ut obliget titulo fidelitatis, quæ naſcitur ex promiſſione Religioſi. Unde ſi Deus ſe ſolo me faceret Religioſum, tenerer legibus regulæ ex obedientia, ſed non ex fidelitate, & voto.

CONCLUSIO IV.

Conſenſus conjugum debet eſſe de præſenti traditio reciproca corporum, non autem ſufficit conſenſus de futuro. Eſt communiſſima.

Prob 1. ex Scoto. (1) *Matrimonium eſt permutatio, & traditio mutua poteſtatis corporum; ſed nullus promittendo tradit illud, quod promittit. Imo eſt contradictio, quia promiſſio eſt de tradendo in futurum. Conſenſus autem expreſſus de futuro ... non eſt, niſi promiſſio;* ergo in matrimonio debet eſſe conſenſus de præſenti.

Prob. 2. ex Conciliis, & Canonibus cit. Nam inquit Con-

(1) *d 2. A. 2.*

Concil. Florent. (1) *cauſa efficiens matrimonii eſt conſenſus de præſenti expreſſus*. Et Trid. dicit, *talem debere eſſe conſenſum, ut parochus poſſit dicere, Ego vos conjungo*. Et ita loquitur Gregorius IX. cap. *Si inter*, &c. *Adoleſcens*, ubi docetur ſponſalia de futuro, etiam jurata, poſſe diſſolvi per poſteriora de præſenti, ſine quibus non conſiſtit matrimonium.

Probat. 3. rationibus Scoti. 1. quia matrimonium conſiſtit in donatione libera corporum inter contrahentes; ergo includit conſenſum de præſenti, quia conſenſus de futuro eſt promiſſio dandi, non autem datio. 2. quia matrimonium eſt ſacramentum, quod efficienter eſt a conſenſu; ſed ſacramentum operatur de præſenti, & quando fit, & per hoc differt a ſponſalibus, quod iſta ſunt promiſſiones matrimonii, & per verba de futuro, illud vero conſiſtit in actuali donatione poteſtatis corporum ad invicem; ergo debet fieri per verba de præſenti. 3. hoc ſacramentum datur, & operatur, ſicut alia, ſed alia conferuntur, & operantur per verba de præſenti: dicitur, *Ego te baptizo*, *Abſolvo te*, &c. Et in iſto Sacerdos dicit, *Ego vos conjungo*; ergo, &c.

Objic. 1. Matrimonium factum per verba de futuro fit ratum, & validum per copulam carnalem; ergo ſufficiunt verba de futuro.

Reſp. Quod tempore Scoti forte concedebantur, aut quia ex copula præſumebatur conſenſus de præſenti. Sed poſt Concil. Trid. neg. ant. Quia præter omnem conſenſum requiritur publicitas, ſeu præſentia parochi, & teſtium.

Objic. 2. Ad matrimonium ſufficit conſenſus, ex quo fiat vinculum inſolubile inter virum, & fœminam; ſed ad hoc ſufficit conſenſus per verba de futuro: nam iſte ſufficienter ligat ex fidelitate, maxime ſi addatur juramentum; ergo &c.

Reſp. diſt. maj. Ex quo fiat vinculum matrimoniale, conc. vinculum fidelitatis, aut religionis, aut aliud, neg. maj. ex verbis de futuro exurgit vinculum promiſſionis, ſeu fidelitatis, & religionis, ſi adſit juramentum, ſed non matrimoniale, nec ſacramentale, nec tantæ inſolubilitatis.

(1) *de ſponſ.*

Quæ-

Quæres, *An iſti conſenſus debeant fieri ſimul, & eodem tempore.*

Reſp. Sufficere ſimultatem moralem, quia non requiritur major ſimultas, & coexiſtentia conſenſuum in hoc contractu, quam in aliis; ſed in aliis non requiritur ſimultas phyſica conſenſuum, & ſufficit moralis, imo phyſica eſt vix poſſibilis, quia neceſſario proferunt ſucceſſive; ergo &c.

Confir. ex dictis matrimonium valet inter abſentes; ergo abſens, qui conſentit per nuntium, vel epiſtolam, aut procuratorem conſenſum emiſit, cum ſcripſit, vel miſit nuntium; ergo & diu conſenſit, antequam conſentiat alter, audito nuntio, aut lecta epiſtola. Quod etiam patet ex praxi Eccleſiæ.

CONCLUSIO V.

UT *valeat matrimonium, conſenſus debet eſſe verus, ita ut non ſufficiat externus ſine interno.* Eſt communiſſima.

Prob. 1. ex Scoto. (1) *Contractus iſte includit duas partes, ſc. aſſenſum hujus, & illius, & in utroque etiam duos actus, ſc. interiorem, & exteriorem ſignificantem illum interiorem.*

Prob. 2. Cætera ſacramenta non valent ſine debita intentione miniſtri, & ſuſcipientis; ergo nec iſtud; ergo ſi alter, vel uterque non conſentiant interne ſine intentione ſe obligandi, non valebit ſacramentum; imo peccabunt mortaliter, & ſacrilege, nec unquam valebit, etiamſi ſequatur copula: nam hæc non facit ſacramentum ſine conſenſu.

Prob. 3. ex SS. Canonibus, & Conciliis: nam ſemper requirunt conſenſum expreſſum per verba, aut ſigna de præſenti; ſed verba, ſeu ſigna de præſenti ſupponunt actum internum, quem ſignificant, nec de hoc poteſt dubitari, & conſenſus fictus non eſt conſenſus; ergo &c.

Confir. Nam conſenſus fictus eſt pure externus, & imago, & figura interni, ſicut homo pictus non eſt verus homo, ſed imago ejus; ſed Patres, & Concilia requirunt conſenſum; ergo conſenſum verum, & ſyncerum, ſc. internum cum externo.

Obiic.

(1) *d.27.q.1.2.*

Obiic. 1. Si non ſufficeret externus, numquam poſſet validari ſacramentum, niſi uterque de novo conſentiret in facie Eccleſiæ, poſito, quod prima vice ambo, vel unus eorum ficte conſenſiſſet; ſed hoc eſſet inconveniens propter ſcandalum, & propter infamiam, aut alia gravia detrimenta; ergo &c. Probat. maj. nam quando ſic contraheretur in facie Eccleſiæ cum tali fictione, nullum eſſet ſacramentum; ergo repetendus eſſet conſenſus ſyncerus cum omnibus conditionibus neceſſariis ad validum ſacramentum.

Reſp. cum gravibus Theologis, quos citat Maſtrius, (1) probabiliter ſufficere; ut qui ficte conſenſerat, ſyncere conſentiat, & privatim, quia conſenſus alterius fuit verus, & durat moraliter, ac præſens eſt; & quoad publicitatem, ſeu in facie Eccleſiæ adfuit utrimque conſenſus externus; ergo nihil deeſt, niſi ut ipſe conſentiat interne.

Reſp. 2. cum aliis, neg. min. Quia cum ſacramentum fuerit nullum, non poteſt valere, nec operari ſine utriuſque vero conſenſu. Vide Caſuiſtas, qui plura in hoc caſu ſuggerunt remedia contra hoc inconveniens.

Inſt. Novus ille conſenſus deberet fieri coram parocho, & teſtibus; ſed hoc fieri non poſſet ſine detrimento famæ, & aliorum bonorum; ergo &c.

Reſp. neg. ant. Nam iſtud matrimonium in facie Eccleſiæ cenſeretur validum, & ſic quoad hunc finem non deberet iterari: ſufficeret ergo privatus conſenſus inter ſponſos ad reparandam nullitatem occultam.

CONCLUSIO VI.

C*onſenſus matrimonialis debet eſſe liber*. Eſt communiſſima.

Prob. 1. ex Scoto, (2) quia *conſenſus in matrimonium iſto modo coactus non ſufficit ad contractum matrimonii ... Quia iſte contractus eſt datio, & licet non liberalis, quia dat, ut detur, & quidem æquale, eſt tamen libera datio. Quia contra rationem dationis eſt, quod non ſit libera. 2. Quia Deus voluit iſtam tranſlationem dominii in corpora ſumme liberam, unde non eſt iſtud determinatum ab Eccleſia; ſed tantum expreſſum, Pa-*

(1) *d* 6.*n*.86.& *a*.*n*.377. (2) *d*.29.D.7.

Patet enim,quod etiam in lege naturæ iſtud erat requiſitum in contractu matrimonii, &c. ergo conſenſus in matrimonium debet eſſe liber.

Prob. 2. Nam certum eſt, quod pueri ante plenum uſum rationis, & amentes, furioſi, & ebrii, pro tempore, quo carent illo uſu, ſunt incapaces hujus contractus, & id definiunt SS. Canones, quia ſine hac libertate non eſſet actus humanus.

Probat. 3. de libertate a coactione per metum gravem, & cadentem in virum conſtantem. Nam, ut dicebamus ex Scoto, Deus in omni lege voluit hunc contractum eſſe omnino liberum, & hoc requirit finis, & natura ejus. Sed de hoc redibit ſermo infra de impedimento coactionis.

Objic. 1. Conſenſus ex metu gravi, & cadente in virum conſtantem eſt abſolute, & ſimpliciter conſenſus, quia voluntas non poteſt cogi ad actus elicitos; ergo eſt abſolute voluntarius; ergo & eſt liber, & ſufficit ad matrimonium.

Reſp. diſt. ant. Eſt conſenſus, & voluntarius ſecundum quid, con. ſimpliciter, & ſine ulla involuntarietate, neg. ant. & conſ. Nam ad valorem matrimonii debet eſſe omnino liber.

Inſt. Qui ſic contrahit, conſentit tam interne, quam externe; ergo libere conſentit, nihil enim cogit ad conſenſum internum.

Reſp. diſt. ant. Conſentit cum aliqua repugnantia, & involuntarietate, con. ſine repugnantia, neg. ant. & conſ. Nam qui ſic conſentit, diſſentiret, niſi timeret ſibi malum imminens, & ſi poſſet, non contraheret, ut diximus de mercatore projiciente merces metu naufragii. Adde, quod poſſet non conſentire ullo modo interne.

Inſt. 2. Alii contractus valent cum tali metu, ut patet de venditione, locatione, emptione, quæ valent factæ ex metu infamiæ, aut gravioris damni, v. gr. ne incarceretur propter debita; ergo & iſte valebit ob eandem rationem.

Reſp. neg. conſ. & rationem ejus: nam alii non ſunt indiſſolubiles, nec adeo ligant, ſicut matrimonium, contra quod non datur recurſus ad reſciſſionem: ideo requirit plenam libertatem, quia inducit unionem tam cordium, quam corporum.

Inſt.

Inſt. 3. Baptiſmus ex metu ſuſceptus, & vota religionis ſic facta ligant; ergo & matrimonium.

Reſp. neg. conſ. Quidquid ſit de ant. quod de votis non placet: nam tales profeſſiones reſcindi ſolent. De baptiſmo autem, & pœnitentia aliud eſt, quia in illis conditio baptizati fit melior, & peccatum, quod ex metu pœnarum cavetur, aut expiatur, eſt majus malum, quam omnes pœnæ. Non ita eſt de matrimonio, quod renitenti eſt minus malum morte, cujus metus cogit ad contrahendum.

Objic. 2. Malum, quod timetur, & ipſe timor, non cauſat conſenſum, niſi per quandam inductionem moralem, ſicut nec blanditiæ, vel preces; ergo non tollit ſufficientem libertatem ad valorem conſenſus matrimonialis.

Reſp. diſt. ant. Non cauſat elicitive, & ſimpliciter, conc. ſecundum quid, neg. ant. Nam licet conſenſus eliciatur a voluntate, tamen id facit cum repugnantia tanta, ut ſi non urgeret ille metus, illa omnino non conſentiret, ideo non valet conſenſus in matrimonio, quod requirit plenam libertatem contrahentium. Aliud eſt in precibus, & blanditiis, quæ alliciunt voluntatem ſine ejus renitentia, ſed potius cum aliqua delectatione, & complacentia, renitentia vero eſt leviſſima.

Inſt. Quantuſcumque ſit metus impellens ad conſenſum, non eſt cadens in conſtantem virum; ergo non tollit libertatem neceſſariam ad hunc conſenſum; ergo non invalidat illum. Prob. ant. nullus timor cadens in virum conſtantem dicitur trahere ad peccatum mortale; ſed ſi aliquis metus cauſaret nullitatem matrimonii, traheret ad peccatum mortale; ergo &c. prob. min. cauſaret nullitatem ſacramenti; ſed hoc eſt peccatum mortale ſacrilegii, ergo &c.

Reſp. neg. 1. ant & utramque min. nam ſic conſentiens non agit ut miniſter ſacramenti, nec cogitat de peccato, nec forte de invalidatione ſacramenti.

CON-

CONCLUSIO VII.

Conſenſus contrahentium debet eſſe abſolutus, & rariſſime valet conditionatus, & longe rarius licet.

Prob. 1. ex Scoto, (1) *contrahentes cum aliqua conditione pugnante alicui bonorum matrimonii, nihil faciunt* .... v. gr. *accipio te in meam, donec occurrat magis placens.. aut, ita ut non teneat tibi ſervare fidem .. nec ad reddendum, niſi cum voluero, aut, ſi procuraveris venenum ſterilitatis*, &c. Non omnes conditiones ita repugnant bonis matrimonii, ſed tamen omnes invalidant, aut infirmant, ideo ſemper ſunt illicitæ.

Prob. 2. Nam conditiones, quæ apponuntur conſenſui, ſunt de præterito, vel de præſenti, vel de futuro, ſed omnes vel invalidant, vel infirmant, vel ſuſpendunt; ergo &c. prob. min. 1. de præteritis, & præſentibus, ſi extiterint, vel exiſtant, non invalidant quidem, modo id noverint ſponſi, ſed fruſtra, & irriſoriæ ſunt, & prophanant, ut ſi dicas, *accipio te in meam, ſi ex matre fœmina ſis nata*, &c. Si vero non exiſtant, nec extiterint, nihil fit: aut ſi ignorentur exiſtere, ſaltem conjux ignorans non poteſt conſummare matrimonium, donec id ſciat. 2. ſi de futuris, vel ſunt poſſibiles, & honeſtæ, vel impoſſibiles, aut turpes. Si impoſſibiles, vel habentur, ut non appoſitæ, ut volunt multi, ut ſi dicas, *accipio te, ſi ſol ſtet per totam noctem*, aut *ſi tetigeris cœlum digito*, &c. Et has reprobat Gregor. IX. (1) cap. *Si conditiones*. Puto tamen talem conſenſum invalidum eſſe, ſi ſerio loquatur conjux: nam quia ſcit ſolem non poſſe ſtare, nec cœlum poſſe tangi; ideo cenſetur nolle eam in uxorem. Idem eſt de conditione turpi ob eandem rationem, quia tales repugnant matrimonio, ſicut & illæ, quæ opponuntur bonis matrimonii, ut dicebamus ex Scoto. Si autem ſunt poſſibiles, & honeſtæ, non habent majorem vim, quam ſponſalia, ſeu conſenſus per verba de futuro, nec valet ſacramentum de præſenti: unde interim contrahentes poſſunt pœnitere, ſicut in ſponſalibus, niſi forte, quando tempus conditionis ponendæ eſſet determinatum.

(1) *de cond. oppo.*

v. g. *Accipio te in meam, ſi intra tres dies pater tuus conſenſerit*; ergo vix umquam tales conſenſus valent in hoc ſacramento, licet poſſent valere in aliis contractibus.

Confir. quia non videtur Chriſtum inſtituiſſe hoc ſacramentum potius, quam reliqua ſub conditionibus ſuſpenſivis efficaciæ ejus, aut incerti eventus: ſic enim exponeretur nullitatibus, & irreverentiis.

Dixi 1. *Quod rariſſime valet conſenſus datus ſub conditione*. Non enim dico nullam unquam conditionem poſſe apponi, quin invalidet contractum: ſed ſolum dico, quod conditiones ſæpius arguunt conſenſum imperfectum, aut dubium, aut invalidum, aut illicitum; quod videbis apud Theologos, & Canoniſtas, qui tam diverſe ſentiunt de his, & tantas ibi reperiunt difficultates. Vide Cardinalem noſtrum Brancatum, Maſtrium, &c.

Dixi 2. *Longe rarius licent*, nec ſine gravi neceſſitate debent permitti hujuſmodi matrimonia. 1. quia, ut dicebam, reddunt incertum ſacramentum, & parum illud decent. 2. quia conjuges ſub hoc prætextu conſummant, antequam vel ſint certi de exiſtentia conditionis, vel antequam ſit impleta, & tamen poſſent reſilire, antequam ſit purificata conditio, ſicut in ſponſalibus. 3. quia ſacramentum non exiſtit niſi pro inſtanti poſitæ conditionis, poteſt unus, vel uterque reſilire, aut eſſe in peccato, quando perficitur, & ſic non recipiet gratiam, vel de novo peccabit peccato ſacrilegii. Sed hæc ſunt inconvenientia; ergo &c.

QUÆSTIO VIII.

De objecto, & fine contractus matrimonialis. An includat formaliter conſenſum in copulam carnalem.

NOmine objecti, & finis hic intellige bonum, ad quod reſpicere debent contrahentes, & illud communiter dicitur triplex. 1. *Proles*, ſeu, *prolificatio*, ſeu, procreatio filiorum, & eorum educatio. 2. *Fides*, ſeu fidelitas, quam ſibi ad invicem debent conjuges; ita ut aliis non adhæreant. 3. *Sacramentum*. Id eſt, unio

per-

perpetua, & inſolubilis inter eoſdem, quæ eſt figura unionis Chriſti cum Eccleſia, ſicut, & gratiæ, quam ex hoc contractu coram Eccleſia inito percipiunt. Quæritur ergo, an ad validitatem contractus matrimonialis debeant contrahentes reſpicere hæc bona ſaltem implicite, & virtualiter, ita ut, ſi hæc, vel unum illorum bonorum excluderent nolentes ea, contractus, & ſacramentum eſſet nullum, & in particulari, quæritur, an qui contraheret animo, & intentione conſervandi virginitatem, valide faceret.

Porro, ex dictis patet matrimonium actuale conſtere in contractu mutuo, quo vir, & fœmina ſibi doant ſua corpora quoad jus utendi illis ad finem procreandi, & educandi filios. Unde, non dubitatur, quin eorum intentio eſſe debeat traditio talis juris ad invicem; bene vero, ſi talis intentio debeat explicite ferri in copulam carnalem, quæ eſt medium ad tatem finem, & ad quam inſtitutum eſt; ita ut illa intentio ſit eſſentialis ſacramento. Aliud eſt jus ad copulam; & de hoc non dubitatur, & aliud eſt uſus talis juris; nā poteſt quis velle dare alicui jus in ſuum corpus, excipiendo uſum talis juris per copulam carnalem.

CONCLUSIO I.

Conſenſus matrimonialis debet neceſſario reſpicere, & intendere maritalem animorum conjunctionem, & translationem mutuam juris, ac dominii corporum ad finem ſacramenti, ſaltem confuse, & implicite, non tamen directe, & explicite ad uſum talis juris quoad copulam carnalem.

Prob. 1. ex Scoto, (1) dicente, quod B. Virgo, *abſolute vovit virginitatem .... Quomodo ergo potuit contrahere matrimonium? R. Quod in contractu matrimoniali eſt mutua datio corporum ad copulam carnalem non niſi ſub conditione implicita; ſc. ſi petatur. Unde contrahentes cum propoſito ſtatim vovendi caſtitatem bene contrahunt*, &c. Sed iſti non habent intentionem formalem, & explicitam utendi matrimonio per copulam carnalem; ergo ex Scoto copula carnalis non eſt explicite, & formaliter de objecto conſenſus matrimonialis.

 Prob.

(1) *d.30.q.2.C.5.*

Prob. 2. Uſus dominii corporum, quod per hunc contractum transfertur inter conjuges, non eſt de eſſentia matrimonii; ergo ſine intentione formali copulæ carnalis, ſive uſus talis juris, poteſt ſtare verum matrimonium. prob. ant. Nam ſi hoc eſſet, matrimonium non exiſteret ante copulam; ſed hoc eſt falſum, & contra omnes: nam matrimonium ratum eſt verum ſacramentum matrimonii, & eſt inſolubile ſecluſo privilegio Religionis ante bimeſtre, & talis eſt praxis Eccleſiæ; ergo &c.

Confir. 1. ex Scoto, uſus facti poteſt ſeparari a dominio: ergo in matrimonio unus conjugum poteſt dare alteri dominium ſui corporis ſine intentione explicita dandi uſum, vel acceptare idem dominium, ſine intentione explicita utendi illo. ant. patet Joanne XXII. definiente; (1) *quod retento dominio, concedere aliis uſum, non eſt inutile*; ergo nec erit inutile concedere dominium ſui corporis ad talem actum; ſi juſte petatur, retento tamen uſu, ſi ab illo non petatur.

Confir. 2. Nam in aliis contractibus talis ſeparatio dominii ab uſu, & viciſſim, poſſibilis eſt, nam Dominus poteſt vendere omnem operam ſui ſervi, retento dominio ejus; ergo idem poteſt fieri in contractu matrimoniali: mulier tradit viro dominium ſui corporis cum pacto, ut non petat uſum, ſeu debitum conjugale, & ipſa cedit juri petendi illud ab eo.

Hinc docent graves Theologi cum Maſtrio, valere matrimonium ſub hac conditione; *Duco te ſi perpetuã caſtitatem promittas, vel ingreſſum religionis*.

Prob. 3. ex eodem. Qui contraxit ſponſalia juramento firmata, & poſtea unus, vel ambo vovent virginitatem, aut Religionem, tenentur adhuc contrahere per verba de præſenti propter juramentum, & tamen ligantur adhuc voto caſtitatis, aut religionis: ſed talis contractus non reſpiceret formaliter uſum matrimonii, ſeu copulam carnalem, ſed puram traditionem juris ad illam: Denique illi non haberent pro objecto, vel ſine copulam illam, ſaltem formaliter, ſed potius illam excluderent; ergo &c.

Prob. 4. Non apparet contradictio, quod vir, & fœmina velint contrahere matrimonium, quoad omnem tra-

(1) *extr. de ver. ſigni.*

traditionem dominii corporum ſuorum ad invicem cum pacto mutuo non petendi uſum: ſed cohabitandi in perpetua caſtitate. Nam tale creditur fuiſſe matrimonium B Virginis M. cum D. Joſepho: ſed talia matrimonia non reſpicerent niſi copulam mentium, & non carnalem; ergo &c.

Objic. 1. Contractus cum intentione contraria bonis matrimonii non fuit matrimonium: ſed ſine intentione formali copulæ eſt contraria bonis matrimonii, negative, aut poſitive; ergo non facit matrimonium. prob. min. prolificatio eſt principale bonum, & finis matrimonii. Sed talis contractus non reſpiceret illud bonum, & finem; ſed potius illud excluderet; quia non poteſt reſpici, niſi per copulam, quam excluderet; ergo &c.

Reſp. diſt. min. Prolificatio voluntaria ex parte contrahentium, & in actu primo, & jus mutuum ad illam: con. prolificatio actualis, ſeu in actu exercito: neg. min. talis autem intentio non excludit prolificationem liberam, & in actu primo, nec jus mutuum ad illam; ſed tantum actualem, modo neuter faciat quidquam illicitum ad impediendam prolificationem. Neuter obligatur ad petendum debitum, ſed ſolum ad reddendum petenti debite; ergo alter, vel uterque poteſt cedere juri ſuo ad petendum, vel ſaltem non petere.

Inſt. ex cap. cit. (1) *Si conditio, Conditio etiam honeſta, ſi contra ſubſtantiam conjugii inferatur, puta, ſi alter dicat alteri, contraho tecum, ſi generationem prolis evites .... caret effectu.* Sed qui contrahit animo continendi a copula, vel ſine animo ea utendi: vult vitare generationem prolis; ergo non facit ſacramentum.

Reſp. neg. min. Non enim cogitat directe, vel explicite de vitanda generatione, ſaltem per media illicita, ſed tantum cogitat de continentia, & quantum licuerit, licet inde ſequatur non prolificatio, præter intentionem; ſeu de qua non cogitat.

Objic. 2. Jus mutuum petendi, & obligatio reddendi ſunt de eſſentia matrimonii: ſed ſine formali intentione copulæ neutrum ſubſiſtit, ergo hæc intentio eſt neceſſaria. prob. min. Si contrahens intendit

(1) *de cond. appoſ.*

ſolum dare dominium ſui corporis nihil cogitans de uſu: imo ſibi reſervat illud, & excludit, nolens copulam, non acquirit ſibi jus petendi, nec contrahit obligationem reddendi debitum conjugale; ergo &c. prob ant. Non tenetur reddere: quia noluit dare jus in corpus ſuum quoad hoc: nec poteſt petere, quia nec etiam, quoad hoc, acceptavit dominium corporis alterius; ergo &c.

Reſp. diſt. maj. & min. Jus, & obligatio radicalis, & remota; con. maj. & neg. min. Jus, & obligatio proxima, & in actu 2. neg. maj. & conſ. Nam jus illud, & obligatio illa proxima, & formalis non eſt de eſſentia ſacramenti, nec illius mutui dominii, quod per illud contrahitur; ſed ſolum jus radicale, & obligatio in actu primo.

Objicies 3. ex Auguſtino. (1) Matrimonium nomen habet a fœmina, quæ nubit, ut mater efficiatur; ergo intendit formaliter, & explicite effici mater: ſed non poteſt explicite effici mater, quin explicite velit copulam: unde Concil. Florentinum dicit, quod *potiſſimum bonum matrimonii prolem deſignat*; ergo nubentes debent explicite intendere copulam, ſine qua non prolificant.

Reſp. neg. conſ. Quia ſufficit intentio reſpiciens virtualiter maternitatem ex ratione contractus, nec aliud cogitat Auguſtinus. Nam, ut legitur cap. *B. Maria*, ipſe Auguſtinus dicit, *B. Virginem conſenſiſſe implicite, & ſecundum id, quod ſpectabat ad contractum: abſque tamen ullo propoſito actualis copulæ, cum jam de illo fuerat certificata*; ergo qui conſentit in matrimonium, conſentit implicite in actus matrimoniales ex vi contractus, licet de illis non cogitet explicite.

Dixi autem ſufficere, *ut contrahentes reſpiciant confuſe, & implicite bona matrimonii*, & hæc ſunt objectum totale, & integrum talis contractus, non autem in particulari, & explicite. Certe multi contrahunt non cogitantes, nec cupientes illa diſtincte. Sufficit, quod velint conſentire in contractum, qui dicitur matrimonii, per quod vir, & fœmina ſe ſibi mutuo donant, & accipiunt ad vitam individuam, licet non cogitent de ſingulis actibus, & oneribus talis vitæ,

(1) 19. *cont. man.*

tæ, modo tamen non excludant explicite ullum ex his, quæ ſunt eſſentialia.

CONCLUSIO II.

Qui contrahunt ex fine oppoſito finibus eſſentialibus matrimonii, v.g. ex pacto repudii, aut ſolutionis vinculi conjugalis, invalide contrahunt: qui vero intendunt principaliter fines extrinſecos, illicite faciunt.

Prob. 1. ex Scoto. (1) ,, Nam indiſſolubilitas eſt bonum intrinſecum matrimonii novæ legis; ita quod ,, impoſſibile eſt eſſe matrimonium formaliter ſine illo, quod eſt forma ejus... Et in lege Evangelica ,, Chriſtus reduxit matrimonium ſimpliciter perfectum, id. indiſſolubile, ſicut inſtitutum fuerat in ,, lege naturæ; ergo qui intenderet contrahere matrimonium diſſolubile, vellet finem eſſentialiter oppoſitum huic ſacramento, & intentioni Chriſti; ergo nihil faceret.

Prob. 2. ex SS. Canon. Nam cap. ,, Si conditiones Gregor. IX. decernit, quod, ſi conditiones contra ſubſtantiam matrimonii inſerantur, puta ſi alter dicat alteri, contraho tecum .... donec inveniam ,, aliam.... Matrimonialis contractus caret effectu: ſed conditio ſolubilitatis talis eſt, ut ſuppono ex omnium conſenſu; ergo &c.

Probatur 3. ex dictis. Nam miniſter ſacramenti, & ſuſcipiens debent velle facere, quod inſtituit Chriſtus, ſeu, quod intendit Eccleſia: ſed, contrahentes ſunt miniſtri, & ſuſcipientes hujus ſacramenti, & qui contrahunt ex fine oppoſito fini eſſentiali, matrimonii non intendunt, quod intendit Chriſtus, vel Eccleſia; ergo nihil faciunt valide. prob. min. Nam Chriſtus inſtituit matrimonium, ut indiſſolubile, ut dicemus; ergo &c.

Dixi, *cum pacto explicito divortii, ſeu diſſolubilitatis*. Nam implicitus non præſumitur, nec diſſolvit in foro externo, in quo non judicatur de internis; bene vero in foro conſcientiæ. Ideo, qui ſic contraheret, maneret quidem ligatus coram Eccleſia; ſed coram Deo, non poſſet petere debitum.

Prob. 2.p. Nam fines extrinſeci ſunt mali, vel tur-

(1) *d.33.q.3.B.5.*

pes, aut indifferentes, aut honeſti, & excludunt, vel non excludunt fines proprios. Si mali, cum excluſione veri finis; patet, quod illicite, & nulliter faciunt, & peccant. Si non excludantur debiti fines, valide quidem, ſed illicite fit, nam omnis actus moralis, bonitatem, aut malitiam ſumit a fine; ergo peccat, qui nubit ob finem malum. Si vero fines ſunt indifferentes, patet etiam, quod peccatur venialiter ſaltem; nam fit irreverentia ſacramento, dum finis non bonus, ſed extraneus miſcetur illi, & præfertur fini proprio, & debito, quem Deus, & ratio illi præfixit, v. g. ſi nubit pure ob voluptatem, divitias, honores, imo & mortaliter, ſi excludantur debiti fines, ob eandem rationem a fortiori; ergo qui contrahit principaliter ob fines alienos a finibus debitis hujus ſacramenti, peccat mortaliter, aut ſaltem venialiter, aut nulliter facit, ſi excludantur fines proprii, & niſi includantur ſaltem implicite, & virtualiter.

Dixi, *Principaliter*. Nam ſi ſecundario tantum intendas fines bonos, aut indifferentes, non videris vitiare actum, qui eſt bonus ex fine principali.

Objic. con. 1. p. Judæi, & infideles contrahunt cum pacto formali repudii, aut polygamiæ, & tamen valet illud matrimonium apud Eccleſiam, ſi convertantur; ergo contractus ex fine oppoſito bonis, vel eſſentiæ matrimonii, valet. Patet conſ. nam ſi non valeret, Eccleſia non permitteret illos conjuges cohabitare poſt converſionem. Prob. ant. Nam Innoc. III. cap. *Gaudeamus*, jubet, quod ſi paganus converſus ad fidem habeat plures uxores, debet retinere primam, & quamvis Judæus nubat cum pacto explicito repudiandi uxorem, quam ducit, jubetur eam retinere, ſi convertatur. Imo, ſi ante converſionem repudiaverat & primam, & duxerat aliam, jubetur reſumere primam; ergo &c.

Reſp. neg. 1. ant. & 2. conſ. Nam cum illa matrimonia fuerint nulla, monentur quidem dare novum conſenſum legitimum ex debito fine, & ex vi hujus conſenſus jubentur cohabitare inſolubiliter, quia contractus evaſit ſacramentum, ſed non aliter.

Quæres; An *qui nuberet ad vitandam fornicationem, peccaret?*

Reſp. negative: modo non excluderet alios fines debi-

debitos, quia ille finis eſt honeſtus, quia reſpicit obſervantiam legis divinæ, *Non Mœchaberis*.

Dices, ille finis intendit libidinis expletionem; ſed nubere ex illo fine eſt peccatum, imo & uſus matrimonii ex illo fine eſt malus; ergo &c.

Reſp. diſt. mai. Intendit ſecundario, & per accidens, conc. per ſe, & primario, neg. maj. & conſ. primario, & per ſe intendit peccatum vitare, quod autem ibi habeat voluptatem, per accidens eſt, & præter intentionem illam, de qua loquimur. Aliud eſſet, ſi directe, & primario quæreret voluptatem: nam ſic peccaret.

DISPUTATIO II.

De effectibus, & proprietatibus matrimonii.

SAtis hucuſque dictum eſt de natura, & exiſtentia, & conditionibus matrimonii in ratione contractus, & ſacramenti. Deſcendimus ad effectus, & proprietates ejus. Effectus autem ſunt gratia, quam confert, ſicut alia ſacramenta, bona, quæ illi ſunt propria, ſcilicet fides, proles, & ſacramentum. Proprietates vero ſunt, neceſſitas, unitas, inſolubilitas, ſeu perpetuitas, & publicitas.

QUÆSTIO I.

Quinam ſint effectus matrimonii.

HOc ipſo, quod diximus matrimonium eſſe verum novæ legis ſacramentum, debet dici cauſare gratiam habitualem primam, aut ſecundam, quæ eſt effectus communis omnium ſacramentorum, & gratias actuales ſibi proprias, ſcilicet in ordine ad finem ſuum, propter quem inſtitutum fuit a Deo. Præterea ex natura ſua ſpeciali, & ratione contractus operatur alia plura bona, maxime fidem, prolem, & ſacramentum.

Inſt. 3. Baptiſmus ex metu ſuſceptus, & vota religionis ſic facta ligant; ergo & matrimonium.

Reſp. neg. conſ. Quidquid ſit de ant. quod de votis non placet: nam tales profeſſiones reſcindi ſolent. De baptiſmo autem, & pœnitentia aliud eſt, quia in illis conditio baptizati fit melior, & peccatum, quod ex metu pœnarum cavetur, aut expiatur, eſt majus malum, quam omnes pœnæ. Non ita eſt de matrimonio, quod renitenti eſt minus malum morte, cujus metus cogit ad contrahendum.

Objic. 2. Malum, quod timetur, & ipſe timor, non cauſat conſenſum, niſi per quandam inductionem moralem, ſicut nec blanditiæ, vel preces; ergo non tollit ſufficientem libertatem ad valorem conſenſus matrimonialis.

Reſp. diſt. ant. Non cauſat elicitive, & ſimpliciter, conc. ſecundum quid, neg. ant. Nam licet conſenſus eliciatur a voluntate, tamen id facit cum repugnantia tanta, ut ſi non urgeret ille metus, illa omnino non conſentiret, ideo non valet conſenſus in matrimonio, quod requirit plenam libertatem contrahentium. Aliud eſt in precibus, & blanditiis, quæ alliciunt voluntatem ſine ejus renitentia, ſed potius cum aliqua delectatione, & complacentia, renitentia vero eſt leviſſima.

Inſt. Quantuſcumque ſit metus impellens ad conſenſum, non eſt cadens in conſtantem virum; ergo non tollit libertatem neceſſariam ad hunc conſenſum; ergo non invalidat illum. Prob. ant. nullus timor cadens in virum conſtantem dicitur trahere ad peccatum mortale; ſed ſi aliquis metus cauſaret nullitatem matrimonii, traheret ad peccatum mortale; ergo &c. prob. min. cauſaret nullitatem ſacramenti; ſed hoc eſt peccatum mortale ſacrilegii, ergo &c.

Reſp. neg. 1. ant & utramque min. nam ſic conſentiens non agit ut miniſter ſacramenti, nec cogitat de peccato, nec forte de invalidatione ſacramenti.

CON-

CONCLUSIO VII.

Conſenſus contrahentium debet eſſe abſolutus, & rariſſime valet conditionatus, & longe rarius licet.

Prob. 1. ex Scoto, (1) *contrahentes cum aliqua conditione pugnante alicui bonorum matrimonii, nihil faciunt* .... v. gr. *accipio te in meam, donec occurrat magis placens.. aut, ita ut non tenear tibi ſervare fidem .. nec ad reddendum, niſi cum voluero, aut, ſi procuraveris venenum ſterilitatis*, &c. Non omnes conditiones ita repugnant bonis matrimonii, ſed tamen omnes invalidant, aut infirmant, ideo ſemper ſunt illicitæ.

Prob. 2. Nam conditiones, quæ apponuntur conſenſui, ſunt de præterito, vel de præſenti, vel de futuro, ſed omnes vel invalidant, vel infirmant, vel ſuſpendunt; ergo &c. prob. min. 1. de præteritis, & præſentibus, ſi extiterint, vel exiſtant, non invalidant quidem, modo id noverint ſponſi, ſed fruſtra, & irriſoriæ ſunt, & prophanant, ut ſi dicas, *accipio te in meam, ſi ex matre fœmina ſis nata*, &c. Si vero non exiſtant, nec extiterint, nihil fit: aut ſi ignorentur exiſtere, ſaltem conjux ignorans non poteſt conſummare matrimonium, donec id ſciat. 2. ſi de futuris, vel ſunt poſſibiles, & honeſtæ, vel impoſſibiles, aut turpes. Si impoſſibiles, vel habentur, ut non appoſitæ, ut volunt multi, ut ſi dicas, *accipio te, ſi ſol ſtet per totam noctem*, aut *ſi tetigeris cœlum digito*, &c. Et has reprobat Gregor. IX. (1) cap. *Si conditiones*. Puto tamen talem conſenſum invalidum eſſe, ſi ſerio loquatur conjux: nam quia ſcit ſolem non poſſe ſtare, nec cœlum poſſe tangi; ideo cenſetur nolle eam in uxorem. Idem eſt de conditione turpi ob eandem rationem, quia tales repugnant matrimonio, ſicut & illæ, quæ opponuntur bonis matrimonii, ut dicebamus ex Scoto. Si autem ſunt poſſibiles, & honeſtæ, non habent majorem vim, quam ſponſalia, ſeu conſenſus per verba de futuro, nec valet ſacramentum de præſenti: unde interim contrahentes poſſunt pœnitere, ſicut in ſponſalibus, niſi forte, quando tempus conditionis ponendæ eſſet determinatum v. g.

(1) *de cond. oppo.*

v. g. *Accipio te in meam, ſi intra tres dies pater tuus conſenſerit*; ergo vix umquam tales conſenſus valent in hoc ſacramento, licet poſſent valere in aliis contractibus.

Confir. quia non videtur Chriſtum inſtituiſſe hoc ſacramentum potius, quam reliqua ſub conditionibus ſuſpenſivis efficaciæ ejus, aut incerti eventus: ſic enim exponeretur nullitatibus, & irreverentiis.

Dixi 1. *Quod rariſſime valet conſenſus datus ſub conditione*. Non enim dico nullam unquam conditionem poſſe apponi, quin invalidet contractum: ſed ſolum dico, quod conditiones ſæpius arguunt conſenſum imperfectum, aut dubium, aut invalidum, aut illicitum; quod videbis apud Theologos, & Canoniſtas, qui tam diverſe ſentiunt de his, & tantas ibi reperiunt difficultates. Vide Cardinalem noſtrum Brancatum, Maſtrium, &c.

Dixi 2. *Longe rarius licent*, nec ſine gravi neceſſitate debent permitti hujuſmodi matrimonia. 1. quia, ut dicebam, reddunt incertum ſacramentum, & parum illud decent. 2. quia conjuges ſub hoc prætextu conſummant, antequam vel ſint certi de exiſtentia conditionis, vel antequam ſit impleta, & tamen poſſent reſilire, antequam ſit purificata conditio, ſicut in ſponſalibus. 3. quia ſacramentum non exiſtit niſi pro inſtanti poſitæ conditionis, poteſt unus, vel uterque reſilire, aut eſſe in peccato, quando perficitur, & ſic non recipiet gratiam, vel de novo peccabit peccato ſacrilegii. Sed hæc ſunt inconvenientia; ergo &c.

QUÆSTIO VIII.

De objecto, & fine contractus matrimonialis. An includat formaliter conſenſum in copulam carnalem.

NOmine objecti, & finis hic intellige bonum, ad quod reſpicere debent contrahentes, & illud communiter dicitur triplex. 1. *Proles*, ſeu, *prolificatio*, ſeu, procreatio filiorum, & eorum educatio. 2. *Fides*, ſeu fidelitas, quam ſibi adinvicem debent conjuges; ita ut aliis non adhæreant. 3. *Sacramentum*. Id eſt, unio

per-

perpetua, & inſolubilis inter eoſdem, quæ eſt figura unionis Chriſti cum Eccleſia, ſicut, & gratiæ, quam ex hoc contractu coram Eccleſia inito percipiunt. Quæritur ergo, an ad validitatem contractus matrimonialis debeant contrahentes reſpicere hæc bona ſaltem implicite, & virtualiter, ita ut, ſi hæc, vel unum illorum bonorum excluderent nolentes ea, contractus, & ſacramentum eſſet nullum, & in particulari, quæritur, an qui contraheret animo, & intentione conſervandi virginitatem, valide faceret.

Porro, ex dictis patet matrimonium actuale conſiſtere in contractu mutuo, quo vir, & fœmina ſibi donant ſua corpora quoad jus utendi illis ad finem procreandi, & educandi filios. Unde, non dubitatur, quin eorum intentio eſſe debeat traditio talis juris ad invicem; bene vero, ſi talis intentio debeat explicite ferri in copulam carnalem, quæ eſt medium ad talem finem, & ad quam inſtitutum eſt; ita ut illa intentio ſit eſſentialis ſacramento. Aliud eſt jus ad copulam; & de hoc non dubitatur, & aliud eſt uſus talis juris; nã poteſt quis velle dare alicui jus in ſuum corpus, excipiendo uſum talis juris per copulam carnalem.

CONCLUSIO I.

Conſenſus matrimonialis debet neceſſario reſpicere, & intendere maritalem animorum conjunctionem, & translationem mutuam juris, ac dominii corporum ad finem ſacramenti, ſaltem confuſe, & implicite, non tamen directe, & explicite ad uſum talis juris quoad copulam carnalem.

Prob. 1. ex Scoto, (1) dicente, quod B. Virgo, *abſolute vovit virginitatem .... Quomodo ergo potuit contrahere matrimonium? R. Quod in contractu matrimoniali eſt mutua datio corporum ad copulam carnalem non niſi ſub conditione implicita; ſc. ſi petatur. Unde contrahentes cum propoſito ſtatim vovendi caſtitatem vere contrahunt*, &c. Sed iſti non habent intentionem formalem, & explicitam utendi matrimonio per copulam carnalem; ergo ex Scoto copula carnalis non eſt explicite, & formaliter de objecto conſenſus matrimonialis.

(1) *d. 30. q. 2. C. 5.*

Prob. 2. Uſus dominii corporum, quod per hunc contractum transfertur inter conjuges, non eſt de eſſentia matrimonii; ergo ſine intentione formali copulæ carnalis, ſive uſus talis juris, poteſt ſtare verum matrimonium. prob. ant. Nam ſi hoc eſſet, matrimonium non exiſteret ante copulam; ſed hoc eſt falſum, & contra omnes: nam matrimonium ratum eſt verum ſacramentum matrimonii, & eſt inſolubile ſecluſo privilegio Religionis ante bimeſtre, & talis eſt praxis Eccleſiæ; ergo &c.

Confir. 1. ex Scoto, uſus facti poteſt ſeparari a dominio: ergo in matrimonio unus conjugum poteſt dare alteri dominium ſui corporis ſine intentione explicita dandi uſum, vel acceptare idem dominium ſine intentione explicita utendi illo. ant. patet Joanne XXII. definiente; (1) *quod retento dominio, concedere aliis uſum, non eſt inutile*; ergo nec erit inutile concedere dominium ſui corporis ad talem actum; ſi juſte petatur, retento tamen uſu, ſi ab illo non petatur.

Confir. 2. Nam in aliis contractibus talis ſeparatio dominii ab uſu, & viciſſim, poſſibilis eſt, nam Dominus poteſt vendere omnem operam ſui ſervi, retento dominio ejus; ergo idem poteſt fieri in contractu matrimoniali: mulier tradit viro dominium ſui corporis cum pacto, ut non petat uſum, ſeu debitum conjugale, & ipſa cedit juri petendi illud ab eo.

Hinc docent graves Theologi cum Maſtrio, valere matrimonium ſub hac conditione; *Duco te ſi perpetuā caſtitatem promittas, vel ingreſſum religionis*.

Prob. 3. ex eodem. Qui contraxit ſponſalia juramento firmata, & poſtea unus, vel ambo vovent virginitatem, aut Religionem, tenentur adhuc contrahere per verba de præſenti propter juramentum, & tamen ligantur adhuc voto caſtitatis, aut religionis: ſed talis contractus non reſpiceret formaliter uſum matrimonii, ſeu copulam carnalem, ſed puram traditionem juris ad illam: Denique illi non haberent pro objecto, vel fine copulam illam, ſaltem formaliter, ſed potius illam excluderent; ergo &c.

Prob. 4. Non apparet contradictio, quod vir, & fœmina velint contrahere matrimonium, quoad omnem tra-

(1) *extr. de ver. ſigni.*

traditionem dominii corporum ſuorum ad invicem cum pacto mutuo non petendi uſum: ſed cohabitandi in perpetua caſtitate. Nam tale creditur fuiſſe matrimonium B Virginis M. cum D. Joſepho: ſed talia matrimonia non reſpicerent niſi copulam mentium, & non carnalem; ergo &c.

Objic. 1. Contractus cum intentione contraria bonis matrimonii non fuit matrimonium: ſed ſine intentione formali copulæ eſt contraria bonis matrimonii, negative, aut poſitive; ergo non facit matrimonium. prob. min. prolificatio eſt principale bonum, & finis matrimonii. Sed talis contractus non reſpiceret illud bonum, & finem; ſed potius illud excluderet; quia non poteſt reſpici, niſi per copulam, quam excluderet; ergo &c.

Reſp. diſt. min. Prolificatio voluntaria ex parte contrahentium, & in actu primo, & jus mutuum ad illam: con. prolificatio actualis, ſeu in actu exercito: neg. min. talis autem intentio non excludit prolificationem liberam, & in actu primo, nec jus mutuum ad illam; ſed tantum actualem, modo neuter faciat quidquam illicitum ad impediendam prolificationem. Neuter obligatur ad petendum debitum, ſed ſolum ad reddendum petenti debite; ergo alter, vel uterque poteſt cedere juri ſuo ad petendum, vel ſaltem non petere.

Inſt. ex cap. cit. (1) *Si conditio, Conditio etiam honeſta, ſi contra ſubſtantiam conjugii inferatur, puta, ſi alter dicat alteri, contraho tecum, ſi generationem prolis evites .... caret effectu*. Sed qui contrahit animo continendi a copula, vel ſine animo ea utendi: vult vitare generationem prolis; ergo non facit ſacramentum.

Reſp neg. min. Non enim cogitat directe, vel explicite de vitanda generatione, ſaltem per media illicita, ſed tantum cogitat de continentia, & quantum licuerit, licet inde ſequatur non prolificatio, præter intentionem; ſeu de qua non cogitat.

Objic. 2. Jus mutuum petendi, & obligatio reddendi ſunt de eſſentia matrimonii: ſed ſine formali intentione copulæ neutrum ſubſiſtit, ergo hæc intentio eſt neceſſaria. prob. min. Si contrahens intendit

Z 3 ſolum

(1) *de cond. appoſ.*

ſolum dare dominium ſui corporis nihil cogitans de uſu: imo ſibi reſervat illud, & excludit, nolens copulam, non acquirit ſibi jus petendi, nec contrahit obligationem reddendi debitum conjugale; ergo &c. prob ant. Non tenetur reddere: quia noluit dare jus in corpus ſuum quoad hoc: nec poteſt petere, quia nec etiam, quoad hoc, acceptavit dominium corporis alterius; ergo &c.

Reſp. diſt. maj. & min. Jus, & obligatio radicalis, & remota; con. maj. & neg. min. jus, & obligatio proxima, & in actu 2. neg. maj. & conſ. Nam jus illud, & obligatio illa proxima, & formalis non eſt de eſſentia ſacramenti, nec illius mutui dominii, quod per illud contrahitur; ſed ſolum jus radicale, & obligatio in actu primo.

Objicies 3. ex Auguſtino. (1) Matrimonium nomen habet a fœmina, quæ nubit, ut mater efficiatur; ergo intendit formaliter, & explicite effici mater: ſed non poteſt explicite effici mater, quin explicite velit copulam: unde Concil. Florentinum dicit, quod *potiſſimum bonum matrimonii prolem deſignat*; ergo nubentes debent explicite intendere copulam, ſine qua non prolificant.

Reſp neg. conſ. Quia ſufficit intentio reſpiciens virtualiter maternitatem ex ratione contractus, nec aliud cogitat Auguſtinus. Nam, ut legitur cap. *B. Maria*, ipſe Auguſtinus dicit, *B. Virginem conſenſiſſe implicite, & ſecundum id, quod ſpectabat ad contractum: abſque tamen ullo propoſito actualis copulæ, cum jam de illo fuerat certificata*; ergo qui conſentit in matrimonium, conſentit implicite in actus matrimoniales ex vi contractus, licet de illis non cogitet explicite.

Dixi autem ſufficere, *ut contrahentes reſpiciant confuſe, & implicite bona matrimonii*, & hæc ſunt objectum totale, & integrum talis contractus, non autem in particulari, & explicite. Certe multi contrahunt non cogitantes, nec cupientes illa diſtincte. Sufficit, quod velint conſentire in contractum, qui dicitur matrimonii, per quod vir, & fœmina ſe ſibi mutuo donant, & accipiunt ad vitam individuam, licet non cogitent de ſingulis actibus, & oneribus talis vitæ,

(1) 19. *cont. man.*

tæ, modo tamen non excludant explicite ullum ex his, quæ ſunt eſſentialia.

CONCLUSIO II.

Qui contrahunt ex fine oppoſito finibus eſſentialibus matrimonii, v.g. ex pacto repudii, aut ſolutionis vinculi conjugalis, invalide contrahunt: qui vero intendunt principaliter fines extrinſecos, illicite faciunt.

Prob. 1. ex Scoto. (1) ,, Nam indiſſolubilitas eſt bonum intrinſecum matrimonii novæ legis; ita quod ,, impoſſibile eſt eſſe matrimonium formaliter ſine illo, quod eſt forma ejus... Et in lege Evangelica ,, Chriſtus reduxit matrimonium ſimpliciter perfectum, id. indiſſolubile, ſicut inſtitutum fuerat in ,, lege naturæ; ergo qui intenderet contrahere matrimonium diſſolubile, vellet finem eſſentialiter oppoſitum huic ſacramento, & intentioni Chriſti; ergo nihil faceret.

Prob. 2. ex SS. Canon. Nam cap. ,, Si conditiones Gregor. IX. decernit, quod, ſi conditiones contra ſub- ,, ſtantiam matrimonii inſerantur, puta ſi alter di- ,, cat alteri, contraho tecum .... donec inveniam ,, aliam.... Matrimonialis contractus caret effectu: ſed conditio ſolubilitatis talis eſt, ut ſuppono ex omnium conſenſu; ergo &c.

Probatur 3. ex dictis. Nam miniſter ſacramenti, & ſuſcipiens debent velle facere, quod inſtituit Chriſtus, ſeu, quod intendit Eccleſia: ſed, contrahentes ſunt miniſtri, & ſuſcipientes hujus ſacramenti, & qui contrahunt ex fine oppoſito fini eſſentiali, matrimonii non intendunt, quod intendit Chriſtus, vel Eccleſia; ergo nihil faciunt valide. prob. min. Nam Chriſtus inſtituit matrimonium, ut indiſſolubile, ut dicemus; ergo &c.

Dixi, *cum pacto explicito divortii, ſeu diſſolubilitatis*. Nam implicitus non præſumitur, nec diſſolvit in foro externo, in quo non judicatur de internis; bene vero in foro conſcientiæ. Ideo, qui ſic contraheret, maneret quidem ligatus coram Eccleſia; ſed coram Deo, non poſſet petere debitum.

Prob. 2.p. Nam fines extrinſeci ſunt mali, vel tur-

(1) *d.33.q.3.B.5.*

pes,aut indifferentes, aut honeſti, & excludunt, vel non excludunt fines proprios. Si mali, cum excluſione veri finis; patet,quod illicite, & nulliter faciunt, & peccant. Si non excludantur debiti fines, valide quidem, ſed illicite fit, nam omnis actus moralis, bonitatem, aut malitiam ſumit a fine; ergo peccat, qui nubit ob finem malum. Si vero fines ſunt indifferentes, patet etiam, quod peccatur venialiter ſaltem; nam fit irreverentia ſacramento, dum finis non bonus, ſed extraneus miſcetur illi, & præfertur fini proprio, & debito, quem Deus, & ratio illi præfixit, v. g. ſi nubit pure ob voluptatem, divitias, honores, imo & mortaliter, ſi excludantur debiti fines, ob eandem rationem a fortiori; ergo qui contrahit principaliter ob fines alienos a finibus debitis hujus ſacramenti, peccat mortaliter, aut ſaltem venialiter, aut nulliter facit, ſi excludantur fines proprii, & niſi includantur ſaltem implicite, & virtualiter.

Dixi, *Principaliter*. Nam ſi ſecundario tantum intendas fines bonos, aut indifferentes, non videris vitiare actum, qui eſt bonus ex fine principali.

Objic. con. 1. p. Judæi, & infideles contrahunt cum pacto formali repudii, aut polygamiæ, & tamen valet illud matrimonium apud Eccleſiam, ſi convertantur; ergo contractus ex fine oppoſito bonis, vel eſſentiæ matrimonii, valet. Patet conſ. nam ſi non valeret, Eccleſia non permitteret illos conjuges cohabitare poſt converſionem. Prob. ant. Nam Innoc. III. cap. *Gaudeamus*, jubet, quod ſi paganus converſus ad fidem habeat plures uxores, debet retinere primam, & quamvis Judæus nubat cum pacto explicito repudiandi uxorem, quam ducit, jubetur eam retinere, ſi convertatur. Imo, ſi ante converſionem repudiaverat & primam, & duxerat aliam, jubetur reſumere primam; ergo &c.

Reſp neg. 1. ant. & 2. conſ. Nam cum illa matrimonia fuerint nulla, monentur quidem dare novum conſenſum legitimum ex debito fine, & ex vi hujus conſenſus jubentur cohabitare inſolubiliter, quia contractus evaſit ſacramentum, ſed non aliter.

Quæres; An *qui nuberet ad vitandam fornicationem, peccaret?*

Reſp. negative: modo non excluderet alios fines debi-

debitos, quia ille finis eſt honeſtus, quia reſpicit obſervantiam legis divinæ, *Non Mœchaberis*.

Dices, ille finis intendit libidinis expletionem; ſed nubere ex illo fine eſt peccatum, imo & uſus matrimonii ex illo fine eſt malus; ergo &c.

Reſp. diſt. mai. Intendit ſecundario, & per accidens, conc. per ſe, & primario, neg. maj. & conſ. primario, & per ſe intendit peccatum vitare, quod autem ibi habeat voluptatem, per accidens eſt, & præter intentionem illam, de qua loquimur. Aliud eſſet, ſi directe, & primario quæreret voluptatem: nam ſic peccaret.

DISPUTATIO II.

De effectibus, & proprietatibus matrimonii.

SAtis hucuſque dictum eſt de natura, & exiſtentia, & conditionibus matrimonii in ratione contractus, & ſacramenti. Deſcendimus ad effectus, & proprietates ejus. Effectus autem ſunt gratia, quam confert, ſicut alia ſacramenta, bona, quæ illi ſunt propria, ſcilicet fides, proles, & ſacramentum. Proprietates vero ſunt, neceſſitas, unitas, inſolubilitas, ſeu perpetuitas, & publicitas.

QUÆSTIO I.

Quinam ſint effectus matrimonii.

HOc ipſo, quod diximus matrimonium eſſe verum novæ legis ſacramentum, debet dici cauſare gratiam habitualem primam, aut ſecundam, quæ eſt effectus communis omnium ſacramentorum, & gratias actuales ſibi proprias, ſcilicet in ordine ad finem ſuum, propter quem inſtitutum fuit a Deo. Præterea ex natura ſua ſpeciali, & ratione contractus operatur alia plura bona, maxime fidem, prolem, & ſacramentum.

CONCLUSIO I.

Sacramentum hoc cauſat ex opere operato gratiam habitualem in utroque conjuge diſpoſito, & jus ad gratias actuales ſupernaturales ad finem, & onera conjugii debite ſuſtinenda. Eſt de fide.

Prob. 1. ex Scoto, (1) qui quærens, *Quis ſit effectus matrimonii*, reſpondet, *Duæ gratiæ in animabus contrahentium, & hoc, niſi ſit obex peccati mortalis hinc, & inde: non enim ſufficit, quod contrahens non ſit fictus reſpectu ſacramenti, ſed oportet, quod prius pœnituerit, quia iſtud ſacramentum non dat primam gratiam. Effectus eſt unio animarum contrahentium.* quod fit per gratias actuales, & adjuvantes ad unionem contrahendam, & fovendam.

Prob. 2. tota Concluſio ex Conciliis citatis de cauſalitate, & effectibus ſacramentorum in genere, & de ſingulis in particulari: nam de fide eſt omnia ſacramenta noſtra cauſare gratiam habitualem primam, aut ſecundam, ſi non ſit obex, & jus ad gratias actuales, quibus ſuſcipientes juvantur ad perveniendum, & operandum juxta fines ſingulorum, & hoc ex opere operato; ſed eſt etiam de fide, quod matrimonium inter fideles eſt ſacramentum novæ legis; ergo & quod cauſet tales gratias.

Objectiones hæreticorum ſolutas habes ſupra, ubi probata eſt minor, & tract. 1. ubi de cauſalitate ſacramentorum.

CONCLUSIO II.

Effectus hujus ſacramenti principales, ſeu bona ejus ſunt perpetuitas, prolis ſuſceptio legitima, & educatio pia, & tori conjugalis fides. Hæc principaliter debent intendi in omni matrimonio.

Prob. 1. ex Scoto. (2) *Sic ergo patet, quomodo ſacramentum, ut hic accipitur, eſt bonum matrimonii primum, & intrinſecum, & forma: fides, ideſt fidelitas in reddendo juſte actum debitum, eſt bonum ejus, ut finis proximus, ſed minus principalis: bonum prolis eſt ejus bonum extrinſecum, ut finis ultimus, ſed principa-*

(1) *d.* 26. *N.* 15. (2) *d.* 31. *A.* 4.

cipalis. Et probat, *quomodo hæc tria ſunt in quolibet matrimonio*.

Prob. 2. ex Conciliis, & Patribus: nam Colon. II. dicit, *matrimonium tria complecti, fidem, prolem, & ſacramentum. In fide attenditur, ne præter vinculum conjugale, cum altera, vel altero concumbatur. In prole, ut amanter ſuſcipiatur, benigne nutriatur, religioſe educetur. In ſacramento autem, ne conjugium ſeparetur, neve dimiſſus, aut dimiſſa, etiam prolis cauſa, alteri conjungatur*. Et in Florent. aſſignatur *triplex bonum matrimonii*. 1. *eſt proles ſuſcipienda*. 2. *eſt, fides, quam unus conjux alteri ſervare debet*. 3. *eſt inſolobilitas matrimonii, quia ſignificat conjunctionem Chriſti cum Eccleſia*. Et Auguſtinus (1) eadem enumerat, & explicat, dicens, *In fide attenditur, ne propter vinculum conjugale cum altero concumbatur. In prole, ut amanter ſuſcipiatur, benigne nutriatur, religioſe educetur. In ſacramento autem, ne conjugium ſeparetur*; ergo &c.

Prob. 2. p. ſc. quod hæc intendantur in omni matrimonio: nam hæc tria præ cæteris, & principaliter ſequuntur eſſentiam matrimonii, & propter hæc omnia inſtitutum fuit a Chriſto; ergo &c.

Dixi 1. *intenduntur:* nec enim neceſſe eſt, ut omnia ſemper adſint actualiter, v. g. non ſemper adeſt proles, ut in ſterilibus, & continentibus, nec ſemper fides, ut in adulteris. Sed ſenſus concluſionis eſt, quod omne matrimonium debet iniri cum intentione ad hæc tria bona, ſaltem implicite, & virtualiter, & omnia de ſe tendunt, & regulariter illa cauſant.

Dixi 2. *principaliter*, ſeu præ cæteris: nam plura alia bona cauſant non exigua, v. g. remedium concupiſcentiæ, ne in fornicationem, & alia peccata pertrahat. 2. ut humanæ vitæ infirmitatibus, & indigentiis mutuo ſint adjutorio, & ſolatio, &c. Sed illa tria ſunt principales fines, propter quæ fideles debent nubere.

Objic. 1. In adulteris manet vinculum abſque fide, & in ſterilibus abſque prole; ergo fides, & proles non ſunt effectus matrimonii. Prob. conſ. Cauſæ neceſſariæ non carent ſuis effectibus; ſed ſacramenta ſunt cauſæ neceſſario agentes; ergo &c.

Z 6. Reſp.

(1) *in Gen. ad litt.* 17.

Reſp. diſt. ant. Abſque fide, & prole in actu, conc. in debito, & obligatione, neg. ant. & conſ. Sufficit, quod ex vi matrimonii conjuges ad hæc teneantur, & hæc obligatio eſt permanens.

Inſt. Ut hæc obligent ex vi contractus, debent in eo intendi; ſed multi non cogitant, nec intendunt; ergo nec obligant.

Reſp. diſt. maj. Intendi ſaltem virtualiter, & implicite, conc. maj. & neg. min. formaliter, & explicite, neg. maj. & conſ. nam, ut diximus, ad valorem matrimonii hæc debent intendi, ſaltem implicite, & ex parte contractus id importatur, alioqui non eſſet matrimonium, licet actu, & explicite conjuges non cogitent, niſi de matrimonio.

Objic. 2. Poſſet quis velle poſt contractum matrimonium ingredi religionem ante conſummationem; ſed tunc abeſſet intentio fidei, & prolis, & tamen eſſet verum matrimonium; ergo &c.

Reſpond. neg. min. quoad 2. par. nam intentio religionis excludit voluntatem veri matrimonii, excludit donationem, & acceptationem mutuam corporum.

Inſt. 1. Poſt contractum poteſt conjux petere bimeſtre ante conſummationem; & eligere religionem; ergo licet contraxerit cum intentione debita, non reſultat obligatio fidei, nec prolis.

Reſpon. diſt. conſeq. Suppoſita diſpenſatione, & privilegio divino, conc. præciſa illa diſpenſatione, neg. conſeq. Nam libertas illa poſt matrimonium contractum venit ex privilegio, & diſpenſatione divina, ut dicemus.

Inſt. 2. Matrimonium B. Virginis fuit verum, ſed fuit ſine intentione fidei, & prolis; ergo &c. Prob. min. Fuit ſine intentione dandi corpus ſuum ad prolificandum cum ſponſo; ergo &c.

Reſpond. neg. min. & 2. conſeq. nam *bona illa omnia ibi fuerunt, omne nuptiarum bonum impletum eſt in illis parentibus Chriſti, proles fides, ſacramentum*, ait Auguſtinus relatus in Decretis. *Prolem cognoſcimus ipſum Dominum Jeſum*, &c. *Solus ibi concubitus nuptialis defuit*. Voverat quidem illa virginitatem, & ſic de ſe non poterat conſentire in copulam, ſed tamen conſenſit ſub Dei placito: nam inquit idem Auguſti-

guſtinus ibidem relatus, *Committens virginitatem ſuam divinæ diſpoſitioni, conſenſit in carnalem copulam, non illam appetendo, ſed divinæ inſpirationi in utroque obediendo.*

QUÆSTIO III.

De neceſſitate matrimonii.

MAtrimonii neceſſitatem non admitterent illi hæretici, qui nequidem licitum, vel honeſtum reputarunt illud, & e contra, nimiam dicent illi, qui cęlibatum damnant. Et de ethnicis dicit Ambroſ. (1) *Qui deorum ſuorum adulteria, & probra venerantur, cęlibatus ſtatuere pęnas, ut æmuli criminum mulctarent ſtudia virtutum, ſpecie quidem, qua fœcunditatem quærerent, ſed ſtudium caſtitatis propoſitum abolerent.* Quærimus ergo, an matrimonium ſit, aut fuerit aliquando neceſſarium, & qua neceſſitate.

Certum eſt illud non eſſe de neceſſitate medii, nec præcepti pro omni tempore, alioqui nunc, neque ab initio naſcentis Eccleſiæ non licuiſſet cęlibatus, nec adeo laudaretur virginitas, nec diceret Apoſtolus, (2) *Qui matrimonio jungit virginem ſuam, bene facit, & qui non jungit, melius facit.*

CONCLUSIO.

MAtrimonium fuit aliquando neceſſarium ex præcepto divino, & adhuc eſſe poſſet in communi, non autem in lege Euangelica quoad omnes, & ſingulos, & præciſa neceſſitate communi totius generis humani. Eſt communis quoad 1. par. & contra hæreticos quoad 3. quatenus damnant cęlibatum.

Prob. 1. ex Scoto, (3) *Congruum fuit inſtitui a Deo donationem mutuam corporum inter virum, & feminam, quia nulli obligarent ſe communi obligatione, ſaltem difficili, niſi ad hoc eſſet aliquid adſtringens, vel ſicut lex mutua naturæ, vel ſicut lex poſitiva divina, vel humana .... Aliud eſt præcipere contractum illum, &*

(1) *lib. de vid.* (2) 1. *Cor.* 7. (3) *d.* 26. H. 9.

& aliud præcipere adhæſionem perpetuam, præmiſſo primo contractu. Primum expedit præcipi pro tempore illo, pro quo eſſet neceſſitas propagationis, & maxime ſi ſoboles eſſent difficiles ad hoc ſine præcepto; ſed pro alio tempore, pro quo neceſſitas non eſt, non oportet obligare, ſeu præcipi. Res hæc non poteſt melius explicari.

Prob. 2. ex Script. nam primis parentibus in creatione præcepit Deus, (1) *Creſcite, & multiplicamini*, &c. Et Noe poſt diluvium, (2) *Ingredimini ſuper terram, creſcite, & multiplicamini, & replete eam.* Et inquit Chryſoſtomus, (3) *Poſtquam accepit mandatum a Domino, & benedictionem*, &c. & S. Cyprianus, *Prima Dei ſententia creſcere, & generare præcepit, ſecunda continentiam ſuaſit*, &c. ergo ex Scriptura, & Patribus aliquando matrimonium poſſet, & de facto fuit de præcepto divino, & poſſet eſſe in ſimilibus caſibus, unde

Prob. 2. p. nam poſſet contingere ſimilis neceſſitas propagandi genus humanum, qualis fuit poſt diluvium, v. gr. injuriis bellorum, & peſtilentiarum, & aliis flagellis juſtitiæ divinæ, poſſet genus humanum redigi ad eam paucitatem, Deus, aut etiam magiſtratus, & principes præciperent, ut omnes apti ad propagationem, deberent nubere, ne genus humanum penitus deleretur, & deficeret in mundo ante tempus a Deo præfixum; ergo poſſet accidere neceſſitas matrimonii ex præcepto.

Confir. nam dato caſu, quo in aliquo regno nulli vellent nubere, non video, quin poſſet princeps præcipere, ut aptiores matrimonio illud contraherent, & vacarent generationi, & hoc verum eſt in communi pro toto genere humano.

Prob. 2. nam præceptum datum Noe, & Adæ poteſt dari etiam nunc, & uſque ad finem mundi propter idem bonum; ergo & eadem neceſſitas, & obligatio. Prob. ant. nam uſque ad finem mundi a Deo præfixum debet propagari genus humanum æquæ, ac tempore Adæ, & Noe; ergo &c.

Prob. 3. ex Doctore. (4) *Eſt inſtitutio per modum præcepti affirmativi, quod obligat ſemper, ſed non ad ſemper, ſed tempore neceſſitatis, non tantum in principio,*

(1) *Gen.* 1. (2) *Gen.* 8.
(3) *hom.* 26. (4) *ibid.* Q. 18.

cipio, *ſed adhuc videtur eodem modo obligare, ſi paucitas in filiis in aliquo caſu accideret*, &c. Quod etiam putat neceſſarium ex lege naturæ, *licet non primo, nec ut neceſſarium notum, ſed ſecundario conſonum*.

. Prob. 3. p. quia præciſa tali neceſſitate univerſali, & in lege Euangelica, ſtatus virginitatis præſtat matrimonio, & eſt de conſilio; ſed non datur conſilium contra præceptum; ergo in lege Euangelica non ita viget præceptum matrimonii, ſaltem generaliter, & quoad ſingulos, Prob. maj. nam inquit Apoſtolus,(1) *De virginibus præceptum Domini non habeo*, &c. Et, *Bonum eſt homini mulierem non tangere*. Et poſtquam dixerat, *unuſquiſque ſuam uxorem habeat propter fornicationem*, ne id præcipere videatur, addit, *Dico, ſecundum indulgentiam, non ſecundum imperium, & qui jungit matrimonio virginem ſuam, bene facit, & qui non jungit, melius facit*; ergo &c.

Confir. ex Conc. Trid.(2) *Si quis dixerit ſtatum conjugalem anteponendum eſſe ſtatui virginitatis, vel celibatus, & non eſſe melius, ac beatius manere in virginitate, aut celibatu, quam in matrimonio, anathema ſit*.

Item ex Patribus: nam inquit Cyrillus cit. (3) *Cum adhuc rudis eſſet mundus, & inanis, copia fecunditatis generante propagamus, & creſcimus ad humani generis augmentum. Cum jam refertus eſt orbis, & impletus mundus, qui capere continentiam poſſunt, ſpadonum more viventes, caſtrantur ad regnum*. Et S. Thomas dicit,(4) præceptum matrimonii eſſe implendum a multitudine, ſed non a ſingulis, quo non quilibet de multitudine tenetur.

Confirm. denique ex praxi Eccleſiæ, quæ ab initio clericos obligat ad celibatum, ut diximus tract. præcedenti: nam ſi ad matrimonium ſinguli tenerentur, perperam, & contra Dei, aut naturæ legem id ſtatuiſſet.

Objic. cont. 1. par. Si aliquod præceptum obligaret ad matrimonium, virginitas fuiſſet aliquando peccatum, nam fuiſſet tranſgreſſio præcepti, ſed conſeq. eſt falſum, nam virginitas, & celibatus de ſe præſtant matrimonio; ergo &c.

Reſp.

(1) *Cor.* 7. (2) *ſeſſ.* 14. *c.* 10.
(3) *hom.* 26. (4) 2. 2. *q.* 15. *a.* 4.

Reſp.diſt.maj.Aliquando,ſc. pro tempore præcepti, & pro illis, quibus præcipiebatur matrimonium, conc. maj.& neg. min. abſolute, & ſimpliciter, & de ſe, neg. maj.& conſ. nam ſi Adam, & Eva noluiſſent nubere, & vacare generationi (idem eſt de filiis Noe) peccaſſent. Audi Ambroſium, (1) *Quis ignorat, quod ante Abraham placuit in conjugio, ſi nunc virgines placent in perpetua caſtitate: ſervivit ille legi, & tempori ſuo, ſerviamus & nos Euangelio, & tempori noſtro*. Objectiones contra cælibatum dedimus ſupra.

QUÆSTIO III.

De unitate matrimonii, & polygamia.

NOn agimus de unitate matrimonii in ſe, nam certum eſt, quod cum in utroque conjuge fiat ſacramentum, & duplex ſit ſubjectum, ita ſunt duo partialia ſacramenta, quæ unum faciunt integrum unitate integritatis, non autem indiviſibilitatis, ut diximus de aliis. Sed hæc quæſtio principaliter proponitur de unitate oppoſita polygamiæ, ſeu pluralitati matrimoniorum.

Porro hæc pluralitas alia eſt *ſucceſſiva*, quando ſcil. vir unus plures uxores, vel eadem mulier plures viros ducit ſucceſſive, ſc. uno, vel una mortua, ducit alium, vel aliam. Alia *ſimultanea*, quando idem vir eodem tempore habet plures uxores viventes, & hæc rigidior polygamia eſt. Tamen de utraque diſſerendum: quia olim quidam hæretici, ut Montaniſtæ, & Novatiani damnarunt ſecundas nuptias, & polygamiam ſucceſſivam, & alii recentiores, ut Lutherani, approbant, vel tolerant ſimultaneam: nam inquit Lutherus ſcribens ad Lanthgravium Haſſiæ circa an. 1539. *Certis caſibus locus eſt diſpenſationi*, (ad plures uxores habentes) *ſi quis apud exteras nationes captivus, ad curam corporis, & ſanitatem, inibi alteram uxorem ſuperinduceret, vel ſi quis haberet lepreſam.... In his caſibus alteram ducere cum conſilio paſtoris ſui, non intentione legem novam inducendi, ſed, ſuæ neceſſitati conſulendi, hanc neſcimus, qua ratione damnare liceret.*

CON-

(1) *lib. de Abrh.* 4.

CONCLUSIO I.

Polygamia ſimultanea eſt illicita, & invalidat matrimonium ... Succeſſiva autem, nequidem eſt illicita, ſic matrimonium non eſt neceſſario unum, ſed poteſt iterari cum diverſis viris, aut fœminis, mortuo, vel mortua priore. Eſt de fide quoad 1. p.

Prob. 1. ex Scoto. *Conſiderando contractum iſtum, ut eſt ad utrumque finem*, ſc. ad procreationem prolis, & remedium vitandæ fornicationis, *requiritur commutatio unius corporis pro unico* ; (corpore) *& unius cum uno: & in hoc completa eſt iuſtitia*. Et ita *Deus inſtituit & pro ſtatu innocentiæ, & pro ſtatu naturæ lapſæ*, ſc. ſicut mulier tradit corpus ſuum uni viro, ita & vir tradat ſuum uni fœminæ. Et infra docet, quod *non niſi ex diſpenſatione divina permiſſum eſt aliquando, ut præſumitur de Abrahamo, & quibuſdam aliis Patribus, ad majorem multiplicationem cultorum Dei, quæ ſine hoc non fieret*, &c.

Prob. 2. ex Script. dicente, *relinquet homo patrem ſuum, & matrem ſuam, & adhærebit uxori ſuæ, & erunt duo in carne una*. Item Deus, *maſculum, & fœminam creavit eos*. Et dixit Deus, *non eſt bonum hominem eſſe ſolum, faciamus ei adjutorium ſimile ſibi*; ergo uni viro voluit unam fœminam, alioqui dixiſſet, *adhærebit uxoribus ſuis*. Et, *erunt tres, aut quatuor in carne una*. Et, *fœminas creaſſet*. Et (ut notat Hieron.) *dicendo maſculum, & fœminam, in Geneſi, oſtendit ſecunda vitanda coniugia, non enim maſculum, & fœminas, ut unius coniugis conſortia necterentur, ſimiliter dixit: adhærebit uxori ſuæ, non uxoribus*. Quod iterum ſcribit contra Jovinianum. Et Innoc. III. cap. *Gaudemus*. Idem patet ex Euangelio. *Qui fecit hominem ab initio, maſculum, & fœminam creavit eos ... erunt duo in carne una .... Itaque iam non ſunt duo, ſed una caro*. Ad quod Theophilact. *Oſtendit opus, & legiſlationem eius, qui nos a principio formavit, eſſe monogamiam. Ab initio enim Deus unam coniunxit uni. Atque ita non oportet unum virum coniungi multis fœminis; neque unam fœminam multis viris*.

Prob.

(1) Gen. 2.

Prob. 3. ex Concil nam in Florent. (1) dicitur, quod *bonum matrimonii eſt fides, quam unus conjugum ſervare debet*. Et, quod *ex cauſa fornicationis liceat tori ſeparationem facere, non tamen aliud matrimonium contrahere fas eſt*. Et Trident. *Si quis dixerit licere Chriſtianis plures ſimul habere uxores, & hoc nulla lege prohibitum eſſe, anath. ſit*.

Confir. ex SS. Canon. quos longum eſſet referre, ut, cum dicunt matrimonium cum 2. vivente 1. eſſe nullum, & de mulieribus, quæ putantes primum virum eſſe mortuum nupſerunt 2. jubentur redire ad 1. qui reperitur vivens, *& ſecunda conjugia ſeparanda eſſe, & prima redintegranda*, inquit Leo Papa, cap. *Cum per bellicam*, &c.

Prob. 4. ratione Scoti. Tum quia per contractum iſtum conjuges ſibi donant mutuo corpora ſua, & ſic neuter vivente altero poteſt amplius donare ſuum, juxta illud, *Vir non habet poteſtatem ſui corporis, ſed mulier*; ergo neuter poteſt amplius dare, quod ſuum non eſt. Tum quia juſtitia commutativa exigit, quod ſicut unus conjux dat, & ſervat fideliter totum ſuum corpus alteri, ita & iſte debet totum illi dare, & ſervare; ergo non debet dare illud pluribus.

Fatetur tamen Doctor, quod ſi eſt aliqua inæqualitas corporum viri, & mulieris, corpus viri plus valet, & ſic non eſſet tanta injuſtitia in viro, ſi plures duceret uxores, quia poſſet illas fœcundare, quam in fœmina, ſi plures viros duceret, quia pluralitas virorum potius officeret fœcunditati ejuſdem uxoris. Ideo poſſet cum viris diſpenſari in caſu neceſſitatis ad multiplicandum, & eis permitti pluralitas uxorum, ut aliquando permiſſum eſt. Non poteſt autem permitti, nec unquam permiſſum eſt uni fœminæ habere plures viros.

Prob. 2. p. ex Script. Dicit enim Apoſt. *Mulier alligata eſt legi, quanto tempore vir ejus vivit, quod ſi dormierit vir ejus, liberata eſt, cui vult, nubat*. Et alibi, *Si mortuus fuerit vir ejus, liberata eſt a lege viri, ut non ſit adultera, ſi fuerit cum alio viro*. Et Chriſtus non improbavit, quod eadem mulier nupſiſſet ſucceſſive ſeptem viris, nec arguit Samaritanam, quæ habuerat 5. ſed tantum, quod quem tunc habebat, non erat vir ejus.

Con-

Confir. ex Concil. & Decretis. Nam in Nicæno jubetur, ut Cathari, qui redierint ad fidem, *profiteantur ſe communicare bigamis*. Et id permiſſum declaratur ex multis canonibus, & cap. *Aperiant*, ex S. Hieronymo, & cap. *Deus maſculum*, & cap. *Quod ſi dormierit*, & Aug. & Urb. III. & Innoc. III. nolunt mulierem infamari eo, quod ante tranſactum annum viduitatis nupſerit, licet id ſtatuant leges civiles, cap. *Super illa*, & cap. *Cum ſecundum Apoſtolum*. Ergo polygamia ſucceſſiva eſt licita, & ſic valent multiplicata, ſeu iterata matrimonia pro eodem viro, aut fœmina.

Probat. denique ex quotidiana praxi Eccleſiæ, quæ quotidie talia matrimonia permittit, & celebrat, ut ſc. idem vir ſucceſſive plures uxores ducat, aut mulier viros plures, mortuis prioribus.

Confir. Nam ſecundæ, & ulteriores nuptiæ non pugnant cum lege ulla naturæ, aut poſitiva divina, vel humana; ergo non ſunt invalidæ, nec illicitæ.

Objic. 1. con. 1. p Gregorius II. (1) decernit, quod *ſi mulier infirmitate correpta, non poteſt reddere debitum viro, & ſi hic non poteſt continere, nubat magis, non tamen ſubſidii opem ſubſtrabat ab illa, quã infirmitas præpedit*; ergo illi permittitur polygamia ſimultanea.

Reſp. neg. conſ. Nam matrimonium non erat ratum, nec conſummatum cum illa infirma, nec cum ea vir ille contraxerat, niſi ſponſalia per verba de futuro, & ſic ducens aliam, non erat polygamus; monetur tamen, ut primam alat ex charitate.

Objic. 2. Polygamia illa non repugnat nec rationi contractus, nec legi naturæ, aut poſitivæ divinæ, vel humanæ; ergo nec matrimonio. Prob.ant. Nihil vetat virum de ſuo corpore virili contrahere contra duo, vel plura fœminea, & maxime quia poteſt ſingula fœcundare, & ſic non eſſet enormis læſio, vel inæqualitas, & quiſque eſt dominus ſui corporis, ut nolit illud dare, niſi ſub illis conditionibus. 2. non ex lege naturali, vel divina, alioqui numquam potuiſſet in hoc diſpenſari, quod aperte falſum eſt. 3. non lege humana, alioqui Eccleſia, vel princeps poſſet in ea diſpenſare æque, ac in aliis; ſed hoc non admittimus;

(1) *Ep.* 13.

mus; ergo polygamia ſimultanea ex nulla lege repugnat.

Reſp. neg. ant. Nam ex his omnibus legibus repugnat, 1. ex ratione contractus, non generice, ſed in ſpecie huius contractus, qualis de facto inſtitutus eſt, licet aliter potuiſſet inſtitui: nam ſic inſtitutus eſt, ut unus cum una, & non tres, aut plures, ſed duo fiant una caro, juxta illud, *erunt duo in carne una*. 2. Idem eſt de lege divina: nam Deus, qui potuit aliter decernere, voluit, quod *homo adhærebit*, non uxoribus, *ſed uxori ſuæ* ſingulari. 3. Quoad legem naturæ, polygamia quidem non eſt contra jus ejus primarium, nec contra principia ex terminis nota, aut concluſiones ex eis ductæ, ſed contra ſecundarium, quales ſunt propoſitiones practicæ congruentes juri illi primario. Nam illa unitas matrimonii valde conformis eſt hoc modo rationi naturali. 4. Fateor, quod ſi ſola lege humana prohiberetur hæc polygamia, poſſet in ea diſpenſari, ſed hoc impediunt aliæ leges.

Objic. 3. SS. Patriarchas, qui hac polygamia uſi ſunt ſine peccato; ergo hæc non eſt contra legem ullam. Prob. ant. Abraham duxerat Saram, & Agar, Jacob Liam, & Rachel, & ſic de aliis. Imo ſi moriebatur ſine liberis, frater mortui jubebatur uti ejus vidua, ut mortuo ſuſcitaret ſemen, & fiebat retenta propria uxore; ergo &c.

Reſp. neg. conſ. Nam hæc fiebant ex diſpenſatione divina, & id expediebat ad multiplicandos fideles, ut diximus.

Objic. 4. In Deuteronomio ſtatuitur, quod ſi homo habuerit duas uxores, unam dilectam, aliam odioſam, non poterit auferre filiis odioſæ jus primogenituræ, nec facere filium dilectæ primogenitum; ergo ex illa ſupponit polygamiam licitam.

Reſp. neg. conſ. Nam textus ille intelligitur de habente duas uxores, non ſimul, ſed ſucceſſive. Dicerem etiam Moyſem loqui de habente duas ſimul, ſed ex diſpenſatione Divina: nam tunc diſpenſationes illæ frequentes erant, & in eo caſu lex ſtatuebat, ne fieret injuria primogenitis.

Objic. 5. ex Auguſt. In lege naturali, & ſcripta, Patres illi, *non laſciviendi, ſed gignendi cauſa illis fœminis utebantur*; ergo tunc mos, & fas erat ducere plu-

plures uxores ſimul.

Reſp. neg. conſ. Nam, ut dicebam, id tunc fiebat quaſi de more, quia frequentes erant illæ diſpenſationes ad multiplicationem populi Dei. *Ex revelatione* (divina) *quæ cenſebatur quandoque mos*, ait Gloſſa.

Objic. 1. con. 2. p. SS. Patres contra pluralitatem nuptiarum invehuntur; ergo non ſunt licitæ. Probat. ant. Nam S. Baſil. dicit, *tertias nuptias non eſſe matrimonium, ſed caſtigatam fornicationem*. Et Nazianz. *primum matrimonium lex eſt*, 2. *indulgentia*, 3. *iniquitas*. Et in Concil. Neocæſar. an. 314. *De his, qui in plurimas nuptias inciderunt, tempus quidem* (pœnitentiæ) *præfinitum eſt, ſed converſatio eorum, & fides abbreviat*. Ideo prohibetur, ne presbyteri illis ſecundis nuptiis aſſiſtant. *In nuptiis bygami, presbyteris prandere non convenit, quia pœnitentiam bigamus agat, qui cum erit presbyter, qui propter convivium talibus nuptiis poſſit præbere conſenſum?* Denique ſub gravibus pœnis prohibentur ſacerdotes benedicere ſecundas nuptias, cap. *vir autem*, & in Rituali Rom. ergo ſecundæ nuptiæ, ſeu hæc polygamia ſucceſſiva eſt illicita.

Reſp. diſt. ant. Quia ſunt parum decentes, & ſapiunt incontinentiam, con. quia ſunt illicitæ, & peccaminoſæ, neg. 1. ant. & 2. conſ. Nam intentio SS Patrum, & Eccleſiæ non eſt damnare, nec prohibere abſolute plures nuptias, ſed vellent ab eis deterrere fideles, ut vidui continerent. Hoc fuit præcipuum motivum Eccleſiæ, cum prohiberet benedicere ſecundas nuptias, & hæc benedictio ideo illis negatur, ne ex iteratione vileſcat, & quia unus talium conjugum jam accepit illam.

Inſt. Si Eccleſia putaret illas nuptias eſſe licitas, non prohiberet eas benedici; ergo &c. Prob. ant. non poteſt dici aliud motivum talis prohibitionis; ergo &c.

Reſp. neg. utrumque ant. Nam ſufficiens motivum eſt, quod intendit deterrere fideles ab illis nuptiis, & eis ſuadere continentiam vidualem, & quia per ſecundas primæ ceſſant eſſe ſacramentum repræſentativum conjunctionis Chriſti cum Eccleſia ſponſa ſua, quippe illud matrimonium Chriſti erit perpetuum, & unicum.

Objic. 3. Eccleſia declarat bigamos irregulares, & Apoſtolus vult Epiſcopum eſſe *unius uxoris virum*,

ſc.

ſc. ut non habuerit plures uxores; ergo in ſecundis nuptiis eſt peccatum: nam irregularitas ſupponit peccatum.

Reſp. neg. conſ. Nec enim id venit ex peccato, ſed ob rationem datam, quia ſc. illa iteratio nuptiarum arguit intemperantiam; quæ non decet miniſtros Eccleſiæ, forte etiam illæ nuptiæ improbantur, non quod per ſe ſint malæ, ſed per accidens, ne qui non ſunt ſatis contenti de primis, deſiderent ſolutionem earum ſub ſpe ſecundarum, in quibus magis gaudeant.

Colligis ergo 1. matrimonium debere eſſe unum reſpectu amborum conjugum, ita ut neutri liceat pluries nubere, quandiu durat prior contractus, & hoc præciſa diſpenſatione divina, quę ante adventum Chriſti ſæpe contingebat, ſed numquam in lege Euangelica legitur contigiſſe.

Colligis 2. quod illa diſpenſatio contigit quidem pro viris, ut plures haberent uxores ſimul, nunquam pro fœminis, ut una plures ſimul habuerit viros, quia iſtud potius officit bono generationis, propter quod diſpenſabantur viri. Nam vir unus poteſt fœcundare plures fœminas, non autem fœmina una poteſt fęcundari a pluribus viris. Non ſic repugnaret, ſi unus vir eſſet ſterilis, aut factus impotens, qui caſus non legitur contigiſſe, & turpius id eſſet in fœmina.

Colligis 3. Præcipuam rationem nullitatis 2. matrimonii durante 1. peti non ſolum ex jure naturæ, ſed etiam ex Divino, & Eccleſiaſtico: licet enim hoc ſit valde congruens legi naturæ, maxime propter bonum ſocietatis, & pacis domeſticæ, quæ longæ tranquillior eſt inter duos, ſc. virum unum, & unam fœminam, quam cum pluribus, ut docet experientia.

Quoad polygamiam ſucceſſivam varii fuerint ritus, & leges in Eccleſia: nam aliquando non permittebatur ultra ſecundas nuptias, imo & contrahentes addicebantur publicæ pœnitentiæ, aliquando limitabatur ad tertias, aliquando ad quartas, ſed hodie, & communiter toties permittuntur, quoties caſus occurrit.

QUÆSTIO IV.

De perpetuitate, ſeu inſolubilitate matrimonii.

DUplex notatur ſolutio matrimonii. 1. quoad torum, & cohabitationem conjugum, 2. quoad vinculum, qua ceſſat mutua illa poteſtas, quam ſibi ad invicem ſuper corpora ſua dederunt conjuges in contractu, & fiunt omnino liberi inter ſe, quaſi non contraxiſſent. Quæritur, an tale vinculum illud ſit, ut non niſi per mortem alterius poſſit diſſolvi.

Matrimonium dicitur. 1. *legitimum*, quod per conſenſum verum juxta leges contrahitur, & tale eſt etiam inter infideles, & judæos. 2. *ratum*, quando illi contractui legitimo accedit ratio ſacramenti, per quod quaſi ratificatur, & ſolidatur, ita ut fiat indiſſolubile. 3. *conſummatum*, cum prioribus accedit mutua corporum copula in ordine ad veram generationem: nam, ut ſit, & dicatur vere conſummatum, talis utrimque debet eſſe copula poſt matrimonium ratum, qualis requiritur ad generationem prolis. Matrimonium infidelium dicitur quidem *legitimum*, & *conſummatum*, ſed non dicitur *ratum*.

Dixi, *copulam poſt matrimonium ratum*: nam ſi præceſſerit, non facit illud conſummatum, ſed eſt actus fornicationis, non matrimonii.

CONCLUSIO I.

M*Atrimonium Chriſtianorum eſt prorſus indiſſolubile quoad vinculum, ſi ſit conſummatum.* Eſt de fide contra Græcos ſchiſmaticos, & Hæreticos Lutheranos, & Calviniſtas, qui volunt illud poſſe diſſolvi multis de cauſis, etiam ob moleſtam cohabitationem.

Prob. 1. ex Scoto. (1) *Ad procreandam prolem, & debite educandam, marem, & fœminam vinculo indiſſolubili ſibi mutuo copulari, & obligari honeſtum eſt ... pro uſu perpetuo corporum ſuorum ... obligationem illam expedit eſſe indiſſolubilem ex actu voluntatis perſona-*

(1) *d.26.A.2.F.8.G.H.*

ſonarum innaſci ... pro uſu perpetuo in iſtum finem ... lex naturæ .... & ſi obliget ad inſolubilitatem vinculi prædicti, præmiſſo tractatu ... Aliud eſt præcipere adhæſionem perpetuam, præmiſſo primo tractatu, iſtud expedit dari .. . pro ſemper, quia illam indiſſolubilitatem oſtenſum eſt eſſe conſonam legi naturæ, &c. Et definit matrimonium, *vinculum indiſſolubile inter marem, & fœminam*, &c. Et ubique ſupponit in matrimonio perpetuitatem, & indiſſolubilitatem.

Prob. 2. ex Script. Nam Deus dixit ab initio, *Relinquet homo patrem ſuum, & matrem ſuam, & adhærebit uxori ſuæ*, non momentanee, vel ad tempus, ſed *perpetuo, & tota vita durante*, inquit Doctor. Et Chriſtus D. *Quod Deus coniunxit, homo non ſeparet*. Et, *Quicumque dimiſerit uxorem ſuam, & aliam duxerit, adulterium committit ſuper eam*. Et, *Si uxor dimiſerit virum, & alium duxerit, mœchatur*. Et Apoſtolus, *Mulier alligata eſt legi, quanto tempore vir eius vivit*, &c.

Prob. 3. ex Concil. Nam in Milevit. dicitur, *Placuit, ut ſecundum Euangelicam, & Apoſtolicam diſciplinam, neque dimiſſus ab uxore, neque dimiſſa a marito, alteri coniungatur*, ſc. ſeparatio tori non ſolvit vinculum. Et Forojul. *Placuit, ut reſoluto fornicationis cauſa iugali vinculo, non liceat viro, quamdiu adultera vivit, aliam ducere*. Idem ſtatuitur in Nannetenſi, & Florent. *Quamvis ex cauſa fornicationis liceat tori ſeparationem facere, non tamen aliud matrimonium contrahere fas eſt, cum matrimonii vinculum legitime contracti perpetuum ſit*. Denique in Trident. dicitur, *Matrimonii perpetuum, indiſſolubilemque nexum, primus humani generis parens, divini Spiritus inſtinctu, pronuntiavit, dicens, hoc nunc os ex oſſibus meis*, &c. Idem docetur in Lateran. Afric. Aurelian. II. &c. Et id patet ex perpetua praxi Eccleſiæ, ſc. matrimonii vinculum eſſe perpetuum, & indiſſolubile.

Prob. 4. ex Patribus. Nam inquit Auguſt. *Manet inter* (coniuges) *viventes quoddam vinculum coniugale, quod nec ſeparatio*, (tori) *nec cum altero copulatio* (ſeu adulterium) *poſſit auferre*. Et Hieron. cit. cap. *Omnes*, ait, *Apoſtolus apertiſſime definivit, vivente viro, eſſe adulteram mulierem, ſi alteri nupſerit ...*

Quam-

Quamdiu vivit vir, licet adulter ſit, licet ſodomita, & ab uxore propter hæc ſcelera derelictus maritus ejus reputatur. Et Beda, *Vir uxorem ſi dimiſerit, quod cauſa fornicationis permittitur, maneat ſine uxore;* ergo &c.

Dixi, *Si ſit conſummatum*, Nam de matrimonio rato quid ſentiendum ſit de illius inſolubilitate, dicemus infra.

Obiicies, ex Script. Judæi repudiabant uxores, & Chriſtus dixit, *Quicumque dimiſerit uxorem ſuam, niſi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur, & qui dimiſſam duxerit, mœchatur*; ergo vel Judæi peccabant communiter repudiantes uxores ſuas, vel diſſolutio matrimonii licita erat; ergo & nunc licita eſſe debet Chriſtianis ex eadem cauſa. Prob. conſ. Nam poſt repudium poterant aliis nubere, & illa exceptio Chriſti, *niſi ob fornicationem*, vana eſſet, niſi liceret dimittere adulteram.

Reſp. neg. conſ. Nam illa exceptio valet ſolum pro ſeparatione tori, non vinculi; tum quia ſi Chriſtus loqueretur de ſolutione vinculi, non diceret eum mœchari, qui duxerit dimiſſam: nam ſoluto vinculo, hæc maneret libera æque, ac dimittens, ut olim repudiata poterat alii nubere. Tum quia Innoc. III. exprimit locum illum abſolute ex fine illo, *niſi*; ergo ſignum eſt illam vocem non facere ad rem. Quoad Judæos autem quidam dicunt eos vere peccaſſe, ſi poſt repudium alias ducebant. Sed verius cum Scoto dixerim, Deum pro tunc cum eis diſpenſaſſe, *propter eorum duritiam*, ne uxores difficiles, incommodas, vel adulteras occiderent, quam licentiam Chriſtus revocavit in lege nova.

Objic. 2. In Concil. Arelat. dicitur *de his, qui uxores ſuas in adulterio deprehendunt, & ii ſunt adoleſcentes, & prohibentur nubere, placuit, ut in quantum poteſt, conſilium eis detur, ne viventibus uxoribus, licet adulteris, alias accipiant*; ergo inſolubilitas vinculi in eo caſu eſt ſolum de conſilio, non præcepto.

Reſpondeo neg. conſ. Nam nomine *conſilii* intelligunt illi patres exhortationem ad prohibitionis obſervantiam, & intimationem præcepti. Ideo dicunt, *prohibentur nubere*. Non enim prohiberentur, ſi eſſet tantum de conſilio.

Objic. 3. ex Concilio Veneto dicente, *Eos, qui relictis uxoribus ſuis, ſicut in Euangelio dicitur, excepta cauſa fornicationis, ſine adulterii probatione, alias duxerint, ſtatuimus a communione coercendos*; ergo qui prius probaverint adulterium, non erunt arcendi, ſi alias duxerint; ergo pro iſtis vinculum non eſt inſolubile.

Reſp. neg. conſ. Non enim Concilium requirit probationem adulterii, ut alias ducant, ſed ut ſuas deſerant, & hoc quoad torum, non quoad vinculum, alioqui ſine probatione, & a parte rei valerent, & in foro interno valerent ſecunda matrimonia, & ſufficeret certitudo criminis.

Inſt. Vetus Pontificale Rom. decernit, quod *uxor, quæ juridice probaverit ſe invitam, & jubente marito adulteraſſe ſi ſe continere non poteſt, nubat, cui voluerit, tantum in Domino, maritus vero ſine uxoria ſpe in perpetuũ maneat*; ergo probatio adulterii reddit novum matrimonium licitum, & diſſolvit primum, & id non poteſt explicari de ſolo divortio tori.

Reſp. neg. utramque conſ. nam illud Pontificale, ſi fidem mereatur, vult tantum, quod ſi uxor illa ſupervivat marito illi, poterit quidem nubere poſt mortem ejus, quia invita peccavit, non autem ille, ſi ſupervixerit, & hoc in pœnam talis proſtitutionis. Eodem ſenſu loquitur quidam Canon Capitularium Caroli Magni, quo dicitur, *ut mulier, quæ cum fratre mariti peccaverit, ipſa, & ille adulter in pęnam peccati, quoad vivunt, nunquam amplius habeant conjugium, maritus vero innocens poterit accipere aliam uxorem*, ſc. poſt mortem adulteræ.

Objic. 4. Matrimonia infidelium ſunt vera matrimonia; ſed hæc ſunt ſolubilia; ergo & noſtra: nam inſolubilitas non eſt de eſſentia matrimonii.

Reſpond. diſt. min. Solubilia ex errore, & pravitate, conc. de jure, neg. min. nam Deus pro omni matrimonio ſtatuit perpetuitatem, & apud omnes homines illa eſt conformis dictamini rectæ rationis, nec aliter facere poſſunt hæretici, vel infideles, niſi ex errore, vel pravitate.

Objic. 5. Alii contractus ex partium conſenſu reſolvuntur; ſed matrimonium eſt verus contractus; ergo ex conjugum mutuo conſenſu poteſt diſſolvi. Prob.

maj.

maj. ex regula juris, *Per quas cauſas formantur, per eaſdem ſolvuntur*; ergo &c.

Reſp. diſt. min Eſt contractus diverſæ, & ſingularis naturæ, conc. ſimilis naturæ, neg. maj. & conſ. Nam iſte talis eſt de ſe, ut diſſolvi nequeat, etiam volentibus partibus.

Inſt. Fideles etiam poſt conſummationem poſſunt ex mutuo conſenſu ſeparari, & ingredi religionem; ſed tunc matrimonium diſſolvitur; ergo etiam inter fideles, & conſummatum eſt ſolubile de conſenſu mutuo partium.

Reſp. neg. min. Nam in eo caſu ſeparatio eſt quoad torum, & non quoad vinculum, unde ſi diſpenſante Papa in votis eorum, redirent ad ſæculum, manerent ligati, & poſſent convenire.

Objic. 1. cont. 2. par. Cœleſtinus III. dicitur ſenſiſſe, matrimonium de præſenti ſolvi poſſe, ſi alter conjugum cadat in hæreſim; ergo etiam conſummatum ſolvi poteſt.

Reſp. neg. antec. Non enim hoc reperio in illo cap. *Laudabilem*, nec in toto tit. *de frigidis*, tamen Innoc. II. qui docet contrarium, cap. *Quanto*, ſupponit aliquem Papam hoc videri docuiſſe.

Reſp. 2. forte hoc dixiſſe ex privata opinione, nō decretaliter, quod innuit Innoc. III. dicens, *Licet quidam prædeceſſor noſter aliter ſenſiſſe videatur*; aliud eſt *ſentire*, & aliud decernere, aut definire; illud eſt doctoris privati, iſtud eſt Pontificis definientis.

Dixi autem 1. *matrimonium fidelium*: nam de infidelibus, & Judæis, qui non ſervant legem Chriſti ex errore, ut dicebam, vel diſpenſatione divina, ut olim, diſſolvuntur matrimonia.

2. *Si ſit conſummatum*: nam de matrimonio rato mox dicemus, an ſit ſolubile.

CONCLUSIO II.

Matrimonium validum, & ratum, & non conſummatum diſſolvi non poteſt, niſi in caſu, quo ante conſummationem velit alter conjugum profiteri religionem approbatam. Eſt communis.

Prob. 1. ex Scoto dicente, quod datione mutua corporum pro uſu perpetuo, ſine qua non eſſet verum ma-

matrimonium novæ legis. *Ex datione iſta contrahunt vinculum inſolubile niſi per ... revocationem, ſeu relaxationem illius, qui ſtatuit hoc eſſe ita indiſſolubile... Chriſtus autem, qui iſtam indiſſolubilitatem induxit, reprobans pro lege ſua repudium Moſaycum, ipſe relaxavit indiſſolubilitatem, quando alter conjugum convertitur ad Religionem. Unde Eccleſia numquam attentaſſet, poſt matrimonia rata, non conſummata, licentiare alterum ad religionem, altero manente in ſæculo, niſi Chriſtus hoc inſtituiſſet.*

Prob. 2. Nam conſummatio nihil addit contractui rato præter uſum: ſed in ratione talis contractus habet indiſſolubilitatem, ut patet ex præcedenti; ergo matrimonium ratum eſt de ſe indiſſolubile. prob. maj. Nam matrimonium ratum, & conſummatum eſt eſſentialiter idem contractus, & idem ſacramentum. Idem eſt utrobique vinculum. Patet ant. ex matrimonio B. Virginis cum S. Joſeph, nõ enim fuit niſi ratum, non autem conſummatum. Nam (inquit Auguſt.) *conſenſus cohabitandi, & individuam vitæ conſuetudinem retinendi, fecit eos conjuges.*

Confir. ex dictis, nam matrimonium non facit copula, ſed conſenſus; ergo ex ratione cõtractus, qui conſiſtit in conſenſu, naſcitur vinculum, & inſolubilitas matrimonii: denique hic valent rationes datæ ſupra.

Prob. 2. p. ex Concil. nam in Lateran. III. dicitur, *poſt conſenſum legitimum de præſenti licitum eſt alteri* (conjugum) *altero etiam repugnante, monaſterium eligere, ſicut quidam ſancti, de nuptiis vocati ſunt; dummodo inter eos commixtio carnis non intervenerit; & altero remanenti, ſi commonitus noluerit ſervare continentiam, licitum eſſe videtur, ut ad 2. vota tranſire poſſit: quia cum non eſſent una caro facti, poteſt unus ad dominum tranſire, & alter in ſæculo manere.* Idem docent plures Canones, & Trid. *Si quis dixerit matrimonium ratum, non conſummatum per ſolemnem religionis profeſſionem non dirimi, anath. ſit.*

Confirmatur ex facto Chriſti, nam dicitur quod Joannem 1. die nuptiarum vocavit ad Apoſtolatum, ut notat Doctor. cit. *Cujus exemplum ſecuti ſunt SS. Patres, Alexius, Theonus, & alii.* Et cap. *Ex parte tua*, dicitur: *Ex S. eloquii interpretatione, & divina revelatione, in Eccleſia Chriſti ſemper fuit cuſtoditum, ut ra-*

ratum matrimonium, per profeſſionem ſolemnem, diſſolveretur, ergo &c.

Addit Scotus, quod *Hæc relaxatio Chriſti rationabilis fuit, quia rationabile eſt obligationem ad minus bonum commutari ad majus bonum ab eo, qui habet authoritatem commutandi. Profeſſio autem in Religione eſt ad majus bonum, quia ad ſpirituale*.

Hinc argumentor. Semper licitus eſt tranſitus de ſtatu minus perfecto ad perfectiorem, ſi hoc fiat ſine injuria alterius: ſed ſtatus Religionis eſt perfectior matrimoniali, & poteſt fieri tranſitus ab iſto ad illum ſine injuria alterius; ergo &c. prob. min. patet quoad 1. p. ſaltem apud Catholicos. prob. quoad 2. p. Nam cum matrimonium non ſit conſummatum, nulla eſt proles, nulla ſit diviſio carnis, quia nondum hæc contraxit unitatem; & alter conjux liberatur a vinculo, & poteſt nubere: nec denique incurrit ullam infamiam; ergo ille tranſitus fit ſine injuria alterius.

Objic. 1. con. 2. p. Talis diſſolutio non licet in matrimonio conſummato; ergo nec in rato. ant. admittitur. prob. conſ. matrimonium ratum, & conſummatum eſt idem contractus: & ſacramentum eodem jure divino inſtitutum; ergo & eadem indiſſolubilitas.

Reſp. neg. utrumque conſ. quia hæc differentia non venit ex natura contractus, ſed ex voluntate Chriſti; qui unum præ alio voluit diſſolvi ob rationes datas.

Inſt. Matrimonium, etiam conſummatum, ſolvi poteſt, ſi uterque velit ingredi Religionem: aut ſi unus conſentiat in profeſſionem alterius, & velit manere cęlebs, aut recipere ordines ſacros; ergo idem eſt de conſummato, & rato.

Reſp. neg. ant. Nam tunc uterque manet ligatus, & retinet jus remotum in corpus focii, ſed renuntiat proximo ad debitum conjugale. Unde ſi ex diſpenſatione profeſſus, vel ſacerdos rediret ad ſæculum, non poſſet alteri nubere.

Objic. 2. Vinculum matrimonii rati ligat ex lege naturæ, ſaltem niſi ambo conſentiant: ſed nulla profeſſio valet contra jus naturæ; ergo non ſolvit hoc vinculum, alio repugnante. prob. maj. fidelitas in promiſſis eſt de jure naturæ: ſed conjuges promiſerunt ſibi mutuam, & individuam vitæ ſocietatem in matri-

monio; ergo ad eam obligantur de jure naturæ, quamdiu alter non conſentit.

Reſp. neg. 1. maj. & diſt. 2. Fidelitas in promiſſis abſolutis, & ſine reſtrictione, ſeu retentione juris reſiliendi, conc. in promiſſis conditionatis, ſaltem virtualiter, neg. maj. & min. nam contractus iſte fit cum hac retentione implicita, & virtuali, qua contrahentes ſibi retinent per aliquod tempus jus reſiliendi per electionem melioris ſtatus. Hæc conditio ſic continetur in omni matrimonio catholicorum.

Inſt. ex regulis juris naturalis, *quod ſemel placuit, amplius diſplicere non poteſt*. Item, *mutare conſilium quis non poteſt in detrimentum alterius*; ſed conjux reſiliens ſine alterius conſenſu non vult, quod ſemel voluerat, & mutat conſilium cum alterius damno; ergo &c.

Reſp. eodem modo diſt. maj. Quod ſemel placuit abſolute, excludendo omnem reſervationem, conc. per voluntatem, & pactum includens aliquam conditionem, neg. maj. ob rationes datas, alioqui repudium Moſaicum fuiſſet contra jus naturale, & quidem a fortiori: nam fiebat injuria mulieri repudiatæ, & diffamatæ.

Objic. 3. Ratio majoris boni pro ſtatu religioſo, tam valet pro matrimonio conſummato, quam pro rato; ſed per nos non valet pro conſummato; ergo nec pro rato.

Reſp. neg. maj. nam, ut diximus, Chriſtus non diſpenſat pro uno, ſicut pro alio, & maxime, quia in conſummato id fieret cum detrimento prolis, aut cum ſcandalo poſt copulam.

Objic. 4. ex Patribus: nam inquit Gregor. *Sunt, qui dicunt religionis cauſa conjugia debere diſſolvi. Verum ſciendum eſt, quia & ſi hoc lex humana conceſſit, lex tamen divina prohibuit*; ergo illa diſſolutio eſt illicita, & contra jus divinum. Et Alex. III. *Dicimus, quod niſi uxor ad religionem tranſierit, aut perpetuo caſtitatem promiſerit, vir poteſt, & debet de monaſterio revocari*; ergo a fortiori poteſt impediri, ne intret, aut profiteatur ſine conſenſu alterius.

Reſp. neg. utramque conſ. nam uterque Pontifex loquitur de matrimonio conſummato. Unde Greg. citat Scripturam, *erunt duo in carne una* (quæ unitas non

fit

ſit, niſi per copulam) abſurdum reputans, *unam, eandemque carnem ex parte tranſire ad continentiam, & ex parte remanere in pollutione*. Idem eſt de Alexandro, niſi ſibi contradiceret: nam c. ſeq. *Verum*, id permittit, *dummodo carnalis commixtio non intervenerit inter eos, & alteri remanenti licitum eſt ad ſecunda vota tranſire*; ergo in priori capite loquitur de matrimonio conſummato, & in præſenti de rato.

Igitur Eccleſia divinitus inſpirata permittit conjugibus, vel eorum alteri poſt matrimonium ratum differre conſummationem per duos menſes ad deliberandum de ingreſſu in religionem approbatam, nec poteſt alter hoc impedire, durante illo bimeſtri, & ſi ibi profiteatur, matrimonium per illam profeſſionem diſſolvitur, & alter poteſt, ſi nolit continere, tranſire ad alias nuptias.

CONCLUSIO III.

Matrimonium inter infideles contractum poteſt diſſolvi, ſi alter eorum convertatur ad fidem, & infidelis nolit habitare cum illo, vel ſi iſte fidelis non poſſit habitare cum infideli ſine contumelia Creatoris, aut ſine periculo ſalutis ſuæ.

Prob. 1. ex Scoto, qui quærenti, cur Apoſtolus ſua„ det matrimonium inter infideles contractum eſſe „ ſervandum poſt converſionem alterius, *reſpondet*, „ Cauſa Apoſtoli patet ibi: Salvabitur, inquit, vir in„ fidelis per mulierem fidelem. Igitur ſervare matri„ monium prius contractum eſt occaſio convertendi „ conjugem infidelem. Ceſſante autem evidenter cau„ ſa illa, non debent ſimul commanere, ut puta ſi non „ conſentit habitare cum converſo, vel non ſine inju„ ria Creatoris, blaſphemando, vel ſollicitando con„ verſum ad infidelitatem, *&c.* ergo ex Scoto in illis circumſtantiis ſolvitur illud matrimonium: nam ibi non eſt quæſtio de ſeparatione tori, ſed vinculi.

Prob. 2. ex Script. nam Apoſtolus ait, *Si infidelis diſcedit, diſcedat* (fidelis) *non enim ſervituti ſubjectus eſt frater, aut ſoror in hujuſmodi*; ergo ſi infidelis non vult habitare cum fideli, vel ſi iſte non poteſt cum illo habitare ſine injuria Creatoris, vel periculo fidei, poterit iſte ab illo diſcedere, & ſic liberabitur ab

illius ſubiectione; ergo & a vinculo, ratione cujus non habet corporis ſui poteſtatem. prob. conſ. nam, inquit Chryſoſt. *Propterea hoc appellavit debitum, ut oſtenderet nullum eſſe ſui dominum, ſed eſſe alterum alterius ſervū... Quid eſt autem, ſi infidelis diſcedat, aut ſeparetur? Ut ſi jubet te ſacrificare, aut eſſe ſociam impietatis propter matrimonium, aut recedere, melius eſt, ut divellatur matrimonium, quam pietas.*

Prob. 3. ex SS. Canon. Nam cap. *ſi infidelis*, ex D. Gregorio dicitur, quod *dimiſſio propter Deum non eſt peccatum ſi alii ſe copulaverit, contumelia quippe creatoris ſolvit jus matrimonii circa eum, qui relinquitur.* Et ex Ambroſ. ſimili cap. *Hic agnoſcat fidelis ſuam libertatem; ne ita ſubjectum ſe deputet ſervituti, ut ipſam dimittat fidem ne amittat infidelem.* Et Innoc. III. c. *Quanto*. Nam in illo caſu, *qui relinquitur, ad ſecunda, ſi voluerit, vota tranſibit... contumelia Salvatoris ſolvit jus matrimonii*. Idem eſt de multis aliis, quos citat Cardin. Brancatus noſter.

Prob. 4. Nam Deus ſaluti fidelium conſulens hanc eis libertatem dedit, ne per fragilitatem adducantur a fide, aut Dei obſequio, ſi cohabitent cum infidelibus conjugibus. Et quidem, *indulgentia eſt potius, quam præceptum*; ait Auguſt. (1) *ubi ventum eſt ad quæſtionem de dimittendis conjugibus, vel admittendis, adbibitis etiam Apoſtolicis teſtimoniis*, dicerem Conſilium eſſe Apoſtoli, non præceptum domini.

Objic. Inſolubilitas matrimonii eſt de jure divino; ergo ab homine ſolvi non poteſt ſub ullo prætextu non expreſſo in lege: ſed in lege nulla eſt exceptio, nam abſolute dicit, *Quod Deus conjunxit homo non ſeparet*, & Chriſtus legem repudii abrogavit, ut conceſſum Judæis *propter duritiam cordis eorum*; ergo in nullo caſu licita eſt ſolutio hujus vinculi.

Reſp. neg. ſubſ. Nam Apoſt. ſciebat legem divinam, quam didicerat ab ipſo Deo, & expreſſe docet hanc ſolutionem in ipſis circumſtantiis.

Inſt. Imo Apoſtolus jubet fidelem manere cum infideli, ſi velit iſte; ergo &c.

Reſp. ex Aug. (2) jubet manere ex charitate: con. ex neceſſitate vinculi: neg. ant. „ cur ergo non expediat in- „ fideles dimitti a fidelibus? cauſa evidenter expreſſa „ eſt,

(1) *de adult. conj.* 18. (2) *ibid.* 13. & 14.

„ eſt ; non enim propter vinculum conjugale cum ta-
„ libus ſervandum , ſed ut acquiratur Chriſto , recedi
„ ab infidelibus Apoſtolus vetat. Multa enim ſunt fa-
„ cienda , non jubente lege , ſed libera charitate . Hoc
conſilium eſt charitatis , non præceptum .

Objic. 2. Univerſaliter dicitur „ mulier alligata eſt
„ legi, quanto tempore vir ejus vivit. Et Chriſtus ipſe.
„ (1) Quicumque dimiſerit uxorem ſuam niſi ob for-
„ nicationem , & aliam duxerit, mœchatur; ergo conjux dimitti non poteſt ob infidelitatem , & quamdiu ambo vivunt , vinculum ligat .

Reſp. diſt. conſ. Quandiu vivunt, & præciſe ob infidelitatem ſolam , con. in circumſtantiis ab Apoſtolo notatis, neg. conſ. nam ille aperte concedit ſeparationem ab infideli , caſu , quo iſte diſcedat , vel adſit periculum perverſionis , vel injuriæ creatoris . Chriſtus eoſdem caſus excipit per Apoſtolum ſuum : corrigit legem repudii, qua judæi abutebantur dicentes, *poſſe dimitti uxorem quamcumque ex cauſa* . Nimis ampliabatur lex illa : ideo Chriſtus eam limitat ad ſolos caſus concluſionis , ſc. quoad infideles , & quoad ingreſſum Religionis , denique Chriſtus ibi dat legem pro matrimonio fidelium , non infidelium .

Objic. 3. Propter hæreſim unius non ſolvitur hoc vinculum ; ergo nec propter infidelitatem . Ant. recipitur communiter . prob. conſ. Non eſt minus periculum contumeliæ creatoris , vel perverſionis fidelis per hæreticum , quam per infidelem ; ergo &c.

Reſp. neg. 1. conſ. & 2. ant. Nam matrimonium infidelium non eſt ſacramentum, bene vero iſtud, quod dat jus ad auxilia divina , quibus reſiſtatur tentationibus hæreſis : & ut tale , magis eſt indiſſolubile .

Igitur non ſtatim , nec præciſe , quia unus venit ad fidem , & alter manet infidelis , fit hæc ſeparatio , ſed requiritur , ut infidelis diſcedat , & dimittat fidelem , nolens habitare cum illo: vel , ut iſte non poſſit permanere cum infideli ſine injuria creatoris , aut periculo ſuæ perverſionis ; quia ſc. infidelis eum ſollicitat ad impietates , & blaſphemias . Sed ſi fidelis ſperat ſe poſſe convertere infidelem , debet ſaltem ex charitate , remanere cum illo . 1. patet ex verbis Apoſtoli ; & cap. *Quanto* , & cap. *Gaudemus* ,

(1) *Matth.* 19.

demus, & aliis ſacris Decretis, & ex Auguſtino cit.

Quæres 1. *Quid dicendum, ſi infidelis tandem convertatur, an prior converſus tenebitur conciliari cum iſto, & eum reſumere.*

Reſp. affirmative, ſi hæc converſio fiat, antequam alter contraxerit alias nuptias, quia tunc vinculum eſſet adhuc integrum. Et ceſſat ratio diſſolutionis.

Quæres 2. *An ſi fidelis ſtatim nuberet alteri poſt ſuā converſionem, non expectato receſſu infidelis, nec periculo perverſionis, an inquam valide faceret.*

Reſp. negative, quia tunc ceſſarent allatæ rationes diſſolutionis prioris vinculi ex parte converſi, ſeu fidelis.

Quæres 3. *An ad validam executionem hujus libertatis requiratur judicium Eccleſiæ.*

Reſp. id quidem ſecurius, & rationabilius eſſe, non tamen neceſſarium, quia Eccleſia non habet juriſdictionem ſupra infidelem, ut eum liberet ab onere vinculi. Certe ex ipſo receſſu infidelis, & a fortiori ſi nupſerit iſte, liberatur fidelis, nec enim ejus conditio ſit deterior. Id conſtat ex cap. *Quanto:* nam inquit Gloſſa, *Ille, qui relinquit tranſeuntem ad fidem, peccat, & ſola contumelia Creatoris, & non per Eccleſiam ſolvitur.* Ideo ſi interveniat ſententia Eccleſiæ, hæc erit pure declaratoria juris iſtius.

Quæres 4. *An infidelis deſerens fidelem, poſſit ſtatim valide contrahere cum alio.*

Reſp. non poſſe, donec fidelis mutaverit ſtatum per ingreſſum religionis, aut per ſuſceptionem ordinis ſacri, aut per aliud matrimonium, quia privilegium ſolutionis eſt ad favorem fidelis, non autem infidelis. Poſtquam autem ſumpſit ſtatum incompoſſibilem cum illo primo, remanet primus contractus ſolutus, & infidelis pariter liber. Sed quandiu fidelis non vult uti privilegio ſuo diſſolutionis, manet integrum vinculum.

Quæres 5. *An fideles ex mutuo conſenſu poſſint diſſolvere vinculum matrimonii rati, & non conſummati.*

Reſp. negative, niſi per ingreſſum religionis, ut diximus: nam inquit Bonifacius VIII. *A Deo in paradiſo matrimonii vinculum fuit inſtitutum inſolubile.* Idem docet Concil. Trident.

CON-

CONCLUSIO IV.

P*Robabilius eſt Papam diſſolvere poſſe matrimonium ratum inter fideles, non autem conſummatum*. Eſt hodie communior, licet pars negativa non careat probabilitate. Prima pars patet ex 1. Concluſione.

Prob. 1. p. ex principiis Scoti, (1) qui hanc tradit regulam, *De ſacramentis Eccleſiæ non eſt aliter ſentiendum, quam ſentit Romana Eccleſia*, ex cap. *Ad abolendam*; (2) ſed jam ſentit Eccleſia Romana Papam poſſe in hoc diſpenſare, & de facto diſpenſat ſæpe; ergo ex hac regula Scotus inclinaret in hanc ſententiam, & id poſitive dixiſſet, ſi ſciviſſet hoc fieri. Citatur tamen pro contraria, ut videbimus.

Prob. 2. ex praxi: nam propter ingens aliquod Eccleſiæ bonum, plures Pontifices diſpenſarunt in matrimonio rato, ut teſtatur Sanctus Antonius de Martino V. & Eugenio IV. Et Cajetanus, & Navarrus teſtantur de Paulo III. & Pio V. Et Henriquez de Gregorio XIII. quem ſcribit uno die diſpenſaſſe cum undecim. Sed non poteſt dici, quod in hoc erraverint illi Summi Pontifices; & *a facto ad poſſe valet conſequentia*; ergo &c.

Confir. quia Papa diſpenſat in votis ſolemnibus religionis, ut notant Theologi apud Maſtrium, ergo a fortiori poteſt diſpenſare in matrimonio: nam 1. ſtatus religionis, quem fideles contrahunt per illa vota, eſt longe ſanctior, & ideo indiſpenſabilior. 2. quia matrimonium ratum diſſolvitur in favorem religioſæ profeſſionis, & non e contra; ergo ſi Papa diſſolvere poteſt vinculum hujus profeſſionis, poterit & vinculum matrimonii rati.

Prob. 2. p. ex Scoto docente, quod *ſi conſummatum eſſet matrimonium, eſſet omnino indiſſolubile uſque ad mortem, ita, quod ſi conjuges pari voto continerent, matrimonium non ſolveretur inter eos, etiam per ingreſſum religionis*; ergo ex Scoto matrimonium conſummatum eſt indiſſolubile per omnem potentiam humanam, etiam Papalem.

Prob. 2. ex Script. & PP. citatis in 1. Concluſione: nam loquuntur abſolute, & ſine limitatione.

A a 6 Prob.

(1) *d.* 26. *k.* 13. (2) *extr. de hæret.*

Prob.3 Quia inſolubilitas matrimonii conſum mati, in quo duo fiunt una caro, per mixtionem ſeminum, venit ex lege divina poſitiva, ut patet ex Script. cit. ſed Papa non habet poteſtatem ſupra legem divinam; inferior enim diſpenſare non poteſt in lege ſuperioris cap. *cum inferior* de major.& cap. *ne Romani* Clem. de elect. ergo Papa non poteſt diſpenſare ad ſolutionem matrimonii conſummati.

Prob.4. ex praxi, nam SS. Pontifices ſemper abſtinuerunt a tali diſpenſatione, & eam reſervarunt ſoli Deo, ut patet ex Nicol. I. & Adriano II. Circa matrimonium Regis Franciæ, cap. *Scripſit*, & cap. *Lotarius*, & Epiſt. Adriani, qui declarant non poſſe illud diſſolvere; quia, inquiunt, *non poteſt homo diſſolvere, quod Deus conjunxit*.

Dices, hanc legem non afficere Papam, qui non eſt purus homo, ſed ſupra homines, & Vicarius Chriſti.

Contra, quia magis aſſentative, quam vere hoc dicitur, ut patet ex ipſorum Pontificum dictis, nam, Nicol. I. cit. declarans, cur matrimonium ratum ſolvi poſſit per ingreſſum Religionis, dicit hoc fieri ab ipſo Deo. *Deus, non homo ſeparat*, quando intuitu divini *amoris ex conſenſu utriuſque matrimonia diſſolvuntur*.

Confir. ex Innoc. 3. decernente repudium in Euangelio reprobatum eſſe cap. *Gaudemus*. Nam talis diſpenſatio reſuſcitaret divortia, quæ fierent authoritate humana, non maritorum, ſed Papæ, ergo Papa iſte non ſe reputat niſi purum hominem.

Objic.con.1.dicit, quod *Eccleſia numquam attentaſſet poſt matrimonium licentiare alterum ad Religionem, altero manente in ſęculo, niſi Chriſtus hoc inſtituiſſet*; ergo ex Scoto, Eccleſia, nec SS. Pontifex non poteſt diſſolvere matrimonium ratum, niſi Chriſtus ita inſtituerit. Sed nullibi conſtat de hac inſtitutione, & ante tempora Scoti non legebatur, Papam in hoc diſpenſaſſe; ergo nec modo id fieri poteſt.

Reſp.neg. ſubſ. nam ex mente Scoti cit. recte arguitur Chriſtum ita inſtituiſſe, quandoquidem Eccleſia attentavit ſic diſſolvere matrimonia rata; nam illa non poteſt errare.

Objic. 2. Si poſſet diſſolvere ratum; poſſet etiam conſummatum; nam conſummatio nihil addit Sacra-

men-

mento præter executionem, quæ non mutat eſſentiam contractus; ſed conſ. eſt contra nos; ergo &c.

Reſp. neg. maj. & conſ. prob. nam Chriſtus non permiſit ſolutionem pro conſummato, ſed pro rato, quod colligitur ex Eccleſiæ praxi. Et ratio petitur tum ex ratione prolis, quæ venit ex conſummatione, tum ex unitate carnis ex eodem contractu.

Inſt. *Quod Deus conjunxit, homo non ſeparet*; ſed Papa eſt purus homo; ergo &c.

Reſp. diſt. maj. Homo non ſeparet poteſtate humana, conc. poteſtate divina, neg. maj. Papa autem in his agit ex poteſtate a Chriſto accepta, & divina.

Objic. 3. Indiſſolubilitas matrimonii eſt de jure divino, & naturali; ergo nullus homo poteſt illud diſſolvere.

Reſp. diſt. ant. de jure divino, & naturali ſecundario, conc. de naturali primario, neg. ant & diſt. conſ. Nullus homo poteſtate pure humana, conc. divinitus accepta, neg. conſ. nam, ut diximus, Chriſtus hanc facultatem conceſſit Eccleſiæ ſuæ in ſuo capite.

Objic. 4. Papa ex plena ſua poteſtate non poteſt impedire effectum ſacramenti in ſubjecto capaci, v. gr. ne baptizatus cenſeatur de familia Chriſti, aut ne corpus ejus ſit in hoſtia rite conſecrata; ergo nec efficere poteſt, ne poſt matrimonium ratum, conjuges ſint inſolubiliter ligati vinculo illo: nam iſtud eſt effectus talis ſacramenti.

Reſp. neg. conſ. nam Papa in hoc diſpenſans non impedit effectum ſacramenti, ſed ſolum declarat Deum nolle, ut illud vinculum amplius teneat inter perſonas, quas ejus Vicarius liberat per poteſtatem, quam ad hoc ei delegavit.

Reſp. 2. Papam non impedire talem effectum, ſed declarare, quod ſacramentum, vel contractus non valuit inter illos conjuges ob cauſas, quæ movent eum ad ſic judicandum, nec enim ullus unquam attentavit diſpenſare, niſi propter urgentiſſimas cauſas. Forte etiam hoc fit per interpretationem voluntatum conjugum ipſorum, quatenus non cenſentur voluiſſe conſentire in vinculum in talibus circumſtantiis.

Objic. 1. cont. 2. par. ex cap. *Propoſuiſti*, Gregor. XIII. dicit, matrimonium poſſe diſſolvi *ob ſupervenientem inſir-*

infirmitatem uxoris. Et cap. *Concubuiſti*, Zacharias dicit, ſolvi poſſe matrimonium ejus, qui concubuit cum ſorore uxoris. Unde ſi hæc conſcia non ſit ſceleris, poterit inire aliud conjugium; ergo Papa in aliquo caſu poteſt diſſolvere matrimonium conſummatum.

Reſp. neg. conſ. Nam Gregor. loquitur de infirmitate ſuperveniente poſt matrimonium non conſummatum, vel de matrimonio contrahendo, ſeu contracto per verba de futuro, non per verba de præſenti. Zacharias autem loquitur de uxore poſt mortem viri, vel de ſponſa de futuro, ut notat Gloſſa. Dicunt alii hoc decretum Gregorii non reperiri in Epiſtolis ejus.

QUÆSTIO V.

De divortio, ſeu de ſolutione matrimonii quoad torum.

INter obligationes conjugum non ultima eſt obligatio cohabitandi, & unitas tori, de qua dicitur, *relinquet homo patrem, & matrem, & adhærebit uxori ſuæ*. Et in definitione matrimonii dicitur, *viri, & uxoris individuam vitæ conjunctionẽ continens*. Conjuges quippe ſine cohabitatione nequeunt mutuo corporum uſui vacare, nec generationi, nec educationi filiorum, nec alia ſibi ad invicem præſtare obſequia, ad quæ inſtitutum eſt matrimonium. Quæritur ergo hic de conjugum ſeparatione, non quoad vinculum conjugale, de quo jam diximus, ſed quoad torum, & cohabitationem, ſtante vinculo illo, & quando, ſeu ex quibus cauſis liceat.

Divortium dicitur a *divertendo*, quia conjux alter ab altero divertit, vel a *diverſitate mentium*, & ſignificat unius conjugum ab alio ſeparationem, vel utriuſque ab invicem ex mutuo conſenſu. Et triplex eſt. 1. *Quoad vinculum*, quo nexus conjugalis ſolvitur, ut dictum eſt, nec de hoc reſtat dicendum. 2. *quoad torum*, quatenus ſeparantur corpore, & non copulantur carnaliter, ut ſæpe accidit, etiam ex conſilio Apoſtoli, ut vacent orationi. Et de iſto hic non loquimur. 3. *quoad torum, & cohabitationem*, ſolo re-

reſtante vinculo conjugali, & de hoc loquimur hic, & quærimus, an aliquando ſit licitum inter conjuges.

Certum eſt autem, tale divortium aliquando eſſe licitum. Nam inquit Concilium Trident.(1) *Si quis dixerit Eccleſiam errare, cum ob multas cauſas ſeparationem inter conjuges quoad torum, & cohabitationem ad certum, incertumve tempus fieri poſſe decernit, anath. ſit.* Reſtat quærendum, quibus de cauſis poſſit hoc fieri.

Certum eſt 2. Conjuges etiam poſt conſummatum, matrimonium ex mutuo conſenſu, poſſe ab invicem divertere, ſive mutando ſtatum per ingreſſum religionis, & ſuſceptionem ordinum, ſive manendo ſeorſum in ſtatu laicali, & hoc ſive ad tempus, & quandiu voluerint, ſive in perpetuum, ſalvo tamen ſemper vinculo maritali. Dico *ex mutuo conſenſu*: nam ceſſante cauſa divortii, non licet uni divertere, alio nolente, unde vel ambo debent conſentire, ſive ex devotione in Deum, ſive ex aliis rationabilibus motivis.

CONCLUSIO I.

SI alter conjugum cadat in verum adulterium voluntarium, innocens poteſt ab eo divertere quoad torum, ſi velit. Eſt communis.

Prob. 1. ex Scoto, (2) qui, ut probet poteſtatem in corpora poſſe ſeparari ab uſu, dicit, *Adultera habet poteſtatem alterius conjugis, quia per matrimonium fuit ſibi data indefectibiliter, tamen non habet, nec habere poteſt uſum corporis illius propter peccatum ſuum; ergo peccatum poteſt perpetuo prohibere uſum, ſtante poteſtate in matrimonio*; ergo ex Scoto propter adulterium unius conjugis poteſt innocens ab eo divertere, & ſeparari quoad torum ſine diſſolutione vinculi.

Prob. 2. Nam id colligitur ex verbis Chriſti dicentis, (3) *quicumque dimiſerit uxorem ſuam, niſi ob fornicationem*. Et antea dixerat, *Ego autem dico vobis quia omnis, qui dimiſerit uxorem ſuam, excepta fornicationis cauſa, facit eam mœchari*. Hoc enim intelligitur de dimiſſione quoad torum, ut diximus.

Prob.

(1) *Seſs. 24. can. d.* 30. *q.* 2. E. 7.
(2) *Matth.* 19. *c.* 5.

Prob. 3. ex Conciliis, & ſacris Canonibus, ver. gr. ex Conc. Eliberitano c. 9. Milev. 17. Later. 3. in Append. Agathenſi c 25. & Venetico c. 2. Docent enim divortium licere ex cauſa adulterii quoad torum, & prohibent illud quoad vinculum. Item ex cap. *Qualis*, ubi Leo I. dicit, quod *in omnibus diebus vitæ, niſi ex conſenſu, & cauſa vacandi Deo, propter hominem numquam ſeparanda, &, ſi fornicata fuerit, dimittenda, ſed illa vivente, altera non ducenda*. Et Alex. III. cap. *Significaſti*, decernit, quod *ſi notorium eſt ipſam adulterium commiſiſſe, ad eam recipiendam præfatus vir cogi non debet, niſi conſtaret ipſum cum alia adulterium commiſiſſe*, &c.

Prob. 4. quia conjux adulter frangit alteri fidem, & ſic dat cauſam innocenti denegandi ei debitum conjugale, juxta commune affatum, *frangenti fidem non debetur fides*.

Dixi 1. *verum adulterium*, & reale, ſeu per conſummatam copulam carnalem cum alio, etiam ſodomiticam, aut beſtialem, ut volunt multi inter quos Card. Brancatus noſter, & quidem hoc videtur verum a fortiori, quia in his fit gravior injuria innocenti.

Dixi 2. *Conjux innocens divertere poteſt*; ſed iſte non amittit jus petendi debitum a reo, nec iſte liberatur ab obligatione illud reddendi. Et ſi utrimque ſit adulterium, fit compenſatio jurium, & injuriarum, & neuter divertere poteſt. De aliis autem actibus obſcœnis, v. g. oſculis, tactibus, pollutionibus, &c. hæc non ſufficiunt ad divortium.

3. *Conjux innocens*, ſive vir, ſive mulier: nã quoad hoc in jure ſunt æquales, & ut loquitur Auguſt. *Ob concupiſcentias ſine crimine, & uxorem dimittere, & uxor virum*.

4. *Conjux innocens, ſi velit*: nam innocens non obligatur ad divortium, ſed hoc ei liberum eſt, ac pœna pro reo, quam innocens poteſt remittere, & reconciliari, quando voluerit, nec reus poteſt reſiſtere.

5. *Adulterium voluntarium*: nam ſi mulier per vim hoc pateretur, non poſſet vir eam dimittere. Idem eſt, ſi ignoranter, ſc. putans invincibiliter eſſe virum ſuum: nam illa dimiſſio fit in pœnam, quæ non debetur innocenti.

CON-

CONCLUSIO II.

P*Oteſt etiam conjux ab alio divertere ob alias cauſas, v. g. ob ſcandalum, ſi alter trahat eum ad peccatum, vel ob periculum contrahendi morbum lethalem, aut contagioſum, vel ob nimiam ſævitiam, vel ob hæreſim, & infidelitatem*, &c. Eſt communis quoad omnes partes.

Prob. 1. nam Chriſtus dixit amovendas eſſe occaſiones ſcandali: *Si manus tua, vel pes tuus ſcandalizat te, abſcinde eum*, &c. ergo a fortiori debet amoveri conjux inducens ad peccatum, & ſcandalizans.

Prob. 2. Nulla eſt major obligatio, quam cavendi offenſam Dei, & æternæ ſalutis pericula; ergo & recedendi a conjuge inducente ad peccatum.

Confirm. Nam, ut dicemus, poteſt quis diſcedere a conjuge ob evidens periculum ſalutis corporalis, v. gr. ſi laborat morbo contagioſo, v. gr. lepra, aut peſte; ergo a fortiori ob periculum ſalutis animæ, ſi ſit valde probabile.

Prob. 3. ex Patribus, & Decretis: nam inquit Auguſtinus relatus cap. *Idololatria*, ex quo intelligitur, quod *propter illicitas concupiſcentias ... quaslibet, quæ animam corpore male utentem a lege Dei aberrare faciunt, & pernicioſe, turpiterque corrumpunt, poſſit ſine crimine, & vir uxorem dimittere, & uxor virum, quia exceptam Dominus facit cauſam fornicationis, quam fornicationem generalem cogimur intelligere*, ſc. ſollicitatio ad peccatum eſt gravis fornicatio, propter quam Chriſtus licitum docet divortium, dicens: *Quicumque dimiſerit uxorem, excepta cauſa fornicationis*, &c. Gloſſa dicit, *idem eſt, ſi cogat ad quodcumque peccatum mortale*. Et cap. *Uxor*, eadem Gloſſa dicit, *fidelis fidelem bene poteſt dimittere, ſi compellatur ab eo ad mortale peccatum*. Idem patet ex cap. *Quanto te*; ergo ſi unus conjugum timeat rationabiliter periculum ſubverſionis ab alio, poterit, imo debebit ab eo diſcedere quoad torum, & cohabitationem.

Prob. 2. p. de periculo vitæ corporalis ex morbo, vel gravi ſævitia: nam jure naturali nemo tenetur ſatisfacere alteri cum tam gravi damno, quale eſt da-

damnum propriæ vitæ, & morborum illorum. Sed hæc mala imminent conjugi ex morbis contagioſis, & ex nimia ſævitia mariti, aut ſi iſte rationabiliter ſibi timeat venenum ab uxore, aut ſi nimium moleſta ſit ejus cohabitatio propter rixas graves, & frequentes; &c.

Confir. ex cap. *Tranſmiſſa*, ubi Gregor. IX. decernit, quod *ſi vir capitali odio mulierem proſequitur, quod merito de ipſo diffidat* (uxor) *alicui probæ mulieri cuſtodienda committatur in loco, ubi vir, aut parentes ejus mulieri non poſſint violentiam inferre*. Et Innoc. III. cap. *Litteras*, dicit, quod *ſi tanta ſit viri ſævitia, ut mulieri trepidanti non poſſit ſufficiens ſecuritas provideri, non ſolum debet illi reſtitui, ſed ab eo potius debet amoveri*.

Prob. 3. p. de hæreſi, apoſtaſia, & infidelitate: nam ſi propter adulterium carnale, quo unus conjugum violat fidelitatem debitam alteri, poteſt hic ab illo divertere; ergo multo magis propter adulterium ſpirituale contra fidelitatem Deo promiſſam, & debitam.

Confir. Nam ex cohabitatione cum apoſtata, vel hæretico non minus imminet periculum perverſionis, & peccati, quam aliunde; ergo ex hoc capite tam licitum eſt divortium ex parte innocentis, quam ex alio ullo, imo & debet fieri.

Confir. 2. Nam ex dictis, matrimonium diſſolvi poteſt quoad vinculum, quando unus convertitur, altero manente in infidelitate, & conante iſtum avertere a fide; ergo a fortiori poterit, & debebit divertere ob apoſtaſiam, vel hæreſim.

Objic. 1. Chriſtus non permittit divortium niſi ob fornicationem, id. adulterium unius; ergo illicitum eſt ob alias cauſas. Prob. ant. nam excipit ſolam fornicationem. *Excepta cauſa fornicationis*.

Reſp. neg. 1. ant. Excepta cauſa fornicationis per viam repudii perpetui, conc. per viam ſolius divortii quoad torum, neg. ant. Nam Chriſtus ibi agit de lege repudii, quam ipſe repudiat, ut patet ex textu, hic autem non ſolvitur vinculum, ut in repudio illo dicebamus.

Objic. 2. ex S. Hieron (1) cum Chriſtus dixiſſet, *non licere dimittere uxorem, niſi ex cauſa fornicationis*, di-

(1) *in c. 9. Matth.*

dicunt ei diſcipuli ejus, ſi ita eſt, grave pondus uxorum eſt: Quid enim, ſi temulenta fuerit? ſi iracunda? ſi malis moribus? &c. *Tenenda erit iſtiuſmodi? volumus, nolumus, ſuſtinenda eſt? cum enim eſſemus liberi, voluntarie nos ſubjecimus ſervituti*, &c. ergo Chriſtus cenſet non licere divortium ex ulla alia cauſa præter adulterium.

Reſp. neg. conſ. Nam Hieron. ſupponit mulierem, de qua loquitur, eſſe pœnitentem, & ideo eam debere retineri; nos autem loquimur abſolute.

CONCLUSIO III.

Conjux, innocens poteſt divertere quoad torum propria auctoritate in foro conſcientiæ, modo certus ſit de veritate, ſed quoad habitationem debet expectari judicium Eccleſiæ.

Prob. 1. p. Nam ſuppoſita certitudine fractæ fidei ab adultera innocens non tenetur in conſcientia ſervare illi fidem; ergo ex ſe poteſt illi negare debitum, & ab ea ſeparari quoad torum. Prob. ant. ex Regula, *Fruſtra ſibi poſcit fidem ab eo ſervari, cui fidem a ſe præſtitam ſervare recuſat*. Nam jus naturæ dictat, quod mutuo obligari ad idem, ſi deficit unus, alter non tenetur.

Prob. 2. In caſu adulterii poteſt innocens recurrere ad judicem pro divortio; ergo & ipſe poteſt adultero negare debitum, alioqui reddendo debitum amitteret jus recurrendi, quia per copulam ſequentem cenſeretur reconciliatus.

Prob. 3. Quia nullo jure prohibetur tale divortium, imo videtur conforme dictamini rectæ rationis, nec videntur conjuges tradere ſe ſibi mutuo, niſi ſub ea conditione, ut uno frangente fidem, diſpenſetur innocens ab obligatione reddendi debitum.

Prob. 2. p. Nam ſeparatio quoad habitationem fieri non poteſt ſine ſcandalo, eſt enim actio publica ex ſe pertinens ad externam gubernationem; ergo privata authoritate fieri non debet; ergo ut licite fiat, debet expectari judicium Eccleſiæ, ad quam ſpectant materiæ ſacramentales.

Confir. 1. Nam ſi tales ſeparationes fieri poſſent privata authoritate, quotidie audirentur jurgia, & diſ-

ſen-

ſenſiones in familiis, ſinguli prætenderent cauſas ſufficientes, aut eas ſupponerent, & eſſent judices in propria cauſa.

Confir.2. Nam cum unus dimitteret alium, vel iſte conſentiret, & ſic licite fieret, quia neutri fieret injuria, vel iſte reclamaret, apud quem, niſi apud legitimum judicem cauſarum ſacramentalium? neuter enim poteſt eſſe judex in propria cauſa.

Prob.3. ex SS. Decretis. Ex cap. *Sæculares*, ubi Concil. Carthagin. *Si antequam apud Epiſcopos comprovinciales diſſidii cauſas dixerint, & priuſquam in judicio damnentur, uxores ſuas abjecerint, a communione Eccleſiæ, & populi cætu ... excludantur*. Et cap. *Porro*, ubi Alex. III. decernit, *prudentia tua cognoſcat, quod ſi etiam parentela eſſet publica, & notoria, abſque judicio Eccleſiæ ab ea ſeparari non potuit*; ergo multo minus ſi cauſæ ſeparationis ſint occultæ, & incertæ, poterunt fieri ſine judicio Eccleſiæ.

Confir. ex Gloſſa: nam ſententia divortii eſt pęna, & pœna debet inferri per judicem. Et cap. *Ex parte*, eadem Gloſſa dicit, *nemini uxorem ſuam ſine manifeſta cauſa fornicationis licet dimittere*, id. *ſine cauſa probata, & ſubſecuta ſententia*. Idem conſtat ex aliis; ergo &c.

Prob. denique, ſi propria authoritate fierent divortia, idem eſſet pars, & judex, & executor in propria cauſa, & innocens exerceret vindictam, quam Deus ſibi reſervat. Unde in lege veteri repudium non fiebat authoritate propria.

Dixi autem, *modo conjux innocens ſit certus*, ſaltem moraliter de crimine conſortis: nam pro culpa incerta non datur pœna certa.

Hoc autem ſuppoſito, & modo abſit ſcandalum, poteſt divertere occulte, quoad fieri poterit, ne reum diffamet. Quod a fortiori verum eſt de aliis cauſis, v. gr. durioris ſævitiæ, & cautelæ contra machinationes, ut provideatur vitæ corporalis ſecuritati.

Objic. 1. con. 2. p. cap. *Significaſti* Alex. III. decernit, quod *ſi notorium eſt mulierem ipſam commiſiſſe adulterium, ad eam recipiendam vir cogi non debet, niſi conſtaret ipſum cum alia commiſiſſe adulterium*; ergo approbat divortium privata authoritate viri factum. Et cap. *Ex parte*, dicit idem, *nemini licet uxo-*

xorem ſuam ſine manifeſta cauſa fornicationis dimittere; ergo ex tali cauſa id licet.

Reſp. neg. utramque conſ. 1. quia caſus primi capitis non eſt ad rem: nam mulier illa non curabat recipi a viro, & ſic acceptabat divortium. Et in 2. vox *manifeſta cauſa*, ſignificat notorietatem culpæ, ut juridice probatam, & ſecutam ſententiam, ut dicebamus.

Objic. 2. Quando adulterium, aut ſævitia eſt manifeſta, ceſſat metus ſcandali; ergo tunc non debet expectari ſententia, nec probatio. Prob. conſ. Nam præcipua ratio aſſerendi neceſſitatem expectandi judicium Eccleſiæ, eſt vitatio ſcandali; ergo ſi ceſſat illa ratio, ſc. metus ſcandali, ceſſat ratio expectandi judicium illud.

Reſp. neg. 1. conſ. & 2. ant. Nam ratio principalis expectandi eſt defectus juriſdictionis, quæ pertinet ad Eccleſiam, & quam ſibi reſervat ad vitanda inconvenientia, quæ acciderent, ſi ab arbitrio privato partis unius penderet executio divortii, & judicium de ſufficientia cauſæ illius.

Cætera de divortio ſunt obvia, & facilia apud Caſuiſtas.

QUÆSTIO VI.

De ſolemnitate, & publicitate matrimonii. An, & qualis eſſe debeat, ut valeat matrimonium, An, & quo jure clandeſtina matrimonia ſint invalida.

PEr matrimonium *clandeſtinum* intellige illud, quod ſine debitis ſolemnitatibus fit, maxime ſine proclamationibus præviis, & ſine præſentia parochi, & teſtium, ratione quorum dicitur fieri in facie Eccleſiæ; in hoc conſiſtit matrimonii *publicitas*.

Certum eſt autem, quod hodie, & poſt Concilii Tridentini publicationem, *propter gravia peccata, quæ ex clandeſtinis conjugiis oriuntur, Concilii Lateranenſis veſtigiis inhærendo, præcipitur, ut in poſterum, antequam matrimonium contrahatur, ter a proprio contrahentium parocho tribus continuis feſtivis diebus, in Eccleſia, inter Miſſarum ſolemnia publice denun-*

tie-

tietur, inter quos matrimonium ſit contrahendum. Quibus denuntiationibus factis, ſi nullum opponatur impedimentum, ad celebrationem matrimonii in facie Eccleſiæ procedatur. (Poteſt tamen Epiſcopus diſpenſare in denuntiationibus ex cauſa.) *Qui aliter, quam præſente parocho, vel alio ſacerdote, de illius parochi, vel ordinarii licentia, & duobus, vel tribus teſtibus, matrimonium contrahere attentabunt, eos S. Synodus ad ſic contrahendum inhabiles omnino reddit, & tales contractus nullos, & irritos eſſe decernit, prout eos præſenti decreto facit irritos, & annullat.* En igitur ſolemnitates, & publicitatem ſ am neceſſarias ad valorem huius ſacramenti, & defectu quarum dicitur clandeſtinum, & nullum.

Certum 2. tales ſolemnitates non fuiſſe neceſſarias ad valorem ſacramenti ante præfatum decretum. Nam inquit, *Dubitandum non eſt clandeſtina matrimonia libero contrahentium conſenſu facta, rata, & vera eſſe matrimonia, quandiu Eccleſia ea irrita non fecit, & eos anathemate damnat, qui ea vera, & rata eſſe negant.*

Igitur duplici ex cauſa matrimonium dicitur clandeſtinum. 1. ſi denuntiationes non præmittantur. 2. ſi non fiat coram parocho, & teſtibus. In 1. poteſt diſpenſari, non in 2. Reſtat videndum, quinam illorum defectuum invalidet ſacramentum; & an ſemper fuerint prohibita, & quo iure potuerit Eccleſia ſic illa irritare matrimonia clandeſtina.

CONCLUSIO I.

MAtrimonia ſemper fuerunt prohibita, non iure naturali ſtricto, nec divino, ſed Eccleſiaſtico, non tamen fuerunt invalida ante decretum Concilii Tridentini.

Prob. 1. Non ex Scoto (quia ſuo tempore non extabat decretum, nec de hoc diſputabatur) ſed ex SS. Decretis, cap. *Aliter*, Evariſtus, qui ſedebat an. 110. *A patribus accepimus, & a SS. Apoſtolis, eorumque ſucceſſoribus traditum invenimus, non fit conjugium, niſi ab his, qui ſuper fœminam ipſam dominationem habere videntur, & a quibus cuſtoditur, uxor petatur, & a parentibus, & propinquioribus ſponſetur, &*

ſuo

ſuo tempore, ſacerdotaliter, ut mos eſt.. a Sacerdote benedicatur; ergo non ſolum ab initio 2. ſæculi, quo regnabat iſte, ſed a tempore Apoſtolorum non fiebant conjugia clandeſtina, ſed coram propinquis, parentibus, & Sacerdote. Et cap. *Nullus*, in Concilio Arelat.I.an.310. *Sine publicis nuptiis quiſquam nubere, vel uxorem ducere præſumat*. Et cap. *Sponſus*, Concil.Carthagin.IV.an.396. iubet ſponſum, & ſponſam a paranymphis, aut parentibus *offerri benedicendos a Sacerdote*. Et cap. *Nullus*, Hormiſdas, *Nullus fidelis occulte nuptias faciat*. Et cap. *Qualis*, Leo IV. an. 855. *Virgo caſta, & deſponſata in publicis nuptiis, & in conjugium liquide ſumenda*, &c. Et cap. *Noſtrates*, Nicol.I. an.867. *Ambo conjuges ad nuptialia fœdera perducuntur, & primo quidem in Eccleſia Domini ... per Sacerdotem, benedictionem, & velamen cœleſte ſuſcipiunt*. Et in Concil. Lateran.III. & IV. an. 1180. & 1215. idem præcipitur, ut teſtatur Trident. cit. ergo ab initio, & ex perpetua praxi Eccleſiæ conjugia debent publice celebrari coram Sacerdote, & hoc patet de jure Eccleſiaſtico.

Probat. 2. p. Quia nullibi apparet quidquam de iure Divino determinatum circa hoc, neque de jure naturæ ſtricto: non enim id patet ex terminis, nec eſt principium practicum primum, neque ex ullo tali principio evidenter, & immediate deducitur. Denique præſentia parochi non requiritur inter infideles, quia non habent parochos, ſed apud illos viget jus naturæ; ergo &c.

Confir. Nam ſi publicitas matrimonii præciperetur iure Divino, vel naturali ſtricto, nulla matrimonia clandeſtina umquam valuiſſent inter fideles, vel infideles in lege naturæ, vel ſcripta, nec inter Chriſtianos ante Concilium Trident. Sed ſub pœna anathematis credendum eſt illa valuiſſe, ut patet ex decreto, ergo &c. Prob. maj. Nam in nulla lege potuit diſpenſari a jure Divino, vel naturali ſtricto.

Prob. 3.p. De iure Eccleſiaſtico ex dictis pro 1.p. quibus conſtat de illo jure a tempore Apoſtolorum.

Prob. 4. p. Quod ante Trident. publicitas iſta non eſſet neceſſaria ad valorem: nam ibi definitur, quod antea valuerunt matrimonia clandeſtina.

Obiic. 1. Decretum Tridentini invalidans clandeſtina,

na, fundatur in malis, quæ ex illis ſequebantur; ſed jus naturæ prohibet illa mala; ergo & illa matrimonia, ſicut & eorum cauſas.

Reſp. diſt. maj. Quæ ſequuntur per accidens, conc. per ſe, & velut ex cauſis neceſſariis, neg. maj. & conſ. Nam mala illa ſequebantur ex illis matrimoniis per accidens, & ex malitia humana, ut patet: nam ſi homines eſſent fideles in matrimonio ſemel, & privatim contracto, ut poſſent, & deberent, non ſequerentur adulteria, concubinatus, polygamiæ ſimultaneæ, &c. Adde, quod hæc non ſemper, nec in omnibus accidunt.

Objic. 2. Recta ratio ex natura matrimonii dictat, ut in communitate ſciatur, qui ſint veri conjuges, & filii legitimi, & parentes eorum, & ne pro libitu poſſint conjuges ſeparari ab invicem, nec nova inire conjugia. Ideo inter barbaros ſolent publicari; ergo ex jure naturæ præcipitur publicitas matrimonii.

Reſp. diſt. ant. Dictat ex congruentia, & mediate, ſeu remote, con. directe, & immediate, & ex neceſſitate abſoluta, neg. ant. Alioqui ſicut nullam virtutem, nullumque præceptum habemus, quod ſit contra dictamen rectæ rationis, ſic omnes leges, & actus non mali eſſent de jure naturæ, & omnia peccata eſſent contra naturam.

Objic. con. 4 p. Evariſtus dicit matrimonia clandeſtina non eſſe legitima, ſed adulteria, vel contubernia, ſtupra, fornicationes; ergo jam ab initio, & ante Concil. Trident. illa non erant valida.

Reſp. neg. conſ. Nam Papa ſic ea vocat, non ob invaliditatem, ſed ob peccatum, & inobedientiam ſic contrahentium, & ea dicit illegitima, id. illicita, & contra leges prohibentes quidem, ſed non irritantes.

Inſt. ex Regulis iuris, *Quæ fiunt lege prohibente, pro infectis habentur*; ſed per nos illa conjugia fiebant lege prohibente; ergo pro infectis habenda erant.

Reſp. neg. maj. Nam contra illam Regulam facit iſta, *Multa fieri prohibentur, quæ facta tenent*. Aliud eſt de factis contra legem prohibentem, & irritantem, qualis eſt nunc iſta.

Inſt. cap. *Videtur nobis*, dicitur, *quod contra dictum, & ordinem Eccleſiæ factum eſt, tamquam inordinatum,*

ratum non haberi, tam divinæ, quam humanæ legis proclamat authoritas; ſed illa matrimonia fiebant contra ordinem Eccleſiæ; ergo non erant rata.

Reſp. diſt. maj. Non haberi ratum, id eſt licitum, & approbatum, con. id eſt validum, neg. maj. nam 1. *Ratum* ibi non ſignificat validum, ſed licitum, & laudatum. Igitur de 2. Matrimonio durante primo, ſeu de polygamia ſimultanea ideo jubetur vir redire ad primam uxorem. 3. ita interpretandum eſſe illud decretum, docet Decretum Concilii, quo declarantur valida fuiſſe illa matrimonia.

CONCLUSIO II.

E*ccleſia non ſolum potuit, ſed etiam debuit juſtiſſimis de cauſis irritare matrimonia clandeſtina.*

Prob. ex eodem Concilio, *ſi quis dixerit Eccleſiam non potuiſſe conſtituere impedimenta matrimoniorum dirimentia, vel in iis conſtituendis erraſſe, Anath. ſit.* Nam idem eſt de hoc impedimento, ac de aliis.

Confir. Nam niſi ſic dicamus, dicendum eſſet Eccleſiam in hoc Concilio generali erraſſe, quod eſſet hæreticum.

Prob. 2 p. Nam motiva Eccleſiæ fuerunt urgentiſſima: non enim poterant aliter vitari graviſſima peccata in Deum, & in politia civili: v. g. polygamiæ enormes, adulteria, concubinatus, diſſidia, & perturbationes familiarum, & alia hujuſmodi; ergo &c. prob. ant. nam illa matrimonia, & abuſus prohibentur graviſſime legibus divinis, & humanis, imo & naturalibus: & Eccleſia videbat, *prohibitiones illas propter hominum inobedientiam non prodeſſe*; ergo debuit illa matrimonia irritare, ne ſub eorum prætextu fierent illa peccata.

Objic. 1. con. 1. p. Eccleſia nihil poteſt mutare circa eſſentialia Sacramentorum; v. g. circa materiam, & formam, ſed ſi decretum hoc circa matrimonia valeret, mutaſſet eſsentialia Sacramenti; ergo &c. maj. patet ex dictis de Sacramentis in genere. Prob. min. Sacramentum hoc decernitur invalidum in forma, in qua valebat: ſed hoc fieri non poteſt ſine mutatione in eſsentialibus; ergo &c.

Reſp. ex dictis diſt. maj. eſsentialia, v. g. materiam,

& formam in ſpecie determinatam a Chriſto, con. determinatam in genere, neg. maj. & conſ. Nam in hoc Sacramento Chriſtus inſtituit pro materia contractum humanum, & perſonas habiles ad contrahendum: & habilitatem perſonarum ad contrahendum, & conditiones contractuum reliquit Eccleſiæ, & hæc pro diverſitate, & exigentia temporum, & rerum ſtatuit diverſas conditiones neceſſarias ad validos contractus iſtos, & perſonas contrahentium, inter quas conditiones ſtatuit publicitatem, & ſolemnitates prædictas: & ſic materia, & forma eſt ſemper eadem in genere, quam Chriſtus inſtituit.

Inſt. Eccleſia non poteſt invalidare materiam, aut formam aliorum ſacramentorum: v. g. aquam pro baptiſmo, vel panem triticeum pro Euchariſtia, &c. ergo nec materiam contractus, aut perſonarum conditiones pro matrimonio.

Reſp. neg. conſ. Quia illæ materiæ ſunt mere naturales, & in illa ſpecie ſunt determinatæ a Chriſto. Non ita eſt de contractibus, quorum valor pendet ex legibus humanis, & hunc voluit Chriſtus pendere a legibus Eccleſiaſticis.

CONCLUSIO III.

Defectus Epiſcopi, aut parochi, aut ſacerdotis ab eis deputati, & teſtium facit matrimonium clandeſtinum, & nullum; nec ab iſta publicitate diſpenſari poteſt, bene vero a publicitate proclamationum.

Prob. 1. & 3. p. ex eodem Concilio. Nam clauſulam irritantem non adhibet niſi pro præſentia parochi, & teſtium; denuntiationum diſpenſationem relinquens arbitrio Epiſcopi; ergo ſolus defectus parochi, & teſtium irritat matrimonium, non autem defectus denuntiationum. Prob. ant. ex textu, nam de denuntiationibus dicit, *niſi ordinarius ipſe expedire judicaverit, ut prædictæ denuntiationes omittantur*. Quoad parochum vero dicit, *Qui aliter, quam præſente parocho.... & duobus, vel tribus teſtibus, matrimonium contrahere attentabunt, eos S. Synodus ad ſic contrahendum omnino inhabiles reddit, & hujuſmodi contractus irritos facit;* ergo Concilium non irritat matrimonia præciſe, niſi defectu parochi,

chi, & teſtium; non defectu denuntiationum.

Prob.2. Nam proclamationes non inſtituuntur præciſe ad publicitatem, ſed ad detegenda impedimenta, ſi quæ ſint; *ſi nullum legitimum opponatur impedimentum*, inquit, & ſatis erit publicum ſuppoſita ſola præſentia parochi, & teſtium; ergo ſola præſentia parochi, & teſtium eſt eſſentialis; non autem proclamationes. Et idem confirmant plures S. Congregationis declarationes, quibus decernitur matrimonia defectu proclamationum præciſe, non eſſe invalida.

Prob. 2.p. nam Concilium nulli relinquit hujus diſpenſationis facultatem, ſicut de proclamationibus. Ideo licentia in his diſpenſandi excludit diſpenſationem in aliis, quia, *Exceptio firmat regulam*.

Dices, ſaltem in caſu neceſſitatis, poſſet valere teſtimonium ſine parocho: v. g. inſtante morte, & abſente parocho, ut provideretur famæ mulieris, & filiorum educationi, ac legitimationi; nam iſti teſtes viderentur ſufficere ad publicitatem contractus moribundi cum fœmina concubina, nam in his, & ſimilibus caſibus ceſſat finis legis, & propter inſtantem mortem ceſſat periculum malorum, propter quæ poſita eſt.

Contra. Nam lex irritans eodem modo loquitur ubique de hoc impedimento, & de aliis: ſed in aliis, caſus, & inſtantia mortis non diſpenſat; ergo nec in iſto. Video tamen plures Theologos dicere in his caſibus valere matrimonium per Epikeiam, interpretando mentem Concilii non fuiſſe hæc irritare cum tanto rigore in caſibus tanti momenti. Sic tenet Roſſignolius poſt alios.

Objic. 1. Pro caſibus neceſſitatis Eccleſia providet in aliis ſacramentis: v. g. inſtante morte, & abſente ſacerdote, poteſt fœmina baptizare, in pœnitentia, moribundus habens reſervata poteſt abſolvi a quolibet ſacerdote; ergo ita debet eſſe in matrimonio quoad hanc ſolemnitatem in ſimilibus caſibus.

Reſp. neg. ant. In nullo caſu poteſt ſuppleri defectus partis eſſentialis, qualis eſt publicitas iſta. 2. neg. conſ. nam in matrimonio non eſt neceſſitas ſalutis, ut in baptiſmo, & pœnitentia, ideo in iſtis Chriſtus permiſit aliquas diſpenſationes; & poteſt aliter provideri filiis, & famæ mulieris: & moriens poteſt pœnitere de concubinatu; nec fama illa tanti eſt momenti,

ut debeat exponi ſacramentum ſub hoc prætextu.

Objic. 2. Si in contractu publico defuiſſet conſenſus internus conjugum, & ſic matrimonium fuiſſet nullum, poſſet ſuppleri per ſolum conſenſum illorum ſine parocho, & teſtibus, & tunc fieret ſacramentum: ſed tunc iſtud eſſet pure clandeſtinum; ergo clandeſtinum aliquando valere poteſt.

Reſp. neg. min. Nam tunc conſenſus ille valeret ex vi aliarum conditionum præexiſtentium, & moraliter perſeverantium, quæ faciunt publicitatem.

CONCLUSIO IV.

In regnis, in quibus hoc decretum non fuit receptum conſenſus conjugum, aliunde legitimus, & matrimonium non erit invalidum ex tolerantia Eccleſiæ. Eſt communis.

Prob. 1. ex variis decretis S. Congregationis, quæ habes apud Cardinalem Brancatum, quibus declaratur talia matrimonia valere, ubi cōcilium non eſt promulgatum, vel receptum. Conſtat autem ex dictis alibi, leges non obligare, niſi promulgatæ ſint ſufficienter, & acceptatæ.

Prob. 2. Si ex hoc defectu matrimonia in illis Regnis eſſent irrita, ſequeretur ibi Eccleſiam tolerare concubinatus perpetuos, & filios omnes in illis eſſe illegitimos, & clericos, ac ſacerdotes eſſe irregulares, &c. ſed hoc eſt falſum, & abſurdum; ergo &c.

Dixi, *Tolerare;* nam 1. Incredibile eſt, tot provincias catholicas, & regna neſcire hoc decretum concilii, & defectu promulgationis ejus. Si vero non eſſet promulgatum, valerent ibi matrimonia clandeſtina æque, ac ante concilium.

2. Vix credo defectum ſolum acceptationis talis decreti excuſare ab obſervantia ejus, ita ut valerent talia matrimonia: nec enim puto, quod liberum ſit fidelibus catholicis non acceptare decreta Eccleſiæ facta pro bono totius chriſtianitatis. Quidquid ſit: certum eſt Eccleſiæ tolerantiam ſufficere ad excuſandos illos populos ab hac lege, & hoc pro bono pacis, aliiſque juſtis motivis. Multa enim ſunt toleranda, quando non poſſunt corrigi ſine gravioribus malis, & cum agitur de multitudine populorum. Et ut dicebat

cebat Leo I. *circumſtant nos hinc manſuetudo clementiæ, hinc cenſura juſtitiæ, ut credamus quædam delicta toleranda, quædam vero penitus amputanda* maxime cum timentur ex rigore graviora mala: v. gr. ſchiſmata, hæreſes, &c. Tunc enim temperandus eſt rigor legum.

Quæres 1. *Quis ſit ille Parochus, cujus præſentia hic dicitur neceſſaria.*

Reſp. Eſſe parochum loci, in quo domicilium habent contrahentes. Nam iſte pro tunc eorum curam gerit animarum; ergo ad eum ſpectat illis adminiſtrare ſacramenta, & eos paſcere ſpiritualiter.

Quæres 2. *An ſufficiat præſentia phyſica parochi, & teſtium ſi non adſint moraliter, ita ut advertant, & intelligant ea, quæ fiunt.*

Reſp. Non ſufficere ſolùm præſentiam phyſicam; ſed requiri etiam moralem. Alioqui contractus non eſſet vere publicus magis quam ſi fieret coram dormientibus. Nam intentio Concilii eſt, ut parochus, & teſtes poſſint teſtificari de illo ad fines vitandæ polygamiæ, & aliorum malorum, quæ ex clandeſtinitate veniunt, ſed non poſſent teſtificari, niſi adeſſent moraliter æque, ac phyſice; ergo &c.

Plura vide apud Caſuiſtas, ubi de impedimento clandeſtinitatis, ſicut & de uſu matrimonii, ſeu, debito conjugali, de quo pauca videntur diſputanda inter ſcholaſticos.

DISPUTATIO III.

De Sponſalibus.

SPonſalia ſunt quædam Matrimonii præambula, & promiſſiones ad rectam illius celebrationem, non quidem abſolute neceſſaria, ſed valde utilia. Ideo ad pleniorem matrimonii tractationem hæc particula non videtur omittenda.

QUÆSTIO I.

Quid ſint ſponſalia, & quomodo fiant.

SPonſalia dicuntur a verbo *ſpondeo*, quod eſt ſpontanea quædam promiſſio; unde hic ſignificant quandam futuri matrimonii promiſſionem: nam olim puella promittebatur viro, & parentes, vel propinqui, vel tutores, qui eam promittebant, dicebantur *ſponſores*, & ipſa dicebatur *ſponſa*, & vir *ſponſus*, & ambo *ſponſi*. Aliquando tamen ſponſalia ſumuntur pro donis, quæ ſponſæ fieri ſolent, ut cum David (1) dicebat ad Saul ſpondenti ei filiam ſuam: *Non habet Rex ſponſalia neceſſe, niſi centum præputia Philiſtinorum*, ſc. olim viri coemebant ſponſas, & dabant earum parentibus munera pro uxoribus quaſi emendis, & ideo David attulerat Saul centum præputia Philiſtinorum ad obtinendã Michol. 2. Sumuntur pro ipſo contractu matrimonii ante conſummationem, quod tunc dicitur *ſponſalia de præſenti*; Imo & ſignificant ipſum matrimonium, dum actu celebratur... Proprie, & ut de illis legimus, ſignificant contractum prævium ad matrimonium, qui eſt promiſſio matrimonii contrahendi; & dicuntur etiam *matrimonium per verba de futuro*.

CONCLUSIO I.

S*Ponſalia deſcribuntur futuri matrimonii ſenſibilis, ſeu externa promiſſio mutua, & utrimque acceptata inter legitimas perſonas*. Eſt communis.

Prob. 1. ex Scoto, qui ſponſalia dicit eſſe *promiſſionem de futuro, quæ non facit indiſſolubilitatem*. Et ibi omnino ſupponit, & dicit in hoc conſiſtere ſponſalia, & ea non facere matrimonium. Quod etiam docet in Reportatis.

Prob 2. Nam ſic explicatur natura hujus actus, prout communiter a Theologis, & Canoniſtis uſurpatur. Dicitur *promiſſio*. In hoc convenit cum aliis pactis, & promiſſionibus. 2. *Futuri matrimonii*; & ſic deſi-

(1) 1. *Reg.* 18.

deſignatur res promiſſa, & fienda, ſc. matrimonium ut contrahendum. 3. *Externa*, *& ſenſibilis*, ita ut a compromittentibus percipiatur. 4. *Voluntaria*. Nam ſi non fiat libere, ſeu ſponte, non erit *ſponſio*, nec habebit vim obligandi. 5. *Mutua*. Nam ſicut matrimonium petit amborum conſenſum, ita & ſponſio, ſeu promiſſio de illo fiendo debet eſſe reciproca, ut liget utrumque. 6. *Mutuo acceptata*. Hoc enim ipſo, quod promiſſio eſt mutua, eſt etiam acceptata, & niſi ſinguli gratam haberent promiſſionem alterius, non repromitterent. 7. Denique *inter legitimas perſonas*, id. quæ ſint capaces promittendi, & exequendi, ſeu capaces matrimonii, quod promittunt ſe contracturos. Ideo ſponſalia non valerent inter Religioſum profeſſum cum fœmina libera, nec inter uxoratum, & virginem. Denique requiritur ad valorem ſponſalium, ut nullum habeant impedimentum ad matrimonium contrahendum pro tempore.

Hic ergo habes & naturam, & præcipuas conditiones ad ſponſalia valida: de aliis dicemus infra.

Dixi autem, *Pro tempore*, nam poſſunt fieri inter adoleſcentes, qui nondum ſunt apti ad matrimonium per verba de præſenti contrahendum, & tunc non obligabunt niſi pro tempore, quo pervenerint ad ætatem.

Obiic. con. 3. part. Promiſſio interna jure naturæ obligaret æque, ac externa; ergo ſufficeret ad ſponſalia; ergo non requiritur externa, ſaltem neceſſario.

Reſp. neg. ant. Nam quia hæc promiſſio debet eſſe reciproca, ideo debet eſſe etiam externa, & ſenſibilis, ut cognoſcatur inter ſponſos promittentes, & acceptantes mutuo.

Inſt. Promiſſio interna obligat coram Deo; ergo & hic obligaret ſufficienter ſponſos in conſcientia.

Reſp. neg. conſ. Nam Deus tã videt actus internos, quam externos: non ita homines, qui non vident, *niſi ea*, *quæ parent*, per ſenſus ſaltem in ſtatu viæ.

Obiic. con. 4. ſponſalia fieri poſſunt per parentes, & quidem in ætate, in qua illi non ſunt liberi. Nam puer, aut puella ſeptennis poteſt ſponderi; ergo non ſt neceſſe, ut promiſſio ſit plene libera.

Reſp. neg. conſ. quia illa ſponſalia non ligant impu-

beres ſtricte, niſi cum pervenerint ad plenam libertatem per ſeipſos, & libere conſentiant: Imo ſufficit, ut ſi fuerint præſentes, non diſſentiant, cum nubunt de præſenti, quia tunc ſunt plene liberi, & poſſunt reſilire, ſi adſit ratio.

Objic. con. 5. In aliis pactis ſufficit, ut unus promittat, & alter acceptet; ergo & in iſto non requiritur mutua promiſſio: ſed ſufficit, ut unus promittat nubere, & alter acceptet; prob. ant. in acceptatione promiſſionis includitur repromiſſio; ergo &c. prob. ant. non enim hic poteſt acceptare promiſſionem nubendi, niſi & ipſe velit nubere; ergo &c.

Reſp. tranſ. ant. & neg. 1. conſ. Nam de ratione ſpecifica hujus pacti eſt, ut promiſſiones ſint reciprocæ: nam in iſto uterque mutuo agit, & patitur: in aliis vero unus agit, & alter patitur, unus dat, & alter accipit, in matrimonio uterque præbet corpus ſuum, & agit ſuo modo. Unde neg. 2. & 3. ant. nam, qui ſolus promitteret, ſolus obligaretur, non autem acceptans, qui poſſet cedere juri per promiſſionem alterius, & ſuam acceptationem acquiſito.

Objic. 2. Quando unus promittit, & alter acceptat, iſtius repromiſſio continetur ſufficienter *in hac* acceptatione; ergo non requiritur promiſſio mutua, ſaltem formalis; prob. ant. ſi vir in matrimonio dicat, *accipio te in meam*. Et iſta dicat, *placet*, ſeu, *accepto*. Hoc ſufficit ad matrimonium: ſed tunc non adeſt mutua promiſſio; ergo & in ſponſalibus ſufficiet promiſſio ab uno, & acceptatio ab alio.

Reſp. neg. ant. & diſt. min. Non adeſt formaliter, & explicite, con. æquivalenter, & implicite, ac virtualiter; neg. min. & conſ. quia matrimonium claudicare non poteſt, nam eſſentialiter conſiſtit in mutua donatione corporum, & cum unus acceptat donationem alterius ad finem matrimonii, cenſetur & ipſe conſentire, & tradere ſuum, alioqui alterius donatio vana eſſet ad eum finem.

Reſp. 2. neg. ant. & min. Nam in matrimonio acceptatio alterius neceſſario importat conſenſum in illud, nec iſta poſſunt ſeparari, verba de præſenti id important; in ſponſalibus autem poteſt unus acceptare obligationem alterius nubendi, & nolle ſe illi ad hoc obligare ex parte ſua.

Inſt. qui promittit, intendit, ut alter repromittat, & ſe obliget; ergo vel promiſſio illius non tenet, nec obligat, vel alter etiam obligatur.

Reſp. diſt. ant. Si promittit ſub ea conditione, con. ſi promittit abſolute: neg. ant. nam ſi vir promittit fœminæ ſub ea conditione, ut ipſa repromittat, certum eſt eum liberari ab obligatione promiſſionis, ſi illa non repromittat: quia deficit conditio, ſine qua non vult ſe obligare: ſed ſi abſolute promittit, abſolute obligatur, quamvis illa nolit ſe obligare, & ille tenebitur nubere, quando ipſa voluerit, & non viciſſim.

CONCLUSIO II.

Licet ſponſalia ſoleant publice, coram notario, & teſtibus, aut etiam parocho fieri: valere tamen poſſunt facta inter ſolos ſponſos, denique publicitas non eſt neceſſaria ad valorem ſponſaliorum.

Prob. 1. ex praxi, nam ut docet Nicol. 1. c. *Noſtrates*, enumeratis conditiones in his ſervari ſolitas in Eccleſia Romana, addit, *peccatum autem eſſe, ſi hæc omnia non intervenerint, non dicimus*; ergo ſi in ſponſalibus omittantur ſolemnitates ſolitæ, non peccatur; ergo illa valent.. Et concil. Trident. invalidans matrimonia clandeſtina, nihil quoad hoc decernit de ſponſalibus.

Prob. 2. quia nec ipſa ſponſalia ſunt neceſſaria ad matrimonium; ergo a fortiori hæc valebunt ſine ſolemnitatibus iſtis.

Prob. 3. quia nulla lege canonica id præcipitur, ſaltem ſub pœna nullitatis. Nec ullibi conſtat de illa; ergo &c.

Confir. Nam ex ſponſalibus clandeſtinis non ſequuntur inconventia, ob quæ matrimonia clandeſtina irritantur, non oritur polygamia, nec adulteria, nec concubinatus, nam poſt ſponſalia valida valide contrahitur matrimonium cum aliis ſponſis, & priora ſponſalia per ſubſequens conjugium diſſolvuntur; ergo &c.

Objic. 1. ex cap. *Inhibitio* Evariſtus dicit, *non eſſe legitimum connubium, niſi ab his, qui ſuper fœminam dominationem habere videntur*, & a quibus *cuſtoditur, uxor petatur*; ergo deſponſatio per petitio-

nem fęminæ in uxorem, non valet ſine ſponſalibus. Et cap. *Noſtrates*, cit. Matrimonia *poſt ſponſalia, quæ futurarum nuptiarũ ſunt promiſſa, fędera quoque conſenſu eorum, qui hæc contrahunt, & eorum, in quorum poteſtate ſint, & poſtquam Arrhis ſponſam ſibi ſponſus deſponderit*; ergo Eccleſia præcipit ſolemnitates, & publicitatem ſponſaliorum, ut valeant.

Reſp. neg. conſ. Nam Evariſtus loquitur de conjugio, non de ſponſalibus, & nihil ibi præcipit ſub pęna nullitatis. Nicolaus autem, ut diximus, narrat ſolum Bulgaris ea, quæ uſitantur apud Romanos in conjugiis, imo & dicit ea poſſe omitti ſine peccato; ergo & ſine nullitate.

Inſt. *Ubi eſt eadem ratio, ibi eſſe debet eadem juris diſpoſitio*; Sed eſt eadem ratio pro ſponſalibus, & pro matrimoniis clandeſtinis; ergo utraque ſunt invalida ex jure.

Reſp. neg. min. quidquid ſit de maj. nam longe differunt ſponſalia, & matrimonia quoad rationem publicitatis, ut dicebamus.

Inſt. 2. Canoniſtæ cap. *cum inhibitio* cit. docent prohibitionem matrimonii clandeſtini extendi ad ſponſalia; ergo eſt eadem ratio, & juris diſpoſitio de utriſque.

Reſp. neg. conſ. 1. quia licet quidam ita ſentiant, plures tamen tenent contrarium. 2. Quia illi ſcribebant ante Concil. Tridentini decretum, quo irritantur matrimonia clandeſtina, non vero ſponſalia, quia ſc. ex iſtis, ſi fiant clandeſtine, non ſequuntur mala, ſicut ex talibus conjugiis. Et ſic non erat eadem ratio de illis, ac de iſtis, nec ideo debuit eſſe eadem juris diſpoſitio.

Igitur ſponſalia privatim facta ſunt valida, licet illicita.

Quæres, *cur ſponſalia impuberum valeant, non autem alii contractus facti in minoritate*.

Reſp. id eſſe ex diſpoſitione juris, ex ratione naturali, & æquitate, tum quia ſponſalia non ſunt proprie contractus, tum quia ſunt maxime favorabilia: natura enim magis inclinat ad nuptias, quam ad alios actus civiles, & politicos: ideo jura non eodem modo diſponunt de ſponſalibus, ac de aliis contractibus. Adde, quod ſponſalia facilius diſſolvantur, quam alii contractus.

QUÆ-

QUÆSTIO II.

De conſenſu requiſito ad ſponſalia. Quæ libertas, ætas, & aliæ conditiones ad ea requirantur.

JAm diximus promiſſionem, quam important ſponſalia, debere eſſe mutuam, & voluntariam. Ita eſt de conſenſu, & acceptatione; ſc. debent eſſe libera, non coacta, libertate requiſita ad alios actus morales, ut imputentur, ſed magis ex profeſſo de hac conditione hic diſputamus: de reciprocitate, & acceptatione ſenſibili nihil reſtat dicendum, bene vero de ætate, & habilitate contrahentium.

CONCLUSIO I.

COnſenſus ſponſorum coactus, aut metu extortus invalidat ſponſalia.

Prob. 1. ex SS. Decretis. Nam cap. *ex litteris*, dicitur *de puero annorum* 10. *cui voluntate parentum potius, quam de ſua, deſponſata fuit puella quædam* 12. *annorum, & in domum patris pueri deducta*. Decernit Pontifex, quod, *ſi puella nolit expectare complementum ætatis pueri, ſponſalia ſolvantur*. Sed non apparet alia cauſa talis ſolutionis præter defectum libertatis puellæ; ergo ille defectus invalidat ſponſalia.

Prob. min. tum ex ipſo textu dicente, quod *nolens, & invita, minis parentum impulſa, moram fecit per annum*, Et addit Pontifex, quod, *ſi commonita, ut donec compleat puer an.* 14. *expectet, non duxerit expectandum, libera ei facultas detur, ut ducat alium rum*. Et Gloſſa dicit, quod *ſponſalia illa non tenuerunt*, & in caſu d xerat, quod *ſponſalia per vim contracta non tenent, & ideo datur huic licentia contrahendi*, ſc. cum alio.

Confir. quia licet ſponſalia minus ligent, quam matrimonium, tamen aliunde nocent libertati ſponſorum, qui ex humanis reſpectibus, & metu parentum eorumdem non audent reſilire; ergo merito irritantur ſic contracta.

Objic. 1. Actiones ex metu non ſunt ſimpliciter

involuntariæ, ſed ſecundum quid, & non invalidant alios contractus; ergo nec ſponſalia.

Reſp. neg. conſ. Nam, quidquid ſit de aliis contractibus, ſufficit, quod iſte, & ipſum matrimonium petunt plenam libertatem, & debent fieri ex amore ſponſorum, non ex voluntate aliena, ob inconvenientia graviſſima, quæ accidunt inter conjugatos defectu amoris mutui. Ideo inter omnes contractus humanos, maxime in iſtis requiritur plena libertas. Si autem ceſſante metu, & cauſa ejus, ſponſi conſentiunt, aut ſi metus non fuerit vera cauſa horum contractuum, tunc ſponſus, & ſponſa tenentur in conſcientia ſtare promiſſis.

CONCLUSIO II.

Ante annum ſeptimum ætatis completum non valent ſponſalia, bene vero ſi fiant poſt illam ætatem adeptam, licet ante pubertatem.

Prob. 1. quoad utramque p. ex decretis Apoſtol. (1) Nam, cap. *Acceſſit* Alexander III. decernit, quod, ſi puella non eſſet ſeptennis, cum deſponſata fuit, validum fuit matrimonium Petri cum Matre Puellæ, quia ſc. invalida fuerunt ſponſalia cum puella filia; ſic enim fuit ſine impedimento publicæ honeſtatis, quod non naſcitur niſi ex ſponſalibus validis. E contra vero matrimonium iſtud non valuiſſet propter tale impedimentum, quod adfuiſſet, ſi ſponſalia viri cum puella filia valuiſſent; ergo cenſet Papa, quod ſponſalia valent poſt ſeptennium ætatis completum, & non ante. Idem conſtat ex cap. *Duo pueri*. Ubi Clem. III. decernit, quod ſponſalia ante ſeptimum annum tam maris, quam fœminæ ſunt nulla pro tunc; ſed, ſi poſtquam attigerunt illam ætatem, conſentiunt, contrahunt impedimentum publicæ honeſtatis, nec poſſunt licite reſilire, quia per poſteriorem hunc conſenſum validant ſponſalia, quæ tamen poſtea ſolvuntur, ſi contrahant per verba de præſenti cum aliis; ergo ſponſalia non valent ante ſeptennium, bene vero deinceps, & ante pubertatem.

Prob. 2. quia hæc decernuntur pro libertate contra-

(1) *de Sponſ. imp.*

trahentium, ſeu libertas non cenſetur perfecta ante annum ſeptimum completum; ergo ante illum non valent ſponſalia, bene vero deinceps.

Dixi annum 7. completum. Nam licet pauci dies, probabile eſt, ut multi tenent, non valere ſponſalia, nec inducere illud impedimentum. 1. Quia id colligitur ex decretis citatis *Deſponſationes, & matrimonia ante ſeptem annos fieri non poſſunt*, inquit Alex. III. non caret tamen probabilitate opinio dicentium, quod ſi deſint pauci dies de anno ſeptimo; non ſunt invalida ex regula juris; *Quod parum diſtat, nihil diſtare videtur*.-Et in moralibus, *parum pro nihilo reputatur*. Et cap. *juvenis* Eugen. III. decernit ſponſalia viri cum puella nondum ſeptem annorum (ſc. completorum) fuiſſe valida

Objic. 1. con. 1. p. Ideo canones volunt ſeptennium, quia regulariter non prius adeſt uſus rationis, ſed poteſt adeſſe ante ſeptennium completum; ergo ante illud valent ſponſalia. prob. min. ſæpe *malitia ſupplet ætatem*; ergo &c.

Reſp. diſt. maj. Ideo ita ut ob motivum illud ita decreverit Eccleſia generaliter, & abſolute: con. ita ut noluerit obligare generaliter; neg. maj. & conſ. Nam leges non attendunt ad caſus ratos; ſed ad eos, qui ordinarie occurrunt, & non patiuntur interpretationes, quando loquuntur abſolute, & determinate ut hic; ſane in hac re graviſſima ſæpius contra veritatem facti fierent ſponſalia invalida, & infantibus tribueretur, quod non habent; ſcil. anticipatus uſus rationis.

Inſt. ad matrimonium poteſt præveniri ætas taxata in jure, ſi malitia ſuppleat ætatem; ergo a fortiori hoc licet pro ſponſalibus.

Reſp. neg. conſ. Et diſparitas eſt, quia leges non tam ſtricte determinant ætatem debitam pro matrimonio, ſicut pro ſponſalibus, ideo dant locum interpretationi pro illo, & non pro iſtis: Tempus matrimonii taxatur ex habilitate ad generandum, quæ in iſtis eſt promptior, & in aliis tardior, & habet ſigna certa, & viſibilia: non ita eſt de rationis uſu, ac libertate, quæ potius tardat, quam præveniat ætatem.

Objic. 2. ex cap. Juvenis cit. patet, quod ſponſalia puellæ nondum ſeptennis fuerunt valida, quia indu-

xer.

xerunt impedimentum publicæ honeſtatis; ergo non requiritur ille annus completus.

Reſp. neg. ant. Non enim dicitur abſolute fuiſſe nuda ſponſalia, ſed matrimonium: ſaltem de hoc dubitabatur, ideo dicit Eugenius. *In his, quæ dubia ſunt, quod certius exiſtimamus, tenere debemus .... quia & illius uxor fuiſſe dicitur, tum propter dubitationem mandamus*, &c. Et ſupra dixerat, *Juvenis quidam puellam nondum ſeptennem duxerat*; ergo non erant nuda ſponſalia, ſed matrimonium, quo puellam habuerat ut uxorem. Unde *cum illa tentavit, quod complere non potuit*.

Denique dubitabat an eſſet verum matrimonium, ideo Papa decernit non potuiſſe illum juvenem poſtea nubere cum puellæ mortuæ conſobrina.

Dubitabatur præterea, num poſt completum ſeptennium puella conſenſerit in ſponſalia præcedentia, & an per conſenſum ad tales conatus pro conſummatione tranſierint in matrimonium de præſenti. Ideo dicit canon; *Quia conjux illius fuiſſe dicitur*.

Colligis autem, quod de mente Eccleſiæ, ex ſponſalibus validis naſcitur impedimentum publicæ honeſtatis, non autem ex invalidis. De quo infra.

QUÆSTIO III.

De effectu, & ſolubilitate ſponſalium.

QUæritur hic, quam obligationem pariant ſponſalia inter ſponſos? An in foro interno, vel externo teneantur nubere in tempore præfixo: & an peccatum alterius illorum cum tertio ſit verum adulterium; Item an, & quomodo ſint ſolubilia.

CONCLUSIO I.

SPonſi tenentur in conſcientia, & ſub peccato mortali implere promiſſum, & nubere, & ad hoc poſſunt compelli in foro externo. Eſt communis.

Prob. 1. ex SS. Decretis cap. *Ex litteris*. Alex. III. decernit, ut vir, qui juraverat contrahere, ad id compellatur per cenſuras, niſi adſit impedimentum, & *puellam in uxorem recipiat, & maritali affectu pertractet*.

tractet. Mitius tamen decernit Lucius III. cap. (1) *Requiſivit* dicens, quod mulier, *quæ renuit nubere, & ſe nupturam cum juramento affirmavit .... cum libera debeant eſſe matrimonia, monenda eſt potius, quam cogenda*. Sed Gloſſa notat, quod *prius monenda eſt, & niſi acquieverit, poſtea compellenda*. Et infra, *potius monenda*, id eſt, *prius monenda*, &c. *Poſtea movenda propter juramentum*. Et cap. *Deſponſatam*. dicit Euſebius. *Deſponſatam puellam non licet parentibus alii viro tradere*. Et cap. *de coniugali* idem gravius prohibetur: nam quæreretur a Syricio, *ſi puellam deſponſatam uni poſſit alter in matrimonium accipere?* reſpondet, *Tale connubium anathematizamus, & modis omnibus, ne fiat prohibemus*; ergo ſive ſponſalia ſint jurata, ſive non, ſemper debent impleri, & hoc ſub gravi peccato. Forte tamen Syricius ſupponit fuiſſe deſponſatam per verba de præſenti, & ſic fuiſſe matrimonium ratum, ſed priora decreta non patiuntur hanc interpretationem.

Confirmatur ex cap. *Si qui*: Ubi Concil. Eliberit. decernit, quod, *ſi partes fidem fregerint ſponſaliorum, triennii tempore abſtineant ſe a communione*, quod intelligendum eſt de ſponſalibus factis ex mutuo conſenſu, imo & ſi non conſenſerint, *debent tamen dare operam, ut impleantur*, ait Gloſſa. Et Bonifac. VIII. cap. *ſi infantes* ſtatuit quoad filios, pro quibus parentes ſponſalia contraxerunt, ſi ipſi filii *expreſſe conſenſerint, vel tacite.... obligantur*. Et Auguſt. cap. *Duobus* dicit, *ſi aliquis alicui mulieri fidem fecerit pactionis, non debet aliam ducere, ſi aliam duxerit, debet pœnitentiam agere de fide mentita*; ergo obligatio ſervandi fidem in ſponſalibus datam eſt gravis, & ſub peccato mortali.

Probatur 2. de contractibus, maxime de oneroſis oritur obligatio ex juſtitia, & fidelitate, & quidem ſub mortali in materia gravi: ſed ſponſalia ſunt contractus mutuus, & oneroſus in materia graviſſima; ergo obligant ſponſos ſub mortali, & maxime in foro conſcientiæ.

Confirmatur. Nam ſi ſint firmata juramento, obligant ſub novo titulo, ſc. Religionis, ut conſtat ex cap. cit. *Ex litteris*.

Prob.

(1) *de ſponſ.* 10.

Prob. 2. p. de foro externo, nam c. mox cit. præcipitur, ut, ſi poſt monitionem ſponſus *ille non acquieverit*, *Eccleſiaſtica cenſura compellatur*, *ut ipſam uxorem accipiat*. Et idem Papa ſtatuit de quibuſdam fœminis, ex quarum culpa non tenuerunt ſponſalia, nec perfecta ſunt matrimonia, ut eis pœnitentia injungatur (ſcil. in foro externo) antequam eis permittatur nubere alii: quippe ex Concil. Trident. cauſæ matrimoniales ſpectant ad judices Eccleſiaſticos.

Objic. 1. cap. ex litteris Sylvani, cit. Papa loquitur tantum de ſponſalibus juratis; ergo ſi non ſint jurata, non ita ligant. Prob. ant. Ratio ejus eſt, quia *periculoſum eſt venire contra juramentum*, non dicit; *contra promiſſum*, *aut fidem*. Et gloſſa dicit, quod non compellitur ex vi ſponſalium, ſed propter juramentum; ergo &c.

Reſp. neg. conſ. nam licet verba illa explicite ſint de ſponſalibus juratis, non tamen excludunt alia, nam ſemper iſta habent rationem ſponſaliorum, & ut talia inducunt impedimentum publicæ honeſtatis, non autem ratione ſolius juramenti, ſicut alii contractus ligant, licet non ſint jurati. Quod etiam patet ex aliis decretis citatis, quæ non loquuntur de juramento.

Objic. 2. Qui ſponte promittit nubere, poteſt nolle ſe obligare graviter, nec in conſcientia, nec ſub gravi peccato; ergo ſponſalia per ſe non ſic obligant. prob. ant. nam id pendet a contrahentis arbitrio. Patet etiam conſ. vix enim ullus intendit ita ſe ligare.

Reſp. diſt. ant. poteſt alio contractu, quam ſponſaliorum con. contractu ſponſaliorum; neg. ant. & conſ. nã iſte contractus ex natura ſua talis eſt, ut ſic obliget.

Inſt. In aliis contractibus gravitas rei non impedit, ne leviter promittatur; ergo nec in iſto.

Reſp. diſt. ant. ceſſante præjudicio alterius, con. ſi adſit præjudicium alterius, & quidem grave; neg. ant. & conſ. nam qui in iſto vellet ſe leviter obligare, deciperet alium, & peccaret contra leges naturalem, & divinam, quæ non permittunt res tanti momenti leviter tractari; ergo vel non eſt promiſſio, quæ ſit ſponſalia, vel graviter obligat.

Objic. 1. con. 2. p. cap. *Requiſivit*. cit. Lucius III. de-

decernit, quod, *cum libera eſſe debeant matrimonia, non coacta*, mulier, quæ cum juramento nubere cuidam viro promiſerat, reſiliebat, *potius erat monenda, quam cogenda*. Et cap. *præterea*, Innocent. III. dicit quod *qui de matrimonio contrahendo ſine omni conditione fidem dederunt, commonendi ſunt, & modis omnibus inducendi, ut propoſitam fidem obſervent*; ergo ſponſi non debent compelli in foro externo ad promiſſas nuptias.

Reſp. diſt. conſ. Si adſit ratio reſiſtendi: vel ſi ambo conſentiant, con. abſolute; neg. conſ. nec enim id intendunt illa decreta, ſed tantum quod prius monendi, quam compellendi, ſed ſi monitio non prodeſt, debet judex compellere ſubditos ad reddenda promiſſa, & ad contractus obſervandos.

Alium effectum habent ſponſalia, cauſant impedimentum publicæ honeſtatis, ſed de hoc infra ubi de impedimentis.

CONCLUSIO II.

Fornicatio ſponſi cum alia perſona non eſt proprie adulterium, nec præciſe aliud, quam fornicatio. Eſt communior.

Prob. 1. ex SS. Canonibus: nam cap. *Puto*. Auguſtinus dicit illum adulterum eſſe hominem uxoratum, *qui alteri commixtus eſt fœminæ*. Et cap. *non Mœchaberis*, Iſidorus dicit quod *ſpecialiter adulterium facit, qui præter ſuam ad alteram accedit*. Et ſic communiter tam Canoniſtæ, quam Theologi definiunt adulterium, actum contra fidem matrimonii, quo vir habens uxorem, vel uxor habens virum alteri, quam viro, vel uxori commiſcetur. Sed ſponſus non habet uxorem, nec ſponſa virum, nec inter ſe dederunt fidem conjugalem; ergo ſi alter peccat cum alio, vel alia, non adulteratur, nec frangit fidem conjugii.

Dixi: *Non eſſe proprie adulterium*, nam adulterium late ſumptum ſignificat omnem actum venereum, qui committitur inter alios, quam conjuges. Ut docet Ambroſ. c. *nemo*, ſeu, *Quidquid in ea, quæ non eſt legitima uxor, commiſſum fuerit . . . nec hoc ſolum eſt adulterium, cum aliena peccare conjuge, ſed & omne, quod non habet poteſtatem conjugii*. Concluſio autem loquitur de ſtricto adulterio.

Ob-

Objic. de jure civili, idem eſt peccatum, quo violatur matrimonium, & ſponſalia: ſed illud eſt proprie adulterium; ergo & iſtud. Prob. maj. nam l. ſi uxor, *in ſponſa hoc idem vindicandum, quia neque in matrimonium qualecumque, in ſpem matrimonii,* (ut ſunt ſponſalia) *violare permittunt* Imperatores, ergo idem eſt peccatum ſponſorum, & conjugum.

Reſp.neg. ſuppoſitum, maj. & conſ.prob. non enim ex lege civili, ſed canonica diſcernuntur peccata. Potuerunt leges civiles utriſque pœnas eaſdem decernere, ſed canones non ita decernunt, ſicut nec jus naturæ. Evidens eſt, quod ſicut ſponſi nondum ſe ſibi mutuo dederunt, ſed tantum promiſerunt dare, ideo non ſibi faciunt tantam injuriam utentes propriis corporibus, quamdiu ſunt magis liberi, ſunt quidem aliquo modo adulteria, ſed non proprie.

Dixi 2. *Non eſſe præciſe aliud, quam fornicationem,* quamvis gravius peccatum ſit ob circumſtantiam illam. 2. Poteſt etiam eſſe intra ſpeciem ſtupri, aut ſacrilegii, vel inceſtus, aut adulterii ex circumſtantiis perſonarum, cum quibus peccatur, ut ſi cum ſacerdote, propinquo, virgine, aut perſona conjugata.

CONCLUSIO III.

Sponſalia ſunt ſolubilia variis de cauſis, maxime ex mutuo conſenſu ſponſorum, ſi ſint puberes.

Prob. 1. ex SS. Decretis. Nam cap. *præterea*, Innoc. III. dicit de ſponſis, quod *ſi ſe adinvicem admittere noluerint, videtur, quod ad inſtar eorum, qui ſocietatem interpoſitione fidei contrahunt, & propterea eamdem ſibi remittunt, poſſit in patientia tolerari*: ſed contractus ſocietatis ex mutuo conſenſu diſſolvuntur; ergo & iſte.

Confir. ex regula juris, *Res omnis per quaſcumque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſolvitur, niſi aliunde prohibeatur*. Sed ſponſalia ex ſolo conſenſu mutuo ſponſorum naſcuntur, & nulla lex aliter diſponit; ergo ita diſſolvuntur.

Dico, *niſi aliunde prohibeatur*, ut in matrimonio, quod ideo non poteſt diſſolvi, tum ratione Sacramenti, tum ex jure naturali, & poſitivo; ut vidimus.

Prob.

Probat. 2. Quia nullo jure ſtatuitur indiſſolubilitas ſponſalium. 1. non jure naturali, aut divino, alioqui nulla poteſtate creata poſſint diſſolvi, nequidem per mutuum conſenſum; ſed hoc eſt falſum, & contra praxim, ergo &c. 2. nec jure poſitivo, ut etiam patet. ergo &c.

Dixi autem in concluſione, *ſi ſint puberes*; & ann. ætatis 14. attigerint, quia non prius diſſolvi poſſunt ſponſalia per illos inita ante pubertatem, quia ſic conſulitur immaturitati judicii eorum, propter quam ex levitate ſæpius ea contraherent, aut ſolverent, & ſic impedimenta publicæ honeſtatis contraherent, unde ſi alter pubertatem ante alium attingat, non poteſt reſilire, donec alter attigerit, ut poſſit valide conſentire diſſolutioni, ut conſtat ex cap. *De illis*.

Objic. cap. *Præterea*, patet eam diſſolutionem ab Eccleſia non approbari, ſed tolerari. *Hoc poterit impotentia tolerari*, inquit Papa; ergo diſſolutio non eſt licita. Prob. ant. Ideo toleratur, quia timetur majus malum, quam id, quod dicitur tolerari patienter; ergo talis ſolutio eſt in ſe mala, & illicita, licet minus mala, quam inconvenientia, quæ timentur ex neceſſitate nubendi.

Reſp. neg. 1. conſ. & 2. ant. Non enim tolerantia ſemper arguit malum in re tolerata, ſaltem poſitivum; ſed negativum, quatenus non adeo bona eſt, ut oppoſitum, ut in propoſito. Ideo Papa dicit, quod ſponſi *commonendi ſunt, & modis omnibus inducendi, ut datam fidem obſervent.*

QUÆSTIO IV.

De aliis cauſis diſſolutionis ſponſalium, v. gr. de ingreſſu religionis, & votis caſtitatis, an per iſta ſolvantur.

CAnoniſtæ plures modos, & cauſas examinant, quibus videntur ſolvi poſſe ſponſalia, præter prędictum conſenſum mutuum, verbi gratia, ſi alter ingrediatur Religionem, aut Sacerdotium, aut voveat caſtitatem, aut nubat cum alio, &c.

CONCLUSIO I.

Sponſalia licite ſolvuntur per ingreſſum Religionis unius, vel utriuſque, modo non ſint jurata: Item per receptionem ordinis ſacri, aut votum ejus.

Prob. 1. p. ex dictis de matrimonio: nam iſtud diſſolvitur per ingreſſum illum; ergo a fortiori ſponſalia, quia non ſunt adeo firma. Prob. ant. ex cap. *Verum*, ubi Alex. III. decernit, quod *etiam altero repugnante, licitum eſt alteri eligere monaſterium*.

Confir. Nam promiſſio de nubendo includit implicite conditionem, niſi Deus inſpiret ſtatum religionis, aut ſi elegerit ſtatum meliorem, ſicut includitur in ipſo contractu matrimoniali; ergo adveniente tali conditione, reſolvitur promiſſio.

Dixi, *modo non ſint jurata*, quia ratione juramenti videntur ſtrictius ligari, & debere nubere, deinde ingredi religionem, aut implere votum. Id videtur deciſum c. *commiſſum*. ubi Alex. III. dicit, quod *tutius eſt ei Religione juramenti ſervata prius contrahere, & poſtea, ſi elegerit, ad Religionem migrare*.

Verum Gloſſa tenet contrarium, ſc. *illos non teneri contrahere, tum quia ille intrando religionem non infringit juramentum, quod in melius commutat, & ita tutius eſt non contrahere... ſine peccato poteſt intrare religionem, & non contrahere*. Tum quia dici poſſet, quod etiam in ſponſalibus juratis, implicite continetur dicta conditio, ſcilicet niſi Deus inſpiret religionem, & ſic conditione veniente non ligat juramentum.

Quæres, *Quid ſi ſequatur copula, poterunt ne diſſolvi ſponſalia*.

Reſp. Quod ante Concil. Trident. vel ubi non eſt receptum, non poſſent ita diſſolvi, nec ſponſus ingredi religionem, ſi copula fuiſſet ex affectu maritali, quia per talem copulam ſponſalia tranſeunt in matrimonium de præſenti. Sed poſt Tridentinum Concil. & poſt decretum irritans matrimonia clandeſtina, non ſic tranſeunt per copulam ſequentem ſponſalia, & ille poſſet eligere religionem, ſed teneretur compenſare injuriam ſponſæ illatam. Docet etiam probabiliter Pyrrhinc, eum debere nubere, quia non

pot-

poteſt aliter injuriam violatæ virginitatis, & honoris reparare.

Prob. 2. p. Nam profeſſio religionis, & ordo ſacer eſt incompoſſibilis cum matrimonio; ergo hoc ipſo, quod unus, vel ambo ſponſi intrant religionem, aut ordinem ſacrum, fiunt incapaces nubendi; ergo liberantur ab hac obligatione.

Probat. 3. p. eodem modo: nam vota ingrediendi religionem, vel ordinem ſacrum ſunt incompoſſibilia cum matrimonio; ergo & cum obligatione illud contrahendi: nam impoſſibilium nulla eſt obligatio.

Objic. con. 1. & 2. p. Deus non acceptat promiſſionem rei alienæ, aut alteri promiſſæ, ſed per ſponſalia (& a fortiori per matrimonium ratum) corpora, & vota ſponſorum, quæ fiunt Deo de ingreſſu religionis, aut ſacerdotii, offeruntur illi res aliis promiſſæ, aut datæ; ergo Deus ea vota non acceptat; ergo non ſolvunt ſponſalia.

Reſp. diſt. maj. alteri datæ, aut promiſſæ abſolute, & ſimpliciter, conc. datæ, aut promiſſæ ſub conditione, neg. maj. & diſt. min. Offeruntur res promiſſæ, aut datæ ſub conditione, conc. datæ ſimpliciter, & abſolute, neg. min. Nam in matrimonio rato, & ſponſalibus fiunt ſub conditione, niſi eligatur melior ſtatus, imo & Deus id ſibi reſervat altiori jure, ut diximus.

Objic. 2. cap. *Veniens*, imponitur pœnitentia mulieri, quæ voverat religionem poſt ſponſalia; ergo illud votum eſt illicitum.

Reſp. neg. ant. Non enim imponitur illi pœnitentia propter votum illud, ſed quia poſt ſponſalia, & poſt votum volebat nubere alteri. *Mandamus, quatenus, ſi plus non proceſſit fide ſibi data, & voto violato, congruam ſatisfactionem indicas*; ergo ex mala intentione voverat caſtitatem, ſc. ne cogeretur ſponſo ſuo nubere, nec fidem illi ſervare, nec ipſum votum implere, ſed alteri nubere volebat; ergo id potius probat votum poſt ſponſalia valere.

Quæres. *An poſt ingreſſum religionis alter ſponſus, qui manet in ſæculo, poſſet ſtatim alteri promittere, & nubere: An vero teneatur expectare, donec profeſſionem emiſerit.*

Reſp.

Reſp. Id quidem verum eſſe de matrimonio rato, ſc. vinculum durat uſque ad profeſſionem, & in ſponſalibus, qui ingreditur religionem, manet ſemper obligatus, ſi alter expectet; ſed iſte ſtatim fit liber, nec tenetur expectare, quia ille per ingreſſum, aut votum renuntiat juri ſponſaliorum.

CONCLUSIO II.

Secunda ſponſalia non ſolvunt prima, etiam jurata, vel cum copula ex ſecundis ſecuta, bene vero matrimonium per verba de præſenti, quamvis illicite factum.

Prob. Nam ſtantibus primis, poſteriora ſunt invalida; ergo per iſta non poſſunt ſolvi prima. Probat. ant. nam cap. *Ex litteris*, Innoc. III. decernit, quod *ſponſalia de futuro ſolvuntur per ſponſalia de præſenti, non autem per ſecunda de futuro*. Nam inquit Papa, *matrimonium 2 loco contractum, legitimum judices; & ad illud ſervandum compellas eundem*, & pro 2. p. *Quod ſi forte per verba de futuro ſponſalia cum utraque* (fœmina) *contraxit, juramentum primum; ſicut licite factum eſt, ipſum ſervare compellas, de ſecundo ei pœnitentiam injuncturus;* ergo ſecunda ſponſalia, ſtantibus primis, ſunt nulla.

Prob. 2. Nam in aliis contractibus, v. gr. venditionis, & emptionis, poſteriores non ſolvunt priores, ſed poſteriores ſunt nulli, ſi poſt venditam domum Petro, vendas eandem Paulo, hæc 2. venditio nulla eſt; ergo ita eſt de ſecundis ſponſalibus, ſi primæ fuerunt validæ, poſtquam Petrus promiſit nubere cum Martha, non poteſt valide promittere nuptias cum Berta.

Hoc verum eſt ex parte illius, qui frangit fidem: nam ſi alter velit recedere, liberatur per illam infidelitatem ſpondentis ſecundo, ſed ſi nolit cedere juri ſuo ſibi acquiſito per prima ſponſalia, tenetur ille ſatisfacere.

Dixi, *etiam jurata*: nam juramentum non poteſt eſſe vinculum iniquitatis, nec obligare contra jus, aut rationem, & bonos mores: eſt enim contra fidelitatem, & juſtitiam; ergo non facit, ut ſecunda ſponſalia valeant contra prima.

Dixi

Dixi 2. *etiam ſecuta copula cum ſecunda ſponſa*. Nam licet olim, & nunc, ubi non eſt receptum decretum Tridentinum contra matrimonia clandeſtina, copula in illis locis præſumatur in matrimonium de præſenti, & ſic diſſolvat priora, tamen nunc, & ex vi talis decreti, id non poteſt præſumi copula cum ſecunda ſponſa, non liberata vinculo priorum magis, quam ipſa ſecunda ſponſalia. Prob. conſ. Nam per illam copulam non contrahitur majus vinculum, quam ſponſalitium, fit quidem injuria illi ſecundæ, & nova infidelitas primæ; ſed nova illa iniquitas non debet præjudicare juri hujus primæ, nec ille debet emolumentum capere ex ſua iniquitate; ergo remanet ſemper ligatus cum prima, niſi hæc velit cedere, ut poteſt.

Dico, *ut poteſt*. Nam, ut notavimus, hoc ipſo, quod ſponſus conſenſit in ſecunda ſponſalia, prior ſponſa poteſt acceptare ſolutionem priorum, maxime propter infidelitatem, & peccatum.

Prob. iterum de matrimonio ex cap. *Si inter*, Greg. IX. ſtatuit, quod ſponſalia de præſenti non ſolvuntur per matrimonium ſequens, bene vero ſponſalia de futuro. Nam *inter ſponſos acceſſit tantummodo promiſſio de futuro.... ſi alius mulierem illam ſponſaverit per verba de præſenti... hujuſmodi deſponſationis intuitu ſecundum matrimonium non poterit ſeparari*; ergo &c.

Certum eſt tamen, quod hæc mulier conſentiens matrimonio huic, peccavit graviter, & illicite contraxit, ſed tamen valide: nam peccavit contra fidelitatem, & juſtitiam, imo & contra religionem, ſi ſponſalia prima erant jurata.

CONCLUSIO III.

SI poſt ſponſalia ſuperveniat aliquod impedimentum impediens, vel dirimens, illa reſolvuntur.

Prob. 1. ex SS. Canonibus, quibus ſtatuuntur illa impedimenta, de quibus infra: nam ſponſalia non obligant contra legem, rationem, aut jura, ſed poſitis impedimentis, illa matrimonia eſſent contra leges, rationem, & jura, verbi gratia, ſi ſponſus peccaret cum ſorore ſponſæ, aut iſta cum fratre ſponſi, & ſic de aliis; ergo &c.

Cer-

Certe in caſu illo de fornicatione, aut ſimili, ex tunc Innocens liberaretur quidem ab illa obligatione, non autem reus, qui non poſſet aliam ducere, ſi innocens nollet cedere juri ſuo, reus vero deberet potius petere diſpenſationem ab impedimento, quod ſponte incurriſſet. Idem eſt de illo, qui poſt ſponſalia, inſcio conſorte, caſtitatem voto ſimplici voveret: nam inſtante alio ſponſo deberet petere diſpenſationem, ut poſſet ſatisfacere fidei datæ.

CONCLUSIO IV.

Fornicatio ſponſi, aut ſponſæ, etiam violenta, ſuperveniens, ſufficit ex parte innocentis ad ſolvenda ſponſalia. Idem eſt de lapſu in hæreſim, vel apoſtaſiam, vel aliud crimen, ex quo veniret infamia, vel dedecus grave.

Prob. 1. ex cap. *Quemadmodum*, ubi Innocent. III. ſtatuit, quod is, qui juravit cum muliere contrahere, eam repellere poterit propter fornicationem ſupervenientem, non propter præcedentem: nam inquit, *Si poſt contractum conjugium vir propter fornicationem poteſt uxorem dimittere, longe fortius ante conjugium celebratum, ob eandem cauſam ſponſus poteſt licite in ſuam cohabitationem non admittere ſponſam.* Eadem eſt ratio de ſponſa reſpectu ſponſi.

Dixi, *etiam violenta*: nam capit. *Raptor*, dicitur, quod *ſi ſponſus ſponſam raptam recipere noluerit, liceat ſibi alii nubere, & ipſa eidem crimini non conſenſerit, licentia alii nubendi non negetur*. Ratio eſt, quia licet ſponſa ſi violenter oppreſſa non peccaverit, tamen inde maculam gravem contraxit, & dedecus, propter quod licet ſponſo reſilire. Sicut ſi poſt ingreſſum religionis, aut profeſſionem egrediatur, quia eſſet aliquod dedecus viro nubere cum monacha, aut fœminæ cum monacho.

Prob. 2. p. de Hæreſi, vel Apoſtaſia: eſt enim fornicatio ſpiritualis, perículoſior, & gravior corporali; ergo ſi propter iſtam poteſt ſponſus innocens dimittere reum, a fortiori propter ſpiritualem.

Confir. Nam ob lapſum unius in hæreſim, vel apoſtaſiam poteſt conjux innocens ſeparari quoad torum, & habitationem; ergo multo magis ſponſus.

Prob.

Prob. 3. Nam, ut dicemus, mutatio notabilis ſuperveniens uni ſufficit ad ſolutionem ſponſaliorum; ſed per Hæreſim, & Apoſtaſiam fit mutatio notabilis: nam incurrit infamiam, & excommunicationem ex decretis Eccleſiæ, cap. *Placuit*, ex Clem VII. & *inconſutilem*, ex Innocent. IV. Et c. *cum ex Apoſtolatu*, ex Paulo V. ergo &c.

Prob. 3. ex periculo perverſionis innocentis per hæreticum, vel apoſtatam, & propter ſalutem prolis, quæ poſſet infici erroribus patris, aut matris.

Probat. 3. p. de crimine ob eandem rationem infamiæ, ac dedecoris, ac mutationis ſtatus: nam ex gravi crimine hæc oriuntur; ergo ſufficiunt ad ſolvenda ſponſalia.

CONCLUSIO V.

Notabilis mutatio ſuperveniens uni ſponſo, ſive in corpore, ſive in moribus, ſive in bonis, ſufficit ad ſolvenda ſponſalia.

Prob. 1. p. ex cap. *Quemadmodum* cit. ubi Innoc. III. ſtatuit, quod *ſi poſt hujuſmodi juramentum mulier fieret leproſa, aut paralitica, vel oculos, aut naſum amitteret, aut quidquam turpius eveniret numquid vir eam ducere teneretur in uxorem?* Quaſi dicat, non tenetur, inquit Gloſſa; ergo ſi alterutri accideret aliqua hujuſmodi, ex quibus cohabitatio fieret moleſta, vel ingrata, vel odioſa, aut unus fieret minus habilis ad onera matrimonii, ſolvi poſſent ſponſalia. Idem patet cap. *Litteras*, ubi Urbanus III. dicit, quod vir cogi non poteſt ad accipiendam fœminam, cui poſt ſponſalia ſupervenit lepra.

Confir. Hæc ſufficerent ad divortium a toro, ergo a fortiori ad non nubendum.

Probat. 2. p. Nam mutatio in moribus, ut nimia aſperitas unius, vel inimicitiæ graves ſubortæ inter ſponſos, aut eorum parentes, & familias, aut ſi alter reperiatur ſævus, & truculentus, aut ebrietati deditus, &c. talia inquam ſufficiunt ad divortium a toro inter conjugatos; ergo a fortiori ad ſolutionem ſponſaliorum, quæ innocens non contraxiſſet, ſi hæc ſciviſſet.

Confir. ex decretis citatis; nam hæc mala non minus

nus repugnant ſocietati conjugali, quam ea, quibus concedunt eam ſolutionem; ergo æque ad eam ſufficiunt.

Probat. 3. p. de mutatione in bonis fortunæ, aut famæ: nam ſi uni adveniat magna paupertas, ita ut vel mulier non poſſit habere dotem, aut vir fiat decoctus, & miſer, & incapax ferendi onera, & alendæ familiæ, non debent cogi ad nubendum, quia ſtatus conjugii eſſet nimis moleſtus, & non fuit intentio promittendi nubere in illis circumſtantiis: vir non intendebat promittere nuptias fœminæ ſine dote, nec illa viro ſine bonis, quæ videbatur habere; ergo ſi hæc deſint, deficiunt conditiones, ſine quibus non promittebant.

Idem eſt de gravi infamia. Non enim fuit intentio contrahendi cum perſona ſic infami. Et hæc vera ſunt, ſive mutationes illæ de facto advenerint poſt inita ſponſalia in re, vel in cognitione, cum antea laterent, ac ignorarentur ab altero ſponſorum: nam ſi hæc nota fuiſſent, alter non contraxiſſet.

Plures aliæ cauſæ hujus ſolutionis habentur apud Caſuiſtas, verbi gratia, longior abſentia unius, aut peregrinatio in longinqua: nam ſponſus remanens poteſt præſumere, quod abſens renuntiavit juri ſuo. Et nimia dilatio poſt tempus præfixum idem facit præſumere innocenti. Item defectus conditionis explicitæ, vel implicitæ appoſitæ in pactis ſponſaliorum. Nam qui eſt in mora, cenſetur reſilire, & innocens ſic poteſt interpretari, & acceptare reſilientiam. Ita eſt de aliis cauſis multis, quas longum eſſet recenſere.

Notandum autem, quod quando cauſæ ſolutionis non ſunt evidentes, aut quando una pars non conſentit ſolutioni, expectandum eſt judicium Eccleſiæ.

DIS-

DISPUTATIO IV.

De impedimentis matrimonii.

IMpedimenta hæc alia ſunt *dirimentia*, quæ non tantum prohibent, ne fiat matrimonium inter illos, qui hæc habent; ſed etiam irritant illud, ſi fiat: alia ſunt pure *impedientia*, quibus exiſtentibus prohibetur fieri, aut illicite fit: ſed ſi fiat, tenet, ac validum eſt. De utriſque hic agimus, ſaltem de præcipuis, quatenus ſunt in uſu.

QUÆSTIO I.

An dentur, & quid ſint impedimenta matrimonii, & quo jure ſtatui poſſint.

IMpedimentum, de quo agitur, *eſt aliquid præexiſtens contractui matrimoniali poſitive, aut negative, quod illud facit illicitum, aut invalidum jure naturali, aut divino, vel humano*. Dicitur 1. *Præexiſtens*: nam ſi ſuperveniat, non inficit contractum, ſed reddit uſum illicitum, aut vinculum ſolvit, ut profeſſio in religione approbata poſt matrimonium ratum, & non conſummatum. 2. *poſitive, aut negative*: nam alia ſunt poſitiva, ut crimen, & votum, alia negativa, ut impotentia. 3. *facit illicitum*, ut impedientia. 4. *vel invalidum*, ut dirimentia. 5. *jure naturali*, ut impotentia, error, &c. quæ jure naturæ invalidant matrimonium. 6. *vel divino*, ut conſanguinitas in 2. gradu: nam in lege divina irritabat illud. 7. *vel humano*, ſc. eccleſiaſtico, ut raptus, crimen, &c. quæ ex ſola humana lege dirimunt.

Porro impedimenta *dirimentia* ſunt impedimenta *ſimpliciter*, quæ nec fieri permittunt, nec facta patiuntur ſubſiſtere; alia vero *ſecundum quid*, & *pure impedientia*, per quæ contrahitur illicite ab his, quæ aliquid tale habent, ſed, cum facta fuerint, tenent, ſive, ut loquitur Doctor, *impedimentum ſimpliciter, poſt quod ſi fuerit attentatum nihil fit, non ſimpliciter autem dico prohibitionem quamcumque, pro-*

pter quam illegitime ſit, ſi tamen ſit, non eſt irritum.

Dirimentia olim erant 12. per Concilium autem addita ſunt duo, & ſic hodie ſunt 14. & continentur his verſibus.

Error, conditio, votum, cognatio, crimen.
Cultus diſparitas, vis, ordo, ligamen, honeſtas,
Amens, affinis, ſi clandeſtinus, & impos.
Adde duo
Si ſponſam rapias, ſi clandeſtinus inibis.
Hæc facienda vetant conjugia, facta retractant.]

Impedimenta unde prohibentia olim dicebantur 12. vel 14. his verſibus latent

Eccleſiæ vetitum, necnon tempus feriatum,
Atque catechiſmus, ſponſalia, jungito votum,
Inceſtus, raptus ſponſatæ, mors muliebris,
Suſceptus propriæ ſobolis, mors presbyteralis,
Vel ſi pœniteat ſolemniter, aut monialem
Accipiat, prohibent hæc conjugium faciendum.

Quinque priora oriuntur ſine culpa, reliqua vero ſunt quaſi pœnæ aliquot peccatorum in perſonis nubentibus. Videndum quo jure ſtatuta ſint, ſaltem dirimentia.

CONCLUSIO I.

D*Antur aliqua impedimenta matrimonii ex jure naturæ, aliqua ex jure Divino, & aliqua ex jure humano, ſeu Eccleſiaſtico.* Eſt communis.

Prob. 1. ex Scoto, (1) qui enumerat, & explicat illa impedimenta, & diſtinguit ea, quæ *ſunt ex natura contractus*, & per conſequens de jure naturæ, & *quæ oriuntur ex ſtatuto Eccleſiæ*, & quædam notat ex jure poſitivo Divino. Ex ſtatuto Eccleſiæ ſunt tantummodo *impedimenta ex parte perſonarum*. Et de *propinquitate* dicit, quod in omni lege (tam naturæ, quam poſitiva divina) *aliqua propinquitas impedivit*; ergo ex Scoto ſunt impedimenta matrimonii ex jure naturali, divino, & humano.

Prob. 2. de jure naturæ: nam, ut dicit Scotus, certum eſt aliqua impedimenta oriri ex natura contractus in genere, vel ſpecie; ergo iſta veniunt ex jure naturæ. Prob. ant. libertas eſt eſſentialis omni contra-

(1) *d.42.M. & N.11.& 12.D.4.*

tractui generice, & ſpecialiter contractui huic, quo contrahentes ſibi mutuo tradunt corpora ſua uſui ad prolificandum; ergo quod tollit libertatem contrahentibus matrimonium ad ſic contrahendum, impedit valorem hujus contractus ex natura ejus. Sed vis, error, metus, & conditio tollunt hanc libertatem, ſi influant in hunc contractum; ergo impediunt ex jure naturæ.

Probat. 2. p. de jure divino: nam, ut dicebamus ex eodem, Deus etiam prohibuit matrimonium inter conſanguineos deſcendentes in linea recta; ergo &c. Prob. ant. Dixit enim Deus, *Relinquet homo patrem, & matrem, & adhærebit uxori ſuæ*. Et in Levitico, *Omnis homo ad proximam ſanguinis ſui non accedet, ut revelet turpitudinem ejus*, *ſcilicet prohibet conjunctionem perſonarum prohibitarum*, inquit Hugo Cardin. &c.

Probat. 3. p. de jure Eccleſiaſtico: nam certum eſt, quod impedimenta voti, raptus, & clandeſtinitatis, &c. non ſunt de jure naturali, nec divino, ſed de Eccleſiaſtico, ut videbimus de ſingulis in particulari.

Igitur Eccleſia illegitimavit plures perſonas ad matrimonialem ſtatum, vel propter nimiam propinquitatem ſanguinis, aut affinitatis inter ſe, vel propter applicationem ſpecialem ad cultum Divinum, ut ſacerdotes, vel propter horrenda quædam crimina, &c. quæ magis patebunt, cum de ſingulis agemus. Videamus de poteſtate Eccleſiæ ad ſtatuenda illa impedimenta.

CONCLUSIO II.

Eccleſia habet legitimam poteſtatem ſtatuendi aliqua matrimonii impedimenta, etiam dirimentia. Eſt de fide contra hæreticos negantes hanc poteſtatem.

Prob. 1. ex Scoto cit. in præcedenti, ubi dicit, quod *ex ſtatuto Eccleſiæ ſunt tantummodo impedimenta ex parte perſonarum, quia Eccleſia nihil determinavit circa materiam, & formam hujus contractus, ſed ſolum perſonas aliquas illegitimavit;* &c. ergo cenſet Eccleſiã habere hanc poteſtatem, alioqui hoc non attentaret.

Probat. 2. ex Concil. Trid. *Si quis dixerit Eccleſiam*

non potuiſſe ſtatuere impedimenta matrimonium dirimentia, vel in eis conſtituendis erraſſe, anath. ſit. Idem definitur in Senonenſi.

Probat. 3. ex perpetua praxi Eccleſiæ, quæ ob talia impedimenta irritavit matrimonia plurima, ut contraria legibus ſuis. Ut Syricus, qui circa an. 385. damnat matrimonia quorumdam monachorum, *quæ publicæ leges, & Eccleſiaſtica jura damnant*. S. Baſilius eadem ratione ſcribit contra virum, qui ſororem uxoris ſuæ mortuæ duxerat. *Nam*, inquit, *ſanctiones iſtæ nobis a ſanctis viris ſunt traditæ.* Idem de duobus fratribus ſanciebatur in Concilio Neocæſarienſi. *Mulier ſi duobus fratribus nupſerit, abjiciatur uſque ad mortem. Tamen in exitu, ſi promiſerit, qui ſi convaluerit, ſolvet matrimonium, propter humanitatem pœnitentiam habebit*; ergo jam ante an. 314. impedimentum in 1. gradu affinitatis erat impedimentum dirimens, non autem in lege naturæ, vel Moyſi, in quibus Jacob duxit duas ſorores, & frater ſuperſtes jubebatur ducere viduam mortui, ut illi ſuſcitaret ſemen.

Similiter votum Religionis ante an. 450. impediebat: nam in Hybernia ſub S. Patricio irritatur matrimonium Monachæ. Et an. 511. in Concil. Aurelian. irritatur matrimonium relictæ presbyteri, aut Diaconi, ſc. propter ligamen, quod durabat cum Presbytero, vel Diacono, a quo relicta fuerat propter Sacerdotium. Idem ſtatuebatur in alia Synodo ibidem an. 533. Denique pleni ſunt libri Decretalium ſimilibus decretis Pontificum, quibus irritantur matrimonia cum variis impedimentis inita; ergo ab initio naſcentis Eccleſiæ; & perpetuo ſtatuit impedimenta dirimentia matrimonii, & quidem legitime.

Confir. ex Principum ſilentio, vel approbatione; ergo exiſtimarunt jus iſtud principaliter ad Eccleſiam pertinere, & hoc ipſi confirmarunt legibus ſuis, ut Canonum Sacrorum executores. Unde legitur in Capitularibus Caroli Magni. *De reliquis vero propinquis, juxta ſtatuta SS. Patrum, & Canonum decreta judicetur.* Et Chilpericus dicebat Epiſcopo Rotomagenſi, qui permiſerat Meroveum ducere amitam ſuam, *O Epiſcope! An ignarus eras, quæ pro hac cauſa Canonum ſtatuta ſanxiſſent?* ſc. non allegat leges civiles, & tempo-

porales, ſed Canonicas pro nullitate talis matrimonii. Hoc autem dicebat coram Synodo Pariſienſi an. 577. apud Gregor. Turon. & Pallavicinus narrat in hiſtor. Concil. Trid. quod decretum de impedimento clandeſtinitatis datum eſt præcipue ad inſtantiam oratorum Regis Chriſtianiſſimi.

Objic. pro Hæret. ex ipſo Conc. Trid. nulla poteſtas humana poteſt mutare quidquam circa ſacramentorum ſubſtantiam; ſed ſi poſſet Eccleſia ſtatuere impedimenta dirimentia, mutaret ſubſtantiam matrimonii ſacramenti; ergo id non poteſt. Prob. min. Nam matrimonium, quod valebat ante illa decreta, irritatur per illa; ſed hoc fieri non poteſt ſine mutatione ſubſtantiali, ſc. mutaretur materia: nam quæ antea valebat, non valeret deinceps; ergo &c.

Reſp. neg. 1. & 2. min. & diſt. prob. Mutaretur materia in ratione contractus, con. in ratione ſacramenti, neg. ant. Nam, ut diximus alias, materia matrimonii ſacramenti eſt contractus legitimus civilis, & quandiu contractus ille eſt validus, tamdiu eſt materia valida ſacramenti. Et quia validitas contractus pendet a legibus humanis, aut canonicis, & iſtæ requirunt novas ſolemnitates ad valorem contractus, ita & hoc ſacramentum, licet ſemper eadem ſit ejus materia proxima, ſc. contractus validus; qualis exigitur ex Chriſti D. inſtitutione.

Objic. 2. Nullibi conſtat de hac poteſtate Eccleſiæ in Scriptura, ſed potius contrarium; ergo nulla eſt. Prob. ant. Nam in Levitico Deus determinat perſonas, inter quas non licebat nubere, & ibi nihil dicitur de gradibus affinitatis, aut aliis impedimentis, quæ aſſerimus; ergo &c.

Reſp. neg. maj. Nam ſola Scriptura non eſt regula fidei noſtræ, ſed etiam traditiones Apoſtolicæ, & Eccleſiaſticæ, & per iſtas conſtat de hac poteſtate, ut probatum eſt. Ad prob. ex Levit. neg. conſ. tum quia lex Euangelica abſolvit nos a jugo legis Moſaicæ, & Chriſtus legem ſuam commiſit directioni Eccleſiæ ſuæ in iis, quæ noluit per ſe ipſum determinare. Denique non dubito, quin Deus reliquerit etiam Synagogæ poteſtatem plura ſtatuendi juxta rerum, & temporum exigentias circa matrimonia, & alias cæremonias legales.

Reſp. 2. Gretſerus, quod forte Moyſés ibi ſtatuit iſta authoritate civili, non divina, nec ut promulgator divinæ. Hac inquam ſtatuit ut dux, & princeps illius populi, ad quietem, & incolumitatem ejus.

Reſp. 2. Moyſes impedimenta reduxit ad pauciores gradus, quia temporis neceſſitas id petebat, ut facilius propagaretur populus ille Dei, nunc autem ratio illa ceſſat.

Objic. 3. Matrimonium eſt contractus pure civilis, & temporalis; ſed poteſtas Eccleſiæ non extenditur ad temporalia, & politica; ergo &c.

Reſp.diſt.maj. Temporalis materialiter, & remote, con. formaliter, & proxime, neg. mai. & conſ. Nam contractus ille inter fideles ordinatur, & elevandus eſt ad rationem ſacramenti, & quoad hoc cadit ſub directionem Eccleſiæ, & eſt quid ſacrum, & ſpirituale.

Objic. 4. Principes nequidem Chriſtiani non recipiunt illa impedimenta ut ſtatuta ab Eccleſia, ſed eadem ipſi ſtatuerunt; ergo prætendunt jus illud ſpectare ad Tribunal civile, & temporale. Prob. conſ. Nam ſi per illas ſuas leges uſurpaſſent jura Eccleſiæ, hoc illa non diſſimulaſſet: Nam *error, cui non reſiſtitur, approbatur*. Et Eccleſia illis legibus in ſuis canonibus ſe conformat. Ideo Leo (1) magnus prohibet ſervorum matrimonia, invito Domino, *Quia legibus Imperatorum irritantur*. Et Nicolaus I. circa gradus conſanguinitatis remittit ad leges. *Quid leges hic ſanciunt, jam meminimus*; ergo Eccleſia agnoſcit apud principes jus ſtatuendi impedimenta.

Reſp.1. neg. conſ. Nam quod principes ſtatuta Eccleſiæ ſuis inſerant legibus, pietas eorum facit, non æmulatio, ſc. ut ad eorum obſervantiam urgeant ſubditos, id faciunt, ut canonum protectores, & executores, & huic patrocinio debet Eccleſia blandiri, non reſiſtere, & ſi aliquando hæ leges illorum allegat in ſuis decretis, prout ſtatuunt conditiones contractus conjugalis, hunc conſiderat, non ut ſacramentalem, ſed ut civilem.

Notandum igitur ex S. Tho. (2) quod *perſonæ illegitimæ ad contrahendum matrimoninm dicuntur ex eo, quod ſint contra legem, qua matrimonium conſtituitur*:

(1) *Ep*.82. (2) 4.*d*.24.*a*.14.

tur; matrimonium autem, in quantum eſt officium naturæ, ſtatuitur jure naturæ, in quantum eſt in officium communitatis, ſtatuitur jure civili, in quantum eſt ſacramentum, ſtatuitur jure divino: ideo ex qualibet dictarum legum naturæ, humanæ, & divinæ, poteſt perſona effici ad matrimonium illegitima. Vides quomodo princeps, & Eccleſia concurrunt ad ſtatuendas conditiones, & impedimenta matrimonii ſecundum diverſos reſpectus, & fines ejus.

Hinc autem colliges, quod poſſunt principes ſæculares ſtatuere conditiones neceſſarias ad valorem contractus conjugalis in ratione contractus civilis, non autem directe in ratione ſacramenti, quia non ſe immiſcent in rebus ſacris, & ſacramentalibus. Quod a fortiori verum eſt de principibus infidelium, & etiam fidelium ante Chriſtum, quia apud eos hic contractus non ordinabatur ad ſacramentum, ſed erat contractus pure humanus, & naturalis.

Colliges 2. Poteſtatem ſtatuendi impedimenta hujus ſacramenti ſpectare proprie ad Eccleſiam univerſalem in Conciliis, vel ad Papam ex cathedra Apoſtolica loquentem, quia licet in Synodis particularibus, vel ab Epiſcopis in ſuis diœceſibus poſſint aliqua ſtatui, tamen vigorem firmum non habent, niſi a Papa confirmentur. Unde ex libris decretorum conſtat, quod ab initio naſcentis Eccleſiæ, & undecumque ad illum recurritur in quæſtionibus, & cauſis matrimonialibus, ſive pro deciſione, ſive pro diſpenſatione impedimentorum.

Certe Concil. Vvormatienſe 1. Forojulienſe, & Tolet. II. Pariſienſe III. ſtatuerunt impedimentum conſanguinitatis, quod in Conciliis generalibus, & a Papa fuit confirmatum. Idem eſt de impedimento affinitatis in Arelat. quod id ſtatuit de noverca, de Arimin. & Pariſienſi de privigna, & relicta arunculi, de Vormat. 1. cum filiaſtra. Et Neocæſar. cum duabus ſororibus, & Aurelian. I. de iiſdem, ac de uxore fratris.

QUÆSTIO II.

De impedimentis non dirimentibus, an, & quot, & ad quod illa ſint.

SUppono dari aliqua impedimenta non dirimentia, quibus ſtantibus non licet nubere, ſed, ſi fiat, peccatur quidem contra Eccleſiæ præceptum, ſed tamen matrimonia facta tenent, qualia ſunt iſta, *Eccleſiæ vetitum*, ſeu *interdictum*, *catechiſmus*, *votum ſimplex*, *ſponſalia*, & *crimen*.

1. *Interdictum*, ſeu *vetitum*, ſeu *prohibitum* ſignificat generaliter omnia impedimenta: nam omnia vetant conjugia celebrari, ſed ſpecialiter cadit in aliquas perſonas, quas ob graves cauſas Eccleſia, vel Epiſcopus, vel ipſe Parochus prohibet nubere in aliquibus circumſtantiis, & donec cauſa examinetur, vel cadit generaliter in perſonas, etiam habiles, & hoc non ratione ſui, ſed temporum, in quibus ex Eccleſiæ ſtatuto non decet nuptias celebrare, juxta Concilii Trident. decretum, nempe ab Adventu uſque ad diem Epiphaniæ, & a feria 4. Cinerum uſque in octavam Paſchæ incluſive, & quidem potius prohibentur ſolemnitates, & circumſtantiæ aliquot nuptiarum, quam ipſæ nuptiæ. Nam anni tempore fieri poſſunt & ſponſalia, & nuptiæ, ſaltem de licentia Epiſcopi, ex cauſa rationabili, modo fiant ſine externa ſæculari ſolemnitate, ut ſunt convivia, traductio ſponſæ cum pompa, &c. Et hoc in verſibus ſignificatur per *tempus feriatum*.

2. *Catechiſmus*, quia Patrinus, qui in baptiſmo ad januam Eccleſiæ reſpondet pro baptizando, contrahit cum illo quandam cognationem ſpiritualem, propter quam prohibetur cum illo nubere. *Per catechiſmum* (ait Scotus) *qui præcedit baptiſmum, cognatio ſpiritualis contrahitur, per quam matrimonium contrahendum impeditur*. Per iſtam tamen cognationem matrimonium poſt contractum minime ſeparatur.

Multi tamen putant, quod hodie poſt Tridentinum hoc impedimentum non ſubſiſtit: nam poſtquam Concilium determinavit perſonas, inter quas vult contrahi cognationem ſpiritualem, iſti non reperiuntur.

tur. *Omnibus inter alias perſonas hujus cognationis ſpiritualis cognationis impedimentis omnino ſublatis*. Agitur quidem de impedimentis dirimentibus, ſed idem eſt de impedientibus a fortiori, quia ſunt minoris momenti, & ſic declaraſſe dicitur Sacra Congregatio Interpretum Concilii. Igitur hoc impedimentum non videtur eſſe amplius in uſu.

3. *Votum*, ſc. ſimplex, aut *juramentum* caſtitatis, aut religionis, aut ordinum ſacrorum, aut non nubendi: nam iſti omnes prohibentur nubere, & ſi nubant ſine diſpenſatione, peccant mortaliter, & ſacrilege, quia violant votum, aut juramentum.

Quidam diſtinguuntur inter iſtos, quod qui vovent Caſtitatem perpetuam, aut religionem, ſi nubant, non poſſunt petere debitum conjugale, bene vero qui voverunt Sacros Ordines ſuſcipere, vel non nubere, quia iſti non videntur præciſe voviſſe, niſi abſtinentiam ab actu contrahendi, vel ſuſceptionem Ordinis Sacri; ideo ſemel tantum fregerunt votum, poſt quod non poſſunt amplius votum implere: bene vero qui perpetuam voverunt abſtinentiam a copula carnali. Sed non video, cur in voto cœlibatus, & Sacerdotis non contineatur abſtinentia illa perpetua, quæ continetur in cœlibatu, & Sacerdotio, & Religione.

Saltem id certum videtur, quod mortua conjuge, tenentur vota implere, & ingredi religionem, vel ordines ſuſcipere, aut caſte vivere, niſi diſpenſentur ab illis votis.

4. *Sponſalia*, ſeu promiſſio valida nubendi cum determinata perſona: nam iſte non poteſt aliam ducere, ſtantibus primis ſponſalibus, & hoc ſine peccato mortali contra juſtitiam, & fidelitatem, imo & contra Religionem, ſi ſponſalia ſint cum juramento, niſi adſit cauſa diſſolutionis ut dictum eſt.

5. *Crimen*, de quo hic agitur, non eſt mors, aut machinatio mortis, aut adulterium unius conjugis ſub ſpe matrimonii cum alio: nam iſtud eſt impedimentum dirimens, ſed comprehendit multa alia crimina, ut uxoricidium ſine animo nubendi cum complici, occiſio ſacerdotis, inceſtus cum conſanguinea ſponſæ uſque ad 5. gradum, raptus ſponſæ alienæ ad

explendam libidinem, matrimonium cum Monacha ſacrilege attentatum, & alia hujuſmodi crimina, propter quæ agenda erat publica pœnitentia: nam hac pœnitentia durante non licebat nubere.

QUÆSTIO III.

De impedimentis dirimentibus, & primo de coactione, ſeu violentia.

JAm diximus, quod conſenſus in matrimonium debet eſſe utrimque liber, hic quærimus, ex quibus cauſis ceſſet eſſet liber, ita ut ſit invalidus.

Suppono autem ex dictis alias, quid ſit coactio, & quænam requirantur in actu humano, ut dicatur liber. Quid, & quotuplex ſit metus, & quomodo impediat, ne actus ſit voluntarius, & liber. Hæc faciunt ad deciſionem hujus quæſtionis, in qua quæritur, an metus illatus per minas graves, & cadens in virum conſtantem ſit impedimentum dirimens matrimonium.

CONCLUSIO I.

COactio ex metu levi non dirimit matrimonium, bene vero ex metu gravi cadente in virum conſtantem. Eſt communis.

Prob. 1. ex Scoto, qui poſtquam deſcripſit modos coactionis ex metu, dicit, *quod cui imminet metus peccati, mortis, vel carceris, ſecundum rectam rationem, debet dicere verba matrimonialia, quæ exiguntur ab eo, & ex conſequenti debet conſentire interius verbis concorditer, nec tamen per hunc conſenſum transfert poteſtatem ſui corporis in illum, quia nullus conſenſus eſt tranſlativus, niſi mere liber*. Et ante probat ex SS. Canonibus, & ex Scriptura, & ratione, quod iſte contractus debet eſſe liber a metu cadente in virum conſtantem, qualis non eſt metus ex levi cauſa, ſed ex gravi. Lege illum textum.

Prob. 2. ex SS. Decretis: nam cap. *Veniens*, Alex. III. decernit *matrimonium tenere cum fœmina, niſi metu coactus, qui poſſet in virum conſtantem cadere, eam deſponſaverit*. Et cap. *Conſultationi*, Honor. III. in cauſa mulieris prætendentis ſe coactam, dicit, *quod de illato metu eſt cum diligentia inquirendum, & ſi talis metus* in-

inveniatur illatus, qui poſſit cadere in virum conſtantem, erunt non immerito audiendæ; ergo non ſufficit metus levis; ſed gravis invalidat.

Confir. ex jure civili. Nam l. *Metus* ff. eo qui metus cauſa dicitur quod *ſi quis meticuloſus, rem illam frumetuerit, per hoc edictum non reſtituitur*.

Prob. 3. rationibus Scoti. 1. „ ex cauſa formali con-
„ tractus; nam eſt donatio quædam non quidem li-
„ beralis, ſed eſſentialiter libera, hoc enim eſſentiale
„ eſt omni donationi. 2. ex cauſa efficiente, nempe
„ Dei, qui talem inſtituit illam translationem, ſc.
„ ſumme liberam, unde, iſtud non eſt ab Eccleſia de-
„ terminatum, ſed tantum expreſſum, ſeu publica-
„ tum. Patet enim, quod etiam in lege naturæ iſtud
„ erat determinatum in contractu matrimonii. Ad-
„ hærebit uxori ſuæ, Sed non adhæret quis illi, quod
„ invite tenet. Et adducit exemplum de Rebecca, cu-
„ jus conſenſum liberum expectarunt parentes ejus,
„ antequam concederent eam pro Iſaac, 3. ex parte
„ finis, quæ eſt proles procreanda, ex quo naſcitur in-
„ diſſolubilitas vinculi. Sed ad iſtum requiritur a-
„ ctionem (Corporum) eſſe ſimpliciter liberam; quod
„ enim quis non diligit, facile contemnit. cap. præ-
„ ſens; ergo &c.

Objic. 1. Coactio non impedit effectum baptiſmi; ergo nec matrimonii. prob. ant. nam coacte baptizatus poteſt cogi ad obſervantiam præceptorum; ergo baptiſmus coactus valet.

Reſp. neg. conſ. & parit. Nam conditio baptizati fit melior abſolute, & ſic quaſi paſſive ſe habens adoptatur in filium Dei, & mundatur a ſorde peccati, ſic ſufficit, ut ſe habeat paſſive, ſine proprio conſenſu, ut patet in infantibus, qui ſunt incapaces omnis conſenſus: non ita eſt de matrimonio.

Objic. 2. Per metum non dirimitur matrimonium, nec ut contractus, nec ut ſacramentum; ergo nullo modo dirimitur. prob ant. 1. non ut contractus, quia metus non dirimit alios; ergo nec iſtum. 2. non talis contractus, ſive, ſacramentum, quia quoad hoc nihil habet ſpeciale præ aliis: ſed alia non irritantur ex metu; ergo ſi valet, ut contractus, ita & ſacramentum.

Reſp. neg. ant. nam irritatur in ratione contractus, ob rationes allatas, ſc. quia ex ratione ſua ſpecifica con-

conſiſtit in donatione mutua corporum ad prolificandum; donatio autem, & finis ille requirunt plenam libertatem, & neceſſario prodire debent ex amore, qui eſſe non poteſt ſine libertate, & nihil magis noſtrum eſt, quam corpus noſtrum. Hoc etiam ſpeciale eſt in iſto contractu, quod alii reſcindi poſſunt authoritate principis, ſi partes in illis lædantur, vel ex mutuo illarum conſenſu; hic vero eſt prorſus indiſſolubilis; ergo plus exigit libertatis, ut fiat valide.

Objic. 3. Metus non magis cogit, quam promiſſiones & blanditiæ: ſed iſta non cogunt, ſed tantum inducunt; ergo & minæ non cogunt; ergo non magis irritant per metum, quam blanditiæ, aut promiſſiones per ſpem, aut deſiderium.

Reſp. neg. maj. nam inductio per minas, & metum plus habet de involuntario: voluntas enim odit objectum, v. g. perſonam, & media ipſa, ſeu mala, quorum metu fit inductio: blanditiæ vero placent, & alliciunt, non impellunt. Minæ irritant, & diſplicent; promiſſiones, & blanditiæ excitant ad amorem, & ſic augent libertatem.

Objicies 4. cap. *Sicut nobis*, Innoc. III. decernit hominem cogendum eſſe ad obſervantiam regulæ, quam infirmus, & credens ſe moriturum, & metu mortis voverat: ſed non major requiritur libertas ad matrimonium, quam ad profeſſionem validam; ergo metus etiam mortis non invalidat matrimonium.

Reſp. neg. maj. nec enim talis eſt caſus illius decreti, dicit enim Papa, *ſi habitum regularem ſe poſtulante recepit, ad obſervationem Religionis Canonicæ ſua ſe profeſſione ligavit. Ad reſumendum habitum .... iſte cogendus*; ergo ſupponit voluntariam ſuſceptionem, & profeſſionem Regulæ.

Colligis ergo, quod cum metus iſte debeat eſſe gravis, ita ut ſit cadens in virum conſtantem, cauſetque conſenſum involuntarium, non debet eſſe pura ſuſpicio, ſed metus realis, & ex rationabili exiſtimatione mali gravis imminentis, quod minas poſſit inferre, & quod timens non poſſit facile vitare.

Mala autem, quæ poſſunt ſic timeri, ſunt, mors imminens, gravis cruciatus, mutilatio membrorum, amiſ-

amiſſio libertatis, captivitas, aut diutinus carcer, exilium, amiſſio dignitatis, aut ſtatus: infamia juris, aut facti, ſtuprum, cenſuræ Eccleſiaſticæ, jactura partis notabilis bonorum, &c. Metus, inquam, horum malorum, ſi ex negatione conſenſus in matrimonium incutiatur, tollit voluntarietatem neceſſariam ad valorem matrimonii.

CONCLUSIO II.

Metus, ſeu vis, dirimens matrimonium debet eſſe ab extrinſeco, & in ordine ad extorquendum conſenſum in matrimonium. Eſt communis.

Prob. 1. Quia veniens ab intrinſeco, v.g. ex remorſu conſcientiæ, aut apprehenſione damnationis æternæ, aut mortis ex infirmitate, non infert violentiam, nec coactionem; & quæ fiunt ex tali metu, ſunt ſpontanea; ergo non irritant matrimonia. prob. ant. ex cap. cit. *Sicut nobis*. Nam, ille Papa non vult ſolvere obligatione ab obſervantia regulæ virum, qui in extrema infirmitate profeſſus erat Religionem: quia nemine ab extra cogente id fecerat. Item ex cap. *Cum locum*. Ubi Alex. III. decernit, quod *locum non habet conſenſus, ubi metus, vel coactio intercedit*. Sed coactio venit ab extrinſeco; ergo quod fit ex metu veniente ab intrinſeco, non fit invite; nec coacte.

Unde ſi homo in extrema infirmitate timens damnationem proponat ducere concubinam, & eam ducat, valde facit: quia nemo eum ad id cogit. Idem eſt, ſi metu mortis imminentis ex morbo, cui non poteſt mederi niſi per matrimonii uſum, ſtatuat nubere, vel nubat cum fœmina, quam aliunde non amabat; tales metus non irritant matrimonia, quia non coacte, nec invite, ſed ſponte fiunt.

Confirm. ex dictis de attritione ex metu gehennæ, nam ad opera pœnitentiæ non minor requiritur libertas, & voluntarietas, quam ad matrimonium.

Probatur 2. p. Nam ſi judex pronuntiet ſententiam mortis in nobilem virum propter homicidium, & iſte, ut vitet mortem, nubere velit cum judicis filia, valide faciet, quia judex non minatur mortem ex intentione illum inducendi ad nuptias cum filia,

ſed

ſed ad ſatisfaciendum obligationi ſuæ ex juſtitia.

Confir. Quia metus, ut invalidet conſenſum, debet influere in illum ex intentione agentis: alioqui non extorquebitur ab extrinſeco, ſed veniet ab intrinſeca voluntate contrahentis, & ſi vim aliquam patitur, eam patitur a ſe ipſo. Ideo ſi infirmus ex metu mortis ſibi ex morbo imminentis promittat ducere filiam medici, ut ſui curam diligentiorem agat, vel quia hic recuſat curare illum, valide contrahit, quia metus ille non cadit, nec intenditur in finem extorquendi conſenſum illum: ſed infirmus ſponte eligit medium illud ad vitandam mortem.

Objicies 1. cap. *Gonſaldus*, & cap. *Perlatum*. Votum Religionis infirmi non tenet, ſi iſte convaleſcens non ratificaverit, quia eſt ex metu mortis, & involuntarius; ergo idem eſt de matrimonio: ſed ille metus non eſt ex cauſa extrinſeca, neque ex intentione extorquendi conſenſum in illud; ergo &c. prob. 1. conſ. Quia non major libertas requiritur in matrimonio, quam in profeſſione religioſa.

Reſpondeo neg. 1. ant. Nam ille defectus non eſt libertatis, ſed conſiderationis, quatenus ille novitius profeſſus fuerat, non ex ſana mente, ſed ex fervore doloris, nec annum probationis expleverat, ut præſcribunt Regulæ, ideo, nequidem valuit renuntiatio beneficii. Caſus 2. Capitis favet potius nobis: nam illa mulier intraverat monaſterium coacta. Ut patet in textu.

Objicies 2. Metus quicumque inducit ad conſenſum; ergo vel numquam, vel ſemper irritat conſenſum. prob. conſ. non enim conſentiretur ceſſante metu; ergo &c.

Reſp. neg. conſ. Nam, cum metus venit a cauſa externa, ut extorqueatur conſenſus, iſte eſt vere coactus, quia venit contra omnem inclinationem perſonæ, quando autem venit ab intrinſeco, vel cauſa naturali, vel ex alio motivo, ut cauſa inferentis metum, ut ex parte judicis, qui agit ex motivo juſtitiæ, eligitur conſenſus libere ad vitandum ſupplicium juſte infligendum.

Inſt. 1. ſemper malum imminens eſt cauſa talis electionis conſenſus; ergo ſemper conſenſus eſt minus li-

ber,

ber; prob. ant. nam ceſſante cauſa illa, reus non cogitaret, nec vellet illud matrimonium.

Reſp. diſt. conſ. Minus liberum per accidens, & ſecundum quid; con. per ſe, & ſufficienter ad coactionem: neg. conſ. nam, ut dicebamus, illud medium, & electio ad vitandam mortem, eſt a reo, non ab intentione judicis.

Inſtabis 2. Si judex procederet ex intentione extorquendi conſenſum, non magis, nec minus extorqueret illum, quam cum juſte procedit; ergo conſenſus eſt æque, ac utrobique coactus, & irritus, vel numquam.

Reſp. diſt. ant. Non magis quoad effectum; con. quoad cauſam: neg. ant. nam in 1. caſu metus directe incutitur ex intentione cogendi ad conſenſum in matrimonium: & eſt ab ipſo judice: in 2. vero, cum judex nihil cogitat de matrimonio, intendit ſolam punitionem criminis; & electio matrimonii eſt a ſolo reo ad vitandam pœnam.

CONCLUSIO III.

Metus etiam juſte illatus a perſona privata irritat matrimonium; non autem illatus a judice, aut principe.

Suppono, quod metus dicitur juſte incuti, vel ex parte objecti; quando id, quod timetur, eſt vere in ſe malum grave, & prudenter creditur imminere, niſi fiat id, quod proponitur faciendum, nec poſſit aliter vitari malum illud, quam faciendo id, quod proponitur; v. g. quam conſentiendo in matrimonium. Vel 2. ex parte objecti ſimul, & perſonæ; quando ſc. ille, qui minatur illud malum, habet jus, & poteſtatem inferendi illud, ut princeps, & judex: & e contra dicitur injuſtus ex parte perſonæ, quando ille, qui minatur, non habet jus, aut poteſtatem illam, niſi per injuriam: ut ſi homo privatus minatur mortem viro, quem reperit ſtuprantem cum puella, niſi eam ducat in uxorem.

Rurſus, metus eſt juſtus ex parte agentis ex cauſa, quando præceſſit legitima cauſa minarum; ut ſi judex minetur mortem, aut carceres, niſi ſtuprator ducat puellam, quam ſub ſpe matrimonii defloravit. Vel eſt injuſtus ex defectu cauſæ, quando judex intentat,

ex

& minatur pœnas illas, & mala gravia ex propriæ voluntatis arbitrio, ut hominem cogat ad nubendum: & tunc metus eſt injuſtus. His ſuppoſitis.

Probatur 1. Nam cap. *veniens*, Alex. III. audiens, quod pater cujuſdam puellæ, cum inveniſſet eam in lecto cum quodam viro pernoctaſſe, coegit illum nubere per verba de præſenti, Papa jubet, ut vir ille maneat cum ipſa, *niſi metu coactus, qui poſſet cadere in virum conſtantem, eam deſponſaverit;* ergo cenſet talem metum, quantumvis juſtum, & a perſona privata incuſſum, irritare matrimonium. Nam ille metus erat juſte incuſſus, ſed pater erat perſona privata.

Confir. ex cap. *Abbas*, ubi Gloſſa dicit, quod *qualiſcumque metus interveniat in caſu matrimonii, ſive culpa ſua, ſive ſine culpa, matrimonium contractum per metum non tenet*. Quia matrimonia debent eſſe libera, & ubi metus, vel coactio intercedit, conſenſus non poteſt eſſe liber. Item cap. *Gemma mulier*. Gregor. IX. non patitur in matrimonio, nequidem metum pœnæ ex parte conventæ, & impoſitæ a parentibus contra ſponſos reſilientes, *cum matrimonia debeant eſſe libera, ideo talis ſtipulatio propter pœnæ impoſitionem merito improbanda eſt*. Et Gloſſa addit, quod, *matrimonia, ſive ſponſalia libera debent eſſe ab omni coactione perſonæ; vel pecuniæ*, ergo quicumque metus, etiam juſtus, influens in matrimonium irritat illud.

Prob. 3. Nam quoad libertatem, perinde eſt, quod metus juſte, vel injuſte inferatur, hoc ipſo, quod cauſatur ab illegitima potentia ad extorquendum conſenſum.

Prob. 2. p. ex Script. dicente, *ſi quis ſeduxerit virginem nec dum deſponſatam, dormieritque cum ea, dotabit eam, & habebit eam in uxorem*. Et alibi, *Si invenerit vir puellam virginem, quæ non habet ſponſum, & apprehenſam concubuerit cum illa, & res ad judicium venerit, dabit, qui dormivit cum illa, patri puellæ quinquaginta ſiclos argenti, & habebit eam uxorem*; ergo metus ex cauſa, & a judice illatus ex lege divina non irritat matrimonium.

Prob. 2. Nam tunc non tam ab homine, quam a lege

(1) *de ſponſ.*

lege, & ex propria culpa imminet illud malum; ergo non tam ab extrinſeco, quam ab ipſo timente venit metus; ergo non eſt propria coactio.

Objic. con. 1. p. Metus non aliter extorquet conſenſum illatus a judice, quam a perſona privata, & juſte, vel injuſte, ergo vel utrobique dirimit, vel nullibi. Prob. ant. utrobique eſt idem objectum, ſc. idem malum; & eadem cauſa extrinſeca; ergo.

Reſp. neg. utrumque ant. nam, cum juſte infertur, & a judice lex, ſeu ratio, & juſtitia, & culpa, urget ab intrinſeco ex parte conſcientiæ, ad vitandum peccatum grave, & hæc non adſunt in metu injuſto, & illato a privata perſona: tunc tota vis eſt ab objecto, & a minante malum.

Inſt. ratio, & conſcientia potius urgent ſtupratorem ad nubendum, & augent vim, & minuunt libertatem; ergo magis debent invalidare conſenſum. Prob. ant. nam licet nullus minaretur mortem, aut aliud malum, adhuc ſtuprator teneretur ducere puellam ex conſcientia, & lege, & ratione; ergo hæc augent vim.

Reſp. neg. 1. ant. & 2. conſ. nam licet ex parte cauſæ moralis ſit eadem obligatio in utroque caſu; non tamen ex parte cauſæ extrinſecæ metus; non enim tenetur ſtuprator obedire perſonæ privatæ, ſicut legitimo judici, & ideo cauſa illa metus eſt magis proprie cogens, & ab extrinſeco.

CONCLUSIO IV.

M*Etus pure reverentialis, & ſine minis, non dirimit matrimonium.* Eſt communior.

Prob. 1. nam *puella* non dicitur conſenſiſſe invita, niſi parentes minas adhibuerint. Et cap. *Ex litteris*, dicitur, *nolens, & invita minis parentum impulſa*. Ideo dicitur, quod *ſi nolit expectare, & de novo conſentire, liceat alteri viro nubere.* Et cap. Puellæ, Martinus decernit, quod *puellæ, quæ non coactæ parentum imperio, ſed ſpontaneo iudicio virginitatis propoſitum, & habitum ſuſceperunt, ſi poſtea nuptias eligunt, prævaricantur*; ergo timor pure filialis, ſeu reverentialis non dirimit matrimonium ſe ſolo, bene vero, ſi adſint minæ, quia inducunt coactionem.

Prob.

Prob. 2. nam metus pure reverentialis non tollit libertatem ſufficientem ad validam profeſſionem; ergo nec ad validum matrimonium, non enim ad iſtud requiritur major libertas, quam ad illam, ant. patet ex can.cit.nam cap. *Quamvis* Bonifac. VIII. decernit, quod peccatum filiæ in favorem patris ex ſolo metu reverentiali factum cum juramento valere debet, ergo &c.

Confir. Nam ex iiſdem decretis, ut metus irritet matrimonium, debet eſſe gravis & cadens in virum conſtantem, & venire ab extra: ſed metus pure reverentialis non eſt talis, non habet malum grave pro objecto, nec imminens, & venit ab amore, & reverentia interna filiorum in parentes, aut ſubditorum in ſuperiores, potius quam a cauſa externa; ergo &c.

Confir. 2. Nam plures Theologi, & Canoniſtæ, vix putant metum illum, etiam cum minis paternis ſufficere ad dirimendum, quia ex effectu patris præſumitur non ſæviturus, nec verberaturus: id. non inferet mala, quæ minatur; ergo minæ paternæ non extrahunt metum extra ordinem reverentiæ.

QUÆSTIO IV.

De impedimento conditionis.

PLures ſub hoc titulo agunt de conditionibus, non in proprio ſenſu, quatenus reddant contractum *conditionalem*, oppoſitum *abſoluto*; ſed prout ſignificat conditionem, ſeu qualitatem perſonæ, quæ ſit libera, aut ſerva, nobilis, aut ignobilis, quod diſplicet Scoto. Nam, inquit, per impedimentum *conditionis*, Canoniſtæ intelligunt illud, quod oritur ex conſenſu dato ſub conditionibus oppoſitis bono matrimonii. De hoc jam pauca diximus ab initio; ſc. conſenſum debere eſſe abſolutum.

Conditio eſt ſuſpenſio actus, ſeu contractus ex eventu futuro. Alia eſt *neceſſaria*, quæ licet non apponeretur contractui, adhuc ſubintelligeretur, & implicite continetur in omni contractu, ut ſi vir dicat, *accipio te, ſi tu es fœmina*. Licet enim hæc non adjiceret, adhuc ſubintelligeretur, quaſi appoſita. *Alia eſt contingens*, quæ poteſt abeſſe, vel adeſſe, ut

ſi di-

ſi dicas, *accipio te, ſi tu es Virgo*, vel, *ſi habes tantam dotem*. Et iſtæ ſunt, vel *de futuro*. Ut iſta, *ſi dederis tantam dotem*, vel de præſenti, ut illa, *ſi tu es Virgo*, vel *de præterito*: ut *accipio te, ſi non peccaſti*, &c.

Rurſus, *contingentes*, aliæ ſunt turpes, ut, *accipio te, ſi velis adulterare cum amicis meis*; Aliæ *honeſtæ*, ut ſi velis identidem abſtinere a copula, ut vacemus orationi. Inter *Turpes*, aliæ ſunt contra bonum matrimonii, ut *accipio te ſi velis impedire conceptionem*: alia non ita, ut, *ſi velis furari*. Denique aliæ ſunt *poſſibiles*, ut prædictæ, aliæ *impoſſibiles*, ut *accipio te, ſi tangas digito ſolem*, &c. Quærimus quænam harum conditionum dirimant matrimonia, ſi apponantur contractui conjugali.

CONCLUSIO I.

Conditio appoſita contractui dirimit matrimonium ſi ſit contraria ſubſtantiæ, ſeu bonis ejus; non vero ſi ſit impoſſibilis, vel turpis.

Prob. 1. ex Scoto. (1) *Contrahentes ſub aliqua conditione repugnante alicui iſtorum trium bonorum nihil faciunt, puta contra 1. ſi dicas accipio te, donec occurrat magis placens* (ſc. apponitur inſolubilitati matrimonii) *vel accipio te, ita ut non tenear ſervare tibi fidem*, &c.

Prob. 2. Qui apponit conditiones contrarias ſubſtantiæ, vel bonis, ac finibus matrimonii, non vult verum matrimonium: ſeu non conſentit in illud: ſed ſine conſenſu illud non valet; ergo illæ conditiones dirimunt.

Prob. 3. Nam cap. ſi conditiones, Gregor. IX. dicit, *ſi conditiones contra ſubſtantiam conjugii inſeruntur, puta, ſi alter dicat, contraho tecum, ſi generationem prolis evites .... matrimonialis contractus, quantumcumque ſit favorabilis, caret effectu*. Et pro 1. p. pro 2. autem. *Licet aliæ conditiones appoſitæ in matrimonio, ſi turpes, aut impoſſibiles fuerint, debeant pro non adjectis haberi*. Idem quoad 1. p. ſtatuerat Innoc. III. C. *Tua nos*; ubi

(1) *d*. 31. *E*. 7.

ubi decernit nullum eſſe matrimonium, *cum in eo, nec ſubſtantia conjugalis contractus; nec forma contrahendi conjugium valeat inveniri*; ſc. cum falſo nomine, & cum ſola voluntate fornicandi, nubere finxerant: ſed in contractibus ſic conditionatis non apparet ſubſtantia contractus conjugalis; ergo &c.

Prob. 2. p. tum ex Can. cit. Gregorii IX. tum ex regula, quam ibi ponit; ſc. Eccleſia tales conditiones, (ſc. impoſſibiles, aut turpes) vult haberi pro non appoſitis; ergo &c.

Objic. con. 1. p. Conditiones turpes non dirimunt; ſed quæ ſunt contra ſubſtantiam conjugii, ſunt turpes; ergo &c.

Reſp. diſt. min. Turpitudine appoſita honeſtati virtutis, con. appoſita honeſtati pudoris, neg. min. v. g. conditio excludens generationem eſt peccaminoſa, & irrationabilis, ſed non contra pudorem; ſicut nec illa, qua contrahit ea conditione, ut non teneatur reddere debitum conjugale.

Objic. 2. Poſſunt conjuges valide contrahere cum pacto mutuo intrandi Religionem, aut continentiæ perpetuæ; ſed illæ conditiones opponuntur ſubſtantiæ, & bonis matrimonii; ergo iſtæ non invalidant.

Reſp. diſt. min. Opponuntur, ſecluſo privilegio, con. ſuppoſito privilegio divino, neg. min. nam, quod poſt contractum matrimonium poſſit unus, vel uterque conjux intrare Religionem, aut vovere caſtitatem perpetuam, privilegium eſt Divinum. Si vero unus tantum intraret, aut voveret, fateor non ſubſiſtere matrimonium, de quo diximus, ubi de inſolubilitate.

Præterea, conditio illa non eſſet contra primariam eſſentiam conjugii, quæ conſiſtit in mutua traditione dominii corporum; nam dominii jus ſeparari poteſt ab uſu, ut diximus de matrimonio Deiparæ Virginis cum S. Joſeph; nam illud fuit verum, quamvis ambo voviſſent virginitatem perpetuam.

CON-

CONCLUSIO II.

A*Ppoſitio conditionis de præterito, vel præſenti, ſi hæc non exiſtat, dirimit matrimonium: non autem, ſi ſit impleta.*

Prob. 1. quia ſi non ſit poſita, nullus eſt conſenſus, & ſi ſit poſita, conſenſus eſt verus, & nihil deeſt ad valorem conjugii: v. g. ſi quis dicat, *Accipio te in meam, ſi fuiſti baptizata*, vel *ſi es virgo*. Validitas hujus contractus pendet ab exiſtentia hujus conditionis; ſc. baptiſmi, aut virginitatis. Si non fuit baptizata, aut ſi non eſt virgo, non vult eam. Hoc per ſe patet ſatis.

Objic. 1. Formæ Sacramentorum non ſunt conditionatæ; ergo nec intentiones miniſtrorum.

Reſp. neg. conſ. quidquid ſit de ant. Nam ſi baptizans diceret, *ſi non es baptizatus, ego te baptizo*, vere baptizaret infantem non baptizatum, aut nihil faceret, ſi jam eſſet baptizatus. Imo, forma illa licet prolata abſolute, æquivaleret; ergo appoſitio talium conditionum non nocet valori ſacramenti, maxime ſi conditiones ſunt neceſſariæ. Sed aliud eſſet, ſi diceret, *ſi es fœmina, ego te baptizo*. Nam hæc conditionalis non ſubintelligitur in forma abſoluta, & prolata ſuper puerum maſculum, nihil faceret, & ita eſt de virginitate in caſu objectionis.

Inſt. effectus ſacramenti non pendet niſi a materia, forma, & intentione miniſtri; ergo non pendet a conditione.

Reſp. neg. conſ. Nam conditio continetur in intentione miniſtri, qui non vult facere ſacramentum, niſi ſub conditione poſita, modo hæc non ſit contraria ſubſtantiæ illius.

Objic. 2. ſi poſſent apponi tales conditiones, ſponſi non poſſent ab invicem petere, & reddere debitum; ergo non valeret matrimonium. Prob. ant. non poſſent petere, nec reddere, donec certi eſſent de exiſtentia conditionis: ſed hæc certitudo non cito, nec facile haberi poſſet; ergo &c.

Reſp. neg. conſ. nam licet non poſſent petere, nec reddere debitum, donec certi eſſent de exiſtentia conditionis, non minus tamen a parte rei matrimonium valeret, ſi a parte rei conditio exiſteret. Ita eſt de nullitate.

CON-

CONCLUSIO III.

Conditio de re poſſibili, & non turpi, non dirimit matrimonium.

Prob. 1. nam cap. *Super eo*, Urbanus III. decernit circa virum, qui conſenſit in mulierem, ſi pater ejus daret aſſenſum. *Quod cum conſenſus liber dici non poſſit, qui in alieno arbitrio reſervatur, ac conditionem ipſam canonica non improbent ſtatuta: niſi voluntas patris poſtmodum intercedat, nequaquam* (ille vir) *cogendus eſt ad conſummandum matrimonium*; ergo Eccleſia non improbat conditiones honeſtas de re futura, in matrimonio, & illæ ſuſpendunt conſummationem, donec conditiones ſint impletæ, tunc autem matrimonium tenet.

Confir. ex gloſſa ejuſdem. Nam, inquit, *Matrimonium contrahitur ſub conditione, ſicut emptio, & alii contractus ... Matrimonium contrahi poteſt ſub conditione: non tamen tenet, niſi conditio extiterit, vel niſi receſſum ſit a conditione per contrarium effectum*: v. g. ſi non expectato conſenſu patris conſummaſſent matrimonium, quia tunc cenſebantur receſſiſſe a conditione.

Prob. 2. nam idem eſt de hoc contractu, ac de aliis; ſed alii poſſunt fieri ſub talibus conditionibus, nec ligant ante poſitionem conditionis in eſſe; ergo &c.

Objic. 1. non dantur ſacramenta ſub conditionibus de futuro; ſed matrimonia catholicorum ſunt ſacramenta; ergo non poſſunt fieri ſub conditione de futuro; prob. maj. ſacramenta agunt, ut cauſæ naturales; ergo non expectant futurum, ſed agunt ſtatim, ac exiſtunt, & operantur ſtatim independenter a conditione de futuro.

Reſp. diſt. conſ. ſub conditione de futuro in ratione ſacramenti: con. in ratione contractus, neg. conſ. Nam in ratione contractus eadem eſt ratio de iſto, ac de aliis: in ratione autem Sacramenti non exiſtit ante impletam conditionem, qua impleta, tranſit in abſolutum.

Inſt. non poteſt fieri ſacramentum, niſi adſint materia, & forma ejus. Sed hæc non adſunt realiter pro inſtanti, quo ponitur conditio; ergo tunc non fit ſacramentum; prob. min. tunc non adſunt verba, aut ſigna exprimentia conſenſum; ergo &c.

Reſp.

Reſp. diſt. maj. niſi adſint phyſice, aut moraliter, ſeu virtualiter, con. niſi adſint phyſice, neg. maj. & min. nam ſigna conſenſus durant moraliter, & virtualiter, donec tempus complendæ conditionis tranſierit, aut de facto impleta fuerit, & hoc ſufficit pro hoc Sacramento, cujus tota eſſentia conſiſtit in aliquo ente morali.

Objic. 2. Si fiat matrimonium ſub conditione de futuro, poſſunt ſponſi ante illam impletam recedere vel a conditione, vel a conſenſu, ſed conſ. eſt falſum; ergo &c. prob. maj. nam alii contractus ſic poſſunt diſſolvi; ergo & iſte.

Reſp. 1. neg. min. nihil enim vetat ſponſos ſic poſſe recedere, ſicut poſſunt in ſponſalibus. Nam illud matrimonium habet tantum vim ſponſaliorum, donec impleta ſit conditio. Ideo poteſt eodem modo reſolvi.

Reſp. 2. neg. maj. nam ſi tempus præfigatur, intra quod debet impleri conditio, non poſſunt recedere intra illud tempus, ſaltem licite, ſed peccaret, qui recederet ſine juſta cauſa, & quidem contra fidelitatem.

Quæres, *an quando impletur conditio, & ut fiat Sacramentū, requiratur novus conſenſus, qui ſit abſolutus.*

Reſp. non requiri; modo tempore conſenſus conditionati non adeſſet aliud impedimentum, & ante eandem impletam non retractaverint.

Ratio eſt, tum quia niſi ſufficeret prior conſenſus, ille ſuperfluus fuiſſet, nec dici poſſet, quod matrimonium ſuſcipiat conditionem, & conſenſus deberet ſemper eſſe abſolutus. Tum quia Urbanus 3. cit. non diceret, quod *conditionem nō improbant canonica inſtituta.*

Dices: ex hoc canone colligitur contrarium. Nam Papa dicit, quod *niſi voluntas patris poſtmodum intercedat, vir ille non eſt cogendus ad contrahendum;* ergo ſupponit, quod de novo debet conſentire, ſeu contrahere poſita conditione.

Reſp. neg. 1. ant. & 2. conſ. nam ly *contrahendum* ibi ſignificat conſummationem matrimonii, non autem novum contractum. Nam inquit gloſſa; *hoc facit conditio appoſita, quæ ſuſpendit contractum uſque ad tempus conditionis extantis*; ergo conditio non invalidat primum conſenſum, ſed ſolum ſuſpendit; ſed quod ſuſpenditur, non eget iteratione; ergo &c.

Inſt. Prior conſenſus erat de præſenti, ſed non valuit de præſenti, propter conditionem; ergo Papa merito requirit novum conſenſum, qui ſit de præſenti.

Reſp. diſt. maj. erat de præſenti quoad verba, & grammaticaliter, conc. quoad ſenſum, & effectum vinculi, neg. maj. erat ergo de præſenti, non pro præſenti, ſed pro tempore impletæ conditionis; ſc. quando pater conſenſerit.

Quæres 2. *Cur voluerit Eccleſia conditiones impoſſibiles, & turpes haberi, ut non poſitas.*

Reſp. quia non præſumpſit fideles velle Sacramentum pendere a talibus conditionibus, & illud exponere tam evidenti nullitati, & ſic deterret eos ab illarum uſu; declarando, quod non favebunt eorum fraudibus, qui eis ſe vellent tegere. Ideo conſenſus dati ſub illis conditionibus habendi ſunt, ut abſoluti.

QUÆSTIO V.

De impedimento ſervitutis, ſeu conditionis perſonæ.

QUia, ut dicebamus, multi ſub impedimento conditionis agunt de conditione, & qualitate perſonarum nubentium, non incongrue hic immediate agimus de illo ſub hoc eodem nomine. Poteſt etiam examinari ſub impedimento erroris; an ſc. error circa conditionem perſonæ dirimat matrimonium.

Porro ſervitus eſt triplex. 1. *vera*, & *rigoroſa*, qua homo ſic ſubjicitur alteri, ut iſte, ſc. dominus, *poſſit vendere ſervum, ut pecudem* (ait Scotus (1) & tales, dicuntur *mancipia*. 2. *adſcriptitia*, qua quidam ſunt addicti certis operibus, v. gr. culturæ agrorum, ea conditione, ut fructus eorum pertineant ad dominum deductis victu, & expenſis, ideo dicuntur *adſcriptitii*. 3. *Originis*, & eſt eorum, qui naſcuntur ex præcedentibus, ſeu ex *adſcriptitiis*. Et dicuntur ſervi *originarii*. Non agimus de his duobus ultimis, ſed de ſolis primis, & quærimus, an illa ſervitus ſit impedimentum dirimens.

Agitur de ſervitute abſolute, & ſecundum ſe, non de ignorata ab altero ſponſorum; certum enim eſt, quod

(1) *d.*36. *A.B.*2.3.

quod ſi liber nubat cum ſervo, quem credit liberum ſic error dirimit matrimonium, ut dicemus infra de impedimento erroris.

CONCLUSIO I.

H*Odie ſervitus illa non eſt impedimentum derimens: ſed tales ſervi poſſunt nubere, etiam invito domino*.

„ Probat. 1. ex Scoto, ſervus contrahere poteſt „ matrimonium de voluntate domini, & ſi onus „ matrimonii ſit in aliquo repugnans conſuetis ſer- „ vitiis, dominus concedens ſibi contrahere, rela- „ xat ſibi implicite illa ſervitia .... poteſt etiam con- „ trahere invito domino, pro quanto habet aliquid „ juris in corpore ſuo, non enim privavit ſe quacum- „ que libertate ad quoſcumque actus. Et pro quan- „ to corpus ejus eſt ſuum, poteſt illud commutare „ cum alio, quia ſi alius, ſive ſervus, ſive liber „ velit eſſe contentus illa modica poteſtate; ſive ad „ modicum uſum, quem ſcit eum poſſe dare, bene „ poteſt ſibi ipſi præjudicare, & tenet commutatio. Habes hic totam concluſionem, ſed breviter infra „ dicit, quod ſervitus non impedit, ſi non ſit ignota.

„ Prob. 2. ex SS. decretis. Nam cap Omnibus, Ju- „ lius I. dicit, quod omnibus nobis unus eſt pater in „ cœlis, & unuſquiſque dives, & pauper, liber, & „ ſervus æqualiter pro ſe, & animabus eorum ratio- „ nem eſt redditurus. Quapropter omnes cujuſcum- „ que conditionis ſint, unam legem (quantum ad „ Deum) habere non dubitamus.... ergo ſicut inge- „ nuus dimitti non poteſt, ſic nec ſervus ſemel conju- „ gio copulatus, ulterius dimitti poterit. Et in Concil. apud Vermeriam coram Pepino dicitur, quod, qui ancillam duxit putans eam eſſe liberam, ſi poſtea dete- „ gat ſervitutem, eam redimat, ſi poteſt; ſi non poteſt, „ & , ſi voluerit, aliam accipiat; ſi autem ancillam „ eam ſcierat, & collaudaverat, prout legitimam „ eam habeat, ſimiliter ingenua de ſervo alterius „ facere debet, ergo ſervitus non eſt impedimentum dirimens niſi in caſu erroris. Idem patet ex cap. „ Si fœmina; ubi idem Concil. Si fœmina ingenua „ acceperit ſervum, ſciens, quod ſervus eſſet, habeat „ eum. Et cap. Dictum eſt, Concil. Cabilon. prohi-

„ bet, ne conjugia ſervorum dirimantur, etiam ſi di-
„ verſos dominos habeant. Et cap. Dignum eſt, A-
„ drianus ait, nec inter ſervos debet matrimonium
„ prohiberi, &, ſi contradicentibus dominis, & in-
„ vitis, contracta fuerint, nulla ratione ſunt propter
„ hoc diſſolvenda.

Prob. 3. ratione Scoti, nam ſervi non privant ſe omni jure corporis ſui, ita ut non poſſint eo uti ad actus naturales, quales ſunt matrimoniales; ergo poſſunt ad illos actus corpora ſua commutare per legitimos contractus matrimonii.

Dixi, *hodie præcipue*, a 5. aut 6. ſæculis. Nam videtur, quod tempore D. Baſilii Magni, non valebant; ſcribit enim ad Amphilochium, *Quæ propter domini ſententiam ſe viro tradidit, fornicata eſt .. quæ ſine iis, qui habent poteſtatem, fiunt matrimonia, ſunt fornicationes*. Et id videtur colligi ex verbis cit. Concil. Cabil. II. an. 813. nam poſtquam dixit, *non debere dirimi ſervorum conjugia*, addit, *ubi legalis conjunctio fuit, & per voluntatem dominorum*; ergo videtur, quod niſi adeſſet conſenſus dominorum, ſervitus erat impedimentum dirimens. Notat tamen Magiſter, quod hoc non obſtante, multi putant valida fuiſſe illa, quæ fiebant inſciis dominis.

Objic. 1. Nemo dat, quod non habet, ſed ſervus non habet dominium ſui corporis, ergo non poteſt illud dare conjugi. Prob. min. Dominus uti poteſt ad libitum corpore ſervi ſui; ergo iſte non habet dominium ejus: matrimonium autem conſiſtit in mutua traditione corporum inter conjuges.

Reſp. cum Scoto diſt. min. non habet quoad omnem uſum, con. quoad aliquos actus, & uſus, neg. min. nam quoad actus naturales edendi, bibendi, dormiendi, & ſimiles, quibus non minuuntur domini obſequia, & qualis eſt actus conjugalis, ſervi habent poteſtatem corporum ſuorum.

Objic. 2. Servi jubentur obedire dominis ſuis in omnibus, ſed non poſſent ita obedire in conjugio, nam inquit idem Apoſt. *Qui cum uxore eſt, ne quidem cogitat, quæ Domini ſunt, ſed quomodo placeat uxori, & diviſus eſt*; ergo multo minus poterit uxoratus cogitare, quæ ſunt domini temporalis.

Reſp. diſt. maj. In omnibus, quæ nõ ſunt juris natu-

ræ,

ræ, & Dei: con. in omnibus abſolute, & ſimpliciter: neg. mai. nec enim hoc intendit Apoſtolus. Idem reſpondetur ad alios textus. Nam habens uxorem impendit ei officia, quæ non ſpectant ad dominum, & ſic non facit huic injuriam.

Inſt. Servus non poteſt ſatisfacere legibus matrimonii; ergo &c. prob ant. 1. non poteſt cohabitare, ſc. ſi dominus mittat eum in longinqua, & ibi vendat eum: ſed hoc contra bonum, & leges Sacramenti; ergo &c. 2. cum alter peteret debitum, ille cogeretur adſtare domino: quod eſt contra bonum fidei. 3. Non poſſet vacare educationi filiorum, quod eſt contra bonum prolis; ergo matrimonium ſervorum eſt contra leges matrimonii, & bona ejus.

Reſp. neg. ant. & 2. conſ. Nam in 1. caſu deberet uxor ſequi virum. 2. caſus eſt pure metaphyſicus, & illo urgente deberet ſatisfacere debito conjugii, quod eſt ſtrictius. 3. poſſet educari proles ex charitate propinquorum, aut reipub. ut ſolet.

Objic. 3. Servus invito domino profiteri non poteſt Religionem; ergo nec nubere. Patet conſ. nam cauſa Religionis eſt favorabilior. Ant. prob. ex cap. *Generalis*, & cap. *dimittuntur*, ubi Gelaſius, & Leo prohibent admitti ſervos ad Religionem invitis dominis, & multo minus ad ordines Sacros; ergo &c.

Reſp. neg. conſ. Nam, inquit Doctor, per Religioſam profeſſionem, totus homo totaliter ſubtrahitur domino temporali, & ſubiicitur prælato, non ita eſt de matrimonio, per quod non ſubtrahitur niſi quoad pauca, quæ non impediunt principalia obſequi debita illi domino.

Dixi, *etiam invito domino*. Nam ille non habet jus hoc prohibendi, quia, quoad hoc ſervi non ſubduntur illis, ſed utuntur jure naturæ, & ut loquuntur SS. Canones cit. (1) *In Chriſto, neque liber, neque ſervus eſt a Sacramentis Eccleſiæ removendus, ita nec inter ſervos debent matrimonia ullatenus prohiberi. Et, ſi contradicentibus dominis, & invitis contracta fuerint, nulla ratione propter hoc diſſolvi debent*. Tota ergo concluſio fundatur in Doctrina Eccleſiæ.

Quæres, *An dominus poſſit diſtrahere ſervum ab uſu matrimonii contracti ipſo invito?* nam ſi conſenſerat

Dd 3 ſal-

(1) *Adri. 3. de conju. ſerv. a. 1.*

ſaltem negative, cenſetur quoad hoc ceſſiſſe juri ſuo, ſi aliquod habebat.

Reſp. Non debere, nec poſſe rationabiliter, nam hoc ipſo, quod matrimonia ſervorum, etiam invitis dominis, ſunt valida, & juſta, ita & conſequentia cum eis naturaliter connexa, qualis eſt uſus matrimonii. Denique ſi dominus non poteſt prohibere, ne nubant, multo minus impedire poteſt, ne utantur matrimonio, & eius officia faciant.

Quæres 2. *An in concurſu obligationum matrimonii, & ſervitutis, prævaleat coniugalis.*

Reſp. Prævalere conjugalem, maxime ſi in uno conjugum adſit periculum peccati.

Ratio eſt, quia ſicut jus nubendi prævalet alteri, ita & jus præſtandi connexa cum matrimonio prævalet aliis obligationibus.

Dixi, *maxime ſi adſit periculum peccati ex una parte*, quia tunc ſalus animæ, & ubi agitur de offenſa Dei vitanda, nihil huic obligationi prævalere poteſt.

Confir. ex Apoſt. *Propter fornicationem unuſquiſque ſuam uxorem habeat: uxori vir debitum reddat*, &c.

Confir. ex cap. *Dignum eſt*, ubi gloſſa notat, (1) *Dicunt quidam, quod potius obediendum domino, niſi periculum fornicationis timeatur, vel magnum præjudicium fiat uxori, ſed potius videtur, quod debitum reddat uxori ... Quia ſic nullum, aut modicum præjudicium fit domino*. Denique altiori jure debetur obedientia in matrimonio, quam in ſervitute.

Dices. Adrianus dicit, quod *ſervi uxorati tenentur præſtare dominis debita, & conſueta ſervitia*; ergo hæc obligatio prævalet conjugali.

Reſp. diſt ant. conſueta ſervitia, quæ non præjudicant juri naturali, & divino, con. ſi præjudicant uni, vel utrique illi juri; neg. ant. obligatio cojugalis venit ex jure naturali, & divino.

(1) *de conju. ſer.* 1.

QUÆ-

QUÆSTIO VI.

De impedimento erroris.

SUppono ex dictis de voluntario, quod ignorantia eſt privatio cognitionis: & dicitur *ſimplicis negationis*. Error vero eſt judicium perverſum intellectus, & dicitur ignorantia *perverſæ diſpoſitionis*. Et utraque impedit voluntarium. Ideo error ponitur inter impedimenta dirimentia matrimonium, quia cum debeat eſſe maxime voluntarium, ſeu liberum, omnis defectus libertatis illi repugnat.

Rurſus duplex eſt error. 1. circa *ſubſtantiam* perſonæ, ut ſi pro Rachele ſupponatur Lya. 2. circa *qualitatem* perſonæ, ut ſi pro libera ſubſtituatur ſerva, aut pro virgine, vidua, aut pro divite, pauper.

3. Error alius eſt *antecedens*, qui eſt cauſa contractus, ita ut vir ille non contraheret, niſi erraret. Alius eſt tantum *concomitans*, qui quidem ineſt, dum contrahitur, ſed non eſt cauſa contractus, quia hic fieret, etiam ſi abeſſet error: v. g. ſi Jacob ſic fuiſſet diſpoſitus, ut non minus duxiſſet Lyam, ſi eam ſciviſſet ſibi apponi pro Rachele: quod notandum valde in hac materia.

CONCLUSIO I.

E*Rror circa ſubſtantiam perſonæ eſt impedimentum dirimens.* Eſt communis.

Prob. 1. ex Scoto. (1) *Error, ſive apprehenſio erronea quantum ad omnem conditionem requiſitam per ſe ad contractum facit contractum nullum eſſe. Sunt autem in genere tres tales conditiones; duæ ex parte perſonarum, una, quod hæc perſona putetur eſſe illa, alia, quod perſona ſerva, putetur eſſe libera. 3. ex parte contractus*,&c. *De primo errore patet, quod impedit omnem venditionem*. Idem eſt de 2. *Quia ſervus non poteſt dare poteſtatem ſui corporis liberę, ſicut illa e converſo*, &c. ſc. non poteſt adeo libere, nec plene commutare ſervus, ſicut liber; licet poſſit aliqualiter.

Prob. 2. Nam matrimonium eſſentialiter fit ex con-

(1) *d.* 30.*q.*1.*A.*2.

ſenſu duorum: ſed in errore perſonæ non eſt conſenſus duorum; ergo &c. prob. min. nam qui errat, non ſentit; ergo nec conſentit; & ut loquitur Innoc. III. cap. *Tua nos*, in tali errore, *deeſt omnino conſenſus, ſine quo cætera nequeunt fœdus perficere conjugale*.

Confirmatur ex eodem Scoto poſt Gratianum. Si quis venderet mihi aurichalcum pro vero auro, non teneret venditio; *ergo ſicut error materiæ excludit conſenſum, ita in matrimonio error perſonæ*, excludit enim conſenſum.

Dices, id quidem eſſe verum de errore antecedente, non de concomitante.

Contra. Nam licet error concomitans non involvat diſſenſum poſitivum, non habet tamen conſenſum niſi negativum: ſed ad matrimonium requiritur conſenſus poſitivus, & hunc impedit error concomitans; ergo hic error dirimit. Prob. maj. Sponſus non cogitat poſitive niſi de Anna, & nihil de Berta, quæ ſubſtituitur pro Anna, & quam ducit putans eam eſſe Annam; ergo non conſentit vere, nec poſitive in Bertam; ergo nec vere nubit cum illa, licet forte in eam conſenſiſſet, ſi de illa cogitaſſet.

Objic. 1. Matrimonium Jacob tenuit cum Lya, ſed hoc fuit cum errore, ſaltem comitante; ergo hic non dirimit. prob. min. nam conſtat, quod Jacob non cogitaverat niſi de Rachel, pro qua ſervierat 7. annis; ergo &c.

Reſp. diſt. maj. tenuit ex conſenſu ſequenti: con. ex conſenſu antecedenti, vel comitanti: neg. maj. & conſ. Jacob, detecto errore, & fraude, conſenſit in Lyam, quam noluit dimittere audita ratione Labani dicentis debuiſſe prius collocari primogenitam, ſed retenta Lya, voluit adhuc Rachelem, pro qua fervivit aliis 7. annis; ſed ante ratificationem illam non erat matrimonium cum Lya.

Inſt. 9. Copula illa fuit fornicaria etiam in Jacob, cujus error non fuit invincibilis: ſed hoc dici non poteſt de ſanctiſſimo Patriarcha; ergo dicendum potius, quod valuit matrimonium.

Reſp. diſt. conſ. fornicaria materialiter, con. formaliter, ita, ut Jacob peccaverit, neg. conſ. quia ignorans fecit nequidem ſuſpicans de errore, vel fraude, donec *facto mane, vidit Lyã, & conqueſtus eſt ad ſocerum*

rum

rum Jacob, & Lyam non fecit conjuges conſenſus præcedens, ſed ſubſequens, ait Gratianus.

Objic. 2. Multa alia facta ex errore tenent; ergo & matrimonium maxime conſummatum.

Prob ant. Jacob ipſe ſubripuerat benedictionem primogenituræ fingens ſe eſſe Eſau, & tenuit benedictio non obſtante errore Iſaaci; ergo &c.

Reſp. neg. 1. ant. & diſt. 2. Tenuit ex ratificatione ſequenti, con. ex actu antecedenti, neg. ant. nam, inquit Doctor, Iſaac ſentiens ſe deceptum, *admirans expavit*, id. in extaſim raptus, in qua novit a Spiritu S. eam benedictionem approbari a Deo. Unde & ab extaſi rediens dixit, *Benedixi, eritque benedictus*.

Objicies 3. Si quis erret circa mores perſonæ, v. g. putans eam eſſe piam, caſtam, cum ſit impia, & luxurioſa, error ille non dirimit; ergo nec ſi putet eſſe Annam, cum ſit Berta. Prob. conſ. nam defectus illi ſunt graviores, quam differentia individualis duarum fœminarum, & plus nocent bonis matrimonii; ergo &c.

Reſp. neg. 1. conſ. & 2. ant. nam in hac materia error circa individualem differentiam eſt ſubſtantialis, & circa mores eſt accidentalis reparabilis per correctionem, & pœnitentiam. Forte tamen in foro conſcientiæ non teneret contractus iſte ex errore gravi in moribus, ſed non admitteretur in foro externo, alioqui nullum matrimonium eſſet certum; omnes prætenderent ſe deceptos.

Objic. 4. Saltem error concomitans non debet dirimere; ergo &c. prob. ant. nubens, & ſic errans, non eſt determinatus ad certam perſonam, ſed eſt indifferens ad hanc, vel aliam, ut ſacerdos baptizans unum, quem putat alium; ergo &c.

Reſp. neg. 1. ant. & diſt. 2. conſ. ſi ſit ita diſpoſitus, ut conſentiat in perſonam præſentem, ſicut ſacerdos baptizans, con. ſi poſitive, & explicite intendat ducere unam, neg. conſ. Nam ad matrimonium requiritur conſenſus utrimque poſitivus, nec ſufficit negativus ex una parte, ut in baptiſmo: conſenſus autem in Bertam, quæ putatur eſſe Anna, non eſt poſitivus ex parte errantis.

CONCLUSIO II.

E*Rror conditionis , ſeu circa qualitatem ſervitutis , dirimit matrimonium .* Eſt communis.

Probatur 1. ex Scoto cit. nam matrimonium *eſt permutatio poteſtatis corporis pro poteſtate corporis , ſervus autem non poteſt dare poteſtatem ſui corporis libere ſicut illa ; & e converſo...* & per conſequens, qui neſcit eam qualitatem , *non conſentit ſcienter in ſervam*.

Prob. 2. nam cap. *ad noſtram.* Innoc. III decernit , quatenus *ſi conſtiterit , quod miles ignoranter contraxit cum ancilla , ita quod , poſtquam intellexit conditionem ipſius, nec verbo, nec facto conſenſerit in eandem... contrahendi cum alia, liberam ipſi concedas facultatem.* Idem dixit Alex. III. cap. *propoſuit* , & Gloſſa ibidem: & ut notat Gratianus cit. *Error perſonæ conſenſum non admittit*. Et in Concil. apud Vermeriam , ut legitur cap. *Si quis ingenuus* dicitur , quod ſi ingenuus ancillam acceperit putans eam eſſe liberam , ſervitute detecta , *ſi eam a ſervitute redimere poteſt , faciat ; ſi non poteſt , ſi voluerit , aliam accipiat* , & viciſſim mulier , &c. ergo Eccleſia cenſet errorem conditionis perſonæ quoad ſervitutem eſſe impedimentum dirimens.

Prob. 3. nam lumine naturæ patet non tenere pactum de commutatione rei libere tractabilis cum re non ſic tractabili : ſed inter liberum , & ſervam talis eſſet permutatio , nam corpus liberi eſt libere tractabile ; non autem corpus ſervæ , quia ſervus non poteſt plene diſponere de ſe ipſo , ſed in multis pendet a diſpoſitione domini ſui , ut patet ; ergo &c. prob. mai. nam matrimonium exigit , ut conjuges poſſint libere uti corporibus ad invicem ad fines talis contractus.

Confir. nam in omni jure error invalidat contractum , in quo conditio unius fit notabiliter deterior : nam huic fit notabilis injuria , nec cenſetur conſentire : ſed in tali conjugio fit notabilis injuria perſonæ liberæ , & conditio ejus fit notabiliter deterior , tum ratione vilitatis , tum ex aliis incommodis gravibus ; ergo &c.

Dico , error , nam ſi ſciens , aut dubitans de illa conditio-

ditione, adhuc nubat; cenſetur conſentire, & velle: volenti autem non fit injuria.

Objicies 1. Servitus, ex ſe, non impedit matrimonium; ergo neque impedit ex errore. patet ant. ex dictis. prob. conſ. nam ignorantia ſervitutis non mutat naturam ejus.

Reſp. neg. utramque conſ. nam licet utrobique ſervitus ſit eadem, non ita eſt de conſenſu; quia ignorans eam non vult eam, nec conſentit in eam, ut ille, qui ſciens ducit ſervam. Voluntas non fertur in incognitum.

Objic. 2. Error ille non dirimit jure naturæ, nec poſitivo; ergo nullo jure. prob. ant. 1. non jure naturæ, alioqui matrimonium non valeret cum ſerva cognita. 2. non poſitivo, nam iſtud non ſolet prohibere, niſi quæ repugnant rationi; ergo &c.

Reſp. neg. ant. nam ex utroque repugnat. 1. juri naturæ, quod in hoc contractu exigit liberum conſenſum, & 2. indidem prohibetur jure poſitivo, ſc. quia alter decipitur, & admittitur, ſi reclamare velit contra talem contractum, ut patet ex decretis citatis, & ipſo jure civili.

Objic. 3. Error circa alios defectus non dirimit; ergo nec circa hanc conditionem. Non eſt enim major ratio de iſto, quam de aliis. prob. ant. error circa virginitatem, aut munditiam corporis, v. g. circa lepram non dirimit; ergo &c.

Reſp. neg. conſ. nam ſi tales errores non dirimunt, forte erit, quia non impediunt conſenſum eorum, qui cenſetur deeſſe in errante circa ſervitutem. Poſſet etiam negari ant. nam qui ſic exigeret virginitatem aut munditiam, ut eſſent conditiones, ſine quibus non conſentiret, vel illi defectus dirimerent, ſaltem in foro interno, ut dicebamus; imo & in externo, ſi publice de illis proteſtaretur.

CONCLUSIO III.

Error circa alias qualitates magis accidentales non dirimit matrimonium.

Probatur 1. ex Scoto cit. (1) nam *error conditionis melioris non dirimit, nec ſervitus, ſi non ſit ignota*. Et

(1) *ibid.*

ſolum errorem circa ſervitutem putat dirimere.

Prob 2. ex Gratiano dicente (1) quod *error fortunæ, & qualitatis, non excludit conſenſum. Quæ nubit pauperi, putans eſſe divitem, non poteſt renuntiare priori conditioni, quamvis erraverit*, ſicut *qui emit agrum, aut vineam, quam putabat eſſe uberrimam, quamvis erraret in qualitate rerum, rem minus fertilem emendo, non poteſt venditionem reſcindere: ſimiliter, qui ducit uxorem meretricem, vel corruptam quam putabat eſſe caſtam, vel virginem, non poteſt eam dimittere, & aliam ducere*; ergo error circa tales qualitates non dirimit.

Prob. 2. nam ſi tales errores irritarent matrimonia, vix unquam ullum valeret: ſed conſ. eſt falſum, & abſurdum; ergo &c. prob. maj. vix ullum eſt, in quo nubentes non putent, ac deſiderent meliores qualitates; & conditiones in ſponſis, quam quæ adſunt: ſic perturbarentur omnes familiæ, & ſocietates fidelium, quilibet poſſet dicere ſe deceptum; ergo &c.

Prob. denique. Nam error circa illas qualitates non impedit veritatem matrimonii quoad ſubſtantiam, ſed ſolum quoad circumſtantias accidentales: ſed quamdiu valet conſenſus circa ſubſtantialia, manet contractus, & tenet; ergo & valet matrimonium.

Objic. 1. Error circa ſervitutem dirimit; ergo & circa alias qualitates. Prob. conſ. aliæ plurimæ non ſunt minoris momenti: v. g. ſi vir crederet, & intenderet non ducere niſi virginem, aut divitem, & inveniret corruptam, aut pauperem; ergo &c.

Reſp. neg. 1. conſ. & 2. ant. nam, ut diximus, ſervitus magis opponitur finibus matrimonii, ex defectu virginitatis, aut divitiarum mulier non fit minus apta ad reddendum debitum, & ad alia ſubſtantialia, ſicut ex ſervitute, qua fit, ut non poſſit libere adeſſe viro, ſed ſæpius cogitur abeſſe, &c.

Inſt. Tam poteſt quis nolle conſentire niſi in virginem, quam niſi in liberam: ſed niſi mulier inveniatur libera, conſenſus erit nullus; ergo & niſi ſit virgo.

Reſpondeo neg. maj. nam ſi exprimeret vir talem conditionem, non admitteretur ad contrahendum; quia illæ conditiones turbarent pacem ſocietatis inter fami-

(1) 29. q. 1.

familias, & in ſocietatibus. Et cum Eccleſia nolit errorem circa illas irritare matrimonia, ita non debet eas conditiones admittere. Si autem explicite apponantur, & deficiant, fateor irritari contractum, cum reperientur deficere, ut patet ex dictis de conſenſu conditionato. Sed, ut dicebam, imprudenter omnino permitterentur apponi, ob innumera gravia inconvenientia.

Objic. 2. ex philoſ. Error cujuſcumque circumſtantiæ tollit voluntarium, ſed matrimonium debet maxime eſſe voluntarium, ut valeat, ergo ex quocumque errore circa notabiles qualitates dirimitur.

Reſp. diſt. maj. Tollit voluntarium ſecundum quid; con. maj. & neg. min. voluntarium ſimpliciter; neg. maj. & conſ. Nam involuntarium leve, & ſecundum quid non dirimit matrimonium.

Objic. 3. ex Scoto, (1) in donatione non eſt juſtitia, ſi donans non mere liberaliter donat.... *Non autem mere liberaliter donat, qui vel deceptus, vel quaſi neceſſitate coactus donat, quia ignorantia, & aliqualis coactio, excludunt voluntarium ſimpliciter*: ſed minor libertas requiritur ad validum matrimonium, quam ad donationem validam, ergo error de qualitate perſonæ ſumendæ tollit libertatem neceſſariam, & irritat matrimonium. prob. maj. nam inquit, *ex hoc ſequitur, quod deceptus de eo, cui donat, quantum ad illam rationem, propter quam donat, non ſimpliciter donat....* Si alicui, ut egeno, donat, qui non eſt *egenus, hic injuſte recipit, quia non eſt in donante voluntarium, propter conditionis ignorantiam, quam reſpicit in donando*; ergo ex Scoto, error circa qualitates, etiam accidentales perſonæ, irritat donationem, ſeu contractum iſtum.

Reſp. diſt. maj. & ant. In puris donationibus, con. in donationibus conjugalibus, ſicut & in aliis multis contractibus; neg. maj. & ant. nam in puris donationibus reſpicitur unica conditio accipientis; v. g. in eleemoſyna reſpicitur ſola paupertas accipientis, quæ conditio, ſi deſit, ceſſat totaliter voluntas, & intentio donantis: at in matrimonio ſunt plura motiva, & fines concurrentes ad illud, & una ex illis conditionibus deficiente, non deficiunt aliæ quæ ſuffi-

(1) *d.* 15. *q.* 2. X. 24.

ſufficiunt ad valorem actus, v. g. deficiente in fœmina virginitate, aut divitiis, quas poteſt intendere ſponſus, adſunt aliæ conditiones ſubſtantiales, in quibus ſubſiſtit matrimonium in contrahentis voluntate. Eccleſia enim non præſumit, quod vir ex defectu talium qualitatum accidentalium noluerit conſentire in matrimonium, niſi de hoc expreſſe, & publice proteſtatus fuiſſet: & tunc Eccleſia non permiſiſſet contractum ob rationes datas.

QUÆSTIO VI.

De impedimento clandeſtinatis.

DE hoc impedimento nihil fere dicendum reſtat ſuppoſitis dictis de publicitate matrimonii, ubi probavimus matrimonia clandeſtina ſemper fuiſſe illicita, quamvis tolerata, ſeu non irrita, ante decretum Concilii Tridentini, per quod irritantur abſolute. Diximus etiam, quod in regnis, quæ non obſervant Concilium illud, clandeſtinitas non eſt impedimentum dirimens. Reſtant conditiones requiſitæ ad hanc ſolemnitatem, & ad vitandum *hoc impedimentum*.

CONCLUSIO I.

SAcerdos, ut valide aſſiſtat matrimonio, debet eſſe parochus loci, in quo contrahentes habent domicilium, pro vagis autem, & extraneis, non debet aſſiſtere, niſi ſibi conſtet de contrahentium libertate. Denique regulariter debet eſſe Sacerdos, non tamen neceſſario.

Prob. 1. p. Parochus, cujus præſentia requiritur ex Concilii decreto, eſt ille, qui curam habet animarum exiſtentium in loco determinato, ſed Sacerdos non habet curam niſi degentium, ſeu domiciliatorum in illa ſua parochia; ergo ille ſpecialiter debet aſſiſtere matrimoniis in eadem. Maj. patet; nam ideo dicitur *Curatus*, quia curam gerit talium animarum cum poteſtate, & onere illis adminiſtrandi Sacramenta, & eas paſcendi pane doctrinæ ſalutis. Prob. min. nam huic ſoli competit poteſtas, & onus, mi-

miniſtrandi Sacramenta in ſuo diſtrictu, ut patet c. *Eccleſias*, ubi Dionyſius ſtatuit unumquemque presbyterum in ſua Parochia *jus proprium habere, ita ut nullus alterius parochiæ terminos, aut jus invadat.... & taliter, & plebem ſibi commiſſam cuſtodiat, ut de illis coram Deo rationem reddat*; ergo ad hunc ſolum Sacerdotem ex officio ſpectat hoc Sacramentum miniſtrare ſuis parochianis, ſeu domiciliatis in ſua parochia.

Confir. ex quadam Cardinalium Concilii declaratione, quam refert Juenin, dicente parochi nomine intelligi parochum loci, quem nubens actu incolit.

Confir. 2. Quia non licet alteri curam gerere habitantium in aliqua parochia, præter parochum eius, ut patet ex praxi; ergo hoc ipſo, quod quis habet domicilium alicubi, ſubeſt illi parocho quoad ſpiritualia, & Sacramenta.

Prob. 2. p. ex Concilio Trident. Nam qui vagantur, & incertas habent ſedes, raro probi ſunt ingenii, & *prima uxore relicta, plerumque plures, illa vivente, diverſis in locis ducunt.... cui malo cupiens S. Synodus occurrere, monet, ne hoc genus hominum vagantium facile ad matrimonium admittant..... parochi autem, ne illorum matrimoniis interſint, niſi prius diligentem inquiſitionem fecerint, & re ad ordinarium delata, ab eo id faciendi licentiam obtineant*. Hoc autem poſito, ille erit eorum parochus, cuius parochiam elegerint ad celebrandum matrimonium.

Id patet ex declaratione S. Congregat. Cardin. 28. Auguſt. 1621. apud Barboſam. *Parochus vagabundi poteſt eſſe omnis, ubi reperitur, licet adſit certus parochus mulieris*. Aliam refert Cardin. Brancatus, qua declaratur, quod *vagus, ducens uxorem in aliquo loco, ubi eſt domicilium mulieris, poteſt contrahere in alio loco, ubi voluerit, quamvis adſit parochus mulieris. Quia tunc ille alius in loco alio, ubi vagus reperitur*, eſt etiam vere parochus vagi.

Prob. 3. p. ex decreto cit. ejuſdem Concilii, quo dicitur parochum non debere aſſiſtere, *niſi prius diligentem fecerit inquiſitionem*, & intentionem Epiſcopi audierit. Certe, niſi ſic ſe gereret, inutilis eſſet

ſet cautio Eccleſiæ contra polygamiam talium hominum.

Prob. 4. p. de Sacerdotio, nam Concilium loquitur *de parocho, vel alio Sacerdote de ejuſdem parochi, vel ordinarii licentia*; ergo ſicut parochus eſt regulariter Sacerdos; ſic regulariter aſſiſtens debet eſſe Sacerdos: & ſicut aliquis nondum Sacerdos poteſt inſtitui parochus: ita & poterit aſſiſtere matrimonio, nondum Sacerdos, quia tunc parochus poteſt exercere ea, quæ ſunt juriſdictionis parochialis.

Confir. ex cap. *Tranſmiſſa*, ex Cœleſtino III. nam hæc aſſiſtentia non eſt actus conſecrationis, ſed meræ juriſdictionis, ut notat Brancatus cit.

Confir. ex declaratione dictæ congregat. quam refert Juvenin. Et ubi dicit, *non eſſe irritum matrimonium, cui adfuerit parochus nondum ordine Sacerdotali donatus*. Poſſet tamen, Sacerdotem deputare ad hoc miniſterium, & id ſatius eſſet. Non puto tamen eum poſſe delegare alium non Sacerdotem.

Objic. contra 4. p. Concilium dicit, *qui aliter, quam præſente parocho, vel alio ſacerdote de parochi licentia*, &c. ergo ſupponit parochum, ut aſſiſtat, debere eſſe Sacerdotem, nam *alio*, deſignat ſimilitudinem in illo ordine.

Reſp. neg. conſ. nam licet parochus ſit ordinarie Sacerdos, & id ſupponat Concilium, non ſequitur, quin poſſit quis inſtitui parochus ante adeptum Sacerdotium, & in illo ſtatu aſſiſtere matrimonio, aut committere alium Sacerdotem non parochum.

Inſt. ante Concilium, aſſiſtens debebat eſſe Sacerdos; ergo & poſt illud, nec enim quoad hoc quidquam innovavit. prob. ant. nam Concil. Lateran. ſub Innoc. III. ſemper, & ubique requirit præſentiam Sacerdotis: idem eſt de aliis pontificibus; ergo ante Concilium Trid. aſſiſtens matrimonio debebat eſſe Sacerdos.

Reſp. diſt. ant. Sacerdos ad benedicendas nuptias, con. ad aſſiſtendum, neg. ant. & 2. conſ. nam ante Concilium non aderat Sacerdos niſi ad benedicendas nuptias: non autem ut aſſiſteret ad publicitatem, ut nunc aſſiſtit.

Inſt. 2.

Inſt. 2. etiam nunc parochus benedicit ſponſos, & annulum, & dicit Miſſam ſuper ipſos, ergo etiam nunc debet eſſe Sacerdos. ant. patet ex praxi, & ex Rituali, imo, & id innuit Concilium; ergo &c.

Reſp. diſt. ant. benedicit per ſe, aut per alium, & non ex neceſſitate Sacramenti, ſed ex devotione, & congruentia: con. per ſe omnino, & ex neceſſitate Sacramenti: neg. ant. nam præterquam quod poteſt fieri matrimonium ſine illis benedictionibus, quæ non ſunt de ejus eſſentia, hæc omnia parochus poteſt committere aliis, ſicut & miſſam.

CONCLUSIO II.

Probabile eſt Parochum excommunicatum, irregularem, interdictum, aut ſuſpenſum, modo non ſit privatus, aut ſuſpenſus ab officio Parochi, poſſe valide aſſiſtere matrimonio, non tamen licite. Eſt communior,

Prob. 1. ex declarationibus prædictorum Cardinalium apud dictum Juenin, & Cardinal. Brancatum. Dicunt enim *Matrimonii validitati non obſtare, quod parochus ſit ſuſpenſus, aut irregularis*. Imo id colligi videtur ex ipſo Concilio, quod non exigit niſi præſentiam parochi abſque ullo miniſterio; ergo quandiu eſt parochus, ſemper poteſt id præſtare, ſed per excommunicationem, irregularitatem, ſuſpenſionem, præciſe non ceſſat eſſe parochus; ergo ſemper poteſt valide aſſiſtere.

Prob. 2. nam cenſuræ illæ non invalidant adminiſtrationem, vel confectionem aliorum Sacramentorum, ſed reddunt illicitam; ergo nec aſſiſtentiam matrimonii, quamvis Sacerdos hic ſe haberet ut miniſter, de quo non conveniunt omnes.

Confir. nam in ipſis nubentibus, qui dicuntur miniſtri, non irritatur, ſi nubant in ſtatu talium cenſurarum; ergo nec in parocho. Et ita tenent illuſtres Canoniſtæ, & Theologi, ut Barboſa de poteſt. Epiſc. & Parochi, & Cardin. Brancatus cit. licet probabilius putet eum poſſe delegare, quia delegatio eſt actus juriſdictionis.

Dixi, non tamen licite, quia per cenſuras illas prohibentur illi actus omnes ſacri, & circa divina.

Obiic.

Objic. 1. Iſte actus in parocho eſt juriſdictionis, ſine qua tales actus ſunt nulli; ſed excommunicatus &c. caret omni juriſdictione; ergo talis actus in tali parocho eſt nullus.

Reſp. diſt. maj. eſt juriſdictionis impropriæ, conſtrictæ, & propriæ, neg. maj. & conſ. eſt enim nudus actus officii parochialis, ex decreto Concilii, unde ſicut non eſt privatus officio, ut ſuppono; ita nec tali functione. Quod inde poteſt confirmari, quia ipſo præſente, & non conſentiente in matrimonium, adhuc valere poteſt.

Objic. 2. Parochus aſſiſtit ut teſtis, vel ut miniſter, ſed neutrum dici poteſt de excommunicato, ut valeat actus, ergo &c. prob. min. 1. non ut teſtis, nam homo per excommunicationem fit inhabilis ad teſtificandum, ſicut & ad accuſandum, cap. *teſtes*, & cap. *cum inter*, & cap. *ſignificaſti* de except. ergo &c. 2. non ut miniſter, nam miniſtratio eſſet actus ordinis, vel juriſdictionis, ſed neutrum dici poteſt, ergo &c. prob. min. 1. non ordinis: alioqui hoc competeret omni, & ſoli Sacerdoti, quod eſt falſum, & contra nos. 2. non juriſdictionis, quia hæc tollitur per excommunicationem, ut patet, cap. *excommunicati*, & cap. *ad probandum*; ergo &c.

Reſp. neg. 1. min. nam aſſiſtit ut teſtis, & diſt. ant. ad teſtificandum, ſi debeat deponere, con. ſi non debeat deponere, neg. ant. requiritur ergo nuda præſentia, ut præveniatur vitium clandeſtinitatis, ſeu, ut loquitur S. Congregat. Cardin. *præſtat ſolam præſentiam ad effectum tollendi clandeſtinitatem*.

CONCLUSIO III.

Non ſufficit præſentia phyſica parochi, ſed debet etiam eſſe moralis, ita ut advertat ad ea, quæ fiunt: non tamen neceſſe eſt, ut conſentiat, ſed ſufficit præſentia coacta. Eſt etiam communis.

Prob. 1. p. ex Concil. quod exigit hanc præſentiam, ut ſponſos interroget de mutuo conſenſu ad invicem, & illo audito, dicat, *Ego vos conjungo*. Sed hæc præſtare non poſſet, ſi adeſſet dormiens, aut alio modo diſtractus, ita ut non adverteret ad ea, quæ fiunt; ergo &c.

Confir.

Confir. nam ideo requiritur hæc præſentia, ut vitetur clandeſtinitas, & polygamia, & ſe habet ſaltem ut teſtis, ſed ad hæc non ſufficeret ſola præſentia Phyſica, & corporea, ſine ſcil. morali attentione ad ea, quæ fiunt: ergo &c. prob. min. nam dormiens teſtis adhiberetur, ut olim milites a Judæis contra Chriſti Reſurrectionem.

Prob. 2. p. ex decreto S. Congr. apud Farinacium, & Brancatum cit. ubi quæritur, *An, ſi invitus, & compulſus per vim parochus adſit, & contrahatur matrimonium, præcedente prohibitione Ordinarii, tale matrimonium ſubſiſtat? S. Congregatio reſpondit ſubſiſtere*. Habes duplicem violentiam. 1. contra prohibitionem Epiſcopi, & 2. contra voluntatem parochi, & tamen valide contrahitur coram iſto; ergo non eſt neceſſe, ut iſte volens adſit, modo adſit videns, & intelligens, quid agatur. Idem docet Barboſa, de offic. & poteſt. Epiſcopi, & de officio parochi.

Idem dicunt de teſtibus, modo ſimiliter videant, audiant, & intelligant, quid agatur.

Objic. 1. con. 1. Concilium non requirit niſi nudam præſentiam, ſed ad hoc non eſt neceſſe, ut videat, nec intelligat, quid agatur; ergo &c. prob. min. nam advertentia, & inadvertentia ſunt actus mere interni, qui nequeunt percipi ab Eccleſia; ergo.

Reſp. neg. min. & 2. conſ. nam moraliter loquendo advertentia convertitur cum præſentia, alioqui dormiens, aut amens poſſet dici præſens, aut teſtis. Ideo advertentia interior præcipitur indirecte, ut connexa cum præſentia externa.

Inſt. Si advertentia interior eſſet neceſſaria, ſemper dubitaretur de valore matrimoniorum, quia litigaretur de advertentia, imo & ipſe parochus poſſet eam negare, ſed hoc eſt maximum inconveniens, ergo &c.

Reſp. neg. maj. nam ex præſentia externa, & modo, quo adeſt, colligitur interna, nec ipſi crederetur dicenti contra ſe de diſtractione, & inadvertentia in re talis momenti, ſive ex negligentia, ſive ex malitia.

Objic. 2. Si advertentia interior eſſet neceſſaria, paro-

parochus, & teſtes poſſent invalidare matrimonia, nec poſſent cogi ad aſſiſtendum, aut teſtificandum, ſed conſ. eſt falſum, & con. 2. p. ergo &c. prob. maj. nam licet poſſent cogi ad præſentiam corporalem, non tamen ad interiorem advertentiam, poſſent nolle attendere, & ſic matrimonia coram invitis non valerent; ergo &c.

Reſp. neg. maj. & ant. Nam hoc ipſo, quod oculos averterent, vel clauderent, vel aures obturarent, contra ipſos præſumeretur advertentia.

Objic. 1. con. 2. p. Præſentia inviti non eſt moralis, nec humana, ſed Concilium exigit præſentiam humanam, & moralem; ergo &c. prob. maj. actus moralis debet eſſe voluntarius, & cum cognitione; ergo &c.

Reſp. diſt. maj. non eſt moralis ad meritum, vel demeritum, con. ad teſtificandum, neg. maj. & con. nam ad teſtimonium veritatis non requiritur voluntarietas, nec conſenſus in ea, quæ videntur.

Objic. 2. In miniſtro Sacramenti requiritur intentio, ſed parochus invitus, & diſſentiens non intendit; ergo nec facit Sacramentum; ergo nec matrimonium.

Reſp. diſt. maj. in vero miniſtro, qui conficit Sacramenta, con. in miniſtro aſſiſtente Sacramento ab aliis confecto, neg. maj. & conſ. nam parochus, & teſtes non conficiunt matrimonium, ſed ſunt miniſtri pure aſſiſtentes, ut teſtes, vel arbitri.

Dico, ut teſtes, nam idem eſt de teſtibus, ac de Parocho, ut jam monuimus, debent, & ſufficit eos adeſſe ita, ut videant, & intelligant, quæ fiunt; & de iis poſſint teſtificari. Unde pueri ante uſum rationis, amentes, dormientes, &c. non ſufficiunt, bene vero alii, quamvis aliunde in judiciis fidem non facerent, ut excommunicati, & fœminæ. vide Brancatum cit.

Quæres, *quis ſit ille Ordinarius, qui præter parochum poteſt adeſſe?*

Reſp. eſſe omnes illos, qui Epiſcopalem, aut ſimilem habent juriſdictionem in locis, ubi celebrantur matrimonia; & hi poſſunt aſſiſtere per ſe, vel per delegatos.

QUÆ-

QUÆSTIO VIII.

De impedimento impotentiæ.

IMpotentia hic ſignificat negationem facultatis ad copulam conjugalem, per quam ex commixtione ſeminum intra vas fœminæ, ambo fiant una caro. Alia eſt *perpetua*, quæ tolli non poteſt ſine miraculo, vel peccato, vel periculo mortis evidenti. Alia *temporalis*, quæ per remedia licita tolli poteſt. Rurſus, alia eſt *abſoluta*, quæ eſt reſpectu omnium: alia *reſpectiva*, quæ eſt reſpectu unius, non alterius.

Poteſt etiam venire ex variis cauſis. 1. Eſt *naturalis*, *& interna*, ut nimia frigiditas in viro, quæ reddit copulam impoſſibilem, vel ætas puerilis, vel ſenilis, vel nimius ardor, quo fit, ut ſtatim ante copulam ſemen effundatur, nec poſſit illa perfici, maxime ex parte viri: vel nimia arctatio in fœmina, quæ non poſſit a viro penetrari naturaliter. 2. *Eſt externa artificialis*, v. g. ex amputatione teſticulorum, aut membri genitalis. 3. eſt *præternaturalis*; v. g. ex ex maleficio dæmonum, quo impediuntur, maxime viri, ne poſſint coire, & conſummare matrimonium. 4. eſt defectu potentiæ rationalis, ut in furioſis, vel amentibus. Quæritur autem de his impotentiis, an dirimant matrimonia, ſi eæ præcedunt in alterutro conjuge.

Dico, quando præcedunt, nam ſi ſuperveniant contractui, certum eſt, quod non dirimant, nam inquit Doctor, jam poteſtas in corpora fuit tradita, & cepta poſſeſſio.

CONCLUSIO I.

I*Mpotentia ſimpliciter, ac perpetua præcedens matrimonium, impedit contrahendum, & dirimit contractum, ſive ſit cognita impotenti, ſive non*. Eſt communis contra paucos, qui volunt aliquos cum tali impotentia poſſe velle nubere cum intentione caſte vivendi, ut frater, & ſoror. *iſti magis forte deſponſant divitias, quam perſonas*, inquit Doctor.

Prob.

Prob. ex Scoto triplici ratione. 1. Quia iſte *contractus eſt datio poteſtatis in corpora ad talem actum, ſi petatur, ſed iſte non habet poteſtatem ad talem actum; ergo nihil tale dare poteſt; ergo nec contrahere. 2. in contractu iſto, conjux obligat ſe ad talem actum, ſi petatur, ſed talis actus eſt ſibi impoſſibilis; ergo ſe obligat ad impoſſibile, obligatio autem ad impoſſibile nulla eſt, ex lege Divina; ergo lex Divina non approbat talem obligationem; ergo hæc nulla eſt. 3. Alia perſona intendit commutare poteſtatem ſui corporis pro poteſtate corporis alterius; ergo credit e converſo alium poſſe commutare, ſed non poteſt; ergo hic eſt error pertinens ad aliquid, quod eſt per ſe requiſitum ad contractum: talis autem error facit contractum nullum, ut dictum eſt ſupra*; ergo habes concluſionem ſolide probatam.

Prob. 2. ex SS. Canon. nam cap. *Quod ſedem*, Alex. III. decernit, quod *qui impotentes ſunt, minime apti ad contrahendum matrimonium reputantur*. Idem colligunt Doctores ex cap. *Conſultationi*, ubi videtur Lucius III. conſentire, *ut ſi viri non poſſint eas habere ut uxores, habeant ut ſorores*, ſcil. abſtinentes ab omni carnali commercio. Sed Cœleſt. III. c. *Laudabilem*, poſitive ſtatuit, *ut ſi mulier per juſtum judicium de viro probare potuerit, quod cum ea coire non poſſit, accipiat alium*. Et cap. *litteræ veſtræ* idem dicit de viro, qui probatus fuerat non potuiſſe per octo annos cognoſcere carnaliter uxorem, jubet eos ſeparari.

Confir. ex communi Eccleſiæ praxi, quæ prohibet talia conjugia fieri, & facta reſcindit.

Prob. 2. p. nam cognitio impedimenti intrinſece oppoſiti naturæ, & fini hujus contractus non poteſt reddere illum validum; ſed talis impotentia eſt intrinſece oppoſita naturæ, & fini contractus conjugalis; ergo ejus cognitio non poteſt facere, ut valeat matrimonium cum illa. maj. patet nam cognitio aliorum impedimentorum non facit, ut valeat matrimonium cum illis contractum. prob. min. nam eſſentia matrimonii conſiſtit in mutua commutatione poteſtatis corporum ad prolificandum; ſed impotentia iſta opponitur illi commutationi, & fini; ergo opponitur intrinſece naturæ, & fini matrimonii.

Confir.

Confir. ex SS. Decretis cit. nam abſolute, & indiſtincte ſtatuunt impotentiam abſolutam, & perpetuam eſſe impedimentum dirimens, nec diſtinguunt de potentia cognita, vel non cognita. Quod maxime conſtat ex Bulla Sixti V. *Cum frequenter*. Nam inquit Pontifex hoc repugnat *ſecundum canonicas ſanctiones, & naturæ rationem. Qui frigidæ naturæ ſunt, & impotentes, iidem minime apti ad matrimonium reputantur*; ergo cognitio impotentiæ non reddit eos potentes, nec aptos ad valide contrahendum.

Prob. 2. rationibus allatis ex Scoto, nam concludunt talem impotentiam ex natura ſua opponi eſſentiæ hujus contractus; ut legenti patebit. Nam finis intrinſecus ejus eſt prolificatio, & remedium concupiſcentiæ, ſed neuter finis poteſt intendi a cognoſcente ſe ſic impotentem; ergo cognitio impotentiæ non juvat.

Objic. 1. con. 1. p. non repugnat matrimonium ſine copula; ergo nec cum impotentia copulæ. Ant. patet ex matrimonio B. V. Deiparæ cum S Joſeph, & de ſimilibus, qui in matrimonio virginitatem ſervarunt, & de aliis, qui contrahere poſſunt valide cum voto mutuæ continentiæ. prob. conſ. nam ſive ex impotentia phyſica, ſive morali, & ſpontanea, ſemper excluduntur illi fines matrimonii; ſed hoc non obſtante valent iſta; ergo & illa matrimonia.

Reſp. diſt. ant. Sine copula actuali, aut intenta explicite, con. ſine copula aptitudinali, & intenta ſaltem implicite, & virtualiter, neg. 1. ant. & pariter diſt. 2. matrimonium Deiparæ ſuppoſita diſpenſatione divina (idem eſſet de aliis) con. ſecluſa diſpenſatione divina, neg. ant. & conſ. nam inquit S. Bonaventura; *Ordinabilitas ad copulam eſt eſſentialis, quia eſt neceſſe, ut conſentiant ſponſi in mutuam corporum poteſtatem*. Matrimonium vero Mariæ fuit cum ſubmiſſione ad Dei voluntatem. Nam inquit Doctor, in contractu matrimoniali, eſt mutua datio corporum ad copulam carnalem, ſub conditione implicita, ſi petatur. Et B.V. ſic contraxerat cum S. Joſeph, ſciens ex revelatione divina non fore petendam.

Objic. 2. Senes poſſunt nubere valide, ſed ſenes ſunt impotentes; ergo impotentes poſſunt valide nubere.

bere. maj. patet ex praxi, & ex facto Davidis cum Sunamitide.

Reſp.neg.maj.Suppoſito quod non poſſint conſummare, non poſſunt nubere. Nam inquit Doctor, *Licet aliqua poſſet conſentire in eum ad cobabitandum, ſicut frater, & ſoror, & ita forte plures magis deſponſant divitias, quam perſonas.* Ex facto autem Davidis nihil concluditur, quia licet dicatur, quod *non cognovit eam*, non ſequitur, quin potuerit cognoſcere.

Inſt. Copula non eſt de eſſentia matrimonii, ergo impotentia ad illam non eſt impedimentum dirimens illud, quia ejus eſſentia ſubſiſtit cum illa.

Reſp.diſt.ant. Copula actualis, con. aptitudinalis, ſeu poſſibilis, neg. ant. ſicut ratiocinatio actualis non eſt de eſſentia hominis, ſed rationabilitas, ſic copulatio non eſt de eſſentia matrimonii, bene vero copulabilitas, ſeu copulativitas.

Objic. 1. con. 1. p. Qui cognoſcit ſe impotentem, poteſt accipere fœminam, ut ea utatur tamquam ſorore, & tenet hoc matrimonium; ergo impotentia cognita non dirimit.

Prob. ant. ex cap. *Requiſiſti*, ubi Gregor. 1. dicit, quod ſi frigidus *non poteſt uti fœmina pro uxore, habeat eam ut ſororem, aut maneant utrique innupti.* Et cap. *Conſultationi* Lucius III. dicit, quod *Eccleſia Romana conſuevit in conſimilibus* judicare, ut quas uxores habere non poſſunt, habeant ſorores; ergo impotentia non ſolvit vinculum, & tale matrimonium cum illa intentione valet.

Reſp. neg. ant. & 2. conſ. non enim recte infertur ex illis textibus. Nam Gregor. de impotentibus, & frigidis jubet, ut maneant innupti, & quod mulieres aptæ nubant aliis, ſi velint. Non etiam dicit, quod potuerint nubere cum ea intentione, ſed ſolum quod poſſunt ſic manere, cum poſt contractum reperiunt ſe impotentes. Lucii vero decretum *non eſt præceptum, ſed conſilium*, ait Gloſſa: nec dicit valuiſſe illud matrimonium ſcienter contractum, nec quod vere illi ſint conjuges.

Inſt. Lucius dicit impoſſibile eſſe, quod cum fœminis impotentibus velint contrahere viri; ergo ſupponit, quod ſi tamen velint, valet contractus.

Reſp.neg. conſ. nam aliud eſt, quod vir ſciens eam

impo-

impotentem velit contrahere, & contrahat, & aliud, quod contrahat validum, & verum matrimonium; illud geri poteſt, non iſtud; erit contractus cohabitationis, & ſocietatis fraternæ, ſed non matrimonii veri. Nam inquit Gloſſa, *Nota, quod cum arcta matrimonium contrahi non poteſt, poterunt ſimul manere, ſi conſentiant ambo, non ex vi conjugii, ſed amicitiæ quaſi fraternæ.*

Inſt. 2. Veri conjuges poſſunt cohabitare, ut frater, & ſoror, ſc. cum perfecta continentia; ergo cum canones dicunt, ut ſimul habitent impotentes, ut frater, & ſoror, non excludunt verum matrimonium.

Reſp. diſt. conſ. Si loquuntur ex ſuppoſitione conjugii facti legitime, & ſine impedimento, con. ſi ſupponunt contractum cum impedimento, neg. conſ. Nam de his non poſſunt loqui, ut de veris conjugibus.

Objic. ubi ſunt aliqua bona conjugii, ibi poteſt eſſe verum conjugium: ſed inter impotentes poſſunt eſſe aliqua bona conjugii, v. g. ſolatia ſocietatis, humanitatis, & alia; ergo & verum conjugium. prob. min. ex cap. *Nuptiarum*, ubi Auguſtinus docet, quod nuptiarum bonum *fuit aliquando legis obſequium; nunc eſt infirmitatis remedium, in aliquibus, humanitatis ſolatium*; ergo iſtud bonum eſt ſufficiens ad matrimonium inter impotentes.

Reſp. diſt. min. aliqua bona minus principalia, con. principalia, neg. min. & 2. conſ. nam canon ille non cogitat de præſenti quæſtione: ſed ſolum probare vult, malas non eſſe nuptias, ut volebant Manichæi, & ideo memorat illarum bona, & utilitates.

Colligis ergo, quod undecumque proveniat impotentia, ſive ex natura, ut in frigidis, vel fœminis arctis, ſive *ex arte*, & *ab extrinſeco*, ut in Eunuchis, quibus amputata ſunt genitalia; ſive *abſoluta*, ſive *reſpectiva*, propter aliquam improportionem inter duos, ſive *ex maleficio*, ſemper impedit fieri, & dirimit factum ex parte impotentis; ita ut alter poſſit, ſi velit, alteri nubere: imo, ſi ſit reſpectiva tantum, poterit uterque nubere, quia improportio cum uno, poteſt non eſſe cum alio.

CONCLUSIO II.

I*Mpotentia non perpetua, nec illa, quæ ſubſequitur matrimonium validum, non eſt impedimentum dirimens*. Eſt etiam communis.

Prob.1.p ex Scoto (1) *Habens impedimentum perpetuum, & hoc reſpectu cujuslibet, debet manere ſine ſpe conjugii, & tutum eſſet ſibi intrare Religionem, quia ſi poſt contrahat de facto, & carnaliter copuletur, cogetur redire ad priorem, quia apparet ſententiam divortii proceſſiſſe ex errore... quia impedimentum, quod putabatur perpetuum, non erat*; ergo impotentia temporanea non dirimit.

Prob. 1. ex SS. Decretis Eccleſiæ, quæ ſemper, & ubique ſupponit impotentiam ſimpliciter, & perpetuam eſſe dirimentem, & quoties non conſtat de incurabilitate ejus expectandum eſſe, donec id certo ſciatur. Ut cap. *Laudabilem* cit. ubi Lucius III. non permittit mulierem accipere alium, *niſi per juſtum judicium probare potuerit de viro, quod cum illa coire non poſſit*. Et Gloſſa. c. *Frigiditas*, dicit; quod tam frigidus, quam maleficiatus expectare debet, uſque ad triennium. Et Honor. III. dicit, quod ſi conſtiterit virum, & mulierem infra octo annos per continuum triennium ſimul habitaſſe, & ſe commiſcere carnaliter non potuiſſe, proferatur divortii ſententia inter illos. Quod a fortiori verum eſt de maleficiatis, quia de iſtis, *magis ſperandum eſt impedimentum removeri poſſe, quod non proceſſit a naturalibus*, ait Gloſſa. Idem patet cap. *ſi per ſortiarias*; ergo quandiu ſperatur, quod impotentia curari poſſit, non dirimit matrimonium.

Confir. ex cap. *fraternitatis*, ubi mulier, quæ licet fuiſſet reperta arcta incurabiliter, ideoque matrimonium fuiſſet irritatum, tamen cum alteri nupſiſſet, & vas fuiſſet dilatatum, neſcio quo medio, Innoc. III. dcrevit ſecundum matrimonium eſſe nullum, & eam reddendam eſſe priori viro, quia *impedimentum non erat perpetuum, quod præter divinum miraculum, per opus humanum, abſque corporali periculo potuit removeri, ſententiam divortii per errorem,*

(1) *d*. 34. E.6.

rem, *licet probabilem novimus eſſe prolatam*, &c. ergo impotentia temporanea etiam abſoluta non dirimit. Nam de eſſentia matrimonii non eſt, ut ſtatim, vel intra tempus determinatum conſummetur, vel poſſit conſummari, quando impotentia non eſt perpetua: ſufficit, quod poſſit aliquando conſummari. Quia lex conjugii eſt affirmativa, & non obligat ad ſemper; ergo &c.

Prob. 2. p Nam ſi poſt matrimonium valide contractum, ſuperveniat impedimentum, ſeu impotentia, non poteſt retroagere ad illud dirimendum; ergo impotentia ſuperveniens matrimonio non dirimit illud.

Quæres, *quomodo cognoſci poſſit, an impotentia ſit ex maleficio, & perpetua*.

Reſp. hanc regulam tradi ſolere, ſc. ut exorciſmi Eccleſiæ adhibeantur, & orationes, jejunia, & alia pia opera celebrentur, & tandem per triennium cohabitent illi conjuges, &, ſi poſt illa media, & illud tempus conſtet maleficium non eſſe ſublatum, cenſetur perpetuum, & dirimens. Nam, inquit Scotus, maleficium præſumitur perpetuum, ſi per triennium perſeverat. Et decret. cit. aſſignant illud tempus, maxime, cap. *Laudabilem*, &c.

Quæres 2. *Quid dicendum de Eunuchis*.

Reſp. integre caſtratos inhabiles eſſe ad matrimonium; non autem ſi imperfecte ſolum, ita ut non careant utroque teſticulo.

Ratio 1. p. eſt, quia iſti carent vero ſemine, & ſic inepti ſunt ad finem principalem, & primarium matrimonii, licet forte non ſint inepti ad coitum, & ad ſedandam propriam, vel alienam libidinem, & ita ſtatuit Xyſtus V. ann. 1581. B. *cum frequenter*.

Ratio 2. p. eſt a contrario, quia iſti habent verum ſemen, & poſſunt conſummare matrimonium ob finem primarium ejus.

Quæres 3. *Quid de hermaphroditis, qui habent utrumque ſexum*.

Reſp. Eo contrahere poſſe in ſexu, qui prævalet, vel ſi in utroque ſint æquales, poterunt eligere alterum, & in eo contrahere, jurando ſe non uſuros alio ſexu durante illo matrimonio.

Ratio eſt, quia in ſexu prævalente poteſt conſummari matrimonium ob finem ejus primarium, & ex

illo ſexu dicuntur viri, aut fœminæ. Ut patet ex L. *Quæritur*.

Idem eſt de illis, qui æquales ſunt in utroque. Nam poſſunt uti eo ſexu, quem elegerint.

Quæres 4. *Quid dicendum, ſi impotentia naturalis, quæ judicata fuit perpetua, re vera non ſit talis*. Dico, *naturalis*, nam de cauſali dicemus infra.

Reſp. Quod ſi vir declaretur naturaliter impotens, & poſtea reperiatur potens, cum alia ſimili fœmina, cum qua contraxit; debet redire ad primam, non vero ſi contraxerit cum diſſimili.

Ratio 1.p. patet ex cap. *Fraternitatis*, cit. quia declaratio fuit erronea; ideo, inquit Papa, primum conjugium fuit verum, & ideo 2. eſt invalidum.

Ratio 2.p. Quia tunc impotentia cenſetur reſpectiva, & perpetua reſpectu prioris fœminæ, aut viri, ideoque potuit aliam ducere.

Quæres 5. *Quid ſi impotentia erat ex maleficio, & judicata fuerat perpetua*.

Reſp. Valere declarationem, & ſeparationem, quia impotentia ex maleficio præſumitur reſpectiva, & pro una, vel uno, non pro omnibus; ergo licet declarata ſit perpetua inter conjuges illos, non cenſetur perpetua reſpectu aliorum. Ideo, data ſententia divortii, poteſt ceſſare in eis maleficium quoad alios, & ſic poterunt aliis nubere.

Confir. ex cap. cit. *Si per ſortiarias*; ubi de maleficiatis dicitur, quod *ſi forte ſanari non poterunt, ſeparari valebunt. Sed poſtquam alias nuptias expetierint; illis in carne viventibus, quibus juncti fuerant, prioribus quos reliquerant, etiam ſi poſſibilitas concumbendi eis reddita fuerit, nequaquam quibunt*. Cur autem aliud ſtatuatur in caſu impotentiæ naturalis? Ratio eſt, quia, ut dicebam, naturalis præſumitur perpetua, & ad omnes extendi, &, ſi aliter id eſſe comperiatur, ſententia divortii præſumitur erronea, ideo prius conjugium ſubſiſtit. At, e contra, impotentia ex maleficio præſumitur reſpectiva, & ideo ſententia divortii cenſetur juſta inter primos, & ſic nova matrimonia ſubſiſtunt. Sic conciliantur Canones *Laudabilem*, & *ſi per ſortiarias*. Qui videntur pugnare.

Notat autem Juenin, quod non admittitur iſta diſtin-

ſtinctio in praxi. Qui enim per quamcumque impotentiam a priori uxore per ſententiam Judicis diſceſſerit, numquam ad eam redire ſinitur, & judex Eccleſiaſticus, qui reditum illum decerneret, daret locum appellationi, quam *ab abuſu* vocant.

Quæres 6. *An ſenectus decrepita cenſeatur impotentia dirimens.*

Reſp. ex Scoto, (1) quod *ſi ſenex eſt omnino impotens, dicerem, quod non contraheret matrimonium.* Et Brancatus addit, quod nec Eccleſia id eis permittit; ſed ſolum in ſenibus potentibus copulari, & addit Scotus, quod *licet aliqua poſſet conſentire in eum ad cohabitandum, ſicut frater, & ſoror, & ita forte plures magis deſponſant divitias, quam perſonas*; ergo non eſt verum matrimonium, ſed pura ſocietas humana.

Igitur, ſenectus non eſt impedimentum impotentiæ, quandiu ſenes poſſunt perficere copulam ſeminando, ait Brancatus, ſed ſi non poſſunt eam perficere, ita nec nubere; non enim poſſunt dare poteſtatem ſui corporis, quam ipſi non habent.

Reliqua ad hanc materiam habes apud Caſuiſtas. Hæc ſtudentibus noſtris pro nunc ſufficiant.

QUÆSTIO IX.

De impedimento ligaminis, ſeu polygamiæ.

Pauca de iſto dicenda reſtant, ſuppoſitis, quæ diximus ſupra de unitate matrimonii. Ligamen iſtud nihil aliud eſt, quam vinculum indiſſolubile, quod per verum matrimonium contrahitur inter virum, & mulierem, ita ut quamdiu ambo vivunt, neuter poſſit alium ducere, ſeu, quamdiu ſubſiſtit illud matrimonium, non poſſit valide aliud contrahi, ſic nec vir poteſt eodem tempore habere plures uxores; nec mulier duos viros, ut diximus de polygamia ſimultanea, quam probavimus prorſus illicitam, & invalidare matrimonium.

(1) *d.23.n.4.*

CONCLUSIO I.

Ligamen eſt impedimentum abſolute, & ſimpliciter dirimens, matrimonium. Eſt communis, & patet ex dictis de polygamia.

Prob. ex Scoto, (1) quia Deus *inſtituit, & pro ſtatu innocentiæ, & pro ſtatu naturæ lapſæ regulariter iſtam commutationem* (corporum viri, & feminæ, in qua conſiſtit eſſentia matrimonii) *debere fieri unius cum uno. In hoc ergo eſt completa juſtitia*.

Prob. 2. ex Conc. Trid. (2) *Si quis dixerit licere Chriſtianis plures ſimul habere uxores, & hoc nulla lege divina eſſe prohibitum, anath. ſit*. Sed qui poſt contractum matrimonium cum una, &, ea vivente, duceret aliam, haberet duas uxores, (idem eſt de fœmina, quæ vivente priore viro, duceret alium) ergo &c.

Prob. 3. Nam eſſentia matrimonii conſiſtit in mutua traditione corporum inter marem, & fœminam; ergo ut valide contrahant, debent habere plenum dominium ſuorum corporum; nemo enim dare poteſt, quod ſuum non eſt: ſed ſtante conjugio unius viri, cum una fœmina, ille non eſt amplius dominus ſui corporis; ergo &c. Prob. ſubſ. nam, *mulier non habet poteſtatem ſui corporis, ſed vir, nec vir habet poteſtatem ſui corporis, ſed mulier*; ergo &c.

Dixi, *ſtante matrimonio*; nam ſicut per mortem unius, diſſolvitur matrimonium, ita & ligamen. Ideo aſſerimus licitam eſſe polygamiam ſucceſſivam, non ſimultaneam.

Objic. Ligamen non dirimit lege ulla divina, vel humana; ergo &c. Prob. ant. 1. Non lege divina, nam conſtat ex Script. SS. Patriarchas habuiſſe plures uxores, ut Abraham, Jacob, &c. 2. Non lege humana; alioqui Eccleſia, vel Princeps poſſet in hoc diſpenſare, quod dici non poteſt.

Reſp. neg. 1. ant. & diſt. 2. habuiſſe ex diſpenſatione divina, con. ſine diſpenſatione, neg. ant. Nam ut diximus, cum Patriarchis Deus diſpenſabat ob rationes prædictas.

CON-

(1) *d.* 33. *h.* 3. (2) *ſeſſ.* 24. *ca.* 2.

CONCLUSIO II.

I*Mpedimentum hoc naſcitur ex matrimonio rato, licet non conſummato.*

Prob. 1. ex Scoto, (1) qui non putat probabile, quod *inſolubilitas matrimonii veniat ex actu carnali ſuperaddito, ſed ſimpliciter ex contractu, qui eſt datio mutua; & quod actus iſte* (carnalis) *non eſt aliquid novi contractus, nec aliquam novam indiſſolubilitatem inducit*; ergo tam ligamen naſcitur ex matrimonio rato, quam conſummato, quia in utroque eſt tota eſſentia matrimonii.

Prob. 2. In ipſo contractu, & ante conſummationem conjuges ſibi mutuo dant corpora ſua; ergo in ipſo contractu, præciſe, contrahunt ligamen, quo amittunt poteſtatem ſuorum corporum ad invicem; ergo & poteſtatem nubendi aliis.

Confir. Ante copulam, matrimonium eſt verum Sacramentum, & habet totam ejus eſſentiam; ergo & totum vinculum impediens, ne poſſint ulterius contrahere, quia nihil eis reſtat donandum ulterius.

Prob. 3. ex Concil. Later. III. ubi definitur, quod ſi matrimonium ſit ratum cum una, & contrahatur cum alia, iſte 2. contractus eſt nullus. Et cap. *licet*, ubi Alex. III. dicit, quod poſtquam duo conſenſerunt per verba de præſenti, *non licet mulieri alteri nubere; & , ſi nupſerit, etiamſi carnalis copula ſecuta ſit, ab eo ſeparari debet, ut ad primum redeat*. Et cap. fin. idem Innoc. 3. in pari caſu decernit, *id, quod prius factum fuerat de jure, non potuit irritari*. Idem ſtatuit Gregor. IX. cap. *Si inter*.

Objic. Alex. 3. cit. can. dicit aliter aliquando fuiſſe judicatum ab aliis; ergo iſtud ligamen non neceſſario naſcitur ex matrimonio rato: alioqui illi alii Pontifices erraſſent, quod nemo dixerit.

Reſp. diſt. ant. Aliter ab aliis judicatum doctrinaliter, & opinative, con. definitive, & decretorie, ſeu ex cathedra, neg. ant. Nam ut docent Canoniſtæ, illi prædeceſſores Alexandri, ſic opinati ſunt ut doctores privati, non ex cathedra, nec ut doctores univerſales Eccleſiæ. Ideo nullibi habentur eorum decreta ſicut habentur contraria. Imo graviſſimi Doctores

docent Papā facere non poſſe, quod matrimonium ratum per verba de præſenti diſſolvatur per ſubſequens conſummatum, quia per 1. translatum eſt dominium corporum inter ſponſos, lege divina, & naturali inſolubile.

Inſt. Gloſſa dicit, quod in Eccleſia Mutinenſi mos erat, ut per 2. matrimonium conſummatum diſſolveretur 1. quod non erat niſi ratum; ergo &c.

Reſp. diſt. ant. ex errore, vel ignorantia, aut corruptela, con. ex uſu legitimo, neg. ant. ideo mos ille *correctus fuit*, inquit Gloſſa ipſa.

Objic. 2. Ideo matrimonium inducit ligamen dirimens alia, quia per illud conjuges duo fiunt una caro, ſed non fiunt una caro per matrimonium ratum, & ante copulam; ergo matrimonium ratum non facit ligamen dirimens.

Reſp. neg. maj. nam ligamen dirimens naſcitur ex natura hujus contractus, quo conjuges ſibi mutuo donant corpora ſua, quæ amplius ſua non ſunt, ut ea donent aliis, & quia Deus ſancivit, quod *relinquet homo patrem .... & adhærebit uxori ſuæ*, & Chriſtus dixit, *Quæ Deus conjunxit, homo non ſeparet*. Et hæc non dependent ex copula carnali, ſed naſcuntur ex contractu cum ſacramento.

Inſt. Inſolubilitas vinculi venit ex repræſentatione unionis Chriſti cum Eccleſia: ſed hoc non repræſentat niſi per copulam, & conſummationem; ergo &c.

Reſp. neg. ant. nam potius inſolubilitas matrimonii eſt cauſa talis repreſentationis. Niſi enim eſſet inſolubile, non repræſentaret illam unionem inviolabilem Chriſti cum Eccleſia, quæ eſt ſponſa ejus unica, *ſicut Chriſtus eſt unicus ſponſus unius Eccleſiæ, & Eccleſia eſt unica ſponſa unici ſponſi Chriſti*, ait Scotus. (1)

Objicies 3. Vir poſt matrimonium ratum nondum poſſidet Annam, benę vero poſſidet Bertam, ſi ducit eam, & conſummet cum ea; ergo hoc 2. matrimonium prævalet 1. & tenet, ergo ligamen cum Anna non dirimit matrimonium 2. cum Berta. prob. conſ. *Nam melior eſt conditio poſſidentis*.

Reſp. neg. ant. nam per conſenſum mutuum, vir, & Anna ſeſe mutuo poſſident, & in his, *prior tempore potior eſt in jure*.

Inſt.

(1) *d. 33. q. 2. B 3.*

Inſt. Vir conſentiens in Annam potuit retinere voluntatem ducendi Bertam; ergo per illum priorem conſenſum non contraxit ligamen dirimens 2.

Reſp. diſt. ant. Potuit retinere per contractum invalidum, & fictum con. per contractum validum, & verum, neg. ant. nam cum tali intentione contractus ille primus eſſet invalidus.

CONCLUSIO III.

I*Mpedimentum ligaminis eſt de jure Divino, & Eccleſiaſtico, & aliquo modo de jure ſecundario naturæ*. Eſt communis.

Prob. 1. ex Scoto cit. (1) nam inquit, *Deus conſtituit pro ſtatu naturæ lapſæ, & innocentiæ regulariter iſtam commutationem* (corporum in matrimonio) *deberet fieri unius cum una*. Et alibi docet *monogamiam eſſe de lege naturæ*, ſecundario, ſc. quatenus regulariter eſt conſonum legi naturæ primo *modo dictæ*. Et infra, *pro lege Euangelica non habet locum polygamia, nec licet dimittere uxorem; ergo nullo modo, ipſo vivente, ſive dimiſſa, de facto, ſive non dimiſſa, licet cum alia contrahere*; ergo ex Scoto, impedimentum hoc eſt de jure Divino, naturali, & humano. v. d. 26. q. 1. H.

Prob. 2. ex dictis, nam Concil. Trid. cit. dicit anath. aſſerentibus polygamiam *nulla lege divina eſſe prohibitam*; ergo impedimentum ligaminis venit ex lege divina, qua prohibetur contractus cum uno, vel una 2. fœmina vivente prima.

Prob. 3. ex Script. nam Deus per os Adæ dixit, *Erunt duo in carne una*: non tres, nec quatuor. Et Chriſtus. *Qui fecit hominem ab initio, maſculum, & fœminam creavit eos*. Et ut notat Chryſoſt. *Non dixit, quia virum, & mulierem unam ſolummodo fecit: verum etiam, quia juſſit, ut unus uni conjungatur; nam ſi voluiſſet alteram etiam conduci uxorem uni viro creato, multas formaſſet mulieres*: ergo Deus voluit hoc impedimentum, quo ligaretur unus vir uni ſoli fœminæ, & viciſſim.

Prob. 2. p. de jure Eccleſiaſtico, tum ex Concil. cit. tum ex can. 48. Apoſtol. *ſi quis laicus, ſua uxore*

(1) d. 3. q. 1. G. 3.

rejecta, aliam acceperit, vel ab alio ſolutam, ſegregetur, & id conſtat etiam ex Concil. Florent. cit. de polygamia.

Prob. 3. p. nam congruit legi, ac rationi naturali, ut proles bene educetur, & pax in familia ſervetur, & æquitas: ſed hæc fieri non poſſunt, ſi vir ligatus cum una ducat ſimul alias uxores, non poterit æqualiter curare omnes earum filios, nec æqualiter amare, non ſervabit juſtitiam inter illas, nec per conſequens pacem, nec fidem, ſorores erant Lya, & Rebecca; nec tamen concordabant; ergo &c.

Objic. 1. Script. Nullibi prohibet pluralitatem uxorum; ergo iſtud impedimentum non eſt de jure Divino.

Reſp. diſt. ant. nullibi prohibet explicite, & formaliter, con. implicite, & virtualiter, neg. ant. ut patet ex locis citatis, juxta mentem SS. Patrum.

Inſt. Si Deus id prohibuiſſet; peccaſſent Patriarchæ, qui plures duxerunt, ut Abraham, qui Saram, & Agar, Jacob, qui Lyam, & Rachel, & Lamech, qui ſeptem habuiſſe legitur, &c.

Reſpondeo diſt. ant. Peccaſſent, niſi Deo inſpirante, & diſpenſante id feciſſent, con. abſolute, & ſimpliciter ſuppoſita diſpenſatione, neg. ant. Illi SS. Patriarchæ plures ita duxerunt Deo inſpirante, & diſpenſante, ita ut ligamen non fuerit pro illis impedimentum dirimens.

Objic. con. 3. p. Si eſſet impedimentum de jure naturæ, non poſſet in eo diſpenſari; ſed conſ. eſt contra nos, ergo hoc impedimentum non eſt de lege naturæ.

Reſpondeo diſt. maj. Si eſſet de jure primario naturæ, con. ſi de ſecundario, neg. maj. Non enim dicimus id eſſe de jure primario naturæ, ſed ſolum de ſecundario.

CONCLUSIO IV.

I*Mpedimentum ligaminis ceſſat in ſuperſtite conjugum, altero mortuo, ſed debet haberi certitudo de morte iſtius*. Eſt de fide quoad 1. p. & patet ex dictis de polygamia ſucceſſiva.

Prob. 1. ex Scoto cit. (1) de perpetuitate, & inſolubilitate

(1) *d*. 26. *E*.

litate matrimonii, nam hæc non poteſt extendi ultra vitam amborum ſimul.

Prob. 2. ex Script. dicente Apoſt. (1) *Quæ ſub viro eſt mulier, vivente viro alligata eſt legi, ſi autem mortuus fuerit vir ejus, ſoluta eſt lege viri*. Et alibi, *mulier alligata eſt legi, quanto tempore vir ejus vivit. Quod ſi dormierit vir ejus, liberata eſt: cui vult, nubat*. Idem eſt de viro mortua uxore; ergo &c.

Confir. ex dictis de inſolubilitate. Nam ibi probatum eſt non prohiberi polygamiam ſucceſſivam, ita ut vir mortua una uxore poſſit ducere aliam, & ſimiliter de uxore mortuo viro.

Prob. 2.p. etiam ex dictis. Nam in re tanti momenti non debet procedi ex levibus conjecturis, aut teſtimoniis, vel ſignis incertis.

Colliges 1. Quod ad licite, & valide nubendum non ſufficit abſentia ſeptem, aut plurium annorum, ſed nequidem 20. aut plurium, ut patet ex cap. *in præſentia*, ubi Clem. III. dicit *de mulieribus, quæ viros ſuos cauſa captivitatis, vel peregrinationis abſentes ultra ſeptennium præſtolatæ fuerint, nec certificari poſſunt de vita, vel morte ipſorum, liceat ad hoc ſollicitudinem adhibuerint diligentem, & juvenili ætate, ſeu fragilitate carnis nequeunt continere..... Reſpondemus, quod quantocumque annorum numero ita remaneant, viventibus viris ſuis, non poſſunt aliis nubere*. Quid clarius? *In matrimonio non currit præſcriptio* (inquit Gloſſa) *licet omnia jura præſcriptione tollantur .... Alter conjugum debet expectare, quouſque ſit certus de morte alterius*. Item notat, quod, *per hanc decretalem abrogantur leges, quæ dicunt mulierem per quinquennium tantum debere expectare virum*.

Colliges 2. non ſufficere ſolam famam de morte. 1. Quia hæc fama ſæpiſſime fallit. 2. Quia Eccleſia prohibet fœminas illas contrahere, *donec certum nuntium accipiunt de morte virorum*. 3. Quia in criminalibus *ſola fama non probat*, cap. *tua nos*, ergo neque in nuptiis.

3. A fortiori non ſufficit moralis exiſtimatio, ut patet ex eodem canone, qui exigit *certum nuntium*, & cap. *Dominus*, ubi Lucius III. prohibet ſecundas nuptias, *donec mulieri conſtet, quod ab hac vita migra-*

verit conjux ejus. Unde S. Congregatio Concilii an. 1658. præſcribit tres, ut ſi dixerint, quod contrahens habuit uxorem, aut maritum, qui ſit mortuus, debent illi interrogari de loco, & tempore mortis, & quomodo id ſciant, & ſi dixerint fuiſſe in aliquo hoſpitali, & vidiſſe ſepeliri, &c. decernit non debere permitti, ut contrahant, niſi recepto teſtimonio authentico a Rectore illius hoſpitalis.

4. Nec ſufficere veri ſimilitudinem, quia hæc non eſt veritas, ſed ſæpe fallit; ergo qui ſub illa veri ſimilitudine nuberet, exponeret Sacramentum.

5. Requiruntur ergo ſaltem duo teſtes idonei de uſu, aut ſaltem unus, non quidem ſolus, ſed cum aliis adminiculis, v. g. cum fama, aut liber parochi, in quo deſcribuntur nomina mortuorum, cognomina, patria, & dies mortis, aut ſepulturæ.

Sed de his ſatis. v. Cardinal. noſtrum Brancatum, & alios.

QUÆSTIO X.

De impedimento conſanguinitatis.

CONſanguinitas eſt *vinculum perſonarum ab eodem ſtipite proximo deſcendentium carnali propagatione contractum*. Stipes autem eſt perſona illa, in qua uniuntur conſanguinei, ſeu cujus ſanguinem participant. *Linea* eſt ordo, ſeu collectio perſonarum ſanguine conjunctarum, & triplex eſt. *Aſcendentium*, qua progreditur a propagatis ad propagantes, ut a filio ad patrem, matrem, &c. 2. *Deſcendentium*, qua progreditur a propagantibus, ſeu, progenitoribus ad propagatos, ſeu progenitos, ut a patre, vel matre ad filium, aut filiam, ad nepotem, vel neptem, &c. 3. *collateralis*, ſeu *tranſverſa*, in qua ordinantur perſonæ ab illo ſtipite deſcendentes, ſed inter ſe independentes, ſeu a ſe invicem non deſcendentes, ut frater, & ſoror, qui ſunt immediate ab eodem patre, & conſobrinus, & conſobrina, qui ſunt ab illis fratre, & ſorore.

Rurſus, quædam linea dicitur *Recta*, in qua ordinantur perſonæ ſic deſcendentes a ſtipite, ut etiam una ab alia directe procedat per carnalem propagationem, ut filius a patre, & nepos a filio, & pronepos

a ne-

a nepote. 2. alia *tranſverſa*, quam mox deſcripſimus in laterali. 3. alia *æqualis*, in qua ſunt, qui æqualiter diſtant a ſtipite, ut frater, & ſoror. 4. alia inæqualis, in qua ſunt, qui inæqualiter diſtant a ſtipite, ut frater, & filius ſororis: nam frater eſt in 1. gradu, & filius ſororis eſt in 2. *Æqualis* dicitur etiam *recta*, quia in ea nulla pars eſt altior, vel inferior alia, ut patet de fratribus, & ſororibus.

Nomine *graduum*, quibus conſtant lineæ, intelligitur determinata propinquitas, vel diſtantia unius perſonæ ab alia ſecundum ſanguinem, quia per illos cognoſcimus, quantum ad ſe invicem pertineant, aut diſtent per ſingulas perſonas, aſcendendo, vel deſcendendo quaſi per gradus ſcalæ.

Notandum, quod in jure civili gradus lineæ tranſverſę computantur abſolute ſecundum numerum perſonarum a ſtipite deſcendentium, ſic duo fratres faciunt duos gradus, tres fratres faciunt tres gradus, ſed in jure Canonico centum fratres non faciunt niſi unum gradum, quia uno tantum gradu diſtant ab eodem patre.

His præmiſſis pro intelligentia terminorum, ponuntur tres regulæ pro computandis his gradibus. 1. in linea recta aſcendentium, & deſcendentium tot ſunt gradus, quot perſonæ ex uno ſtipite deſcendentes, dempto ſtipite. Sic Pater, & filius ſunt quidem duæ perſonæ, ſed unicus gradus, quia pater, qui eſt ſtipes, non numeratur, ſic filius eſt in 1. gradu, nepos in 2. pronepos in 3. & abnepos in 4. Idem eſt de fratre, & ſorore, ſeu de pluribus fratribus, ſunt enim omnes in 1. gradu, quia non plus diſtant a ſtipite, ſeu patre.

2. Regula eſt pro *linea tranſverſa æquali*. Perſonæ tot gradibus inter ſe diſtant, quot ſingulæ diſtant a communi ſtipite: ſic filii fratrum, ſeu conſobrini ſunt in 2. gradu, & iſtorum filii ſunt in 3. quia tribus gradibus diſtant a ſtipite, ſeu a patre fratrum.

3. Eſt pro linea *tranſverſa* æquali. Perſonæ tot gradibus inter ſe diſtant, quot gradibus remotior illarum diſtat a ſtipite. Sic Japhet, & Arphaxat filius Sem, ſunt in 2. gradu, quia Arphaxat diſtat duobus gradibus a Noe, licet Japhet ſit in 1. reſpectu Noe, & patris ſui Japhet. Ratio harum duarum regularum

eſt:

eſt: Nam inquit Doctor, *qui ſunt in linea tranſverſali, non habent inter ſe propinquitatem, niſi ratione ſtipitis, & ideo non poſſunt inter ſe propinquius conjungi, quam remotior eorum conjungatur ſtipiti.*

Conveniunt autem omnes, quod in linea aſcendentium, & deſcendentium nullus datur gradus, in quo valeat matrimonium. Ideo ſi Adam adhuc viveret, non poſſet in toto genere ſuo nubere, & licet ab initio creationis fieret matrimonium in 1. gradu tranſverſo, numquam tamen fiebat in linea deſcendente. Quod videtur innuere Scriptura, dicens, (1) *relinquet homo patrem, & matrem ſuam, & adhærebit uxori ſuæ.* Id. *Relinquet quoad copulam conjugalem, quod non intelligitur tantum de patre proximo, ſed de quocumque in linea recta.*

QUÆSTIO II.

IN *omni lege aliqua propinquitas ſanguinis impedivit matrimonium. In lege Euangelica impediebat aliquando uſque ad 7. gradum; ſed poſt Concilium Lateran. ſub Innoc. III. impedit ſolum uſque ad 4. incluſive.* Eſt communis.

Prob. 1. ex Scoto cit. *Dico, quod in omni lege aliqua propinquitas impedivit. In lege naturæ illa ſola, ut dictum eſt, in 1. gradu in linea deſcendente,... forte etiam poſt multiplicationem humani generis, ſi ſtetiſſet in innocentia, fuiſſet prohibitio in quibuſdam gradibus ultra primum. Sed in principio non potuit fieri. In tranſverſa ne quidem prohibebatur in 1. quia tunc non erant aliæ fœminæ, quam ſorores. In Lege Moyſi erat prohibitio quantum ad quoſdam gradus ulteriores, ut patet Levit. 18. In lege autem Euangelica fuit aliquando prohibitio uſque ad 7. gradum.... ſed ſub Innoc. III. reſtricta eſt uſque ad 4. gradum incluſive.* Habes ergo hic totam concluſionem in Doctore Subtili.

Prob. 1. p. Certum eſt, quod filii Adæ duxerunt ſorores ſuas defectu aliarum fœminarum, & iſtorum filii nupſerunt tantum conſobrinis; ſed nuſquam legitur matrimonium inter aſcendentes in linea recta.

Dico, *in linea recta*: nam quoad tranſverſam, & lateralem, patrui, & avunculi duxerunt neptes, Abraham duxit Saram filiam fratris ſui Aran; ideo di-

dicebat eam ſororem, *Soror mea eſt filia fratris mei, & non filia matris meæ*. Quod ſignificat tunc non licuiſſe amplius nuptias inter fratres, & ſorores, alioqui non ſe ab hoc excuſaret Abraham. Idem eſt de nepotibus cum amitis, ſeu ſororibus patrum; ideo Amram pater Moyſis duxit Jocabelem filiam Levi, qui erat avus Amram.

Confir. ex Lege Moyſis. Nam in linea recta inter deſcendentes, & aſcendentes in quantumcumque diſtanti gradu prohibita ſunt ſemper conjugia, juxta illud, *Turpitudinem matris tuæ non diſcooperies...Turpitudinem filiæ filii tui, vel neptis ex filia, non revelabis, quia turpitudo tua eſt*. Similiter in linea laterali inter fratres, & ſorores, *Turpitudinem ſororis tuæ ex patre, ſive ex matre.....non revelabis*. Item in 2. gradu inter nepotem & avunculam, *Turpitudinem ſororis patris tui non diſcooperies, quia turpitudo eſt patris tui*. Idem eſt de ſorore matris. Non ita eſt de linea laterali deſcendentium: nam avunculus poterat ducere neptem, nec enim tanta eſt incongruentia naturalis, ut quæ eſt natura inferior, ut neptis reſpectu avunculi, fiat etiam inferior ex conjugio, quam, ut qui natura eſt ſuperior, qualis eſt avuncula reſpectu nepotis, fiat inferior conjugio.

Prob. 2. p. Nam licet Chriſtus non dederit expreſſe de hoc præceptum, *nec inveniatur alia prohibitio ultra prohibitionem Legis naturæ* (ait Doctor) *nec etiam explicite confirmavit prohibitionem ſuper hoc factam in lege Moſayca, ſed Eccleſia illegitimavit perſonas aliquando in gradu remotiori, poſtea in 4. gradu*. Hæc abhorruit matrimonia in 1. gradu lineæ rectæ tranſverſalis, ſc. inter fratres, & ſorores, licet aliquando permiſerit in 2. inter conſobrinos, & conſobrinas. Id colligitur ex l. *Celebrando* in qua reſcinditur lex Theodoſii ſenioris prohibentis matrimonium inter conſobrinos, & dicitur, *matrimonium inter conſobrinos habeatur legitimum*. Legimus tamen, quod Greg. Magnus ſcribens ad Auguſtinum Anglorum Epiſcopum improbat hanc legem. Et Concil. Agatheuſe an. 506. & Turon. II. an. 567. damnant matrimonia inter conſobrinos. Et ſic de aliis.

Prob. ex SS. Canonibus, & hiſtoriis Eccleſiaſticis, nam cap. *de affinitate*, in Concilio Meldenſi dicitur,

de

de affinitate conſanguinitatis per gradus cognationis placuit uſque ad 7. generationem obſervare, & cap. *Nullum*, quod tribuitur eidem Gregorio, vel Concil. Aurelian. & cap. *de ſanguinitate*, idem habetur. Et cap. *Nulli* ex Concil. Lugdun. & cap. *Contradicimus*, ex Concil Cabiſon.

Prob. 3. p. ex Concil. Lateran. IV. & cap. *Non debet*, ubi dicitur, quod *prohibitio copulæ conjugalis 4. conſanguinitatis, & affinitatis gradum de cætero non excedat*. Et e contra, qui contrahunt intra 3. gradum, conſanguinitas eſt impedimentum dirimens, & non ultra. Et talis eſt hodie praxis Eccleſiæ.

CONCLUSIO II.

M*Atrimonium jure naturæ prohibetur in 1. gradu lineæ rectæ aſcendentium, imo & probabiliter in aliis ejuſdem lineæ, atque etiam inter fratres, & ſorores, ſed in aliis lineis, & gradibus prohibetur jure poſitivo*. Eſt communis.

Prob. 1. ex Scoto cit. *In lege naturæ illa ſola, ut dictum eſt, in 1. gradu in linea deſcendente* (ſc. propinquitas impedivit) *id non intelligitur tantum de patre proximo, ſed de quocumque in linea recta*, &c. ergo ex Scoto lex naturæ prohibet matrimonium inter conſanguineos in omnibus gradibus lineæ rectæ deſcendentium, & in aliis lineis id prohibetur ab Eccleſia.

Prob. 2. 1. p. Nam ipſe Scotus, & S. Bonaventura, & aiii ad hoc probandum utuntur his verbis Script. *Relinquet homo patrem, & matrem*, ſc. quantum ad copulam carnalem; ergo lex naturæ horret tale conjugium, & ab eo excipit duas illas perſonas; vinculum, ſc. conſanguinitatis, quod eſt ſtipitis ad prolem, impedit propter dictamen naturæ, ait Seraph. Doctor, & Scotus dixit ex Philoſopho, quod ipſa bruta abhorrent a copula cum matribus ſuis, afferens exemplum de equo, & elephante.

Prob. 3. ex horrore omnium gentium, quantumvis barbararum: non enim venit ab ulla lege poſitiva, ſed pure ex naturali. Unde legitur de filio Semiramidis, qui ſollicitatus a matre impudiciſſima ad concubitum, ex horrore eam occidit.

Prob. 2. De gradibus inferioribus in illa linea iiſdem

rationibus, & maxime ex omnium nationum ſenſu, id enim venire non poteſt, niſi a natura, quæ vel a cogitatione talis conjunctionis abhorret. Certe reverentia nepotum in avos, & atavos facit, ut ratio naturalis horreſcat concubitum inter illos, nec alius amor vigere poteſt inter illos, quam reverentialis, quæ reverentia tanto major eſt, quanto remotiores ſunt.

Prob. 3. p. de 1. gradu lineæ tranſverſæ, ſeu de fratribus, & ſororibus: nam filii Adæ cum ſororibus ſuis nupſerunt ex neceſſitate, & propter inopiam aliarum fœminarum; ſed extra hunc caſum non legitur fratres nupſiſſe cum ſororibus, nequidem apud barbaros; ergo id non habuerunt niſi ex lege naturæ, ſeu ex lumine rationis naturalis.

Confir. ex facto Abrahæ: nam cum ingrediens Ægyptum timeret ſe occidendum ab Ægyptiis propter Saræ pulchritudinem, rogavit, ut ſe diceret non uxorem, ſed ſororem. *Dic, obſecro, quod ſoror mea ſis*, ne ſc. ſuſpicentur te eſſe meam uxorem; ergo ſciebat Abraham Ægyptios, licet barbaros, horreſcere naturaliter conjugium in 1. gradu lineæ tranſverſæ, ſeu inter fratres, & ſorores.

Prob. 4. p. tum ex Script. cit. pro lege Moſayca; nam ibi legitur, (1) *Omnis homo ad proximam ſanguinis ſui non accedet, ut revelet turpitudinem ejus*, & declarat gradus prohibitos, ut dictum eſt. Et pro lege Euangelica adduximus plurima decreta Sanctorum Pontificum, & Conciliorum, maxime Lateran. IV.

Confir. ex Trident. (2) quatenus definit alios conſanguinitatis, & affinitatis gradus dirimere, aut impedire, *præter illos, qui in Levitico exprimuntur*, & Eccleſiam illa impedimenta ſtatuere potuiſſe; ergo de facto Eccleſia ſtatuit impedimenta inter conſanguineos in pluribus gradibus conſanguinitatis.

Objic. 1. con. 1. & 2. Si natura prohiberet matrimonium in 1. gradu, magis prohiberet, ubi eſt major conjunctio, & unitas carnis; ſed non prohibuit, ubi eſt major conjunctio carnis, quam in 1. gradu; ergo &c. Probat. ant. In Adam, & Eva fuit major conjunctio carnis, quam inter patrem, & filiam; Eva

(1) *Lev.* 18. (2) *Seſſ.* 24. *can.* 3. & 4.

Eva erat *os de oſſibus, & caro de carne Adæ*, ſcilicet unitate materiali, & formali; ſed in patre, & filia unitas illa eſt longe minor, eſt enim solum virtualis.

Reſp. diſt. maj. maior per viam generationis carnalis, conc maj. & neg. min. alio modo, neg. maj. & 2. conſ. quia unitas carnis Adæ, & Evæ non fuit per viam generationis carnalis, ſed miraculoſæ converſionis, qua Deus ædificavit *coſtam in mulierem*. Talis autem unitas non pertinet ad naturam.

Objic. cont. 2. Nulla ratio naturalis vetat conjugia in gradibus remotiſſimis in linea recta deſcendentium; ergo gratis aſſeritur hoc impedimentum in hac linea. Prob. ant. Nam multi infideles, ac barbari ſic nupſerunt, & ſi venirent ad fidem ſic nupti, tales manerent; ergo &c.

Reſp. neg. 1. ant. & 2. conſ. Nam reverentia, quam debent nepotes avis, & atavis ſuis, non patitur æqualitatem, & familiaritatem, quam exigit ſocietas conjugalis, ſed facit, ut abhorreant a maritali concubitu, & certe monſtruoſum eſt in natura, quod generatio retrocedat, & ex tali barbarie nihil bonum inferri debet, nec tolerarentur illa conjugia, ſi venirent ad fidem.

Inſt. ex cap. *Gaudemus*, Innoc. III. dicit, *Infideles converſos, & conjunctos in gradibus prohibitis non debere ſeparari, quia per ſacramentum baptiſmi conjugia non ſolvuntur, ſed peccata dimittuntur*; alioqui ab amplectenda fide averterentur, ne cogerentur ſeparari dimittendo uxores; ergo manerent nupti.

Reſp. diſt. 1. ant. & 2. conſ. in gradibus ab Eccleſia prohibitis, conc. in prohibitis a natura: neg. ant. & conſ. nec enim de iſtis loquitur Papa, ſed de gradibus ab Eccleſia prohibitis, ſc. in lineis laterali, & tranſverſa.

QUÆ-

QUÆSTIO XI.

De impedimento affinitatis.

AFfinitas dicitur a finium vicinitate Agri dicuntur affines, quia uno quaſi limite, & termino finiuntur ad invicem. Eſt ergo *affinitas*, de qua hic agitur, *vinculum perſonæ ad perſonam ex coitu proveniens*, *carens omni parentela*. Nam hoc ipſo, quod Petrus nubit, & coit cum Berta, omnes conſanguinei Petri accedunt ad fines ejuſdem Bertæ. Idem eſt de conſanguineis Bertæ cum Petro. Et iſti dicuntur affines Petri; & illi affines Bertæ. Petrus autem, & Berta non dicuntur affines, ſed cauſæ affinitatis.

Dixi, *conſanguinei Petri cum Berta*, non vero cum conſanguineis Bertæ. Nam inter conſanguineos eorum non exurgit affinitas. Ideo frater Petri poteſt ducere ſororem Bertæ, & filius Bertæ ex alio viro poteſt ducere filiam Petri ex alia uxore; & ſic de aliis.

Porro, *affinitas*, alia eſt ex copula *conjugali*, & *legitima*; alia ex copula illicita, fornicaria: & ex illis non naſcitur idem impedimentum. Agimus de utraque.

CONCLUSIO I.

A*Ffinitas eſt impedimentum dirimens matrimonium intra* 4. *gradum, ſi eſt ex copula conjugali: & uſque ad* 2. *gradum incluſive, ſi eſt ex copula fornicaria*. Eſt communis.

Prob. 1. ex Scoto. Dico, *Affinitas ſimpliciter dirimit matrimonium*... Et *in eodem gradu*... *In quo conſanguinitas*, *Et hoc de affinitate proprie dicta*, Et quoad aliam. *Non ſolum cum uxore*; *ſed cum concubina*, *vel meretrice contrahitur affinitas conſanguineorum ipſius viri*; ergo &c.

Prob. 1. p. ex Canonibus cit. pro conſanguinitate; nam de utraque loquuntur eodem modo. Et cap. *De propinquis*, ubi Fabianus dicit, quod, *qui ad affinitatem veniunt per virum, & uxorem defuncta uxore*,

vel

vel viro in quinta generatione conjunguntur? In quarta ſi inventi fuerint, non ſeparentur, ſc. tunc dirimebat in 3. gradu. Sed alii Pontifices extenderunt hoc impedimentum ad 4. gradum, ut conſtat ex cap. *Si qua mulier*, ex Hygino, & cap. *Æqualiter*, ubi Julius I. decernit, quod, *æqualiter vir conjungatur conſanguineis propriis, & conſanguineis uxoris ſuæ.* Tunc conſanguinitas impediebat uſque ad 7. gradum, ut patet cap. *Nullam*. Idem ſtatuit Gregor. I. cap. *progeniem*, ſed Concil. Lateranen. IV. decernit, quod *prohibitio copulæ conjugalis 4. conſanguinitatis, & affinitatis gradum de cætero non excedat*. Idem dixit Alex. III. cap. *ex litteris*, & Innocen. III. cap. *non debet*.

Prob. 3. ex praxi Eccleſiæ, quæ affines in 4. gradu ex copula conjugali ad nuptias non admittit; ergo &c.

Prob. 2. p. de copula illicita I. ex Concil. Trid. (1) dicente, *impedimentum, quod propter affinitatem ex fornicatione contractam inducitur, & matrimonium poſtea factum dirimit, ad eos tantum, qui in* I. *&* 2. *gradu conjunguntur, reſtringi*; in ulterioribus vero gradibus non dirimere. Idem ſtatuit Pius V. c. ad *Romanum*, dicens, *declaramus, & Apoſtolica auctoritate decernimus, nullum hodie impedimentum remanere, quominus in ulterioribus gradibus hujuſmodi* (poſt I. & 2.) *libere, & licite matrimonium contrahi poſſit*; ergo ex copula fornicaria naſcitur impedimentum affinitatis, uſque ad I. & 2. gradum dirimens matrimonium, ſi in eis contrahatur.

Quæres, *An etiam contrahatur ex copula contra naturam.*

Reſp. negative, nam licet actus ſint horrendi, tamen per illos non miſcentur proprie ſanguines, nec contrahitur unitas carnis. Ita decernit Urbanus II. cap. *Extraordinaria*. Nam, inquit gloſſa, *pollutio illa non facit ſanguinis conjunctionem, nec carnis unitatem.*

Quæres 2. *An contrahatur ex copula violenta, v. g. cum dormiente.*

Reſp. affirmative; nam per eam fit unitas carnis, & ſanguinis. Sic ſtatuit Innocen. III. cap. *diſcretionem*.

Quæ-

(1) *ſſ.* 24. *c.* 4.

Quæres 3. *An ſi ſemen inmittatur per Dæmonem in vas fœminæ, contrahatur affinitas inter conſanguineos viri, a quo excipitur ſemen, & fœminæ recipientis?*

Reſp. negative, 1. Quia tunc vir non adhæret mulieri. 2. quia non poſſet ſciri, a quo deciſum ſit, & hic conſcientiæ vexarentur mille ſcrupulis, & dubiis.

Quæres 4. *An naſcatur etiam ex copula imperfecta, v. g. ſi ſolus vir ſeminet; vel ſi non ſeminet intra vas mulieris.*

Reſp. negative, quia tunc per talem copulam, non fiunt una caro; non miſcentur ſanguines; ad hoc enim requiritur perfecta utrinque copula, qualis requiritur ad generationem.

CONCLUSIO II.

I*Mpedimentum affinitatis non venit ex lege naturæ, nequidem in 1. gradu aſcendentium, ſed ex lege poſitiva, maxime ex Eccleſiaſtica*. Eſt communior contra nonnullos, qui volunt, quod in linea recta deſcendentium, & in 1. gradu lineæ tranſverſæ naſcatur.

Prob. 1. ex Scoto cit. (1) *Dico, affinitas ſimpliciter impedit matrimonium, & ratio non eſt niſi ſtatuum Eccleſiæ illegitimantis affines*; ergo hoc impedimentum dirimit ex ſola lege poſitiva, maxime Eccleſiaſtica inter Chriſtianos.

Prob. 2. quoad 1. gradum lineæ rectæ, ex quo a fortiori concludetur de aliis; nam præcipua ratio, cur in linea recta conſanguinitatis non poſſit valere; eſt ſuperioritas, & jus reverentiæ in aſcendentibus, quod impedit uſum matrimonii: ſed hæc ratio non valet in affinitate: non enim tanta debetur reverentia novercæ, quanta matri; ergo hoc impedimentum non venit ex jure naturæ. Prob. min. Illa ſuperioritas in aſcendentibus, & reverentia in deſcendentibus petitur ex ratione dependentiæ quoad eſſe, quod ibi accipiunt ab illis per generationem; in affinitate autem venit ſolum ex unitate carnis, quam noverca contraxit cum patre per copulam, ſed hæc unitas non val-

(1) *Ibid. c. 3.*

valde indirecte, & leviter, & quaſi moraliter attingit filios patris per affinitatem; ergo non eſt eadem ratio de affinitate in hac linea, quæ eſt de conſanguinitate.

Confir. Nam ſi vivente patre, quis accederet ad uxorem ejus, ſumma ei fieret injuria propter adulterium, & violationem tori; quod eſſet impium in filio; ſed ſi mortuo patre, filius, aut nepos ducat novercam viduam, non facit tantam injuriam patri, vel avo defuncto, ergo, &c.

Prob. 3. Quia ſine fundamento aſſeritur hoc impedimentum eſſe de jure naturæ, ut patebit ſolutione objectionum.

Prob. 2. p. Nam ex dictis patent in Scriptura prohibitiones nubendi cum noverca, ſub nomine uxoris paternæ, aut cum filia uxoris, ſeu novercæ, &c. ergo iſtud impedimentum affinitatis hujus eſt de jure poſitivo.

Prob. 3. p. ex Canonibus cit. & Concil. Trid. quibus prohibentur matrimonia inter affines intra 4. gradum; nec ullibi in novo Teſtamento, vel alibi legitur ea prohiberi a Deo, ſaltem immediate, & niſi per Eccleſiam; ergo inter Catholicos impedimentum affinitatis non venit niſi a jure poſitivo Eccleſiaſtico.

Objic. 1. contr. 1. p. Impedimentum in linea recta deſcendentium per conſanguinitatem eſt de jure naturali, ergo & per affinitatem in eadem linea. Prob. conſ. nam Canones eodem modo prohibent conjugia cum affinibus, & conſanguineis, ergo, &c.

Reſp. n. 1. conſ. & diſt. 2. ant. Eodem modo ex jure poſitivo, conc. ex omni jure, neg. ant. nam inter affines aſcendentes, & deſcendentes per affinitatem non viget eadem dependentia in deſcendentibus, nec ſuperioritas in aſcendentibus, quæ eſt per conſanguinitatem: in iſta, deſcendentes habent eſſe naturale ab aſcendentibus, non autem per affinitatem: filius enim nihil habet a noverca, &c.

Inſt. Eodem modo Scriptura prohibet cum matre, & cum noverca; ergo eodem jure utrimque inerit impedimentum. Prob. ant. Nam Scriptura pro matre dicit; *Turpitudinem matris tuæ non diſcooperies*. Et pro noverca; *Turpitudinem uxoris patris tui*, &c.

&c. ſed per 1. importatur impedimentum conſanguinitatis, & per 2. impedimentum affinitatis; ergo eodem modo prohibentur hæc conjugia.

Reſp. neg. conſ. & diſt. min. importatur quoad jus poſitivum Divinum, con. quoad naturale, neg. min. Nam quod pater, dum viveret, factus ſit una caro cum noverca, non facit, quod filius, qui jam natus erat ex 1. uxore, accipiat aliquid a 2. & ſic non eſt eadem ratio prohibendi coniugium filii cum iſta; licet utrumque Deus prohibeat.

Inſt. 2. Ratio prohibendi *revelare turpitudinem matris* venit ex unitate ſanguinis cum illa, & cum patre, ſed eadem eſt ratio pro noverca in affinitate; ergo &c. Prob. min. nam ſanguis novercæ unitur ſanguini patris, cui etiam unitur ſanguis filii, & a quo iſte habet eſſe; ergo ſanguis filii, & novercæ etiam uniuntur in patre.

Reſpond. neg. min. & 2. conſ. Nam hæc unio filii cum noverca eſt moralis, & non phyſica, quia filius exiſtit, antequam illa cum patre iſtius uniatur in ſanguine. Idem eſt de marito matris reſpectu filii iſtius.

Objic. 2. Apoſtolus tam horreſcit concubitum novercæ, quam matris, & vocat illum fornicationem inauditam. (1) *Qualis nec inter gentes, ita ut uxorem patris ſui quis habeat*. Et Jacob maledixit Ruben, quia (2) *aſcenderat cubile patris ſui, & maculaverat ſtratum ejus*. Et S. Joannes B. graviter arguit Herodem, quia *tulerat uxorem fratris ſui*, quæ erat in 1. gradu lineæ tranſverſæ; ergo &c.

Reſp. neg. conſ. nam licet horrendæ ſint fornicationes illæ, ac repugnent rationi; non tamen infertur, quod repugnent primario juri naturali, de quo loquimur: habent indecentiam quandam naturalem, ſed non talem, qualem in illo gradu conſanguinitatis. Ruben autem id fecerat vivente patre cum aliqua ex uxoribus ejus, & idem forte dicerem de illo, quem arguit Paulus, & ibi erat adulterium cum inceſtu, ſicut & in Herode. Denique tunc illa prohibebantur jure Divino; maxime pro Herode.

Porro in arbore affinitatis ponuntur octo præcipua nomina, quæ debent intelligi. 1. *Socer*, qui eſt Pa-

(1) *1.cor.5.* (2) *Gen.49.*

Pater viri, vel uxoris. 2. *Socrus*, quæ eſt mater viri, aut uxoris. 3. *Gener*, qui eſt vir filiæ. 4. *Nurus*, quæ eſt uxor filii. 5. *Noverca*, quæ eſt 2. uxor Patris reſpectu filiorum prioris conjugii. 6. *Vitricus*, qui eſt maritus matris reſpectu filiorum prioris conjugii ejuſdem matris. 7. *Privignus*, & *Privigna*, qui ſunt filii, & filiæ reſpectu vitrici, & novercæ. 8. *Levir*, qui eſt frater viri reſpectu uxoris iſtius, & *Glos*, quæ eſt ſoror ejuſdem viri reſpectu ejuſdem uxoris.

Denique pro affinitate dantur iſtæ Regulæ. 1. Conſanguinei conjugum non fiunt affines inter ſe, v. g. conſanguinei viri non ſunt affines conſanguineis uxoris; nec viciſſim. Unde duo fratres poſſunt ducere duas ſorores. 2. Sicut inter conſanguineos dirimitur matrimonium intra quatuor primos gradus, ita & inter affines. 3 Affinitas non habet proprie gradus, ſed eos mutuat; & numerat ex gradibus conſanguinitatis. V. Canoniſtas.

QUÆSTIO XII.

De impedimento publicæ honeſtatis.

PUblica honeſtas eſt quædam propinquitas jure Eccleſiaſtico ſtabilita, quæ oritur ex ſponſalibus inter ſponſum, & conſanguineos ſponſæ, & viciſſim inter ſponſam; & conſanguineos ſponſi, ut dicebamus de affinitate. Eadem a fortiori venit ex matrimonio rato, & non conſummato. Et hæc impedit, aut dirimit matrimonium inter ſponſum, & conſanguineos ſponſæ, & viciſſim, inter conſanguineos ſponſi, & ſponſam. Differt autem ab affinitate, quia hæc contrahitur per carnalem copulam: honeſtas vero illam excludit, ſed oritur pure ex vinculo, ſeu contractu ſponſalium, aut matrimonii per verba de præſenti ante copulam. Quæritur ergo, an, & quo jure, & quoto gradu publica honeſtas impediat, aut dirimat Matrimonium. Vocatur autem a juriſtis juſtitia publicæ honeſtatis.

CONCLUSIO I.

EX *ſponſalibus veris, & validis, & ex matrimonio rato, naſcitur vinculum publicæ honeſtatis, quod eſt impedimentum ſimpliciter, ſeu dirimens.* Eſt comm.

Prob.

Prob. ex Scoto. *Extendendo affinitatem, dicitur contrahi non ſolum cum uxore carnaliter cognita, sed etiam cum non cognita*. Ecce pro matrimonio rato & non conſummato, *& quod plus eſt cum illa, cùm qua præcise contrahuntur ſponſalia .... & dicitur communiter publicæ honeſtatis juſtitia*; ergo ex Scoto contractus ſponſaliorum, & matrimonii ante copulam cauſat hoc impedimentum inter conjuges, & conſanguineos eorum reſpective.

Prob. 2. ex Concil. Lateran. III. prohibente matrimonia inter ſponſam deſponſatam per verba de futuro, & conſanguineos ſponſi, & inter eos non adeſſe conſanguinitatem, nec affinitatem, ſed publicam honeſtatem, ut patet in Appendice de ſponſalibus, & matrimonio, ubi Papa decernit, *ſponſam alterius, ſi ætati nubili eſt proxima, nullus conſanguineorum aliquando ſibi poteſt matrimonio copulare*. Et qui filiam per verba de futuro deſponſaverat, licet hæc poſtea reſilierit, *Inhoneſtum tamen videtur, ut matrem ejus habeat, cujus filia fuerat ſibi deſponſata .. Nec fas eſt eidem ſponſo de conſanguinitate puellæ ſibi aliquam copulare*. Denique *ſponſam alterius, ſi eſt nubili ætati proxima: nullus conſanguineorum aliquando poteſt ſibi matrimonio copulare*. Et cap. *Sponſum*. Et cap. ad *Audientiam*. Et cap. *Duo pueri*. Denique ex Concil. Trid. (1) *Juſtitiæ publicæ honeſtatis impedimentum, ubi ſponſalia quacumque ex cauſa invalida fuerint, Synodus prorſus tollit. Ubi autem valida fuerint, primum gradum non excedant*. Idem decernit Pius V. cap. *ad Romanum conſtit*. 62. ergo intra primum gradum hæc honeſtas impedit, vel dirimit.

Confir. ex praxi totius Eccleſiæ Romanæ, quæ reprobat matrimonia facta in primo gradu inter ſponſum; & ſororem, aut matrem ſponſæ, & viciſſim.

Prob. 2. p. de matrimonio rato: nam vinculum, quod contrahitur ex ſponſalibus per verba de præſenti, eſt longe ſtrictius, quam per verba de futuro; ergo ſi iſtud impedit, aut dirimit, multo magis illud, quod eſt indiſſolubile.

Prob. 2. ex SS. Decretis: nam cap. *Si quis*, dicitur quod *ſi quis deſponſaverit ſibi aliquam, & præveniente mortis articulo, eam cognoſcere non potuerit, frater e-*

(1) *Seſſ. 24. c. 3.*

jus non poteſt eam ducere in uxorem. Hoc intelligitur de ſponſa per verba de præſenti, inquit Gloſſa: nam per verba de futuro non fieret uxor. Idem ſtatuit Julius II. cap. *Si quis deſponſaverit*, & Gregor. I. cap. *Si quis uxorem*, & Pius V. cap. cit.

CONCLUSIO II.

PUblicæ *boneſtatis impedimentum ex ſponſalibus de futuro non dirimit ultra primum gradum, ſed ex matrimonio rato dirimit uſque ad quartum*. Eſt communis, & patet ex Scoto cit. qui hanc dicit *affinitatem non proprie, & ſtricte, ſed extenſive, quia ad propriam requiritur carnalis conjunctio*.

Prob. 1. p. ex Concil. Trid. & Conſtit. cit. Pii V. ubi decernitur hoc impedimentum ex nudis ſponſalibus *non excedere primum gradum*.

Probat. 2. p. ex eadem Conſtit. Pii V. qui declarans mentem Concilii dicit, *Decretum hujuſmodi Concilii omnino intelligendum eſſe, & procedere de ſponſalibus de futuro dumtaxat* (ſc. quoad 1. gradum) *non autem in matrimonio contracto* (per verba de præſenti) *ſed in eo durare adhuc impedimentum in omnibus, & gradibus, quibus de jure veteri ante prædictum decretum Concilii introductum erat*, &c. Sed introductum erat uſque ad 4. gradum; ergo &c.

Prob. 2. Nam iſtud matrimonium eſt verum ſacramentum matrimonii, licet deſit conſummatio per copulam; ideo non dicitur parere affinitatem propriam, quæ oritur ex copula carnali, per quam vir, & uxor fiunt una caro; ergo &c.

Confir. ex praxi Eccleſiæ, quæ ſic ſe gerit erga eos, qui ſic conjuncti ſunt.

CONCLUSIO III.

EX *ſponſalibus invalidis, aut fictis non oritur hoc impedimentum*. Eſt etiam communis.

Prob. 1. ex Concil. Trid. cit. *Juſtitiæ publicæ honeſtatis impedimentum, ubi ſponſalia quacumque ratione valida non erunt, S. Synodus prorſus tollit*. Nota (*quacumque ratione*, &c.) quia olim oriebatur ex

ſpon-

ſponſalibus etiam invalidis, excepto defectu conſenſus: & ita docere videtur Scotus, (1) qui longe ante hoc Concilium ſcribebat, dicens, *De iſta etiam publicæ honeſtatis juſtitia multa haberentur, extr. de conſanguin. l.6. quod ex ſponſalibus, quæ ipſo jure ſunt nulla, vel qualitercumque, dummodo non ſint nulla ex defectu conſenſus, oritur iſtud impedimentum*, &c. ergo poſt Concil. Trident. ex ſponſalibus invalidis, undecumque petatur invaliditas, non venit hoc impedimentum. Si tamen cauſa invaliditatis ſit occulta, non valebit pro foro externo, in quo non judicatur de occultis, & præſumitur validitas, & bona fides. Sed in foro interno non adeſſet; ſicut nec verus conſenſus, cujus defectu non fiunt ſponſalia.

Certum eſt autem, quod naſcitur hoc impedimentum ex ſponſalibus validis, licet ex mutuo ſponſorum conſenſu fuerint ſoluta: nam hæc ſolutio non impedit, quin fuerint valida, ſicut nec ſi alter moriatur ante contractum matrimonii.

Quæres 1. *Quid ſi Petrus poſt ſponſalia cum Berta, ineat cum Anna, utrum ex his ſecundis ſponſalibus oriatur hoc impedimentum.*

Reſpond. negative. Quia hæc ſecunda non invalidant priora, ſed ipſa ſunt invalida, ideo non inducunt impedimentum. Id patet ex capit. *Ex ſponſalibus.*

Quæres 2. *An oriatur ex ſponſalibus conditionatis.*

Reſp. Non oriri pendente conditione, bene vero impleta conditione: nam pendente conditione non ligantur ſponſi, bene vero poſtea; unde ſi ante impletam conditionem ſeparentur, ut poſſunt, non incurrent impedimentum hoc, quia talia ſponſalia numquam valuerunt.

(1) *ibid. c. 4.*

QUÆSTIO XIII.

De impedimento cognationis ſpiritualis.

SCotus deſcribit hanc cognationem, *vinculum quoddam contractum ex diſpenſatione ſacramentorum, ſpecialiter baptiſmi, & confirmationis*, quia per illa ſacramenta homo ſpiritualiter generatur ad vitam gratiæ primam, aut ſecundam. Hæc cognatio eſt multiplex. 1. qua quis generatur ad fidem per converſionem, & prædicationem, ſic Paulus ſcribit Corinthiis, *per Euangelium ego vos genui*. 2. Cum ex peccato originali venit infans ad gratiam per baptiſmum. *Quaſi modo geniti infantes, lac concupiſcite*. 3. cum quis à peccato mortali reſuſcitat ad gratiam juſtificantem per abſolutionem. Tales vocat Apoſtolus *filios, quos interum parturio.* Dicuntur enim *filii ſpirituales*. 4. cum quis alicui datur erudiendus in fide, & ſcientia morum, ut in catechiſmo; hic enim *generat nos verbo veritatis*. De cognatione legali dicemus infra. Tamen principales cognationes ſunt, quæ oriuntur ex baptiſmo, confirmatione, & catechiſmo.

Rurſus hæc cognatio dicitur, 1. *Compaternitas*, quæ eſt inter patrem carnalem, & ſpiritualem baptizati. 2. *Paternitas*, quæ eſt inter baptizatum, & patrinum, ſeu inter ſuſcipientem, & ſuſceptum. 3. *Fraternitas*, quæ eſt inter filium carnalem, & ſpiritualem.

Quæritur ergo, an, & quæ cognatio ſpiritualis, aut legalis impediat, vel dirimat matrimonium, & in quo gradu.

CONCLUSIO I.

VEre naſcitur impedimentum dirimens ex ſacramento baptiſmi, 1. inter baptizantem, & baptizatum. 2. inter baptizantem, & patrem, ac matrem baptizati. 3. inter patrinum, & baptizatum. 4. inter patrem, ac matrem baptizati, & patrinum, & matrinam ejuſdem. Eſt communis quoad omnes partes.

Prob. 1. ex Scoto cit. dicit enim, *cognationem ſpiritualem oriri ſpecialiter ex baptiſmo*, & cit. cap. *Quamvis.*

Prob.

Prob. 2. ex Concil. Trid. quod totam concluſionem ſic definit, & ſtatuit, *ut unus tantum ſive vir, ſive mulier.... vel ad ſummum unus, & una baptizatum de baptiſmo ſuſcipiant, inter quos, & baptizatum ipſum, & illius patrem, & matrem* (ecce 3. & 2. p.) *necnon inter baptizatum, & baptizantem* (ecce 1. p.) *baptizatique patrem, & matrem tantum* (ecce pro 2. p.) *cognatio ſpiritualis contrahatur... Parochus autem doceat eos, quam cognationem contraxerint, ne ignorantia ulla excuſari valeant. Quod ſi alii ultra deſignatos baptizatum tetigerint, cognationem ſpiritualem nullo pacto contrahant.*

Idem patet ex aliis antiquioribus Conciliis, & Canonibus, quos citat Cardin. noſter Brancatus: nobis vero ſufficiat Tridentinum, quod eſt noviſſimum, & in quo clariſſime id definitum habetur.

Colliges autem 1. quod inter baptizantem, & patrinos non oritur hoc impedimentum, ſed tantum inter eos, & baptizatum, & patrem, ac matrem ejus.

2. Quod nec hodie oritur inter coniuges eundem baptizatum ſuſcipientes, quia per Concilium tollitur, licet alias forte oriretur inter patrinos.

3. Nec etiam inter patrem, & matrem, ſi alter eorum ſuſciperet baptizatum, ut colligitur ex cap. *ad Limina*, ubi Joannes VIII. ſtatuit, *ut non ſeparetur ab uxore, qui neceſſitatis cauſa filium ſuum baptizavit.* Et cap. *Si vir*, ubi Alex. III. ſtatuit, quod *compaternitas ſcienter, vel ignoranter ſuperveniens inter conjuges conjugium non diſſolvit, nec alter alteri debitum ſubtrahere, niſi ad continentiam ſervandam poſſint induci.*

4. Idem impedimentum contrahi tam ex baptiſmo privato, quam ſolemni, quia utrobique eſt idem ſacramentum, & fructus ejus, ut patet ex cap. *Super*. Unde ſi poſtea ſolemnizetur, non contrahitur nova cognatio, quia non eſt amplius ſacramentum regenerans.

CONCLUSIO II.

E*Tiam ex confirmationis ſacramento naſcitur cognatio ſpiritualis inter eaſdem perſonas, inter quas naſcitur ex baptiſmo*. Eſt communis.

Prob. ex Scoto cit. Docet enim, *eam naſci ex diſpenſatione ſacramentorum, præcipue baptiſmi, & confirmationis.... Ex confirmatione ſpiritualis cognatio eiſdem modis contrahitur matrimonium ſimpliciter impediens, & dirimens contractum*.

Prob. 2. ex Conc. Trid. cit. *Ea quoque cognatio, quæ ex confirmatione contrahitur, confirmantem, & confirmatum, illiuſque patrem, & matrem, ac tenentem non egrediatur*. Et ex cap. cit. ubi Bonifac. VIII. dicit, *ex confirmatione quoque.... ſpiritualis cognatio eiſdem modis contrahitur*, & cap. *Quamvis, De confirmatione quoque, quantum ad hoc idem judicium eſt ferendum*, &c.

Objic. Pius V. agens de cognatione ſpirituali ex baptiſmo, nihil dicit de confirmatione; ergo non putat inde naſci hoc impedimentum.

Reſp. neg. conſ. quia non debuit reſpondere, nec decernere, niſi ſupra quæſtionem ſibi propoſitam, quæ erat de ſola cognatione orta ex baptiſmo; de confirmatione autem nihil innovat contra deciſionem Concilii.

CONCLUSIO III.

E*X Catechiſmo non oritur cognatio ſpiritualis dirimens matrimonium, ſed ſolum impediens*. Eſt communis.

Prob. 1. ex Scoto. *Per Catechiſmum, qui præcedit baptiſmum, oritur cognatio ſpiritualis, per quam contrahendum matrimonium impeditum, per iſtam tamen cognationem poſt contractum minime ſeparatur*; ergo eſt impedimentum impediens, non dirimens ex Scoto.

Prob. 2. ex Conc. Trid. & Pio V. (1) nam impedimentum cognationis ſpiritualis ad eam ſolam reducit, quæ ex baptiſmo, & confirmatione oritur, & ex cap.

(1) *de cognat.*

cap. *Contracto*, quod eſt Clem. III. & cap. *Catechiſmum*, ubi Bonifacius VIII. confirmat decretum Clementis; & utramque partem concluſionis ſtatuit dicens, *per catechiſmum, qui præcedit baptiſmum... cognatio ſpiritualis contrahitur, per quam matrimonium contrahendum impeditur, ut ex prædeceſſoris noſtri Clementis .... colligitur evidenter... per illam tamen cognationem, matrimonium poſt illam contractum minime ſeparatur;* ergo illa cognatio non eſt impedimentum ſimpliciter, & dirimens, ſed ſecundum quid eſt pure impediens.

2. p. magis patebit ex dicendis de impedimentis non dirimentibus.

Confir. nam hæc impedimenta ſtatuuntur a jure Eccleſiaſtico; ergo nec plus, nec minus extendi debent, quam jubeant leges Eccleſiæ.

Objic. 1. Eadem eſt ratio de catechiſmo, ac de Baptiſmo; ergo & eadem diſpoſitio. Prob. ant. in ſcriptura fideles tam dicuntur filii, & geniti ex catechiſtis, a quibus erudiuntur in fide, quam ex miniſtris, a quibus baptizantur, & regenerantur ad vitam gratiæ; ergo &c.

Prob. ant. nam Paulus vocat Corinthios, quos docuerat, *per Euangelium genitos*, & de Oneſimo, quem in carcere inſtruxerat, dicit; *quem genui in vinculis*, & S. Petrus, *quaſi modo genitos infantes* dicit, quos baptizaverat; ergo &c.

Reſp. neg. 1. & 2. conſ. nam generatio per baptiſmum longe eſt efficacior, & magis effectiva, quam per doctrinam. Ideo Eccleſia non putavit idem ſtatuendum eſſe pro cognatione, quæ naſcitur ex hoc capite, quod pro alia, quæ eſt ex baptiſmo.

Catechiſmus, autem, ſeu *catecheſis*, eſt vox Græca ſignificans inſtructionem in rebus ſacris, & catechiſta eſt ille doctor, qui huic inſtructioni tradendæ incumbit. Ideo dicitur pater ſpiritualis eorum, quos inſtruit, & hinc contrahit cognationem ſpiritualem cum diſcipulis, quæ impedit quidem, ne licite cum iſtis nubat; ſed non dirimit nuptias contractas.

CONCLUSIO IV.

EX *Sacramento pœnitentiæ oritur quædam cognatio ſpiritualis, ſed hæc non eſt dirimens, nec impediens*.

Prob. ex Scoto (1) dicente, quod *pro datione aliorum ſacramentorum ſupra a baptiſmo, & confirmatione, cognatio ſpiritualis nequaquam oritur, quæ matrimonium impediat, aut diſſolvat;* ergo non negat oriri aliquam cognationem, ſed tantum negat, quod illa ſit impedimentum matrimonii.

Prob. 1. p. ex cap. *omnes*, ubi Symmachus dicit, *omnes, quos in pœnitentia ſuſcipimus, ita noſtri ſunt ſpirituales filii, ut & ipſi, quos vel nobis ſuſcipientibus, vel trinæ merſionis vocabulo mergentibus unda baptiſmatis regeneravit. Sylveſter quoque docens admonet unumquemque Sacerdotem, ut nullus cauſa fornicationis ad ſuam pœnitentialem accedat*. Idem docet Cœleſtinus cap. *ſi quis*, & cap. *non debet*. Ergo ex Sacramento pœnitentiæ oritur quædam cognatio inter confeſſarium, & pœnitentem.

Prob. 2. p. ex Conciliis, & Decretis cit. quæ cognationem impedientem reſtringunt ad prædicta, & non ulterius extendunt.

Objic. 1. Si ex collatione Sacramenti pœnitentiæ oriretur quædam paternitas, & filiatio ſpiritualis, peccatum confeſſarii cum pœnitente eſſet inceſtus, in confeſſione explicandus; ſed conſ. eſt falſum, & contra omnes; ergo &c. Prob. min. nam nullibi hoc legitur ſtatutum in Scriptura, vel Conciliis, aut Canonibus.

Reſp. neg. min. & ant. nam Canones citati ex Symmacho, & Cœleſtino id aperte docent; nec ego dubito, quin hæc circumſtantia dicenda ſit in confeſſione; & Epiſcopi hoc peccatum ſibi reſervant abſolvendum, & merito.

(1) *Ibid. A. 2.*

QUÆSTIO XIV.

De impedimento cognationis legalis

COgnatio legalis eſt vinculum quoddam inter perſonas contractum ex adoptione unius ab alia, *adoptio* autem eſt *aſſumptio perſonæ extraneæ in filium*, *vel* dicunt Juriſtæ, eſt *actus legitimus, per quem fit filius, aut nepos, qui non eſt*. Ex tali actu naſcitur quædam cognatio inter adoptantem, & adoptatum, inter filios, vel uxores adoptati, & adoptantis: & quæritur, an adoptatio illa pariat aliquod impedimentum inter illas perſonas.

Igitur hæc cognatio contrahitur per actum, quo quis aſſumit perſonam extraneam in filium, aut nepotem cum jure ſuccedendi in hæreditate. Ille actus duplex eſſe poteſt. 1. *Arrogatio*, quia quis aſſumit ſibi perſonam extraneam authoritate Principis, aut Reip. quæ erat ſui juris, & fit ſub arrogantis poteſtate: & *Adoptio*, qua quis aſſumit ſibi perſonam extraneam in filium authoritate ſuperioris, aut magiſtratus, ſed ita ut adoptatus non tranſeat in poteſtatem adoptantis; ſed remaneat ſui dominus hæc dicitur imperfecta reſpectu prioris.

Arrogatio, ſeu adoptio *perfecta* differt ab *imperfecta* 1. quia arrogatio fit ex ſuprema authoritate Principis, aut Reip. adoptio vero imperfecta fit authoritate cujusvis Judicis, aut magiſtratus. 2. quia *arrogatus*, ante aſſumptionem, erat ſui juris, & per arrogationem tranſit ſub poteſtatem arrogantis, & ſic in iſta nullius læditur. 3. quia arrogatus acquirit jus in hæreditatem arrogantis, ita ut ille ſuccedat iſti ab inteſtato, vel ſaltem iſte non poſſit ei per teſtamentum denegare 4. partem bonorum ſuorum. 4. arrogatio requirit conſenſum arrogati, & arrogantis coram Principe; adoptio vero non requirit talem formam verborum. 5. quia arrogans debet ſatis dare in ordine ad reſtituenda bona arrogati illis, ad quos deberent advenire, ſi non fuiſſet arrogatus, quod non ita requiritur in ſimplici adoptione. His præmiſſis pro intelligentia materiæ.

CONCLUSIO.

C*ognatio legalis eſt impedimentum dirimens in linea recta deſcendentium uſque ad 4. gradum, & inter adoptantem, & adoptati uxorem, & viciſſim inter adoptatum, & uxorem adoptantis, & inter filium carnalem, & filium adoptatum.* Eſt etiam communis.

Prob. 1. ex Scoto. (1) *Cognatio legalis impedit etiam matrimonium*, &c... *tam adoptati, quam arrogati dicuntur filii adoptivi, & inter fratres adoptivos, & naturales impeditur matrimonium, quamdiu durat adoptio*, &c. ergo &c.

Prob. 2. ex cap. *Ita diligere*; ubi Nicol. 1. dicit, *nec inter eos, qui natura ſunt, & eos, qui adoptione filii ſunt, veneranda Romanæ leges matrimonia contrahi permittunt...ſi ergo inter eos non contrahitur matrimonium, quos adoptio jungit, quanto a carnali*, &c. & cap. *per adoptionem*, ubi Paſchalis II. decernit fraternitatem ortam *ex adoptione, impedire nuptias, donec manet adoptio* & cap. *ſi qua*, Nicol. 1. decernit, *ſi qua mihi per adoptionem ſoror eſſe cœperit, quamdiu durat adoptio inter me, & ipſam, nuptiæ conſiſtere non poſſunt*; ergo ex SS. Canonibus cognitio legalis inter filios naturales, & adoptivos, quamdiu manet, adoptio dirimit matrimonium.

Quantum ad deſcendentes, ſic loquitur gloſſa ejuſdem Canonis, *Sed inter aſcendentes, & deſcendentes, id. inter adoptantem, & adoptatum, ſemper impeditur matrimonium, licet ſolvatur adoptio, ff. de ritu nupt. c. adoptivus, ſed hoc ſcias, quod inter laterales, & inter fratrem naturalem, & ſororem adoptivam non impeditur matrimonium, niſi quamdiu durat adoptio.*

Prob, 3. ex praxi totius Eccleſiæ, quæ talia matrimonia non permittit fieri, nec patitur facta ſubſiſtere; ergo &c.

Idem eſt de cognatione inter uxorem adoptati, & adoptantem, & viciſſim; nam Nicol. 1. cit. remittit hoc ad leges civiles, ſeu Romanas: ſed iſtæ leges prohibent hæc matrimonia, nec illa patiuntur facta; ergo nec Eccleſiaſticæ, quæ illis conformantur,

Nam,

(1) *d. 42. B. 3.*

Nam in digeſtis dicitur, *Adoptivus filius, ſi emancipetur, eam, quæ patris adoptive uxor fuit, ducere non poteſt, quia novercæ locum habet. Item ſi quis filium adoptaverit, uxorem ejus, quæ nurus loco eſt, ne quidem poſt emancipationem filii, ducere poterit quoniam aliquando ei nurus fuit* ergo etiam, ſecundum leges Canonicas, hæc cognatio, quæ & affinitas legalis dici poteſt, eſt impedimentum dirimens, & quidem perpetuo, quia leges Canonicæ in hoc conformantur civilibus.

Quæres 1. *an inter filium adoptivum, & filiam legitimam, & viciſſim, inter filiam adoptivam, & ſpurium valeat matrimonium.*

Reſp. cum Cardin. Brancato, probabiliter non valere. Nam lex Canonica, & civilis dicunt abſolute, quod non valet inter filios carnalem, & adoptivum, nec diſtinguunt de legitimis, aut illegitimis; ergo nec nos diſtinguere debemus.

Quæres 2. *An teneat hoc impedimentum inter ipſos adoptivos, ita ut dirimat matrimonium filii adoptivi cum filia etiam adoptiva ſub eodem adoptante.*

Reſp. non impedire, quia hoc nulla lege decernitur. Cum enim hoc impedimentum per Eccleſiæ leges ſtatuatur, non debet aliter extendi, quam ipſæ dixerint. Sic docet gloſſa in cap. cit. *Si qua*. Nam, quærens, *numquid filii adoptivi poſſint contrahere inter ſe*, reſpondet, *Dici poteſt, quod ſic, quia non invenitur prohibitum*; ergo &c.

Quæres 3. *an cognatio hæc extendatur ad alios parentes adoptati.*

Reſp. negative, quia id nulla lege ſtatuitur.

Quæres 4. *an hoc impedimentum ſit ubique perpetuum.*

Reſp. eſſe perpetuum in linea deſcendentium, & inter adoptantem, & uxorem adoptati, & viciſſim inter adoptatum, & uxorem adoptantis. Quia leges civiles, & Doctores loquuntur abſolute. Eccleſia autem in hoc approbat, & conformatur legibus civilibus, ut dicebamus ex Nicol. 1. *Dicunt enim leges civiles citatæ; per adoptionem quæſita fraternitas, eo uſque impedit nuptias, donec durat adoptio.*

Reſp. 2. quod inter filios carnales, & adoptivos, non durat impedimentum, niſi quamdiu adoptio du-

rat; ergo ſoluta adoptione per mortem, aut manumiſſionem, vel aliter, ſolvitur & cognatio dirimens inter iſtos.

Quæres 5. *Quænam requirantur ad validam adoptionem*.

Reſp. Requiri communiter, 1. ut adoptans ſit ſui juris, 2. ut ſit major 25. annis, 3. ut ſit maſculini ſexus, nam fœminæ poſſunt quidem adoptari, ſed non adoptare niſi ex privilegio, 4. ut adoptans habeat generandi potentiam, niſi eam amiſerit ex infirmitate, aut ex accidenti, 5. ut adoptans ſuperet ætatem adoptantis annis 18. denique 6. debet fieri inter præſentes, non autem per procuratores, neque per litteras.

QUÆSTIO XV.

De impedimento Ordinis, & voti.

IN tr. de Ordine ſacro diximus illi annexum eſſe cælibatum, & ſic pauca reſtant dicenda de hoc impedimento, & hoc reducitur ad votum continentiæ, quod in ſuſceptione ordinis ſacri includitur. Eſt autem votum hoc deliberata promiſſio facta Deo ſervandi continentiam cum intentione ad hoc ſe obligandi.

Hoc votum duplex eſt. 1. *Solemne*, quod emittitur in ſuſceptione ordinis ſacri, vel in profeſſione Religioſa. 2. *Simplex*, quod ſit privatim ad libitum cujuſque.

Porro in eo differunt illa duo vota, quod per *ſimplex* non cenſetur vovens renuntiare dominio ſui corporis, nec illud transferre, ſaltem perfecte, quia non eſt, qui acceptet ex parte Dei, vel Religionis: in *ſolemni* autem fit perfecta traditio, cum acceptatione ex parte Dei, vel Religionis, & ſic dominium rei promiſſæ ponitur in poteſtate Dei, per acceptationem. 2. in ſolemni voto, ut valeat, requiruntur ſolemnitates aliæ, quæ præſcribuntur in regulis. His ſuppoſitis.

CON-

CONCLUSIO.

VOtum ſolemne ſacerdotii, aut Religionis eſt impedimentum dirimens matrimonium, & quidem jure Eccleſiaſtico. Simplex autem impedit, & probibet faciendum, ſed non dirimit factum. Eſt de fide quoad 1. p.

Probatur 1. ex Scoto. (1) *Votum ſimplex non impedit ſimpliciter..... licet enim impediat matrimonium contrahendum, non tamen dirimit jam contractum...* votum autem ſolemne *ſimpliciter impedit.... quia per votum ſolemne dat aliquis illi, cui vovet, jus ſui ad actum ſequentem illud votum, & per conſequens, vovens ſolemniter continentiam dat illi, in cujus manu vovet, jus ſui ad faciendum illud obſervari; ergo non poteſt dare jus ſui ad actum oppoſitum*, qualis eſt actus conjugalis. *Quia jam non habet illud*, Hanc rationem dicit probabilem.

Prob. 2. ex eodem. (2) Nam Eccleſia illegitimavit ſimpliciter ad matrimonium valide contrahendum habentes votum ſolemne, non autem habentes votum ſimplex caſtitatis: *& hoc fuit rationabile, quia ipſe ſe poſuit in poteſtate Eccleſiæ quantum ad oppoſitum ejus, quod eſt contractus matrimonii. Voventem autem private non illegitimavit; quia non ſic ſe poſuit in ejus poteſtate.*

Probatur 3. ex SS. Decretis, quos fuſe citat Cardin. Brancatus, Concil. Rom. ſub Innoc. I. *ſtatuimus quatenus Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi, Regulares, Canonici, Monachi, atque converſi profeſſi, qui ſanctum tranſgredientes propoſitum uxores ſibi copulare præſumpſerint, ſeparentur*. Et Later. III. ſub Alex. III. *Si quiſpiam ſe Religioni devovit, & habitu ſuſcepto profeſſionem fecit poſtmodum aliquã ſibi copulaverit cogendus eſt ab ea diſcedere & ad Eccleſiam, cui ſe cõtulerat, debet ſine contradictione trãſire.* Et cap. *eos, qui* Clemẽs V. declarat excommunicatos *Religioſos, & Moniales, & Clericos, in ſacris ordinibus conſtitutos matrimonia contrahentes*. Et Trid. decernit, *ſi quis dixerit Clericos in SS. ordinibus cõſtitutos, vel Regulares ſolemniter profeſſos, poſſe matrimonium contrahere, contractum validum.*

(1) *d.* 38. *c.* 4. (2) *ibid.* D. 6.

lidum eſſe, non obſtante lege Eccleſiaſtica, vel voto: anath. ſit.

Prob. 2. p. Quia non ſatis conſtat de alio jure, quo ſtatuatur hoc impedimentum, quam de Eccleſiaſtico, ergo votum hoc non dirimit niſi jure Eccleſiaſtico. Prob. ant. 1. ſolutione objectionum, quibus aliqui nituntur probare hoc eſſe de jure divino, vel naturali. 2. Quia ſiquid hoc probaret maxime natura voti, quod eſt *promiſſio libera facta Deo de meliori bono*; & habetur in Scriptura, *vovete, & reddite Domino Deo veſtro;* ſed hæc ratio non valet; ergo &c. Prob. min. nam id totum reperitur in voto ſimplici æque, ac in ſolemni: ſed votum ſimplex non dirimit; ergo quod ſolemne dirimat, non venit ex natura voti præciſe.

Confirmatur. Nam voti ſolemnitas, ratione cujus dirimit, non petitur ex jure naturali, aut divino, ſed Eccleſiaſtico, per quod inducitur ratio illa ſolemnitatis; ergo ſi ratione ſolemnitatis dirimit, hoc venit ex jure Eccleſiaſtico. Prob. min. cap. *Quod votum*, ubi Bonif. VIII. declarat, quod *voti ſolemnitas ex ſola inſtitutione Eccleſiæ eſt inventa, matrimonii autem vinculum, ab ipſo Eccleſiæ capite, rerum omnium conditore.. indiſſolubilitatem acceperit*. Ideo declarat; *illud ſolum votum dici debere ſolemne, quantum ad poſt contractum matrimonium dirimendum, quod ſolemnizatum fuerit per ſuſceptionem ſacri ordinis, aut per profeſſionem expreſſam, vel tacitam.*

Confir. 2. Nam ab initio Eccleſiæ ante tempora Cœleſtini III. & Alexandri III. non legitur de tali impedimento; ergo non eſt ex jure naturali, nec Divino; ſed tantum Eccleſiaſtico.

Prob. 3. Nam per profeſſionem, & ſacerdotium, vovens intēdit dare ſe religioni, aut Eccleſiæ quoad obſequia per regulas præſcripta; ſed hoc non impedit, quin poſſet ex natura rei etiam tradere corpus ſuum uxori ad onera matrimonialia; ergo præciſe ratio voti ſolemnis non eſt incompatibilis ex jure naturæ cum ſtatu conjugii. Maj. patet; nam qui ſe tradit domino per ſervitutem, retinet jus ad matrimonium, ut probatum eſt; ergo ita eſſe poſſet de profitente Religioſo, & de Sacerdote in Eccleſia.

Probatur 4. Nam votum eſt eſſentialiter promiſ-

ſio,

ſio non datio, ſaltem in rigore; ſed quod promittitur uni, ahuc valide datur alteri, & donatio, licet illicita, tenet, ergo ita eſſet de voto, ex natura ſua, & ſecluſa lege Eccleſiaſtica, quæ irritat actum contrarium voto ſolemni, non autem ſimplici.

Confir. Si hoc impedimentum eſſet de jure divino, vel naturali, Papa in nullo caſu poſſet in eo diſpenſare relaxative: ſed conſ. eſt falſum, & contra praxim Eccleſiæ, quæ ſæpe in eo diſpenſat, ut ſuppono, & maxime in votis ſimplicibus, caſtitatis perpetuæ, ergo &c.

Probatur 3 p. de voto ſimplici; ex Decretis cit. quæ hoc impedimentum limitant ad votum ſolemne, & ſacerdotium; ergo non ita eſt de voto ſimplici.

Confirm. Ex cap. *quod votum*, ubi Boniſac. VIII. poſt allata verba ſubdit, *Reliqua vero vota, & ſi aliquando impediant contrahendum... non tamen reſcindere poſſunt matrimonia poſt contracta.*

Objicies 1. con. 1.p. Eadem eſt eſſentia voti ſimplicis, & ſolemnis: ſed, per nos, votum ſimplex non eſt impedimentum dirimens; ergo nec ſolemne. Prob. maj. ex cap. *Rurſus* ubi Cœleſtin III. dicit, quod, *Simplex votum apud Deum non minus obligat, quam ſolemne*; & certe utrumque eſt promiſſio facta Deo de bono meliori.

Reſp. diſt. conſ Nec ſolemne, ex ratione generica voti, & præciſa lege Eccleſiæ; con. ex ratione ſpecifica, & formaliter ex ſtatuto Eccleſiæ; neg. conſ. nam Eccleſia rationabiliter, & attentis circumſtantiis voti ſolemnis illegitimavit habentes tale votum ad matrimonia contrahenda; non vero habentes votum ſimplex caſtitatis.

Inſt. Ubi eſt eadem ratio, debet eſſe eadem juris diſpoſitio; ſed eſt eadem ratio de voto ſimplici, ac de ſolemni, quia ſunt ejuſdem ſpeciei; ergo debuit eodem modo ſtatuere de utriuſque.

Reſpondeo neg. min. nam, ut docet Scotus cit. vovens ſolemniter, *poſuit ſe ſub poteſtatem Eccleſiæ, quantum ad oppoſitum ejus, ad quod eſt contractus matrimonii*, ſc. ad ſervandam caſtitatem; quod non fecit vovens privatim, ideo Eccleſia non illegitimavit iſtum. Adderem, quod vovens in Religione, & Sacerdotio, adſtrin-

adſtringit ſe regulis, & ſtatutis illorum ſtatuum, quæ matrimonium excludunt.

Objicies con. 2. p. Fidelitas in promiſſis eſt de jure naturali, & divino, Deus jubet, ut ſerventur vota. *Vovete, & reddite*, &c. Et, *ſi quid voviſti Deo, ne mortis reddere; diſplicet enim ei infidelis, & ſtulta promiſſio: ſed quodcumque voveris, redde*; ergo qui vovit continentiam, tenetur non nubere, & hoc de jure divino.

Reſp. diſt. ant. De jure divino, & naturali quoad obligationem implendi promiſſum, con. quoad irritationem eorum, quæ fiunt in contrarium, neg. ant. tranſgreſſores votorum etiam ſimplicium peccant contra fidelitatem Deo debitam; ſed non ideo ea, quæ fiunt in contrarium, ſunt irrita. Habens votum continentiæ ſimplex, peccat mortaliter, ſi nubat; ſed lex naturalis, nec Divina non irritarunt nuptias ejus; ſicut leges Eccleſiæ irritarunt ſactas poſt votum ſolemne.

Inſt. Si eſt peccatum mortale nubere poſt votum ſimplex caſtitatis; ergo etiam debuit eis prohiberi nubere ſub pœna nullitatis æque, ac poſt votum ſolemne.

Reſpondeo neg. conſ. Nam, inquit Doctor; *non omnia mala punit Eccleſia, nec ſic ea prohibet, ut propter ea pęnas injungat; & forte majus malum ſequeretur ex illegitimatione voventium voto ſimplici .... quia ſequeretur frequentior culpa*, propter fragilitatem carnis. Et quia maxima pars ſic voventium, id non faciunt ſatis deliberate ſicut Religioſi, & Sacerdotes: ideo Eccleſia eſt ſeverior erga iſtos, quam illos.

Objicies 2. ex cap. *Si quis Sacros*, ubi Concil. Aurelian. & Siricius præcipiunt, feminæ, quæ poſt velamen, & conſecrationem nubunt, *verbo Domini, & Canonica authoritate ſeparentur*. Et cap. *Hæc vero*; ex eodem Concilio dicitur de iiſdem, *Si enim inter homines ſolet bonæ fidei contractus nulla ratione diſſolvi, quanto magis iſta pollicitatiō, quam cum Deo pepigit, ſolvi ſine vindicta non debet*. Et cap. ſeq. quæ Chriſto dicitur virginem per *profeſſionem nupſiſſe, ſeu velamen* &c. ſc. profeſſio eſt quoddam matrimonium ſpirituale, ſed indiſſolubilitas matrimonii eſt de jure divi-

divino, & naturali, & obligatio voti; & hoc impedimentum.

Reſp. diſt. maj. inſtar matrimonii quoad aliqua, con. ſimpliciter, & abſolute, neg. maj. & conſ. nam ex his textibus ſequitur quidem, quod voventes tenentur implere vota jure aliquo divino, & naturali; non autem, quod invalide fiant contraria voto; ergo nec eiſdem juribus invalida ſunt matrimonia præciſe a legibus Eccleſiæ.

Objicies 3. De jure naturæ, quod uni donatum eſt, non poteſt alteri donari, ſed per votum ſolemne caſtitatis, vovens donavit Deo corpus ſuum ad perpetuam caſtitatem; ergo ex eodem jure non poteſt donare dominium ejuſdem corporis ad uſum matrimonii.

Reſpondeo 1. retorquendo contra adverſarios, qui tenent matrimonium non dirimi per votum ſimplex; quia per iſtud non minus fit donatio, quam per ſolemne.

Reſpondeo 2. diſt. maj. Si donatio ſit utrimque ſenſibiliter acceptata, conc. ſi non ſit acceptata ſenſibiliter, neg. maj. & conſ. Nam donatio per profeſſionem, & votum ſolemne acceptatur a Deo per Eccleſiam, ſeu per Religionem, & ex ejus inſtitutione, ac regulis excluditur matrimonium a ſtatu Religioſo, & Sacerdotali.

Quæres 1. *In quo præciſe conſiſtat differentia voti ſimplicis, & ſolemnis.*

Reſp. In eo principaliter conſiſtere, quod ex ſtatuto Eccleſiæ, vovens ſolemniter, præter promiſſionem, & traditionem ſui Deo per votum, ſe ſpecialiter ſubjicit Eccleſiæ, ac Religioni in ordine ad executionem eorum, quæ promittit, v. g. ad continendum ab omni actu venereo, & contractu conjugali, & ad obſervandas alias regulas talis ſtatus, & ideo Eccleſia utens jure illo ſibi conceſſo per voventem, impedit, ne poſſit unquam contrahere valide; & hoc ut ſatisfaciat Deo, cui ſe dedit per votum illud. Hæc autem non adſunt in voto privato, ſeu ſimplici, per quod nec teſtes, nec executores advocat ſuæ donationis, nec acceptantes nomine, & vice Dei, cui ſe donat quoad abſtinentiam a venereis; nec regulis ullis ſe ſubjicit.

Quæres 2. *An idem impedimentum contrahatur per profeſſionem tacitam.*

Profeſſio *tacita* ex Scoto, (1) eſt votum præſumptum; quando ſc. quis, poſt novitiatum ſumit habitum profeſſorum, ubi eſt diſtinctus ab habitu novitiorum; & moratur ultra annum in monaſterio, abſque proteſtatione de non profitendo. Hoc ſuppoſito,

Reſpondeo affirmative; nam id habetur expreſſe, cap. *Quod votum;* ubi Bonifac. VIII. decernit, Illud votum dici ſolemne *quantum ad poſt contractum matrimonium dirimendum, quod ſolemnizatum fuerit per ſuſceptionem ſacri ordinis, aut per profeſſionem expreſſam, vel tacitam;* ergo profeſſio tacita cauſat hoc impedimentum.

De impedimento ordinis nihil reſtat addendum his, quæ diximus de cœlibatu Sacerdotum. Et præterea id conſtat ex Canonibus citatis pro voto, nam de utriſque loquuntur.

QUÆSTIO XVI.

De impedimento diſparis cultus.

PEr *diſparitatem cultus* intelligitur diverſitas Religonis, & fidei, qualis eſt inter fidelem, & infidelem, ſeu, baptizatum, & non baptizatum, ſeu paganum, & quæritur, an hæc diverſitas ſit impedimentum dirimens matrimonium; ita ut ſi fidelis nuberet cum infideli, non valeret matrimonium. Idem quæri poteſt de Catholico fideli cum hæretico, v. g. cum Calviniſta, aut Lutherano.

Porro agitur de matrimonio contrahendo; nam de contracto inter hæreticos, aut paganos, quorum unus convertitur ad fidem alio manente in hæreſi, vel infidelitate, vel ſi unus incidat in hæreſim, vel apoſtaſiam a fide, diximus ſupra, ubi de inſolubilitate.

CON-

(1) *ibid* B. 3.

CONCLUSIO I.

Diſparitas cultus inter baptizatum, & non baptizatum eſt impedimentum dirimens, & hoc jure Eccleſiaſtico, ſaltem conſuetudinario.

Prob. 1. ex Scoto, dicente, (1) quod matrimonium poteſt fieri inter fidelem, & infidelem, quantum eſt ex jure divino, quia ex illo jure, *non habetur, quod contractus ſit nullus magis, quam quod obligatio ex priori contractu ſit nulla... ſed de jure poſitivo Eccleſiaſtico non poteſt; quia Eccleſia illegitimavit fidelem, non ſimpliciter, ſed reſpectu infidelis,* & dat rationes hujus ſtatuti Eccleſiaſtici.

Prob. 2. ex cap. *non oportet*, ex Concilio Agathenſi. *Non oportet cum hominibus hæreticis miſcere connubia, & vel filios, vel filias dare, ſed potius accipere, ſi tamen ſe profiteantur Chriſtianos eſſe futuros, & Catholicos.* Idem colligitur ex Conciliis Arvernenſi, & Aurelian. II. apud Gratianum. Nomine autem hæretici intellige quemcumque alienæ fidei; alioqui non diceret, ſi *profiteantur ſe Chriſtianos futuros.* Nam hæretici ſunt Chriſtiani. Item cap. ubi dicitur; *cave Chriſtiane gentili, aut Judæo filiam tuam tradere.* Idem colligitur ex Concil. Chalced. Fateor tamen his, & ſimilibus prohiberi matrimonia fieri, ſed non ſub pœna nullitatis. Idem eſt de Scriptura, qua dicitur, *Nolite jugum ducere cum infidelibus. Quæ enim participatio lucis ad tenebras?*

Prob. 3. melius ex praxi Eccleſiæ, quæ agnoſcit hoc impedimentum; ut dirimens, ut notant omnes Theologi, nam in nullo Canone habetur hoc explicite quoad effectum dirimendi, ac pœnam nullitatis. Omnia quidem, & ipſa Scriptura prohibent hæc matrimonia, ſed non dicunt illa eſſe nulla, ſi fiant. Imo Pyrrhus Corradus dicit, quod Papa in hoc non ſolet diſpenſare. Ideo

Dixi, ſaltem *conſuetudinario*, jure Eccleſiaſtico, quia potius videtur ſtabilitum ex praxi, quam ex ullo Decreto poſitivo, & abſoluto. Conſuetudo autem Eccleſiæ Romanæ habet vim legis, & obſervanda eſt.

Con-

(1) *d.39.D.5.*

Confir. ex Scoto, nam Eccleſia irritat hæc matrimonia. 1. Quia non eſt honeſtum fidelem contrahere cum aliquo, apud quem deficiat bonum prolis, quæ ſic non poſſet educari ad cultum veri Dei. 2. Quia illud matrimonium non eſſet Sacramentum, quia non poſſet fidelis dare Sacramentum fœminæ non baptizatæ, nec iſta daret illud ſponſo fideli; ergo ibi non eſſet bonum Sacramenti. 3. Quia ibi eſſet periculum perverſionis; ergo merito hæc matrimonia irritantur.

Objic. 1. Deus prohibet matrimonium fidelibus cum infidelibus; ergo hoc impedimentum eſt ex jure divino: Prob. ant. ex Apoſt. cit. *Nolite jugum ducere cum infidelibus*; ergo &c.

Reſpond. neg. 1. anteced. & 2. conſeq. nam prohibentur quidem hæc conjugia fieri, ſed non irritantur facta.

Objic. 2. Deus prohibet per Moyſen nuptias cum infidelibus Cananæis. *Non inibis cum eis fœdus .... Neque ſociabis cum eis conjugia. Filiam tuam non dabis filio ejus* &c. *Quia ſeducet filiam tuam, ne ſequatur me*. Et lib. Eſdræ quæritur Propheta de Judæis, quia tulerant ſibi uxores de filiabus Hetæi, & Jebuſæi, & aliorum infidelium; ergo a fortiori hoc prohiberi debet in lege Euangelica, quæ ſanctior eſt.

Reſp. diſt. conſ. ita ut gravius peccent Chriſtiani nubentes cum paganis, con. ita ut illa prohibitio ſit irritans illa conjugia, neg. conſ. Nam neque tunc illa conjugia irritaverat; ut patet de Eſthera, quæ nupſit Aſſuero, de Sampſone cum Dalila Philiſtæa; de Salomone cum Moabitis concubinis ejus, & cum aliis gentilibus, & Idololatris, in quo dicitur quidem peccaſſe graviter, ſed non quod matrimonia illa fuerint nulla.

Objic. 3. Sanctiſſimæ fœminæ viris paganis nupſerunt, nec id eis imputatur in peccatum; ergo diſparitas cultus non dirimit. S. Monica duxerat ethnicum, ſc. patrem S. Auguſtini, Clotildis duxerat Clodoveum adhuc infidelem, &c. ergo nequidem illicita ſunt hæc matrimonia in diſparitate cultus.

Reſp. (quidquid ſit de ant. an ſc. illæ fœminæ peccaverint ſic nubendo) neg. conſeq. quia, in primis illis temporibus naſcentis Eccleſiæ, tolerabantur illa conju-

jugia; & ſic piæ illæ fœminæ potuerunt non peccaſſe ſic nubendo, maxime, ex deſiderio, & ſpe convertendi maritos.

Objic. 4. Eo jure matrimonium irritatur, quo elevatur ad eſſe Sacramenti; ſed iſtud fit jure divino; ergo & illud. Prob. min. nam initus cum infideli degradatur a ratione ſacramenti, ad quam elevatus eſt a Chriſto Deo.

Reſp. neg. maj. nam aliud eſt, quod matrimonium valeat in ratione ſacramenti, & aliud, quod valeat in ratione contractus; iſtud habet a Deo, qui inſtituit illud in lege naturæ; ſed utrumque nunc habet dependenter a lege Eccleſiaſtica, quæ illegitimat filios ſuos ad illa matrimonia in ratione contractus,& Sacramenti, pro jure, & poteſtate ſibi data a Chriſto.

CONCLUSIO II.

Diſparitas fidei, & cultus inter fidelem, & hæreticum baptizatum facit, ut matrimonium ſit illicitum, ſed non dirimit factum.

Prob. 1. ex Scoto citante Canones, quibus præcipitur, *ut non niſi ejuſdem fidei, & Religionis maneant copulata conjugia*. Non tamen aperte loquitur de fideli cum hæretico.

Probat. 1. ex Conciliis; nam in Chalcedon. dicitur, quod *non debet copulari nuptura hæretico, nec Judæo, vel Pagano, niſi forte promittat Orthodoxam fidem*. Et in Laodic.an.314.quod *non oporteat indifferenter fœdere nuptiarum hæreticis filios ſuos, filiaſque conjungere.* Et in Synodo Illiberit. *Hæreticis, ſi ſe transferre noluerint ad Eccleſiam Catholicam, nec ipſis Catholicas dandas puellas; ſed neque Judæis, neque hæreticis, neque ſchiſmaticis dari placuit ... ſi ſecus fecerint* (parentes) *abſtinere per quinquennium placet*. Idem ſtatuit Carthaginen. III. Et Agath. Vides, quod nulla ibi mentio de nullitate, ſed de pura prohibitione.

Confir. ex SS. Patribus; nam cum Apoſtolus dicit; *nubat tantum in Domino: præſcribit ne, qui fidelis eſt, ethnicum matrimonium contrahat*, inquit Tertull. & S. Hieron *Qui ſecundas, tertiaſque nuptias concedit in Domino; hoc eſt, ut ſine ſuſpicione turpitu-*

tudinis nubat, & religionis ſuæ viro nubat. Hoc eſt in domino nubere, ait Ambroſ. *Tantum in domino*, *hoc eſt* (inquit Theodoret.) *fideli*, *pio*, *modeſto*, & *honeſto*.

Confir.2.ex Decretis Apoſtolicis, & praxi Eccleſię, quæ tam graviter prohibet Catholicis communicationem cum hæreticis, quos excommunicatos declarat; ergo a fortiori prohibet matrimonium, per quod tanta inducitur communicatio.

Prob. 3. nam eædem rationes urgent ad prohibendas nuptias cum hæreticis, & cum infidelibus: nam hæreticus non magis conferet Sacramentum, quod non agnoſcit, quam infidelis, nec illud recipiet a conjuge fideli, defectu fidei, & intentionis, nec religioſe educari permittet prolem. Denique imminet periculum perverſionis, ſi enim colloquia cum hæreticis corrumpunt bonos mores, quanto magis communicationes conjugales? ergo &c.

Prob. 2. p. nam in his debet attendi lex, & praxis Eccleſiæ, ſed illa non illegitimat fideles ad nubendum cum hæreticis, licet id prohibeat inter iſtos, ergo diſparitas cultus non eſt dirimens. Prob.min.nam potius Eccleſia cum Apoſtolo præcipit, ut ſi infidelis hæreticus vult converti, maneant ſimul, & non ſeparentur; ergo ſic docet matrimonium illorum valere.

Confir. Iterum ex praxi, nam in Galliis talia matrimonia ſæpe fiunt inter Catholicos, & Calviniſtas, & inter principes, cum quibus facile diſpenſatur, ut patuit nuper in duobus ultimis Regibus Angliæ.

Objic. 1. con. 2.p. ex Synodo VI. matrimonia fidelium cum hæreticis irritantur; ergo &c.

Reſp. neg. ant. nam ut narrant hiſtorici, VI. Synodus nullos Canones edidit, ſed qui illi tribuuntur, ab aliquot Epiſcopis in conciliabulo Trullano ficta ſunt, & ideo Syricius Papa illos reprobavit.

Objic. 2. Canones eodem modo vetant connubia cum hæreticis, & cum infidelibus, ſed cum iſtis ſunt irrita (per nos,) ergo & cum illis. Prob.maj.ex cap. *Cave*, cit. & ex Concil. Chalcedo. *neque copulari debet nuptui cum hæretico*, & quia eſt eadem ratio de utriſque; ergo &c.

Reſp.

Reſp. neg. maj. nam licet in illis Decretis videantur eodem modo vetari hæc connubia, tamen ex aliis infertur magna differentia prohibitionum, ut vidimus. Idem patet ex praxi Eccleſiæ, quæ inita cum paganis irritat; non autem ita cum hæreticis, ſed in eis diſpenſat. Falſum eſt etiam, quod ſit eadem ratio de utriſque, nam longe major eſt diſparitas cultus inter fidelem, & Turcam, quam inter Catholicos, & Lutheranos, aut Calviniſtas, & hoc ſufficiebat Eccleſiæ ad irritanda illa, non iſta, quæ voluit ſolum prohibere.

QUÆSTIO XVII.

De impedimento criminis.

CRimen, aliud eſt *impediens*, aliud *dirimens*, & de hoc 2. hic agimus: & ut notat Doctor, crimina, quæ difficultatem faciunt circa matrimonium, ſunt 1. contractus cum perſona conjugata, 2. adulterium, 3. machinatio mortis in conjugem legitimum, 4. fidei datio ipſi adulteræ, vel contractus cum ea, vel promiſſio cum juramento. Quæritur ergo, an adulterium ſit impedimentum dirimens inter adulteros, ſi nubant mortuo conjuge legitimo? An 2. ſi adulterium contigerit cum promiſſione nubendi. 3. An ſi contraxerint vivente altero conjuge. 4. An ſi ex intentione nubendi conſpirarint in mortem ejus? Hæc ſunt præcipua dubia hujus quæſtionis.

CONCLUSIO I.

A*Dulterium ſine machinatione in mortem conjugis, & ſine præmiſſione matrimonii contrahendi*, *non eſt crimen dirimens*, *ſed tantum prohibens*.

Prob. 1. ex Scoto (1) *De his tribus dico*, *quod ultimum, per ſe, non impedit matrimonium*, *contrahendum poſt mortem viri*, &c. Illud autem ultimum erat; *de promiſſione cum juramento*, matrimonii contrahendi. Et in Reportatis, *Dico, quod adulterium ſolum, vel actus adulterandi non impedit matrimonium contrahen-*

(1) *d.*35.*B.*3.

bendum, cum qua adulteratus eſt prius vivente marito, ſi nullum aliorum (criminum) *adſit* &c.

Prob. 2. ex cap. ſignificaſti, ubi Innoc. III. de homine, qui legitima uxore vivente, *cuidam meretrici adhæſit* (& mortua uxore prædicta) *meretricem, cui adhæſerat, deſponſavit*; reſpondet, *quod niſi alter eorum in mortem uxoris defunctæ fuerit machinatus, vel ea vivente ſibi fidem dederit de matrimonio contrahendo, legitimum judices matrimonium ſupradictum*. Et cap. *Si quis vivente*, Concilium Meldenſe decernit de homine, qui fœminam, vivente viro ejus cognoverat, & eam poſt mortem dicti viri duxerat, quod, poſt pœnitentiam, retineat eam; *niſi forte vir, an mulier virum, qui mortuus fuerat, occidiſſe notetur*; ergo adulterium ſine machinatione, aut promiſſione contrahendi, non impedit ſimpliciter matrimonium contrahendum mortuo viro legitimo.

Prob. 2. p. ex cap. *Nullus*, ubi Leo ſtatuit, quod *nullus ducat in matrimonium, quam prius polluit adulterio*. Et cap. *illud* decernitur, *ut ſi quis cum uxore alterius eo vivente fornicatus fuerit, moriente marito, Synodali judicio aditus ei claudatur illicitus, ne ulterius ei conjugatur matrimonio, quam prius polluit adulterio*. Idem patet ex cap. *Si quis fuerit*, ex Concil. Eliberit. ergo matrimonium cum adultera eſt illicitum.

Objic. 1. cap. *Relatum*, tale connubium non ſolum *prohibetur, ſed etiam anathematizatur*; ergo matrimonium inter adulteros irritatur.

Reſp. neg. conſ. nam in caſu Canonis, præter adulterium aderat promiſſio, & pactum cum juramento de illa fœmina ducenda mortuo viro; ideo jure irritatur conjugium illud.

Inſt. in caſu capitis *illud vero*, ſolum adulterium aderat, & tamen adultero præcluditur aditus ad matrimonium cum fœmina illa; ergo ſufficit adulterium ad nullitatem.

Reſp. diſt. ant. præcluditur, ut illicitum, con. ut irritum, neg. ant. nam dicit: *aditus ei præcludatur illicitus*, ſc. prohibetur matrimonium, ut fiendum, non ut factum.

CON-

CONCLUSIO II.

ADulterium cum machinatione in mortem conjugis eſt impedimentum dirimens ſubſequens matrimonium inter adulteros machinatores ſecuta morte ejus ex utriuſque conſenſu.

Prob. 1. ex Scoto cit. (1) qui cum dixiſſet, *tria ſunt crimina, quæ conjuncta, vel ſeparata faciunt difficultatem circa matrimonium contrahendum, ſc. adulterium, machinatio in mortem conjugis legitimi, & fidei datio ipſi adulteræ, vel contractus de facto, vel promiſſio cum juramento, quia hæc tria ultima pro eodem reputantur .... Dico, quod ſive primum concurrat cum ſecundo, ſive tertio, & impedit, & dirimit*. Et id probat ex SS. Decretis. In Reportatis autem clarius loquitur. *Si machinatio alterius conjugum, & fidei datio de contrahendo poſt mortem mariti ejus ſimul concurrant cum adulterio, ambo cum 3. vel unum cum 3. vel unum cum alio, tunc dirimit*, &c. *ex ſtatuto Eccleſiæ* &c. ex cit. cap. *Relatum*.

Addit rationem; *Hoc rationabiliter ſtatuit Eccleſia, quia aliter ſtatim cum odioſæ eſſent mulieres viris, vel viri mulieribus, propter alium magis dilectum machinarentur mortem alterius*. Tum ponit conditiones, & circumſtantias neceſſarias pro hoc impedimento.

Prob. 2. ex SS. Canonibus citatis. Nam inquit Cœleſt. III. cap. *Laudabilem*, Hac *Concilii Triburienſis Regula contenti ſumus aſſerentis, quod in mortem ipſorum fuerint machinatæ, licet eorum ſtudio ad fidem acceſſerint, tamen nec eis adhærere debent, nec ſunt, ſi eis adhæſerint, etiam tolerandi.* Et cap. *ſi quis vivente*, quod quidam eidem Concilio tribuunt, alii vero Meldenſi, non dirimitur *niſi forte vir, aut mulier, virum, qui mortuus fuerat, occidiſſe notetur*: tunc enim abſolute ſeparandi ſunt. Et cap. ſignificaſti, Innoc. III. reſpondet, quod *niſi alter eorum in mortem uxoris defunctæ fuerit machinatus .... legitimum judices matrimonium*, & ſic de aliis.

Prob. 3. ratione Scoti; nam ſi talia matrimonia tolerarentur, homicidæ caperent emolumenta ex ſuo ſce-

(1) *ibid.* A.2. E.7.

ſcelere, & conjuges in ſuo conjugio non eſſent ſecuri de vita ſua, quoties jurgia quædam haberent inter ſe, aut amarent alios; ergo Eccleſia debuit illegitimare tales ſubditos ſuos ad nubendum inter ſe.

CONCLUSIO III.

Adulterium cum promiſſione matrimonii poſt mortem legitimi conjugis eſt crimen dirimens matrimonium, etiam ſine machinatione.

Prob. 1. ex Scoto cit. ut patet ex utroque textu allato.

Prob. 2. ex iiſdem Canonibus. Nam cap. *Relatum*, dicitur quemdam *alterius uxorem ſtupro fœdaſſe, & inſuper, mœchæ, vivente viro ſuo, juramentum dediſſe, ut poſt legitimi mariti mortem, ſi ſupervixiſſet, duceret uxorem: quod & factum eſt. Tale connubium prohibemus, & anathematizamus.* Vides 1. ibi nullam machinationem. 2. prohibet non faciendum, ſed factum; & ideo dirimit. Concil. Triburienſe dicit, *Audivimus rem exectabilem, & catholicis auribus deteſtandam, quemdam nefario fornicationis opere, alicujus uxorem, eo vivente, commaculaſſe, & in augmentum iniquitatis, juramento confirmaſſe, ſi ejus legitimus ſupervixiſſent ambo maritum, ut ille fornicator illam adulteram, adulterio pollutam ſibi aſſociaret toro, & legitimo matrimonio, ſi hoc matrimonium dici poteſt.* Ibi nihil de machinatione, ſed de ſolo adulterio cum promiſſione nubendi. Idem patet ex aliis decretis Eccleſiæ, ut c. *ſi quis uxore vivente*, ex Greg. IX. & c. *veniens* ex Inn. III. & c. *cum haberet*, ex Clem. III. &c.

Prob. 3. ratione; nam pax familiarum, charitas, & incolumitas conjugum exigebat, ut Eccleſia adimeret ſpem conjugii illis, qui ſic paciſcebantur, ne ſic peccarent cum tali ſpe. Imo hinc timendæ eſſent violentiæ, venena, & mortes conjugum inter ſe. Requiritur autem 1. ut machinatio in mortem conjugis fiat de conſenſu, vel ſcientia amborum adulterorum. 2. ad finem nuptiarum. 3. cum effectu, ita ut de facto ſequatur mors legitimi conjugis, nec ſufficit ratihabitio unius, qui non conſenſerat, credo tamen hoc impedimentum incurri ab eo, qui cum hac intentione influxit.

QUÆ

QUÆSTIO XVIII.

De impedimento Raptus.

HOc impedimentum habet aliquid de violentia, quæ opponitur libertati eſſentiali matrimonio. *Raptus* autem, prout de illo hìc agitur, *eſt abductio violenta perſonæ de loco ad locum ad explendam libidinem, aut matrimonium contrahendum*, & ut diximus ab initio, iſte raptus, qui fit intuitu matrimonii contrahendi, ex Concilio Trident. ponitur inter impedimenta dirimentia ejus.

CONCLUSIO I.

R*Aptus, ſeu violenta abductio perſonæ de loco ſuo intuitu matrimonii contrahendi cum ipſa eſt impedimentum dirimens matrimonium, ſi contrahatur, quamdiu rapta manet in poteſtate raptoris.*

Prob. breviter, ex Concil. Trid. Decreto ab omnibus recepto. *Decernit S. Synodus inter raptorem, & raptam quamdiu ipſa in poteſtate raptoris manſerit, nullum poſſe conſiſtere matrimonium. Quod ſi rapta, a raptore ſeparata, & in loco tuto, & libero conſtituta, illum in virum habere conſenſerit, eam raptor habeat in uxorem.*

Addit tamen alias pœnas, ſc. excommunicationem, infamiam perpetuam, & omnium dignitatum incapacitatem contra raptorem, & fautores, & degradationem in clericos, ſi operati, vel cooperati fuerint, & quod teneatur raptor dotare fœminam raptam.

Plures alii Canones poſſent adduci; ſed præterquam quod videantur ſtatuere impedimentum meræ prohibens cum quibuſdam pœnis, iſtud decretum nobis ſufficiat.

Dixi 1. *violenta abductio*, nam ſi perſona conſentiat, ut ſæpe contingit in puellis, quæ ſic prætendunt excuſare ſe de inobedientia in parentes, contra quorum voluntatem volunt nubere cum raptoribus; tunc, inquam, non eſt proprie raptus ſecundum leges Eccleſiaſticas, bene vero, & forte ſecundum civiles, quæ

non permittunt filios nubere invitis parentibus. Ideo dicitur reſpectu puellæ, *fuga* potius, quam *raptus*. Nec puto in hoc caſu, raptorem incurrere pœnas illas Eccleſiaſticas, nec raptum illum eſſe impedimentum dirimens; quia Eccleſia in hoc ſtuduit providere libertati contrahentium, & matrimonii, non autem parentum.

Dixi 2. *Abductio de loco*; nam ſi fiat violentia in propria domo ad contrahendum, hoc pertinebit ad impedimentum, quod dicitur *violentia*.

Dixi 3. *Intuitu matrimonii:* nam ſi fiat ad explendam libidinem, erit *oppreſſio*, & *ſtuprum*, non autem impedimentum raptus, ſaltem proprie, & in rigore Concilii, quod hic non conſiderat violentiam illam, niſi in ordine ad matrimonium, ut conſulat libertati puellæ. Erit tamen crimen enormiſſimum, & graviter puniendum.

Queres, *An iſte raptus, & hoc impedimentum incurratur, quando fit poſt ſponſalia, aut poſt matrimonium ratum non conſummatum*; v. g. ſi ſponſus per vim abducat ſponſam, aut uxorem, quæ vellet deliberare de ingreſſu Religionis ante conſummationem.

Reſp. 1. Non incurri poſt matrimonium ratum, quia tunc vinculum totum matrimonii exiſtit cum ſua indiſſolubilitate, licet fiat injuria uxori volenti deliberare.

Reſp. 2. incurri poſt ſponſalia: quia tunc læditur libertas ſponſæ, aut ſponſi.

Quæres 2. *An hoc impedimentum incurratur ex parte fœminæ, ſi virum invitum rapiat ad contrahendum.*

Reſp. affirmative, & probabiliter. Nam licet magis ordinarie violentia hæc fieri ſoleat fęminis potius, quam viris, tamen ſi aliqua fęmina potens ita rapiat virum per ſuos, ut cogat eum ad nubendum cum ipſa, non video, cur iſta lex Canonica non ſuffragetur viro illi æque, ac fęminæ. Quia ut dicebam, Eccleſia ſic voluit conſulere libertati Matrimonii, quæ tam neceſſaria eſt ex parte viri, quam fęminæ. Nec in his diutius immorandum.

DISPUTATIO V.

De diſpenſationibus impedimentorum matrimonii.

QUid ſit diſpenſatio, diximus in tr. de Legibus, & quænam requirantur, ut quis diſpenſare poſſit. Dicemus autem hic præciſe de diſpenſationibus in impedimentis, maxime dirimentibus. Nam de meræ prohibitivis non eſt tanta difficultas.

QUÆSTIO PRIMA.

An in impedimentis matrimonii detur, vel dari poſſit aliqua diſpenſatio.

DIſpenſatio proprie, ut diximus alias, eſt juris relaxatio facta ab habente poteſtatem legitimam: improprie vero eſt juris interpretatio, ſeu, declaratio. Unde patet, quod inferior non poteſt proprie diſpenſare in lege ſuperioris: bene vero improprie per interpretationem, qua judicat, quod in certis caſibus lex non obligat, nec ſuperioris intentio fuit, ut tunc obligaret. Nam Doctores legum ſic eas interpretantur. Propria autem ſpectat ad ſolum ipſum legislatorem, aut ejus delegatum cum plenitudine poteſtatis.

Diximus etiam, quod ad juſtam, & legitimam diſpenſationem requiritur cauſa rationabilis: alioqui diſpenſans ſine rationabili cauſa peccat; quamvis forte valere poſſet diſpenſatio. Quærimus ergo, an in Eccleſia ſit aliqua facultas diſpenſandi in impedimentis dirimentibus matrimonii.

Suppono autem ex diſputatione præcedenti, quod impedimenta hæc reducuntur ad tres claſſes juxta jura, quibus ſtatuuntur. 1. alia ſunt juris pure naturalis, 2. alia juris Divini, 3. alia humani Eccleſiaſtici, quædam vero ex pluribus, vel omnibus illis juribus participant. His poſitis

CONCLUSIO I.

Nulla poteſtas creata diſpenſare poteſt proprie in impedimentis, quæ ſunt de jure naturali, aut Divino.

Prob. 1. ex Scoto, qui, ut diximus tr. de Legibus, vix putat Deum diſpenſare poſſe in *jure naturæ*, ſaltem primario; ergo multo minus id poterit poteſtas creata.

Prob. 2. in eo, qui diſpenſat in aliquo jure, requiritur ſuperioritas, & poteſtas ordinaria, vel delegata, ut dictum eſt tr. de legibus, ſed nulla pura creatura eſt ſuperior, nec habet poteſtatem ordinariam, vel delegatam ſupra jura divina, vel naturalia; ergo &c.

Prob. 3. v. g. in impedimento erroris, aut violentiæ. Nam eſſentiale eſt matrimonio, ſicut & omni contractui humano, ut ſit libere volitum; nec poteſt in hoc diſpenſari, quia eſſentiæ rerum ſunt immutabiles: ſed in caſu erroris, & violentiæ non eſt volitio, nec libertas; ergo per nullam poteſtatem creatam poteſt validari matrimonium factum ex errore, aut violentia. Prob. min. nihil enim volitum, quin præcognitum, & violentia excludit formaliter voluntarium; ergo &c.

Confir. ex dictis ſupra de illis impedimentis: nam inde patet, quanta ſit neceſſitas libertatis ad eſſentiam, & valorem matrimonii.

CONCLUSIO II.

In aliquibus impedimentis, quæ ſunt de jure naturali ſecundario, vel divino poſitivo, Papa poteſt diſpenſare improprie, ſeu declarative.

Prob. 1. nam impedimenta conditionis, conſanguinitatis, & impotentiæ, ſunt de jure naturæ, ut patet ex dictis: ſed in iſtis poteſt Papa diſpenſare declarando caſus, in quibus non impediant: ergo &c. Prob. min. 1. de conditionibus cap. *ſi conditiones*, ubi Greg. IX. ſtatuit, quod ſi conditiones appoſitæ contractui matrimonii ſunt turpes, vel impoſſibiles, non impediunt, & cenſentur non appoſitæ, & quod, quæ contrariæ ſunt ſubſtantiæ matrimonii, invalidant illud: ſed conditiones appoſitæ in contractibus ſunt illis eſſentiales, & de jure naturæ: Papa declarat, & diſpen-

diſpenſat in hoc impedimento; ſc. declarat, quando conditiones non impediant, vel impediant.

Prob. eadem min. de conſanguinitate, nam ut notat S. Auguſt. cap. *Cum igitur*, & ut diximus, poſt creationem fiebant matrimonia in 1. gradu lineæ tranſverſæ, ſc. inter fratres, & ſorores ob inopiam perſonarum. *Viri ſorores ſuas acceperunt uxores, quod profecto, quanto eſt antiquius, cogente neceſſitate, tanto poſtea factum eſt damnabilius, Religione prohibente*: ergo aliquando in gradibus prohibitis conſanguinitatis contingit diſpenſatio; &, ſi unquam adeſſet ſimilis neceſſitas, ſimilis dari poſſet diſpenſatio.

Confir. ex dictis, nam olim impedimentum conſanguinitatis extendebatur ad plures gradus, quam nunc, & Eccleſia declaravit, in quibus gradibus dirimebat, ut in Concilio Neocæſar. declaravit, & prohibuit matrimonium ejuſdem viri cum duabus ſororibus, aut ejuſdem fœminæ cum duobus fratribus. Gregor. Mag. diſpenſavit cum Anglis, ut ultra 3. & 4. gradum conſanguinitatis, vel affinitatis poſſent nubere, (nam tunc iſtud impedimentum longius extendebatur.) *Ne gens, quæ nuper ad fidem venerat, a bono, quod cœperat, metuendo auſteriora recederet*, & intra 2. & 1. omnino prohibuit. Gregor. II. circa an. 721. idem conceſſit Germanis poſt 3. gradum, *quia temperantia magis, & præſertim in tam barbara gente, plus placet, quam ſtrictio cenſuræ*. Tunc etiam longius extendebatur hoc impedimentum. Denique hodie intra 3. & 4. gradum aliquando diſpenſatur; ergo &c.

Prob. 3. p. ejuſdem min. de impotentia. Nam, de facto Nicol. 1. cap. *ubi non eſt*, permittit impuberes, qui ex ætate ſunt impotentes, nubere: *ſi aliqua urgentiſſima neceſſitas interveniat, utpote pro bono pacis, talis conjunctio toleretur*. Et Gregor. 1. cap. *Requiſiſti*, de quodam impotente decernit, iſte *ſi non poteſt ea uti pro uxore, habeat eam quaſi ſororem. Quod ſi retinaculum conjugale voluerint reſcindere, maneat innupti*; ergo permittit matrimonium cum impotente. Et cap. *conſultationi*, de femina clauſa reſpondet Lucius III. quod *licet incredibile ſit, quod aliquis cum talibus contrahat matrimonium, Romana tamen Eccleſia conſuevit in ſimilibus judicare, & quas tamquam uxores habere non poſſunt, habeant ut ſorores*. Ergo Papa poteſt

declarare, quod in aliquibus impotentia non dirimat; & illis permittere conjugium.

CONCLUSIO III.

P*Apa poteſt diſpenſare in omnibus impedimentis dirimentibus ex lege poſitiva Canonica, & aliquando Epiſcopi.*

Prob. 1. p. quia ex regulis juris; *Omnis res per quaſcumque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſolvitur*; ergo Eccleſia poteſt diſpenſare in omnibus impedimentis per illam ſtatutis, ſed tota poteſtas Eccleſiæ eſt in Papa ejus capite; ergo &c.

Prob. 2. ex Concil. nam in Lateran. IV. dicitur, quod *non debet reprehenſibile judicari, ſi ſecundum varietatem temporum ſtatuta quandoque varientur.* Ideo tollit impedimentum in 2. & 3. gradu affinitatis, & inter filium 2. matrimonii cum cognitione prioris viri, & inter conſanguineos ultra 4. gradum, quia *in ulterioribus gradibus jam non poteſt abſque gravi diſpendio talis prohibitio generaliter obſervari.* Item ex Trid. in quo anathematizantur dicentes, *non poſſe Eccleſiam in ullis gradibus diſpenſare, aut conſtituere, ut impediant, vel dirimant*; ergo &c. vide alios Canones, & probationes apud Brancatum noſtrum.

Prob. 2. p. 1. communiter docent Theologi, & Canoniſtæ, quod Epiſcopus diſpenſare poteſt in impedimentis occultis, & caſibus neceſſitatis, maxime pro miſerabilibus perſonis, quæ non poſſunt facile recurrere ad Papam, & quando ex bona fide contraxerunt, & non poſſunt ſine ſcandalo ſeparari, aut imminet detrimentum graviſſimum, aut periculum ſit in mora.

Prob. 2. Nam ut docet idem Brancatus, præſumitur Papam nolle tam ſtricto vinculo ligare fideles, ut in his caſibus debeant ſeparari, donec obtinuerint diſpenſationem, maxime pro remotioribus locis; ergo Papa ipſe præſumitur relinquere Epiſcopis diſpenſationem in illis caſibus.

Confirm. nam alioqui pro illis perſonis jugum Chriſti, & leges Eccleſiæ non eſſent ſuavia, ſed dura, & moraliter impoſſibilia; aliqui cogerentur detegere propriam turpitudinem, alii exponerentur gravibus damnis vitæ, inimicitiæ capitalis, mutilationis, &c.

quan-

quando ſc. parentes, & alii viderent matrimonia non perfici, aut conſumari; ergo &c.

Confir. 2. Nam in caſibus reſervatis, urgente neceſſitate pro iis, qui non poſſunt recurrere, ſolet Papa permittere, ut Ordinarii abſolvant; ergo & ut in iiſdem caſibus diſpenſent ab aliquibus impedimentis.

Confirm. denique ex praxi: nam de facto Epiſcopi in Gallia diſpenſant non ſolum in 4. ſed etiam in 3. gradu affinitatis, & conſanguinitatis, non ubique id faciunt.

Dixi, *in occultis*; non enim puto id fieri poſſe in publicis; nam inferior non poteſt diſpenſare in legibus ſuperiorum; ſed iſta impedimenta ſunt leges ſuperiorum, ſc. Papæ, & Conciliorum, quorum poteſtas eſt ſuperior poteſtati ordinariæ Epiſcopi: alioqui poteſtas ejus eſſet æqualis Papali; ergo &c.

Igitur 1. ſi poſt celebrata ſponſalia, & in dicto die nuptiarum detegeret quis impedimentum affinitatis contractum ex copula fornicaria unius ſponſorum cum alterius conſanguineo in 2. vel 3. gradu, nec poſſit adiri Papa, nec differri nuptiæ ſine ſcandalo gravi, vel periculo gravis infamiæ, aut aliorum malorum, aut delectionis impedimenti cum infamia, valde probabile puto Epiſcopum poſſe cum illis diſpenſare.

2. Idem eſt de crimine dirimente, ſi poſt contractum, & deſignationem diei nuptiarum adverterent ſponſi adeſſe tale aliquod crimen occultum, nec poſſet differri celebratio ſine gravi ſcandalo, vel periculo gravis infamiæ, aut alterius mali etiam gravis, poſſet Epiſcopus in foro conſcientiæ diſpenſare.

3. Idem eſt de ſimilibus caſibus, nec puto SS. Pontificem, aut Eccleſiam, quæ piiſſima eſt mater, hanc facultatem Epiſpopis denegaſſe.

Objic. Hæ rationes valerent etiam pro impedimentis publicis, ſed nemo diceret Epiſcopum diſpenſare poſſe in publicis; ergo nec in occultis.

Reſpondeo neg. maj. nam in publicis non urget timor ullius ex illis periculis, quia jam periit bona fama ex publicitate criminis, ex quo veniret impedimentum.

Hæc autem puto vera non ſolum in matrimoniis bona fide contractis, ſc. ante notitiam, vel advertentiam talium impedimentorum, ſed etiam in matri-

moniis contrahendis; quia pro utriſque valent rationes illæ in illis, & ſimilibus caſibus.

Porro hæc fuſius diſcutienda relinquo Canoniſtis, ad quos præcipue ſpectat hujus materiæ diſcuſſio. Placet tamen ſpecialiter inquirere de impedimento voti ſolemnis.

QUÆSTIO II.

An Papa diſpenſare poſſit in impedimento voti ſolemnis cum Religioſo profeſſo.

HÆc difficultas ſolet acrius controverti inter Theologos, & ideo juvabit eam diſcutere pro complemento hujus tractatus.

CONCLUSIO.

SUmmus Pontifex diſpenſare poteſt in impedimento voti ſolemnis in Religione approbata, ita ut matrimonium talis Religioſi valeat ſuppoſita diſpenſatione Apoſtolica. Eſt communiſſima contra Thomiſtas, non quidem omnes, nec contra D. Thomam nam P. Bancel. To.7.p. 534. aſſerit, quod poteſt etiam ex mente S. Thomæ ſummus Pontifex in voto ſolemni Religionis diſpenſare, propter communem Eccleſiæ utilitatem, vel aliam ſimilem rationabilem cauſam, & id probat ex textibus S. Doctoris.

Prob. 1. ex Scoto, qui totam vim hujus impedimenti petit ex lege Eccleſiæ, quę *illegitimavit ſic voventem:* nam Papa poteſt diſpenſare in legibus poſitivis Eccleſiaſticis, habet enim plenitudinem poteſtatis in Eccleſia; ergo &c.

Prob. 2. Quia ratio nulla probat poteſtatem Papæ in hoc eſſe limitatam; ut patebit ſolutione objectionum; ergo in hoc poteſt diſpenſare. Prob. conſ. Debemus agnoſcere in capite Eccleſiæ omnem poteſtatem, quæ illi convenire poteſt ſine abſurdo, & pro recto ejus regimine, & fidelium bono: ſed quod habeat poteſtatem diſpenſandi in voto illo, nihil eſt abſurdi, & utile poteſt eſſe bono fidelium, & regimini recto Eccleſiæ; ergo &c.

Confirmatur ex Script. nam in Euangelio Chriſtus dat Petro, ut capiti Eccleſiæ pleniſſimam poteſtatem, & claves regni cœlorum ſine reſtrictione, dicens:

Quod-

Quodcumque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlis; ergo &c.

Prob. 3. Si quid probaret hanc impotentiam, & indiſpenſabilitatem, maxime connexio neceſſaria hujus voti cum cęlibatu ex jure naturali, aut Divino: ſed hæc ratio nulla eſt; ergo &c. maj. continet principale fundamentum adverſariorum; neque ex alio capite prætendi poteſt. Prob. min. 1. quia probatum eſt ſupra hoc impedimentum non venire ex jure naturali primario, neque ex Divino. 2. Quia ab initio, & per quinque prima ſæcula publicati Euangelii nihil conſtabat de tali impedimento; & tamen tunc, & ab omni ævo viguit jus naturale, & jus omne Divinum; ergo &c. Prob. ant. Nam tempore Innoc. I. qui ſedebat initio 5. ſæculi, mulier, quæ nupſerat poſt votum ſolemne caſtitatis, non jubetur ſeparari a viro ſuo, nec cogi ad pęnitentiam vivente viro, ne pęnitentia cedat in injuriam conjugii, quo uti non poterant pœnitentes. *Quæ Chriſto ſpiritualiter nupſerunt, ſi poſtea, vel publice nupſerint ..... non eas admittendas eſſe ad pœnitentiam agendam, niſi is, cui ſe junxerant, de ſæculo deceſſerit*. Idem colligitur ex Leone Magno. *Qui relicta ſingularitatis profeſſione, ad militiam, vel ad nuptias devolutus eſt, publicæ pęnitentiæ ſatisfactione purgandus eſt* (perpende rationem) *quia, & ſi innocens ſit malitia, & honeſtum poteſt eſſe conjugium, electionem tamen meliorem deſeruiſſe tranſgreſſio eſt.* Non dicit irritum, & invalidum, ſed irrationabile.

Idem patet ex Concil. Chalcedon. an. 451. *Si qua virgo ſe dedicavit Deo, ſimiliter Monachus non licere eis jungi nuptiis. Si vero inventi fuerint hoc facientes, maneant excommunicati.* Non ergo jubet eos ſeparari, nec cenſet matrimonium irritum eſſe, ſed pure illicitum. Fateor, quod paulo poſt talia matrimonia cœperunt irritari, ut conſtat ex Gregorio Magno, qui ſedebat. an. 590. & ex Concil. Tolet. IV. circa an. 533.

Prob. denique ex facto. Nam Eccleſia non ſemel in hoc voto diſpenſaſſe legitur, ut cum Nicolao Juſtiniano Monacho cum Rege Aragoniæ, cum Conſtantia filia Rogerii Siciliæ Regis, quæ Henrico VI. nupſit &c. Certe caſus accidere poteſt, ut tales diſpenſationes ſint neceſſariæ pro ingenti bono totius Reip. Chriſtianæ, vel totius regni tranquillitate, nec probabile eſt

Chriſtum ſponſæ ſuæ negaſſe hanc facultatem in tam urgentibus caſibus.

Objicies 1. cap. *ad Monaſterium*, ubi Innoc. III. decernit, quod *abdicatio paupertatis, & cuſtodia caſtitatis adeo eſt annexa regulæ Monachali, ut contra eam nec ſummus Pontifex poſſit licentiam indulgere*; ergo ex Decretali declaratione ipſius Papæ non poteſt diſpenſare in hoc impedimento.

Reſp. neg. conſ. Nam Papa intelligit, quod Monachus manens Monachus non poteſt diſpenſari in paupertate, vel caſtitate, quia (inquit gloſſa, & ipſe Papa) *hæc ſunt adeo connexa Regulæ Monachali*, &c. Sed non dicit ſe non poſſe diſpenſare hominem a Monachatu. Unde quando Monachi, ſeu Religioſi fiunt Epiſcopi, dicuntur diſpenſari ab obſervantiis regularibus, & ab ipſa paupertate, & obedientia.

Inſt. ex Gloſſa, in tantum poſſet Papa diſpenſare in votis illis, in quantū poſſet illa commutare in melius: ſed *nullum invenitur majus, vel æquale bonum in quod poſſit commutatio fieri*; ergo &c. Prob. min. quia *ſola caſtitas poteſt cum fiducia præſentare Deo animas*, ſed nullum bonum eſt iſto melius, vel æquale, *quam enim homo dabit commutationem pro anima ſua?* ergo &c.

Reſpond. 1. Idem argumentum probaturum, quod non poſſit diſpenſari, ne quidem in voto ſimplici caſtitatis, quia non habetur majus bonum, in quod illa poſſit commutari; ſed hoc eſt falſum, & contra adverſarios, qui non negant Papæ hanc poteſtatem in voto ſimplici.

Reſpondeo 2. neg. maj. Nec enim commutatio eſt idem cum diſpenſatione, nec tanta requiritur poteſtas ad commutandum, quanta ad diſpenſandum, quidquid dicat Gloſſa.

Reſp. 3. negari poſſe min. nam caſus, in quibus ſupponimus poſſe diſpenſari, faciunt, ut coſtodia caſtitatis ſit minus bonum, quam matrimonium, & Deus ipſe in illis circumſtantiis non tanti facit eam, quam illud. Dico, *in illis circumſtantiis*, nam, abſolute, ſtatus caſtitatis longe præſtat matrimoniali, ex ſe, & ex objecto ſuo.

Objic. 2. Papa, per nos, non poteſt diſpenſare in Iure naturali, & Divino, ſed votum ſolemne Religionis approbatæ eſt de iure naturali, & Divino; ergo &c.

Prob.

Prob. min. Quod eſt eſſentiale ſtatui inſtituto a Chriſto, eſt de jure Divino, & naturali; ſed caſtitas eſt eſſentialis ſtatui religioſo, qualis inſtitutus eſt a Chriſto Deo; ergo &c.

Reſp. 1. diſt. maj. non poteſt diſpenſare abſolute, & ſimpliciter, tollendo obligationem totam, conc. ſecundum quid, & declaratorie, & ex ſpeciali delegatione, neg. maj. & conſ. nam in his diſpenſationibus Papa declarat non fuiſſe intentionem voventis obligandi ſe in talibus circumſtantiis: nec Deum per Eccleſiam intendiſſe acceptare illa vota, & profeſſionem, & ſic hanc non obligare, ſed eſſe nullam.

Reſp. 2. neg. min. nam, ut volunt adverſarii, quod indiſpenſabilitas veniat ex ſolemnitate, ita venit ex inſtituto Eccleſiæ, ſicut & ipſa ſolemnitas votorum, & profeſſionis; ergo & incompatibilitas ejus cum matrimonio, quantum ad hoc, & præciſe.

Inſt. Sed illa incompatibilitas eſt de jure naturæ; ergo & indiſpenſabilitas. Prob. ſubſ. nam illa caſtitas, ſicut & paupertas, & obedientia ſunt de eſſentia ſtatus Religioſi; ergo ſunt incompatibilia eſſentialiter, & naturaliter cum matrimonio.

Reſp. diſt. ſubſ. Incompatibilitas in ſenſu compoſito obligationis voti, conc. in ſenſu diviſo, neg. ſubſ. nam per diſpenſationem tollitur obligatio religionis, & votorum ejus, cum quibus viget quidem illa incompatibilitas, & eſſentialitas ſtatus illius; ſed per diſpenſationem mutatur ſtatus religionis, a quo per illam extrahitur, & tollitur illegitimitas ad matrimonium.

Objic. 3. Vota Religionis dirimunt matrimonium jure naturali, & divino; ergo impedimentum hoc eſt indiſpenſabile utroque jure. Prob. ant. Eodem jure vota religionis dirimunt, quo unum matrimonium dirimit aliud; ſed unum matrimonium dirimit aliud ex utroque jure; ergo &c. Prob. maj. Ideo unum matrimonium dirimit aliud, quia per primum unus conjugum tradidit corpus ſuum alteri, quo vivente ille non eſt ſui juris, nec poteſt amplius tradere corpus alteri, ſed hoc ita eſt de religioſo; iſte per profeſſionem tradidit ſe Deo, & religioni, ita ut non ſit amplius dominus ſui; ergo eodem modo, & jure profeſſio religioſa impedit, & dirimit matrimonium, ſcil. jure naturali, & divino.

Reſp. neg. ant. & 1. maj. & diſt. 2. perfecte tradidit ex natura talis contractus, con. ex alio titulo extrinſeco, & poſitivo, neg. maj. & min. Non enim ita eſt de profeſſione religioſa. Nam illa traditio non eſt talis ex natura profeſſionis, ſed ex ſtatuto Eccleſiæ. Nec enim a parte rei implicat hominem tradere ſe Deo, & religioni ad obſervantiam aliquot regularum approbatarum ab Eccleſia, & quod ſe ſibi reſervet ad aliquos uſus licitos, aut ſaltem ad reſiliendum in aliquibus caſibus, & maxime quando id neceſſarium, vel expediens videbitur Eccleſiæ; hæc autem reſervatio, & conditio virtualiter continetur in omni profeſſione religioſa tam ex parte voventis, quam religionis, & Eccleſiæ ſtatuentis hoc impedimentum, & acceptantis pro Deo vota illa. In quo non video majorem difficultatem in ſolemnibus votis, quam in privatis, & ſimplicibus.

Objic. 4. Concil. Trid. anathematizat, *Si quis dixerit in ſacris ordinibus conſtitutos, vel regulares ſolemniter profeſſos poſſe matrimonium contrahere valide, non obſtante lege Eccleſiaſtica, vel voto*; ergo non ſolum ex lege Eccleſiaſtica, ſed etiam naturali, & divina, & ex natura voti hoc impedimentum eſt indiſpenſabile.

Reſp. neg. conſ. Imo Concilium aperte tribuit hoc impedimentum legi Eccleſiaſticæ, quæ ſi non obſtaret cum ratione voti, ceſſaret hoc impedimentum.

Id colligitur ex illa clauſula, *non obſtante lege Eccleſiaſtica, vel voto*: nam neutrum eſt indiſpenſabile, ſc. nec votum, nec ipſa lex, ut patet ex dictis.

Objic. 5. Papa non poteſt facere, ut calix conſecratus non ſit conſecratus; ergo neque ut homo profeſſus non ſit profeſſus; ſed ſtatus profeſſionis eſt abſolute incompatibilis cum ſtatu conjugali; ergo &c. Probat. conſ. Conſecratio non magis adhæret calici, quam profeſſio, ſeu obligatio profeſſionis adhæret religioſo.

Reſp. 1. retorquendo. Conſecratio calicis tolli poteſt a calice per aliquam mutationem prophanantem; ergo & obligatio profeſſionis.

Reſp. 2. diſt. 1. ant. In ſenſu compoſito conſecrationis, ſeu ſtante conſecratione, conc. in ſenſu diviſo, & ſublata conſecratione, quæ eſt poſſibiliſſima, neg. ant.

ant. ad 2. ant. dico conſecrationem per profeſſionem longe magis adhærere, quam conſecratio adhæreat calici, nec tam facile Papam in votis illis diſpenſare, quam poteſt tollere conſecrationem, ſed tamen illa eſt diſpenſabilis, & auferibilis in caſibus neceſſitatis.

Suppono igitur, quod talis diſpenſatio non datur ſine urgentiſſima ratione, & neceſſitate pro bono unius regni, aut Eccleſiæ, qui caſus rariſſimi ſunt, & de illis pauciſſima ſunt exempla.

QUÆSTIO III.

De diſpenſatione impedimentorum non dirimentium.

DIximus impedimenta ſecundum quid, & mere prohibitiva eſſe illa, quæ non irritant matrimonium, ſi fiat cum uno illorum, ſed ſolum faciunt, ut illicite contrahatur, ut ſunt *interdictum, catechiſmus, votum ſimplex, crimen, & ſponſalia*, cum his enim contrahi non licet, nec contrahitur ſine gravi peccato. Quærimus, quis poſſit in his diſpenſare.

CONCLUSIO.

DIſpenſatio iſtorum impedimentorum regulariter, & de jure communi ſpectat ad ſolum Papam. Aliquando vero, & in caſibus neceſſitatis poſſunt Epiſcopi in his diſpenſare. Videtur communis quoad utramque partem.

Prob. 1. ex Conc. Later. III. & habetur c. *Veniens*, ubi Alex. III. diſpenſat cum muliere, quæ voverat continentiam in manibus Eremitæ, *Mandans Epiſcopo, quatenus, ſi plus non proceſſerit, nec veſtem, aut locum mutavit, aut profeſſionem fecit, dicta mulieri de fide mentita* (fide data promiſerat ſe nupturam alteri viro) *& voto violato, congruam ſatisfactionem indicas, & ei, cui vult, nubendi in Domino tribuere non poſtponas*; ergo Epiſcopus non præſumit diſpenſare in voto ſimplici, ſed ad Papam recurrit. Et c. *Et ſi Dominici*, ubi Xyſtus IV. ſibi reſervat inter alia *caſtitatis, & religionis vota, niſi ex ſpeciali licentia, & certa ſcientia noſtra* (& quidem in ſcriptis authenticis)

ficis) commutare attentaverint, abſolutio, & commutatio nullius ſint roboris.

Prob. 2. ex praxi Eccleſiæ: nam in his impedimentis recurritur ad SS. Pontificem, niſi caſus aliquis neceſſitatis impediat. Unde

Prob. 3. Nam hæc impedimenta ſunt ſtatuta authoritate SS. Pontificum, aut Conciliorum generalium, ac totius Eccleſiæ, quorum authoritas eſt ſuperior omnibus Epiſcopis; ſed inferior non poteſt diſpenſare in legibus ſuperiorum: nam diſpenſatio eſt actus juriſdictionis ſuperioris, c. *Inferior*, & cap. *ne Romani*, ubi Clem. V. in Concilio Viennenſi decernit, quod *lex ſuperioris per inferiorem tolli non poteſt*, &c.

Addit Cabaſſutius, quod *aliqui affirmant poſſe Ordinarios in Regno Galliæ abſolute diſpenſare ad matrimonium in 4. aut etiam in 3. cognationis, vel affinitatis gradu. Utrum id ita conſuetudine invaluerit, ut jus faciat, certum affirmare non auſim.* Hoc facit pro 1. p.

Prob. 2. p. 1. ex dictis ſupra: nam ſi in caſibus gravioris neceſſitatis, aut difficultatis, vel impoſſibilitatis moralis recurrendi ad Papam, & maxime in impedimentis occultis dirimentibus liceat Epiſcopis diſpenſare, ſaltem ex conſenſu interpretativo Papæ, vel Eccleſiæ, a fortiori hoc eis licebit in iſtis, quæ non ſunt tanti momenti.

Confir. ex Theologis, & Canoniſtis, quos citat, & ſequitur Roſſignolius hic.

Confir. 2. ex Decreto Concil. Trid. quo tribuitur Epiſcopis facultas in ſua diœceſi abſolvere, & diſpenſare in multis, *etiam Apoſtolicæ ſedi reſervatis:* nam eadem eſt ratio de his caſibus.

Ideo ait Cabaſſut. cit. ex rationabili cauſa poſſunt Ordinarii diſpenſare circa impedimenta non dirimentia, etiam ad contrahendum matrimonium, exceptis votis ſimplicibus, & abſolutis perpetuæ caſtitatis, & Religionis, pro quo citat S. Antoninum, & alios. Item docet, quod poſſunt diſpenſare circa impedimenta, quæ ſuperveniunt inter conjuges quoad debiti conjugalis petitionem, & uſum, v. g. ex affinitate per baptiſmum, aut inceſtum contracta.

Dixi, *in caſibus neceſſitatis*, & *extraordinariis:* nam cum impedimenta hæc ſtatuta ſint ab Eccleſia,

ſc.

ſc. SS. Pontificibus, & Conciliis, quorum authoritas eſt ſuperior Epiſcopali, certum eſt, quod in talibus non poſſunt Epiſcopi diſpenſare ordinaria poteſtate, quia inferior diſpenſare non poteſt in legibus ſuperiorum.

Porro Concil. Trid. docet, quod *in contrahendis matrimoniis vel nulla omnino datur diſpenſatio, vel raro, idque ex cauſa, & gratis concedatur. In 2. gradu numquam niſi inter magnos Principes diſpenſetur, vel ob publicam cauſam.*

Denique monuerim cum S. Bernardo, quod duæ ſunt cauſæ inculpabilis diſpenſationis, neceſſitas, & notabilis utilitas. *Ubi neceſſitas urget, excuſabilis eſt diſpenſatio, ubi utilitas, provocat. Nam, cum nihil horum eſt, non plane fidelis diſpenſatio, ſed crudelis diſſipatio eſt.*

Cauſas particulares diſpenſandi tam in dirimentibus, quam in iſtis habes apud Caſuiſtas, & apud Cardinalem noſtrum Brancatum.

His addi poſſet diſputatio de obligationibus coniugum, & debito coniugali, & uſu eius; ſed hæc obvia ſunt apud Caſuiſtas, nec iunioribus Theologis, qui audiendis confeſſionibus non incumbunt, neceſſaria ſunt, ideo his ſuperſedebimus.

Hæc autem de Matrimonio, & Sacramentis, imo & de univerſa Theologia Scholaſtica ſufficiant ſtudentibus noſtris ad laudem, & gloriam omnipotentis Dei, ac Sanctiſſimæ Virginis Deiparæ, & Seraphici Patriarchæ, & Sanctiſſimi Patroni Sebaſtiani, totiuſque curiæ cęleſtis, ſub cenſura S. Matris Eccleſiæ, dicta ſufficiant. Die 22. Septemb. an. 1697.

FINIS.

ANT 1317 P02

[illegible] Google

Google

oogle